PETRI ANGELI SPERAE POMARICANI, ACADEMICI OTIOSI,

De Nobilitate professorum Grammaticæ, & Humanitatis vtriusq. linguæ

LIBRI QVINQVE.

Opus ex multiplici lectione contextum, non modo magistris, sed omnibus literarum studiosis, propter varietatem eruditionis maxime iucundum, & vtile.

NEAPOLI Apud Franciscum Sauium Typographum Cur. Archiep. Anno D. MDCXLI.

SANCTISSIMO D. N.

VRBANO VIII.

PONT. OPT. MAX.

P. F.

IAM inde a tui Pontificatus initio, **Beatissime Pater**, cum eſſet in ore omnium celeberrima fama virtutum, & ſapientiæ, quæ Te ad ſupremum Eccleſiaſticæ Monarchiæ thronum euexerunt, cogitaui mecum, tot illuſtribus eruditione viris eatenus vita defunctis accidiſſe, quod Damaratus ille Corinthius de Alexandri magnitudine, & gloria dixit; Grandi fraudatos voluptate Græcos fuiſſe, qui ante obierant, quam Alexandrum Suſis in Darij ſolio ſedentem aſpexiſſent. Etenim Maieſtas, qua mundi totius imperium ſuſtentas, & admirabilis, & ineffabilis eſt; & quoniam, quantum gloriæ pro ſua quiſque virtute ſeptem alij VRBANI quondam Pontifices meruerunt, in Te vno continetur egregie, nimirum

Doctrinæ excellentia, vitæque ſanctitas PRIMI.

Sedulitas in colligandis Principibus Chriſtianis ad pacem, & concordiam TERTII, vt in recuperanda Terra ſancta æmulareris SECVNDVM.

Valida Pontificiæ ditionis defenſio, & in Sanctiſsimum Euchariſtiæ Sacramentum religioſiſſima obſeruantia QVARTI.

Pro

Pro Ecclesiastica libertate cōstās propugnatio QVINTI.

Laxioris, vitiosæque vitæ improborum ad seueriorem disciplinam reuocatio SEXTI.

In procuranda frugum copia, & vbertate vigilantia SEPTIMI.

Tu autem OCTAVVS cum sis, mysticum referens numerum, ipsarum virtutum perfectam soliditatem repræsentas, & exhibes, atque in ceteris quotidie admirabilior, & melior, momentum nullum laude vacuum pertransire permittis.

His accedit in operibus, molibusque, tum in Vrbe, tum alibi per Te constructis, ars, & magnificentia: quāquam non marmoribus tantum, aut metallis, sed cordibus hominum, & æternarum laudum memorijs tuum nomen incisum est.

Itaque Sanctitatis, Iustitiæ, Ingenijque monumenta multa, & ea clarissima præbens, Vrbi, simul & Orbi Oraculum es, atque Miraculum. Vnde, si quid probabili coniectura mens nostra consequi valet, futurum dicimus, vt quoties Optimum, & Maximum aliquem super Ecclesiæ Catholicæ gubernatione posteri nominare cogentur, toties ipsis ante alios VRBANI VIII. recordatio succurrat.

Quoniam vero singulari affecti sunt priuilegio, qui operam scientiæ nauant insignem, vt e custodia corporis euolantes, non obijsse, sed abijsse, & immortali viuere memoria apud omnes iudicentur, materiam ego aggressus de Nobilitate professorū Grammaticæ, & Humanitatis vtriusque linguæ, varijs ex temporibus, ac regionibus numerosam, illustremque eorundem cateruam ad tantam Maiestatem, & Sanctitatem adorandam, ingeniumque tam diuinum suspiciendū aduocaui, & collegi; qui ecce omnes venerabundi, & ego cum ipsis, ad B. T. pedes accedimus.

Adsunt inter hos nonnulli, qui bellica disciplina, & laude floruerunt: verum ijdem displicere Tibi nec poterunt,

quippe

quippe qui, vt Cæsar in vtroque, pro Ecclesiasticæ ditionis libertate, ac securitate tuenda, armis, armatoque milite volueris prouida seueritate populis tuis lætitiam, & animos, inimicis, & hostibus afferre formidinem: vt qui Petri claues parum curare non haberent religiosum, Pauli gladium perhorrescant; quamuis & ipse Apostolorum Princeps duos gladios pro Christo Domino in procinctu habuisse perhibeatur.

Haud ingratum B. T. esse poterit opus hoc de literatis, & eruditis, quorum decus, præsidium, nequenon exemplar es vnicum: eorum namque tanta suauitas est, vt ad se amandos non solum, sed audiendos etiam in scholas pertraxerint nonnunquam ex illis complures, qui, vel mũdo admirationem fecerunt, vel moderati sunt. Ipsum autem literarum studium, & exercitatio quantæ sit iucunditatis, & fructus abunde quis dixerit? Adolescentiam alunt, senectutem oblectant, secundas res ornant, aduersis perfugium, ac solatium præbent: delectant domi, non impediunt foris, pernoctant nobiscum, peregrinantur, rusticantur. At quis literas, literatosque non excolat, si dum amantur, honorant; dum honorantur, illustrant; dum illustrantur, & possidentur, æternant?

Ecce igitur, quos Oppida, Vrbes, Prouinciæ, Regna, Orbisque terrarum vniuersus admiratur, & reueretur, Tibi se commendare, ac tradere magna cum alacritate venerunt; primum quoniam eruditi non nisi ad eruditissimum, quin & ad animatam Virtutem desiderant, & diriguntur, tamquam lineæ a circumferentia ad centrum; deinde, quia, Te Pontifice, opus hoc inchoatum, Tibi, velut principio, medium, atque finis, merito nuncupari debebat.

Tu ergo omnium habens virtutes, ex omnibus electus, omniumque laudum titulo maxime dignus, & qui Cæli, ter-

terræque Conditoris vicem in terris præstando omnibus præes, id ex animo dicatum precor, vt digneris admittere: ita enim non modo priscos, atque præsentes, verum etiam futuros professores, tanto honore dignatos, in æternum Tibi deuinxeris, & me, pro tua longæua incolumitate Deum indesinenter orantem, non vulgari beneficio, & nomine afficies. Romæ Non. Aprilis MDCXLI.

SANCTITATIS T.

Seruus humillimus

Petrus Angelus Spera.

CATALOGVS SCRIPTORVM,

& operum, sententijs, & auctoritate quorum in hisce libris vsus est auctor.

Abraham Bzouius in vita Pauli V.
Adagia per Paulum Manutium expurgata.
Ado in Martyrolog. & chronicis.
Aelianus in varia historia.
Aelius Donatus in vita Virgilij, & Terentij.
Aelius Lampridius, &] *i vit. Impp.*
Aelius Spartianus.]
Agnellus Rogerius in orat. repetitionis studiorum Neap. literaturæ a. D. 1617.
Aimoinus de gestis Francorum:
Albertus Crantzius in Metrop. & alibi.
Aldus Manutius in præfatione ad suam Grammaticam:
Aldus, Pauli F. in epist. ad Iulium Roscium, & in Orthographia.
Alex. ab Alexandro in Genialib.
Alexander Delaitus in epistolis.
Alfonsus Aragonius rex Neap.
Alfonsus Ciaconius in vit. Pontt.
Addit. Ferdinandi Vghelli, &
Andreæ Victorelli ad easdem.
Alfonsus Villegas in Flor. SS.
Aloysius Contarenus in Viridario Exemplorum.
Aloysius Grotus in orat. 24.
Aloysius Lipomanus in vitis SS.
Ambrosius Leo in histor. Nolana.
Ambrosius S. in Hexameron.
Ambrosius Staibanus in Templo Eremitano.
Ammian. Marcellin. i vit. Impp.
Andreas Schottus in Photij biblio.
Andreas Stella in vita B. Hieronymi Aemiliani.
Andreas Tiraquellus in Tractatu de Nobilitate, & de legibus cõnubialibus.
Angelus Politianus in Lamia, & Nutricia.
Angelus Rocca in Obseruationibus linguæ Latinæ.
Antonius Amantius in vita Q. Marij Conradi.
Antonius Beatillus in vita S. Irenes virg. & mart.
Antonius Bonfinis in historia Hungarica.
Antonius Cicarellus in vitis Pontificum post Panuinium.
Ant. Codrus in sermon. de artibus Liberalibus.
Ant. Colluraffus in Nobili Venet.
Anton. Gallonius in vita S. Philippi Nerij.
Ant. Maria Spelta in hist. Papiēsi.
Antonius Minturnus in Poetica.
Ant. Panormita de gestis Alfonsi.
Antonius Possevinus in Biblioth. & in Apparatu historico.
Antonius Riccobonus in Commentarijs gymnasij Patauini.
Ant. Sãderus de Brugēsib. eruditis, item de Gandauensibus.
Ant. Verderius in vita Pierij Valeriani, & in Supplemento epitomes Conradi Gisn.
Apophthegmata per Manutiũ edita a. 1576.

§ 2 Ap-

ſ ſ Ga-

Gabriel Barrius de situ, & antiquit. Calabriæ, & in libris pro lingua Latina.
Gabriel Flamma in vitis Sanctor.
Galenus Medicus.
Gaspar Esculanus in historia Valentina.
Georgius Cedrenus in compendio historiarum.
Georgius Lilius in elogiis Britannorum.
Gilbertus Genebrardus in chronic.
Gonsalus Illescas in historia Pontificali.
Gregorius Card. Cortesius in epist.
Gregorius Giraldus in dialogis poetarum Græcor. & Latin. & in 2. dialogis de poetis sui temporis.
Gregorius Tolosanus in lib. de rep.
Gregorius Turonensis in historia Francorum, in vitis SS. Patrum. & de gloria Martyrum.
Guido Vanninius in lib. epigrām.
Gulielmus Budæus de Asse.
Habacuc propheta.
Hānib. Romæus ī discur. dier.
Henricus Farnesius in appendicibus ad Calepinum.
Hercules Ciofanus in annotation. Metamorphos.
Hermolaus Barbarus in Plinium.
Herodianus in historia suorum temporum.
Herodotus in vita Homeri, & hist.
Hieronymus Cagnolus Iurisconsul.
Hieronymus Garimbertus in vitis Pontt. & Cardinalium.
Hieronymus Ioanninus in vita Cynthii Giraldi.
Hieronymus Marafiota in historia Calabriæ.
Hieronymus Rubeus in historia Rauennati.
Hieronymus S. de scriptoribus Ecclesiasticis, in epistolis, & vitis SS. Patrum, & Supplemēto Chron. Eusebii.
Hilarius S. in Commentar. super cap. 18. Matthæi.
Historia Ordin. Dominicani per Ferdinandum Castellum, & Ioannem Michaelem Pium.
Homerus in Iliade.
Horatius Flaccus Venusinus poet.
Horatius Tursellinus in historia Lauretana, & in Epitome histoarum.
Hugo Falcandus de Siciliæ calamitate.
Iacobus Apostolus in epistola Canonica.
Iacobus Comes Purliliarum in orat. funebri Bartholom. Vranii.
Iacobus Marchantius in descriptione Flandriæ.
Iacobus Pontanus in Progymnasmatis.
Iacobus Sannazarius in elegiis, & epigrammatibus.
Iacobus Volaterranus in vita Iacobi Cardinalis Papiensis.
Ianus Pelusius in carminibus, & oration. de Laudibus Placentiæ.
Iason Maynus Iurisconsultus.
Instructiones Congregationis Clericorum in Collegio Neap. P. Francisci Pauonis.
Ioannes Albinus Lucanus in suis operibus.
Ioannes Albinus in præfat. histor. Anastasii de Pontt.
Ioannes Badius Ascensius in exposit. epistolarum Ciceronis.
Ioannes Bertachinus Iurisconsultus.

Ioannes Boccatius de illustr. mulieribus.
Ioannes Boterus in dictis memorabil. virorum illustrium.
Ioannes Britannicus in Comment. Horatianis; & epist. nuncupat. ibid. ad Brixienses.
Io. Casa in vita Petri Bembi.
Io. Cuspinianus in comment. Coss. Cassiodori.
Ioannes Despauterius in epist. ad suam Grammaticam.
Io. Dubrauius in hist. Bohemica.
Ioannes Fererius in Bibliotheca.
Ioannes Garzonius de vir. illustr. Ripanis.
Ioannes Lucidus in chronicis.
Io. Maldonatus i vit. SS. collectis.
Ioannes Mariana in hist. Hispan.
Io. Molanus in Sanctis Belgicis, & addit. ad Vsuardum.
Ioannes Pitseus de scriptoribus, & viris illustr. Angliæ.
Io. Planerius Quintianus in descriptione patriæ, & illust. eius vir.
Ioannes Rauisius Textor in Officina, & Epistolis.
Io. Trithem. de viris illustribus, de scriptoribus Ecclesiasticis, & in Monasteriis.
Ioãnes Tzetzes in epigrammatis.
Ioãnes Xiphilinus Dionis Nicæi contractor historiarum.
Ioannes Zonaras in vitis Impp.
Io. Antonius Cæsarius in orat. de sua peregrinatione.
Ioannes Antonius Petramellarius in vitis Cardd. & Pontt.
Ioannes Antonius Summontius in historia Neap.
Io. Antonius Viperanus Episc. Iuuenatien. de vtilit. doctrinarũ.
Ioannes Baptista Crispus in vita Sannazarii.
Io. Baptista Egnatius de Principibus Roman. & in Exemplis.
Io. Baptista Fulgosus in Exemplis.
Ioannes Baptista Girald. in vita Nicolai II. Estensis.
Ioannes Baptista Mansus in vita Torquati Tassi.
Ioannes Baptista Marinus in orat. de Pictura.
Ioannes Carolus Morellus in Epigrammatis.
Ioannes Maria Cataneus in vita C. Plinii Cæcilii nepotis.
Ioseph Betussius in vita Ioannis Boccacii.
Ioseph Castaliones in vita Cardinalis Antoniani.
Ioseph Flauius in Antiquitatibus Iudaicis.
Ioseph Pamphilus in Chronicis.
Ioseph Scaliger in annot. Ausonii.
Isaias propheta.
Isidorus Hispalensis in Etymolog.
Itinerariũ Italiæ Francisci Schotti, & Hieronymi Capugnanen.
Iulius Camillus in orat. ad Gallos de suo Theatro.
Iulius Roscius Hortinus in Elogiis virorum bellicosorum.
Iulius Cæsar Capacius in historia Neapolitana. antiquitatibus Puteolanis, & Elogiis virorum illustrium.
Iulius Cæsar Capitolinus in vitis Impp.
Iulius Cæsar Scaliger in Poetica.
Iustinus Gobleanus in vita Christophori Longolii.
Iustinus Trogi Pompeii cõpilator.
Iustus Lipsius de magnitudine Romana. de recta pronunciatione, & in Politic.
Iuuenalis Aquinas satyrographus.

ff 2 La-

LActantius Firmianus in Institution. diuin.
Laurentius Surius in vitis SS.
Laurēt. Valla in ep. ad Tortelliū, & præfat. ad suas Elegantias.
Leander Albertus in descriptione Italiæ.
Libellus de persecution. Anglican.
Lucanus poeta.
Lucas de Penna Iurisconsultus.
Lucas Vadingus in vita, & gestis B. Petri Thomæ Aquitani.
Lucius Columella de Agricultura.
Ludouicus Cœlius Rhodiginus in antiquis Lectionibus.
Ludouicus Cauitellus in Annalibus Cremonensibus.
Ludouicus Vives de artib. corrupt. de conscribendis epistolis, in Cōm. Aug. de Ciuit. Dei, & in Suetonium de Iulio Cæsare.
MAcrobius in Saturnalibus.
Mambrinus Roseus de Institutione Principis.
Marcellus Mãsius in vit. Io. Leonardi Cerusi, cognom. Literati.
Marcus Guazius in chronicis.
M. Antonius Bonciarius in apologia ad Rutilium Starnium.
M. Ant. Maioragius in orat. xx. de laudibus Grammaticæ.
M. Ant. Muretus de p̃stãtia liter. & in annotat. ad Terentium.
M. Ant. Sabellic. in Enneadibus, in Dialog. de reparat. Lĩg. Lat. in Exemplis, & Epistolis.
M. Antonius Tritonius in epist. ad Maluetium.
M. Aurelius Cassiodorus in chron. in Historia Tripartita, & Epistolis variis.
Marcus Marulus in Exemplis.
Marianus Fuldensis Scotus in chronicis.
Marsilius Ficinus in Commentariis Platonicis, in Plotinum, & in Epistolis.
Martinus Chromerus in historia Polonica.
Martyrologium Romanum.
Matthæus Palmerius in Supplem. Chronicor. Eusebii post Hieronymum S.
Matthæus Villanus in historia Florentina.
Michael Brutus in eadem histor. Florentina.
Michael Faernus in vita Ioannis Antonii Campani.
Michael Poccianti in catalogo scriptorum Florentinorum.
Mucius Pansa in Biblioth. Vatic.
NAtalis Comes in Mytholog.
Nicephorus Callistus in historia Ecclesiastica.
Nicetas Choniates in hist. Græcis
Nicolaus Erythræus in Indice Virgiliano.
Nicolaus Leonicus in varia hist.
Nicolaus Lyra in Sacram Script.
Nicolaus Orlandinus in vita Petri Fabri.
Nicolaus Sanderus de schismate Anglicano.
Nicolaus Scæuola in epist. ad Cōstantinum Ferrantinum.
ODoardus Gualandus, Episcopus Cæsenas, de ciuili facultate.
Officina historica.
Officium S. Ianuarii, & aliorum Neap. protectorum editum anno 1525.
Offreducius Ancaianus in vita Baptistæ Cantalycii.
Olaus Magnus de rebus Septentrionalibus.

Onu-

Onuphrius Panuinius *in annotat. & vitis* Pontificum,
& in Chronologia Ecclesiastica.
Oseas propheta.
P*acificus Pontius in epist. ad Galesini Dictionarium.*
Pandulfus *Collenucius in historia Neapolitana.*
Papinius Statius poeta in Siluis.
Paulus *Diaconus de gestis Romanorum.*
Paulus Gualterus in m.s. de philos. Calabris.
Paulus Iouius in vita Leonis *X. & Elogiis virorum illustrium.*
Paulus Magnolus in ep. ad Grammaticam Clenardi.
Paulus Manutius *in Commẽtariis* Ciceron.
Paulus Morigius *in historia Mediolanensi.*
Paulus Pansa in vita Innocẽt. IV.
Paulus S. in ep. ad Corinthios, *& ad Philippenses.*
Pausanias in Corinthiacis, Atticis Messeniacis, & alibi.
Petrus Bembus in castigat. Terẽt.
Petrus Blesensis in epistolis.
Petrus Crescius in epistol. ad opera Io. Baptistæ Euangelistæ.
Petrus Crinitus de poetis Latinis, & de Honesta disciplina.
Petrus Deuanius in Epistolis.
Petrus Galesinus in Martyrologio.
Petrus Matthæus in historia Frãciæ, & in Iudicio politico super vitam Ludouici XI.
Petrus *de Natalibus in* Catalogo *Sanctorum.*
Petrus Ram. in scholis Grammaticalibus.
Petrus *Ribadeneira in vita Beati Francisci Borgiæ, in vitis Sanctorum, & in catalog. illustrium Iesuitarum.*
Petrus *Vincentius in Hugone* San*seuerino.*
Petrus *Andreas Matthæolus in epist. nuncupat. ad suos* Com*mentarios in Dioscoridem.*
Petrus Iacobus Baccius *in vita S. Philippi Nerii.*
Petrus *Leo Casella in Inscriptionibus.*
Petrus Victorius Palma *in appendice ad Genebrardum.*
Philippus Beroaldus in Suetonii Commentariis.
Philippus Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiæ.
Philostratus in vitis sophistarum.
Photius in Bibliotheca.
Pierius *Valerianus in Hieroglyph. in epigrammatis, & de literatorum infelicitate.*
Pius II. in historia Bohemica, & in descriptione Europæ, atq. Asiæ.
Plato in Dialogis, & epistolis.
Plinius *Iunior de viris illustribus, & in epistolis.*
Plinius *Senior in historia Naturali.*
Plutarchus *de fortuna, & virtute Alexandri,*
& vita eiusdem, & aliorum, de liberis educandis, & in aliis opusculis.
Polydorus Virgilius in historia Anglica, & de Inuentoribus rerum.
Pomponius *Lætus de Principibus Romanis.*
Pontius Diaconus *in vita Sancti Cypriani.*
Possidius in vita S. Augustini:

Pri-

Priscianus in sua Grammatica.
Procopius de bello Gothico.
P. Ouidius Naso poeta.
P. Virgilius Maro, poetarum rex.
QVintilian. in Institut. Orato.
Q. Curt. de gestis Alexandri.
Quintiani Stoæ Supplementum in eundem Q. Curtium:
RAphael Regius ĩ cõm. Metam.
Raphael Maffæus Volaterranus in Antropologia.
Romulus Amasæus in orat. ad Hadrianum VI. & in alijs.
Rogerus Tritonius in vita m. f. Vincentij Cardinalis Laurei.
Rupertus Bellarm. de scrip. Eccl.
SAllustius in Catilinario.
Salomon in Prouerb. *& alibi.*
Saluator M*assonius de illustrib. Aquilanis.*
Scipio Mazzella in histor. Neap.
Sebastianus Conradus in comment. Ciceron. *de Orat.*
Seneca in Tragœdijs, & alibi.
Sex. Aurelius *Victor in Impp. & in Epit. historiæ Romanæ.*
Sigebert. Gemblacensis in chronic.
Silua variæ lection. Petri *Messiæ.*
Siluanus *Razius in Miraculis B.* M. *Virg. & Elogijs illustrium Dominicanorum.*
Siluester Maurolycus in historia sacra, & in Martyrologio.
Simeon Metaphrastes.
Simon Verepæus de instit. scholast.
Simplicius in Epictetum.
Sodalitas *literaria Rhenana.*
Sperones Speronus ĩ Dial. de Lĩg.
Stephanus de Vrbibus.
Strabo in Geographia.
Suidas in suo Lexico.
Supplem. chonicor. Iacobi *Philippi Bergomatis cum additionibus.*
THeatrum vitæ humanæ.
Thomas Costus in apologia Regni Neap.
Thomas Fazellus in hist. Siciliæ.
Thomas Garzonius in Platea Vniuersali, & in lib. cui titulus est, Serraglio de' Stupori del Mondo.
Thomas Porcacius *de nobilitate Nouocomensi.*
Thomas S. Aquinas *in 2. secundæ, & comment. Epistolæ* D. *Pauli ad Corinthios.*
Thucydides.
Titus Liuius Patauinus.
Trebellius Pollio.
VAlerius Maximus.
Varro de Lingua Latina.
V*bertus Folieta in Elogiis illustrium* Ligurum.
Vincentius Belluacensis in Speculo historiali.
Vincentius Cartharius *in Imaginibus deorum.*
Virgilius Ceparius in vita Beati Aloysij *Gonzaghæ.*
Vita M. Aurelij Imperatoris.
Vita S. Ignatii Loyolæ.
Vitæ Sanctorum Patrum.
Vita S. Paulini, Episcopi Nolani.
Vitæ Sanctarum Virginum, *& Martyrum.*
Vlpianus de Iustitia, & iure.
Vsuardus in Martyrologio.
XEnophon in Cyri *pædia, & alijs operibus.*
Xistus Senensis in Bibliotheca.
ZAcharias *Bouerius in Annalibus Capucinorum.*

AD

AD LECTOREM.

AMice Lector, & candide. Ne fias quæso Aristarchus antequam totum opus expenderis, in quo ex allegatis in margine auctoribus desumpta, & nostro filo contexta, quæ ad argumenti fidem faciendam valent, habebis. & si reliquam professorum vitam, & opera nosse desideras, eosdem scriptores perlegere poteris.

Si dignitatum, aut Academiarum ordo in aliquibus forte inordinatus videbitur; quoniam substantia rerum non abest, nec nostri fuit instituti iudicare, qui præcedant, aut subsequantur, id quoq. rogo ne cures.

Si quem audies hæsitantem in Catalogo Sanctorum, cum ibi legit nonnullos, etiam Episcopos, & Archiepiscopos, sacras literas tradidisse discipulis infra pueritiam constitutis; dicito ei, nomine sacrarum literarum tunc intelligi Christianam institutionem, & Catechismum, atq. Psalterium. Talia namq. tempora aliquando fuerunt, vt ad Ecclesiasticas dignitates assequendas sola Grammatica satis esset; ideoq. & Clericos, & alios ipsi docebant.

Incisorum, membrorum, & periodorum notas, elementa pro elementis posita, vel omissa, vel loco suo non collocata, & cetera huiusmodi, quæ per imperitum (vt vocãt) Compositorem, nobis nonnunquam absentibus, irrepserunt, tua humanitate, & iudicio corrige: nam quædam magis necessaria apponentur in fine. Interim numero 357. vers. 13. pro *tetradecastichis*, lege, *tessaradecastichis*, & vale.

Vidi hunc librum, & censeo typis posse committi. Neap. 7. Septembris 1640.

Alexander Russus Can. Dep.

IMPRIMATVR.

Alexander Lucianus Vicarius Generalis.

IMPRIMATVR.

Tap. Reg. Brãc. Reg. Zuf. Reg. Ezquerra Reg.

Prouisum per Suam Excellentiam Neapoli die 8. Martij 1641.

Tagliauia.

DE NOBILITATE PROFESSORVM GRAMMATICAE ET HVMANITATIS vtriusq; linguæ

LIBER PRIMVS.

ANtiqui sapientes, qui mythologicam sectati sunt facultatem, ternas Gratias esse finxerunt, Iouis, & Autonoes filias, virgines, puellas, manibus inter se inuicem complexis, necnon translucido vestitas amictu. Harum vnam Aglaiam ab hilaritate, alteram Thaliam a viriditate, tertiam Euphrosynen a delectatione nominarunt. Virgines sunt; quoniam nulla fraude, nulloue dolo malo gratiam decet esse corruptam. Puellæ; quod recentem, lætam, atq; hilarem conuenit esse retributionem, ne accepti senescat gratia beneficij, sed potius perpetuo floreat. Consertis, complexisq; mutuo manibus; beneficiorum nempe quasi vincula quædam significare videntur: nunquam .n. dandæ, referendæq; gratiæ finem facere, par est, vt beneficia beneficijs annectantur. Perlucido indutæ vestimento; siquidem manifesta debet esse remuneratio, non autem occulta.

Arnigius vigil. 7. Giraldus de ingrati. crim. & nom. vitãdo. Natalis lib. 4. c. 15. Plutarchus lib. Cum princip. maxime philosoph. Vincentius Carthar.

Quod vero ex Ioue,& Autonoe sint procreatæ,id neque sine causa factum arbitramur; etenim Iustitiæ pater est Iuppiter,& Iustitia causa est societatis,& coniunctionis humanæ. Earum vna auersa, reliquæ ad nos conuersæ depinguntur, vt duplicatam pro accepto beneficio rependendam demonstrent compensationem. Hinc ergo inferimus, grati animi virtutem non solum esse maximam, sed cunctarum quoque virtutum parentem: ex huius enim fontibus oritur in Deum religio, in patriã charitas,in parentes pietas,inter homines amicitia, in educatores,atque magistros veneratio: quemadmodum ex aduerso ingrati crimen omnium caput esse vitiorũ, quod hisce verbis P. Mimus aperuit; [Dixeris maledicta cuncta,si ingratum dixeris.] Hinc etiam fit,nullum hominum genus in se odium acerbius commouere, & concitare cunctorum,quam qui, pro gratia bene de se merentibus referenda, ingrate se gerunt. Vitium hoc adeo est execrandum,vt ab illo,natura dictante, nõ modo quoduis domesticum,& cicur abhorreat animal, verumetiam ferociores,immanioresque belluæ, quas mõstrosa gignere solet Africa, vt sunt Elephanti, Leones, Pantheræ,Tigres, Aspides,atque Dracones;quandoquidem istæ,beneficiorum ab hominibus aliquãdo sibi collatorum memores,admiranda illis compensatione satisfecerunt.Meridiana luce clariora sunt exempla, quæ literarum tradidit monumentis Plinius de Mentore Syracusano,de Helpi Samio,de patre cuiusdã Philini philosophi,de Thoante in Achaia per draconem seruato,& quæ Gellius de Androdo,præter illa, quæ apud alios leguntur auctores. Vnde merito diuus exclamat Ambrosius; [Quis nõ erubescat gratiam bene de se merentibus non referre,cum videat etiam bestias refugere crimen ingrati animi?] Inualidæ profecto ad hoc monstrum sugillandum sunt literæ;idque eo fortius ad rem pertinere dicetur,quo in eos,a quibus maiora,illustrioraq; sunt collata beneficia,non tantum ingratus,sed etiam maledicus fuerit aliquis, atque maleficus.

Cæl. Rhodiginus lib. 4. cap. 28.

lib. 8. cap. 16. & 17.

lib. 5. c. 14.

in 6. Hexamer.

Communis est omnium sententia sapientum,Deo,paren-

rentibus, ac magistris parem gratiam rependi non posse. Deus enim Optimus Maximus hominem inter homines facit, cum animam scilicet rationis participem creando infundit: parentes brutum inter bruta progenerant, cum carne membra componunt, eique dant viuere: magistri vero Deum per participationē efficiunt, cum per scientias fama eundem immortali inter Deos exornant. Immo patres ipsi natura veræ nobilitatis sunt vitrici; quando naturam filijs tribuunt tot rerum varietatibus subiectam, tot miserijs, ærumnisq; conficiendam: præceptores autem vere sunt patres appellandi, cum puerorum procliuitatem ad sensuū titillationes optimis institutis reforment, & ad scientias occupent intellectū. Cognouit hoc, manifestauitq; Alexander ille Magnus; ac ea propter in suæ Monarchiæ amplitudine, atque magnificentia tantum Aristoteli tribuit, vt æque ac Philippo patri apud se principem ei semper concesserit locum, amicis identidem affirmans, [Se parentis beneficio viuere, præceptoris vero bene, ac honeste viuere.] Iudicabat nimirum plus homini eum cōferre, qui mentē excolit, quam cum Angelis ipsis communem habemus, quam qui corpus gignat commune cum brutis. Verumenimuero quidam inueniuntur nonnunquam taliter ingrati, & a pietatis officio etiam auersi, vt pro honorandis, colēdisq; magistris, laxato petulātissimarū linguarū freno, audeāt, audeāt inquam, in illos, atque professionem verbis cornicari, & oblatrare indignissimis. Quod vero admirationem exauget, zoilorum istorum plerique sunt ipsis obligatissimi professoribus: nam sine eorum doctrina, neque non diligenti in Grammaticis rebus exercitatione non longe differrent à bestijs. Graue quidem nimis existimandum est, vt fructu laboris sui fraudetur industrius, & cui debet pro sedulitate conferri præmiū, dispendium patiatur iniustum: malorumque omnium probatur extremum, vt inde quis cogatur detrimenta suscipere, vnde credebat auxilium prouenire.

in vita M. Aurelij Imp.

Curtius, & Plutar. in Alexandro. Laertius in Aristot. Patricius lib. 1. tit. 5. de institut. reg.

Cassiodorus lib. 4. ep. 21

Inficias ire non possumus, artem vnam, siue sciētiam, esse alia pulcriorem, atque nobiliorem: omnes tamen

Codrus 3. ser. de art. liberal.

A 2 lau-

laudandæ sunt, omnes magnificandæ. Quisque suam collaudet, extollatq; professionem, alienam ne carpat, aut mordeat. Scimus etiam in humano corpore cerebrum, & cor esse prima, atque præcipua membra, a quibus totum regitur corpus, & gubernatur: atqui ni essent dentes, lingua, pedes, manus, digiti, articuli, musculi, ac reliquæ minimæ partes, corpus ipsum satis suum non faceret officium, nec diu consistere valeret. Omnes sunt connexæ; altera alteri adminiculatur; altera alteram ornat, augetque. Iure igitur optimo de talium maleuola obtrectatione præceptores cum Platone de Aristotele conqueri possunt, debentque; [Aristoteles in nos calcitrauit nō secus atque in matrem pulli geniti.] Quapropter honestam hanc non captare occasionem, vt scilicet ingratorum huiusmodi confringatur, ac retundatur improbitas, indecorum mihi fore cum iudicarem, quin etiam meo deesse officio; quātum de mei viribus ingenij, qualescunque sunt, præstare potero, id totum libentissime impendere statui, in præsentia tractando, quæ, quantaq; in Grammaticæ, & Humanitatis professoribus præfulgeat nobilitas. Tacitus interim alijs commemorandum relinquam quicquid hisce vniuersus debeat orbis ob eorum, cum priuatim, tum publice necessariam, vtilemque professionem; sexcentaque ad bene viuendum instituta prætermittam, quæ in virtute præditis, tamquam clarissimæ phari, prælucere videntur. Spero insuper fore, vt cum literarum scientia, eiusque optimi celebrentur professores, diuinis item laudibus efferatur Deus Opt. Max. à quo liberalissime bona cūcta proueniunt, meæq; nihil conuenientius, & gratius exercitationi facere puto, quam ad eius defensionem, laudemque eorum studiorum partem adhibere, per quæ ad hunc vsque diem aliqua me loca cognoscunt. Et si ecquis vnquam tanta ingenij fecunditate, ac dicendi facundia præditus inuenietur, qui sic literas, literatosque viros extollere possit, quin, postquam plurima, & maxima de his dixerit, multo plura, maioraque silentio inuoluisse appareat? Amplissimus est campus eorum, & vnus tam laboriosum facinus,

cinus,& egregium aggredi quo pacto sufficiet? Vos idcirco, o Grammaticæ, & Humanitatis professores omnes inuito, exhortor, & inuoco, vos, qui optime docendo, nobiles illustrare, ignobiles nobilitare soletis. De nostrum omnium dignitate agitur, atque auctoritate. Excitate ingenia, calamos temperate, & atramentum: explicentur chartæ, exerceatur stylus. Volutate bibliothecas, annales, historiasque cunctas relegite: ex illis diuitias, honores, priuilegia, prærogatiua, atque dignitates maioribus, coæuisque nostris in literaria professione collata transcribite diligenter, vt audientes, ac videntes aduersarij confundantur, & obmutescant; literæ, literatique congaudeant, triumphentque, & qui cum doctrinis doctos ipsos honore afficiunt, delectatione maxima etiam ipsi afficiantur. Etenim turpe, quinimmo iniquũ esse mihi videtur, nostram industriam, atque solertiam pro alijs extollendis, & celebrandis componere elogia, encomia, panegyricos, historias, atque poemata; nostrorum vero, cum res postulat, gloriosam negligere, ac voluntaria obliuione conterere memoriam. Sed liceat mihi hoc interim spatio capessitam ingredi tractationem: & ante quam ad ea, quæ de professorum nobilitate, dicenda sunt, aggrediamur, maiori, qua fieri poterit, breuitate, nonnulla tangamus, quę ad professionis attinent excellentiam; cum, ea vt sciantur, esse censeamus maxime necessaria, quo solidiora tractatus iaciantur fundamenta.

Neminem latere opinamur, Artes diuidi in mechanicas videlicet, ac liberales, nec non etiam inter se gradus habere distinctos, vt alię sint alijs nobiliores; quod clarissimo confirmat testimonio Episcopus Cesenas, Gualandus, cum inquit; [Præstantiores artes suos quosque reddunt artifices digniores: non quod circa pręstantissima subiecta, finesue versentur, sed quod plus suis operibus hominum generi prodesse queunt. Id quod etiam de scientijs intelligendum est; cum ijs præditi alios instruere, ac docere possint.] Itaque cum idem de sciẽtijs intelligi oporteat, quatuor considerare debemus. *lib. 12. c. 3.*

Pri-

Primum, *Quid in se Grammatica contineat.*
Secundum, *Quis fuerit inuentor eiusdem.*
Tertium, *Quam ad rem doceatur, & addiscatur.*
Quartum, *An eam profiteri sit nobilis exercitatio.*

A primo igitur capite facientes initium, dicimus cum Diomede, Grammaticorum veterum eruditissimo; [Grammaticæ initia surgere ab elementis, elementa figurari in literas, literas cogi in syllabas, partes orationis consummare orationem, oratione virtutem ornari, virtutem ad euitanda vitia exerceri.] Huius ergo ædificij fundamentum sunt literæ: & inter ea, quæ humanum excogitauit ingenium, haud scio aliudne illustrius, aut laudabilius inueniri potuerit. Immo etiam maximæ admirationis esse videtur, pauculis admodum notis infinitas hominum voces, innumerabilia verba, innumerasq; sententias comprehendi. Tradit Diodorus, [Musis a patre Ioue literarum inuentionem fuisse concessam;] iterum alibi, [Mercurium primum literas, & ordinem inuenisse verborum; ac propter etymologiam, siue interpretationem Hermen vocatum.] Alij Linum Chalcidensem ex Phœnicia literas ad Græcos transtulisse, easq; Herculem docuisse. Quidam Cecropem Atheniensium regem illas reperisse contendunt. Ac tandem diuersis diuersa opinantibus, maior auctorum pars, & numerus, historiam, non doctas fabulas secuti, in vnam conuenientes sententiam dicunt, a Cadmo, Agenoris Phœnicum regis filio, Græcas fuisse literas adinuentas. Hic a patre missus ad sororem Europam quærendam, cum ab Ioue rapta, & auecta per nauem fuisset, cuius insigne Taurus erat, iussu accepto, vt sine illa in Phœniciam ne rediret, ob eam perquisitam, neque repertam, desperato reditu, ex oraculi respõsione Thebas in Bœotia condidit, annis circiter triginta post Moysen, ducentis quinquaginta ante Ilij excidium. Sub ipsis initijs sexdecim numero tantum fuerunt, quibus deinde Palamedes, Nauplij regis filius, Agamemnonisq; consobrinus, Troiano bello, quatuor alias adiecisse memoratur hac figura, θ. ξ. Φ. χ. totidemq; post eum Simonides Meli-

lib. 2. de art. Gram.

lib. 1. cap. 2

Clemens Alexandr. 1. stromat. Patricius lib. 2. tit. 1 de institut. reip. Plinius lib. 7. cap. 56 Suidas, & alij, quos refert Barrius lib. 3. pro ling. lat.

cus Z. H. Ψ. Ω. quamquam Aristoteles octodecim antiquas fuisse declarat, A. B. Γ. Δ. E. Z. I. K. Λ. M. N. O. Π. P. Σ. T. Y. Φ. & duas ab Epicharmo potius quam a Palamede superadiectas, nimirum θ χ. Quia vero Cadmum affirmāt de Phœnice literas adduxisse, ego libenter Eusebio assentior dicenti; [Primus, qui literarum elementa Græcis tradidit Cadmus, ex Phœnicia erat: vnde Phœnicia literarum elementa prisci poetæ dixerunt. Multi Syrios literas primos inuenisse asserunt: Syrij autem Hebræi sunt; nam Iudæa semper in Syria a scriptoribus habita est, & Phęniciam apud priscos appellari constat. Argumento autem illud maximo est ab Hebręis repertas esse literas ipsarum apud Græcos appellatio; Hebræi enim Aleph, Græci Alpha: illi Beth, Græci Vita: Gamma Græci, illi Ghimel: deinde Daleth, illi Delta, cetera quoque similiter.] Vnde alij referunt Moysen primum extitisse, qui post diluuium literas mortalibus demonstrauerit: nec reuocari poterit in dubium, eas illi a Domino Deo fuisse reuelatas, cum in Exodo legatur; [Dedit Moysi in monte Synai duas tabulas testimonij lapideas, scriptas digito Dei.] Scribunt aliqui hanc literarum memoratu dignissimam inuētionem Abrahamo deberi, quorum vnus Suidas in hunc tenorem asseuerat; [Abrahamus, Patriarcharū princeps, sacras reperit literas, eamq; linguam excogitauit, cuius Hebræi periti fuerunt, vt eius discipuli, & posteri: vnde etiam Græcorum literæ duxerunt originem, testimonio est appellatio, Alpha, primæ, & principis literę, nomen ab Aleph sortitæ nomine beato, primo, & immortali.] Porro ceteri, & melius meo quidem iudicio, hoc Moyse, atque Abrahamo antiquius, & cum Orbe creato natum crediderunt inuentum, ad Adamum vsque reducētes, qui edoctus a Deo primus scientiarum, ac literarum fuit repertor, atque pręceptor; iis namque suos informauit, instruxitq; filios, a quibus didicere nepotes, filij Seth. Isti enim, cum audissent Mundum vniuersum, & aquis, & igne periturum, columnas binas, alteram ex lapide, ex lateribus alteram, fabrefecerunt, in quibus sua conscripserunt

lib. 10 de præpar. Euang.

cap. 31.

anno 1610. a creatione, 50 ante diluuium.

Ioseph li.1. c.4. Antiq. Iud.

psernnt studia;ne,quæ sapiēter inuenerant,ex hominum recordatione alterutro delerentur euentu.

Cicarellus in Xysto quinto. Liuius li.1 Mucius Pansa. Plin lib.7. cap.58. Tacitus lib.11.Annal.

Latinarum inuentricem literarum testificantur auctores fuisse Nicostratam, Ionij regis Arcadici filiam, quæ alio nomine Carmenta dea nūcupata est;quoniam, cum esset poetria,& vaticinatrix,Phœbo dicata,oracula petentibus carmine reddebat.Hæc,relicta Arcadia,cum Euandro filio,qui patrem imprudēs occiderat, in Latiū sese cum Pelasgis non paucis contulerunt, atque in Palatino monte constiterunt,vbi,cum Græcarum literarū peritiam calleret,ingenijq; polleret acumine,immutata modice forma,latinos excogitauit, effinxitque characteres, A. B. C. D. E. G. I. L. M. N. O. P. R. S. T. V. quas,Euandro,& Pelasgis adiuuantibus,Aborigines,qui tunc ea loca incolebant, edocuit. Quod autem priscæ Græcorum literæ cum latinis pene forent eædem, Plinij testimonio roboramur,ac Taciti dicentis; [Formæ literis latinis,quæ veterrimis Græcorum.] Longo post deinde temporis interu allo Siluius Ludimagister addidit, H.K.Q. Claudius Imperator nouas tres commentus est literas, quarum duæ cum intercidissent,F, inuersa sola remansit,quæ.V.consonantis vicem,vt in plerisq;vetustis conspicitur monumentis,præstabat. Dionysius Lynceus, homo Romanus,acerrimo vir ingenio, connexionis inter literas fuit excogitator,ex ijs syllabas,ex syllabis cōficiens dictiones. Propter quod ad sempiternam tanti viri, ac beneficij memoriam in Capitolio statuam illi Pop. Romanus collocauit.

Garzonius in Platea vniu. discur.4. Isidorus lib.1.c.15. etymol.

Consequitur dictiones Oratio. & notandum est,duas esse præcipue res, quibus a brutorum animantium genere,atque natura distinguimur,Rationē idest,& Orationem. Hæc hominum societatem copulauit inter se, consilia mentis, ac sensa communicando: illa doctrinas, & artes inuenit;quæ magnarum rerum cognitione animum ornarunt, innumerisq; commodis mortalium vitam explerunt. Sed quoniam sine lingua, & Oratione Rationis nulla inter nos societas, & vitæ quasi communitas esset, aliæ factæ sunt artes, quæ sermonem instruerent,

Cic. lib.1. offic. Viperanus orat.2. de vtil. doctr.

rent,

rent, Grammatica inquam, Rhetorica, & Dialectica, ex quibus prima tradit recte loquendi, altera ornate dicẽdi, tertia probabiliter differendi præcepta, quæ tam late patent, quam se vita hominis, animusq; diffundit. Non sine causa igitur Charondas Thurius inter ceteras a se conditas leges eam Atheniensibus tradidit, [Liberos ciuium omnes in ipso ludo, & primis literarum rudimentis instituendos, conductis ad id mercede, & ære publico præceptoribus. Grammaticam ceteris disciplinis haud immerito quidem præferendam duxit legislator; huius enim præceptis, institutisq; quamplurima, quæ ad vitæ vsum maxime necessaria parantur, putantur parari, præstariq; conspicimus decreta, consulta, epistolas pacta, leges, conuenta, ceteraq; huiusmodi omnia, quibus vitæ, societatisq; humanæ ratio potissimũ continetur, resq; mortalium passim corroboratæ simul & excultæ consistunt. Cuinam tanta ingenij facultas suppetit, vt dignis laudibus literarum disciplinam, institutionemq; se prosequi posse confidat, quibus solis vita defunctorum, memoria, nomenq; inter secula viuentium in morem perpetuo celebratur? tum quos longissima procul terrarum interualla separatos tenent, hi literarum sese mutuis veluti internuncijs salutant, visunt, cum absentibus amicis, tamquam præsentium consuetudine mutuis colloquijs perfruuntur: tum ad bella, siue inter gentes quascumq; siue inter reges sedanda, quid idoneum, quid magis accommodatum literarum munere excogitari posset? Fœderibus commendandis, pactis, conuentis, promissis, testes primi accersuntur, ceteraque omnia, quibus seruandis summa opus est fide, ipsis tuto commendantur: illæ commendata quæcunq; excipientes æterna integritate, & inconcussa fide custodiunt. Postremo, sanctissimas, sapientissimorum virorum sententias, oracula deûm, philosophorum inuenta, disciplinarum deniq; omnium præcepta, ac monumenta humanarum, diuinarumq; rerum solæ literarum ædes reposta conseruant, atque a vetustatis, ac temporis voracitate defensa, veluti diuina quadam tuendo vi, posteris ex or-

Diodor. Sicul. lib. 12. Biblioth.

dine per succedentia secula demum æternitati commẽdant. Vitam nobis a natura datam haud ambigi, negariue potest; verum bene, beateq; viuendi rationem a literarum eruditione sumptam euidentissimis probatur argumentis. Vnde illiteratos ciues, tanquam summis quibusdam priuatos bonis, simul increpando commonuit, simul subsidio opportune cauto leuauit, imposita erudiendi lege. Quod munus cura, sumptu, impensaq; publica, veluti ad remp. maxime necessaria, dignum duxit. Tanto hic superioribus legumlatoribus præferendus, qui medicos publica mercede conduci ad morbos ciuium curandos sanxere, quanto animæ eductio, & exornatio ingeniorum, corporeæ saluti præstãtior probatur. Nam quod illi, corpore doloribus vexato, medicinis, & periculis, hic eruditione, & institutione, languẽtibus, & perturbatis ignoratione animis, salutem in primis curandam censuit.]

Continet insuper Grammatica septem, & viginti distinctiones, quas ex Papiriani sententia enumerat Lucas de Pẽna in l. Grammaticos. C. de profess. & medic. [Primum octo partes orationis, deinde vocem articulatam cum litera, syllabas, pedes, accentus, posituram, orthographiam, analogiam, etymologiam, glossas, differẽtias, barbarismos, solœcismos, vitia, metaplasmos, schemata, tropos, prosam, fabulas, & historias.] Romanæ quoque princeps eloquentiæ Cicero in Oratore testatus est; [In Grammaticis poetarum pertractatio, historiarum cognitio, verborum interpretatio, & prõnũciandi quidam sonus.]

Lib. 1.

At præter ea, quæ modo narrauimus, putantne zoili isti adeo angustos esse Grammaticæ fines, vt nihil aliud, quam recte legere, scribere, & congrue loqui contineat? O quam indubitanter falluntur. quandoquidem certos, præscriptosq; intra fines versari, de quauis alia arte, siue scientia dici potest; de nostra non item, quæ tam longe, lateq; patere dignoscitur, vt omnes videatur amplecti. Quintiliane, tu, qui es hac in re testis omni exceptione maior, immo pro summa docendi peritia, & au-

cto-

ctoritate index Catonianus, tu loquere, ne me sibi imponere velle suspicentur calumniatores. Audite, & notate, quod ait; [Scribendi ratio coniuncta cum loquendo est, & enarrationem præcedit emendata lectio, & mistum his omnibus iudicium, quo quidem ita seuere sunt vsi veteres Grammatici, vt non modo versus censoria quadam virgula notare, & libros, qui falso viderentur inscripti, tamquam subditicios, summouere familia permiserint sibi, sed auctores alios in ordinem redegerint, alios omnino exemerint numero. Nec poetas, atque historicos legisse satis est: excutiendum omne scriptorum genus, non propter historias modo, sed verba, quæ frequenter ius ab auctoribus sumunt. Tum nec citra Musicen Grammatice potest esse perfecta; cum & de metris, rhythmisq; dicendum sit. Nec si rationem siderũ ignoret, poetas intelligat, qui (vt alia omittam) toties ortu, occasuq; signorum in declarandis temporibus vtuntur. Nec ignara philosophiæ, cum propter plurimos in omnibus fere carminibus locos ex intima quæstionũ naturalium subtilitate repetitos, tum propter Empedoclẽ in Græcis, Varronem, ac Lucretium in Latinis, qui præcepta sapientiæ versibus tradiderunt. Eloquentia quoque non mediocri est opus, vt de vnaquaque earum, quas demõstrauimus, rerum dicat proprie, & copiose.] *lib. 1. cap. 4*

Grammaticæ item munus est, interrogare, quemadmodum Tiberius Imperator faciebat, qui historiæ fabularis notitiam maxime curauit vsque ad ineptias, atque derisum: nam & Grammaticos eiusmodi fere quæstionibus friuolis, & inutilibus experiri volebat; [Quæ fuisset Hecubæ mater: quod Achilli nomen, cum sub puellari habitu inter virgines, Lycomedis regis filias, moraretur: quid Sirenes cantare solerent.] Antoninus etiam Geta, Seueri Imperatoris filius, animi causa & ipse consimiles ponebat quæstiones. *Theatr. vitæ hum. lib. 1. vol. 4. ex Suetonio.*

Audire quoq; Grammaticorum est officium. Ideoq; operum scriptores, atque auctores, cum editas à se recitare vellent compositiones, Grammaticæ professores inuitabant: quod eo carmine inter ceteros innuit Iuuenalis,

Satyra 7. *Occidit miseros crambe repetita magistros.*

Mascardus par. 3. disc. 8. idipsum. Iudicare, & censuram in omnes agere scriptores, vt paulo ante Quintilianus, ad Grammaticos attinet doctores, cui & in Lamia Politianus astipulatur eiusmodi; [Grammaticorum partes hæ sunt, vt omne scriptorum genus, poetas, historicos, oratores, philosophos, medicos, iureconsultos excutiant, atque enarrent. Nostra ætas parum perita rerum veterum nimis breui gyro Grammaticum sepsit; at apud antiquos tantum auctoritatis hic ordo habuit, vt Censores essent, & Iudices scriptorum omnium soli Grammatici, quos ob id etiam Criticos vocabant.] Cum vtriusque iudicio, atque sententia congruit, quod Polydorus Virgilius exprimit;

lib. 1 cap. 7. de inuent. rerum. [Non ignoret, Grammatici partes esse, vt cunctas fere calleat artes, quando apud antiquos soli Grammatici omnium scriptorum Cēsores, & Iudices fuere, qui idcirco Critici appellati sunt.] Ecquibusnam tantum auctoritatis fuit aliquando permissum, fuerint licet reliquarū disciplinarum, quas Mundus admirationi habet, professores illustres? nemini vnquam profecto. Quocirca quid mirum, si infinitus pene antiquorū numerus hoc nomen Grammatici ambitione non modica quæsiuerunt? at nec illis postmodum defuere sectatores, viri eruditissimi, qui se Grammaticos nuncupari pro summo habuerunt ornamēto, & gloria, & præter ceteros extitit Angelus ille Politianus, Antoniusq; Nebrissensis. Posterior ob variam, vberemq; doctrinam in omni scientiarum genere quoduis nomen sibi ascribere potuisset, non solum bona coæuorum venia, sed etiam ingenti cum lætitia, & plausu: verum omnia, præter Grammatici, nomina refutauit, Aeneam Siluium æmulatus, qui, antequam ad Ecclesiasticas dignitates fuisset assumptus, Grammaticū se nominari gaudebat. Exeant nunc nescio qui dente Theonino Grammaticam rodunt nobilitatem, & dicāt, Magistros literarum aliud nō posse, nec scire pueriIibus ingenijs tradere, quam [Poeta, quæ pars est?] & [Ego amo virtutem.]

Viues lib. 2 de art. corrupt.

Iam quod ad secundum pertinet, attingamus; *Quisnam*

nam, scilicet, *fuerit Grammaticæ artis inuentor?* In hoc, non me, sed Platonem in Philebo auscultate disserente; [Postquam infinitam vocem excogitauit, siue Deus aliquis, siue homo diuinus, qualis apud Aegyptios Theuth fuisse dicitur, primum in ipsa vocis infinitate vocales literas considerauit, quæ non vna, sed plures sunt: rursusque alias, quæ non vocis, sed soni participes essent, atque harum numerum certum similiter definiuit: tertiam deinde speciem literarum distinxit earum, quas nunc mutas vocamus: postremo mutas, liquidasque discreuit vsque singula quædam, vocalesque, & medias eodem modo, donec earum numero in singulis speciebus, & in vniuersis reperto, elementa vocauit. Cumque videret neminem nostrum horum quidquam seorsum percepturum, nisi vniuersa percepisset, hoc velut vinculum, vnum quiddam existens, & in vnum dispersa redigens, meditatus, quam vnam in his esse artem Grammaticam animaduertit, eo nomine appellauit.] A Platone idem sumpsisse videtur Eusebius, adiecto tantum, & explicato, deum hunc a Græcis vocatum fuisse Mercurium. Hæc Gentiles. Nos vero solidiori, ac eminentiori iudicio innixi, eius dicimus Deum Opt. Max. fuisse inuentorem, inuentorem autem? immo etiam auctorem, atque datorem, Anna testante, quod [Deus scientiarum Dominus est.] Regius et Psalmistes, & propheta de eodem cantauit; [Qui docet hominem scientiam.] Elicitur item ex glo. in can. legimus dist. 37. [Primo Deũ esse caput, auctoremq; omnis eloquentiæ, scientiæ, ac sapientiæ. Secundo scientias omnes ab Adamo fuisse demonstratas, quas ei post creationem ipse Deus infuderat.] Idem & Suidæ videtur, cum ait; [Adami sunt omnia inuenta, omnes doctrinæ, & quidquid ad vitam degendam vtile est, atque necessarium. Huius inuẽtum sunt artes, & literæ: huius sunt scientiæ, tam disertæ, quam mutæ.] Additur insuper, quod si nominum ratio ad Grammaticos attinet, qui de etymologia tractant, quis non suffragabitur, Adamum omnium primum fuisse Grammaticum? Ad eum namq; cum omnia Deus adduxisset animantia,

lib. 1. cap. 7 de præpa- rat. Euãg.

1. Reg. 2.

Psalm. 93

ex Baruch. cap. 3.

Theatr. uit. hum. lib. tit. C mat.

mantia, nomina singulis imposuit, quibus eorum natura, quantum fieri poterat, significaretur, vt sacrosancta indicant Biblia in Genesi; [Formatis igitur Dominus Deus de humo cunctis animantibus terræ, & vniuersis volatilibus cæli, adduxit ea ad Adam, vt videret, quid vocaret ea. Omne enim quod vocauit Adam animæ viuētis, ipsum est nomen eius.] Qua in re, si rationē, cuius ductu singulis sua potuit indere nomina, spectabimus, philosophum summum, vereq; sapiētem Adamū, sin rationem nominum, atque vocabulorum; absolutissimum confiteri debemus fuisse Grammaticum.

cap. 2.

Progrediamur ad Tertium, ac de *fine, propter quem omne agens agit*, nonnulla dicamus, qui reuera nobilissimus, & optimus est. Nam cum Deus, & Natura hominē agendo producunt, eum certe producunt, vt agat, agat inquam, gratia diuinorum, qui finis existimandus est optimus; cuius gratia Deus totum genus humanū procreauit. Quamobrem necesse est certum esse humani generis finem, eumq; in actione quadam circa perfectiora consistere, per quam & superiora pro viribus imitetur, & diligenter inferiora gubernet: scientia quidem naturalia perscrutetur: prudentia vero disponat humana; pietate autem diuina colat, atque veneretur.

Ficinus argum. in Platon. de Regno.

Propterea ergo magistri omnem mouent lapidē, nulla non vtuntur industria, quid intentatum relinquunt, vt suos discipulos ad bene loquendi, ac viuendi perfectionem perducant? nec vllo vnquam tempore duo hæc inter se disiuncta fuerunt officia; iidem enim olim erant, ex Ciceronis testificatione, viuendi præceptores, atque dicendi. Clemens autem Alexandrinus inquit, [Finem præceptoris esse animam meliorem reddere, non docere:] atque ad hæc vsque tempora obseruari conspicitur, simul cum literis, & bonis artibus in scholis etiam optimos tradi mores, & edoceri: & sacra Concilia, cum Prouincialia, tum Generalia, Grammaticæ disciplinæ doctores seuere obstrinxerunt, & obstringunt, vt laudabilē hanc, maximeq; necessariam consuetudinem, sartam, tectamq; conseruent, ac tueantur.

3 de Orat.

lib. 1. cap. 1. Pædag.

Con-

Considerare debemus, animam, cum in corpus ingreditur, esse tãquam tabulam rasam, cui omnium ignorãtia rerum innata est, at ad perfectionẽ induci per scientiam posse. Et quamuis intellectus est in potentia ad omnia, ad eorum nihilominus actum non ducitur, nisi per sciẽtiam, quæ quidem est eiusdem animæ perfectio: & ideo, quia res omnis imperfecta naturaliter suam appetit perfectionem, omnes homines natura scire desiderant. Vnusquisque igitur huius vitæ prouinciam accipiens eo modo omni virtute denudatus, indiget non solũ, vt rebus omnibus imbuatur, verum etiam ipso sermone: pro quo bini constituuntur præceptores; si vsum voluerimus sequi communem, ipsa natura, & populus, erit vnus; si præcepta, alter erit proculdubio quisquis artem profitetur Grammaticam. Huic se deuinctissimum fateri quisque debet ingenuus: etenim, statim vt humi firma vestigia figere incipit, atque articulate verba proferre, ipsa sola e nutricis pene gremio exceptum quibusdam honestissimæ voluptatis illecebris allicit, allectum necessarijs informat præceptis, qua ad recte loquendum, qua ad honeste viuendum, demonstrans quantum splẽdoris, & gloriæ a virtute, quantum turpitudinis, atque dedecoris consequatur a vitijs.

Cassaneus consid. prima, decimæ partis: ex auctoritate philosoph.

Aristot. 1. Metaphys. cap. 1.

Plato in Alcib. 1.

Muretus orat. de laud. liter.

Hæc literarum eruditio naturam in eximia virtute reddit laudabiliorem; quia per eam, prudens inuenit, vnde sapientior fiat, bellator, vnde animi virtute roboretur; hinc accipit Princeps quomodo populos sub æqualitate componat: nec aliqua in Mundo potest esse fortuna, quam non adaugeat literarum gloriosa notitia. Ex quo fit, vt, cum in literis, ac educatione optimos faciat vnusquisque progressus, in diuinissimum, & mansuetissimum animal euadat, iuxta auream Platonis sententiam; [Homo mansuetum animal: porro, si cum felici natura rectam quoque disciplinam fuerit assecutus, in diuinissimum, mansuetissimumq; animal solet euadere. Sin vero non satis, aut non bene fuerit educatus, ferocissimum omnium, quæ in terris nascuntur, animal redditur:] [Immo millies plura mala homo malus, quam be-

Cassiodor. in epist.

lib 6. de legib.

stia perpetraret ,] subiunxit Aristoteles.

Discunt ergo,& instruuntur homines, vt sic a belluis, atque indoctis,belluarum similibus,quam maxime differant. Lapidibus indoctos æquiparare solebat Aristippus: nam rogatus a quodam, qua re filius esset melior euasurus,si erudiretur;& si nulla,inquit,alia,certe saltem in theatro lapis super lapidem non sedebit. Interrogatus Aristoteles, in quo docti ab indoctis differrent; in quo,respondit,viuentes a mortuis: eaque de causa parẽtes,qui liberos docendos curarent,longe ijs esse honorabiliores, qui solummodo genuissent; eos enim viuendi tantum,illos etiam bene, beateq; viuendi auctores esse significabat. [Qui docet filium,ait sapientissimus Salomon,laudabitur in illo, & in medio domesticorum in illo gloriabitur. Mortuus est pater eius, ecce quasi non est mortuus;similem enim reliquit sibi post se. In vita sua vidit,& lætatus est in illo : in obitu suo non est contristatus,nec confusus est coram inimicis;reliquit enim defensorem domus contra inimicos, & amicis reddentem gratiam.] Aliter,vt eidẽ placuit;[Vtile est mori sine filijs, quam relinquere filios impios.] Itaq; apud Athenienses ex lege Solonis meritissime filius,qui artem, aut alicuius industriæ genus a patre non didicisset, ei, egestate,aut calamitate oppresso,ferre opem minime cogebatur. Vnde illud Alexin dicere solitum accepimus; [Athenieses idcirco laudari oportere, quod ceterorum Græcorum leges cauent, vt a liberis parentes educentur,Athenienses vero non omnes,nisi eos, qui filios bonis artibus instituissent.] Quantæ etiam ipsi Deo Opt. Max.curæ sit,vt scientia discatur ab omnibus, & ab illis maxime,qui se eius cultui deuouerunt, apparet ex querela,& minis per prophetã Oseam; [Conticuit populus meus eo,quod non habuerit scientiam; quia tu scientiã repulisti,repellam te,ne sacerdotio fungaris mihi.] Propter hoc,prædicabat Isaias;[In doctrinis glorificate Dominum.]Ecce,quãtum gymnasia valeant,in quibus tam firma,& scientiæ,& bonitatis fundamẽta locantur.Ecce, quantum bene,aut male, aut nihil edoceri cunctorum omnium intersit.

Laertius in vita. *Eccli. c.7.* *Eccli. c. 16.* *Plutar. in Lycurgo.* *Girald. dialo. 7.* *cap.4.* *cap.24.*

Gram-

Grammaticam tanti fecerunt veteres Romanæ reip. proceres ob publicum ex ea proueniens beneficium, vt senatusconsulto professoribus de publico ærario Mineruale decreuerint: vtque ad eosdem libentissime fieret discipulorum concursus, animusque daretur, & opportunitas, eam in triuijs edixere docendam; ex quo triuialis scientiæ diu nomen retinuit. Id quoque Platonem animaduertisse non dubium est, cum præcepit; [Nō debere legumlatorem pueritiæ summe necessariam educationem postponere: sed operam in primis dare, vt omnium ciuium optimus vir eligatur, qui quam maxime pro viribus educandis pueris præponatur, cum recta educatio æstimanda sit posse, & corpus, & animū quam pulcherrima, & optima reddere.] Præceptori summo haud inferior discipulus, Aristoteles subscripsit; [Respicienti ad rectam reip. institutionem pueros esse bene institutos necessarium est; ex pueris enim sumuntur, qui remp. postea sūt gubernaturi.] Qua de causa præceptores quærendi pueris vita probata, moribus inculpatis, ac rerum peritia excellentissimi; quando fons, & radix virtutis, & honestatis vitæ est recta imbutum esse institutione. Atque vt adiungunt stirpibus agricolæ pedamenta, ita probi magistri accuratis præceptis, & admonitionibus adolescentes suffulciunt, vt mores inde germinent recti.

Patricius lib. 2. tit. 1. de instit. reip.

lib. 6. de legib.

lib. 1. c. vlt. Polit.

Plutar. de liber. educ.

Summatim denique cum Plutarcho vt ista perstringamus; [Vnū dicimus esse primū, medium, & nouissimū in his caput, disciplinam rectam, & institutionem iustā, easq; ad virtutem, vitamq; beatam esse compendiosas, & conducibiles. Cetera quidem bona humana tenuia, neque admiranda sunt. Nobilitas res est honesta; at maiorum bonum. Opes præclaræ; at fortunæ possessio, necnon magna quidem opulentia ijs exposita est, qui loculis adijciunt oculos, improbis seruis, calumniatoribus, & quod maximum est, in partem eius veniunt, vel teterrimi, & inimicissimi. Porro gloria res est venerabilis; at lubrica. Formæ elegantia summis votis expetenda; at breuis æui, aut enim vetustate, aut infirmitate tollitur. Ma-

ibidem.

gnæ dignationis est robur;at morbis etiam aboletur,& senio: & si cum aliorum animantium conferas,elephâtes superant,tauri,atque leones. Eruditio vero omnium, quæ in nobis sunt,immortalis,& diuina, sola a malitiosorum rapinis tuta,a morbis incorrupta,a senectutis iniuria secura;sola enim senescēs repubescit mens,& quod cuncta aufert,addit tempus senectuti scientiam.]

Et ecce ad quartum peruenimus, *An* scilicet *literarū professio nobilis sit.* super quo præter superius allatas rationes,aliæ ipsam illustrantes,quas subiungamus,desunt nequaquam. [Magnus esse vis? diuus interrogat Augustinus,idemq; respondet;A minimo incipe.Cogitas magnam fabricam construere celsitudinis? de fundamento prius cogita humilitatis. Et quantam quisque vult, & disponit superimponere molem ædificij, quāto erit maius ædificium,tanto altius fodit fundamētum.] Si maxima,& nobilissima ædificij pars,fundamentum est: Grāmatica est tamquam basis,ac fundamentum ædificij literarij;ergo Grammatica nobilis,& insignis facultas.Præterea,si nobilitas,vt philosophi dicunt, a re obiecta maxime sumitur,nobilissimus est sermo humanus, circa quem Grammatica versatur augendo, emendando, expoliendo. Quod si non ignobiles censentur disciplinæ, Logica, Rhetorica, Poetica, quæ pariter in sermonibus occupatæ sunt,prima probabiliter differendo, secunda ornate dicendo, tertia per varios numeros canendo, quis dixerit,non saltem æque nobilem esse Grammaticam,quæ eundem tractat sermonem, & ita suum vendicat,ten etq; vt reliquæ artes,quasi mutuum ab illa sumere cogantur? Si de honestate insuper loquimur; quid honestius literarum scientia vnquam inuenietur, quæ nihil aliud,nisi honestum continent, atque pertractant? Si pulcritudinem desideramus; ecquid apud mortales pulcrius scientia,in viris eruditione præditis considerata,videri potest? quoniam si in cernendi sensum caderet,vt proprie est ipsa scientia,non dubitanter, Platone confirmante,mūdum ad se traheret vniuersum. Si oblectationē cōcupiscimus; ex his magis quam ex reliquis, ob

Serm. 10. de verbis Domini.

Bonciarius in apolog.

in Phædro.

ob earum varietatem, propter quam & ipsa natura delectat, vnusquisque capietur. Si quid auctoritatis honores adijciunt; vbiq; locorum, omniq; tempore professores earum honoribus maximis digni putati sunt, atque decorati. Si quæ difficilia, ea sunt pulcra; istis laboriosiora non facile quis experietur, quæ constant cognitione tot disciplinarum. Si quæ viris illustribus gratissima habentur, sunt in delicijs; hæ non delectauerunt solum, sed maximo etiam honestarunt opere, tam cognitione, quam exercitatione poetas, philosophos, medicos, iureconsultos, Theologos, Principes, Reges, Imperatores, ipsosq; Pontifices Maximos, vt infra monstrabimus. Si rem aliquam ex dignitate iudicamus; quid excellentius excogitabitur, quam diuinæ benignitati proxime hominem accedere p scientiã, atq; beneficentiã, qua homo homini deus, eam cum ceteris communicando? Si ex facultate; quid potẽtius, quid efficacius, quam homines, ad Dei imaginem, ac similitudinem factos, ab ignorãtiæ barathro educere, ac liberare? Si ea, quæ fastidium non faciunt, homines appetunt; literarum scientia sola est, quæ nunquam grauis est, nunquam fastidium generat, semper scire, semper discere, noua semper audire exoptant, etiam si alterum pedem in sepulcro haberent. Si propter vtilitatem, ac emolumentum aliquid bonum æstimatur; quantum professoribus suis emolumenti, atq; vtilitatis attulerint, & afferant nullo non die literæ, quis est qui nesciat, aut non videat sic, vt oculatus testis ipsemet esse non valeat? præterquam quod stabilis, & firma est illarum possessio, quæ non calamitatem, non mortalium vim, non ipsum deniq; Ionem extimescunt. Si ex necessitate; quid mortalibus tam necessarium magis, quam ipsum scire dicendum est? Ac tandem, si cuius finis bonus est, & nobilis, ipsum quoq; bonum, ac nobile est, id supra satis superq; me demonstrasse perspicuũ est. Quid opus deniq; multis? concludamus cum Maioragio dicentes; [O vitæ Grammatica dux, scientiarum omnium indagatrix, expultrisq; ignorantiæ, quam sine te obscura, quam rudis, quam imperfecta, quam calami-

Boethius in Topic.

Orat. 20. de laud. Grammat.

tosa esset hominum vita. Te quoque, quoniam nulla est tanta dicendi vis, tantaq; copia, quæ satis laudare, atque extollere possit, te, inquam, ante omnes ingenuas artes, tamquam humano generi maxime propitiam, ac salutarem deam tota mente, atque animo semper colemus, atque venerabimur. Tu nostros animos ex altissimo domicilio depressos, atque istis corporis compagibus alligatos, erudiendos prima suscipis. Tu nos ad humanitatem princeps informas: tu linguam nostram blæsam, & balbutientem ad pure loquendum pura resoluis. Tu literas formare, atque scriptis mandare quæcunque mente concipimus, sola condocefacere potes. Tu igitur sola totum terrarum orbem regis, atque gubernas. Quis .n. sine te iurisconsultus, quis medicus, quis mathematicus, quis reip. administrator, quis Princeps, quis legislator? annon omnia prorsus in tenebris iacerent, nisi tuũ lumen accederet? Tu tuo diuino fulgore cuncta collustras. tu mores hominum componis. tu vitæ rationem instituis. tu priuatam domum custodire. tu ciuitatem regere doces. Per te animi sensa dicendo exprimimus, verum a falso distinguimus, res obscuras, atque ab ipsa natura inuolutas, indagamus. Tu nobis aditum in cælũ patefacis. Per te denique cælum, terras, maria, cognitione comprehendimus. O diuina, atque admirabilis scientia. O mentis nostræ clarissimum lumen, vitæ humanæ præcipue moderatrix. Tu mihi magistra, tu patrona, tu domina, dum cælo hoc fruar, eris sempiterna, auro splẽdidior, margaritis pretiosior, æthere clarior.] Cũ Quin-
lib. 1. cap 5 tiliano nouissime virulentos, imperitosq; inclamemus; [Nemo tamquam parua fastidiat Grammatices elemẽta: quia interiora velut sacri huius adeuntibus apparebit multa rerum subtilitas, quæ non modo acuere ingenia puerilia, sed exercere altissimam quoque eruditionem, ac scientiam possit.]

Sed tempestiuum est, vt opus iam prosequamur inceptum. Nobilitatẽ quatuor in species diuisit Plato, *eosque* in prima *constituebat, qui claris, bonis, iustisque maioribus nati fuissent.*

Garzon. in Plat. vniu. discur. 19.

In

In secunda, *quorum parentes potentes, ac principes exstitissent.* *Laertius in vita.*

In tertia, *quorum fuissent maiores fama, & opinione celebres, quam vel ex bellicis rebus praeclare gestis reportassent, vel ex certaminum coronis.*

Quarta demum species, eaq; praestantissima, *cum quis per se animi magnitudine excelleret.*

Et quamquam diuisio haec propria sit stirpis, & sanguinis; nos tamen, & Grammaticae, & Humanitati, earumq; professoribus attribuere non dubitamus; Baldi Perusini iureconsultissimi sententiae accedentes, qui in l. nobiliores. C. de commerc. & mercat. ternas nobilitatis species facit; primam stirpis, & sanguinis; secundam, virtutis, & scientiae; tertiam, ex duabus praecedentibus mistam. Quod vero de nobilitate, quae ex virtute, & scientia oritur, idem dici possit, atque de stirpe, locuples auctoritas est Lucae de Penna in l. mulieres. C. de dignitat. lib. 12. ipseq; Baldus in l. 2. C. de commerc. & mercat. asseuerat; [Quicunque est virtute praeditus, est nobilis; & haec est vera nobilitas, quae plus est commendanda, quam illa, quae a parentibus habetur.] Sententiam hanc amplectitur Tiraquellus cap. 5. de nobilit. cum scribit; [Haec opinio ita intelligenda est, vt superior, qua diximus de virtute, omnium quidem iudicio, qui de Nobilitate tractauerunt; vt videlicet scientia non sit nobilitas eo modo, quo Nobilitatem vulgo distinguimus a plebeitate, siue rusticitate, vt ita loquar: tamen ea nobilitas, quae ex scientia est, qualiscunq; sit, non postponenda est illi nobilitati, immo multorum iudicio est etiam anteponenda.] Id quoque confirmat Cynus in l. quisquis. C. de postulat. & Viuius in cōmuni opinione 196. num. 28. & 40. ex memorando Vrbani Quarti Pontificis Maximi dicto; [Nobilis nemo nascitur, sed virtute nobilis efficitur; nobilitas enim a virtutibus originem habuit.] *Boterus etiam lib. 1.*

DE

DE PRIMA NOBILITATIS SPECIE.

LIBER SECVNDVS.

PLato,qui adeo in omni diſciplinarum genere,& in philoſophia maxime,excelluit, vt diuini cognomento potiri meruerit, cuiq; poſt vitæ finem Magi ſacra fecerunt,a Cicerone, qui Platonicæ maieſtatis fuit buccinator, & quidem ſtudioſiſſimus, cũ in Officijs de Iuſtitia tractaret, dixiſſe perhibetur; [Non ſolum nobis nati ſumus; ortuſque noſtri partem ſibi vendicat patria, partem parentes, partem amici.] Atq;vt placet Stoicis, quæ in terris gignuntur, ad vſum hominum omnia creari; homines autem hominum cauſa eſſe genitos,vt ipſi inter ſe alij alijs prodeſſe poſſint. Iuſtitia ſiquidem eſt habitus animi, communi vtilitate conſeruata,ſuum cuique tribuens,Deo ſcilicet religionem, patriæ pietatem,parentibus obedientiã, maioribus obſeruantiam,æqualibus concordiam, minoribus diſciplinã. Propterea,qui vera virtute præditus eſt,nihil ſpectat,niſi vt reip. proſit; [Vnuſquiſque,dixit Apoſtolorũ Princeps,Petrus,ſicut accepit gratiam,in alterutrum illam adminiſtrantes, ſicut boni diſpenſatores multiformis gratiæ Dei.] Magiſtri ergo literarum,cum bonitatem, & diſciplinam,& ſcientiam doceant quotidie quotquot inſtituendos ſuſceperint,vt manifeſto probatur experimento,iuſtos,& bonos eſſe quis non ſuffragabitur? immo cum ſapientiſſimo Salomone fatebitur, [Labia iuſti erudire plurimos;] quia talentum ſibi traditum (exponit

lib. 1.

epiſt. ad Architam,

Vlpian. de Iuſt.& iur. & ibi DD.

epiſt. 1. c. 4.

Prouerb. cap. 10.

ponit ibi Lyranus) non abscondunt in terram. Aureũ quoque illud eloquentiæ flumen, Chrysostomus inquit; [Cum mansuetus aliquis, ac modestus, cum misericors fuerit, & iustus, non in semetipso tantummodo hæc recte facta concludet, verum in aliorum etiam vtilitatem bonos hos faciet effluere fontes.] Quæ deinde iustos præceptores retributio maneat, Daniel propheta significauit; [Qui docti fuerint, fulgebunt, quasi splendor firmamẽti, & qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates.] Hæc eadem docentium remuneratio Ciceronem non latuit: etenim id hisce verbis ostendit; [Omnibus, qui patriam conseruarint, adiuuerint, auxerint, certus est in cælo, & definitus locus, vbi beati æuo sempiterno fruantur.] *Homil. 15. in Matth. sub med.* *cap. 12.* *in Somn. Scipion.*

Ad iustitiam præceptores omnes erudiunt; quoniã, vt sacri declarant canones, [Grammaticorum doctrina etiam potest proficere ad vitam, dum fuerit in meliores vsus assumpta:] & ea de causa summa cum prouidentia iubetur ibidem, [Vt in vniuersis Episcopijs, subiectisque plebibus, & alijs locis omnino cura, & diligentia adhibeatur, vt magistri, & doctores constituantur, qui studia literarum, liberaliumque artium dogmata assidue doceant; quia in his maxime diuina manifestantur, atque declarantur mandata.] Horum canonum vestigijs inhærendo sacrum Lateranense Concilium sub Leone X. dixit; [Cum omnis ætas ab adolescentia prona sit ad malum, & a teneris assuefieri ad bonum, magni sit operis, & effectus; statuimus, vt magistri scholarum, & præceptores pueros suos, siue adolescentes nedum in Grãmatica, & Rhetorica, ceterisque huiusmodi erudire, & instruere debeant, verum etiam docere teneantur ea, quæ ad religionem pertinent, vt sunt præcepta diuina, Articuli Fidei, sacri hymni, & psalmi, atque Sanctorum vitæ:] & subdit suo tempore œcumenicum, ac generale Tridentinum, [Vt ad pietatem, & religionem informẽtur, antequam vitiorum habitus totos homines possideat.] Quam pietatem, ac religionem qui fieri posset, vt alios docerent, nisi prius in eis radices fixissent, flores, *dist. 37. can. si quis artem.* *can. De quibusdam.* *sess. 9. c. 7.* *sess. 23 c. 18*

res, fructusque referrent vberrimos, ac saluberrimos, cum verissimum sit pronunciatum illud; [Neminem alijs dare posse quod ipse non habet.] Considerare, & prædicare vel ex hoc aduersarij deberent magistrorum integritatem; cum videant nimirum quanti ab Ecclesia æstimentur, quantaque ipsis habeatur fides, quando eadem Tridentina Synodus inter cetera constituit; [Vt ad minores ordines promouendi bonum a parocho, & a magistro scholæ, in qua educãtur, testimoniũ habeant] Nouerant namque pijssimi illi, doctissimi, & afflatu diuino dispositi Patres, magistros fere caput esse potissimum eius boni, quo totus fruitur mundus, & resp. maxime Christiana: quandoquidem tot Cæsarei iuris periti, medici, philosophi, iudices, oratores, Principes, Reges, Imperatores, quibus Ecclesiasticæ militiæ secularis, ac regularis copiam addas innumerabilem, quæ Deo se religiosam in seruitutem dicauit sub diuersorum Archimandritarum institutis. i. Presbyterorum, Monachorum, Fratrum, Eremitarum, Confessariorum, Concionatorum, sacræ Theologiæ, Pontificijq; iuris Doctorum, Abbatum, Episcoporum, Archiepiscoporum, Cardinalium, summorumq; Pontificum, ij omnes olim Grãmaticæ disciplinæ alumni fuerunt. Hac duce prætextatam, viridemq; ducentes ætatem, docentiumq; percipientes consuetudine bonitatem, adeo illorum moribus imbuti sunt, atque virtutibus, vt eam perpetuo retinuerint, retineantq; conditionem, atque tenorem; quod eorum subiecti potestati, ditioni, imperio, maximis affecti & cumulati beneficijs experti sũt, & experiũtur in dies:

Plato in Alcibiade primo.

Sess. ead. c. 5.

Aldus Manut. senior.

Plato in Lachete, & lib. 4. de rep.

adeo a teneris consuescere multum est,

Georgic. 2.

Latinorum poetarum rex cecinit, a quo ei charissimus non dissentit lyricæ poesis princeps, Horatius,

lib. 1. ep. ad Lollium.

Quo semel est imbuta recens seruabit odorem
Testa diu.

lib. 1. cap. 1. Huic sententiæ consensit etiam Quintilianus; [Tenacissimi sumus eorum, quæ rudibus annis percepimus, vt sapor, quo noua imbuas, durat.] quamquam multo ante id indicauerat sapientissimus Salomon, quod tamen

Prou. c. 22.

erat

erat illa quoque tempestate prouerbium; [Adolescens iuxta viam suam, etiam cũ senuerit, non recedet ab ea.] Scientes itaque pueritiæ, & adolescẽtiæ institutores prouinciam sibi demandatam apprime nobilem, insignem, Christo gratissimam, reiq; tam publicæ, quam priuatæ vehementer necessariam, & fructuosam, adeo vt secundum Episcopos, & Pastores, nemo magnificentius de rep. mereatur Christiana, quam ipsi, mẽtem Christo dignam in omnes iugiter cum literis instillare non desinunt: præter id quod ad hoc se iureiurando obligauerunt, & obligant, Fidei professionem emittentes ex Pij Quarti Pontificis constitutione, quæ incipit; [Iniunctũ nobis Apostolicæ seruitutis officium.] *Verepæus lib. I. & 5. instit. scholast.* *Adiecta est ad ean. Cõc. Trident.*

Si quærunt obtrectatores, quæ est causa, cur tantum fidei, & auctoritatis nanciscantur Grammatici? eos meminisse velim; in literarum profitentibus solam non spectari eruditionem, & ciuilitatem, sed cum ipsis etiam Christianarum virtutũ decor, & cura, quemadmodum ad eas honeste sibi comparandas inducantur discipuli; vt, vitæ huius curriculo laudabiliter confecto, cælestem potiantur beatitudinem. O quale spectaculum est cernere grauem, venerandumq; magistrum cum disciplinabili, & læta iuuentæ corona in cathedra sedentem, cui sit venusta facilitas in docendo, hilaris patientia in audiendo, prompta lenitas in respondendo, omnisque tandem vitæ cõmunis humanitas. videas discipulos amare illum, vt parentem, obseruare, vt maiorem, sequi, vt ducem, colere, vt probum, audire, vt doctorem, intelligere, vt peritum, laudare, vt sedulum, adire, vt facilem, suscipere, vt placidum, amplecti, vt humanum, contemplari, vt optime meritum, & sic eodem tempore virtutum variarum capere fructus, *Codrus sermon. cit.*

Primum, *Fidei*; quoniam docendo credit, & confitetur vera esse diuina præcepta, articulos Fidei, Ecclesiastica Sacramenta, statuta, & ritus, & alia religionis, ac pietatis officia.

Secundum, *Spei*; pro Dei namque obsequio, & proximi vtilitate laborans promissa cælorum præmia se sperat consecuturum.

Tertium, *Charitatis*; docet enim ignorantes, eosque cibat, qui iustitiam esuriunt.

Quartum, *Temperantiæ*; siquidem cum pueris, atque adolescentulis pudice versando, animo suo dominatur, & voluptatibus imperat.

Quintum, *Fortitudinis*; nam in ea laboriosa exercitatione, in tanta discentium, morumq; varietate, ac inæqualitate, neque mutatur, neque frangitur; quinetiam omnia suffert, omnia superat.

Sextum, *Iustitiæ*; quia quod debet Deo, & quod hominibus, ingenue tribuit.

Septimum, *Humilitatis*; propterea quod Dei causa puerorum consuetudine vti non dedignatur.

Octauum, *Liberalitatis*; etenim largiter, & sine inuidia quidquid scientiæ habet, indigentibus impartitur, atque communicat.

Nonum, *Patientiæ*; dum discipulorum tolerat rerum imperitiam, & ruditatem.

Decimum, *Diligentiæ*; cum in eo solicita quædam cura semper existat, quo auditorum profectus, non solũ in singulos dies, sed in singula quoque momenta magis, magisque promoueatur, & crescat.

in Lachete, & Alcibiade primo. Xenophon lib. 1. Cyri pæd. O quã gauderet immortaliter, si nostra ætate reuiuisceret Plato, qui tria potissimum in iuuentutis instructoribus desiderabat attributa, *Integritatem*, idest, *vitæ, Soliditatem doctrinæ, methodique Facilitatem.* Obstupescerent Persarum principes, qui difficile putantes, vt ad eorum regem informãdum omnes vnus dumtaxat partes impleret, quatuor deligebant, Primum Sapientia, Secundum Iustitia, Tertiũ Temperantia, Quartũ Fortitudine illustrem. Ecce enim nunc in quolibet præclaræ conscientiæ Christiano, qui literas profitetur, isthæc inueniri possunt, & meliora. Vnusquisque magistrorum percallet, [Initium sapientiæ esse timorem Domini,] *Psal. 110.* vitamque docentis optimam, & efficacem esse doctrinam: vt propterea, tamquam religionis, ac pietatis exẽplar, Dominum nostrum IESVM imitando, qui prius *Actuum c. 1* cœpit facere, deinde docere, discentibus antecedere debeat,

beat, addita peritia, & dexteritate docendi. Ne punctum quidem temporis vacat, quo tria misericordiæ spiritualis opera nō exerceat, *Docendo ignorantes*, *Corrigendo peccantes*, & *Consilijs adiuuando indigentes*: quoniam, [Qui misericordiam habet, docet, & erudit, quasi pastor gregem suum;] ait Salomon; vt naturalium videlicet donorum detrimenta resarciat. Porro naturalia, in quibus maxime vulneramur, duæ præcipuæ sunt animæ potentiæ, Intellectus nimirum, atque Volūtas. Namque Intellectus, qui in prima sua creatione perfectam habuit omnium naturalium rerum scientiam, nunc vitiatus, & obscuratus, ignorantia summa, & mira cæcitate laborat. Voluntas etiam, quæ in sua prima origine quadam insita (vt sic dicam) rectitudine Deo consentiēs erat in omnibus, nunc per malitiam corrupta, deprauata, peruersa, & ab omni bono auersa, quasi naturali pondere ad mala supra modum procliuis est. Hinc fit plerumque vt, vel ex mentis cæcitate, quæ facienda sunt, minime videamus, vel ex voluntatis deprauata peruersitate, quæ facienda cognoscimus, minime faciamus. Quæ mala, quoniam omnino, nec tolerare possumus, nec tollere valemus, ijs mederi quantum licet, & fas est, enitimur. Nulla autem medendi ratio melior in rerum natura inueniri potest, quam eruditio, doctrina, scientia, ordo, & disciplina; his enim illustratur Intellectus, & exornatur; his nostræ Voluntatis inclinationes corruptæ, deprauatæque corriguntur, emendantur, & aliqua saltem ex parte in gyrum rationis flectuntur. Huc nimirum Lacon quidam pædagogus respexisse videtur, qui interroganti; Quid esset docturus puerum, cuius susceperat curam, respondit; [Efficiam, vt honestis delectetur, turpibus offendatur.] Verum multis ante seculis dixerat Salomon; [Stultitia alligata est in corde pueri, & virga disciplinæ fugabit eam: tu virga percuties eum, & animam eius de inferno liberabis; nam virga, atque correctio tribuit sapientiam.] Quod si forte obijciet hic aliquis, me magistrorum auribus eblanditum, atque vt inanis gloriæ captatorem, aberrasse: aberrat ipse, & toto

Eccli. c. 16.
Idem ait Ficinus c. 16. in Platon. Conuiu. Pitseus in proœm. ill. Angl. scriptor.
Plutar. in Lacon. apophт.
Prou. c. 22. 23. & 29.

toto quidem cælo. Nam si nec pecudes, nec alia prorsus vlla sine pastore viuere debere, Plato animaduertit; nec pueri etiam sine pædagogis. [Est autem puer omni bestia intractabilior; cum enim prudentiæ fontem nondum perfectum habeat, insidiosissimus est, acerrimusq; & petulãtissimus omnium bestiarum. Ideo multis quasi frenis vinciendus est; & cum primum a matribus, nutricibusq; seiungitur, pædagogis eum ad puerilem lasciuiam regendam commendare oportet: deinde vt liberum quidem doctrinarum potissimũ gratia præceptoribus, vt autem seruum castiget quicunque ex liberis forte deprehenderit puerum ipsum, & pædagogum, & præceptorem, si qua in re illos delinquere conspexerit.] Proinde Deus ipse Opt. Max. cum de ciuitate aliqua, siue prouincia, seu natione grauem sumere pœnã constituit, doctores aufert ab illis, & sapientes, vt apertissime Iudæis tale supplicium luentibus per Isaiam exprobrat: [Vbi est literatus? vbi legis verba ponderans? vbi doctor paruulorum?] & per Azariam, præter desolationem, & excidium, minatus est; [Transibunt multi dies in Israel absque Deo vero, & absque Sacerdote, & absq; doctore.] Huius animaduersionis genus in hostes ipsi etiam homines imitati sunt. Quandoquidem Mitylenæi, cum maris tenerent imperium, quos bello deuicerant populos, nullam aliam eis pœnam irrogabant, nisi, vt ne liberos suos neque literas, neque liberales artes edocerent; omnium suppliciorum hoc grauissimum iudicantes, si inscitia, & ignorantia liberalium artium vitã transigere cogerentur. Cognoscebant quippe illas tãtum florere posse ciuitates, & contra aduersarios munitissimas, atque fortissimas fore, in quibus literarum studia colerentur.

lib. 7. de legib. — *cap. 33.* — *2. Paralip. cap. 15.* — *Aelianus var. histor. lib. 9.*

Iulianus, cui cognomentum Apostata fuit a Christi fidelibus factũ; eo quod a Christiana religione defecisset, cum pueros nostros Gentilium disciplinis eruditos plurimum superstitioni, idolorumq; cultui officere posse videret, inclemens illud, ac perenni obruendum silẽtio publicauit edictum; Ne Galilæorum filij (hoc appel-

Ammian. Marcell. lib. 22. August. S. lib. 8 cap. 5. confession. Niceph. lib. 10. cap. 25.

pellabat vocabulo Saluatoris nostri cultores) literatura, & oratoria Græcorum aliquo pacto instruerētur. [Proprijs, ait, pennis, iuxta prouerbium, vulneramur; ex nostris enim armati conscriptionibus contra nos bella suscipiunt: vnde sacra quidem sua amplificare, religionē autem nostram refellere facile queant.] Sperabat fortasse futurum, vt ex hoc idiotæ fierent, eoq; facilius nostræ orthodoxæ Fidei, & legis etiam obliti, in idolorum cultum inciderent.

Iustinianus iunior, Orientalis imperij rector ab a.D. 686. vsque ad 696. ad cetera mala facinora, quibus imperatoriam fœdauit, obscurauitq; dignitatem, scholasticæ institutionis sceleratam vastitatem adiunxit. Quoniam, vt pecunia reliquis suppeteret sumptibus, constitutas vbique in ciuitatibus mercedes publice bonas artes, literasq; docentibus abstulit, suumque in ærarium retulit. Ex quo factum est, vt eruditione sublata, barbarie, insolentia, ferocitate, ac tandem superstitione, atque impietate, omnia complerentur. *Camerar. in exposit. nomin. Augustarum.*

Habdallas Mahomethanus, qui tyrannico dominatu Syriam premebat, Tiberio III. Absimaro Constantinop. imperante sub a.D. 700. cum Amiræ fungeretur honore, multa mala Christicolis, sub eius principatu degentibus, intulit: etenim non tantum Ecclesiasticas abstulit Cruces, & nocturnas interdixit celebrare vigilias, verum etiam literas discere. *Paul. Diacon. l. 22.*

Michael Balbus, Græcus item Imp. c. a.D. 825. non balbus modo fuit, sed bardus, iumentorum ingenia, atq; indolem sibi nosse pulcrum ratus, tardissimo ipse ingenio, rudisq; penitus literarum, ne pueros se cerneret doctiores, qui vel vesaniæ ipsius coarguendæ, ac refellendæ instrumenta ex literis sibi pararent, vel oculorum, atque linguæ velocitate in legendo vterentur, vnde ipse erubesceret, erudiri eos literarum studijs vetuit. *Cedrenus. Tursellinus lib. 7. epitom. histor. Zonaras lib. 3.*

In Turcarum quoque tyrannorum statutis esse perhibetur, ne illorum subiecti dominatui ad aliquam literariam disciplinam incumbant; verentur enim ne ab ijs, luce doctrinarum percepta, Mahomethicæ sectæ nequi-

tia,

tia,& impietas detegatur, confutetur, & pereant.

Enimuero multa,& maxima sibi,& alijs mala pariunt imperiti: sed æqualiane, an maiora nequiter a prima ætate instituti,alij decernant. Ego, vt mea fert opinio, maiora,dicere cur non ausim? Ignorantia mentis hebetudinem inducit,quæ nunquam,vel raro admodum non lacessita nocebit, potestq; die, & ætate quadantenus, si vltra non datur,ad bonum condocefieri. At praua institutio,vbi semel in animum vitia infuderit, non solum irritata,damnis damna cumulabit, sed etiam in nihil agendo occupata,vitiosæ naturæ, quæ prona est ad malum,sponte obsecundans,indignis æque vt dignis, nullo adhibito delectu,insidias,rapinas,incendia, dedecora, cædes,machinatur,& parturit. Et,si inter mortales vitã viueret ipse Deus,in cuius nomine cælestium,terrestriũ, infernorumque flectitur omne genu, vix eius effugeret manus: verum,cum super cæli cardinibus,vniuersa nutu moderans,in maiestate sedeat,manus effugit, linguã non item; [Cogitauerunt,& locuti sunt nequitiam: iniquitatem in excelso locuti sunt. Posuerunt in cælum os suum: & male de Deo locuti sunt.] Hos in pueritia,siue adolescentia corrigere si volueris, fieri, sed magno negotio,potest,neque tamen omnino: si vero in viridi,vel confirmata ætate, actum est; [Quæ namque in prauum induruerunt,frangas citius quam corrigas,] cum ex frequentatis actibus iam factus sit habitus mutari, si non impossibilis,at certe difficilis. Præterea solet nonnunquam ignorantia tolerari,& per ipsamet iura excusari; malitiæ autem nunquam ignosci: Duo super hoc præcipua exempla sufficiant.

ad Philippenses c. 2. *Psal. 72. & 77.* *Quintilian. lib. 1. c. 9.*

Alexandrum, Philippi Macedonis filium, Leonides pædagogus quibusdam vitijs imbuit,quæ robustũ quoque & maximum Regem,quinimmo Monarcham,ab illa puerilis ætatis institutione profecuta sunt.

Idē li. 1. c. 1. Patric. lib. 1. tit. 1. de inst. reip.

Iulianus ille, natus patre Constantio, Magni Constãtini germano,forma liberali,ingenioq; ad literas, & arma satis accommodato,datus est initiandus, atque erudiendus Eusebio Nicomediensi Episcopo, & alijs optime

Niceph. lib. 10. c. 20 24. & 25. Razius li. 3 mirac. B. V.

me de Christiana Fide sentientibus. Principio bonæ indolis puer apparuit. Sed cum ad Libanium sophistam transisset, ab eo ita est institutus, vt, prætermissa, & abiecta veritatis cognitione, animum ad Gentilium inclinauerit superstitionem, quam postmodo factus Imperator vsque adeo fouit, vt pro ea magnificanda, & Christiana Fide abolenda multas contra nos constitutiones ediderit, & multa Christianorum millia viginti ipsis mẽsibus, quibus imperauit, martyrio affecerit. Ad summam contra Persas belligerans per diuum Mercurium (vt verissima, & constantissima fama obtinuit) hasta protensa lethaliter vulneratus, caua manu sanguinem ex vulnere cum hausisset, eumq; indignabundus coniecisset in cælum, exclamãs; [Vicisti Galilæe, vicisti; saturare Nazarene,] miserandum in modum sacrilegam, & apostatricem animam efflauit.

In id quoque studium maxima incubuere diligentia nostræ religionis, Fideiq; osores, atque persecutores, vt ab initio scilicet tenera puerorum ætas prauis informaretur dogmatibus, quemadmodum Maximinus impijssimus egit. Is namque confictum libellum, acta Pilati, & D.N.IESV maledictũ omne superantia, continentem, & per omnes prouincias publicari mandauit, & pueris omnibus prima rudimenta discentibus, a magistris proponi legendum, vt tenera eorum memoria tali veneno imbueretur. Hinc factum est, vt in medijs vrbibus toto die ipsis in ludum euntibus nihil aliud esset in ore, quam Pilatus, & IESVS, aliaque eius generis ad contumeliam nostram tunc primum conficta, & excogitata. Perniciosissimam hanc inuentionem ante nostra tẽpora contumaces, & ampullosi hæresiarchæ, eorundẽq; perditi sectatores in Germania præsertim renouarunt. Qui, vt execranda, & satanica suarum hæresum capita in odium Pontificiæ dignitatis, & scissionem catholicæ religionis diffunderent, confirmarent, ac perpetuarent, in pistrinum literarium se cum pueris detruserunt, ex apostatis Theologis plerique facti Technologi.

Nicephor. lib. 7. c. 26. & 27.

Me-

Plutar. in Lacon. & de lib. educ.

Memoria tenemus Lycurgum illum, qui Lacedæmonijs saluberrimas constituit leges, ab oraculo Delphico maxime probatas, cuique defuncto diuinos tribuerunt honores, binos catulos eodem partu ijsdem prognatos genitoribus diuersa omnino ratione educasse, alterum delicatum, atque luxuriosum, alterum vero indagini, ac venationibus aptum. Tempore procedente cum frequentes in concionem conuenissent ciues, inquit; [Magnum, o Lacedæmones, ad virtutem concipiendam affert momentum assuetudo, educatio, doctrina, disciplinaque viuendi, quod vobis ecce demonstro,] simulque ambo catulos illos, posito in medio lepore, & olla, dimittit. Quorum vnus cum leporem, ollam alter appetisset, nec significare quid vellet, etiam tum assequi coniectura valerent; [Ex ijsdem, ait, parentibus ambo sunt orti: sed quoniam in diuersam dati sunt disciplinam, & educationem, ventri alter deditus, venaticus alter euasit.] Nec frustra tale illis documentum exhibuit. Nam deuicto Agide, cum postularet Antipater obsides pueros quinquaginta, Eteocles, qui tunc Ephorus erat, respondit; [Nō daturum se pueros, ne minus instructi patria disciplina, impudentes euaderent, itaq; ciues non essent: senes, vel mulieres, si illi placeret, bis totidem daturum.] Dira illis Antipatro minitanti, nisi pueros accepisset, responsum publice reddiderunt; [Si morte imperas grauiora, æquiore animo moriemur:] Ita alijs indicantes quanta ætati teneræ ad probitatem educandæ cura debeatur, quando licenter educatos adolescentes illi pro ciuibus putarunt minime habendos. Quid ergo mirum, si vbique fere terrarum, & gentium, vbi non humanitatem exuere, sed eam potius colere, atque illustrare studetur, ex publico, siue priuato, attributa mercede, optimi parantur institutores? Etenim cui vnquam persuadebitur, patriam aliquam indolem pueritiæ, atque adolescentiæ infructuoso, aut damnifico duci, vt agnos lupo, velle committere? Quod si forte aliquo in loco desideretur magister, videas cura, & anxietate nō parua excruciare se ciues, hos pro liberis, istos pro fratribus,

illos

illos pro nepotibus, pro consanguineis, & affinibus nonnullos, & cunctos in summa pro publica vtilitate, atque dignitate. Nec in tanto huius rei cardine cessatur, donec, aut ex finitima, aut ex longinqua regione aliquis conducatur Grammaticus. Ceteroqui eo patrios egredi penates nolente, coguntur dolentes ciues a se liberos, fratres, nepotes, consanguineos, affinesque amandare multis affecti incommoditatibus, & impendijs, vt in literis, & moribus proficiatur.

At quid, si nemo docendi aggrederetur negotium? viderentur exiguo temporis processu in sentinas, & lustra mutatæ patriæ, eo puerorum deprauata peruenit natura, & nostris maxime temporibus; cum malitia anteuenit ætatem; cum plerique patres, curis occupati domesticis, & laboribus, filiorum educationem, quasi struthiones in deserto, aut obliuiscuntur, aut negligũt; cum genitrices indulgentia, & licentia nimia illos corrumpere, ac deteriores facere solent; cum nemo, etiam vir bonus, & sapiens, si quando eos in immodestia, & petulantia peccantes offendat, increpare vix audeat, ne cum parentibus inimicitias ex tali increpatione suscipiat.

O tempora. o mores. o Lycurgi in æternum celebrãda decreta. quibus, siquis aliquando puer cæsus ab alio, patri deferret, turpissimum factu dicebatur, nisi & ipse filium alijs verberibus affecisset: adeo se inuicem credebant nihil turpe pueris imperare. Præterquam quod, si alij Græci, qui se pulcherrime filios instituere dicebant, quia cum primum pueri, quæ dicuntur, intelligebant, continuo seruos his pædagogos præficiebant, continuo item illos ad magistros mittebant, literas scilicet, & musicam, & quæ ad palæstram attinent, percepturos; ipse pro seruis pædagogis, quos priuatim quisque præficeret, virum præesse illis voluit, qui esset ex eorum numero, e quibus maximi magistratus constabant; qui, quoniam pueros moderabatur, pædonomus dictus est. Huic vero potestatem dedit, vt & pueros congregaret, & quẽ nequiter quidquam patrare obseruasset, acerrime cæderet. Dedit etiam ei ex puberum numero, qui flagra

Xenophon de rep. et legib. Lacedæmon.

ferrent, vt verberibus, cum opus foret, pueros afficerẽt. Quo factum est, vt & magna pueri reuerẽtia tenerentur, & iussis facile obtemperarent.

Alexander ab Alex. lib. 2. c. 25. Genial. Apud Thurios, omnemque fere Græciam alias lege cautum erat, vt pueris, cum primum adolescerent, magistros studiorum ætate, & vsu in primo tirocinio publica impensa præficerent, vtque plures vnius curæ, atq; disciplinæ mandarentur, qui magister esset, & comes, quemadmodum de Tuscis, atque Massiliensibus traditur.

Plinius lib. 35. cap. 10. Ex auctoritate Pamphili, qui primus in pictura omnibus literis eruditus, Apellis fuit præceptor, effectum est Sicyone primum, deinde & in tota Græcia, vt pueri ingenui ante omnia graphicen, hoc est, picturam in buxo, docerentur, recipereturque ars ea in primum gradum liberalium.

Alex. loc. c. Antiquæ fuit consuetudinis apud Romanos, vt parẽtes bonis exemplis, artibusq; honestissimis liberos educarent plerumque apud patruos, ne nimia genitorum indulgentia, & licentia lasciuirent. Maxima in primis dabatur opera, nequid insolens, ac perniciosum, neue quidquam, quod minus haberet decoris, coram puero pater faceret, aut diceret, neue mali exempli homo, qui seruilibus vitijs imbueret animos, esset in conuictu. Tum, vt socij consiliorum, magistriq; & comites puero probatissimi darentur, qui ad studia, & bonas artes ætatem acuerent; prauis enim conuictoribus, & impulsoribus multos degenerasse compertum est.

Liuius li. 5. Plutar in Camillo. Mos erat apud Faliscos eodem magistro liberorum, & comite vti; simulque plures pueri (quod etiam Titi Liuij tempestate in Græcia perseuerabat) vnius curæ tradebantur. Principum filios, sicut fere fit, qui scientia præcellere videbatur, is erudiebat.

Alex. loc. c. Brachmanes, & Indi puero curatorem, ac vitæ magistrum, custodemque adhibebant, vt salutaribus disciplinis pene ab incunabulis eum informarent.

Pius II. in Asia min. cap. 92. Tarsensibus tantum circa philosophiam studium fuit, & reliquas disciplinas, quæ in corona versãtur, vt Athenas

nas superarent, atque Alexandriam, & siquis alius locus dici potest, in quo scholæ, atque philosophiæ exercitamenta nonnunquam extiterint.

Constituuntur in Aquilone ab Episcopo, seu locorũ Præside magistri, aut pædotribæ, qui tam per se, quam per substitutos, ducẽtos, trecentosq; diuersæ ætatis pueros, adolescentesq; etiamsi filij sint Principum, varijs bonarum disciplinarum rudimentis instituant, neque non adhibita virga, ferulaque, ni probi esse velint, corripiant, tamquam bestias flagris, & equos calcaribus ad cursum incitatos, quo ad virtutũ auiditatem accedere, ac permanere cogantur. Qui namque licentiose pueros in vitijs edũcat, fures, & criminosos eos deinde plectendos lugebit in patibulis. *Olaus Magnus lib. 16. cap. 2.*

De communibus harum nationũ institutis (alijs breuitatis gratia prætermissis) quæ maximam puerilis ætatis docendæ curam habuerunt, hæc pauca dixisse sufficiat: nunc maiorem subtexamus, cui ex animo primarij viri, atque Principes terræ, tum auctoritate, tum largitate studuerunt.

Cum ad formam Romanæ reip. ac maiestatis Sertorius redegisset Hispaniam, harum rerum fama, non vlterioris modo imperium, sed etiam citerioris voluntatem adiunxit, vnum esse Sertorium cunctis iudicantibus, per quem Hispanorum potentia Romanorum gloriam obscuraret, fastum, tyrannidemq; reprimeret. Quæ ille studia, vt diuturna essent, arte prouidit; nobilissimis siquidem adolescentibus in Oscam vrbem conuocatis præceptores Græcarum, simul & Latinarum literarum ex Italia conductos constituit. Vnde patres eorum vehementer gaudebant, cernentes prætextatos filios honestissime ad magistros euntes, & Sertorium pro eis salaria pendentem, ac sæpe eosdem examinantem, præmia doctioribus tribuentem, bullasque aureas donantem, cum sæpe illud quoque idem dictitaret; [Cunctas nationes non magis armis, quam sapientiæ studijs illustrari, neque fas esse ea laude concedere Romanis, quos ceteris rebus exæquabat.] *Alex. loc. c. Mariana lib. 3. c. 13. Plutar. in Sertorio.*

Cataneus in vita. Idem Plin. lib.4.ep.13. ad Cornel. Tacitum. Plinius Cæcilius Secundus in alimenta ingenuorum sumptus annuos erogauit. Cumque Nouocomum aliquãdo venisset, comperto, municipũ suorum liberos ibi nullũ habere præceptorẽ, quo iucundius in patria, pudicius sub oculis parentum, minoreq; sumptu domi suæ morarentur, compluribus suasit, vt collata pecunia claros magistros conducerent; [Atque adeo, inquit, ego, qui nondum liberos habeo, paratus sum pro rep. nostra, quasi pro filia, vel parẽte, tertiam partem eius, quod conferre vobis placebit, dare. Totum etiam pollicerer, nisi timerem, ne hoc munus meum quandoque ambitu corrumperetur. Proinde consentite, conspirate, maioremq; animum ex meo sumite, qui cupio esse quamplurimum, quod debeam conferre. Nihil honestius præstare liberis vestris, nihil gratius patriæ potestis.]

Pitsens. Bladudus Britannorum rex nonus, doctissimus adolescens, viuẽte adhuc patre Rudibrasio, studiorum causa profectus est Athenas. At illo defuncto in Britanniã reuersus, secum quatuor magistros omnium scientiarũ eminẽtissimos duxit. Apud Stanfordiã publicum ædificauit gymnasium, vt ibidem artes docerent ingenuas, vt factum est. Ad eos igitur magnus concurrebat iuuenũ numerus, qui in illis scientijs non contemnendos fecere progressus. Ipse autem rex mathematicas, atque etiam magicas artes, & didicisse dicitur, & docuisse.

Idem sub A.D. 180. Lucius etiam Britanniæ rex, vnicus regis Cæli filius, vir doctus, doctrinæ, doctorumq; hominum fautor maximus, Academiam Banchorensem in gratiam bonarum artium, literatorumq; fundauit.

Cassiodorus lib.9.ep.21 Sabellicus Ennead.8. lib.2. A. D. 526. Athalaricus Vestgothorum rex Romam, Italiamq; vniuersam ad bonarum artium cultum est vehementer adhortatus. Vtq; adhortationes ipsas efficiẽter exequeretur, earum professoribus annua salaria cõstituit, extatque hac de re notabilissima apud Cassiodorum epistola in hæc verba.

Senatui vrbis Romæ Athalaricus rex.

Filiorum causas iure ad patrum cognoscimus remisisse personas: vt ipsi de illorum prouectu debeant cogitare,

gitare,quorum intereſt ſtudia Romana proficere. Neq; enim credēdum eſt, vos inde poſſe minus eſſe ſolicitos, vnde & generi veſtro creſcit ornatus,& cœtui prouenit aſſidua lectione conſilium. Nuper ſiquidem, vt eſt de vobis cura noſtra ſolicita,quorundam ſuſurratione cognouimus,doctores eloquentiæ Romanæ laboris ſui cōſtituta præmia non habere,& aliquorum nundinatione fieri,vt ſcholarum magiſtris deputata ſumma videatur imminui. Quapropter,cum manifeſtum ſit,præmium artes nutrire,nefas iudicauimus doctoribus adoleſcentium aliquid ſubtrahi,qui ſunt potius ad glorioſa ſtudia per commodorum augmenta prouocandi. Prima enim Grammaticorum ſchola eſt fundamentum pulcherrimū literarum,mater glorioſa facundiæ, quæ cogitare nouit ad laudem, loqui ſine vitio, hæc in curſu orationis ſic errorem cognoſcit abſonum, quemadmodum boni mores crimen deteſtantur externum. Nam ſicut muſicus conſonantibus choris efficit dulciſſimum melos,ita diſpoſitis congruenter accentibus metrum nouit decantare Grammaticus. Eſt Grammatica, magiſtra verborum,ornatrix humani generis, quæ per exercitationem pulcherrimæ lectionis antiquorum nos cognoſcitur iuuare conſilijs. Hac non vtuntur barbari reges: apud legales dominos manere cognoſcitur ſingularis. Arma enim & reliquæ gentes habent; ſola reperitur eloquētia, quæ Romanorum dominis obſecundat.Hinc Oratorum pugna ciuilis iuris claſſicum canit.Hinc cunctos proceres nobiliſſima diſertitudo commendat, &, vt reliqua taceamus, hoc,quod loquimur, inde eſt. Quadere P. C. hanc vobis curam,hanc auctoritatem propitia diuinitate largimur,vt ſucceſſor ſcholæ liberalium literarum, tam Grammaticus,quam Orator,necnon & iuris expoſitor,commoda ſui deceſſoris ab eis,quorum intereſt,ſine aliqua imminutione percipiat, & ſemel Primi ordinis veſtri,ac reliqui Senatus ampliſſimi auctoritate firmatus,donec ſuſcepti operis idoneus reperitur,neque de transferendis,neque de imminuendis annonis a quolibet patiatur improbam quæſtionem: ſed vobis ordi-

nau-

nantibus,atque custodientibus emoluméntorum suorum securitate potiatur'; Præfecto vrbis nihilominus constituta seruante. Et ne aliquid pro voluntate præbentium relinquatur incertum, mox vt sex menses exempti fuerint,statutæ summæ consequātur prædicti magistri mediam portionem: residua vero anni tempora, cum annonarum debita redhibitione claudantur, ne cogatur de alieno pendere fastidio,cui piaculum est, vel horarū aliquo vacasse momento. Nam si opes nostras scenicis pro populi oblectatione largimur, & eas studiosissime consequuntur,qui adeo necessarij non habentur,quanto magis illis sine dilatione præbendæ sunt, per quos, & honesti mores proueniunt, & palatio nostro facunda nutriuntur ingenia?]

Beda lib.3. cap.18. Pitseus sub a.D.636. Polydor. Virgil.li.4. hist. Angl. Sigebertus, Angliæ rex sapientissimus, sciens nihil æque hominibus esse ornamento, ac literas, easque per id temporis in insula admodum raras, passim in suo regno posuit scholas,& Cantabrigiæ in primis,vt ab ineūte statim ætate pueri erudirentur. Quare breui quamplurimi euasere peritissimi,ac deinceps in ea ciuitate bonarum disciplinarum gymnasium perpetuo floruit.

Pitseus in Neoto sub a.D.883. Polydor. idē lib.5. Alfredus, Angliæ quoque rex, eruditissimus cum foret, suos quolibet modo bene viuendi rationem docere studebat, mortaliumq; animos ad bonas artes percipiendas inflammare generatim. Ex quo maximopere fauebat ingenijs, fouebat hominum dignitatem, amplectebatur nobilitatem, & omnes denique diligebat,in quibus virtus inesset. Vnde,hortante sanctissimo viro Neoto,Oxoniense gymnasium instituit, mercede omnibus proposita,qui publice ingenuas artes profiterentur,ad quod multi doctrina præclari docendi gratia confluxerunt.

Mariana lib.11.c.22. a.D.1209. Induciarum tempore publicum sapientiæ gymnasiū Alfonsi regis Legionensis opera, Theodorici præsulis hortatu,Palentiæ constitutum fuit ad iuuentutem literis,& humanitate informandam. Quo vno ornamento Hispania bellis implicata eatenus fuerat destituta.Artiū professores ex Gallia, atque Italia magnis propositis præmijs euocati.

Fer-

Ferdinandus rex,animo ad pacis artes conuerso,Palentinam scholam ab Alfonso constitutam,loci commoditate inuitatus,Salmanticam transtulit,omnium cupiēs Legionensium amplius conciliatas habere voluntates Alfonsus quidem,vt diximus,superioribus annis,ne subiectis necesse foret eruditionis causa in Castellam abire,nouæ scholæ fundamenta Salmanticæ posuerat exigua,& inchoata,Ferdinandi deinde filij, & postmodum Alfonsi nepotis pro eo studio, quo literas complectebatur,cura,& liberalitate vsque eo auctæ, vt nullibi maiora virtuti præmia,neque artium professoribus vberiora stipendia sint proposita. *Idem li. 13. cap. 1. a. D. 1239.*

Alfonsus ex Aragonia, Neap.rex,literarum studia, eorumque studiosos plurimum adamauit. Itaque multis in locis auditoria ornari, & scholas instrui curauit, etiam extra regnū. Pueros,quos ad bonas artes aptos, & prope natos animaduerteret,sed paupertate, ac inopia laborantes ad gloriam aspirare non posse, vt quisq; vel ad hanc,vel ad illam disciplinam videbatur idoneus, partim rhetoribus, partim philosophis commendabat erudiendos, illosq; affatim sumptus administrando fouebat. *Collenucius lib. 6. Panormita lib. 2. Pontanus de Liberalitate.*

Serenissimus Austriæ Archidux,Ferdinādus, qui post Carolum V. fratrem imperauit, super scholarum regimine tale promulgauit edictum,quod in toto suo dominio inuiolabiliter obseruandum præcepit in hanc sententiam. *Posseuinus lib 4. c. 10. Biblioth.*

I. [Principio necessarium est,vt ludimagistri,quod ad seipsos attinet,domi suæ præsertim apud suos discipulos probe,modesteq; viuant, seq; abstineant ab omni scandalo,& leuitate. Iuuentuti bono exemplo præeant. Scholasticos suos propter inobedientiam, negligētiam, vel alia errata non iracunde, & impatienter pugnis cædant,per crines trahant,caput diuerberent,aut id genus alia indecenter vsurpent: sed virgis eos (ita tamen vt omnino puellæ a pueris separatæ sint) secundum peccati grauitatem castigent.

II. Præceptores omnes curent,vt semper ad præstitutas

tutas horas discipuli in scholis adsint: nempe æstiuo tẽpore ab initio Aprilis vsque ad exitum Septembris mane hora sexta vsque ad mediam post nonam: at hyberno a principio Octobris ad initium Aprilis ab hora septima vsque ad decimam. A prandio autem a duodecima vsque ad quartam.

Interea vero ne eis concedatur, vt domum adeant ad sumendum mane ientaculum, vel cibum a prandio: sed permittatur, vt in schola eo tempore comedãt dimidiæ (plus minus) horæ spatio, quo doctrina minus negligatur.

Sed qui ad statas horas ex inobedientia nõ apparuerint, suæque absentiæ (ad quod ludimagistri summopere debent attendere) non sufficientem excusationem attulerint, vt res exegerit, castigabuntur. Excipientur tamen pueri omnino paruuli, qui cum in hoc, cum in alijs huiusmodi casibus conuenienti modo coerceri debent.

III. Cum autem scholastici statis horis cõuenerint, prælegeet ex eis aptior secundum ordinem quotidie alijs orationes scholasticas, scilicet, Actiones nostras. Veni creator spiritus. Docebunt etiam magistri suos discipulos Ecclesiæ Catholicæ ritus antiquos, & cetera a sacris statuta Concilijs.

IV. Curabunt item singulis sextis ferijs horam antemeridianam insumi in recitanda lectione, quæ prætерita die Dominica e catechismo Petri Canisij proposita fuerit; attamen sine vlla prolixiore explicatione, tam catechismi, quam Euãgelij: reliquisque quotidianis puerorum exercitationibus sedulo incumbent, quarum hæc esto methodus.

Qui recenter ad scholas veniunt, doceantur literas noscere, easq; colligere, tandem legere.

Qui legere discent, vt minimum ante prandium bis, & post prandium bis audiantur.

Qui scribere discunt, ijs toties quoties opus est, diligenter prænotetur, & ostendatur quo pacto bene, & cõgrue quod eis proponitur, describant.

Sit

Sit etiam cuiuis discipulo diurnum pensum scriptoris,quod præceptor ad finem scholæ prouideat, & mensis diem manu sua subnotet,ne in hac re defectus aliquis committi,aut querelæ vlli occasio dari possit.

V. Neque vero a ludimagistris,eorumque substitutis vllus liber, siue spiritualis ille sit,siue mundanus, in scholis,aut alibi prælegi scholasticis debet,nisi ab Ordinario spirituali, & a scholæ præfectis recognitus prius fuerit,& approbatus.

VI. In hanc quoque curam sedulo incumbant præceptores,vt ipsorum discipuli,siue diuites ij fuerint,siue pauperes,magni,aut parui,indigenæ, aut aduenæ, nihil indecens in scholas afferant,mutuo sibi nihil donent,nihilue vendant sine pecunia,seu re quauis,quæ pecunia æstimari possit: nec res suas inter se commutent

Item ne alius alium subsannet, contemnat, verberet, crinibus trahat: ne ludant, iurent, mentiantur, fallant quouis modo.

Præsertim debent pueri in scholis suis præceptoribus,domi quoque,& in templo,atque plateis,parẽtibus, Sacerdotibus,Dominis,ceterisq; honestis viris, ac feminis debitam exhibere reuerentiam. Et dum in scholam eunt,aut inde exeunt,& alias in plateis videant, ne clament,cursitent,aut quouis alio modo immodeste se habeant.

VII. Aduertant etiam præceptores serio, ne pueri hæreticos,aut suspectos,vel amatorios, & scandalosos libros,carmina,& scripta legant,ijsue vtantur: sed in omni honestate, & virtute educentur, atque proficiant. Qui vero alicuius inhonestatis conuictus fuerit, in eum debita,& sufficiens pœna exerceatur. Quod si spes emẽdandorum prauorum morum nulla superfit,eijciatur is, qui huiusmodi est e schola a scholarchis, & velut scabiosa pecus ab reliquo grege secernatur.

VIII. Scholastici parui,& magni,vt scholam ingrediuntur,debent detectione capitis,& genuum flexione ijs,qui præsentes sunt,reuerentiam exhibere: diem itẽ, & vesperam bonam,ac, vt tempus exegerit, decentibus

verbis precari, quemadmodum in peculiari libello, qui de Moribus inscribitur, accurate docetur; secundum cuius libelli normam præceptores iuuentutem studiose erudiant, ad eamq; non minus sese, quam ad hanc ordinationem obligari intelligant.

IX. Si apud quemque ludimagistrum puer trimenstruo, aut alio quouis tempore certo pretio collatus fuerit, & ante statum tempus euolutum sine euidenti culpa magistri, siue ex ægritudine, aut id genus causis legitimis, sed ob ignauiam, aut petulantiam e schola deficiat, debet præceptori, qui pretium solet exigere, merces promissa plene solui. Et si huiusmodi desciticius scholasticus ad alium præceptorem adducatur, non debet ab eo in disciplinam recipi antequam priori magistro suum salarium persolutum sit, sub pœna amissionis promissæ sibi mercedis.

X. Cuiuis præceptori pro libello elementari dabuntur sex cruciferi.

Pro formula scribendi bona cum alphabeto maiorum literarum tres cruciferi.

Pro tabula numerorum duo cruciferi.

Item tempore carnispriuij, Paschatis, Pentecostes, Dedicationis Ecclesiæ, Natalis Domini, dabit quilibet scholasticus vnum cruciferum.

Concedent autem præceptores suis discipulis nihil plus remissionis a studijs per hæc tempora, quam tot dies, quot in ipsa festa insumuntur.

Præterea si in quapiam hebdomade festum occurrat, docebuntur pueri pridie diei festi per duas horas a prandio.

Quod vero ad reliquas cessationes a studijs attinet, sciant magistri eas prudenter, vt occasio, & ratio postulauerit, esse concedendas, seruandamque, si quopiam in loco plures essent scholæ, æqualitatem: ad quod scholarchæ singulariter attendent.

XI. Diligenter etiam congregabunt ludimagistri suos discipulos in scholas diebus Dominicis, & festiuis, eosque bono ordine, vestituque decenti tempore Aduc-

tus,

tus,& Quadragesimæ ad concionem,& cultum Dei ducent,maxime vero diebus Dominicis a prandio ad catechismum. Atque singulis annis ter,scilicet in Aduentu,Quadragesima,& ante Dominæ nostræ assumptionē, & ceteris diebus,quibus confessarijs commode videbitur,ad confessionem adducent; nec permittant pueros solos,aut dispersos eo currere. Manebunt etiam præceptores apud iuuentutem vsque ad finem; præsertim in lectione catechistica,dispicientq; sedulo,ne quid contra decentiam morum,& quietem committatur.

XII. Atque,vt pueri a tenera statim ætate Christianis,vetustis,laudabilibus,& Catholicis cærimonijs assuefiant,adduci ad eas debent a præceptoribus, maxime in capite Quadragesimæ ad sumptionem cinerum, Feria sexta sancta,& quando D.N.ponitur in sepulcrum, die Præsentationis ad benedictionem cereorum, & supplicationes, siue processiones, similiter in id genus festis alijs ad templum adducentur ad pietatem.

XIII. Habebunt quoq; ludimagistri suos corycæos, qui ad ingressum, & egressum scholæ diligenter inspiciant,vt iuuentus in plateis modesta sit, & quieta; eos item,qui contra decorum peccauerint,annotent,& præceptori tradant,vt secundum culpam castigari possint.

XIV. Nullus puer in scholas recipi debet,nisi parētes,aut qui eius curam gerunt,consentiant, vt in omnibus,& non in parte tantum ea seruet,quæ in ordinatione scholastica præscripta sunt. Debent igitur ea capita, quæ ad pueros proprie attinent,antequam recipiantur, parentibus eorum,aut tutoribus prælegi.

XV. Vt vero hæc ordinatio rectius obseruetur, & ea,quæ sibi aduersantur, dimoueri possint, operæpretiū est,vt cura,& industria Senatus ludimagistrorum numerus cuiusuis loci,quoad fieri potest, minuatur. Nec statim vnicuique schola gerenda concedatur, sed accurate primum considerandа erit personæ conditio, maxime vero quo modo se circa religionem habeat, ad quam rem Parochi,qui illi loco præest,iudicium valde proderit. Qui vero suspecti sunt ludimagistri, atque in angu-

gulis docent, ij omnino non tolerentur.

XVI. Si autem vnus, atque alter præceptor tantum numerum ſcholaſticorum acquireret, & ipſe ſolus omnibus ſecundum exigentiam neceſſitatis, vt huius ordinationis præeſſe non poſſet, vel ſi occurrentibus alijs occupationibus aliquanto tempore cum conſenſu, & licentia ſcholarcharum, aut magiſtratus ab exercitio adminiſtrandæ ſcholæ ſecederet, debebit is ſibi vnum, vel plures ſubſtituere. Nullus tamen ad ſcholam gubernandam ſuſcipiatur, ac retineatur, niſi qui profeſſionem Fidei catholicæ coram præordinatis ediderit, & ſe hanc ordinationem diligenter executurum promiſerit.

Penultimū iuſſi huius caput ex Iuſtiniani Imp. l. Magiſtratus. 7. C. de profeſſ. & med. l. 12. aſsumpſiſſe videtur, cuius verba ſunt talia; [Nec repête, aut temere quis proſilire debet ad hoc munus docendi, ſed vel a Principe probari debet; vel, quia Princeps ſingulis ciuitatibus adeſſe non poteſt, ex eius iuſſu iudicio Ordinis probari debet, optimorum conſpirante conſenſu.] Vtque ſciatur, quanti ſit ponderis, & momenti iuuentutis inſtitutionem ſuſtinere, & quantum apud priſcos rerum publicarum archontes, ac theſmothetas hæc grauis cura vigeret, præſertim apud Athenienſes, horreſco referens; ſcripſit enim in Theophraſto Laertius, Sophoclem, Antalcidæ filium, vnum ex triginta delectis a populo, qui remp. regerent, legeſque conſcriberent, in ea vrbe ſanxiſſe; [Vt reus mortis foret is, qui ſine Senatus auctoritate ludum aperire vnquam auſus fuiſſet.] Rationem ſanctionis huius reddere videtur Gregorius Toloſanus; [Quoniam ex præceptorum moribus, aut doctrina ſeminarium fit reip. quando apud illos eſt officina ſcientiæ, vel ignorantiæ, pietatis, vel impietatis, formatio, vel corruptio ingeniorum puerilium, columnæ, & fundamentum, aut bonum, aut malum reip. quia illinc prodeunt, qui ad eam adminiſtrandam euocantur. Quare intereſt Principis, intereſt Curiarum, intereſt populi, & reip. in ſumma intereſt omnium curam ſubire ſcholarū, & videre, num ibi propoſiti doctores, & magiſtri tales ſint,

Xenophon li. 2. de reb. Græc. geſtis.

lib. 18. cap. 2. num. 13.

ſint, ex quibus reſp. innari, aut lædi poſſunt.]

Philippus III. Hiſpaniarum Rex, nouique Orbis Monarchus, cum in ſuo regno ex diſparili Grammaticæ, Latinæque linguæ docendæ ratione, ac via in qualibet Vniuerſitate, atque gymnaſio multa inconuenientia oriri cognouiſſet, quæ diſcipulis non modicum pariebant detrimentum; nam ex aliqua Vniuerſitate, vel ſchola, vbi ſtudere cœpiſſent, tranſeuntes in aliam, a capite diuerſa ab illa, quam didicerant, methodo informabantur multa cum temporis iactura (quæ omnium maxima eſt, & irreparabilis) atque impenſarum; præter id quod turbatis ea de cauſa ingenijs parum progrediebantur in arte; vt docentium labori, diſcētiumque vtilitati proſpiceret, viij. Id. Octobr. 1598. conſulto Madriti facto mādauit in Vniuerſitatibus ipſis, ſcholis, Academijs, & vbicunque locorum, qui eius diademati ſubſunt, in quibus literarum ſcientia traditur, vnius Antonij Nebriſſenſis Grammatica præcepta noniter collecta, & formata, ceteris omnibus interdictis, prælegi, & conſeruari, irrogata pœna præceptoribus, diſcipulis, atque typographis, qui ſecus faxint. Quod vtinam & vtriuſque Siciliæ Regno imperaſſet, Emmanuelis Aluari e Societate IESV dumtaxat Grammatica Inſtitutione retenta. *Conſtitutio hæc præfixa eſt eiuſdem Nebriſſen. Grammat. inſtitut.*

C. Iulius Cæſar, illud Ariſtotelis fortaſſe conſiderans; [Vbi non maxime ſcilicet virtus honoratur, ibi eſſe firmam non poſſe remp.] cum & ipſe doctiſſimus eſſet, vſque eo bonarum literarum ſtudia fouit, Romanamq; iuuentutem literis, liberalibuſque diſciplinis erudiri, atque exornari laborauit, vt artium profeſſores magno honore proſecutus ſit. Nam omnes medicinam Romæ profeſſos, & liberalium artium doctores, quo libentius & ipſi vrbem incolerent, & ceteri appeterent, ciuitate donauit. Quale, quantumque foret priuilegium ciuem fieri Romanum, ex difficultate, qua concedebatur, intelligi poteſt; Auguſtus enim ciuitatem Romanam parciſſime dedit, affirmans; [Se facilius paſſurum fiſco detrahi aliqu id, quam ciuitatis Romanæ vulgari honorem.] Quin etiam in quarto libello, quem moriens reliquit, *2. Politic. Sueton. in vita, & ibi Beroaldus. Idem Suet. Xiphilinus.*

ſuc-

successori Tiberio, atque reip. præsertim mandabat, vt paucos ciuitate donarent, quo plurimum differrent ab ijs, quos haberent in potestate. Id quod Tacitus etiam firmat; [Romana ciuitas olim data, cum id rarum, nec nisi virtuti pretium esset.]

li.3. Annal.

Blôdus li.4. Lipsius de magn.Rom. lib.4.c.10. Suetonius.

Vespasianus ingeniorum, & artium præclarissimarum liberali Cæsarum æmulatione patrocinio suscepto, primus ex imperatorio fisco Latinis, Græcisque Oratoribus bis mille, & quingentos aureos in stipendia contulit.

Eutropius.

Nerua pueros, & puellas egenis natos parentibus publico sumptu per Italiam ali, & institui iussit.

Alex.li.2.c.25. Genial. Plinius in Panegyr. & Xiphilinus.

Traianus adolescentes ingenuos, bonæque indolis ad quinque millia ex vniuerso imperio selectos publice nutriendos, & ab optimis, doctissimisque magistris informandos curauit.

Capitolin. Pontan. de Liberalit. Spartian. Xiphilinus.

M. Aurelius Antoninus Pius nobilibus disciplinis ita deditus fuit, vt cognomento Philosophus diceretur, & postquam ad imperandum euectus est, professores artis publice audire, eorumque disputationibus interesse voluerit; rhetoribus, & philosophis non stipendia solum, sed honores etiam decreuerit, atque prouincias. Athenas profectus omnium disciplinarum magistros habito delectu instituit, annuis stipendijs ex publico assignatis.

Lamprid. Pontan.l.c. Tursellin. li.4.epitom. histor.

In Alexandro Seuero mirus fuit literarum, & literatorum amor, quorũ sermonibus eruditis maximopere se recreari dicebat, & pasci, eorumque calamos reformidare, nequid suo nomini labis aspergerent. Alexandriæ ad Athenæum audiendorum Græcorum, Latinorumque rhetorum, siue poetarum causa frequenter processit. Rhetoribus, Grammaticis, medicis, mathematicis, mechanicis, architectis salaria attribuit, publicas instituens scholas, discipulosque cum victu, ceterisq; rebus necessarijs, si pauperes, modo fuissent ingenui.

Et si tantum studium, tantamque operam in hãc rem contulisse supra dictos aspeximus, quid de Magno illo, & Christianissimo Constantino putandum est? Ecclesiasticas scholas diligenter conseruauit, & adiuuit, nec

eas

tas ſolum, ſed illas quoque vbi bonarum artium, literarumque ſtudia propagantur, quas maximæ curæ ſibi fuiſſe leges eiuſdem teſtantur, vt qui optime iudicaret etiam illarum beneficio Eccleſiam carere non poſſe. Habetur eius de immunitate,& mercede docentium in hunc tenorem lex humaniſſima.

[Medicos,Grammaticos,& alios profeſſores literarum,& doctores legum cum vxoribus,& liberis,necnon & rebus,quas in ſuis ciuitatibus poſſident,ab omni functione,& ab omnibus muneribus ciuilibus, vel publicis immunes eſſe præcipimus: & neque in prouincijs hoſpites recipere,nec vllo fungi munere,nec ad iudicium deduci,nec eximi, vel iniuriam pati. Si quis eos vexauerit,pœna arbitrio iudicis plectetur.]

Hæc iura Valentinianus Valens,ac Theodoſius,non modo non imminuerunt, verũetiam editis,quæ nũc exſtant,conſtitutionibus adauxerunt. Theodoſius autem cum Valentiniano decreuit, vt Romæ, & Conſtantinopoli Oratores Latini eſſent tres, Grammatici decem; Græci quinque,Grammatici æque decem,vnus, qui arcana philoſophiæ rimaretur,duo,qui iura,& legum formulas panderent. Hæc priuilegia ſeruaſſe Bononiam Sigonius tradit,cum, ſuſpenſa ad impendentis belli cogitationem ciuitate, tributum ex Concilij ſententia vrbi,agro, caſtriſque ditioni Bononienſi ſubiectis eſt imperatum a.D. 1243. tempore Federici II. Imp. & Innocentij PP.IV.Et cum ceteri omnes lege in militiam cogerentur,doctoribus tamen,atque ſcholaribus, ne a ſtudijs ſuis auocarentur,publicæ vtilitatis gratia temperatum.Verba legis hæc ſunt. *lib.6.hiſt. Bononien.*

[Vt habeatur maior copia magiſtrorum,gratiaque ſcholarium, conſtitutum eſt ex voluntate Concilij ſpecialis,& generalis Azone Pirouano Prætore, ne domini legum,qui regunt,aut rexerunt, teneantur ire, nec pro ſe mittere in exercitum,aut excurſionem, aut ad cuſtodiam alicuius caſtri,vel loci,vel hominis,aut cum equites,& pedites mittentur ad commodum alterius: nec referantur in decimas equitum, nec in vigintiquinquenas

pe-

peditum, vel in alium numerum peditum, aut equitum. Tributa tamen, quæ imperabuntur pro operibus vrbis, & custodijs castrorum, vel alijs de causis, soluere teneantur perinde atque alij ciues. Eadem lex valeto in magistris Grammaticæ, Dialecticæ, Physicæ, notariæ, & dictatoriæ facultatis, qui regunt, aut rexerunt continue.]

Camerar. in appēdice ad Chronol. Nicephori. Zonaras lib. 3.

Bardas Imp. Constantinop. optimarum disciplinarum, atque artium impendentem ruinam Græciæ auertit, cum non longe abesset, quin omnis doctrinæ eruditio extingueretur. Qui tum perfecit, vt publice bonæ docerentur literæ, atque philosophia, constitutis imperatoria munificentia mercedibus ijs, qui docerent.

Schottus in præfat. ad Photij Biblioth.

Michael Porphyrogenitus, perditus licet iuuenis, eam nihilominus laudem promeruit; quod literarum professores, stipendio de publico designato, Constantinopolitanæ iuuentuti erudiendæ constituit, Leone scholis præfecto, magni nominis ea tempestate philosopho.

Egnatius lib. 2. de Rom. princ.

Alexius Comnenus Orientalis item Imp. Musæum literarium extruxit, in quo publice docerentur pauperū liberi magistris, pædagogisq; constitutis, victuq; destinato ex regio vectigali, & docentibus, & auditoribus.

Crantzius lib. 2. c. 7. Saxon. Egnatius. Hist. Eccl. Angl. lib 5. Mucius l. 8 Platina in Leone III. Sigon. li. 1. hist. Bonon. Trithem. in catal. viror illust. Tursellinus li. 7. epitom. histor.

Magno Constantino Magnum Carolum, Pipini II. Francorum regis filium, religione in Deum, pietate, & obedientia in Ecclesiam, virtute in bellis, & solicitudine in literarum studijs, literatisque prouehendis cur non exæquabimus? Nam, quod ad nos attinet, cum esset ipse insignis multarum linguarum cognitione, & in omni Græca, Latina, Hebraica literatura doctissimus, artium liberalium doctores egregie veneratus est, magnis illos muneribus afficiens, plurimisque collatis beneficijs, atque stipendijs. Idem circiter a.D. 800. Italia a Longobardis recepta, priuatis beneficijs singulas ciuitates ornare adorsus, Bononiæ liberalium artium scholam, per Longobardorum tempora intermissam restaurauit. Parisiense item gymnasium Albino, siue Alcuino præceptore suadente excitauit. Huic Papiēsem Academiam adiecit, atque, vt diximus, Bononiensem a Theodosio institutam, & quasi vetustate prolapsam restituit, non minus

nus Musarum, quam Martis alumnus, & fautor. Plerisq; demum aliis silentio præteritis, eadem vigilantia super hoc laudabili instituto in viris, & sanctitate, & Pontificia dignitate fulgentibus inesse conspecta est. Quandoquidem Lucianus Samosatenus, qui, vita omni sanctissime peracta, Antiochenæ Ecclesiæ seruitio cum se tradidisset, atque ad Sacerdotium processisset, verbis iuxta & factis Nicomediæ coram Maximino Imp. illustrem Fidei professionem consummauit, maximum Antiochiæ ludum instituit literarium ijs, qui vbique erant studiosissimi, aliunde ad eum accedentibus. *Euseb. hist. Eccl. l. 9. c. 5 Hieron. de script. Eccl. Lipom. in vita die 7. Ianuar. Niceph. li. 7 c. 27.*

S. Fulco, natione Scotus, Episcopus Papiensis fuit, Honorio Tertio Summo Pontifice. Hic ad mensā quindenos quotidie pauperes adhibebat, totidemque studiosos egentes cum eorum magistro sustentabat. *Ferrar. die 26. Octobr. Spelta.*

B. Ambrosius Senensis Ord. Prædicatorum, egregius, peculiarisque fuit discipulorum, & virginum puellarum protector, & a. D. 1280. claruit. *Pius hist. Dom. par. p. li. 3. c. 53.*

B. item Corradinus Bononiensis, ex familia Areosta, Ordinis eiusdē, qui a. D. 1460. floruit, præter cetera pietatis, & admirationis opera, vt adolescentem quempiam nanciscebatur pauperem, ad studia vero, vel ad religionem idoneum, ei victum mendicabat, ac de suo mercedem præceptoribus pro institutione soluebat. *Idem lib. 3. vir. illustr. Dominic.*

Ioannes Fischerus in Anglia, Episcopus Roffensis, vir doctrinæ varietate, morum, & consuetudinis suauitate, & grauitate, vitæ innocētia, inconcussaque Fidei, & religionis fortitudine, pro qua sub præuaricatore Henrico Octauo a. D. 1535. viij. Cal. Iulias dato capite martyriū fecit, cum esset Margaritæ reginæ apprime charus, & a secretis confessionum, auctor fuit, vt in Academia Cantabrigiensi collegia duo construeret, amplisque dotaret possessionibus. Solebat etiam & ipse pro sua facultate bonæ spei adolescentes, maxime pauperiorum, liberaliter in studijs enutrire. *M. Guaz. Pitseus sub a. D. 1535.*

B. Franciscus Borgia, qui Dux Gandiæ fuerat, postquam se IESV Societati addixit, & antequā Generalatus munere fungeretur, aliquando pueris viciniæ cate- *Ceparius, et Ribadeneira in vita.*

chiſmum traditurus, tintinnabulo ad eos conuocandos adhibito, prodibat alacriter. itaque omnem circumiens regionem omnes, & verbis, & exemplo docebat.

Prima claſſe Bæticorũ elog. tom. 3. Iacobus Guſmanus, Baileni Comitis filius, in Italia Societati IESV aggregatus, primis Fidei rudimẽtis pueros libentiſſime imbuebat, ratus nobiliſſimum (id quod res eſt) munus eſſe Sacerdotis, Chriſto inuitante; [Sinite paruulos venire ad me; iſtorum eſt enim regnum cælorum.]

ex eius vita. Duo iſti clariſſimi viri eorum Societatis fundatorem ſecuti ſunt Ignatium, qui ad Chriſtum conuerſus, initio ſui inſtituti in Hiſpania, poſt multas ſuperatas perſecutiones, Chriſtianam doctrinam pueros docuit, ſuæq; Societati hoc tamquam caput, munuſque præcipuum ſeruandum mandauit. Quod quanto ſtudio, incremento, ſplendore, profectu perfecerint, atque perficiant, in Congregationibus, & gymnaſijs, vbi religio, & eruditio colitur, Italia, Hiſpania, Gallia, Iapon, India, & orbis denique vniuerſus, prædicare non ceſſant.

Bolutus in vita lib. 1. cap. 2. B. Andreas Auellinus, clericus primum ſecularis, deinde regularis inter eos, qui Paulini, ſeu Theatini nuncupantur, cum eſſet in patria, videretque homines permultos, etiam ætate confectos, qua malitia, qua inſcitia eorum ignoratione teneri, quorum ſcientia eſt ad ſalutem neceſſaria, maxime indolebat. Inueterato morbo ſera medicina exiguæ vtilitati ſperabatur futura. Illud ſupererat ſpei præcauendis futuris morbis, ſi tenera puerorum corpuſcula condecorare quis poſſet bona mente. Ipſe hoc ſibi, diuina præeunte gratia, aſſumpſit; formandi ſcilicet ingenia puerorum ad virtutem, ne vitijs informarentur, ſiue potius deformarentur. Obſeruat ergo in tractu illo multa eſſe Caſtronono contermina oppida, & vicos, in quorum vnoquoq; vel ſaltem frequẽtioribus, ſi ſchola erigeretur catechiſtica, magna fieret militantium Chriſto Domino acceſſio. Ergo primum in oppido, cui nomen Roccanoua, catechiſmum ipſe docere cœpit.

B.Hie-

B. Hieronymus Aemilianus, patricius Venetus, varijs pro rep. muneribus egregie perfunctus, tandem validæ famis tempore patrimonio pauperibus distributo, vale dicens seculo, in pietatis officijs exercere se cœpit, non in patria solum, sed Patauij, Vicentiæ, Veronæ, Perusij, Brixiæ, & in alijs Italiæ vrbibus. Pueros parentibus destitutos, in vnum collectos, in extructis eorum causa ædibus curauit alendos, Christiana quoque informans doctrina; quod circa puellas etiam præstitit. Multis peragratis ciuitatibus, Somaschæ in castro demum substitit, ibique Somaschensis congregationis fundamēta iecit, innumeris fulgens miraculis.

Andreas Stella. Ferrarius die 7. Martij. Maurolycus lib. 5.

Ioannes Tapia, domo Hispanus, Protonotarius Apostolicus, & singulari virtute Sacerdos, Roma Neapolim a.D. 1537. adueniens, cum per eleemosynam ex ciuium benignitate haud inconcinnam Lauretanæ Virgini, a Sebetho breui distantem intercapedine, condidisset ædem, pauperum filios miserabiles suscipiens, Orphanotrophiū ea in vrbe instaurauit, in quo Christianos mores, necnon Grammaticam docentur, & Musicam.

Eugenius fol. 648. Tursellin. lib. 3. cap. 5. hist. Laur.

Marcellus Fossatarus, Calaber ex Nicotera, Sancti Frācisci Asisinatis Tertiarius, Deo inspirāte a.D. 1589. pueros, qui Neapoli inedia conficiebantur, & frigore hac illac dispersi, congregatos, atque ad sui habitus congruentiam tunicatos, Pauperculos IESV Christi statuit nuncupandos. Tum corrogata stipe locum contra Meridionalem Basilicæ maioris portam mercatus est, vbi templum Beatissimæ Virgini, titulo ad Columnam, faciendum curauit. Admittuntur ibi ex quauis natione pueri a septennio ad quindecennium, quibus, tum morum, & Grammaticæ disciplinæ magister, tum Cantus modulator constituitur. Stato demum tempore ad artē quisque suam dimittitur capessendam. Vnde sic, otio, & vitio sublatis, magnum ad ciuitatem peruenit commodum.

Eugenius fol. 136.

Nostra tandem ætate Iosephus Calasanus, Aragonēsis presbyter, idemque Theologus, qui ad hunc vsque diem Romæ, præsertim ob summam Charitatis, & Hu-

militatis virtutem laudatissimæ vitæ nomine apud omnes celebratur, Paulo V. Pont. in eadem Vrbe degens, cum sæpe pueros plerosque vidisset erraticos, seminudos, inertes ob impotentiam, disciplinæ autem idoneos, misericordia motus, ne tot ingenia sine virtute disperirent, illorum multitudine congregata, ludum aperuit. Nec solum eos gratis docere sat habuit, sed ex aliorum beneficentia necessaria multa suppeditabat. Crescente discipulorum numero alios sibi magistros, adiutoresque presbyteros ad eam curam, & operam adhibuit. Ac ne, dum domos suas incustoditi redirent, aliquid indecens, aut patrarent, aut paterentur, iisdem religiosos deductores adiunxit. In tale officiũ aliquando in via Pōtifex incidit, & ab accersito Ioseph noui, pijq; instituti cognita causa, valde gauisus est, eamque Congregationem titulo Clericorum Matris Dei, & Scholarum piarum laudauit, probauit, confirmauitque, attributis in operæ subsidiũ nummis aureis multis. Congregationē hanc inde Greg. XV. successor primo sui Pontificatus anno Religiosum Ordinem declarauit, & fecit. Hinc quantum bonitatis, & literarum pura, & adolescens ætas apprehendat, certo neminem fugit.

Platina in vita.

Ioannes XX. Romanus Pontifex doctissimus existimatus est, & in hoc tātum summam laudem promeruit, quod pecunia, & beneficijs adolescentibus inopia laborantibus subueniebat, vt studendi desiderio, quo flagrabant, satisfacere possent.

Iouius in vita. Panuinius. Tursellin. lib. 10. epitom. histor.

Leo X. memorabilis pietate, iustitia, liberalitate insignis, literarum, literatorumque fautor eximius, maiorũ suorum imitatus exempla, & maxime Laurentij patris, gymnasium Romæ nobilibus doctoribus vndique accitis celebrius fecit. Ex professorum numero fuit in humanioribus studijs Latinis eruditione, stylo, & eloquentia Ianus Parrhasius insignis, Consentinus. In Græcis literis eminebat Basilius Chalcondyles, eius Demetrij filius, qui Leonis ipsius in adolescentia fuerat præceptor. In philosophia celeberrimus ille Augustinus Niphus, qui vulgo dicitur Sinuessanus. Præfecit Vaticanæ bi-

bibliothecæ Beroaldum iuniorem, in ſcribendis Odis Horatiana iucunditate præcellentem. Sed ante omnia ab epiſtolis ſingulari iudicio ſibi delegit Petrum Bembum,& Iacobum Sadoletum,qui ceteros omnes Romanæ eloquentiæ laudibus anteibant.

Gregorius Decimuſtertius nulli pepercit impēdio, quo in varijs, maximeque longinquis mundi partibus duo,& viginti Collegia conſtitueret; propterea vt in illis bonæ adoleſcentibus traderentur diſciplinæ, & ad hunc modum cultus amplificaretur Catholicus. Ideoq; viros ſatis eruditos,& religionis noſtræ ſtudioſos ad illa deſtinauit. *Cicarellus. Turſellinus ibid.*

Paulus V. iuxta diui Thomæ Aquinatis doctrinam, catechiſmum in compendium redegit,decreto ſanciens feſtis diebus in Eccleſia qualibet Parochiali pueris exponendum,& iſto ſub titulo Sodalitium inſtituit in Vaticana Baſilica,vt omnibus Vniuerſi Eccleſijs ad piam hanc exercitationem eſſet exemplo. Erexit, confirmauitque,vt ſupra dictum eſt,Scholas pias,vbi pauperum filij gratis erudiuntur. Ad Collegium Sapientiæ,& mercedibus,& honoribus Romam claros inuitauit præceptores,adoleſcentulos ingenij elegantis gratia inſtituēdi,quibus ad ſtudendum neceſſaria deerāt; quos etiam, vel nummis adiuuit,vel in Collegijs poſuit,in quibus de publico ſcientias addiſcerent. *Additiones ad Ciacon. Bzouius.*

Sed quid amplius argumentor? quid diſputo plura? Si apud illos, qui natura tantum duce, bona ſequebantur,fugiebantque contraria,& in priuato, & in publico, inuenti ſunt bene viuendi præceptores, atque dicendi, tantumque dilecti principibus viris;quid de Chriſtianis antiquis,ſiue recentibus? Nonne leguntur illi naſcentis Eccleſiæ proceres ſtatim poſt Apoſtolorum tempora ſuas habuiſſe ſcholas? Præfuit Alexandrinæ magnus ille Panthenus,cui ſucceſſere Stromaticus Clemens,Adamantius Origenes, Heraclas,Dionyſius, alijque non in ſacris modo,ſed in Græcis etiam, & liberalibus verſati ſcientijs,quos Catechiſtas vocabant a præcipua, maximeque neceſſaria parte inſtitutionis. Antiochenæ vero

Mal-

Malchion,qui Paulum Samosatenum hæreticum confutauit, inter ceteros Græcas professus est literas. Post hæc,aut Imperatoribus Christianismum persequẽtibus, aut in rebelles bella gerentibus,seu regibus,nationibusue in regna mutuo inuadere concertantibus, literarum studia tumultus,insolentiam, atque militarem perosa, impietatem,armorumque strepitus,e triuijs in quieta,& religiosa monasteriorum claustra, in Ecclesias, in Episcopales domos sese receperunt,ne profana fierent, aut aliquam dignitatis imminutionẽ paterẽtur;quod omnino deuitare non potuerunt,& in primis lingua Latina, quam in Romanum imperium irruentes barbari suis barbarismis barbarizare fecerunt. Testis mihi accedit Trithemius; [Floruit, inquit, ætate Caroli Magni sapientiæ in cœnobijs studium: in publica namque doctrinæ exercitatione ob continuos Italiæ,Galliæ,& aliarum regionum bellorum tumultus vix tuti præceptores,& nullam pene mercedem ob penuriam pecuniæ, & rerum inde proficiscentem obtinentes, literis inter arma silentium fecerunt: itaque obliuioni traditæ, immo extinctæ iacebant. Proinde reges,& principes, ceteriq; nobiles ad discendum Dei timorem cum literis liberos suos monachis intra claustra commiserunt instituẽdos; quorum plerique manẽtes sub regularis disciplinæ magisterio in viros creuerũt sanctissimos: alij per parentes reuocati moderatores reip. strenui,& prudentissimi facti sunt.] Vnde legimus monachos Sancti Basilij, Benedicti,& Augustini maxima vrbium,oppidorumque admiratione,atque vtilitate in Christiana pietate, & doctrina discipulis præclaram nauasse operam, quos deinceps tum Dominicanæ,tum Franciscanæ familiæ ascripti æmulati sunt. Hoc non solum in monasterijs, sed apud Ecclesias cathedrales a secularibus presbyteris, atque ab Episcopis ipsis fuit obseruatum,itaut illo tempore publicam ijs in locis scholam regere pro magno honore habebatur. [Erat autem tũc in monasterijs hæc laudabilis consuetudo,& celeberrima, vt scholæ monachorum in singulis fere cœnobijs haberentur, quibus

ex eodem Trithem.

mo-

monachi moribus, & eruditione præficiebantur nominatissimi. Ex his multi non in Romana solum lingua docti erant, sed etiam in Hebraica, Græca, & Arabica peritissimi. Quoties vero non habebatur idoneus in suo cœnobio ad hanc subeundam prouinciam, Abbas ab aliquo alio monasterio aptum petebat. Maximum enim dedecus iudicabant dociles animos monachorum negligere, quos vt moribus, & literis bene instruere possent, nullis laboribus, nullis parcebant impensis. Sic doctissimus ille Sigebertus Gemblacensis multo tempore in Monasterio S. Vincentij Metensis monachorum præceptor, quamquam de alio monasterio, fuit. Ita Strabus monachus Fuldensis in Hirsfeldia, Notgerus S. Galli in Stabulano, Albinus monachus Anglus in Fulda, Milo S. Amandi in Corbeia, atque alij complures in alijs monasterijs docendi ad tempus tenuerunt officium, vbi conuersionis primordia non sumpserunt. Hæc autem consuetudo sanctissima primum in Anglia cœpit, vbi Venerabilis ille Beda institutor electus multos post se doctissimos reliquit discipulos.] Tranquillatis tandem rebus in publicum processere deintegro, regum Cæsarũ, Pontificumque fauore, atque auxilio; & profanis viris iam a docendo pene desuefactis, in Ecclesiasticorum potestate remanserunt, & permanent: qui cum sal terræ sint, mundique lumen, nihil nisi sapiens, & splendidum producere possunt. Et ecce iam prodeunt eorum, quæ diximus, fide dignum testimonium facturi magistri, qui fulgent quasi splendor firmamenti, & quasi stellæ in perpetuas æternitates.

Religiosæ, sanctæq; memoriæ viri, qui cum Christiana pietate Grammaticam, & Humaniores literas docuerunt.

APelles, siue Apellianus, vnus ex primis Christi discipulis, in Macedoniam veniens, Apostolica sua conuersatione sanctam, & bonitatis, & doctrinæ famam in ea regione consecutus est. Talem rex Macedoniæ Licinius *Beatill. c. 3. Martyrolog. Rom. & ibi Baronius.*

Petrus in catalogo. Vitæ SS. virginum et martyrum in Irene. cinius quærebat Penelope, vnicæ filiæ suæ sexenni, præceptorem; argutissimo enim pollebat infans ingenio. Audito igitur Apellis nomine, ac nesciens eundem esse Christi cultorem, magnificentissimis pollicitationibus accito statim filiæ educationem imposuit. Is traditam sibi prouinciam Dei monitu cum suscepisset, illico cum bonis moribus puellam docere cœpit multiplicis quoque generis literas, in quibus ad annum vsque duodecimum (hic erat a diuini Verbi Natalitijs quinquagesimus primus) mirabilem in modum ipsa profecit. Tãdem ex occasione interpretationis quorundam signorum a magistro Fidei nostræ mysterijs instructa, per Timotheum, Pauli discipulum, ab Angelo in turrim, vbi manebant, intromissum, baptizata est, & Herinæ nomen accepit, atque ob virginitatem, Fidemque conseruandam deinde martyrio affecta est. Apelles imminentem patris Licinij volens vitare persecutionem, illinc discessit, pluribusque in locis sacrum Euangelium cum Paulo, qui de ipso in epist. ad Romanos meminit dicens; Salutate Apellem, probum in Christo, prædicauit, donec primo Neronis anno venit in Italiam, & Romæ item fuit Euangelij prædicator. Vnde cũ socijs in Orientem regressus, Smyrnensis Ecclesiæ gubernaculo præpositus, post illam sancte administratam migrauit ad Dominum die xxij. Aprilis.

cap. 16.

Breu. Rom. Ribaden. in vit. Sanct. Apollinaris, qui cum Principe Apostolorum Antiochia in Vrbem venit, ab eodem ordinatus Episcopus, Rauennam missus est prædicare Christi Euangelium. Ibi annis duodecim cælestem doctrinam, & ore, & opere demonstrans quamplurimos conuertit ad Fidem. Interea præceptoris etiam officio functus est, cum pueros, sibi a nobilibus parentibus commendatos, edocuit. Demum martyrij gloria clarus e vita profectus est x. Cal. Augusti.

Surius die 1. Ianuar. Tempore M. Aurelij Imp. fuit vir quidam Cõcordius nomine, nobili natus familia, qui a patre Gordiano, sanctissimæ vitæ presbytero, de titulo Pastoris, omni sanctæ doctrinæ scriptura eruditus est, vtque a Sancto Romanæ

næ Vrbis Episcopo Pio Subdiaconus ordinaretur, etiam ipse pater effecit.

Leonides, Origenis Adamantij pater, statim ab initio filium ipsum tenera exacta ætate diuinis imbuit literis, idque curauit in primis, vt non succisiua, sed iusta opera vna cùm cyclicis disciplinis eas addisceret. Quæ res magnam præbuit occasionem, vt puer Fidem, sacrasque literas ab eo tempore assequeretur, recteque admodum educaretur, eundem habens, & patrem, & præceptorem. Leonides tandem pro Fidei confessione sub Seuero Imp. martyrium illustre compleuit x. Cal. Maias a. D. 184. *Ado. in Chronic. Euseb. hist. Eccl. lib. 6. cap. 11. Martinus Polonus. Martyrol. Rom. Suidas in Origene.*

Panthenus presbyter, Stoicæ sectæ philosophus, Marci Euangelistæ apud Alexandriam discipulus fuit, vetustoque de more ibidem Ecclesiasticæ præfuit scholæ, clarissimi, probatissimique doctoris implens officium. Tantæ scientiæ, non solum in diuinarum scripturarum eruditione, sed in seculari quoque fuit literatura, tantoque studio, & amore verbi diuini prædicandi claruit, vt in Indiam, per eiusdem gentis legatos requisitus, pergens, omnibus, qui in vltimis reconduntur finibus Orientis, feruenter, feliciterque Christianam annunciauerit Fidem. Alexandriam reuersus quieuit in pace Non. Iulij. Docuit sub Seuero Principe, & Antonino Caracalla. *Euseb. ibi. li. 4. c. 10. & 11. Martyrol. Rom. & ibi Baronius. Niceph. li. 4 c. 32. Petrus in catal. lib. 6. c. 66.*

Pantheni successor fuit Clemens in schola regenda, quam etiam eo tempore Origenes adhuc puer frequentauit. *Niceph. li. 4. c. 33.*

Geminus, Antiochenæ primum Ecclesiæ presbyter fuit, inde Alexandriam venit, vbi se, cum eruditissimus foret, in scholis exercuit magna cum discipulorum vtilitate in moribus, atque literis. Qua de re vita, & doctrina egregius, Nisibenæ vrbis suæ Pontifex effectus est, ibiq; virtutibus clarus diem clausit extremum. Floruit imperante Alexandro Seuero. *Hieron. de viris illust. Petrus in catal. li. 11 cap. 86.*

Cyprianus, excellentis homo ingenij, bonarumque artium studijs ornatus, Rhetoricam Carthagine multos annos iam splendidissime docebat, cum suasu Cæcilij presbyteri, viri sanctissimi, a quo cognomen sortitus est, *Cassiodor. in Chronic. Hieron. & Trithem. de scrips. Eccl.*

Martyrol. Rom. et ibi Baronius. Platina in Lucio I. Supplem. Chronic.

prius propter Deum patrimonio alienato, ad Christum conuersus; paulo post presbyter, tum eiusdem ciuitatis Episcopus factus est. In ea docendo, monendo, atque scribendo Christi Ecclesiæ prodesse studuit, & tandem Valeriano Principe iubente post diuturnum exilium xviij. Cal. Octobris detruncatione capitis martyrium nobile consummauit a. D. 258.

Baron. in not. Martyrol. Rom. Lamprid. in Diadum. Pontius in vit. S. Cyp.

Cæcilius iste presbyter, qui Sanctum Cyprianum ad Christi Fidem perduxit, Afer fuit, Rhetor clarissimus, optimisq; moribus imbutus, & quem ob singularem in Oratoria facultatem olim Diadumenus Cæsar, laudatissimus puer, habuit præceptorem. Ad cælestem patriam euolauit iij. Non Iunij.

Euseb. hist. Eccl. lib. 6. cap. 23. Martyrol. Rom. & ibi Baronius. Niceph. l. 5 c. 18. et seq.

Dionysius, qui Heraclæ in Episcopatu Alexandrino successit, Gordiano iuniore imperante, Origenis fuit auditor, summæ vir eruditionis, & publicā habuit scholam. Ad extremum, multa pie, atque catholice cum scripsisset, multis confessionibus apud Alexandriam clarus, & pro passionum, tormentorumque diuersitate magnificus, Alexandrina Ecclesia per annos xvij. administrata, plenus dierum sancto fine quieuit anno xij. Gallieni Imperatoris.

Auctor. qui sup. & Baronius in Martyrol. eodem die.

Lucianus Samosatenus, homo nobilis, presbyter Antiochiæ factus, magnam ibi scholam aperuit, in dies vndecunque studiosissimis, & optimis quibusque ad eum audiendum confluentibus. Nicomediæ demum sub Maximino Imperat. martyrij palmam accepit vij. Idus Ianuarias.

Petr. in catalogo li. 10. cap 57. Vincentius Beluacen. l. 3. c. 5. et 6.

Sub eodem Imperatore apud Alexandriam passi sunt quinquaginta Grammatici, & Rhetores. Isti cum diuersis ex partibus ab eodem, vtpote doctissimi, accersiti essent magnis propositis præmijs, vt Catharinam, Cossi regis filiam, conuictam a Christi Fide ad idolorum cultū pertraherent, ipsi a Catharina, Spiritu Sancto repleta, vi, ac subtilitate disputationum conuicti, tanto IESV Christi amore succensi sunt, vt pro illo mortem subire non dubitauerint. Nam Maximinus ob id vehementer iratus, illos in ciuitatis medio iussit igne cremari. Qui

be-

benedictione Catharinæ accepta se Cruce signantes, iuxta Imp. decretum in ignem iniecti Idib. Nouembr. ita Domino animas reddiderunt, vt nec illorum corpora, neque vestimenta, neque capillus in aliqua parte sint violata.

Onesimus in persecutione Decij in Aquitania cum Alphio, Philadelpho, Cyrino, Erasmo, tredecimque alijs discipulis pueris, dum Christum prædicaret, comprehẽsus, Romam vincti ad Imperatorẽ missi sunt. Ibi a Licinio Valeriano in carcerem, & vincula coniecti, & aliquot post dies ad tribunal producti, iudicem ipsum, atq; Senatum vanæ deorum superstitionis liberius increpantes, verberibus cæsi sunt. Postremo ad Diomedem Puteolanum missi, cum in Fide constantiores inuenti fuissent, martyrio coronati sunt pridie Calendas Augusti. *Ferrarius eodem die.*

Beatus Dalmatius, natus ex vetusta Adamauorũ prosapia in prouincia Germania, cum esset bonæ indolis puer, primi Ordinis, & Præfecti filius, traditus est Edoctrinio, magistro Christianissimo, a quo educatus, & nutritus, & literarum studijs imbutus, Christianus etiam effectus est. Ad extremum pro nostra religione martyrij palma decoratus est a. D. 253. Nonis Decembris tempore Cornelij Papæ, & Decio in Christianos sæuiente. *Spelta in vita.*

Imperantibus Gallieno, & Valeriano a. D. 257. Romæ pro Christiana Fide, ac virginitate tuenda martyrium subijt Eugenia, Philippi Senatoris inclyti filia, quæ duobus eunuchis, & cubicularijs Proto, & Hyacintho bonis moribus, & literis erudienda, instituendaque tradita fuerat, eorũq; suasione Deo virginitatem dicauerat. Ipsi etiam, cũ innumerabiles prædicationibus suis ad Christi Fidem conuerterent, pro eiusdem confessione capite plexi sunt iij. Idus Septembris. *Lipomanus tom 5. Surius tomo 6. in vita S. Eugeniæ ex Metaphr.*

Malchion, Antiochenæ Ecclesiæ presbyter disertissimus, in eadem floruit ciuitate temporibus Claudij, & Aureliani a. D. 273. Hic, vita sanctus, & sermone luculentus, ibidem Rhetoricam artem florentissime docuit, & aduersus Paulum Samosatenum, prauum Ebionis dogma restaurantem, strenue disputauit. Nouissime doctri- *Ado; ætat 6 Eusеb hist. l. 7 cap. 29. Hieron. de script. Eccl. Niceph lib. 6 cap. 28.*

na, & sanctitate præclarus Deo reddidit spiritum.

Pelagius, Aemoniæ in Istria nobilibus, & copiosis parentibus ortus, annum ætatis agens septimum Vranio presbytero instituendus committitur, a quo Christiana Fide, sacrisque literis est informatus. Cum vero ad octauumdecimũ peruenisset, defunctis parentibus, seruisq; manumissis, vna cum Vranio magistro facultates suas pauperibus, & Ecclesijs distribuere cœpit. Quo tempore Numerianus Imperat. Christi vexans cultores, misit in Istriam, qui eos ad deorum sacrificia compelleret. Quod cum Pelagius constantissime recusasset, post multa superata supplicia, capitis abscissione martyrij palmam adeptus est v. Cal. Septembris, cuius corpus ab eodem Vranio curatum, eo in loco, vbi decollatus fuerat, extra vrbem sepulturæ traditum fuit.

Ferrarius, & Petrus in catal lib. 6. cap. 122.

Anastasia, Romæ ingenue nata, quæ Publio in matrimonium collocata, ne virginitatis, quam Deo vouerat, detrimentum pateretur, simulato morbo, torum effugit, martyriumque suscepit die Decembris xxv. Christi Fide a matre, a Chrysogono autem Christianorum doctore literis imbuta est. qui & ipse die xxiv. Nouembris Aquileiæ martyr effectus est sub Diocletiano Imp.

Galesin. in martyr. die 25. Decẽbr. Lipomanus tom. 5. Volaterranus.

Sebaste in Armenia Athenogenes Episcopus cum decem discipulis suis in persecutione Imperatoris eiusdẽ post multa tormenta causa Fidei damnati sunt capitis xvij. Cal. Augusti.

Martyrol. Rom. & ibi Baron.

Craton philosophus, & Rhetor Atheniensis, vtraque lingua excultus, Romæ dicendi ludum adeo gloriosum habebat, vt ex ipsa Græcia ante alios Proculus, Ephebus, & Apollonius summo genere adolescentes, Latina quoque studia desiderantes, ad eum audiendũ aduenerint. Hic, restituta Cheremoni filio membrorum omniũ integritate, & vsu (quibus erat ex contractione priuatus) Sancti Valentini Interamnensis Episcopi miraculo, ab eodem Christiana instructus Fide, & Baptismi sacramẽto expiatus est cum familia, tribusque supra dictis discentibus. Id cum Senatui innotuisset, comprehenso, & in Fidei confessione perseueranti caput est amputatum

Ferrar. & Lipoman in vita S. Valentini die 14. Febr. Petrus in catal. lib. 3. cap. 123. & 187.

xv. Cal.

xv. Cal. Martias tempore Gentilium Romanorum Imperatorum.

Protus institutor fuit eximius Sanctorum Cantij, Cantiani, & Cantianillæ fratrum, qui vt persecutionem vitarent, facultatibus pro Christo erogatis, Aquileiam Roma venerunt: verum ibi apud Dulcidium Christianæ religionis accusati sunt. Cumque essent de sanguine Carini Imperatoris ex Aniciorum progenie, timeretque Præses in illos manus inijcere, consultis Impp. Diocletiano, & Maximiano, Quid agendū? rescriptum est: [Vt si dijs sacrificare nollent, capite punirentur.] Qui cum dæmonijs se nunquam thura daturos constantissime respondissent, ad Aquas gradatas martyrij gloriam capitis abscissione assecuti sunt cum Proto prid. Cal. Iunias; e quorum corporibus lac manasse pro sanguine scriptum est. *Ferrarius. Petrus in catalog. lib. 5. cap. 70.*

Gabinius, ciuis Romanus e stirpe Diocletiani Imper. Sancti Caij Papæ, & martyris frater fuit. Hic liberalibus studijs, dum erat Gentilis, non mediocriter instructus, factus Christianus, & mortua vxore, presbyter, libros, tractatusque ad Fidei eruditionem plurimos compilauit. Filiam Susannam, virginem pulcherrimam, ab infantia sacris literis instruxit, quæ, cum Galerio Maximiano nubere ob virginitatem Deo dicatam refutasset, post multa tormentorum genera martyrij palmam trūcato capite meruit iij. Idus Augusti. Gabinius autem propter tale coniugium, ipso suadenté a filia spretum, in carcerem vinculis afflictus, & fame, confectus item ærumnis, pretiosa morte sibi cæli gaudia comparauit xj. Cal. Martij anno salutis 296. *Petrus in catal. lib. 3. cap. 137. Surius tom. 4 die 11. Augusti, in actis S. Susanna.*

Emigdius, natione Germanus, cum adhuc presbyter esset, illinc egressus cum duodecim fratribus suis, tribusque discipulis Euplo, Germano, & Valentino, Romam venit, vbi mirabilia multa patrauit. Quare a B. Marcello Papa ordinatus Episcopus, Asculum in Picenum mittitur; qua in vrbe centum quinquaginta infirmos illico curatos cum alijs plerisque baptismatis fonte lustrauit. Eum ideo Polymnius vrbis Præfectus comprehendi, & *Ferrarius. Petrus in catal. lib. 7. cap. 24.*

in Fidei constantia miracula multa facientem ad Truētum fluuium securi percuti mandauit De quo illud memoriæ proditum,& admirabile;abscissum caput suũ (vt Dionysius Areopagita) sustulisse,& ad trecentos passus in proximum montem, vbi sepultus est,in manibus gestasse a.D.309.Non.Augusti.

Frumentius cum Aedesio condiscipulo a Meropio, philosopho Tyrio,cognato, præceptore, ac duce in interiorem perducti sunt Indiam. Incursione autem in eos,& alios plerosq; ab Indis facta,philosopho interempto,adolescentuli reperti sub arbore meditantes,lectionesque suas parantes,barbarorum misericordia seruati, ducũtur ad regem. Qui Aedesium poculorum ministerio,Frumentium arcano regiarum epistolarum muneri, pecuniarumque curandarum præfecit. Moriẽs rex,vxore,teneroque filio relictis, diuturnam illorum beneuolentiam,fidemque libertate data compensauit. At regina,quod tener admodum eius esset filius,nec quidquam in toto regno fidelius illis haberet, suppliciter,vt quoad puer adolesceret,eius, regnique instituendi, & administrandi prouinciam susciperent, exorauit: sed rerum summa penes Frumentium magis erat. Hoc temporis interstitio domum ad orationem construxit, & nonnullos ex Indis nostra docens mysteria,precationibus operari,religionemque profiteri adhortatus est. Excesserat iam ex ephebis regis filius,& ambo ad suos,tum alumni, tum reginæ bona cum venia reuerterunt. Frumentius Alexandriam se contulit, vbi Athanasio recenti Episcopo res Indorum exposuit, qui cum Episcopis tum ibi præsentibus nõ alium,quam ipsum ad cultum diuinum apud Indos amplificandum iudicarunt magis idoneũ. Ipse persuasus Episcopatum suscepit, & in regionem Indam reuersus,præco Euangelij factus est,ac tantopere laudatus,vt parem cum Apostolis laudem tulerit, & honorem.Contigit hoc Constantino Magno imperante c.a.D.330.

Euseb.l.10 cap.9 Niceph l.8 cap. 35. Petr. in catal.lib. 9. c 123. Theodoret. lib.1. c. 23.

Gregorius Episcopus Nazianzenus, adolescens literarum amore succensus,Athenas,literarum tunc parentem,

Crinit li.7. c 1 de hon. discipl.

tem,

tem,se contulit, vbi in tota quidem Grammatica adeo profecit,vt eum non metrorum scientia, non historiarũ copia , non forensis dictionis puritas omnino lateret. Quocirca ab studiosa Atheniensium iuuentute cõfertis (vt dici solet) manibus inde ne discederet, est retentus, vt dicendi pariter & docendi subiret prouinciam,Rhetoricam accipiens cathedram , quam summa omnium hilaritate suscepit,& rexit. Demum tricesimo iam anno in artium studijs exacto;Basilius,qui eum egregio colebat affectu,tantum eius confisus est animo, & amicitia, (nam simul Rhetoricam docebant) vt sedentem illum, & Rhetoricæ præcepta exhibẽtem de officio disserendi deponeret, iniectaque manu ad Academiam Christi traduceret, in qua altioribus disciplinis,& diuinis mysterijs indefesso studio, solertiaque singulari per annos xiij. incubuerũt,quo veritatis arcana generi humano vberius,atque cumulatius explicarent. *Suidas.*

Exuperius,Rhetoricæ disciplinæ doctor insignis,animo,corporeque a natura datis dotibus apprime exornatus,Tolosæ primum; deinde Narbone docendi causa receptus est. Ad extremum factus Episcopus Tolosanus, quantum sibi extiterit parcus,quantumque pauperibus largus S.Hieronymus relatu prosecutus est memorabili, præclarusq; virtutibus, & vitæ meritis iv. Cal. Octobris migrauit ad Dominum. *Ausonius in professor. Burdigal. Martyrol. Rom. die 28. Septẽb. et ibi Baronius.*

Pelinus,Dyrrachij in Macedonia,Imp.Constãtio,nobili loco natus, sub Sancti Basilij disciplina educatus, presbyter ordinatur. Post hæc, Iuliano Apostata Christianos persequente, cum Cyprio puero , & discipulo, necnon Sebastio,& Gregorio socijs,in Italiam nauigãs, Brundisium appulit.Ibi a S.Proculo Episcopo,iam ætate confecto,benigne acceptus,successorque totius Cleri, & populi applausu designatus, Romam pro consecratione comitatus ascendit. Illinc regressus ad Episcopatum , multaque varijs in locis ob Fidei confessionem cum socijs tormenta perpessus, nouissime Corfinij Lxxxv.vulneribus confossus expirauit die v. Decembris. *Ferrarius.*

Ma-

August. S. lib. 8. cõfess. cap. 2. & 4. Fulgos. li. 8. cap. 16. Giraldus dial. 5. poet. Hieron. & Bellarm. de script. Eccl. Panuin. in Chronol. Ecclesiast. Petr. in catal. l. 8 c. 41

Marius Victorinus Carthaginiẽsis, Rhetor illustris, in vrbe Romana eiusdem Constantij tempore Rhetoricam artem professus est tanta cum celebritate, vt ob insigne præclari magisterij statuam in foro Traiani meruerit, Hieronymumque presbyterum, & Ecclesiæ Doctorem maximum inter alios habere discipulos. Matura ætate ad nostram religionem transiens, non erubuit esse Christi discipulus, pro quo aduersus Arriũ libros adeo scripsit obscuros, vt non nisi ab eruditis intelligantur, & commentarios in Apostolum. Præter Rhetoricam, & Dialecticam, quas maxime coluit, etiam in poetica florebat, vt septem Machabæorũ fratrum cum matre martyrium, heroico versu descriptum, ostendit. Extant eiusdem in M. Tullium de Inuentione commentarij, & alia.

Baron. in not. Martyrol. hac die. Breu. Rom. Ferrarius. Greg. Turonens. lib. 1. c. 23. de gloria martyr. Petrus in catal lib. 7. cap. 59. Prudentius Peristeph.

Cassianus Episcopus Brixiẽsis, genere nobilis, ab Ecclesia sua infidelium persecutione deturbatus, Romam veniens, ad Forum Syllæ cum diuertisset, populum ibi adhuc idolorum cultui deditum reperit. Vt igitur eum ad Christianam perduceret Fidem, & ita Domino inseruiens, sibi ad vitam degendam opportuna compararet, ludum literarium aperuit. Occasione autem profanorum auctorum explicandi inanem esse deorum religionem rationibus demonstrans, Christianæque Fidei capita proponens, teneram discipulorum ætatem Euangelica veritate imbuebat. Hoc vbi rescisset vrbi Præfectus, illum, vt nouæ sectæ auctorem, accersit, & ab ea remouere conatus incassum, inaudito supplicij crudelissimi genere damnat. Nam vinctis post terga manibus ad marmoreã columnã, puerorum, quos erudiebat, ferreis stylis configendus traditur, & excarnificandus. Qui ab idololatris, eius seueritatem in docẽdo exaggerantibus irritati, magistrum vndique ceratis tabellis cõtusum stylis aggrediuntur, carnes illius secantes, minutisque punctis perterebrantes, atque dilacerantes: quorum quanto erat infirmior vis, tanto eius pœna martyrij grauior, ac diuturnior, & palma illustrior. Idibus Augusti sub imperio Iuliani Apostatæ ad cælestia regna transiuit.

Haud

Haud dissimilem fere cruciatum passus describitur Felix presbyter, dictus in Pincis. Cum enim magister esset puerorum, & in eos rigidus nimium, tentus a Paganis, Christum libere confitendo in manus discipulorum traditus est, quem ipsi stylis, ac subulis, quæ Pincæ appellantur, occidentes, Christi martyrem effecerunt Romæ xix. Cal. Februarias. *Petrus in catalogo li. 2. cap 73.*

Eodem quoque supplicij genere in Domini confessione emisit spiritum Artemas summa stirpis claritudine adornatus, auditor Catingentæ, qui Puteolis erat literarius præceptor. Is a magistro ceteris pueris propter admirabile ingenium præpositus, vt, quæ didicisset, alijs traderet, cum a Christianis parentibus esset instructus, nostræ Fidei mysterijs cum elementarijs literis æquales imbuere conabatur. Id Catingentas animaduertens, vt omnino a tali documento abstineret, sæpe, ac sæpius admonuit, castigationem insuper minitatus, si alias talia condiscipulorum animis propagantem audiuisset. Verum operam lusit; nam ab incœpto puer deterreri minime potuit. Quadere ad Præsidem, tamquam Christianæ Fidei cultor delatus, iussus est per pueros reliquos graphiorum aculeatis ictibus morte mulctari. *Capacius lib. 18. antiqu. Puteolan.*

Leopardus, nobilis adolescens Romanus, cubicularius Iuliani Apostatæ fuit, præque ceteris valde dilectus. A Valentino presbytero, qui ad Pontem Miluium literas docebat, in Fide nostra, bonisq; literis instructus, est quoq; intra Diocletiani Thermas sacro latice intinctus. Cũ vero dijs thymiama recusaret offerre, extra Vrbẽ ductus, amputato capite, martyrij meruit obtinere triumphum prid. Cal. Octobris. Cuius corpus a Valentino magistro apud Osciculũ tricesimo ab Vrbe milliario sepultũ, Aquisgranũ in Germaniam deinde trãslatũ est. *Molanus in Indice SS. Belg. & addition. ad Vsuardum.*

Pigmenius presbyter, summa præditus eruditione, vnus illorum fuit, quibus Iuliani eiusdem pueritia enutrienda, & sacris literis instituenda commissa est. Ad imperandi fastigium Iulianus postea euectus, præceptorem Pigmenium inuitauit ad aulam magnis oblatis honoribus, si a Christianis, vt ipse fecerat, desciscere vellet. Quã *M. Guarz. Maurolyc. in Martyrolog. Villegas in Flo. SS.*

I impie-

impietatem, constantissime detestans, in Tiberim actus est præceps ix. Cal. Aprilis. Hunc etiam Sancti Episcopi, & martyris Donati magistrum fuisse quidam testantur.

Ferrarius. Martyrolo. Roman. & ibi Baronius.

Laurentius, ex occiduis partibus Nouariam veniens, ibi constitit Christi Fidem disseminaturus. Christum ergo annuncians verbis, & miraculis multos conuertit, quos extra vrbem, vbi non longe sibi extructo tugurio, & sacro fonte habitabat, salutari lauacro expiabat. Qua in re B. Gaudentium, qui postea primus Nouariensis Episcopus inauguratus est, habuit adiutorem. Cum vero die quadam innumeram puerorum, quos ille susceperat educandos, multitudinem baptizasset, & cum illis ciuitatem ingrediens in hostes nostræ religionis incidisset, crudeliter cum discipulis trucidatus est, & demersus in puteũ prid. Cal. Maij tẽporibus Valentiniani Imp.

Cassiodorus in hist. Tri part. lib. 7. c. 33. & 35. Martyrolo. Rom. & ibi Baronius die 6. Maij Nicephorus lib. 11 cap. 23. & l. 12. c. 5. Theodoretus lib. 4. cap. 16.

Protogenes cum Eulogio in Valentis persecutione a. D. 379. ex Edessa in Thebaidem relegati, in oppidũ Antinoum deportati sunt. Quanta autem virtute ambo fulgerent, vix dici potest. Eulogius in domunculam quandam se abdidit, ibique tacitus vixit rerum vniuersarum Deum, & Dominum precibus exorans. Protogenes vero sacras literas edoctus, & in arte scribendi multum exercitatus ad scholam incumbere voluit. In ea, & pulcre, & celeriter adolescentulos scribere, & ita sacra docuit oracula, vt carmina Dauidica, & alia doctrinæ Apostolicæ consona libenter addiscendo callerent. Cum autẽ ex pueris vnus morbo confectus in expectatione mortis esset, Protogenes infirmi domũ aduenies, manus contrectatione fugauit ægritudinem. Id vbi aliorum infirmorum parentes cognouerunt, opem sibi ferri rogarunt, quam sine Baptismo ægris se non daturum respondit. Cumque dicto audientes fuissent, per corporis morbum animæ quoque salutem sunt consecuti. Qua ex causa tot editis miraculis, tantaque turba ad lucem veritatis inducta, admirationi omnibus erat. Verum desita persecutionis procella, ab exilio cũ alijs ad sua reuocati sunt, & Eulogius Edessæ, Protogenes Carris Episcopatum gesserunt, qua tandem vrbe, labore multo pur

gata,

gata, cælestem veræ pietatis fructum percepturus migrauit e vita pridie Nonas Maij.

Cum talis, tantusque esset in oculis Dei, & vniuersalis Ecclesiæ Hieronymus Dalmata, tum ob mirandam diuinæ scripturæ intelligentiam, atque interpretationem, tum etiam ob maximam vitæ sanctitatem; sibi tamen adeo paruus, & humilis videbatur, vt etiam pueros, aliquotque nobilium filios docere voluerit quidquid eruditionis poetæ, historici, & Oratores haberent. Per illas quippe exercitationes teneram eorum ætatem educare in lacte pietatis, ac Dei timore intendebat in primis, quod ex epistola lectu dignissima ad Lætã de institutione filiæ liquido apparet, in cuius fine sic scribit; [Ipse, si Paulam miseris, & magistrum, & nutricium spondeo. Gestabo humeris, balbutientia senex verba formabo, multo gloriosior mundi philosopho, qui non regem Macedonum Babylonio periturum veneno, sed ancillam, & sponsam Christi erudiam, regnis cælestibus offerendam.]

Ribadeneira in vita.

Ioannes Antiochenus, & sanctitate, & sapientia insigniter fulsit: qui ex Grammatico, & declamatore presbyter factus, & inde ab a. D. 424. annos xviii. Episcopalem Antiochiæ dignitatem administrauit, librum composuit aduersus eos, qui dicunt, Christum in vna tantummodo adorandum esse substantia, nec acquiescunt duas in Christo confitendas esse naturas. Claruit sub Theodosio iuniore, & Valentiniano III.

Hieron. & Trithe. de script. Eccl. Panu. in chron. Eccl. Pet. in cat. l. 3. cap. 28. Sabellicus.

Augustinus, Tagaste in Africa natus, docilitate ingenij æquales longe superans, omnibus disciplinis imbutus, omnibus antecelluit. Ea de causa factum est, vt cum septendecim esset annorum, publico stipendio in patria Grammaticam docuerit, inde in Africæ capite, Carthagine; tempore item procedente in vrbe Roma, & Mediolani Rhetoricam. Ibi hortatu S. Monicæ matris cum frequens Ambrosij Episcopi esset auditor, eius opera incensus studio catholicæ Fidei, Baptismi Sacramento renatus est iii. Non. Maij, & a D. 430. multis pro Ecclesia Dei perfunctus laboribus, ad præmia migrauit in cæ-

Bellar. de script. Eccl. Id. Aug. li. confession. Ios Pamph. Possid. in vita. Staiban. p. prima c. 1. Villegas in Flo. SS.

lum. Scripsit de Grammatica lib. 1. de Dialectica, vnum. Principia Rhetoricæ, vnum.

Lipomanus tomo 5. Niceph. li. 14. c. 34. & 52. Panuinius in chronolog. Ecclef. Surius tom. 1. die xx. Ianuar.

S. Euthymius Abbas, iisdem imperantibus, ex claris virtute, & genere parentibus ortus, ab Episcopo Melitenensi Otreio, cui a matre vidua dedicatus fuerat, cōmendatus est literarum magistris Acacio, & Synodio, qui propter nobilitatem, prudentiam, & moderationem illustres erant in choro Lectorum, in diuinis scripturis bene versati, & neq; externam neglexerant eruditionem. Hi, post multa pro Christo suscepta certamina, eiusdem Melitenensis Ecclesiæ administrationi seorsum, & suo quisq; tempore præfecti sunt, quorum rerum gestarum narrationibus, vt quæ, vel Ecclesiasticæ præfecturæ, vel animarum curæ valde conueniant, ciuitas ipsa iucundissime recreata est perdiu. Inter fuit Acacius Concilio Ephesino tertio sub Theodosio eodem a. D. 430. cū Cyrillo Alexandrino, vbi columnæ, & fastigia rectæ Fidei esse iudicati sunt, nefandum damnantes Nestorium.

Petrus in catalo. lib. 11 c. 53. Vitæ SS. Patrum sectione 83.

Fuit Diocles in arte Grammatica, & in philosophia item excellens: tum diuina tractus gratia ætatis annum agens duodetricesimum, disciplinis renunciauit liberalibus, Christo se coniunxit, & in eremi quietem secessit, vbi amplius quam xxx. annos in diuino seruitio perseuerans æternæ vitæ gaudia meruit.

Lipomanus to. 6. Nicepho. l. 12. cap. 23. Sigebertus in chro sub a. d. 395. Surius tom. 4. die 19. Iulij.

Arsenius, Honorij, & Arcadij Cæsarum præceptor, cum Arcadium ob crimen quoddam ferula coercens castigasset, rescito, mortem sibi a discipulo, verbera indignato, machinari, Christo se commendans cælitus audiuit; [Arseni, fuge tumultus, & saluabere.] Vnde imperiali aula relicta, in qua annos quadraginta splendide vixerat, & honorifice, quamprimum in Scetim Aegypti montem perrexit, vbi annos quinquaginta quinq; sanctitatis exēplo omnibus mirabilis enituit: ac ne multa, virtutibus omnibus cumulatus, iugiq; lacrymarum imbre perfusus, Deo reddidit spiritum xiv. Cal. Augusti.

Ado in Mart. die 27. Apr.

Liberalis in ciuitate Altino natus, a sancto Episcopo Heliodoro nutritus, & doctus est. Heliodorus iste doctrinæ, sanctitatisque gloria clarus, Honorio, & Arcadio Impp.

Impp. in iuuenili ætate ad sacerdotium promotus, deindeque consecratus Episcopus, populum adhuc idolorũ cultui semideditum ad Christum perduxit, & in Fide confirmauit. Denique cum Ambrosium discipulum sibi adiutorem designasset, annosq; aliquot superuixisset, v. Non. Iulias obdormiuit in Domino. *Ferrarius. Martyrol. Roman. die 3. Iulii, & ibi Baron.*

Sed redeamus ad Sanctum Liberalem, qui sanctitate, atque mira virtutum operatione resplenduit, magistri sectator egregius, & præ ceteris eius miraculis illud celebratur; cum Antherij eiusdem vrbis Domini, siue Præfecti nepotem manibus, pedibusque contractum, illius domum ingressus comite Lentico, & Andrea discipulis, ad sanitatem reuocauit. Item cum hiemali tempore ad Ecclesiam tenderet Cathedralem, nudo pauperi, nimiũque ob frigus trementi, obuiam sibi facto, vestem præbuit suam. Qui sequenti nocte illi apparens, Christum se esse dixit, vestemque restituit, qua deinceps indutus a periculis non semel ereptus est. v. Cal. Maias, Angelo reuelante, discessit e vita. *Ferrarius. Petrus in catalogo lib. 4. c. 94.*

Maurilius Mediolanensis indigena, qui Andegaui in Gallia fuit Episcopus, claruitque temporibus Theodosij, & Honorij, parentes habuit splendidissimos, atq; ab ipsis pene incunabulis a Beato Martino; qui ea tempestate Mediolani sibi monasterium collocauerat, literis, & secularibus, & sacris fuit institutus. *Baron. in notat. Mart. Romani. Vltraiecti. 13. Septeb.*

Dubricius, natione Britannus, patria Demeta, cognomento Vagensis a Vago flumine, iuxta quod scholam habuit, omnes vndecunq; aduentantes non vulgaribus imbuit literis. Non solum ex Britannia, sed ex alijs nationibus frequentem habuit discipulorum concursum, quos omnes liberalibus instruxit disciplinis, sacris literis, timore Dei, amore catholicæ Fidei, necnon odio vitiorum, & hæresum. Quare accidit, vt ex eius schola prodierint viri doctrina, & zelo diuinæ gloriæ pleni, qui Pelagianam hæresim in ea insula paulo post omnino delerunt. Postremo factus est Episcopus primum Landaffensis, tum Archiepiscopus Legionensis. Diem suum sanctissime obijt xviii. Cal. Decembris a. D. 522. Iustino Imperatore. *Pitseus.*

Sub

Sub eodem Iustino floruit Hildutus, vir apud Britannos Ordinis equestris, discipulus quondam S. Germani Antisiodorensis Episcopi genere, fide, doctrina, & miraculorum gloria splendidi. Fuit non solum in metrica, & rhetorica facultate doctissimus, omniumq; ingenuarũ artium bene peritus, verum etiam in sacra pagina versatus, atque futurorum per prophetiæ spiritum præscius. Eruditionem suam sine inuidia communicans, multos diligenter edocuit nobilium liberos, quorum præclariores extiterunt, & nobilitate, & morum probitate Sampson sanctissimus, qui Britannorum Archiepiscopus fuit, Paulinus Osismẽsis Ecclesiæ Episcopus, Beatus Gildas, Dauid, Isanus, Atroclius, Badonicus, alijque quamplurimi.

Bibliotheca vetus Floriacens. in vita: & in vita S. Gildæ c. 3. & 4.

S. Launomarus Abbas, & confessor apud Carnutenses, a parentibus Christianissimis sacerdoti vitæ venerabilis Cherimiro instituendus datus est, qui circa a. D. 530. in Carnutensi degens vrbe propter vitæ integritatem celebris habebatur. Is sua cura complexum puerum tenere fouebat, sensimq; cum ad literarum cognitionem, tum ad veræ sanctitatis studia incitabat, cernens in eo, & discendi industriam, & cum ætate religionis, pietatisq; crescere desiderium; speransq; insuper eum talem quandoq; futurum, per quem multorum posset salus promoueri, prout res ipsa deinde probauit.

Surius in vita S. Launomari die 19. Ianuar. to. 1.

Eutychius Patriarcha, sic dictus est ab auo, qui inter sacerdotes excelluit, & gratiam à Deo consecutus est dæmones eijciendi, morbosq; curandi; ante quem ab immundis vexati spiritibus, cum eius vultum ferre non possent, confestim concidebant. Patrem habuit Alexandrum, Iustiniano Imp. necnon principibus, & maxime Belisario charum, matrem vero Synesiam, Eutychij filiam, a quo in prima ætatula literas didicit, morumq; compositionem, incessum, & habitum, hilarem vultus modestiam, & omnia, quæ ad perfectionem pertinent, studiose percepit.

Lipomanus in vita die 6. Aprilis.

S. Firminus, Firmi Senatoris filius Pompelone, adhuc puer commissus est Honesto presbytero, tantumq; profecit

Baron. in notat. Mart. 11. Octobr.

fecit in literis, vt vix dum octauumdecimum agens annum, ad populum sacras cōciones vice præceptoris haberet. Nec verebatur Honestus iuuenem per oppida finitima mittere, quo latius verbum Euangelicum diuulgaret. Post hæc consecratus Episcopus vrbis Venciæ in Gallia Narbonensi, interfuit quinto Concilio Aurelianensi, quod celebratum est anno xxxiix. regni Childeberti, & posteriori Parisiensi sub annum Domini 558.

Maldonat. eod. die. Panuin. in chronol. Eccles.

Eugendum puerum elementis literarum iussit instrui pater, anniq; circulo absoluto, tāquam alterum Samuelem, Sancto Romano obtulit, qui in territorio Lugdunensi locis Iurensibus, multis virtutibus fulgens, & miraculis, plurimorum extitit monachorum Pater. Lectioni se intantum dies noctesque dedit, vt Latinis voluminibus redditus sit instructus, & de Græca etiam facundia peritus euaserit Fuit quoq; discipulus Lupicini monachi, & Abbatis, cuius vita sanctitatis, & miraculorum gloria illuxit, Chilperico rege Francorum c.a.D.565.

Greg. Tur. vit. SS. PP. l. 1. c. 1. Mart. Rom & ibi Bar. eo. die. 28. Febr & 21. Mart. Sur. in Euagēd. 1. Ian.

Columbanus Abbas in Hibernia temporibus Theodorici, & Clodouei regum Franciæ claruit. Exactis infantilibus annis Grammaticorum literis, liberaliumque artium studijs, capaci ingenio operam nauare cœpit, & in illis ad virilem ætatem perseuerans magna animi cōtentione profecit. Inde a venerabili viro Senile in monasterio Benchor sacris literis, & regularibus institutis imbutus est, cum ipse interim alios non paucos secularem doceret literaturam. Verum vicesimo ætatis anno peregrinandi desiderio, assumptis duodecim socijs, & discipulis, quos idem feruor accenderat, de Abbatis licentia in Britanniam venit, illinc in Galliam, postremo in Italiam. Vbique sanctæ suæ conuersationis odorem diffundens, multis ad vitæ laudabilis amorem confluentibus, aliquot monasteria ædificauit; sed in Bobiensi circa Apenninum vita beata defunctus est xi. Cal. Decembris.

Petrus in catal. l. 10. c. 95. Sigebertus de vir. illustrib. c. 61. & in chron. a. D. 598. Vltraiect.

Eustasius, Sancti Columbani discipulus, cuius, & successor fuit in monasterio Luxouiensi, vbi sexcentorum fere monachorum Pater fuit, vitæque sanctitate conspicuus,

Petrus in catalo l 4 c 11. & lib. 8. c. 23.

Sigebertus ibid & in chron. a.D. 624. Sur. tom. 2.

cuus, etiam miraculis claruit sub Impp. Mauricio, Phoca, & Heraclio, hoc habuit studium, idest, vt multos sua erudiret facundia. Huius magisterio dati Gualbertus, & Chagnoaldus, Sancti Pharonis Meldensis Episcopi fratres, Acharius, Rachuacharius, Audomarus, & alij, qui postea Ecclesiarum Præsules eximij fuerunt.

Beluac. l. 24 c. 17. 18. 19. Pet. in cat. l. 5 c. 51. Sigeb. chr. a.d. 620.

Hildeuntus Episcopus Meldensis, Sancto Pharoni xx. ipsius ciuitatis Episcopo, qui Lxvi. sedit annos, successit, & puer quinquennis eidem a parentibus traditus, ita bene literis, & integritate formatus est, vt post magistrũ in Episcopatu successor sit electus, & consecratus circa annum Domini 620.

Sur. tom. 6. die 12 Nouembr.

S. Luisinus Archiepiscopus, & martyr, nobili ortus progenie, admodum puer, non modo supra ætatem pietate resplẽduit, verum etiam miraculis c.a.D. 633. Adolescens factus, præceptoribus vsus est primum egregio Dei sacerdote Benigno, post suo susceptore de sacro fonte, magno illo Augustino, Anglorum primo Episcopo. Ab hoc demum sacerdotij Ordine decoratus, tanta cum laude in eo statu versatus est, vt Scoti haud multo post ipsum Archiepiscopum suum eligere non dubitauerint.

Sur. to. 4. die 17. Septẽb. Vsuard. & appendix die 19. Martii.

Lambertus Traiectensis Episcopus, & martyr, patre Apro, matre Herisplinde summæ nobilitatis, adhuc puerulus ad Beatum Landoaldum, Sancti Amandi Episcopi item Traiectensis Archipresbyterum, illo tempore doctrina, & sanctimonia famosum, delatus est literarum notitia, & peritia informandus c.a.D. 650.

Bellar. de script. Eccl. Panuin. in chron. Eccl. Petr. in cat. l. 4. c. 136. Razius l. 1. Mir. M. V. Vinc. Belu. l. 17. c. 103.

Ioannes, cognomento Damascenus, tempore Leonis III. Isaurici Iconoclastæ a.D. 724. in Oriẽte floruit, Bedæ Venerabili ęqualis, qui Occidentem & ipse sua doctrina, & sapientia illustrauit. Cum esset igitur Ioannes literis Græcis, Hebraicis, & Latinis pariter eruditus ob magnã liberalium artium scientiam nobiles viri multi suos ei commisere filios instituendos. De quo celebre illud narratur miraculum, quod pro cultu sanctarum imaginum verbo, & scriptis aduersus eũdem Leonem strenue decertans, cum Imperatoris iussu ei dextera manus ampu-

amputata fuiſſet, imagini B.Mariæ Virginis,quam deſẽderat,ſe commendans, protinus eam integram,ſanamq; recepit . Poſtremo Damaſci prid. Non. Maij ad cæleſtia regna conceſſit.

Cum Ioanne Damaſceno claruit etiam Coſmas Hieroſolymitanus,varijs linguis decoratus , atque ſcientijs, ſub cuius diſciplina Damaſcenus ipſe , quamuis teneræ ætatis,in omnibus, quæ ſibi tradebantur , progreſſus fecit admirabiles . Itaque puero bene informato, & venia ab eius patre obtenta,in Abbatis Sabæ monaſterium ſe recepit , vbi religioſam traducens vitam , ab Hieroſolymitano Patriarcha Maiumenſis Epiſcopus factus eſt,eoque in munere ad extremum vſq; ſpiritum ſanctiſſime ſe geſſit . Huius feſtum diem xiv. Octobris ſuaui quodam cantico Græci concelebrant. *Giraldus dialo.5. Villegas in Flo. SS. in vita Damaſceni. Baron. nono Annal. ſcribit hunc fuiſſe Italũ.*

Beda Venerabilis,de quo ſupra,ob ſanctitatẽ, & præſtãs ingeniũ celeberrimus , cuius depoſitio vi.Cal. Iunij memoratur, cum ſeptimum ageret annum,adductus eſt ad Sanctum Benedictum Abbatem educandus in monaſterio DD. Apoſtolorum Petri,& Pauli,ac poſtmodum ad Ceolfridum monaſterij Muramutha, vbi in ſecularibus literis,diuiniſq; ſcripturis valde ſtudioſus , & Græci ſermonis peritus euaſit . Monachorum præceptor conſtitutus , pleroſque poſt ſe diſcipulos laudatos reliquit , inter quos fuere ſcientiores Alcuinus , Claudius, Iſuardus , & Ioannes Mairolſius Scotus . Multa ſcripſit volumina , quibus Eccleſiaſticam amplificauit doctrinam , cum tamquam Grammaticæ facultatis peritus etiam tractaſſet de arte metrica lib. 1. de ſchematibus,& tropis lib. 1. de Orthographia lib. 1. & alia . *Baron. in notat. Martyrol. die 27 Maij. Pitſeus. Supplem. chron. l. 10. Trithem. de ſcriptor. Eccl. & de viris ill. ordin. S. Benedicti c. 21.*

Bonifacius, Germanorum Apoſtolus, & martyr, adoleſcẽs bonæ Vvimberti Abbatis inſtitutioni ſe ſubmiſit, a quo cum Grammaticæ, & poeſis, omniſq; humanioris literaturæ , tum etiam ſpiritualis intelligentiæ optatatã percepit eruditionem . Adeo mox celebris cœpit haberi, vt eius fama doctrinæ paſſim vulgata alios item alliceret, vt ſe ipſius diſciplinæ committerẽt. Verum ab Abbate peregrinandi veniam conſecutus, de Anglia Ro- *Mart. Rom. & ibi Baro. Pitſeus. Sur. tom. 3. Trithem. de vir. ill. ord. S. Benedicti lib. 2. cap. 24.*

mam veniens, a Gregorio II. in Germaniam missus, vt Christi Fidem illis gentibus annunciaret, cum multos Christianæ religioni subdidisset, nouissime in Frisia ab impijs quibusdam barbarica feritate cum socijs trucidatus est Non. Iun.a.D. 754. peregrinationis suæ xxxx. Episcopatus vero Moguntini xxxvi.

Petrus in catal.lib.6. cap.67. Sigebertus in chron.a.D.697.

Atalogus presbyter in ciuitate Herbipolensi,& in eodem loco,vbi condita erant corpora Sanctorum martyrum Chiliani Episcopi, & sociorum Colomanni,& Totnani,scholas regebat. Die quadam pueri repente diuino moti spiritu Chilianum, sibi nunquam auditum,clamare cœperunt,locum sepulcri digitis ostendentes. Atalogus eius mysterij ignarus (multo enim tempore ante, nempe a.D.746. ibi fuerant sepulta) illos, vt tacerent, verbis,verberibusq; corripuit;& in ipsa nocte oculorum lumen amisit. Quo facto discipulis credens, & ad eundem tumulum orans, lumen recuperauit amissum,cognito, qui fuissent martyres illi. Loco effosso, sacra ipsorum corpora reperta leuauit, atque honorifice in vrbe collocauit.

Genebrard. lib.4.sub a.D.813. Panuin. in chronol. Eccl.sf.a.D. 789. Trithem.in vir. illustr.

Ioannes Mairolfus, Venerabilis Bedæ discipulus,cum Claudio Clemente populari suo Parisios venit,missus à Scotorum rege Achaio ad Carolum Magnum, apud quem tunc erat Alcuinus, qui cum ipsis Bedam audiuerat. Is Carolo persuadet,vt scholam constituat,cui præficiat illos. Paret rex;primaq;Lutetianæ tum Academiæ iacta sunt fundamenta. Ioannes Ticinum quoque postmodo missus est gymnasij causa instituendi sub annum nostræ salutis reparatæ 813.

Sur. in vita S.Meinradi die 1. Ianu. to. 1.

Meinradus Alemanus, qui eremi cultor fuit,& in monasterio Augiensi a latronibus cæsus xii. Cal.Februarij, beatum pro Christo finem sortitus est; cum illam attigisset ætatem, qua literarum studijs posset aptari, a parente commendatus est viro in omnibus honestissimo Erlebaldo,ordinis S.Benedicti monacho. Qui infantulũ bonæ indolis cognitum gaudenti animo nutriendum accepit,summo studio docuit; ac eousq; imbuẽdo perduxit,vt sanctarum quoq; scripturarum scientiam adeptus videre-

videretur. Hic Erlebaldus poſt Hattonem Abbatem, cum licentia Ludouici Pij Imp. Caroli Magni F. electus ab omnibus in Abbatis officio ſubſtituitur circa annum Domini 830.

Anſcharius, magna vir ſanctitate, propter quam ab eodem Ludouico Imp. ad ſublimitatem Bremenſis Archiepiſcopatus elatus eſt a. D. 833. temporibus Gregorij PP. IV. cum inter quoſdam pueros ludentes quendam eorum egregiam, piamq; continentiam præſeferre videret, accitis ad ſe parentibus, illum ſibi inſtituendum committi rogauit, & obtinuit. Fuit is Rembertus, qui præceptori ſuo Anſchario in Bremenſi Eccleſia adminiſtranda ſucceſſit, a Nicolao I. Romano Pontifice pallium accipiens, & poſt multa præclare, ſanctiſſimeque geſta, pridie Non. Februarij migrauit in cælum; quemadmodum, & Anſcharius iii. Non. menſis eiuſdem, cum Suenos, & Danos ad Chriſti Fidem conuertiſſet.

Baron. in notat. Martyr. hac die. Crantzius in hiſt. Eccl. Saxon. lib. 20. & in Saxon. l. 2. c. 25. & 29. Sur. tom. 1. die 4. Februarij.

Natus infantulus Athanaſius (qui fuit huius nominis I. Neapolit. Epiſcopus,) & Clericus poſt factus, Ioanni, viro Reu. Præſuli Neap. traditus eſt. Qui eum affectu pene paterno ſuſcipiēs erudiuit ſtudio literarum, & primo Subdiaconū, deinde Diaconum ordinauit. Regebat hic Neapolitanam Eccleſiam a. D. 836.

Offic. S. Ianuar. & aliorū Neap. protector.

Rabanus Maurus Magnentius, patria Thoringus, magiſtrum habuit ex diſcipulis Bedæ Anglici Alcuinum, magni quondam Caroli Imp, didaſcalum, a quo ipſe hauſerat in Gallia, quod alios in Germania poſtmodum docuit. Nam præterquam quod fuit in diuinis excellēs ſcripturis, in ſecularibus etiam literis doctus philoſophus, rhetor facundus, poeta inſignis, Græce, Hebraice, atq; Latine peritus erat, cui ſimilē non habuit Eccleſia temporibus illis. Rexit igitur adhuc monachus in Fuldenſi monaſterio publicam monachorum, necnon ex diuerſis locis aliorum ad ſe trāſmiſſorum, ſcholam, quos non in ſacris tantum, ſed in liberalibus quoque ſtudijs omnifariam erudiuit, ac tandem imperante Lothario, Ludouici Pij filio, ad Moguntinum Archiepiſcopatum aſſumptus eſt.

Bellar de ſcrip. Eccl. Trithem. in chronic. monaſter. Hirſaugiēſis.

K 2 Lan-

Trithemius ibid.

Lantbertus, monachus Fuldensis, Primus Abbas monasterij Hirsaugiensis, Rabani discipulus fuit; cumque celebritas sãctitatis, & scientiæ eius se per omnem circa regionem diffunderet, multi nobiles viri suos filios ipsius institutioni dederunt.

Idem ibidẽ, & Bellar.

Strabus item Fuldensis monachus, eiusdem Rabani auditor, atque notarius, qui ex magistri operibus scripturarũ explicationes decerpens, glossam composuit in vtriusque Testamenti libros, quæ dicitur Ordinaria, ingenio subtilis, & eloquio vigens, rexit etiam Hirsfeldianam scholam maxima cum diligentia, & discipulorum vtilitate mirabili.

Idem Trithemius.

Notgerus, qui ex Abbate monasterij Sãcti Galli Episcopus Leodiensis effectus est, omnium sui temporis in secularium literarũ disciplinis facile doctissimus, Theologusque celeberrimus, sub eodem Lothario floruit anno Domini 850.

Gabr. Flamma. Villeg. in Flo SS. Volaterr. Vsuardus.

Simeoni Constantinopolitano ludimagistro, qui Græce Metaphrastas .i. Sanctorum vitas confecit, a Græcis adoratio adhibetur, festusq; colitur dies v. Cal. Decembris, cum claruisset c. a. D. 859. probitatis, & eruditionis fama haud impar Athanasio, Basilio, Chrysostomo, & alijs illius ætatis.

Mart. Roman. & ibi Baron. Pitseus.

Suithunus Ord. Sancti Benedicti monachus Anglus in vrbe Vvintoniensi, vbi demum factus est Episcopus, pietatem, qua Deo seruiret, bonasque literas, quibus proximum adiuuaret, labore assiduo, & industria didicit. Eius igitur sic pietatis, atque doctrinæ nomen percrebuit, vt rex Egbertus Magnus, ille, qui apud Anglos Monarchiam inchoauit, ei filium natu minorem Ethelvvolfum imbuendum crediderit. Celebris fuit sub Ludouico II. & a. D. 862. humanis excessit vi. Non. Iul.

Trithem. vbi sup.

Ruthardus, monachus Hirsaugiensis, Strabi discipulus, vndecunque doctissimus, in omni etiam bonitate spectatus, primus in cœnobio S. Aurelij scripturas diuinas, secularesque literas more Fuldensium monachis legere cœpit. Adeo in illa exercitatione præcelluit, vt non monachi solum ab alijs locis ad illum audiendum, sed

secu-

ſeculares etiam iuuenes certatim confluxerint. Eodem tempore claruit.

Franco, vir diuinarum ſcripturarum peritia præditus, philoſophus, rhetor, poeta, & muſicus eximius, acuto ingenio, ſermone diſerto, & vita laudatiſſima, pluribus annis publicæ ſcholæ cum præfuiſſet, multoſque omni ſcientia excultiſſimos diſcipulos reddidiſſet, ad extremum Leodienſi Eccleſiæ adminiſtrandæ Epiſcopus conſtitutus eſt. *Idem loco citato.*

Rembertus, Corbeienſis monachus in Saxonia in ſuo cœnobio publicã habuit ſcholam multis annis glorioſe docendo ſacras, ſeculareſq; literas, in quibus eminebat. Hic eſt ille Rembertus, S. Anſcharij diſcipulus, qui cum ſanctiſſime Bremenſem rexiſſet Archiepiſcopatum, & hujus vitæ curſum confeciſſet, ſanctorum cœtui aſcriptionem promeruit. *Baron. in notat. Martyr. hac die Crãtz. hiſt. Eccleſ. Saxon. lib. 2. c. 10. & 11. Tritb. ibi.*

Sub eadem tempora in monaſterio S. Albani apud Moguntiam claruit Rupertus, Græce, Latineque ſcientiſſimus, qui monachis docendis eodem in loco publice præſidens, diſcipulos multos, & multa ingenij ſui poſteris monumenta reliquit. *Trithem. l. c.*

Neotus Adulfius, apud Orientales Anglos de nobili ſtirpe procreatus, Sancti Benedicti monachus, cum ad eminentem in ſanctitate, & doctrina gradum aſcendiſſet, virtutes, optimaſque literas, quas apprehenderat, alios libentiſſime docuit, & omnem, quam potuit, ſtudijs promouendis, & ſuis, & alienis adhibuit operã. Nãq; in gratiam Alfredi regis inſinuatus, auctor fuit, vt ſcholas Oxonienſes, nobiliſſimas Anglorum Athenas, a. D. 873. rex ille repararet, & Marti ereptas Muſis reſtitueret, ædificatis ibidem tribus ſtudioſorum collegijs. *Pitſeus.*

Ioannes Scotus, monachus Malesberienſis, cum Athenas profectus Græcas, Chaldaicas, Arabicaſque literas didiciſſet, ab Alfredo iam dicto rege liberis datus eſt præceptor. Cum eſſet in Gallia apud Carolum II. Imp. cognomine Caluum, magno fuit in pretio. Demum in Oxonienſi Academia profeſſor, a. D. 884. quibuſdam inſtigantibus malignis, puerorum, quos inſtruebat, gra- *Crin. l. 24. c. 11. hon. diſ. Pitſeus. Tritbe. de vir. ill. ord. S Ben. l. 3. Vinc. Belvac. lib. 24. c. 47.*

phijs

phijs confectus gloriose martyr occubuit, multisq; post mortem claruit signis. Eius natalis colitur iv. Id. Noueb.

Trithem. in chronic. monaster. Hirsaug. necnon de seqq.

Riebodo post Ruthardum magistrum apud S. Aurelium annos ferme quatuor, & viginti scholam quoque publicam rexit, & discipulos complures doctrina sua, qua præditus erat abunde, reliquit instructos. Post quē Harderardus, natione Francus, docendi cathedram iniuit, qui vix impleto biennio Abbas assumptus est a. D. 890. Quapropter eidem scholæ præfecit condiscipulum quondam suum Luithelmum, natione Sueuum, ex humilibus quidem, sed honestis parentibus genitum, qui tantam in docendis monachis dicitur adhibuisse diligentiam, vt plerosq; deinceps propter inæstimabilem scientiæ prærogatiuam ad diuersa cœnobia monachos, Hirsaugiensis congregationis Abbates, plerosque etiam Episcopos fieri contigerit.

Anno Domini 910. Harderardi autem Abbatis, xx. Adalbertus monachus, Luithelmi discipulus, scholasticus factus est in monasterio S. Albani, vbi magnum eruditionis suæ nomen apud omnes finitimos acquisiuit, & paucos post annos per Archiepiscopum Herigeruin Abbas S. Ferrucij electus est.

Post Luithelmum a. D. 922. præfectus est publicæ monasterij scholæ Diethardus monachus, in omni literatura, siue diuina, siue humana, maxime egregius, cui duobus, & viginti annis vacauit muneri, & dictus est opuscula quædam conscripsisse.

Fuit etiam eo tempore, anno .i. Domini 926. monachus nomine Hartmondus, qui Notgero apud S. Gallum in monachorum schola successit, in qua multos præsedit annos. Iste, cum gratiam docendi haberet singularem, Dietmarum septennem cum alijs informandum suscipiens, breui æqualibus illum doctiorem effecit, & anno ætatis suæ xxxv. in Abbatem eiusdem cœnobij fuit assumptus.

Hartmondo e vita profecto in literariæ institutionis regimine successor datus est Adelardus, monachus apprime doctus, qui Dietmarum, & Helpericum præ ceteris

teris singulari præditos ingenio præcipua quoque diligentia docuit.

Postquam mortem Diethardus oppetijt sub a.D.943. docendi munus capit Meginradus multum venerabilis, qui Luithelmi auditor in iuuentute fuerat, eoq; corporeis vinculis soluto, sub Diethardo in omni scientia bene profecit, multosque post se reliquit auditores doctissimos.

Per eadem tempora claruit in monasterio S.Galli optimarum artium studijs perpolitus Helpericus monachus, qui, cum naturæ satisfecisset Adelardus præceptor, scholastico muneri præpositus, multos sua doctrina discipulos excoluit.

Vinceslaus, Bohemiæ Dux, Christianissimi Vratislai filius, ab auia Ludmilla specie tolerandæ suæ viduitatis adoptatus, Paulo, viro opinione sanctitatis celebri, commissus est, vt cum literas, tum ab eo Christianam disceret religionem. Sub tanto doctore tantum profecit, vt totus fuerit in misericordiæ, ac pietatis operibus, & nouissime ab impijssimo fratre Boleslao necatus iv. Cal. Octobris victor peruenerit ad palmam sub Imperatore Othone I. Germano.

Dubrauius lib. 4. & 5. Pius II. in hist. ead. c. 14. & 15.

Illustris tunc item habitus est in Saxonia Vvindichinus monachus Sancti Viti in Corbeia, sacra, & profana instructissimus literatura, qua in eodem monasterio multis annis gymnasiarcha multos locupletauit scholasticos, quorum in Archimandritas, aut Episcopos, plerique euaserunt.

Tritbem. l.c.

Viuendi finem vbi fecit Vvindichinus, in eius locum suffectus est Otericus, qui ad tantam scientiarum, ac literarum existimationem peruenerat, vt qui eo doctore, & magistro vsus fuerat, cæteros eruditione antecellere omnium opinione iudicaretur. Sed Adalberto Primo Magdeburgensium Archiepiscopo per mortem sublato, Otericus ipse electioni ad Archiepiscopatum de se factæ cum animo inuito consensisset, Deum precatus est, vt id sibi cadere ne permitteret, quod nō permisit; namque impetrauit, vt in itinere ad Curiam Romanam pro confir-

De hoc etiā Crātzius l. 3. Metrop. cap. 37.

confirmatione hac lucis vsura frui desineret non absq; sanctitatis opinione a.D.980.

Algerus, monachus Corbeiensis, ante ingressum in claustra, secularium, post conuersionem, monachorum, ad profanas, diuinasque literas fuit instructor annos non paucos.

Pitseus. Istis quoq; diebus Edgarus, regis Edmundi filius, natu minor, & ipse tandem Angliæ rex, a sanctissimis, atq; doctissimis monachis, Dumstano, Ethelvvaldo, & Osvvaldo, ingenuarum artium eruditione, & omni pietatis genere optime informatur.

Trithem. ibid. Adalbertus Abbas Gemblacensis florida fuit ingenij fama a.D.987. qui, cum adhuc in Bobiensi cœnobio cõmoraretur, multam in docendis monachis operam posuit, e cuius schola philologi prodiere quamplurimi, quorum vnus fuit Burchardus Vvormatiensis, qui postea Episcopali dignitate refulsit.

Sur. tom. 2. Vltraiect. Baron. in notat. Martyrolog. hac ipsa die. Chromerus lib. 3. Petr. in cat. l. 1. c. 89. Adalbertus alter Episcopus Pragensis, & martyr, qui apud Otericum annos nouem adolescens in studij palæstra vires exercitauit ingenij, liberalibus, & Catholicæ Fidei disciplinis impinguatus, eleemosynis, atque ieiunijs intentus, factus est magister scholarum Imperatoris Othonis. Ad Episcopatũ deinde Pragensem electus, & incorrigibilem omnino populum nactus, ex Pontificis dispensatione, deposita dignitate, Romæ in monasterio S.Benedicti sub regula vixit interdum. Illinc postea ad prædicandum Euangelium in Poloniam, & Hungariam pergens, ab infidelibus captus, lancea transfixus, dirisque confossus vulneribus, & capite amputato, beatum spiritum emisit feria sexta iv. Cal. Maij anno Domini 997.

Trithe. de vir illustr. Remigius, Abbas Mediolacensis cœnobij, in diuinis scripturis studiosissimus, bonarumque literarum egregie doctus, tantæ fuit eruditionis, vt ad scholam ex omni Germania, & Gallia discipulos clarissimos ad suum pertraxerit magisterium circa a. D. 1000. Scripsit inter cetera excerptionem Prisciani lib. 1. & super Donato commentarium lib. 1.

S.Ben-

S.Benno, Misnensis Episcopus, natus a.d.1010. Henrico II. imperante, cum annum ætatis ageret quintum, a S. Bernardo, Bennopolitano Episcopo, & consanguineo, datus est discipulus Vvirgero Præposito monasterij S. Michaelis, viro moribus, & literis apprime decorato, qui eam in puero præstitit sedulitatem, vt ingentem de se mox polliceretur expectationem, & octodecim annorum factus monasticum habitum susceperit. *Sur. to. 7. in vita S. Bennon.*

Petrus Damiani, Rauennæ parentibus ex hac luce subtractis, a fratre, cui nomen erat Damiani, amanter, paterneque nutritus est. Eum enim literis imbuendum curauit, & post in vrbem Fauentiam primo misit, mox Parmam, vt ibi doctiores audiret. Breui liberales artes edoctus, tantum nominis, & famæ apud omnes adeptus est, vt summa vtilitate, atque auditorum frequentia publice illas, stylo, vt ea ferebant tempora satis eleganti, plurimis deinde explicaret, facileque primus in vniuersa Italia existimaretur. Diuino motus numine profectus Eugubium, monasticam inijt viuendi rationem, in qua doctrinæ, atque sanctitatis opinionem consecutus, a Stephano PP. IX. a.Domini 1057. Episcopus Ostiensis, & Cardinalis Decanus creatus est. *Rubeus l. 5. hist. Rauen.*

In diuina, atque seculari literatura præmodum eruditus, metro exercitatus, & prosa fuit in Saxonia Bernardus monachus Corbeiensis a.D.1064. qui publicæ scholæ multis annis præfectus, complures post se disertissimos posteritati discipulos dedit. *Tritbem.*

Beatus Vbaldus, Eugubij natus, Priori Ecclesiæ Sanctorum Mariani, & Iacobi martyrum studijs literarum instruendus traditur: sed maiori accedente ætate, ac maturiori iudicio ad Ecclesiam Sancti Secundi se contulit. Vbi videns b.m. Ioannes Grammaticus, eius vrbis Episcopus, religiosam, & bene moratam adolescentis consuetudinem, eum ad suam reuocauit Ecclesiam, exactaq; adolescentia Priorem ibi deligendum curauit. Hic est Ioannes, patria Laudensis, qui vitam sub B. Petri Damiani disciplina apud Eugubium duxit, cuius ciuitatis Episcopus ob vitæ sanctitudinem a.D.1076. factus *Ferrarius. Sur tom. 7.*

eſt,eiuſque feſtiuitas vii.Id.Septembris celebratur.

Trithem.

Vvolfelmus Abbas, multorum miraculorum editione præclarus, oratione ſoluta, & vincta omni literarum genere peritus, in cœnobio Bruvvilerenſi ſcholam rexit, compoſuitque varia metrorum diuerſorum elegantia carmina,& epigrammata ſuper omnibus ſuæ bibliothecæ voluminibus ordinauit,florens a.D.1080.

Appendix Dodechini. Sur.tom. 2. Trithem.de vir.ill. ord. S. Bened. l. 2.c.101.

Anſelmus,natione Italus,diſcipulus, ſucceſſorq; Lanfranchi in Archiepiſcopatu Cantuarienſi a.D.1093. ſub Pontificatu Vrbani II. & Henrici IV. Imperio, prius fuerat Abbas in monaſterio Betti artes docens liberales,ac viam,quæ ducit ad vitam. Multa quoq; ſcripſit,& inter ea eſt de Grammatica lib.1.

Crantzius hiſt. Eccleſ. Saxon.l. 6. c.5.& Metrop. l. 5. c. 44.& 45. Mart. Roman. & ibi Baron. Sur.tom. 4.

Otho, Bambergenſis Epiſcopus, Bartholdi Comitis filius fuit. Parentibus vita defunctis, ei ſtudiorum cauſa in exteris moranti regionibus frater domum gubernãs per quam tenues ſuppeditabat impenſas. Quapropter, cum Grammaticæ præcepta,itemq;poetas,philoſophoſque tenaci complexus eſſet memoria, noluit amplius ſe fratri moleſtum præbere. Itaq; in Poloniam profectus, in qua nouerat literatorum eſſe penuriam, ludum aperuit omnibus charus,atq; gratiſſimus. Adſcitus inde in aulam Poloniæ Ducis, ad Henricum eius nominis IV. legatus eſt, a quo in locum Cancellarij ſubrogatus, & a.D. 1101. Epiſcopus electus, per Paſchalem II. confirmatus, & conſecratus eſt. Poſt hæc a Calliſto II.ad prædicandum Pomeranis Euangelium deſtinatus, eoſdem induxit ad Fidem; & poſtremo, cum annos xxxvii. Bambergenſi præfuiſſet Eccleſiæ, ornatam bonis operibus animam tranſmiſit ad ſuperos vi.Non.Iul.

Bellarm. Trithem.

Sigebertus Gemblacenſis, Gallicus natione, in ſacra, & profana pagina nulli ſua tempeſtate in Leodenſium terra ſecundus, in monaſterio S. Vincentij Metenſis ad monachos erudiendos applicatus, innumeros ex doctrinæ ſuæ fonte præcellentis diſciplinæ fecit effluere riuos,clarus a tempore Gregorij VII. ad Paſchalem II. ſub Henrico IV. & V.Impp.& circa.ann.D.1112.humanis rebus exemptus eſt.

Gerar-

Gerardus, Placentiæ natus ex nobili (vt aiunt) Portarum familia, literis, & pietati ab ineunte pueritia nauauit operam. Grandior factus, per Italiæ ciuitates peregrinatus, Potentiam Lucaniæ vrbem peruenit. Ibi, cum ludimagistro ciues indigere cognouisset, occasionem nactus, qua ingenij, & vitæ suæ bonitatem, doctrinamque cum proximo communicaret, publicum instituit gymnasium, pueros que gratis non tam ad literaturam, quam ad probitatem erudiuit. Hanc tanti viri charitatem suspicientes, amantes, ac remunerare volentes Potentini, ipsum in demortui Episcopi locum delegerunt. Quo munere suscepto, cum annis octo illius Ecclesiæ magna cum laude, & sanctimonia fuisset Antistes, vigilijs, laboribus, senioq; confectus, coronam iustitiæ accepturus a Domino, mortem obiuit iii. Cal. Nouembris circa annum Domini 1120. *Ferrarius. Tabulæ, & antiqua m. s. eius Eccl.*

Vicelinus, Mildensis patria, cum liberalitate matris Conradi Comitis ab Euersten domi sustentaretur, ne beneficiorum immemor haberetur, illius edocuit liberos. Illinc profectus, ad Bremensem vocatus Ecclesiam, in ea præceptori suo factus est hypodidascalus. Galliam deinde petiit, vbi a doctioribus discere minime erubuit. Magdeburgum postea adiuit, assumptisq; socijs Rodulfo Ildemensi, & Lodulfo Verdensi, Canonicis, Holsatos ad Christi cultum conuertit c. a. D. 1134. & demum Episcopus creatus est Aldemburgensis. *Crantz. histor. Saxon. l. 5. c. 29.*

Fulchi regis Hierosolymitani tempore, anno scilicet Domini 1140. loca sancta visitaturus in viam se dedit Elias, qui in Gallia Narbonensi ludi fuerat magister. Visitationi facto fine, solitariæ vitæ desiderio flagrans, cum comitibus vrbi vicinam speluncam incoluit. Inde suorum prece, atque obsecratione quibusdam alijs eremicolis consociati sunt, ipseq; ad eam sanctitatem peruenit, vt ab Hierosolymitano Patriarcha in monasterio Palmariæ factus fuerit Abbas. *Gerardus a Nazareth, relatus in Theatro vitæ hum.*

Thomas Londinensis, cognomento Berchettus, ab ipsa pueritia in timore Domini solicite a genitoribus educatus, in adolescentia præceptoribus optimis commissus *Mart. Rom. 29. Decemb. & ibi Baro.*

Pitseus. Sur. tom. 6. Villegas in Flo. SS.

missus, cum in pietate, ac literis tam bene progressus esset, vt tãquam luminare maius quoddam inter omnes splẽdere cœpisset, ad Henricum II. regem fama perlata, summus Angliæ Cancellarius statutus fuit. Huius muneris occupationibus non minor est addita, cum rex Henricum puerilis ætatis filium illi tradidit edocendum; id quod aulæ Primates imitati sunt, vt eorum nempe filij simul cum Principe educarentur, atque doctrinam, bonosq; mores a Thoma condiscerent. Ea in exercitatione, quantum fieri poterat, elaborabat; considerans ex adolescentibus illis futurum, vt regnum tempore suo concorditer viueret, si concorditer, & optime instituerentur. Tandem tanti viri nomen ad Alexandrũ III. Rom. Pontificem cum peruenisset, regisque Anglici fauor accessisset, ad Cantuariensem Archiepiscopatum assumptus est. Nouissime ob defensionem iustitiæ, & Ecclesiasticæ immunitatis impiorum hominum factione in Basilica sua gladio percussus, martyrij triumphum adeptus est a. Domini 1171.

Ferrarius. Spelta.

Lanfranchus ex Beccariorum genere, Groppelli pago agri Papiensis ortus, literis, & moribus satis eruditus, cum adoleuisset, factus literariæ scholæ magister, discipulos instructu, qui decet ingenuos, perdiligenter ornabat. Ea in actione sic vniuersis fuit acceptus, vt, Petro XLVIII. Papiẽsi Episcopo emortuo, a Clero electus, a populo postulatus, ab Alexandro III. Episcopali mitra confirmatione dignatus sit. Magnas pro Ecclesiastica immunitate tuenda persecutiones perpessus, annosq; circiter xxiii. constanter Pastorali munere functus, die sui obitus prædiuinato, a D. 1194. ix. Cal. Iul. ad cælestia regna translatus est.

Castell. p. 1. l. 1. c. 4.

Dominicus ex nobili Gusmanorum familia natus, qui postea Ordinis Prædicatorum fuit institutor, cum ad septimum peruenisset annum, a matre germano suo commissus est, qui erat rarissimæ virtutis homo, & Archiprebyter Gumielis de Izan. Sub huius ergo ingenua educatione literas addiscere cœpit.

Bellarm.

Raimundus Barcinonensis, cui domus Penyafortis

origi-

originem dedit illustrem, in pueritia cum Grammaticæ, tum Christianæ pietatis tirocinio imbutus est. Adolescens ita studiose humaniores arripuit literas, vt exiguo temporis curriculo progressus fecerit haud pœnitendos. Quidquid vnquam didicerat cum Deo bene iuuante plurimos in patria gratis magna laude perdocuit. Quinetiam optima de ipso in animis omnium opinione firmata, antequam Dominicani Ordinis profiteretur instituta, in conuentu Ilerdensi a regni Aragonici proceribus destinatus est Iacobi tunc pueri, regis præceptor, cui corroborata item ætate monachus sanctitate conspicua fuit a confessionibus, clarus sub Federico II. Imperatore, & Gregorio IX. Pontifice c. annum Domini 1230.

Pius de vir. illustr. ord. S. Domin. lib. 1. Sur. tom. 1. die 7 Ianu.

Edmundus Cantuariensis primo ætatis initio spiritualibus instructus disciplinis, Parisios a matre postmodo missus ad studium, multam, miramq; fecit in eo progressionem. Audito, matrem diem egisse supremum, reuertit in patriam, in qua apprehensam literaturam profiteri cœpit, sexque annorum spatio in scholastica exercitatione versatus est. Ad rerum diuinarum scientiã inde trãsiuit, & factus est Theologicus magister, atq; professor. Vltimum Archiepiscopatu Cantuariensi suscepto, pro Ecclesiastica libertate multa passus, multaq; prophetico spiritu vaticinatus, requieuit in pace xvi. Cal. Decembris a. D. 1246. eodem Federico imperante.

Baron. in notat. Martyrol. Rom. Petr. in cat. l. 10 c. 68. Sur. tom. 6. Vinc. Belu. l. 31. c 67.

Petrus Thomas in Aquitania natus, adolescens breui recte legendi, recteque scribendi tali facultate valuit, qua sibi honestius consuleret, atque alios docendo anteiret. Cœpit ergo magistri officio fungi, suisq; mereri stipendijs: quamquam subsecundarijs horis aliorum disciplinæ se subderet, vt Latinam perciperet linguam. His rudimentis nõ cõtẽtus ad altiora aspirans, in Aginnensem profectus vrbem, humanioribus literis, & philosophiæ præceptis operam eo fructu dicauit, vt ante annum ætatis xx. factus magister plurimos auditores habuerit. E schola a Priore Carmelitani instituti in suum cœnobium ductus est religiosis tironibus Huma-

Luc. Vvadingus in vita, & gestis.

nitatis,

nitatis,studiorumq; liberalium professor. Post hæc Condomum adiens,Carmelitis monachis nomine dato,iussus est per biennium adolescentulos sodales Latino idiomate erudire. Post aliquod tēpus Aginnam remissus est, vt artes prælegeret liberales. Factus in Ordine suo proficuus,& admirabilis doctrina,& sapiētia;obitis pro Ecclesia legationibus ab Innocētio VI.Pactēsis Episc.creatur; inde ad Episcopatū Coronensē trāsfertur:postremo ad Patriarchatum Cōstantinop. Quid multa?editis voluminibus , & miraculis clarus Famagustæ ad sempiternam aduolauit felicitatem a.D.1376.

Appendix Mart. ord. Dominic. editi ann. D.1616.

Frater Bernardus in conuentu Sanctareni Lusitaniæ insigni miraculo cum duobus puerulis, quos literis informabat , & moribus,a IESV Christo ad cæleste conuiuium inuitatus, ipso sacro die Ascensionis post Missæ celebrationem placide obiens cum eisdem pueris, meruit æternas degustare delicias.

Sur. in vit. S.Bernard. cuius etiam fuit sub eo. Ioanne condiscipulus.

S. Bernardinus Senensis annum agens xiii. ad Ioannem Spoletanum se contulit, qui erat totius honestatis speculum, politiorumque literarum , moralisq; philosophiæ doctor præstabilis.Apud hunc annos aliquot mirabiliter in vtrisque ita profecit, vt dicere soleret; [E suo gymnasio neminem vnquam Bernardino,aut doctiorem prodijsse,aut honestiorem.] Vnde factum est,vt si forte pueri , & adolescentes inter se de rebus contra modestiam,& honestum sermones cæderent, eo viso mox dicerent; [Facessant hæc verba , ecce enim Bernardinus adest.] floruit iste Ioannes c.a.D.1400.

Pius de vir. illustr. ord. S.Dom.l.1.

Beatus Bernardinus Giri Brixianus ex mundana ad cælestem transportatus est patriam a. D. 1502. Hic in Siciliæ oppido,cui nomen Calissibetta , quondam in literaria officina versatus est,priusquam fieret cœnobita Dominicanus,innocenterque viuens ab oppidanis pretio æstimatus est maximo .

Zacharias Annal. sub a.D.1537.

Christaldus Rheginus , qui postea Capucinorum sodalitatem ingressus Ludouici nomine appellatus est,fuit vultu modestus,sermone comis, corpore castus,aspectuque adeo decorus, & amabilis, vt cunctorum sibi amorem

rem, ac beneuolentiam conciliaret. In moribus vero eam præseferebat grauitatem, atque præstantiam, vt nihil leue, nihil vitiosum, nihil demum, nisi graue, & honestum, in se ipso spectandum præberet; & iuuenile corpus prudenti prorsus anima moueri, ac regi videretur. Etne plura, tanta patientia, mansuetudine, humilitate, necnon vitæ integritate, & innocentia præditus erat, vt sua virtutum luce ante alios toti patriæ præfulgeret. In literis felici Minerua bonarum artium excellentiam assecutus, præceptoris cathedram amplissima cum ingenij laude per annos non paucos obtinuit.

Alfonsus Lopes Hispanus anno ætatis suæ xxx. adhuc idiotes, & imperitus Dominicani Ordinis habitum induit. Intra semestre spatium (dictu mirabile, nisi forte Dei spiritus affuit) Grammaticam artem percepit, quã postea quasi absolutus præceptor alios docuit. Transijt inde ad artium studia, & denique ad Mexicum, vbi a D. 1558. migrauit ad superos. *Pius lib. 4. nu. 54.*

Georgius Ethrigius, Græcarum literarum Oxonij regius professor, in Angliæ a Romana Ecclesia defectione pro Fidei veritate, & illo munere priuatus, & in ergastulum fuit inclusus; velut etiam hi, qui sequuntur, ludimagistri hac ipsa de causa, quod nollent femineum Elizabethæ, vel potius Iezabelis, reginæ pontificatum agnoscere, officio suo abdicati in vinculis, vel in exilio fortunis omnibus expoliati, in constantissima Fidei, & Pontificis Romani primatus confessione vitam finierunt c. a. Domini 1562. & 1563. *Concertatio Ecc. Cathol. in Anglia 2. fol. 143. de hoc, & seqq. Pitseus.*

Fremannus Sancti Pauli in vrbe Londinensi.

Ioãnes Harrinius in Bristoliensi in exilio occubuit.

Benedictus in Sarisburiensi.

Gulielmus Goodus Sacerdos in Vuellensi obijt exul

Plumtreius Sacerdos, & martyr, in Lincolniensi.

Ioannes Fennus Sacerdos apud memoriam Sancti Edmundi, exulans diem clausit extremum.

Ioannes Potzius laicus in Leicestrensi.

Thomas Iuisonus in ciuitate Dunelmensi patria extorris sua morte defunctus est.

Ioan-

Ioannes Clemens, artis medicæ doctor, vtriusque peritissimus linguæ, vnicum filium, & quatuor filias, omnes tum Græce, Latineq; docuit, tum ex hæretica, & schismatica insula eduxit. Nam bis ob Catholicæ Fidei negotium cum vxore sub principibus Eduardo, & Elizabetha ex Angliæ regno in exilium depulsus, moriens tandem cum vxore in cælestem receptus est ciuitatem.

Iacobus Fennus in Oxoniensi Academia, post artium liberalium, philosophiæque circulum absolutum, Baccalaurei gradu honestandus, oblata, & proposita iuramenti formula de primatu reginæ Elizabethæ in Anglicana Ecclesia contra Romanæ, atque Apostolicæ Sedis præscriptum, & obseruantiam, gradui constanter maluit renunciare, quam Pontificiæ auctoritati, & potestati. Propter quod illo de collegio eiectus ad Glocestrense secessit, vbi iuuenes quosdam humanioribus vacantes literis nactus, vt sibi alimenta pararet, eos instituere oportuit. Sed nec ibi tutus ab hæreticorum inuidia, & insidijs, in Somersetiam proficiscitur comitatus adolescentulis duobus, quos ab Oxonia reducebat ad patrem. Ille conspecta Iacobi probitate, cum eo egit, vt domi suæ commorari, aliorumque liberorum curam suscipere vellet, quod hic multo melius, feliciusq; præstitit, quam fuit petitum. Discipuli, cum in procellosam Henrici VIII. persecutionẽ incidissent circa a.D. 1572. adeo fortiter se gesserunt, & pie, vt elegerint bonis omnibus priuari, Principis offensionẽ subire, a parentibus, amicisq; separari, modo a Catholica non scinderentur Ecclesia, præceptoris in hoc virtutes, & hortamenta sectando. Qui tandem reuersus in Angliam capitur, carceriq; mancipatur diutino, & cum Romani Pontificis potestatem abnegare noluisset, die xiii. Februarij a.D. 1584. laqueo in furca pene præfocatus, & fune inciso ad terram decidens, a carnifice exenteratus, & in quatuor partes dissectus, ad quatuor vrbis portas celebriores appensus est, caputque supra pontem Londinensem conto affixum perlongo cunctorum oculis terribile spectaculum expositum est.

Iuue-

Iuuenis quidam Coperus nomine de nobili profe- ctus familia, literarum supellectile perornatus erat in Anglia. Hic dominum habuit, magistrumq; Harpesfeldum, studijs optimarum artium locupletem, qui Christi causa est in carcerem detrusus,& mortuus. *Libellus de persecut. Anglic.*

Richardus Vitus, Blandelosæ natus,Cantabrigiæ aliquandiu in bonas incubuit literas,quibus bene munitus in patriam reuersus est. Literarium studium Vraxami primum, deinde Ortonæ in prouincia Fliutia exercuit. Fuit is ab ineunte ætate religionis Catholicæ integerrimus cultor,pro qua, & Ecclesiæ Romanæ primatus testimonio gloriosa certamina, & mortem postremo crudelissimam subijt vi. Id. Octobris a. D. 1584. Vraxami protomartyr effectus; nemo enim ibi ante ipsum ob Christianam Fidem capitali fuerat supplicio affectus. *Ead concertatio 2 Anglic.*

Camillo fratri,& Sacerdoti successit in ludo literario Ioannes Leonardus Cerusus,patria Carisanus,perq; non exiguum tempus maximo cum discipulorum profectu in optimis moribus, & literis se in eo studio continuit; tantumque illis deditus fuit, vt inde Literati cognomen traxerit. Relicta professione Romam perrexit, in qua pium opus aggressus est congregandi pueros, & puellas omni prorsus auxilio destitutos, & pessime per miseriam tractatos, vt ad Christiane viuendi normam dirigerentur. Huius illud memorabile præ ceteris refertur. Pro ijsdem pueris,quorum,vt pius parens, susceperat curam, petijt aliquando a Pontifice Gregorio XIII. aureorum centum eleemosynam. Promisit, sed vadem poposcit Pontifex. Accepit conditionem Literatus. Postridie mane sacrum facturo Pontifici fit obuius, vadem secum adduxisse commemorans.Et vbinam is est? Gregorius ait. Eccum,repetit Literatus,simulque Christi D.N.Crucifixi profert imaginem. Optimum certe,Gregorius inquit: admiransque, & laudans ipsius animum, & inuentum, quod petierat duplicatum dari præcepit. In eadem vrbe tantam sibi, & probitatis, & charitatis in Deum, & pauperes comparauerat opinionem,vt postea sepulcro defuncti (a. D. 1595.) non de- *Boterus l.2 Mansius in vita.*

M fue-

fuerint, qui votorum tabellas appenderint.

Extra ordinem.

Cataldus Episcopus, & Patronus vrbis, Ecclesiæque Tarentinæ, in Hibernia honestæ germen stirpis, adolescens artibus informatus ingenuis, tantam doctrinæ sibi parauit facultatem, vt Lesmoriam ad ipsum, non ex Anglia modo, & Scotia, verum ex Gallia, Germania, & alijs quoq; conuenirent regionibus. Ibi non solum pietate, atque doctrina, sed etiam miraculorum coruscatione commendatus est.

Ferrarius. die 8. Mar.

Paphnutius, Christi cultu, generis nobilitate, ac diuitiarum affluentia oppido insignis, scitam, pulcramq; a Deo filiam precibus impetrauit, quam ingenio præditã, & xii. annum agentem literis instruere voluit. Itaque non multo post tempore literata euasit, ac sapiens. Fuit hæc Euphrosyna, virgo Alexandrina, cuius agitur Cal. Ianuar. gloriosa memoria, atq; solemnitas. Coniuge defuncta, cum pauperibus, xenodochijs, alijsque pijs locis, necnon ipsi monasterio, vbi filia vitam persancte transegerat, opes distribuisset, intra illud monastice victurus se recepit, & post decennium ab hominibus demigrans cælesti fuit beatitudine remuneratus.

Vita S. Euphrosynes Virgin.

Paulinus, a puero virtutis amator, cum per ætatem licuit, liberales artes, quibus abundabat, pauperibus adolescẽtibus impartiens, & omnia prosecutus, quæ Dei timentem virum decent, diuino meruit auxilio coronari. Siquidem scholastica studia cum omisisset, e Britanniæ natali solo discedens, ad sacra orbis loca peregrinationem obiuit vsq; adeo, donec Dei vi, ac numine Capuam peruenit. Illa in vrbe cum eloquentia, & pietate ciues quotidie recrearet, Clero consentiente, inuitus pene delectus est ibidẽ Episcopus. Quam dignitatem viii. annos, & iii. menses sanctissime cum sustinuisset, v. Id. Octobris confessor animam efflauit.

Breuiarium Capuan. Capacius in elog.

DE

DE SECVNDA NOBILITATIS SPECIE.

LIBER TERTIVS.

ILli ſecundam Nobilitatis ſpeciem conſtituere dicuntur, quorum patres potētes, ac principes in rerū adminiſtratione publicarū extitere runt: & in hac quotuſquiſque eſt qui Grammaticæ, & Humanitatis profeſſores ceteris præ ſe nobilitatem ducentibus haud inferiores eſſe non fatebitur? Manifeſtum eſt, hoc proprium eſſe ſcientiæ præmium, atq; prærogatiuam, vt ſcilicet non modo ſplendore nobiles, verum etiam nouos homines, ignotos, ipſoſque terræ filios inſigniat, & maximos faciat. Hinc verbum Caſſiodorus accepiſſe videtur, cum dixit; [Doctrina facile exornat generoſum, quæ etiam ex obſcuro nobilem facit:] & Seneca ad Neronem, [Ego, inquit, quid aliud munificentius adhibere potui, quam ſtudia, vt ſic dixerim, in vmbra educata, e quibus claritudo venit.] Habetur inſuper in l. prouidendum. C. de poſtulat. [Scientiam facere, & reddere homines nobiliſſimos.] & ibi Salicetus, [Nobilitatem eſſe filiam Scientiæ.] Idem aſſerit glo. in cap. de multa, in verbo Literatus, vbi Imola, extra de præbend. Lucas item de Penna in l. proximos C. de proxim. ſacr. ſcrin. lib. 12. & glo. in can. perlectis diſt. 25. probant Literaturam æquipollere dignitati. Ex præfatis ergo infertur; ſi Literatura dignitati æquipollet, & dignitas atque nobilitas (vt ait Barthol. in l. 1. C. de dignitat) ſunt

l. 9. epiſt. 7.

Tacit. l. 18.

idem; literaturam esse nobilitati æquipollentem: præterquam quod apertissime id Socraticus firmauit Antisthenes [Eosdem esse nobiles, atque studiosos.] Tradidit Aristoteles, [Ratione, & intellectu vigentes homines aliorum esse dominos, atque rectores,] & Cassaneus, [Scientiam esse honorabilem, & gloriosam; quoniam ex illa consequimur gloriam; viris enim literatis honores debentur, & præmia.] Verum, si scriptores omnes a doctorum causa stantes hic numerare tentarem, citius me tempus, quam oratio deficeret. Vnum hoc tantummodo dicam, cur ab omnibus, & principibus maxime viris, adeo amentur, colantur extollanturq; præceptores? Id fieri sciant omnes; quoniam sua bonitate simul cum eruditione ad postremum illis heredem, successoremque tum nobilitatis, tum ditionis, principatus, & imperij dignum reddere student, laborant, conantur, a quibus ad tantum magistrandi munus, & officium assumpti sunt. Ea re serio, veroq; ponderata, se ijs in sempiternum tempus cum deuinctissimos cognoscant, multi cōspiciuntur interdum, qui de liberorum suorum institutoribus nullo non die mereri optime haud explentur. Considerauit hoc in primis, probauitq; Macedonum rex Philippus, vt propterea natum sibi Alexandrum Aristotele viuente supra modum gauderet; quod hæc eiusdem declarat epistola.

1. Politic.

10. par. cōsid. 8.

[*Philippus Macedoniæ rex tibi Aristoteli, Peripateticorum principi, Athenis legenti, salutem & pacem.*

Facio te certiorem, Olympiadem, vxorem meam, peperisse filium, cuius natiuitate, & ipsa, & ego, necnon tota Macedonia magnopere gaudemus. Quamobrem ago immortales gratias dijs, misique Delphos ad Apollinis templum mea regia munera; non tantum quod mihi dederint filium, sed dederint ad tempus tam excellentis philosophi. Spero te ita eum instructurum, vt successione fiat heres mei patrimonij Macedoniæ, & meritis dominus totius Asiæ, quo possint eum vocare filium meū, & te patrem suum. Vale felix, iterumq; vale.]

Curtius, & Plutar. in vita Alexand.

Gell. l. 9. c. 3

Eodem animum intendisse Agrippinam, cum Domitio

tio Neroni filio Senecam quæreret præceptorem, Tacitus refert; [At Agrippina, ne malis tantum facinoribus innotesceret, veniam exilij pro Annæo Seneca simul Præturam impetrat, lætum in publicum rata ob claritudinem studiorum eius, vtq; Domitij pueritia tali magistro adolesceret, & consilijs eiusdem ad spem dominationis vteretur :] & hinc aphorismum elicit Alamus; [Nō debere Principes aliquid maiori curare diligentia, quam probos liberis suis præficere magistros, qui bonos doceant mores, eorumq; moderentur adolescentiā, quorū cōsilio vti deinde possint eis traditiuri successionē.] *l.12. Annal.*

M. quoque Aurelius, in cuius pectore, & lingua opes, vimque suam Philosophia reposuerat, Commodi filij sui pædagogos allocutus est sic; [Profectò qui Principū docendorum gubernacula suscipit, est clauus nauigij, vexillum exercitus, custodia populi, ductor viarum, regis præcursor, thesaurus vniuersorum; habet namq; in sua potestate regni rectorem. Et hoc amplius dico, vt id pluris existimetis; quoniam meum vobis filium tradens, maius quid regno vobis tradere videor. Illustris viuentis filij vita demortui parentis famam efficit gloriosam: pendet ergo ab eo defuncti patris fama, cui est filius in vita commissus. Quare cordi, ac memoriæ habere opus est, amici, vobis hodie honorem meum, qui sum Commodi genitor, credi; gloriam vrbis Romanæ, quæ mihi naturalis est patria; dignitatem Italiæ, quæ patria est communis; super omnia vero nostræ reipublicæ tranquillitatem, & pacem.] *Ex eius vita.*

Constantissime credere debemus, beneficia, quæ in alios conferuntur, ex beneficiarij cuiusque merito prouenire; erubescit enim, immo abominatur animus egregius, & generosus erga immeritos esse affectus, siue beneficus. Vnde argumentum sequitur necessarium, maximi fuisse meriti veteres, moderniores que magistros, a Principibus, Regibus, Augustis, & Pontificibus adeo magnifice tractatos, in tanto pretio habitos, & ad condignos honores post omnia elatos. Nec reclamare in sequentibus audeant zoili, Grammaticos, aut amœniorum

rum

rum literarum doctores nominatim haud exprimi, sed generatim de doctis,eruditis, literatis, atque professoribus fieri mentionem. Semel omnia dicam,nec mea me fallit opinio. Cum de alia scientia, facultate, vel professione agitur, distinctione ferme semper scriptores vtuntur,addendo si fuerint ad poesim, philosophiam, medicinam,seu iura,& cetera periti,quos commendant; de reliquo cum re nostra faciunt iam dicta vocabula. Etenim Suetonius tradit, [Appellationem Grammaticorum Græca inualuisse consuetudine, at initio literatos fuisse vocatos,] & Cornelius Nepos apud eundem, [Literatos vulgo appellari eos, qui aliquid diligenter, & acute,scienterque possint,aut dicere, aut scribere.] His accedit Quintilianus assirmans, [Grammaticam esse literaturam,]quam etiam ante omnes Cicero appellauerat [Studium literarum, literarumq; scientiam.] Hoc vnum;ecce alterum. Duas habet partes Grammatica, quarum prior in ingenio tantum versatur cognitione præceptorum; posterior autem in vsu dupliciter, & in Genesi, & in Analysi. Genesis ea vocatur, quæ aliquid,quod prius non erat,vel dictione, vel scriptione profert in medium,siue per se,siue imitatione. Analysis aliorum dictis,scriptisque examinandis, & iudicandis attendit. Extra hos cancellos, quos mihi ipse circumdedi,nec declinare, nec egredi licet, aut laudabile est. Alterius scientiæ, & professionis claritate viri famosi suis relinquuntur intacti: nos testem veritatis historiam adducimus, non captiosam sophisticen, vt res ipsa demonstrat. Veniat nunc ergo in omnium conspectum magnanimitas,et magnificentia optimatum,& heroum, quorum aula, vel aura literas,literatosque splendide fouit,& honorifice subleuauit; ita semetipsos exercendo, & alios inflammando ad virtutis amplexum.

De illustr. Grammat.

lib.2. c.14.

1. de Orat. pro Arch et alibi.

Theatrum vitæ humanæ.

Innatus, & collactaneus a prima ætate amor, & desiderium Alexandri Macedonis erga doctos homines eo processit,vt secum non vnum,aut paucos quosdam, sed eorum quasi cohortem duxerit,quos semper muneribus ornauit,atque honoribus. Quid igitur mirum, si ea tem-

Plutar.in Alexand.

tempestate tot ingenia claruerint, si

Regis ad exemplum totus componitur orbis, *Claudian.*

& honor artes alebat?

Aruiragus Britanniæ rex, vir vrbanus, prudens, moderatus, vtpote qui illas probe didicerat artes, quæ ad humanitatem excolunt animum, non solum bonas amauit literas verum eruditorum quoque hominum fautor fuit singularis. *Pitseus.*

Hieronem Syracusanum scribunt Græcanicæ literaturæ fuisse perstudiosum, plurimique fecisse doctrinā: item ad largienda eruditis beneficia propensissimum; quinimmo multo promptiorem in dandis, quam accipientes in petendis. *Aelianus l. 9. var. histor.*

Callimachus Cyrenæus, & Eratosthenes ab Aegypti regibus ambo in honore habiti sunt, alter poeta, simul & Grammaticæ artis peritus, alter in his, philosophia, & mathematicis præstantissimus. Non solum autem hos, sed doctissimos quosque ad se vocatos, donis prosecuti sunt magnis, & amplis. *Pontan. de Liberalita. Strab. l. 37.*

Luculli tanta fuit in omnes præcipue philologos liberalitas, nequenon obseruentia, vt eius domus Græcorum Romam aduenientium Prytaneum diceretur. *Plutar. in vita.*

Pompeius a rerum gestarum celebritate Magnus, cum Rhodi aliquando commoraretur, liberalium professores artium præsens visitauit; & quo eorum se studiosissimum indicaret, eosque sibi beneuolentiores efficeret, singulos talento donauit. *Id. in vita.*

Mæcenati, equiti clarissimo, atauis edito regibus, atq; apud Augustum Cæsarem potentissimo, tanta inerat in prouehendis omnium disciplinarum cultoribus prodigentia, vt ab ipso etiamnunc studiorum patroni, qui in subleuanda doctorum egestate se munificos præbent, Mæcenates dicantur. *Crin. ī poet. Hor. ode 1. l. 1. et alibi. Suet. ī Aug. Virg. 2. 3. 4. Georgicor.*

Titum Vespasianum admonentibus amicis, quasi plura polliceretur, quam præstare posset; [Non opertere, ait, quemquam a facie, ac sermone Principis tristem discedere.] Et die quadam vesperi super cenam recordatus nihil cuiquam beneficij contulisse, memorabilem illam, *Eutrop. l. 7. Plat. ī Clet. Sex. Aurel. Suet. ī vit. Tursel. l. 4. epit. histor.*

Qualis nunc eorum est copia, quam iudicio, liberalitate, & munificentia tua tantopere proficere, adaugeri, & ad cælum vsque tolli conspicimus. Quod quidem in eloquentia maxime videre est, vt prope nostrorum temporum Græci cũ ipsis artis eiusdem inuentoribus certẽt.]

Theodosius Magnus a literis minime alienus, non ingeniorum modo eminentium, sed simplicium quoque fuit admirator atq; beneficus. *Egnat. de Rom. princip. lib. 1.*

Leone Imp. aliquando tesseram frumentariam Eulogio philosopho dari iubente, ex cubicularijs quidam dixit, eam largitionem militibus dari debere: ad quem conuersus Leo; [Vtinam, inquit, is sit temporum status, vt mihi liceat stipendia militum in literarum præceptores conferre.] *Suidas.*

Carolus Magnus artium liberalium doctores ante alios egregie veneratus est, magnisq; illos honoribus afficiebat, plurimis in eos muneribus collatis. Cõstat quosdam celebres, e ludo literario in aulam receptos, sacerdotia locupletissima, & pontificatus consecutos fuisse. Repetebat non raro; [O si mihi fata xii. Hieronymos, vel Augustinos concederent.] O verbũ æternitate dignũ. *Mucius l. 8.*

Maximam Carolo III. qui Crassus dictus est, sua ætas tribuit laudem ob perspectam erga doctos beneuolentiam, cum eos ad aliquid conscribendum exhortaretur, & in necessitatibus adiuuaret ipso, quo imperauit, octẽnio ab anno Domini 884. *Idem.*

Sigismundi, qui multarum linguarum notitia, & Latinæ præsertim excelluit, comitatem, & largitatem quis explicauerit? Disciplinarum scientes homines in primis fouit, & dignitatibus exornauit amplissimis. Accusabat sæpenumero Germaniæ proceres, tamquam literarum osores: a quibus cum ei aliquando exprobrationi verteretur, quod infimo natis genere, sed literatis, immoderate studeret; [Ego, respondit, eos amo, quos virtutibus, & doctrina ceteris præcellere video: habent enim isti a natura, & a Deo nobilitatẽ; reliqui a Regibus, & Principibus, dominium, & titulos.] *Idem l. 3. et Boterus l. 1.*

Philippi II. Francorum regis tempore literarum stu-

dia Lutetiæ vigebant, eoque ab Europa vniuerſa innumeri confluebant, non tam propter loci amœnitatem, omniumq; copiam rerum, quam propter honorem, quem Philippus ipſe eorum profeſſoribus Ludouici VII. patris exemplo deferebat.

Vnfredus, Henrici IV. regis filius, in Anglia, Gallia, *Pitſeus.* & Italia maximus peritorum Mæcenas, nunquam ad ſe quemquam huiuſmodi venientem, niſi magnificis donis remuneratũ dimiſit. Leonardum Arretinum, & Petrum Cãdidum, illa ætate doctiſſimos, in delicijs habuit: cumque alter Ariſtotelis Ethica, alter Platonis Politica, in Latinum verſa ſermonem, ei nuncupaſſet, ambo ſingularem eius humanitatem, & regalem planẽ largitatem ſatis experti ſunt.

Carolus VII. Sexti filius, Gallorum rex, ſolenni Epi- *Textor in Officina.* ſcoporum concilio pragmaticam inſtituit ſanctionem, vt qui magna olei impenſa ſapiẽtes euaſiſſent, ad ſacerdotia proueherentur; quandoquidem prius aulici Præſulũ illiterati, vel alias indigni, ſacerdotijs afficiebantur.

Cum in quandam ſententiam legendo incidiſſet Al- *Collen. l. 6. Fulg. l. 8. c. 7 Panor. l 2. Pontan de Liberal. Sabellicus Ennead. x. lib. 6.* fonſus Aragonius, vtriuſque Siciliæ rex, nempe [Regem non literatum eſſe aſinum coronatum] vſq; adeo affectus eſt, vt iamtum omnimodam operam literis nauare decreuerit. Et admirandum id ſane eſt, eundem, cum tot bellicis occupatus eſſet tumultibus, tanta fortunæ varietate agitatus, tot denique negotiorum generibus intentus, nunquam intermiſiſſe lectionem, nunquam colloquia, aut diſputationes de re literaria neglexiſſe. Quotquot, vel re bellica inſignes, vel ſtudijs illuſtres accepiſſet ad ſe omnes pene vocatos ampliſſimis honoribus, doniſq; adornauit magnificentiſſimis. Habuit itaq; ſecum in aula viros omni ſtudiorum genere claros, quorum de numero humanioribus literis exercitos familiarius in ſuis excipiebat colloquijs, vt Bartholomæum Facium, Laurẽtium Vallam, Georgium Trapezuntium, Ioannem Auriſpam, Antonium Panormitam: & iam quinquagenarius a ſe Grammaticum, nomine Martinũ virum ſenem, nequaquam dimiſit, quocum vel inter

media

media negotia de literis sermocinari solebat; tantumq; profecit, vt operæ diu nauatæ non se pęniteret.

Matthias Coruinus ad Hungarici regni solium sublatus, idem ad innumeras dignitates magnum eruditorum numerum euexit, ex quibus præcipui fuerunt Ioannes Vitesius præceptor, & Galeottus Martius Narniensis. *Bonfinis li. 1. decad. 3.*

Franciscus huius nominis Primus Galliarum rex, adeo amantissimus, & liberalissimus in literarios fuit professores, vt Pater studiorum humanitatis, ingenuarumq; artium sit nuncupatus. Cui Henricus II. in regno succedens, paternorum imitator vestigiorum, sub sceptro suo vna cum Lilijs artes cunctas, literas, virtutesq; florentissimas reddidit. *Lambinus in Epist.*

Fuit domus Estensis semper amica literatorum, quæ Pij II. tempore non solum Hugonem Senensem, tunc medicorum principem, præmijs ad se magnis attraxit, sed multos in iure ciuili, plures in ceteris facultatibus decorauit. In studijs vero eloquentiæ Ioannem Aurispam; Græcis, ac Latinis literis edoctum, quique versu claruit, & prosa, inter familiares habitum, locupletem fecit, atque honorabilem. *Pius II. in Europa c. 52.*

Traianus Cabanilius, IV. Troiæ Comes, Montellæ autem II. ad amplitudinem, & gloriam suæ domus adiunxit numerosæ cohortis, & amicorum equitum & doctorum virorum splendorem, atque celebritatem. de quibus bona gratia, digno loco, & munifica manu fuit optime meritus. Horum in numero erat Ioannes Cotta, poeta eius generis, qui laudatus sit ab ingeniorū ponderatorę Sannazario illis carminibus.

Sperabas tibi docta nouum Verona Catullum. *l. 2 epigr.*

Alter erat ipse Sannazarius, qui, postposita Mergellina, tractus amœnitate, & delicijs Montellanis, seu potius magnanimitate Traiani, ibi maiorem partem suæ Arcadiæ descripsit.

Traianum hunc Cæsar filius, & deinceps alij, nempe Traianus II. Marcellus, & Franciscus, feliciter imitati sunt non solum in ijs, quæ ad militiam pertinent, ac po-

litiam,sed in peritia quoq; literarum,& studiosis earum complectẽdis, qui fuerunt inter ceteros Camillus Quernus Archipoeta Monopolites, Ioannes Baptista Porta, magnus ille Physiognomon Neapolit. Ioannes de Rosa eidem amicissimus, & Prosper Sarrubus, cuius extant scripta quædam de gente Cabanilia.

Maiorum suorum gloriosa exempla æmulantur Hieronymus IV. Marchio S. Marci IV. & Michael S. Ioannis Rotundi Dux II. cum quo radiant reconditorum studiorum thesauro,siue res historicas velis, siue poeticas,siue oratorias,siue politicas,vel Latino,vel Tusco sermone etiam scribendo,tum eruditorum omni, & decoro præsidio. Profitetur id,vt reliquos taceam, Ioannes Palma Salentinus Latina,Græca,& Etrusca lingua;poesi pstãs,& oratoria (vt opus editũ,& scripta testãtur) & in munere à secretis nostri tpis facile primus, q apud istos ab a.D.1626. ad hæc vsq; tempora se tenet, & quẽ similiter parentum generositati studentes Carolus Emmanuel,& Didacus Franciscus honorare concertant.

Conc.Trid. sess.2.c.4 ex cap. illiteratos.d.36. Ecclesia item,quæ,vt habetur in c.cum ex eo §.1.de electio.in 6 & cap.fin.de magist.extra, indiget viris literatis; nam sine scientia Mundus gubernari minime posset, literarumque rudibus,& inscijs, tamquam indignissimis,atq; (vt sacrorum Canonum vtar vocabulo) irregularibus,etiam ipsa clericali tonsura interdicit,suis Mæcenatibus floruit,floretq; quotidie.

Garimbert. l.1.c.3. Volaterr. Bessarionis Card. Nicæni domus cœtu doctorum frequentissima fuit,qui ad eam,vti ad educatricem, siue ad sacram anchoram confugiebant, tanta erat domini liberalitas. Quin etiam illos tanti faciebat, vt eo ingredientibus procederet obuiam, quemadmodum Nicolaus Cusa,& Ioannes de Turrecremata fecisse scribuntur.

Garimbert. l.2.c.2. Ludouicus Podocaterus Card. Herbitensis omnibus ad se vndecunque conuenientibus eruditis indubitato extitit adiumento, quorum frequenti familiaritate supra reliquas ædes illius fulgere videbantur.

Platiñ. Leo III. Romanus,& Pontifex hominibus doctrina exornatis adeo propitius fuit,& præsto, vt omni ex parte

te ad se tractos muneribus afficeret largis, mirandam ab eorum consuetudine percipiens voluptatē, & fructū.

Honorius II. quamquam humili loco natus, moribus tamen optimis instructus, excellentique sapientia, dignus iudicatus est, cui Cardinales maximum deferrent Pontificatum. Qui ad eum assumptus apicem, sic elegantes, ingenuasque adamauit artes, vt nullum prætermiserit officium, quo earum peritos non honestaret, atq; ad dignitatum gradus extolleret. *Idem.*

Ioannes XXI. beneficiorum non immemor acceptorum ex liberalibus disciplinis, quarum possessione apud omnes clarus fuit, & acceptus, gratiæ causa bonis artibus florentium amator mirificus, eosdem multum honorauit, & præmiatus est. *Id. Platina.*

Alexander V. Ecclesiasticorum censuum dispensatorem, seu potius dilapidatorem vsq; eo se præbuit, & vsibus doctorum, vt in breui a dispensatione, & prodigentia cessauerit, ad assem redacta, amicis subinde commemorans, [Se fuisse ditissimum Episcopum, pauperem Cardinalem, & mendicum Pontificem.] *Boterus l. 2. Fulg. l. 4. c. 8. Garimbert. l. 2. c. 2. Tursel. lib. 10. epit hist*

Eugenius IV. apud multos beneficia collocando perpetuæ laudis nomen sibi collegit: etenim fuit in omne hominum genus liberalissimus, & doctrinis maxime excultos, quos donis, grataq; sua conuersatione recreauit indesinenter. Vniuersa etiam Italiæ gymnasia enixe fouit, percommode enutriuit, Romanum in primis, quod omnium disciplinarum magistris instruxit, inter quos Gregorius Trapezuntius eminere putatus est, cum annos complures ibi Rhetoricam docuisset, atque philosophiam. *Garimbertus lib. 1. Genebrard. Tursell. ibi.*

Adeo ingenia excitauit, & amplexatus est Nicolaus V. Eugenij successor, vt vix inuenias æuum, quo magis humanitatis, eloquentiæ, reliquarumque bonarum artiū vsus, quam suo floruerit. Illud certe nemo negauerit, tot ei a doctissimis viris inscripta volumina, quot neque decessorum, neque Imperatorum cuiusquam nomini dicata comperimus. Acceptissimi illi fuerunt in transferendis operibus Georgius Trapezuntius, Laurentius *Petr. Victorius Palma Pius II. in Europa cap. 58. Platina.*

Valla,

Valla, Petrus Candidus, Georgius Castellanus, Demetrius Chalcondyles, Nicolaus Perottus, Ioannes Tortellius, qui cum Pontificis aures omnifaria eruditione mirabiliter oblectarent, nihil ex eo, quod peterent, non consecuti sunt. Quamobrem euenit, vt Græcæ, Latinæque literæ, in tenebris sexcentennio sepultæ, Nicolai ætate spiritum resumerent, ac magnam partem lumen acciperent.

In epist. ad Tortellium in Elegant. Eundem ob id quoque Valla magnificat, dicens [Iam vero de literis quoties nobiscum, alioue quo erudito post fluctus occupationum loquitur? taceo qua pronunciandi maiestate, & quanta doctrinarum omniū peritia elucet: vel humanarum, vt historiæ, vt oratoriæ, vt Grammaticæ vt philosophiæ, vt poeticæ, etiam metricæ vel diuinarum &c.]

Id. Platina. Ingratissimi animi culpa quis Pium II. absoluisset, si artibus, quibus ab humanitate nomen est inditum, quæque ipsum ad summum in Ecclesiastica Hierarchia vsq; sacerdotium comitatæ sunt, & promouerunt, gratiam vberem non retulisset? Longe quidem a tanto Pontifice talis abfuit nota: doctis namque viris opportunissimus affuit, atq; dum vixit, quamuis Vniuersi regimine occupatus, non solum ab earum studio se non abduxit, sed etiam super mensam de ijsdem cum Spoletino Cardinale, vel Theanensi, vel Papiensi id propter admissis, colloquebatur.

Idem. Paulus II. Eugenij nepos, amori, & officijs eorum, qui moribus, ac literis ipsum imbuendum susceperant, cum facultatibus, tum dignitatibus studiosa vicissitudine respondit.

Grandem habuit animi propensionem ad eruditorū *Panuinius.* suppetias, & honores Innocentius VIII. quod plusquam ceteri buccinant Venetus Hermolaus (cui, & a familia, & a deuicta, quæ Latinitatem inuaserat, barbarie, cognomen Barbari fuit) Patriarcha factus Aquileiensis, Angelusq; Politianus, & Iouianus Pontanus, eius largitate deuincti. *Iouius.*

Panuinius. Ab Hadriano VI. nemini vnquam lætius, atq; procliuius

nius sacerdotia conferri solebant, quam ijs, qui ab optimis studijs commendationem habebant.

Eadem beneuolenti erga studiosos sympathia fuit Paulus III. affectus, qua superiores: ob eamq; causam praeter multa beneficia, quae singulis prospexit, Cardinalicia insigniuit dignitate Iacobum Sadoletum, & Petrũ Bembum. At mirum non est; erat siquidem ipse, tum Graecis, tum Latinis literis eruditus, & in poetica non modicum profecerat, sic, vt pene nonagenarius, rebusq; Vrbis, & Orbis intentissimus, ac praesertim ob Tridentinum Concilium, vtriusque linguae carmina ab ingeniosis recitari sibi non renueret. *Girald. dialogo poster. de poetis sui temp.*

Gregorius XV. senex, & Pontifex, optimarum disciplinarũ studijs maxime delectabatur. Academicis virorũ doctorum (Vaticanis, & Quirinalibus) exercitationibus, quas Card. Ludouisius habendas curabat, clam, non visus, interesse non semel voluit, & viros de sacris rebus praecipue loquentes audire. *Addit. ad Ciacon.*

VRBANVS VIII. q̃ nũc felicissime regit, in humanioribus, & Dialecticae, philosophiaeq; studijs tantus, vt nihil supra, Latinae linguae eã dedit operã, vt soluta, victaq; orõne cultissime scriberet. Carmina sane, q̃ adulta aetate cõposuit, sentẽtiarum pondere, Latiniq; sermonis nitore, & elegantia excellunt. Et quoniam Graeca Latinis ornamenta, & adiumenta subministrant, his illa coniunxit, & Pontifex subseciuas horas in Graeca Graecorum Patrũ monumenta perlegenda, cum per Pontificatus negotia licet, insumit. Quantum viris doctrina, & eruditione praestantibus tribuerit, qui ab eo sacerdotijs affecti sunt, atque ad Episcopatus, Archiepiscopatus, & Cardinaliciam Eminentiam promoti, ipsi praedicant, & Italia spectatrix, & testis est. *Ibidem.*

Praeterea humanum ius, atque diuinum priuilegiarios voluit esse Grammaticos praeceptores, vt notat Bartholus in l. omnes populi. ff. de inst. & iur. dicẽs, [Magistros Grammaticae habere iurisdictionem in scholares,] idem quod dixerat in prima constitutione. §. illud vero, necnon in Authen. habita. C. ne filius pro patre. Vnde possunt

possunt in scholis edicere, imperare, atque statuere iussa pœnalia, (non autem pecuniaria) quæ ad bonos pertineant mores, quæ eandem vim habent, ac robur, illisque est obediendum, vt si forent præcepta parentum, ita cõfirmat glo. in l. liberto. ff. de obsequ. parent. & patron. præstan. Quinimmo maiorem habent in discipulos auctoritatem magistri, quam parentes in filios. glo. in cap. Circumcelliones. 23. quæst. 5. in verbo, magistri, vbi dicit; [Magistri nõ incidunt in canonem verberando clericos causa disciplinæ. ex. de sent. excomm. cap. 1. & cap. ex tenore. & cap. cum voluntate. §. fin. eod. tit.] Datur vero & ista potestas patri in filium clericum quousq; sacrum susceperit Ordinem: quamquam Ordo a patria potestate non liberet. Vnde maiorem habet potestatem in discipulum magister, quam pater in filium, cum magister adhuc habet eum in potestate post Ordinem. Insuper glo. in cap. nullus clericorum. 17. q. 4. in verbo. flagellare, dicit [Magistrum, vel Episcopum intra Ecclesiam posse clericum verberare, cum Episcopus etiam intra Ecclesiam iudicet,] vt 2. q. 2. cap. præceptum; modo non fiat ex odio, sed vt prauitas corrigatur, iuxta declarationem glo. in cap. mali sunt prohibendi. 23. q. 4.

Cæsar Ripa Iconolog. par. 1. Dominicus Delphinus.

Huc respexisse, opinamur, veteres illos, qui GRAMMATICAM oculis hominũ depictã exhibere voluerũt, mulierem videlicet honestam in dextra breue Latinum habentem, quod contineret, VOX LITERATA, ET ARTICVLATA, DEBITO MODO PRONVNCIATA; & in sinistra scuticam, & mammas multo lacte fluentes. Breue Latinum quid sit Grãmatica demõstrat, atq; definit: scutica, quid cum pueris refractarijs, necdum virtutis amorem sentientibus, sit agendum, quo ad discendum dispositi, capacesque reddantur: lac autem e mammis emanans dulcedinem scientiæ significat, quæ ex illius pectore, atq; visceribus exoritur. Itaq; dicat vnusquisque quod libet, omnesq; neruos intendat, cogitet, recogitet, deliberet, Grammaticorum ferulæ subijcere se oportebit, si Apuleij transformati nomen, & mores; reformidat eũ dumtaxat excipientes, qui a Deo (quod valde

de rarenter auditur) supra naturæ vim, & ordinem fuerit edoctus.

Super hac re, ceteris omnibus prætermissis, de Achille, qui tantæ fortitudinis fuisse narratur, vt insigni fortitudine duces veterum prouerbio appellentur Achilles, adducamus exemplum; decantat enim Ouidius, *Gellius lib. 2. cap. 11. Val. Max. lib. 3. c. 2.*

Qui toties socios, toties perterruit hostes,
Creditur annosum pertimuisse senem. *De arte am. lib. 1.*
Quas Hector sensurus erat, poscente magistro,
Verberibus iussas præbuit ille manus.

Post Ouidium etiam in suis Satyris Aquinas poeta,

metuens virgæ iam grandis Achilles *Satyra 7.*
Cantabat patrijs in montibus.

Et de seipso Ausonius, cum Gratianum, & Valentinianum, qui Imperatores fuerunt a. D. 378. sua sub instructione teneret, quasi gloriabundus carmine quodam hanc sibi dominationem asseruit,

Ausonius, cuius ferulam nunc sceptra verentur.

Et hæc est, eritq; discipulorum oīum hereditas, quæ obtemperantibus emolumenti, neque non honoris, atq; salutis præparat columen; ait enim Salomon, [Auris, quæ audit increpationes vitæ, in medio sapientum commorabitur, & qui abijcit disciplinam, despicit animam suā. Quoniam viro, qui corripientem dura ceruice contemnit, repentinus superueniet interitus, & eū sanitas non sequetur.] Postea vero quam miserijs, ac dedecoribus oppressus erit, & suffocatus, sero sapiens exclamabit; [Cur detestatus sum disciplinam, & increpationibus non acquieuit cor meum, nec audiui vocem docentium me, & magistris non inclinaui aurem meam?] Ideo præcipiens dixit idem in Prouerbijs; [Noli subtrahere a puero disciplinam; si enim virga percusseris eum, non morietur,] & in Ecclesiastico; [Curua ceruicem eius in iuuentute, & tunde latera eius dum infans est, ne forte induret, & non credat tibi, & erit tibi dolor animæ.] Et rursus ibidem, [Qui parcit virgæ, odit filium suum; qui autem diligit illum, instanter erudit: & iterum, Qui diligit filium suum, assiduat illi flagella, vt lætetur in nouis- *Prouerb. c. 15. & 29. Ibidem c. 5. cap. 23. cap. 30. Prouerb. 13. Eccles. c. 7.*

ſimo ſuo.] In eandem quoque ſententiam Plato conuenit in legibus,cum ait; [Eſt puer omni beſtia intractabilior: nam cum prudentiæ fontem nondum perfectum habeat,inſidioſiſſimus eſt, acerrimuſque, & petulantiſſimus omnium beſtiarum. Ideo multis quaſi frenis vinciēdus eſt:& cū primū a matre,nutricibuſq;ſeiungitur,pædagogis eum ad puerilem laſciuiam regendam commendare oportet: deinde, vt liberum quidem doctrinarum potiſſimum gratia præceptores; vt autem ſeruum caſtiget quicunque ex liberis forte deprehenderit ipſum, & pædagogum,& præceptorem,ſi qua in re eos delinquere conſpexerit. Si vero præſens quis iure non caſtigauerit, maximo ſubijciatur opprobrio.] Id tamen non ſine delectu,& cauſa faciendum exiſtimare debemus: quoniam contrariam omnino in Republica tulerat legem; [Is docendi modus accipiendus eſt,quo minime coacti ad diſcendum eſſe videantur. Cur iſtud? quoniam non decet liberum hominem cum ſeruitute diſciplinam aliquam diſcere: nulla quippe animæ violenta diſciplina eſt ſtabilis. Ergo non tamquam coactos pueros in diſciplinis, o vir optime, ſed quaſi ludentes enutrias, vt & magis, ad quod quiſq; natura ſit aptus, poſſis agnoſcere.] Quintilianus etiam ſcripſit; [Cædi diſcipulos,quamquam id receptum ſit,minime velim. Primum,quia deforme, ac ſeruile eſt; deinde, cui mens eſt tam illiberalis, vt obiurgatione non corrigatur, is etiam ad plagas, vt peſſima quæque mancipia, durabitur:poſtremo,quod ne opus quidem erit hac caſtigatione,ſi aſſiduus ſtudiorum exactor aſtiterit.] Quintiliano diſcipulorum partes tuenti & Plutarchus ſuffragator accedit, [Volo, dicens, ad præclara ſtudia pueros impelli monitis, & verbis, non autem verberibus,neque cōtumelioſa tractatione. Hæc nimirū ſeruis potiusquā liberis cōuenire videtur.Obtorpeſcunt enim,& trepidāt ad laborem alij ob plagarum cruciatus,alij ob contumelias. Quippe ſunt laudationes,ac vituperationes omnibus verberibus apud ingenuos vtiliores: quod hæ deflectant a turpibus,illæ ad recta ſtimulum addant.] Iſtis tā

præ-

lib.7. *lib.7.* *lib.1.cap.2.* *De liber. educ.*

famigeratis præceptoribus exemplo; ac documento fuerũt (vt reor) primũ, qui a Romanis reip. Clypeus vocitatus est, cuiq; tamquam sacro numini omnia crederentur, ille, inquam, qui *cunctando restituit rem*, Fabius Maximus. Hic siquidem ducebat absurdum, si equi, & canes venatici propter hominum curam, atque familiaritatē, victumq; potiusquam verberibus, aut catenis difficultatem, & acerbitatem, feritatemque deponerent: imperantes vero hominibus non gratia, & mansuetudine rebelles animos hominum sibi conciliarent. Asperiora profecto, violentioraq; sunt ea, quæ agricolæ agunt de caprifico, ac pyrastro, oleastroque. Nam has arbores in oleas, ficusq; ac pyros domesticas fouendo, ac blandiendo conuertunt. Deinde, qui vulgo Romanus Demosthenes dicebatur, quique huius Fabij mores, & vitam, velut pulcherrimum bene viuendi exemplar sibi proponens, vestigia ingressus est, M. Cato. Hic etiam filium, quamprimum per ætatem intelligere potuit, literis erudiuit, tametsi Chilonem gratiosum domi Grammaticum haberet, qui compluribus ludum aperuerat: indignum putans, natum suum, si discendo tardiusculus esset, ab eo reprehendi, ac aurem distorqueri. Supra dictorum opinionem secutus est Mitio Terentianus, qui *Plutar in Fabio.* *Idem in M. Catone.*

Pudore, & liberalitate liberos
Retinere satius esse credit, quam metu.
Et errat longe mea quidem sententia,
Qui imperium credat grauius esse, aut stabilius
Vi quod fit, quam illud, quod amicitia adiungitur. *Adelph. act. 1. sc. 1.*

& Cicero, [Virtutem hominibus (si modo tradi ratione potest) instituendo, & persuadendo, non minis, vi, ac metu tradi.] *1. de Orat.*

Ergo delicta in literis, & moribus impunita manebũt, cum ex cap. reos. 23. q. 5. Nulla maior victima Deo possit offerri, quã castigatio rei? Nõne est apud Comicum, *Heauton.*

Deteriores omnes sumus licentia; *Act. 3. sc. 1.*

& apud moralem Senecam, [Vitia transmittit ad posteros, qui præsentibus culpis ignoscit?] Verum vtraq; opinio, si bene distinguitur, optime inter se conuenire

cognoscetur, obseruata in pueris ratione naturæ, vt Patricius aduertit. *lib. 4. tit. 6. de regno, & regis instit.*

[Sunt enim, qui verberibus cæsi indignantur, & veluti pessima mancipia plagis obdurantur.

Sunt qui obiurgationes irrideant, ac patientia præceptoris, aut parentis abutantur, verbera autem vehementer formidant.

Sunt qui, nec obiurgatione, nec plagis, sed sola ratione moueantur, facileque eis persuaderi possit, vt relicta turpitudine ad virtutem redeant.

Sũt q aliorũ laude, quasi quadã ambitione excitãtur.

[Omnibus omnia factus sum, vt omnes facerem saluos] prædicabat Apostolus, quem suo in munere præceptores omnes imitari deberent: & si scholastici laboris partem sibi minuere vellent, necnon, aut obiurgandi, aut castigandi occasionem habere infrequentem, illum tenere possent docendi modum, quo Verrius Flaccus, nepotum Augusti magister, maxime quondam inclaruit, Patrumq; Iesuitarum admirabili cum fructu vbique gentium ferme iam gymnasia florentissime vigent. Namque ad exercitanda, & excitanda discentium ingenia æquales inter se committere solent, diuisis nimirũ classibus in Pompeianos, & Cæsarianos, aut in Romanos, & Carthaginienses sub ductu Imperatorum, Tribunorum, Censorum, Decurionum, &c. proposito victoribus præmio, & honore, victisque dedecore. Firmiores, certe in literis profectus alit æmulatio. Itaque sponte sua victores, ne comparatam sibi cum labore dignitatem aliquando turpiter amittant; & contra victi, ne iterum vincantur, sed potius, vt antecellãt, diligenter inuigilant, & ita pro gloria omnes incenduntur ad studia; etenim ex Ouidij sententia, *1. ad Corin. cap. 9.* *Suet. de ill. Grammat.* *Quintil. l. 1. cap. 2.* *Cic. 1. Tusc.* *De Pont. l. 4. ep. 2.*

immensum gloria calcar habet.

Alias Catonem esse oportet ludimagistrum, sed amicum, humanum, & liberalem, quem & deceat aliquando risus, sed temperatus, qui grauitatem non imminuat, sed ornet, atq; commendet, vti de Xenocrate in omni vita seuero narratur. Qui cum nescio quid risu excipiendũ dixis- *Verep. l. 1. Garz. in Plat. Vniu. discur. 102. in vit. Plat.*

dixisset, mirantes discipulos Plato interpellat; [Quid, admiramini inter spinas aliquandiu nasci rosas, & lilia? Item qui inter parum, & nimiũ, quasi medius consistere nouerit, Terentiani adagij memor.

Id arbitror apprime in vita esse vtile, vt Ne quid nimis. *Andriæ actu.1. sc.1.*

Alternis porro vicibus increpationes, & collaudationes adhibeat, vt, & cum exultant nimis, reprehensionibus ad pudorem redigantur, & cum deiecti sunt, rursum laudibus erigantur: imitandæq; in hoc genere nutrices, quæ infantes, cum ad fletum prouocarunt, rursus, vt consolentur, mammam præbent. Cum primis poterit mos iste seruari. *Plutar. de liber. educ.*

A secundis, quæ per Salomonem, ac Platonem in legibus præcipitur, virga remouẽda non est, si tolerantiæ, monitorum, atq; minarũ oleum, & opera perditur: nam *Omnia prius experiri verbis, quam armis, sapientem decet.* Et quamquam pro Roscio Comœdo M. Tullius dixerit; [Quo quisque est solertior, & ingeniosior, hoc docet iracundius; quod enim ipse celeriter arripuit, id cum tarde percipi videt, discruciatur;] idem tamen in Officijs inquit, [Prohibendam maxime iram in puniendo, nunquam enim iratus, qui accedet ad pœnam, mediocritatem illam tenebit, quæ est inter nimiũ & parum,] vt ea de causa Tarentinus Architas, cum villico factus esset iratior, noluerit ei manus inferre, dicens; [Quo te modo accepissem, nisi iratus essem?] Idẽ fecit, & Plato: nam semel tantum clam subiratus puero grauiter delinquẽti, Xenocrati ait; [Cæde tu hunc puerum, ego enim quia iratus sum, nequeo:] ambo legum animata simulacra facti, quæ ad puniendum, non iracundia, sed æquitate ducuntur. Cauendum est etiam, ne maior pœna, quam culpa sit, & ne iisdem de causis alij plectantur, alij ne appellentur quidem: eà enim diuina lex est, vt [Pró mensura peccati sit & plagarum modus.] Immo vero ipsemet D. O. M. semper citra condignum irrogat pœnam, vt in damnatis ad tartara patet, atq; in viuentibus peccatoribus, quibus iustissime iratus cum fuerit, etiam misericordiæ recordatur, regio propheta manifestante; *Eunuchi actu.4. sc.7. & ibi Muretus.* *lib.1.* *Plutar. lib. de cohibenda ira.* *Cic.4. Tusc. Val. Max. lib 4. c.1.* *Laertius in vita.* *Deut. c. 25.* *Habac. 3.*

Aut

Psalm.76. [Aut obliuiscetur misereri Deus: aut continebit in ira sua misericordias suas ?]

Quod si se, aut alios olim ab aliquo plagoso Orbilio, aut moroso, & intractabili Domitio, aut Claudij Cæsaris pædagogo simili, etiam pro leui errato quamsæuissime coercitos fuisse meminerit; nunquid barbarorum, insanorum, seu tyrannorum quoque æmulanda facinora iudicabit ? Quin eo amplius id sibi laudi ducere debet, illorum abhorrere, ac odisse feritatem; nihil enim laudabilius, nihil magno, & præclaro viro dignius placabilitate, atque clementia, vt Cicero in ijsdem commendat Officijs, & Claudianus,

sola deos æquat clementia nobis.

Hæc, si contra scholasticas leges, & instituta peccauerint: nam si domesticos intra lares, aut in templis Clerici; quamuis ad magistrum sumenda pœna reijciatur, a tali odioso actu, mea sententia, quantum fieri potest, manus abstineat. Primum, quia sic precarius flagellator esse videtur; tum ne vulgo dicatur, in pueros carnificinam potius tractare, quam disciplinam; deinde, quoniam a discipulis ipsis illud nimium acerbe ferentibus in scholam, in studia, & in se Vatinianum concitat odiũ, & quandoque uindictam: huiusmodi enim, Quot discipuli, tot hostes.

Quidquid igitur circa domestica delinquitur, parentibus; circa Ecclesiastica, superioribus presbyteris plectendum relinquat, parui curans nonnunquam aliquid de suo iure concedere. Parua peccata, etiam si voluntaria, ignoscat causa ætatis, quam vel ipse Paulus ad Corinthios scribens accusat; [Cum essem paruulus, loquebar, vt paruulus, sapiebam, vt paruulus, cogitabam, vt paruulus; & in nonnullis, quæ contra disciplinæ substantiam non sunt, interdum conniueat, Dei sapientiam imitando, qui propter pœnitentiam hominum peccata dissimulat.

Epist.1. cap.13.

Sap.c.12. c.12.

Cum tertijs illud agendum, quod Ficinus in Platonis Conuiuio refert, [Ad voluptatem scilicet pronam iuuentutem sola voluptate teneri, rigidos effugere præceptores.

cap.16. Xenoph.l.1. de fact. & dict. Socra.

ptores. Hinc adolescentiæ tutor Socrates ad patriæ suæ salutem iuniorum suscipit curam, eosq; primum iucundæ consuetudinis captat suauitate, ita illaqueatos monet deinde seuerius, post rigidiori censura castigat. Hoc pacto Phædonem adolescentulum, lupanari publico prostitutum, ab ea calamitate redemit, fecitq; philosophum; Xenophontem a vulgari luxu ad sapientum traduxit sobrietatem; Alcibiadem ex ignorante doctissimũ reddidit; & non solum hos, immo etiam multos a vitijs reuocauit, cupidosque virtutis effecit.] Sic etiam Polemon, perditæ luxuriæ adolescens Athenis, scholam Xenocratis ingressus immodestissime, audito graui sermone de modestia, & temperantia, resipiscens ex infami ganeone maximus philosophus, & Xenocratis successor euasit. *Val. Max. l.6.c.11.*

De numero postremorum est ille, quem sibi tradendũ cupiebat Quintilianus; [Mihi ille detur puer, quem laus excitet, quem gloria iuuet, qui victus fleat. Hic erit alendus ambitu, hunc mordebit obiurgatio, hunc honor excitabit, in hoc desidiam nunquam verebor. Istud etiam loquitur apud Xenophontem Iscomachus, [Quæ sitiunt honorem naturæ laudibus excitantur. Laudis enim fame, & siti non minus quædam laborant, quam aliæ cibi, potusque.] *lib.1.cap.3. Hieronym. S. in ep. ad Lætam. In Oeconomico.*

Tandem, vt ad compendium dicta iam omnia conferamus, primum Senecam oportet audire docentem; [Si cetera animalia domari sine tractatione quadam, & arte non possunt, multo minus homo sine prudentia tractari poterit: quia nullum animal morosius est, maioremque artem requirit, quam homo;] deinde a Romanis rerum dominis exemplum expetere, conueniens est, iuxta Anchisis admonitum, *lib.1 de Clementia.*

Tu regere imperio populos, Romane memento,
(Hæ tibi erunt artes) paciq; imponere morem,
Parcere subiectis, & debellare superbos. *Virgilius Aeneid.6.*

postremo discipulis omnibus ad studiorum, & virtutis commendationem persuadere quotiescunque, vel occasio, vel auctor aliquis ad monendum fenestram patefecerint;

cerint;

Xenophon. l. de fact. & dict. Socrat. Mascard. p. 4. disc. 4. cerint; [Virtutis viam primo aditu arduam esse, & confragosam, in qua, siquis difficultate superata in summũ eius euaserit, habet de cetero planum iter, lucidum, amœnumq; campum, & omnes laborum suorum capit fructus vberes, atque iucundos.] Idem ex Hesiodo percipitur dicente; [Virtuti sudorem præposuerunt dij immortales: longum enim, & arduum iter ad eam; quod cum asperum primo sit, amœnum postea fit, cum ad vltimum quis peruenerit.] Epicharmus item hisce verbis testatur hoc ipsum, [Laboribus omnia nobis dij vendunt] [Virtutis radices amaras, fructus autem dulces] aiebat Isocrates. Iuuenes Plato ad virtutem hac ratione incendebat; [Contrariam virtutis, ac voluptatis naturam animaduertite. Huius enim momentaneam dulcedinem subita pœnitentia sequitur, dolorq; perpetuus; illius vero labores æterna voluptas.] Cic. verbũ est hoc; *Cicer. vlt. Paradox.* [O quanti æstimanda est virtus, quæ nec eripi, nec surripi potest, neque naufragio, neq; incendio amittitur, nec tempestatum, nec temporum permutatione mutatur. qua præditi, qui sunt, soli sunt diuites; soli enim possident res, & fructuosas, & sempiternas.] Scripsit Vale- *lib. 5.* rius Maximus, [Magno vbique pretio virtutem æstimari:] & ad extremum præter has ex alijs auctoribus frequenter alias in ore, sicuti & nos, sententias, fabulas, & historias habeat: considerataq; nostrorum conditione temporum, malum esse, Non habere; peius, Non posse; pessimum, Literas nescire: quo dicterio identidem C. Iu- *Sueton. in vita.* lius Cæsar L. Syllam perstringere solebat, cum eius inscitiam, imprudentiamq; notaret, quod sponte Dictaturam deposuisset, [Sylla nesciuit literas.]

Ista magistrorum auctoritas, & imperium ita in optimorum discentium animis suam imprimunt speciem, vt ferme semper in se obseruantiam rememorent, beneuolẽtiãq; singularem. Immo etiam non paucorum est numerus, etiam nobilium, qui in iucunda contubernalium corona, vel amicorum, occasione data, mirifico capiuntur delectamento non solũ gymnasticas narrãdo æmulationes, certamina, disputationes, cathedras, præmia, præroga-

rogatiuas,& plausus adeptos, verum etiam morositatē præceptoris, & sæuitiam cum increpationibus, minis, terroribus verberibus, alijsque pœnis pertoleratis; Vnde huc accommodari potest quod in aliā rem D.Leo PP. [In honorem transierūt triumphi etiam instrumē ta supplicij.] Et cum illac pertransire contigerit, vbi quondam, aut scholæ, aut scholarchi domicilium erat, facere non possunt, quin interiori quadam reuerentia oculos in eum conijciant locum ex memoria virtutis, quam inde perceperunt: quod etiam ipse Cicero testificatus est; [Quis est nostrum liberaliter educatus, cui nō educatores, cui non magistri sui, atq; doctores, cui non locus ille mutus, vbi ipse altus, aut doctus est, cum grata recordatione in mente versetur?] Audiuimus item, & ipsi quoque compertum habemus, a discipulis pluribus etiam præceptoris vita defuncti amore, parentes, germanos, consanguineos, & affines eiusdem cum eorum rebus aliquando pugnaciter fuisse defensos.

Serm. in Natal. S. Laurent.

pro Planc.

Alijs insuper affecti sunt priuilegijs Grammatici doctores, quæ præterimus, illud tamen silentio non supprimentes; nam per l. 1. C. de professor. in vrbe Constantinop. lib. 12. perinde atq; legum professores, legentes per annos XX. efficiuntur Comites Palatini, quæ dignitas maxima est, cum possint (liceat mihi, vt verbum legale perhibeam) legitimare, interpretante Hieronymo Cagnolo l. fin. ff. de iurisd. omn. iud. num. 27. & alijs DD. d.l. 1. vbi glossa; [Nota, quod idem dicitur de magistro Ioanne Grammatico, quod de Accursio Iurisperito.]

Iure igitur optimo Roma, cum esset in magnitudinis, felicitatis, rerumque mirabilium flore, in spectaculorum assessorio voluit magistrorum prouidere decoro, dignū eis theatralium graduum ordinem constituendo. [Augustus enim motus iniuria Senatoris, quem Puteolis per celeberrimos ludos consessu frequenti nemo receperat, spectandi confusissimum, atq; solutissimum morem correxit, ordinauitque facto decreto Patrum, vt quoties quid spectandi vsquam publice ederetur, primus subselliorum ordo vacaret Senatoribus: prætextatis deinde

Suet in uit. meminit huius rei Scaliger lib. 1. c. 21. poet.

suum cuneum assignauit,& proximum pædagogis, militemq; secreuit a populo :] quod Puteolos in suo amphitheatro postea custodisse, scribit Loffredus.

lib. 3. antiqu. Puteolan.

Tale,ac tantum postremo est hoc institutionis beneficium,vt literarum magistri,non modo reuerentia, obsequio,muneribusque a discipulis ipsis afficiantur, cum quoddam in eos imperium exerceant,nam, Quot discipuli,tot subditi,seu potius filij;sed citra mendacium experimento apparet, dominos item esse familiarum, atque locorum,in quibus viros frugi se præbentes, ac bonos,a summo,& infimo genere natis,profanis,& religiosis,maribus,& feminis,grandibus, & pusillis,ciuibus, & peregrinis,& deniq; ab omnibus salutantur,cultu digni habentur,magnificantur, atque adiuuantur, & admirationem mouētes digito, tamquam insignitum aliquod, et venerandū, nesciētibus demonstrantur. Qua ex causa rationabiliter Dionysius Syracusanus apud Corinthum, ex rege ludi factus magister, Diogeni (nisi memoria me fallit) eum ob regni iacturam consolanti respondit;[Et hoc quoq; regnare est.]Bertachinus etiam allegans Speculum de execut.sent.§.1. vers. quid ex sententia,dicit; [Propter excellentiam professionis magistrum Episcopo comparari:][vnusquisque enim pro Christo, & pro vita æterna suos omnes admonens,docens,hortans,corripiens,beneuolentiam impendens,disciplinam exercēs, ita in domo sua Ecclesiasticum, & quodam modo Episcopale implet officium,]inquit Augustinus;sed Episcopus Cæsenas,[Qui scientiā quampiā,vel artem egregie callent,præ ceteris suspiciuntur: at si ex nobilioribus sit quæpiam,quoniam ea plurimum prosunt, ac prodesse perpetuo velle existimantur,quasi dij quidam habentur in terris;] quandoquidem hominibus opem ferre, Dei est,dicebat Aesculapius,hincq; natum adagium,[Homo homini deus.]

Tract. 51. in Ioann.

lib. 5. c. 14.

Recēseamus ergo Grammaticæ, & Humanitatis professores,qui,siue discipulorum, eorumue parentum gratitudine, seu post gloriādam professionis operam propria virtute, & meritis,varijs fulserunt gradibus, atque digni-

dignitatibus. At, ne fastidium nimietate afferamus, istorum opera præterimus vtplurimum. Hæc qui nosse desiderat, ex auctoribus contra positis expetere poterit.

A secretis, & Scribæ.

CAius Suetonius Tranquillus circa initium Vespasianici imperij natus patricia stirpe; patrem nãq; habuit Suetonium Lenem XIII. legionis tribunum Augusticlauium, Imperatori Hadriano charissimus propter morum ciuilium elegantiam, nequenon propter studia minime vulgaria fuit: composuit enim de regibus libros 3. de illustribus Grammaticis, & Rhetoribus 2. de genere vestium 1. Cæsarum XII. vitas a C. Iulio ad Domitianum scilicet, & alia. Quapropter imperialium epistolarum magister constitutus est, vixitque ad Antonini Veri tempora c.a.D. 140.

Id. in Otho. Posseu. sect. 3. c. 15. Appar. histor. Sabellic. & Beroald. in vita. Spartianus Suidas. Suppl. Chr. Zonar. l. 2.

Idem Imp. Hadrianus in eodem munere secretorum vsus est Heliodoro, illa tempestate in Rhetorica professione clarissimo.

Alexander, Alexandri causidici filius e Seleucia, Rhetor, Athenis, dein Romæ Græcas docuit literas; cumque Platonem in dictione, atq; eruditione vellet æmulari ingenio haud pari, Luteus Plato cognominatus est. Nihilominus a M. Antonio Imp. secretorum conscribendorum munus, aliquo in honore cum haberetur, ei creditum est. *Volaterr.*

Antipater Hierapolitanus officio præceptoris nobilissimi fungens cum Septimij Seueri Augusti liberis, ab eodem, vt honorabilissimus etiam in secretis participandis, & scribendis fuit adhibitus. *Cælius Rhodig. lib. 11. cap. 67.*

Aspasius Rauennas sophista sub Alexandro Seuero Mammææ a.D. 225. discipulus Pausaniæ, & Hippodromi, Romæ diu inclaruit summa omnium admiratione aliquanto grauius, ac nobilius quam ceteri, cum artem tractaret. Quocirca ipsi Alexandro ab epistolis fuit. *Philostrat. Rubeus l. 1. Suidas.*

Nymphidianus, ad Rhetoricæ studium natus, Smyrnæ *Eunapius.*

magna cum laude professus est. Huic Imperialis interpretis munus Iulianus commisit, dictandis epistolis, quæ Græca forêt lingua contexendæ, præficiens. Floruit circa annum Domini 360.

Photius. Possev. in App. hist. sect. 2. c. 26. et sec. 5. c. 18 Suidas.

Procopius Rhetor Cæsariensis e Palæstina oriundus, Iustiniani temporibus claruit. Belisarij strenuissimi ducis a secretis, omnibus eiusdem expeditionibus, quæ multæ fuerunt, interfuit, illasq; descripsit.

Scardeon. l. 2. clas. 10.

Franciscus Sanuitus, multi nominis vir suo fuit æuo: erat enim optimus Grammaticus, Rhetor, & Tullianus, ac in rep. Patauina nihil parui, aut magni fere inconsulto illo agebatur, vtpote Scriba reip. cuius quidem muneris maxima tunc apud eos Patres erat auctoritas; quoniã hic Ordo Scribarum inter eos principem quasi locum habebat. Clarus a. D. 1300.

Supplem. chron. l. 14. Volaterr.

Leonardus Brunus Arretinus, cum Latinæ, pariterque Græcæ linguæ notitiam haberet, iuuenis admodum ab Innocentio VII. accersitus, eius Breuium magister fuit, & inde successorum Gregorij XII. Alexandri V. ac Ioannis XXII. Post hos Florentinorum Scriba electus, dũ vixit, grandi prudentia, & fide munus illud administrauit, & nouissime anno Domini 1443. ætatis autem suæ Lxxiv. migrauit a seculo.

Pocciãtius. Sabel. dial. de Roman. ling. repar. Supplem. chron. l. 13. Volaterr.

Poggius Brandolinus Florentinus, ingenio prope diuino ob miram, naturalemq; facundiam, multarumque literarum thesauros, in Romana Curia quinquaginta circiter annos Secretarij (vt aiũt) munere bene gesto versatus est. Interfuit Concilio in vrbe Constantia celebrato, quo tempore Quintilianum, Asconiumq; Pedianum reperisse narratur. Tandem reip. Florentinæ Scriba vocatus, ducta ingenua vxore, superstitibusque liberis obijt.

Blondus in Rom. inst. Genebrard. Supplem. chron. l. 15. Trithem de vir. illustr. Volaterr.

Georgius, patria Trapezuntius, philosophus Peripateticus, vtriusq; linguæ possessor eruditissimus, & circa disciplinas omnes apprime laboriosus, e Ponto Romã, Eugenio IV. Petri sedẽ tenente, peruenit. Ea in ciuitate cognitus talis, ac tantus, ab eodem Pontifice gymnasio præfectus est publico, vbi annos perplures Rhetoricam, poeti-

poeticamque artem perdocuit non solum Italos adolescentes, verum Gallos etiam, Hispanos, atque Germanos, quorum non paucos in omni scientia dimisit absolutissimos. Inter Scribas Apostolicos est tunc etiam relatus, & Eugenio defuncto per successorem Nicolaum in eodem confirmatus est officio a. D. 1447.

Ioannes Tortellius Arretinus Mineruã omnibus propemodum disciplinis excultam in Vrbem attulit, exacti tamen Grammatici gloria contentus, suauitate sermonis, hilarique modestia suos æquales anteiuit. Ex quo Eugenij tunc Pontificis Subdiaconus, & Cubicularius delectus est; & cum is inter homines morari desijsset, ab ab optimo Pontifice Nicolao, qui eũ nouerat, intra cubiculum secretorum, & consiliorũ particeps, sacrorumq; studiorum meruit quoq; adminiculator asciscì. *Iouius. M. Guaz. Supplem. chron. ibid. Trith. ibi. Valla in ep. nuncup. Elegant.*

Domitius Calderinus, patria Veronensis, vario adolescens ingenio, multaque in studijs humanitatis industria, Græcam, Latinamq; linguam percallens, & prosa valens, & carmine, adeoque tenacis memoriæ, vt quod semel apprehenderet, nunquam obliuione deponeret, Romæ sũmo fuit in pretio apud Cardinalem præcipue Bessarionem. Cum vero ibidem profiteretur, obscuraq; duriorum poetarum sensa admirabili reconditæ lectionis testimonio dilucidaret, vt literarij splendoris assertori, omnisque obscuritatis illustratori, est acclamatum a cunctis, præterquam a Nicolao Perotto, Angelo Sabino, & Georgio Merula causa inuidiæ, quæ regnat inter æquales. Tantum igitur sibi nominis comparauit, vt a Xysto IV. Apostolicus Scriba sit constitutus, sub cuius Pontificatu annos natus xxx. ex pestilentia decessit. *Girald. dialo. prior. Iouius. Supplem. chron. ibid. Volaterr.*

Augustino Datho, Francisci Philelphi discipulo eximio, tamquam illustri Grammatico, & Oratori, & ciui, Senensis resp. ciuilia officia, secretaque momenti plurimi plurima confisione commisit. *Scardeon. l. 2. clas. 10.*

Andreas Brenta, clarus philosophiæ, & Humanitatis professor, ad promerendam posterorum gratiam, atque ad æternam sui memoriã pleraq; studiorũ suorũ monumenta adhuc iuuenis edidit. Romæ floruit, dum Latine,

Græ-

Græceq; Rhetoricam doceret. Qua de causa in tanta virorum præstantium luce præstantissimus fuisse refertur. a. D. 1484. florente adhuc ætate desciuit e vita, cum esset a secretis Oliuerio Carafæ, Episcopo Sabinensi, & Cardinali Neapolitano.

Sabell. in epistola ad Guidonem Princip. Scard. l. c. Eodem tēpore claruit Ludouicus Odaxius, qui vtraque lingua facundissimus, ob illustrem nominis famam a Federico Feltrio, Vrbini Principe, magnis muneribus inuitatus, instruendis filijs datus est præceptor. Sub eius disciplina tam breui vtrumque dicendi genus adolescētes illi imbibisse dicuntur, vt omnium opinione potius reminisci, quam dicere crediti sunt. Mox & ad secretiora admissus, præcipuum apud eundem tenuit locum, tantamq; inde consecutus est existimationem, vt tum suis, tum Petri Bembi, Dominici Palladij, & Angeli Politiani potissimum scriptis, immortalitatem sibi pepererit. Post Federicum de vita profectum Guido Vbaldus, vti eum ante præceptoris, ita postea parentis loco charum, gratumq; semper habuit, eiq; vt Achilles Chironi, lubens, ac hilarus obtemperauit. quo factum est, vt supra omnes coæuos duces eloquentia, & armis clarissimus euaserit.

Append. ad Trith. de vir. illustr. Blāchin. in vita. Iouius. Supplem. chron. l. 16. Philippus Beroaldus a. D. 1450. vii. Id. Nouembr. Boniæ natus, puer Marianum, deinde Matthæū, insignes eo tempore Grammaticos, audiuit. Exacta pueritia sub Francisco Puteolano Parmensi, qui poeta fuit inclytus, adoleuit, quem mira studiorum cupiditate, & iuuenili quodam ardore imitatus est, atque assecutus. Literariā professionem in patria primo, vixdum annos pubertatis egressus, mox Parmæ, atq; inde in gymnasio Parisiensi satis noto, auditorio frequenti professus est, cum esset vtriusque linguæ peritissimus, Grammaticorum, Rhetorum, Oratorum, poetarum, ac philosophorum omnium, & suæ decus ætatis. Deniq; honorifice reuocatus a ciuibus, publico stipendio, summa nominis celebritate, incredibili discipulorum confluentia perdocuit, externa præsertim iuuentute admirante, cum ex multa lectione, felicique memoria abstrusæ doctrinæ opulentiam

tiam

tiam venusto oris gestu proferret,atq; interpretando ab alijs intacta perauide sectaretur. Quo tempore in amplissimo xvi.virorum ordine Senatus consensu delectus est a secretis magno cum honore,magno cum emolumento,eoque in munere vitalitatem consumpsit anno Lii.ætatis suæ xvi.Cal. August.imperãte Maximiliano I.

Ioannem Pontanum Ceretum in Vmbria protulit, Parthenope in Campania educauit. Ephebus patria cedens propter ciuiles dissensiones Neapolim venit,in qua tantum operæ literis dedit,vt vix annos natus xxiv. etiam inter senes, & eos, qui in studijs consenuissent,excellere iudicaretur, factus historicus, astrologus,philosophus,orator, & poeta singularis,vt opera indicant. Quare dignus existimatus est, cui erudiendus Alfonsus Iunior Neapolitanus rex committeretur,regisq; epistolarum magister nobilis esset. Clarus a.D.1500. *Capac.in elog. Epit. Cõra. Theatr. vi. hum.*

IoannesMaria Cataneus Nouariensis, Georgij Merulæ, Demetrijque discipulus, cum iustas ex vtraq; lingua sibi comparasset facultates, C. Plinij Cæcilij Secũdi epistolas erudito commentario interpretatus,collectaq; ex hoc non mediocris literaturæ fama,Romam aduenit, vbi Cardinali Bandinello Saulo ab epistolis operam præstitit acceptissimam,claruitq; eodem tempore. *Iouius.*

Christophorus Longolius Belga,cum annum vix nonum attigisset, parentum diligentia Lutetiam Parisiorum missus est,vbi celeriter literas,& artes omnes, quibus puerilis ætas imbui solet,ita percepit, vt æquales cunctos doctrinæ laude longe superaret. Ineunte ætate, iuri ciuili sub Philippo Decio vacauit, qui tum Valentiæ in prouincia Narbonensi docebat. A Principibus Pãnoniæ magno proposito præmio accersitus est, vt regem puerum optimis artibus informandum susciperet: item a Florentinis, si eorum iuuentutem ijsdem liberalibus disciplinis instituere vellet, decretis ex publico ærario in singulos annos H-S XX CIↃ pro mercede. A Rege Hispaniarum Philippo II. annos natus xviii.sãctioribus illis reconditarum rerum notis, quibus hodie vnis omnia prope regnorum arcana committuntur,præ *Append.ad Suppl.chro. & ad Trithe. de vir. illustr. Gobleanus, Iouius.*

fectus

fectus est. Anno ætatis suæ xxviii. ob maximam in studijs literarum præstantiam a Leone X. est Romana ciuitate donatus, charissimus Petro Bembo,& Reginaldo Polo Cardd. Patauij febre correptus annum agens xxxiv. ingenti cum totius Italiæ mærore mortem oppetijt iii.Id. Septembr.a.D.1522.

Girald. dialog.poster. Ioanninus in vita.

IoannesBaptista Giraldus, cognomento Cynthius,in philosophia quãdoctissimus, propter excellẽtes ingenij, atque animi dotes,cũ eidẽ philosophiæ,ac medicinæ attenderet,publiceq; profiteretur Ferrariæ , a Principe Hercule, & tribunoplebis, totoque Senatu in cathedra Humanitatis loco Cœlij Calcagnini mortalitate consũpti,suffectus est a.D.1540.Eundem non multo post Hercules ipse in suorum a secretis numerum asciuit, cum in oratoria,& poetica facultate floreret in primis, vt ingeniosa in lucem data manifestant monumenta, tum Latino,tum natiuo sermone composita,oratione rhythmica,atq; prosaica,quæ ab eruditis plurimi fiunt.

Ioanninus ibid.

Olympius ipsius Giraldi Cynthij filius,cum Græcis literis,& Latinis instructissimus foret, & publicam Græcarum literarum lecturam in patria tractasset , Petro Baptistæ Lomellino fuit inde a secretis.

Id. Girald. dial.priori.

Cæsar Morus,ciuis & ipse Ferrariensis,aspectu iucundus, oratione prosa, & vincta gratus,siue Romana scriberet lingua,siue vernacula, adeo vt iuuenis publice, vel orando , vel prælegendo libenter audiretur , Alfonso Principi gratissimus etiam fuit, a quo ad sua secreta lectus,atque receptus est.

Valeria. de literat. infel.lib.1.

Paulus Bombasius Bononiẽsis,Neapoli Latinas, Græcasque literas non sine suæ eruditionis præconio publice professus, a Cardinale Puccio Romam vocatus, apud illum in honore fuit , admissus a secretis, liberaliterque tractatus.

Biblioth. Hispana class.2.to.3.

Achilles Statius Lusitanus,poeta simul & philosophus inter synchronos eminuit . Cum vero iam inde a puero ea coluisset studia , quibus omnis dicendi venustas,omnisq; orationis elegantia petenda est , ad illa itidem , vbi se a grauioribus recreauerat , subsecundarijs

rijs temporibus plurima voluptate animum referebat. Igitur, vel interpretabatur domi suis familiaribus veteres scriptores, ac potissime Ciceronem, ad cuius imitationem se componebat, vel aliquid in eo genere commentabatur. Romam vbi venit, a Cardinale Sfortia bibliothecæ optimis voluminibus calamo exaratis copiosæ præficitur, quem post hæc Pius V. inter suos esse voluit, libellisque Latine scribendis, & epistolis præposuit. anno deniq; ætatis suæ Lvii. D. vero 1581. viuere desijt.

Scipio Vallatus Cæsaranensis, Salentinus, earum omnium rationnm, quæ de naturis humani generis, ac moribus explicantur a philosophis, diligentissimus peruestigator, & doctissimus, talis extitit moribus, vt iuuenis ætate, senex esset maturitate virtutum. Quamobrem diu Lucretiæ Philomarinæ, antiquæ gentis imaginibus clarissimæ, Conchanorum Principis genetrici mira probitate, & fide fuit a secretis c.a.D 1605. *Pintus.*

Iosephus, Rainaldo Falco, auiæ meæ Floræ germano, natus; post obitum Hieronymi Stambacchi, qui fuerat publicus Grammaticæ disciplinæ professor, ab V. I. DD. & patriæ optimatibus, Constantino Gorrisio, & Ioanne Francisco Aspello, obnixè rogatus est, vt eam docendi caperet prouinciam; ipsum enim inter multos huic professioni idoneos singularem liberis suis, & reliquæ iuuentuti, præceptorem cupiebant. Quibus honesta, & iusta petentibus morem gerere ad patriæ beneficium, splendoremque necessarium esse ducens, anno ipso .i. 1607. ludum aperuit florentissimum. Ad eius celebrem eruditionem non ciues modo, verum ex finitimis Lucaniæ oppidis conuenere discipuli non pauci, quorum omnium ingenia adeo in literarum cognitione prosa, & carmine per quindecennium, & amplius exculta reddidit, atque insignita, vt complures nunc ex ipsis Theologi, Iurisc̄osulti, Medici, Notarij, Poetæ, Oratores, Grammatici in sua quisq; regione, ac religione perflorerant. Isti magnam partem scribendi characterem efformant elegantem, & cancellariensem, cum id quoque studuisset, vt suum nempe imitarentur chirographum. Fuit

in prælegẽdis auctoribus copiosus, in didascalicis exercitationibus assiduus, atq; vt alter Orbilius Horatij, Virgilijque eruditor, in discipulos acerbus, & plagosus. A Fabricio Antinoro Archiepiscopo, in Acherontinam, & Materanam diœcesim a. D. 1622. ingresso, habita de Iosephi doctrina relatione, ad secreta epistolis committenda honorifice assumptus est, quod spectatissima fide, & dignitate decora ad mensem vsque Nouembrem 1630. semper exercuit.

IuliusCæsar Capacius, & Academijs, & Neapoli notissimus extitit propter multiplex, & præstans ingeniũ, vt in eius operibus, vel prosa, vel carmine, tum Latino, tum nostrati sermone laboratis elucet, nẽpe in Historijs Neapolitana, & Puteolana, Elogijs illustrium mulierum, & illustrium literis virorum, Orationibus in obitu Philippi II. Regis, In funere Margaritæ Austriacæ, In funere FrancisciMariæ II. de Ruuere Ducis Vrbini, Declamationibus in defensionem Poesis, Panegyricis, 1. in laudem Serenifs. Mariæ Austriacæ Reginæ Bohemiæ, & Hungariæ, 2. in ingressu Card. Francisci Boncompagni Archiepiscopi Neap. a. D. 1626. 3. Octo Neap. Patronis scripto, Tractatibus de officio a secretis, & de Impresijs, vt vulgo dicatur, Item Notis in Odas Cardinalis olim BARBERINI, nunc Summi, atque Sanctissimi Pontificis VRBANI VIII. & alijs. Quare hoc eiusdem ingenio, & integritate singulari per annos non paucos Fidelissima Ciuitas Neapolitana vsa est.

Præfecti Bibliothecis.

Itinerar. Italiæ p. 2. cap. 10.

IN publicis, priuatisq; bibliothecis asseruari consueuisse a Gentilibus libros, eorundem monumenta, & historiæ tradiderunt, quibus in re Grammatica celebres maxime præfectos fuisse pariter legimus, tamquam huiusmodi muneri aptissimos, reique literariæ custodes, & iudices. Quorum exemplo, & Catholica Ecclesia iam inde a primo post Christum exordio, in præcipuis quibusdam

busdam locis sacras habuisse bibliothecas, vbi studiosorum, piorumque pascerentur ingenia, non est obscurum. Bibliothecarij (qui aliquando etiam Cancellarius vocabatur) officiũ erat, librariam, omniaq; eius volumina, scripta, membranas, & similia, accuratissime custodire, Bullas, seu diplomata, vel epistolas Pontificum decretales scribere, &, si opus exigeret, Cõciliorum acta dictare, & Synodalia excribere, ac tandem apud Romanum Pontificem ea præstare omnia, quæ Sedis Apostolicæ Cancellarij nostro tempore faciunt. Vaticanæ semper clarissimi, & optimi viri, probatæque doctrinæ præfuerunt, vt infra ostendemus, quod bona aliorum gratia dixisse liceat; liceatq; etiam aliquot non Ecclesiasticos hic ipsis coniungere eo nomine, quod consimili fuere præfectura decorati.

Primus omnium ex priuatis libros congregauit Aristoteles, quos cum schola Theophrasto reliquit, qui eos Neleo Corisci filio, suoque discipulo tradidit. Hic Scepsim illos traduxit, posterisque dedit, hominibus sane imperitis: nam in fossa quadam subterranea negligenter positos occuluerunt, ac tineis, humiditateque labefactos eorum successores Apelliconi Teio magno venumdederunt argento, Aristotelicos nimirum, atque Theophrasticos. Post Apelliconis excessum Sylla, qui Athenas cepit, allatã illius bibliothecam alio transtulit. *Pius II. c. 71. Silua var. lection. p. 3. cap. 3. Strabo l. 13.*

Demetrius Phalereus, Theophrasti discipulus, primus Ptolemæi Philadelphi bibliothecarius fuit, regiq; auctor extitit, vt sacra Hebræorum volumina per septuaginta eorundem peritos interpretes in Græcum verterentur sermonem. *Ioseph. ant. Iu. l. 12. c. 2. Aug. l. 18. c. 45. de ciuit. Dei.*

Successit Demetrio Callimachus Cyrenensis, Hermocratis Iasij auditor, habitus Grammaticus, & poeta præcellens. Qui cum literas publice in Eleusini, Alexandriæ vico, doceret, cognitus in professione quãrarus, in regis fuit aulam receptus, magisterq; regulorum constitutus, & regiæ librariæ præfectus. *Gell. li. 17. cap. 21. Girald. dialog. 3. Suidas.*

Zenodotus Ephesius, versificator, & Grammaticus, Philetæ Coi discipulus, primus Homeri corrector, & ordina- *Gellius lib. 6 c. 17. Girald. ibi. Suidas.*

Q 2

dinator, ab ipso Philadelpho eidem bibliothecæ, in qua ad millia fere voluminum septingenta omnis generis studiorum aderant, præfectus est, cum esset item eius liberorum præceptor, Olympiade 124.

Girald. vbi sup. *Suidas.* Ptolemæo III. Euergete regnante, ipsam tractauit bibliothecam Eratosthenes Cyrenæus. Fuit hic variarum vtique doctrinarum, disciplinarumq; studiosus, & in ipsis perdiu cum splendore versatus; vt propterea eum alij secundum, vel nouum Platonem, alij Pentathlon vocauerint, & primum, qui Philologi nomen obtinuerit. Qua de causa nominis sui fama ad remotissimas vsque gentes diffusa, Alexandriam ex Athenis ab hoc Ptolemæo inuitatus, ibi vsq; ad V. Epiphanẽ diuersatus est, floruitque Olympiade 141. quo tempore Romani, duce, ac debellatore Marcello, Syracusarum potiti sunt.

Auct. ijdẽ. Apollonius Alexandrinus, Sillei filius, æqualis Timarchi, & Euphorionis, sub eodem Rege claruit, poeta heroicus, & Eratosthenis in bibliotheca successor.

Suidas. Aristonymus, comicus auctor eadem tempestate percelebris post Apolloniũ sub Ptolemæo IV. Philopatre regiusfactus est bibliothecarius, annum viuens LXIV.

Idem, & Giraldus l.c. Euphorion, Polymneti filius, Chalcidicus, elegiographus, in Syria apud Antiochum Magnum regem bibliothecæ regiæ præfuit, clarus circiter Olympiadem 150.

Sed compluribus iam omissis, quibus apud alios Reges, & Principes bibliophylaciorum est cura delata, nonnullos subiungamus Latinos, eruditio quorum ad tale fuit munus adhibita.

Suet. in vit. C. Iulius Cæsar bibliothecas Græcas, & Latinas publicare destinauit, quam posset maximas, imposito onere comparandarum, ac dirigendarum M. Varroni, togatorum literatissimo.

Id. in Augusto, & il lust. Grãm. Marianus Scotus. Cum ei palatinæ domus parti, quæ de cælo tacta fulmine fuerat, templum Apollinis Augustus Cæsar excitasset, porticumque addidisset cum bibliotheca Latina Græcaq; C. Iuliũ Higinum, non ignobilem Grammaticum anno imperij Octauiani XXXV. illi ipsi bibliothecæ præposuit.

C. Me-

C.Melissus,Spoleti ortus,ingenuus, Mæcenati adeo gratissimus, & amicissimus, vt ea re Mæcenas Melissus sit nuncupatus, ab eodem in familiaritatem insinuatus Augusto, curam ordinandarum bibliothecarum habuit, quas ad decus,atque memoriam Marcelli filij Octauia mater, Augusti soror, in porticu a se denominata instruxerat. *Ijdem auctores,et Plinius lib.28. Plutar.in Marcello.*

Libellos quosdam Cæsaris patris vetuit Augustus publicari epistola breui admodum, & simplici missa ad Pompeium Marcum, cui ordinandas delegauerat bibliothecas. *Suet. in uit. legerẽ, Põponiũ, de quo idẽ in illustri. Grãm.*

Dionysius Alexandrinus,Glauci filius, a Nerone vsq; ad Traianum docuit, præceptor quondam Parthenij Grammatici, discipulus Cheremonis philosophi, cui etiam Alexandriæ successit. Romæ fuit Traiano præfectus bibliothecæ,ab epistolis, a responsis, ac legationes obiuit. *Suidas.*

Deueniamus nunc ad Vaticanæ recentiorem administrationem,quam Summi Pontifices, vel mercede, vel dignitate adauxerunt, quorum nostri quoque meruerunt esse participes.

Bartholomæus,cognomento Platina, humili genere, sed ingenio sublimi ,Romam venit Callisto III. Pontifice,post cuius mortem a Bessarione Cardinale Nicæno, & Pio II. cognitus in bonis literis non ineruditus, Clericus,& Breuium Apostolicorum scriptor factus est. Pio succedens Paulus II.suspectamque habens in Pomponij Læti Academia nominum immutationem, in qua erat Platina,non solum suo fuit priuatus officio, verum etiã pessime vinculis acceptus,atque tormentis. Sed a Xysto IV. ad pristinam, immo maiorem,postea restitutus est dignitatem : Idibus .n. Iulijs Pontificatus anno vi.& ab orbe redempto 1475. perpetuus custos eiusdem Vaticanæ,tũc a se erectæ,plumbea Bulla institutus est,& scriptor Apostolicus,ac familiaris eius, menstruo stipendio aureorum decem, addito pro eo, tribusque famulis victu, & equo vno, quibus adiecta sunt dona palatinis PP. familiaribus dari consueta. Hoc in munere iam senex viuen- *Iouius. Itiner. Italiæ part. 2. cap. 10. Platina idẽ in Paul. II.*

viuendi cursum peregit anno Domini 1481. legata Pomponio Læto, quam in Quirinali habebat, domo sua cum hortulo laurorum ad coronandos Academicos, atque poetas.

Itiner. ibid. Platinæ dignitate, ac vita defuncto Xystus idem iv. Cal. Nouembr. ipsius anni, Bartholomæum Manfredum, qui dictus est Aristophilus, Decretorũ diuinorum Doctorem, familiarem sibi gratum, linguarumq; peritia conspicuum, suffecit. Vtq; huic muneri pristinum splendorem, dignitatem, & amplitudinem restitueret, decreuit, vt in posterum futuri bibliophylaces Vaticani, essent Romani Pontificis primi Scutiferi, reciperentque stipendia, honores, & emolumenta, quæ ex consuetudine tribuerentur.

Ibidem. Valer. de liter. inf. l. 1. Thomas Iugerannis Volaterranus, alio nomine Phædrus appellatus, affluentissima eloquentia, quo non alius illa tempestate clarior, nec vehementior orando fuit, Romanæ Cathedræ decus, & ornamentum sub Iulio II. a.D. 1510. eandem subijt prouinciam post Ioannem Regium Venetum, qui vir dubio procul Græce, Latineq; doctissimus ex Theodori Gazæ schola prodiẽs, in bonarum artium studia operam contulit indesinentem. Quam ob causam euenit, vt receptus in contubernium Marci Barbi Card. Veneti, & mox in Innocentij VIII. dignationem veniens, opibus est auctus, & Vaticanæ librariæ præpositus a.D. 1385.

Valeria. l. c. Volaterr.

Append ad Suppl. chr. Iouius. Itiner. vbi supra. Panuinius. Valer. ibid. Philippus Beroaldus iunior, Bononiensis, insigni, & ipse literatura stipatus, patriam aliquando cathedram rexit, tum Romæ publica mercede conductns docuit maxima cum eloquentia, atque facundia: postea a Ioanne Card. Mediceo in intimam admissus amicitiam, illi fuit a secretis. Ioanne ad summum Pontificatum elato sub nomine Leonis X. Phædroq; morte consumpto, in Vaticanæ bibliothecæ præposituram subrogatus est anno Domini 1516.

Ep. Cõrad. Ioannes Hagemannus Monasteriensis, nõ ineleganti, nec retusa mentis intelligentia in humanioribus literis, quas ex nobilioribus sibi congregauerat auctoribus

qui

quibusq; apud philologos se fecit illustrem, donec vixit eodem perfunctus est munere ibidem.

Anno Domini 1534. Faustus Sabæus Brixianus poeta, initio Pontificatus Pauli III. & Nicolaus Maioranus Hydruntinus, Marcellusque Ceruinus Politianus, quorundam aliorum successores in tali fuerunt officio. Marcellus post hæc Cardinalis, Pontifexq; creatus, binos librorum correctores, ac reuisores Latinos instituit, quibus emolumenta bibliothecarijs dari solita, etsi ab ipso recusata, concessit. Primi Latini correctores fuerunt Nicolaus idem Maioranus, & Gabriel Faernus Cremonensis, ob doctrinam, & mores Pio IV. dilectus, interque familiares habitus, qui ex vrbe Roma tandem alterum ingressus est seculum xv. Cal. Decembris a.D. 1561. *Cauitellus. Itiner. l.c.*

Legati, & Oratores.

PRincipum, rerumque publicarum secreta, & acta cognoscere, eaq; literarum, & Annalium mandare monumentis, summam & prudentiam, & fidem præseferre non dubium est. At eorundem repræsentare personam, cum ad Legati, vel Oratoris munus fungendum deliguntur, hoc opus, hic labor est. Nam Procopio monente, [Principes quærere, & seligere ad legationum munera obeunda debent emunctæ naris, ac summi iudicij viros, disertos, rerumque peritos.] Seruauit id Cyrus, Persarum, Medorumque rex, qui primus, deuicto Astyage, vltimo Medorum rege, in Persas imperium transtulit, & Asia subacta in suam potestatem totum redegit Orientem. testatur hoc Xenophon; [Quos putabat in suæ felicitatis custodia socios sibi esse adhibendos, vt hi quamoptimi forent, minime rei huius curam alijs imperauit, sed hoc suum esse putabat officium, ac item legatos quosdam ex his mitti oportere quandoq; sciebat: id quod inter res maximi momenti esse censebat, ad ea fine bello consequenda, quibus egeret. Quare vbi non essent hi, quales oportet, per quos maximæ, ac plurimæ res forent gerendæ, futurum censebat, vt res *lib. de bello Goth.* *lib. 8. de Cyri pæd.*

suæ

suæ male se haberent : sin tales essent, quales oporteret, putabat omnia pulcre successura. Igitur ita sentiens in hanc curam totus cœpit incumbere.] Cyri huius vestigia persecutus est Pyrrhus Epirotarum rex, qui Cineam Thessalum, ingeniosissimũ virum, Demosthenis auditorem, eiusq; maximam dicendi vim assecutum, apud se summo semper habuit honori, vsusque opera illius plurimum est. Quoniam cum sæpe ad ciuitates transmitteretur legatus, verum esse ostendit illud Euripidis,

Plutar. in Pyrrho.

Omnia conficit oratio, vel quæ hostile ferrum conficere non potest.

Nam Pyrrhus dicere solebat; [Plures a Cinea oratione, quam a se armis vrbes esse partas.] Hinc quales fuerint, ex nostris qui sequuntur, perpendi facile potest.

Achilles, quo inter Græcos vix vllus fuit, & armis constantior, & consilio maior, Phœnicem præceptorem, ad se ab Agamemnone missum, adeo honorate tractauit, vt ei dimidium regni sui deferret, ac dimidio honoris sui eum frui vellet, cum inquit;

Homerus Iliad. 9. Xenophon in Cõuiuio.

Aeque ac ego regna, & dimidium partire honorem.

Gorgias Leontinus, Empedoclis discipulus, qui primus neglectam adhuc dicendi ex arte rationem expergefecisse, atq; ab hominum obliuione dicitur vindicasse, magnum eloquentiæ specimen dedit, vel in quinquennali certamine Olympico, vel in legatione, qua functus est Ctisiæ collega apud Athenićses pro patria, quippe qui esset ad tractanda ista publica onera Leontinorum omnium maxime idoneus.

Cic. de Orat. & 2. de Fin. Pausan. in Eliac. post. Pla. in Gor. Pl. l. 33. c. 4. Plut in vit. Qui. l. 3 c. 1. Suidas.

Prodicus, patria Cous, Gorgiæ æqualis, qui Socrati sapientissimus esse videbatur, diuinusq; vir, fuerat enim eius præceptor, sæpe publicis muneribus functus est, & alias ex Co insula publice veniens legatus Athenas, cũ in concilio dixisset, nimiopere probatus est, & priuatim differens, iuuenesq; erudiens, pecunias lucratus est innumerabiles.

Plato in Theage. in Hipp. maior. & Protagora.

Helius Hippias Sophista Eliensis, Olympicis ludis audiente pene tota Græcia, gloriatus est, nihil esse vlla in arte rerum, quod ipse nesciret: nec solum has artes, quibus

Apuleius Florid. l. 2. Cic. 2. Orat.

bus liberales doctrinæ, atq; ingenuæ continerētur, geometriam, musicam, literarum cognitionem, & poetarū, atque illas, quæ de naturis rerum, quæ de hominum moribus, quæ de rebuspublicis dicerentur, sed & omnia corporis ornamenta sibi sua manu confecisse. Quare Elienses ciues, quoties cum externis gentibus aliquid esset tractandum, Hippiæ præ ceteris legationes committebant, idoneum illum, & iudicem, & nuncium existimantes eorum, quæ apud singulas ciuitates dicebantur. Vnde sæpe Athenas, & ad alias vrbes, sæpius etiam, & de maximis rebus Lacedæmonem legatus accessit. *Plato in Hippia maiore: minore, & Protag.*

Aeschines Atheniensis, patre natus Atrometo, literarum magistro, adolescens cum esset, ad gymnasij studiū, laboremq; se contulit, ac literas vna cum patre docuit. Primus diuinitus dicere iudicatus est, tāquā aliquo numine afflatus, in orationibus suauis, purus, distinctus, & enthymematum perspicuitate excellentissimus. Ferunt primum eum ad populum contra Philippum regem Macedonum orasse, cumq; sua oratione gratiam comparasset, legatum ad Arcadas missum, & apud istos aduersus Philippum decem millia militum armasse. Versatus est in rep. non inglorius, quod Demostheni, eiusq; suffragatoribus aduersaretur, cum quo legationes obijt, cum multas alias, tum de Pace ad Philippum. Sed eo per Pausaniam exanimato, Ctesiphontem in ius vocauit, suffragijsque iudicum imparibus voti impos, sponte sua Rhodū exulauit, vbi aperto ludo Rhodios docuit. *Plutar. in 10. Rhetor. Suidas.*

Crates, Timocratis filius, Mallotes, secta Stoicus, cognominatus Homericus, & Criticus, ob Grammaticarū, & poeticarum rerum studium, Aristarchi Alexandrini coæuus sub Ptolemæo VI. Philometore, ab Attalo rege inter secundum, tertiumq; Punicum bellum, sub ipsam Ennij mortem, legatus ad Senatum est missus. Cumque in regione palatij prolapsus in cloacæ foramen crus fregisset, per omne legationis, simul & valetudinis tempus plurimas ἀκροάσεις subinde fecit, assidueque disseruit, ac nostris exemplo fuit ad imitandum: & sic primus Grammaticæ studium in vrbem intulit. *Giral. dialog. 6. Suet. de ill. Grammat. Suidas.*

Rhodij timentes eo, quia cũ Dolabella conspirantes Cassio insurrexissent, ne pœnas confestim penderent, iussi, vt opem mutuo ipsi Cassio indigenti afferrent, atq; ad omnia obedirent, emisere denuo ad eum legationis causa Archelaum, olim in ea insula Græcarum literarum præceptorem, qui illum deprecaretur, vt ab incœpto desisteret.

Appian. li. 4. de ciuil. Rom. bell.

Ad Cæsarem legatos in Asiam mittere cum vellet Cleopatra, liberis suis regnum petens Aegypti, atq; Antonius, vt sibi priuato Athenis, si non in Aegypto, viuere liceret; penuria amicorum, & perfidia ad Cæsarem transeũtium, legare coactus est Euphronium suorum liberorum institutorem.

Plutarch. in Antonio.

Cum inter Iudæos, & Græcos, Alexandrinam inhabitantes vrbem, esset orta seditio, terni ab vtraque parte, legati delecti ad Caium Caligulam Imperatorem missi sunt. Alexandrinorũ legationis princeps fuit Appion, Plistonici filius, Grammaticus, Archibij discipulus; ex Iudæorum legatis potior Philo, Alexandri Alabarchæ germanus. Hac legatione Appion expedita, Romæ perstitit, docuitq; sub Tiberio Claudio Imp. successor Theonis Grammatici, & Dionysij Halicarnassei coæqualis. Sed antequam legatus veniret, omnem fere Græciam lustrans, in Homeri nomen ab omnibus ob maximam eruditionem, & famam fuit adoptatus: in vrbe vero cognitus, eadem de causa a Tiberio Cæsare Cymbalum mundi appellari solebat.

Giral. dialog. 2. Ioseph. ant. Iu. l. 17. 18. Niceph. lib. 2. cap. 9. Plin in præfation. hist. natur. Suidas.

De Dionysio Alexandrino, Glauci filio, qui Traiani Imperatoris fuit bibliothecarius, ab epistolis, a responsis, & legationum officio functus est, supra relatum est inter bibliothecarum tractatores.

Paulus Tyrius orator temporibus Philonis Biblij, cũ sub Hadriano Imperatore legatum egisset, Metropolim Tyrum effecit.

Suidas.

Priscus Panites genere, sophista, Theodosij iunioris epistolarum magister fuit, atq; Orator in Scythiam missus ad Attilam, Hunnorum regem, cognomento Flagellum Dei.

Ep. Cõrad.

Petrus

Petrus, orator, magister, & historicus, legatus ad Chosroam Persarum regem destinatus, valde constans, inuictusq; fuit in arte dicendi, demulcendo barbarica ingenia, dura, & superba. *Suidas.*

Otho, Bartholdi Comitis filius, supra inter sanctos relatus, ascitus in aulam Poloniæ Ducis aliquando fuit, qui eum ad Henricum, eius nominis IV. legauit, a quo post in Cancellarij locum subrogatus est.

Petrus Blesensis e Sicilia digressus ad aulam Henrici II. Anglorum regis, peruenit, annisque xxv. in ea vixit, & grauibus negotijs procurandis, legationibusq; difficillimis obeũdis ad Principes, Reges, maximumq; Pontificem cum summo vitæ periculo præfuit: ex quo regiæ maiestati charissimus extitit. *Ex eius epistolis.*

Emmanuelis Chrysoloræ, qui primus Græcas literas, varijs barbarorum irruptionibus expulsas, quingentos post annos in Italiam reportauit, auspicata legatio successit. Nam emissus a Ioanne Imperatore Constantinopolitano, vt totius Europæ reges adeũdo, pereunti Græciæ imploraret auxilium, laboriosa peregrinatione cum sibi demandatum impleuisset officium Græcia metu liberata, apud nos remanere deinceps voluit. Venetijs, mox Florentiæ, Romæque, postremo Ticini, euocante ingentibus præmijs Ioanne Galeatio Principe, Græcarum literarum studia exuscitauit tanta liberalis ingenij humanitate, atque felicitate, vt ex eius schola viri summe laudãdi prodierint, in quibus fuere Leonardus Arretinus, Franciscus Barbarus, Guarinus Veronensis, Franciscus Philelphus, & Poggius Florentinus. Obijt in Concilio Constantiensi. *Blond. in Rom. instau. Iouius dicit DCC. M. Guaz. Platina in Bonif. ix. Volaterr.*

Ioannes Cotta Veronensis, eminentissimum ingenium, & iudicium cum haberet, ludum in Laude Pompeiana admodum adolescens aperuit. Inde Neapolim ad Pontanum, & Sannazarium se contulit, quibus acceptissimus fuit; quod tantas secum eruditionis diuitias duxerat, vt a stupenda memoria clarus haberetur, mathematicarumq; rerum non modice peritus, & in poemate condendo elegantiæ, venustatis, priscæque *Iouius. Suppl. chr. Valeria. de liter. inf. l. 1*

 digni-

dignitatis æmulator esset incomparabilis. Secutus aliquo tempore Sanseuerinum, ac Traianum Cabanilium, transiuit ad Bartholomæum Vrsinum, qui Musarum liberalis hospes Academiam instituerat, aduocatis in contubernium poetis illustribus, inter quos longe clarissimus, præter Cottam, Fracastorius, Naugerius, & Hieronymus Borgius vigebant. Denique, dum Viterbij apud Iulium II. Pontificem magnis de rebus Orator ageret, pestilenti febre oppressus, in ipso iuuentutis flore .s. xxviii. ætatis anno, defecit c.a.D.1506.

Ex eius operibus, & Pito. in Fabio Albino. Sanaz. l. 1. eleg. vlt.

Ioannes Albinus Lucanus in vrbe Neap. doctrinæ, ac fidei singularis auctoritate apud Ferdinandum Regem tantum sibi lucratus est, vt Alfonsi II. tunc adolescentis, & Ducis Calabriæ primo magister fuerit, deinde a secretis. Non tantum domi, sed militiæ quoque comes, & in primis charus cum esset, scripsit de gestis regum Neap. ex Aragonia libros 4. & orationem habitam quo die Alfonsus regni diadema suscepit, & alia. Regiæ item bibliothecæ præfectus est, & propter ea, quæ composuit laureæ coronæ insigni affectus fuit. Missus est etiam ad Herculem Ferrariæ Ducem Orator.

Append. ad Suppl. chr.

Lazarus Baysius, omni studiorũ genere excellens, rerum antiquarum, earumque præsertim, quæ ad bonorũ auctorum intelligentiam spectant, maximus indagator, cuius rei tres libellos conscripsit, vnum de antiquis nauibus, alterum de vasculis, tertium de vestimentis, a Frãcisco rege summis honoribus auctus est, & per annos aliquot Venetæ legationi destinatus.

Capacius lib. 2. elog. Pocciant.

Petrus Victorius, non vulgaris perspicacitatis homo, & Attica diues facundia, validis omnium disciplinarum præsidijs munitus, Ciceronianæ eloquentiæ decus immortale, natus fuisse creditus est, vt scribendo, atque docendo omnes Oratoriæ artis locos latentes miris illustraret luminibus. Ad eum non tantum Itali, sed Galli, Germanique venerunt Florentiam, qui suaui elegantiæ dulcedine allecti, ab eius ore Græcarum, Latinarumque ambagum solutiones, & interpretationes dilucidas, tamquam oracula expectabant. Lectionibus publicis

blicis in patria ad extremam vſque ſenectutem vacauit, & interea, re exigente, ad Iulium III. Pontificem Orator miſſus, egregie id munus impleuit c.a.d. 1550.

Ioſippus Fauſtinus Vicentinus, in ciuitate Bellunenſi per annos vltra xxxiv. profeſſus, eruditione proculdubio ſumma, & prælegendo, & orando admirabilis, atque integerrima continentia, & bonitate commēdabilis fuit. Poſt præſtitam illi iuuentuti per tot annos operam, & multa ad poſteritatis etiam inſtitutionem elucubrata, Belluno a Germanis obſidione occupato, Orator vna cum ciuibus aliquot ex omni nobilitate lectis, pro quibuſcunque conditionibus pacis, ne vrbs direptioni daretur, pacem impetrauit, obſidionisq; ſummouendæ auctor fuit. *Valer. de liter. inf. l. 1.*

Augerius Giſlenus Busbequius Flander, poſt formatā adoleſcentiam Mathiæ, Maximiliani, Alberti, & Vinceſlai, Archiducum Auſtriæ, a Ferdinando I. Imperatore ad varias legationes adhibitus eſt. Ad Solimanum quoque Turcarum Imp. miſſus, in eiuſdem aula octennio plus minus, magna cum reip. vtilitate, & gloria res Chriſtianorum tractauit, ab ipſis Turcis dictus, Vir bonus. *Ant. Sand. de Script. Flandr. l. 1.*

Conſiliarij.

PHrynichus Arabius, ſophiſta, cum libros 47. vel vt alij ſcribunt arithmetica nota inuerſa, 74. Oratorij apparatus conſcriptos, (vtile ſane opus, tum ſcribendi, tum bene dicendi ſtudioſis) Commodo Imperatori dicaſſet, Cæſaris decreto Romæ in intimum conſilium aſcitus eſt. *Photius. Suidas.*

Hemonenſis Simplicius fuit, ex Grammatico Imperatoris Maximini conſiliarius effectus c.a.D. 236. *Ammianus lib. 28.*

Siluius, cognomento Bonus, natione Britannus, vir ſuo tempore Latinitatis peritiſſimus, Rhetor elegans, poeta argutiſſimus, in humanioribus literis, & moribus Principum filios inſtituere conſueuerat. Matura iam ætate ob magnum ingenium, ſingularémque vel in dicendo copiam, vel concinnitatem, regni proceribus *Pitſeus.*

ceribus

ceribus iucundus esse cœpit; quare ad intima eorum admittebatur consilia. Cum Maximo, Britannorum rege, transfretauit in Gallias, eiq; consilio, & auxilio præsto fuit omni, dum totam Armoricam in suam redigeret potestatem, & Gratianum Imp. regno priuaret, ac vita. Propter quod Decium Ausonium, qui Gratiani præceptor fuerat, acerbum habuit aduersarium, clarus anno Domini 389.

Giraldus dial.4. Pamprepius, Panopolites ex Aegypto, floruit c. a. D. 480. Zenone imperante, suopte naturæ instituto ad omne doctrinæ genus idoneus. Quapropter veniens Athenas a Proclo, absoluto philosopho philosophiam, aliasq; bonas artes edoctus, communi postea omnium consensione publicus iuuentutis magister in Grammatica decretus est, & diuturno tempore docuit. At cum inimicitias cum Theagene quodam, primario viro, immodicas exerceret, hominem exosus, Byzantium profectus, ibi Zenonis amicitiam facile contraxit, & ab illo contubernalis, atq; consiliarius adhibetur (erat enim & politicarũ rerum nõ expers) easq; res principatus sui, quas administrare, otium sibi deerat, Pamprepio demandabat.

Ex eius epistolis. Petrus Blesensis pueritiæ Gulielmi II. Siciliæ Regis informator primo fuit, deinde regijs literis, tabellisque obsignandis præfectus, omniumque regni consiliorum ita particeps, vt post reginam, & Panormitanum Electũ Stephanum, dispositio regni satis ab eius pendebat arbitrio.

Crom. l. 30. Girald dialog prior. Iouius. Trithe. de vir. illustr. Philippus, Academico nomine Callimachus, Romæ ingenium lectissimis excoluit literis: quadere philosophus clarus, orator facundus, poeta celebris, diuinarumque scripturarum non ignarus, & vndecũq; doctissimus, in Pomponij Læti Academia dignum obtinuit locum. Sed indignam innocenti animo subijt calamitatem, cum Paulus II. omnes Academicos illos, odio, & suspicione temere concepta, tamquam maligne conspirãtes sic, persequeretur, vt Philippus ante alios desumpti nominis Græci, idest Callimachi, reus, tormentis, & carcere

dede-

dederit pœnas. Ob eam iniuriam indignatus, in vltimas terras digressus, Casimiro, Sarmatiæ regi, operam sui exhibuit ingenij, qui eum Alberto filio doctorem constituit. Hic patri succedens, magistrum ad summum familiaritatis & potentiæ locum prouexit, nihilque sine Callimachi consilio in vniuerso regno agebatur, siue publicum esset, siue priuatum. Claruit c.a.D. 1480.

Antonius, equestri Beccarella familia Bononiæ natus, sed Panormita vulgo dictus, moribus, ac literis politioribus exornatus, iuri quoque ciuili opera data, & aliquot in eo studio versatus annos, illustris effectus est. Verum in poeticam, atque oratoriam, veluti raptus a natura, in ipsis, postposita legum professione, adeo eximius euasit, vt in vniuersa Italia poeta existimaretur, & esset, quem eo nomine Sigismundus Imp. in Italiam veniens, vno omnium doctorum, Principumq; assensu laurea corona donauit. Philippo Mariæ Vicecomiti, Mediolanensium Duci, sic fuit dilectus, vt maxima liberalitate susceptus, octingentis aureis annuis, & ipsum noscendæ historiæ cupidum familiariter doceret, & publice literas profiteretur elegantiores. Eo autem post grauissimis bellis occupato, adhæsit Alfonso, vtriusque Siciliæ regi, magister scrinij secretioris, & studiorum. De quo illud insigne amoris, & honoris monumentum habetur, quod cum Messanæ Virgilium legente præceptore audiret, finita lectione, potio Hispaniæ regum more afferebatur, ministrabatq; rex sua manu Panormitæ ipsi, seu poma, seu saccareas confectiones, seruientibus etiam primoribus aulæ regiæ equitibus. Ad hunc item audiendum, cum lectiones auctorum discipulis explicaret, sæpe adibat Alfonsus eiusdem Alfonsi auus, tot, tantæq; in eo literæ splendebant, & Veneres. Ad summam eius industria, & consilio in legationibus, & expeditionibus cunctis terra, marique, vt Vlysses Cratino, & Scipio Africanus Polybio, perpetuo vsus est. Floruit c.a.D. 1500.

Fazell. decad. 1. l. 8. Idē Panor. lib. 4. Iouius. M. Guaz. Pontan. de Principe.

Alexander, Baptistæ Guarini filius, qui paterna, & auita studia continuauit, ob exquisitam doctrinam, prudentiam, rerūque experientiam, cum foret insuper maximæ

Giral. in ui. Nicolai II. Estensis. Maioragius orat. 20.

ximæ integritatis, & fidei, gratissimus Duci Alfonso, & Herculi II. Estensibus adeo fuit, vt, & cum res postulassent, ipsum ad externos Principes, atq; respublicas legauerint, & in reliquis negotijs arduis consiliarium delegerint.

Elias Vinetus in epist. ad Andr. Schottum.

Antonius Goueanus, etsi fratrũ minimus, ingenij, tamẽ doctrinæque plus habuit. Burdigalæ, Andrea fratre ludimagistro, literas ante professus est, quam Elias Vinetus. Lutetiæ item docuit apud patruum a D. 1542. Inde Cadurci ius ciuile laudabiliter quoq; interpretatus est. Taurini e vita migrauit apud Sabaudiæ Ducem, libellorum supplicum magister cum fuisset, atque consiliarius, annum gerens ætatis sexagesimum.

Pitseus.

Rupertus Turnerus, Anglus natione, Romæ in Collegio Germanico liberalibus artibus attendit, necnon politioribus literis, atq; philosophiæ: post hæc Theologicã scientiam prosecutus, eius lauream accepit. Ingolstadij collegio regens præfectus est, publicisque in scholis Rhetoricam, Ethicamq; professus est, ac tandem eius Vniuersitatis Rector creatus est. Inde Duci Bauariæ Gulielmo factus est a consilijs, eiusque opera bonus Princeps vsus est in legationibus ad varios Germaniæ Principes. Vixit vsque ad annum 1599.

Relationes Neapol. & Purpura dixit.

IoannesBaptista de Leonardis, ex oppido Cicciano, cum nõ cõtemnẽda literatura præditus esset, eiusq; eruditio longe, lateq; cognita vndiq; desideraretur, a Consentinis maxime expetitus, & omni benignitate susceptus, publicus optimarum literarum professor eorum adolescentulis destinatus est. Apud eos aliquot annis vtiliter in professionem incumbens, magnam consecutus est, & mercedem, & laudem. Denique a docendis literis ad ius ciuile discendum cum pertransisset, illustri facto progressu, Neapoli causarum patronus euasit industrius. Vnde pauperum causis etiam patronus electus, tum Regij patrimonij curator sub Philippo III. ad regiorum itidem consiliariorum dignitatem assumptus est, in qua fideliter, & præclare se gessit vsque ad vitæ finem c.a.D. 1610.

Pratores.

L. Annæus Seneca, patria Cordubensis, philosophus Stoicus, Photini discipulus, continentissimæ homo vitæ, ardentissimus amator sapientiæ, eiusque indagator studiosus, ab Agrippina Domitio Neroni filio magister ob id constitutus est, impetrata illi ab Senatu dignitate Præturæ. Quinetiam fama fuit, principes Pisonianæ cõiurationis destinasse, propter eius multarum virtutum splendorem, vt post occisum Neronem, monstrum illud libidinis, & impietatis, Piso item necaretur, imperiumq; Senecæ traderetur, quod Iuuenalis tangere videtur, *Apopht. l. 6 Suet. in Nerone. Suppl. chr. lib. 8. Tacitus lib. 12. Annal. Trithem. de vir. illust.*

Libera si dentur populo suffragia, quis tam
Perditus, vt dubitet Senecam præferre Neroni? *Satyra ...*

Herodianus Alexandrinus, Apollonij etiam Grammatici filius, Romæ post M. Aurelij Imp. occasum vsque ad Gordiani minoris initium in publicis officijs, principalibusque versatus est. *Ex eod. Herod. in prin. sua histor.*

Locus hic, quamuis non proprius, non tamen incongruus esse putandus est, vt Iudicem admittat Aulum Gellium Noctium Atticarum scriptorem. Is in vrbe Roma a Prætoribus in Iudicem lectus est, vt iudicia priuata susciperet, & alias a Consulibus iudex extra ordinem datus, intra Calendas pronunciare iussus est. *Id. Gell. lib. 12. c. 13. & l. 14. c. 2.*

Dux.

SAdragesilius Dagoberti I. & Francorum regis IX. filij Clotarij II. magister fuit tantæ eruditionis, & claritudinis, vt inde Dux Aquitaniæ factus sit, florens c. a. D. 630. *Textor in Officina, & epist. 39.*

Regni Gubernator.

RVpertus Hungaria oriũdus, cum Carolus Vmbertus Neapolim venisset, vt Andreæ filio suo Ioannã priorem, Ruperti regis filiam, collocaret in matrimonium, re perfecta, ab ipso Carolo amplissima cum pote- *Summont. hist. Neap. lib. 3.*

S state

ſtate in regno Neapolitano conſtitutus eſt, donec ad bonam ætatem perueniret Andreas eius diſcipulus, tunc ſeptennis. Quare ſolus, & liber Regni Gubernator monaſta Rupertus remanſit circa a.D. 1365.

Præfecti vrbibus, & prouincijs.

Ep. Cōrad. DInarchus Rhetor, qui orationes ſexaginta, omneſque iudiciales, partim publicas, partim priuatas compoſuiſſe memoratur, ab Antipatro rege fuit Præfectus Peloponneſo propoſitus.

Appianus. Cic. lib. 12. epiſt. 17. ad eund. & ibi Aſcenſius. Crinit. de hon. diſc. li. 3. cap. 8. Q. Cornificius, domo Romanus, in poeticis clarus cū primis, & cuius eſſe dicunt libros Rhetoricorum ad Herennium, qui Ciceroni aſcribuntur a multis, ac de cuius optimis ſtudijs, & dignitate ita idem Cicero iudicabat, vt neminem illi anteponeret, paucos compararet, poſtquam publice literas docuiſſet, deuicto Pompeio, & Cæſare rerum potito, Africæ præpoſitus fuit, cui etiam, ipſo Cæſare per Brutum. & Caſſium, reliquoſque coniuratos xxiii. vulneribus Idibus Mart. interfecto, præfuit ex auctoritate Senatus.

Giral. dia. 4 Pius II. in Aſia minori cap. 92. Strabo. Athenodorus e Tarſo, Sandonis filius, Cæſaris præceptor, & apud eūdem maximo honore tractatus, ſenex tādem in patriam rediens, diſcipuli gratitudine, atque benignitate imperiū acccepit priorem Tarſenſis reip. ſtatum corrigendi, vt correxit, malis ciuibus bonos exemplo, vel facto vexantibus in exilium relegatis. Claruit anno imperij Octauiani quinquageſimo.

Pius, & Strabo ibi. Neſtor item Tarſenſis, Academicus, Marcellum, Octauiæ Auguſti ſororis filium edocuit, poſtque Athenodorum ciuitati præfuit, apud duces, & ciues in honore mirifico habitus.

Suidas. Damianus Epheſius, præterquam quod ab Imperatore Seuero inter Conſules relatus eſt, Bithyniæ quoque præfectus eſt. & porticum Epheſiam, quæ ad templum porrigebatur, ad tholi ſimilitudinem effecit.

Xiphilius. Fauſtina, Antonini Pij filia, ſperans M. Aureliū virum ſuum breui moriturum (erat enim ſenex, & imbecillus) vt ſe

vt se simul cum imperio caperet, persuasit Cassio Syro, ex Cypri regione, viro optimo, qualem imperatorem habere esset optabile, nisi quod erat filius cuiusdam Heliodori, qui propter multam Rhetoricæ artis scientiam ad Aegypti peruenerat Præfecturam.

Theon, Gymnasij sophistæ filius, docuit in patria Sidone nomine satis glorioso, cum esset in professione singularis. Fuit sub Imperatore Constantino Magno, & a Consulibus, & Præfectus. *Suidas.*

Nepotianus Burdigalensis, eloquio suauis, consuetudine comis, omnibus vtilis, nemini noxius, aut inuidus; erat enim pudicus, parcus, frugi, abstemius, nulli in professione inferior, memoriæ mirabilitate Cineam prope superans Thessalicum, Ausonij Galli poetæ sodalis, & conuictor, & in omnibus fidus amicus, ob tot, tantaq; animi commoda Præsidatum gerere cum magnificentia meruit. *Auson. in profess. Burdigalens.*

Exuperius, Rhetoricæ disciplinæ doctor illustris, animo, corporiq; a natura datis dotibus apprime ornatus, Tolosæ primum, deinde Narbone docendi causa receptus est, vbi filios Dalmatij (qui Magni Constantini frater ex alia matre) grandi mercede ad annos vsq; pubertatis erudijt. Hi mox ad Cæsaream, sublati maiestatem, præceptori honorem Præsidis, Hispaniæque tribunal contribuerunt c.a. Domini 340. *Idem ibid. Niceph. lib. 10. c. 1.*

Consules.

Plutarchus Chæronensis, philosophus, atq; historiarum scriptor eloquentissimus, ingenio, & auctoritate maxime valuit, in sententijs fidelis, in verbis luculentus, & in sacrario morum tantus arbiter fuit, vt facile Principis posset dignosci magister; Vlpij namque Traiani Cæsaris institutor ab ipsa pueritia fuit ad illustrem vsque profectum. Præter humanas disciplinas ei quatuor ingerere conatus est; nempe, *I. Dei reuerentiam, II. Sui cultum, III. Magistratuum rectam institutionem, IV. Subditorum beneuolentiam, & protectionem.* *Crinit. de hon. discipl. l. 14. c. 1. Posseuin. in App. histor. sect. 2. c. 15. Suidas.*

Cum ergo talis, ac tanti meriti esset, a Traiano fuit Istriæ præfectus, & consulari dignitate nitescens, administrauit Illyricum. Floruit c.a.D. 100.

Marianus Scotus. Suidas.

Philo Byblius, Neroniano vicinus imperio, in professione nominatissimus extitit. Consul creatus est simul cum Siluano annum agens LXXVIII. anno XX. Imperatoris Hadriani, Domini vero 139.

Capitolin. Marianus Scotus. Sabellicus. Spartian.

M. Aurelius Antoninus, magnis præceptoribus traditus, ad philosophiæ scita peruenit. Vsus est ad prima elementa Euphorione literatore, & Gemino Comœdo: præterea Grammaticis Græco Alexandro, quotidianis Latinis Apro, Pollione, & Eutichio Proculo Siccensi, & alijs, quos omnes dignitate, atq; opibus auxit: præsertim vero Pollionem, & Aprum Consules fecit anno imperij sui XV. Domini autem 177. Proculum quoque ad sublimitatem Proconsulatus euexit.

Capitolin. Gellius lib. 19. c. 8. Suidas. Xiphilinus.

Idem Imperator Cornelium Frontonem Latinum Oratorem, bonarum doctrinarum plenum, sibi in arte dicendi magistrum, cui præ ceteris detulit multum, & statua a Senatu impetrata honorauit, & Consulari potestate remuneratus est.

Gell. li. 1. c. 2. & lib. 19. cap. 12. Philostrat. Suidas. Xiphilinus.

Claudius Herodes Atticus, ex Aeacidarum sanguine nobili, qui ætate Hadriani, & eiusdem M. Aurelij omnes vniuersos in arte oratoria, grauitate, atq; copia, & elegantia longe præstitit, Asiæ præfuit, Consulatumque bis gessit, etiam ex M. Aurelij gratitudine, (puto) quoniam in ea facultate hunc ipsum habuerat auditorem.

Suidas. Textor in Officina.

Apsines Gadaræus, sophista, a Pane satus, vt referunt, Smyrnæ discipulus fuit Heraclidis Lycij, (qui solus ad hanc artem industria, & labore, natura minime iuuante, contendit) posteaq; Basiliscum audiuit, Consularem Maximiani beneficio dignitatem adeptus est. Fuit Frontonis coætaneus, & Athenis docuit.

De Damiano Ephesio, ac Theone, Gymnasij filio, etiam Consulibus, dictum est supra inter Præfectos.

Hic in transitu etiam notare, & omnibus in memoriã reducere debemus, quondam Romæ magno studio artis Rhetoricæ hominibus iniecto, magnam etiam professo-

rum

rum, & doctorum profluxisse copiam, adeoque floruisse, vt nonnulli ex infima fortuna in ordinem Senatorium, atq; ad summos honores processerint, Suetonio teste, ac Iuuenale, qui respexit ad idem, *De claris Rhetoribus.*

Si fortuna volet, fies de Rhetore Consul. Satyra 7:

Decius Magnus Ausonius Gallus, patria Burdigalensis, poeticis, & oratorijs numeris inclytus inter æui sui primarios, in patria Grammaticã, atq; Rhetoricã scholam regebat, cum eius claro nomine audito Valentinianus senior ad docendũ Gratianum, & Valentinianum, filios suos, ipsum in aulam traduxit. Quo munere nobiliter impleto, Principum gratiam demeritus, honoribusq; dignus existimatus, Consulatum consecutus est cũ Olibrio anno primo, & secundo Gratiani Imperatoris, Domini vero 379. & 380. *Cassiodorus in chron. Crinit. in poetis. Marianus Scotus. Vit. S. Paulini, Episc. Nolani.*

Brunettus Latinus, Dantis, & Guidonis eruditor, Latinæ linguæ suo tempore deliciæ, Musarum alumnus, Rhetoricæ familiarissimus, philosophiæ tutor acerrimus, bonarum artium insigne promptuarium, historicus, Theologusque laudatus, sagax in inquirendo, circumspectus in explorando, subtilis in contemplando, grauis in iudicio, simplex cum vinceret, facilis cum declararet, a Florentinis ciuibus in rebus serijs ad Principes plurimos Orator designatus, & vir denique Consularis grauissimus fuit, qui in optima reip. administratione bene ciues gubernauit, apud quos demum anno Domini 1295. ex viuis abijt. *Pocciant.*

Præfecti Prætorio.

Quanta sit ista dignitas testis est Cassiodorus cum ait; [Exhibet Præfectus Prætorio sine præscriptione longinquos, magna quantitate multat errantes, fiscum pro sua deliberatione distribuit, exceptiones simili potestate largitur, vacantia bona proscribit, delicta prouinciarum iudicum punit, verbo sententiam dicit. Quid est, quod non habeat commissum, cuius est vel sermo ipse iudicium? Pene est vt possit leges *l. 6. epist. 3.*

con-

condere, quando eius reuerentia potest negotia sine appellatione finire. Ingressus palatium nostra consuetudine frequenter adoratur,& tale officium morem videtur soluere,quod alios potuit accusare. Potestate igitur nulla dignitas est æqualis. Vice sacra vbique iudicat, nullus ei miles de fori sui auctoritate præscribit,excepto Officiali Magistri militum; credo, vt vel illis antiquitus cederet,qui videbantur pro rep. bella tractare. Curiales etiam verberat, qui appellati sunt legibus Minor Senatus. In officio suo ius retinet singulare,& talibus,tantisque viris noscitur iubere,quos etiam prouinciarum non audeant iudices in aliqua parte contemnere.]

Capitolin. in Maxim. *Eusebius in chronic.* Titianus igitur Orator excellens, Titiani senioris filius,qui Simia sui temporis appellatus est, quod cuncta imitari studeret,cum Maximinum iuniorem Principem literis instituisset, grati officij merito compensatus est. Nam præter titulum Consulis Romani,quo donatus est, Præfectus Prætorio a discipulo iam Imperatore anno D.235.statutus est.

Id.Capitol. Gordianus,adolescens,& Imp. priusquam ad Persicũ bellum procisceretur, vxorem duxit filiam Misithei, doctissimi viri,quem eloquentiæ causa dignum affinitate sua putauit,& Præfectum continuo fecit. Senatus,Persis Misithei ductu,& ingenio deuictis,Gordiano quadrigas elephantorum destinauit, vtpote qui de Persis victoriã reportasset,vt Persico more triumpharet; Misitheo autẽ quadrigas equorum,currumque triumphalem, cum titulo eiusmodi.

Misitheo eminenti viro, parenti Principum, Prætorij Præfecto, totius Vrbis, & tutori Reip. S. P. Q. R. vicem reddit.

De Ablabio Constantinopolitano Constantij magistro infra dicemus,atq; etiam de Auito.

Suidas. Dioscoridi Myræo, qui liberos Leonis Magni Constantinopolitani Imperat. I. literarum studio informauit,pro gratiarum relatione,ac retributione Vrbis, & Prætorij Præfectura collata est c.a.D.460.

Aurelius Cassiodorus Calaber ex Scyllaceo, in seculari-

cularibus disciplinis inter omnes tunc sine controuersia copiosissimus, præcellenti etiam ditatus ingenio, ob tantam doctrinam Theodorico, Gothorum regi, magister est traditus, & ab eo deinde per omnes honorum gradus elatus est. Nam fecit eum ab epistolis conscribendis, Patricium Romanum, Senatorem, sacri Palatij Quæstorem, Consulem ordinarium, Magistrum officiorum, Prætorio, ac toti Italiæ præfectum, quos omnes maxima cum fide & grauitate sustinuit, clarus ab Anastasio Imp. ad Iustinum minorem anno Domini 565.

Barr. hist. Calabr. l. 3. Io. Ferrer. in Bibliot. Mazzella. Petr. in cat. l. 11 c. 60. Trithem. & Bellarm. de script. Eccl.

Imperatores.

M. Aurelius Antoninus, qui Philosophus nuncupatus est, Rhodi annos decem Rhetoricam professus est artem: cumq; Orator eloquentissimus, moribusq; optimis euasisset, ab Antonino Pio adoptatus, Faustinam filiam eius item vxorem habuit cum imperij successione. In hoc Platonis comprobatam dicas sententiam; *Tum beatas fore respublicas, cum aut philosophi regnarent, aut reges philosopharentur.* Ingenti enim, vel rerum gestarum, vel moderationis, ac sapientiæ fama anno ab inito imperio xviii. Domini vero 182. gloriosa morte defunctus est.

Aur. Vict. Capitolin. Eutrop. l. 6. Id. M. Aurel. in epist. ad Pollionē. Tursell. li. 4. Epi. hist.

P. Aelius Pertinax, natione Ligur, literis, & calculo puer operam dedit, in Græcis potissimum eruditus; Sulpicium Apollinarem, illius ætatis doctissimum, audiuit, cui in eodem gymnasio in Grammatica profitenda successit. Ceterum tenuem quæstum pertæsus, multo auspicatius militiam inchoauit. Denique magnis facinoribus, & expeditionibus illustris, M. Aurelij iam dicti studio Consul, Proconsul Africæ, Vrbisque Præfectus designatus est. Postremo Marci successore Commodo per Martiam amicam potionato, & per Narcissum athletā strangulato, ad imperatoriam celsitatem conscendit initio a. D. 195. Exanimato circa finem tertij mensis, quo imperare cœperat, Diui nomen dedit Senatus, & ingeminatis ad vocis vsque defectum vocibus acclamauit; Per-

Aur. Vict. Bēb. Card. in annot. co mœd. Ter. Capitolin. Eutropius. Giral. dialog. 5. Herodian. Sabell. l. 5. Ennead. 7. Spartian. Tursell. in epit. Xiphilinus. Zonar. l. 2.

Pertinace imperante, securi viximus, neminem timuimus. Patri pio. Patri Senatus. Patri omnium bonorum.

Cuspinian. Eutrop. l. 9 Spartian.

Labienus Postumius is in omni vita fuit, vt Saloninū filium suum in Gallia positum, Gallienus Imp. ipsi, quasi custodi vitæ, & morum, actuumq; imperialium institutori crederet cum Præfectura Galliarum. At vero Galli cum pessime Gallienum odissent, puerumque apud se imperare ferre non possent; eum, qui commissum regebat imperium, imperatorem appellarunt, missisq; militibus, adolescenti cædem fecerunt. Eo extincto, ab vniuerso exercitu, & Gallis Postumius gratanter acceptus, talem se præbuit per septennium, vt afflictas, & pene consumptas recrearit prouincias ab a.D. 263. ad 270.

Arnig. vigil. 1. Silua var. lection. l. 2. cap. 32.

Bonosus, homo Hispaniensis fuit, origine Britannus, matre autem Gallicana, ludi literarij moderatorem aliquo tempore cum egisset, adiuuante fortuna, post Probum ad Augustalem thronum elatus est c. a. D. 278.

Cassaneus. Eunap. in Aedesio. Volaterr.

Ablabius a Constantino Magno Constantio filio magister assignatus, propter hoc, & integerrimam viuendi rationem ad honores sublimatus est amplissimos. Primum siquidem eum Constantinus Prætorio Præfectum creauit, deinde testamento legauit, vt postquam ad paternum iure successionis imperium cum Constante, & Constantino fratribus Constantius peruenisset, æquo iure cum Ablabio imperaret. Verum infideliter, ingrate, atque impie discipulus agens, præceptorem ab imperando abdicauit. Quod æquissimo ferens animo Ablabius, apud extructam sibi olim in Bithynia villam, locum regali otio, secessuique dicatum, omnibus exuberans rebus, omnibusque demirantibns substitit requietus c. a. D. 337.

Ammianus Cassiodor. hist. Tripa. l. 9. c. 45. Nicephor. l. 12. cap. 39. Panuin. in chronol.

Eugenius Latinarum literarum doctor nobilis fuit; tum dimissa schola in aulam Valentiniani iunioris sese insinuauit, vbi in ordinem antigraphiariorum, & imperialis pecuniæ custodum receptus est, deinde magistrorum etiam dignitatem consecutus. Postremo opera Arbogastis, qui copiarum omnium administrationem habebat, Valentiniano nece illata, summam rerum inuolat

lat Eugenius, & imperialia sibi sumit insignia in partibus Occidentis;nam Orientalia sibi retinuit Arbogastes c.a.D.380.imperauitq; a.ii.m.iv.d.xii. *Pōp.Laetus. Sigeb.ī chr.*

Auitus,Auernensis ciuis, Grammaticam in patria docendo,nominatissimus extitit, habuitque inter alios auditores Gregorium, qui postmodum xix. Ecclesiæ Turonensis Episcopus miraculis claruit. Cum ob eruditionis copiam atq; virtutum Senator esset, a Maximo, Gratiani Cæsaris interfectore, magister militum lectus est, & Galliæ Prætorio præfectus. Apud Treuerim occiso Maximo, purpuram induit, a Gallis S. P.Q.R. Augustus declaratus,cum Marciano, Orientis Imperat.fœdus inijt, amissasque Pannonias post multa secula Romano imperio recuperauit. Marciano defuncto, Leo Magnus Imp.Orientis, Maioranus,Cæsar salutatus, Italiæ obiuit imperium a. D. 457. qui Auitum bello superatum in vrbe Placentina Episcopum constituit. *Cassiodor. in chronic. Greg. Turonēs.l.2.c.11. Niceph. lib. 15.cap.11. Theatrum vitæ hum.l. 1.nu. 3910. volum. 22. necnon l. 3. nu.4107.volum.27.*

Ioannes Zimisces, magister scholarum Constantinopoli, opera Theophaniæ Augustæ, cuius postea duxit vxorem filiam Theodoram, a.D. 970. post Nicephorum Phocam Imperator Orientis electus est. Vixit in imperio annis vi. & mensibus vi. vna cum Basilio,& Cōstantino pueris,Theodoræ germanis,Romaniq; iunioris filijs. *Contarenus Garzon.in Plat. Vniu. discur.19. Mar. Scot. Textor in Officina.*

Villegisus, Othonis III. adhuc pueri doctor Grammaticus,& Archiepiscopus inde Moguntinus, cum post occasum Othonis II. causa ætatis eius discipulus ad imperij molem minus esset idoneus, & ipsum Imperatorē educauit,& interim per annos xvi. Romannm rexit imperium. Illud vero summæ modestiæ de Villegiso dicitur;quod patre rhedario genitus, & ad Episcopalem dignitatem, imperijque regimen eleuatus,in Oratorij sui parietibus rotas depingendas mandauit cum hac inscriptione; *Volaterra. Dodechin. Hermann. Gigas, & Brusch. de Episc.relati in Th. vit. hum. Nauclerus.*

Villegise, prioris tuæ fortunæ memor, qui nunc sis considera.

Laurea coronati.

ET quoniam Laurus, quæ post victoriam Imperatores in Vrbem redeuntes coronabat ad trimphum, eadem coronare solebat & poetas ad honorem; non abs re, posteaquam est supra de Imperatoribus dictum, aliquot ex nostris laurea corona decoratos illis putauimus applicandos; præter id quod laureatis socijs congratulaturos esse conijcimus, cum vtrique eandem palæstram literariam exercuerint, & gloriosissime quidē.

Crin. i poe. Giraldus dialog.4. P. Papinius Statius, Græca, & Latina lingua eruditus, ad nouissimum vsq; diem professus est, celebremq; discipulum ante alios habuit Papinium Statium, filium ex Agellina vxore, quæ vnica ei fuit, a pueritia ad iuuentutem literis formauit, copia, & varietate refersit, omneq; illius studium, quoad vixit, adiuuit, atq; opera castigauit. Magnum ipsi honorem tribuit Domitianus Imperator, aurum quoque donans, & coronam, dignum Principe munus in præceptorem.

Ammianus lib.18. Auson in profess. & ibi Scalig. D Hieron epistol. ad Hedibiā. Atticus Tiro Delphidius, Attici Pateræ Burdigalensis filius fuit, qui Gallias omnes prosa, & carmine suo ingenio illustrauit, quiq; vixdum pubes, poeta coronatus est in Capitolinis agonibus: vbi cum omne genus artifices decertarent, ipse poemate, quo Iouem celebrauit, palmam tulit. Priuati quoq; literarum otij fines prætergrediens, prouinciarum tribunalia, mox & ipsa palatia frequentauit, plura meritus, quam gessit in ipso flore iuuentutis.

Matth. Villan lib.3. Pocciant. Zenobius Strata Florentinus, Ioannis Grammatici peritissimi filius, & auditor, sic liberalibus disciplinis oppletus, inque pangendis carminibus euasit admirandus, vt xx. adhuc non attingens annum, post patris occubitum artes ingenuas publice promeruerit iuuentutē docere Florentinam. Pisis a Carolo IV. præsentibus Romani imperij Principibus, laurea, poeticaque corona est insignitus, & ab Innocentio VI. dignitate Protonotariatus, clarus a. D. 1355. Morti debitum persoluit quaterde.

terdecennio nequedum exacto.

Conradus Celtis Protucius, post prima rudimenta motus fama Ioannis Dalburgij, Vangionum Episcopi, & Rodulfi Agricolæ, petijt Hidelbergam, ibiq; oratoriam, & poeticam cum Hebraicæ, Græcæq; linguæ prægustationibus hausit. Inde Erfodensium, Lipsensium, Rostrocensium gymnasia perlustrans, ingentem pecuniæ vim docendo sibi quæsiuit, veniensque in Italiam, Patauij Ioannem Calpurnium, & Creticum, Ferrariæ Guarinum, Bononiæ Beroaldum, Florenriæ Ficinum, Venetijs Sabellicum, Romæ Pomponium Lætum audiuit. Ex quo vndique doctiss̄imus philosophus, Orator, & poeta, ingentiores doctrinæ thesauros post peregrinationem ad suos rediens reportauit. In familiaritatem Federici Saxoniæ Ducis receptus est, cuius suasione, atque ductu corona poetica a Federico Imp. dignus habitus est anno ætatis suæ xxxii. Domini vero 1479. Primus, qui apud Germanos hunc dignitatis titulum, & insignia gessit, & primus, qui Romanam eloquentiam, quantum Germano homini concessum, cum tirocinio Græcanicæ linguæ in Germaniam intulit, viuendi, loquendi, intelligendi præcepta tradens, & scribens multa rerum, opinionumq; veterum varietate. *Ep. Cōrad. Sodalit. lit. Rhen. Trithem de vir. illustr.*

IoannesAndreas Secaboue, Italus, patria Veronensis, religione Carmelita, Lutetiæ Parisiorū primus disertas docuit literas, cum esset vincta, & soluta oratione ditissimus. Doctor etiam Bononiæ fuit, ac poeta laureatus, florens anno Domini 1489. *Bibliothec. Carmelit.*

IoannesFranciscus Quintianus, ob ingenij excellentiam in doctrina iaminde vsque ab adolescentia, & ob incorruptam vitæ integritatem omnes in sui pertrahēs admirationem, Stoa cognominatus est. Quapropter in Ticinensi cathedra desideratus, magna mercede conductus est, vbi interiores literas professus, eruditione maxima suos locupletauit auditores. Ad vltimum, vtpote Musarum cultor industrius, a Ludouico XII. Gallorum rege lauream consecutus est c.a.D. 1495. *Epi. Cōrad Garzon. in Plat. Vniu. discur. 160. Planerius.*

Antonium Panormitam lauro etiam fuisse corona-

T 2 tum

tum supra in Consiliarijs diximus.

Append. ad Suppl. chr. Petrus Rosictus, Gallus, acerrime, ac fecundissime ingeniosus, vir alioqui festiuus, & gloriæ iucūditati plurimum studens, poetica potissimum exercitatione delectatus est. Propter quod Parisijs Virgilium publice, & diutine prælegens, laureatus poeta publice etiam appellatus est. Sub imperio Caroli V. anno Dom. 1531. excessit e corpore.

Ex eius oper. & Girald. dialo. poster. Curtius Lancilottus Pasius, Grammaticus, & poeta Ferrariensis, non paruæ celebritatis, vt eius scripta commonstrant, apud virtutum amatores locum adeptus notabilem, laureati nomine viguit.

Ex eius scriptis. Henricus Bebelius, Germanus, patria Iustingensis, cū recōditarum literarum possessionē certā haberet, in gymnasio Tubingensi a rep. conductus Oratoriam, & poeticam docuit. Itaque verbo, & compositione factus illustris, corona poetica non immerito redimitus est, floruitque a. D. 1560. Ferdinando I. imperante.

Epit. Conr. Petrus Paganus sub eadem tempora felici eruditione, & ingenuis studijs eminens, doctrinā suam vberrime in suos fecit effluere auditores, quos accepit instruēdos, cum Marpurgi poeseos, atque historiarum esset ordinarius, & publicus multo tēpore professor. Quocirca excellentiorem factum, & tamquam de re poetica bene meritum Virtus ipsa lauro coronandum proposuit.

Henricus Loritus Glareanus, patricius Claronensis apud Heluetios, carminis, & prosæ orationis abundantia notissimus, liberaliumque artium, atq; auctorum bonæ, & primæ notæ illustrator, quod eius opera faciunt manifestum, poetæ laureati honore decoratus est.

Equestri honore cum laurea insigniti, & Comitatu Palatino.

Girald. dialog. prior. Iouius. M. Guaz. FRanciscus Philelphus Tolētinas ob vtriusq; linguæ sciētiam maxima nominis prædicatione suo seculo effulsit. Adeo studiosus, & bonarum artium amator, & cultor indefessus fuit, vt tamquam alter Plinius inter cōtinuas

tinuas bellorum occupationes aliquid ſemper, aut lege-ret ſibi, aut alijs dictaret ex tempore Græca, Latina, lyri-ca, heroica, & proſam. Propter hoc omnium pene diſci-plinarum peritia, & omni modo dicendi inter omnes multorum iudicio extãs, ac ſi in Academia, & Lyceo fo-ret verſatus, primum apud Venetos, tum apud Florenti-nos, deinde apud Senenſes, poſt Mediolani, a Philippo Maria Duce, cui chariſſimus erat, inſtanter vocatus, po-ſtremo Bononiæ plurimos ꝓdocuit. Byzãtium ad Chry-ſoloram magiſtrum, ſocerumq; profectus, ab Imp. Pa-læologo, Turcarum arma infeſta ægre ſuſtinente, lega-tus remiſſus eſt in Italiam ad Chriſtianos Principes, & Eugenium IV. imploraturus, & flagitaturus opem. Cumque tanto virtutum cumulo coruſcaret, ab Imper. Federico, & eques auratus, & poeta laureatus effectus eſt. Nonagenarius Bononiæ, anno poſt Marij filij lethũ, vt philoſophus, & Chriſtianus, e corporis captiuitate ſo-lutus eſt anno Domini 1481. *Suppl. chr. lib. 15. Trithe. de vir. illuſtr.*

Marius, Philelphi filius, artium, philoſophiæq; doctor promptiſſimo ingenio, memoriaque capaciſſima, & or-dinatim diſtincta fuit, quippe qui, vt alter Seneca, veſti-gio ſtans in vno, centum ſingillatim dictantibus con fe-ſtim cuiq; ſuam eo, quo acceperat, ordine complexam carmine redderet materiam. Qua ex cauſa creatus eſt eques auratus, & poeta laureatus. Poſthæc a Federico Gonzagha, Marchione Mantuano, publico ſalario ad cathedram in eo gymnaſio vocatus, ibidem, & profeſſio-nis, & vitæ finem fecit a. D. 1480. *Girald. & Supplem. chron. ibid. Volaterr.*

Antonius Codrus Vrceus, multa, variaque doctrina vir Ferrariæ ſub Baptiſta Guarino Latinis, Græciſque literis operam dedit. Lucam quoq: Ripam dicendi ma-giſtrum diligentiſſime audiuit, ſeque apud illum ita exercuit, vt condiſcipulis omnibus anteſtaret. Sunt qui dicant, Ferrariæ primo erudire cœpiſſe pueros, cum vix annum ageret xviii. ibique deſediſſe quinquennio. Hinc xxiii. ætatis anno, eodem Ripa ſuaſore, ForumLiuij con-ceſſit, vbi magnis præmijs inductus, xiii. fere annis, ali-quo tamen tempore interiecto, profeſſus eſt. priuatim *Blanchinus in vita. Girald. dialog prior. Rubeus l. 9. Valerianus de lit. inf. lib. 1.*

etiam

etiam Sinibaldum ForiLiuij Principem, Pini filium, studiorum initijs imbuit. Rauennæ item vtriusque linguæ notitiam digna florentis eloquentiæ laudatione stipendio professus est. Romæ cum esset sub Pomponio Læto, ob diuitiarum contemptionem ab Academiæ Principe Codrus vocatus est. Bononiæ diu gratus Bentiuolis, artibus ingenuis adolescentes instruxit. Eius opera, & consilio præcipue vsus est Maximilianus Sfortia, Dux Mediolanensium. Pandulfo item Malatestæ, mox Ioanni Gõzaghæ charissimus fuit, a quo bis in Galliam, sæpe in Germaniam legatus est; vbi Maximilianus Cæsar eum, honorifice acceptum, poetam laureatum, Comitem Palatinum, equitem fecit. Annos natus xLviii. a Virginis partu 1516. animam egit.

Epit. Cõr. Nicodemus Frisclinus Balingensis æui sui facile princeps, non modo prosæ studio, verum & versus elegantia, & dignitate Tubingæ in publico gymnasio poeticæ vias monstrauit multos annos. Tantam apud omnes, maxime vero Principes, parauit sibi famã, & gratiam ex docendo, atque scribendo, vt poeta laureatus, Cæsareusque Comes Palatinus esse meruerit. Clarus anno Domini 1580.

Ex eius ope re, part. 2. cap. 9. Antoninum Colluraffum Libritiẽsem ob singularem intelligẽtiam in rebus politicis, ethicis, & œconomicis, vt eius editum volumen de Patricio Veneto indicat, cũ per plurimũ tẽpus optimis studijs nobiles adolescẽtes informasset, ante omnes vero Ioannem, Victorium, Marcum, & Iacobum, Aloysij Donati filios, Senatus Venetus equestri titulo nobilitauit.

Qui clara elogia, & statuas habuerunt.

DIgnitatem, & gloriam ij videntur ante dictis æqualem sortiti, quos studiorum, & virtutis ergo Principes, & graues, spectatiq; viri, Respublicæ, Concilia, seu Academiæ ad immortale illorum testimonium, vel diplomaticis, epitaphicisue commendarunt elogijs, & honoribus, vel statuis dignauere collocatis, vt infra scriptorum

rum

rum catalogo comprobatur.

Dionysij Lincei, qui primus literarum, syllabarum, dictionumque coagmentator fuit, atq; connexor, in præcedentibus meminimus, vt ei Romæ statua in Capitolio posita fuerit.

Cum apud Pittheum educaretur Theseus, custodem, ac pædagogum Connidam quēdam habuisse reperitur, cui ad ætatem vsq; Plutarchi vna ante Thesei celebritatem die Athenis immolabant arietem, & memoria beneficij, & honoribus hunc multo iustius prosequentes, quam Silamonem, & Parrhasium, qui imaginis Thesei pictores, atq; fictores fuerunt. [*Plutar. in Theseo.*]

Aristeas Proconnesius, facundia, & blanditijs in docendo vehemens, vincto, solutoq; sermone nobilis, temporibus Cyri, & Crœsi floruit, Olympiade 50. Ad extremum morte consumpto Siculi altare cum statua dedicarunt, & sacrificia, tamquam heroi obtulerunt. [*Apollonius Giral. dialog. 2. Strabo. Suidas.*]

Gorgias Leontinus, etiam inter legatos recensitus, qui Oratoriæ disciplinæ vim tribuit elocutionis, & artis vsus tropis, metaphoris, allegorijs, hypallagis, abusionibus, traiectionibus, conduplicationibus, repetitionibus, apostrophis, & comparibus, professus est etiam se ad quamcunque responsurum interrogationem in ludis Olympicis. Ex eius disciplina doctissimi prodiere quāmulti, sed in primis Polus Agragantinus, Pericles, Isocrates, Meno, Alcidamasq; Eleates, q; & ipsi in professione successit. Tantum in vniuersa Græcia sibi nomen adeptus est, tantamq; pecuniam, vt auream statuam solidam primus omnium Delphis in templo sibi posuerit.

Zeno Cittiensis, Stoicæ sectæ auctor, adeo se Rhetoricæ, Grammaticæque rebus applicuit, vt Oratorne, an philosophus, dubium fuerit. Ab Atheniensibus tanto affectus est honore, vt apud eum claues vrbis deponerent, aureaq; corona, & statua ærea spectabilem redderent. [*Laertius.*]

Isocrates ob vocis imbecillitatem, ac verecundiam causas non egit, sed plures erudijt. Ludum habuit in Chio nouem tantummodo docens auditores, quamuis postea centenarium superauerint numerum. Puritatem, per- [*Cic. de clar. Orat. Pausan in Attic. Photius:*]

perſpicuitatem, & curam orationum eius omnes nouerunt. Satis vberes, magnaſque diuitias poſſedit, non ſolũ quod a familiaribus, & notis exigeret pecuniam, verum etiam quod a Nicocle, Cypri rege, talenta viginti pro ſcripta ad illum oratione acceperit. Vixit vſque ad centennium, & multa cum honorificentia tumulatus eſt. In Eleuſine fuit illi ænea ſtatua erecta cũ hac inſcriptione;

Timotheus honori, amicitiæ, atq; hoſpitalitatis deabus imaginem Iſocratis dedicauit.

Alteram ſtatuam æneam adoptiuus filius ad Olympium ſtatuit in columna, cui ita inſcribitur;

Aphareus patris Iſocratis hanc ſtatuam honori Iouis, parentumque virtuti poſuit.

Tria reliquit præclare actæ vitæ monumenta;

I. *Perſeuerantiæ*; quod, cum annos fere centum vixiſſet, nunquam deſijt habere diſcipulos.

II. *Modeſtiæ*, quoniam ſemper fuit a publicis negotijs, curiſque ſeiunctus.

III. Quod ſibi *libertatem* chariſſimam rerum omnium fuiſſe declarauit.

Gellius lib. 10.cap.17. Girald.dialog.7. Plutar.in Alexand. Quintil. li. 1.c.4. Stephanus in vrb. Suidas.

Theodectes Phaſelites ex Lycia, Platonis, Iſocratis, & Ariſtotelis diſcipulus, non ſolũ in Oratoria multã operã poſuit, ſed etiam poeticam aſſecutus eſt rationem, in qua fuit excellens. In dedicatione Mauſolæi, quod Artemiſia, Cariæ regina, viro ſuo Olymp.103. conſtruxit, cum ipſe interueniſſet, victoria potitus eſt. Athenis xLi. natus annos diem clauſit extremum. Magnus Alexander, cum in Lyciam contra Perſas iturus perueniſſet, atq; in vrbis Phaſelidis foro Theodectis locatam ſtatuam conſpexiſſet, recordatus ipſum ſub Ariſtotele habuiſſe condiſcipulum, ei & parentauit, & crebras coronas iniecit, honoreſque epulatus poſt cenam exhibuit.

Pauſan. in Eliac. poſt. Suidas. Val. Max. l 7.c 3.

Anaximenes Lampſacenus Orator, Diogenis Cynici diſcipulus, & Zoili Grammatici eius, qui dictus eſt Homeromaſtix, præceptor Alexandri Macedonis, quem & in bellis ſecutus eſt, eiuſque, & patris Philippi, & priſcas Græcorum res geſtas diligenter perſcripſit, a Lampſacenis ciuibus honorem ſtatuæ demeruit, gratiam referenti-

rentibus, quod patriam ab exitio Alexandri, auctoritate, atq; calliditate sua liberasset.

Demetrius Phalereus, Theophrasti auditor, ob incredibilem pene fabricandæ orationis peritiam exquisitissimis laudibus elatus ad cælum est: nam primus orationem inflexit, eamq; mollem, teneramque reddidit, ac suauis, quemadmodum erat, videri maluit, quam grauis. Qui ob amabiles virtutes, Athenienfibus cum totum decennium optime præfuisset, cccLx. statuis æreis honoratus est.

Bonciar. in apolog. Cic. ī Orat. Laertius. Plin. lib. 34. cap. 6. Suppl. chr. lib. 5.

Apollodorus Athenienfis, Asclepiadis filius, discipulus Aristarchi Grammatici, & Panætij Rhodij, clarus sub Ptolemæo Euergete, tantum in re Grammatica vltra omnes sui seculi magistros emicuit, vt Amphictyones, qui publicum Græciæ Concilium referebant, summos illi honores habuerint. Quod decus nulli (quod sciam) contigit in aliquo artis genere, nisi Hippocrati, qui in pestilentia auerruncanda fuit Græciæ vtilissimus.

Giral. dialog. 7. Plin. lib. 7. cap. 37. Sabel. l. 10. c. 8. exēplor. Suidas.

Polybius Arcas ex Megalopoli, Scipionis Africani iunioris vna cum Panætio Rhodio institutor ijsdem temporibus, ea fuit eruditione, atque sapientia, vt quæ eius monitu gesserit Romanus Imp. Scipio, omnia bene, ac feliter euenisse proditum sit: in ijs vero, in quibus eius dicto audientem se minime præbuerit, offendisse. Adeo amicus, sociusque Romanorum vixit, vt eos Græcis iratos persæpe placauerit: quare iudicato Græciæ protectori a Megalopolitis in foro statua decreta est.

Pausan. in Arcad. Posseuin. sect. 2. c. 12. Appar. hist.

Romæ Grammaticæ professionis initio, pretia Grãmaticorum tanta, mercedesque tam magnæ, vt constet Lutatium Daphnidem ducentis millibus nummùm Q. Catulo emptum, ac breui manumissum. De eodem ita Plinius tradit, [Pretium hominis in seruitio geniti maximum ad hanc diem (quod equidem compererim) fuit Grammaticæ artis Daphnidis Cn. Pisaurensi vendente, & M. Scauro, principe ciuitatis, III.M.DCC. sestertijs licente.]

Plin. lib. 7. cap. 39. Sueton. de ill. Gramm.

Sequitur de L. Apuleio Suetonius, eum ab Eficio Caluino, equite Romano prædiuite, quadringenis annuis

conductum, multos edocuiſſe.

M. Terentius Varro, acutiſſimo ingenio, & in omni literatura peritiſſimus, cum ſibi Græcam linguam deeſſe grauiter ferret, annum agens xxxv. eam ſummo didicit ſtudio; itaque factus eſt Romanorum vndecunq doctiſſimus. In bibliotheca prima ab Aſinio Pollione de manubijs Romæ publicata huius, & vnius viuentis poſita imago eſt haud minore gloria, principe, Oratore, & ciue ex illa ingeniorum, quæ tunc erat, multitudine vni hanc coronam dante, quam cum eidem Magnus Pompeius ex piratico bello naualem dedit.

Gell. lib. 2. cap. 14. Plin. lib. 7. cap. 30. & l. 16. cap. 4. Quintilian.

Orbilius Pupillus Beneuentanus, diu profeſſus in patria, quinquageſimo demum anno Romam, Cicerone Conſule, perrexit, docuitque maiore fama, quam emolumento. Naturæ fuit acerbæ non modo in antiſophiſtas, quos omni ſermone lacerauit, ſed etiam in diſcipulos, vt Horatius ſignificat, plagoſum illum appellans, ac ne Principum quidem inſectatione abſtinuit. Ad annum vſq; centeſimũ produxit ætatem. Statua eius Beneuenti oſtendebatur in Capitolio ad ſiniſtrum latus marmorea, habitu ſedentis, ac palliati, appoſitis duobus ſcrinijs.

Sueton. de ill. Gramm.

lib. 2 ep. 1.

Parthenius Nicæus, a Cinna in bello captus Mithridatico, deinde ob ingenium manumiſſus, elegiarum, varijque carminis ſcriptor, & in Græcis Virgilij præceptor, cum inter viuentes vſq; ad Tiberium Cæſarem manſiſſet, qui eo multum delectatus eſt, hoc eodem ornamento decoratum ſe vidit. Tiberius enim ipſius ſcripta, & imaginem publicis bibliothecis inter veteres, atq; præcipuos auctores dedicauit.

Gell. l. 9. c. 9 itẽ l. 13. c. 25 Macrob. l. 5. c. 7. Sueton. in Tiberio. Suidas.

Verrius Flaccus ad excitanda, & exercitanda diſcentium ingenia, æquales inter ſe ad æmulationem committere ſolebat, propoſita non ſolum materia, quam ſcriberent, ſed & præmio, quod victor auferret. Id erat liber aliquis antiquus, pulcher, aut rarior. Quare ab Auguſto quoq; nepotibus ſuis præceptor electus, tranſiuit in palatium cum tota ſchola. Deceſſit ætatis cõfectæ ſub eodem Tiberio. Statuam habuit Præneſte in inferiori parte contra hemicyclum, in quo Faſtos a ſe ordinatos,

Sueton de ill. Gramm.

tos, & marmoreo parieti incisos, publicaret.

Potamon Mitylenæus Orator docuit Romæ c. a. D. xx. Tiberij vero eiusdem v. apud quem propter professionis excellentiam tantum habuit auctoritatis, & gratiæ, vt aliquando in patriam reuersurus, talibus ab eo commendaticijs, ac patentibus literis communitus sit. *Potamonem, Lesbonactis filium, siquis afficere iniuria fuerit ausus, an bellum gerere mecum possit, consideret.* *Suidas.*

Fauorinus ex Arelate, oppido Galliæ, omni eruditione percultus; erat enim summus philosophus, verum Rhetoricæ, Grammaticæque magis studiosus, quibus tum reliquos, tum Aulum Gellium, Noctium Atticarum scriptorem instruxit, floruit sub Traiano, & Hadriano Impp. æmulus maxime Plutarchi Chæronensis infinita, atque assidua scriptione librorum. Athenas concedēs, & nobilis in dicendo cognitus, statua nobilior effectus est. *Crinit. de hon. discip. l. 12. c. 11.* *Gell. idem.* *M. Guaz.* *Spartian.* *Suidas.* *Volaterr.* *Xiphilinus.*

Cornelius Fronto Emisenus, eiusdem Hadriani ætate, magnæ fuit auctoritatis, primumq; locum Romæ in causis agendis obtinuit. Athenis vero docuit contra Philostratum I. & Apsinem Gadarensem. Tantæ eloquentiæ copia refertus erat, vt M. Aurelio Antonino in Latinis literis magister datus fuerit. Qui Antonino Pio socero succedens a. D. 163. licet erga præceptores omnes, & Græcos, & Latinos, gratum se præstitisset, illos diuitijs, & dignitatibus prosequendo, eorumque imagines aureas in suum Lararium habendo, & sepulcra hostijs quoque, ac floribus honorando, multum tamen ex his Frontoni detulit, cui, præter Cōsularem potestatem, grandi magnificentia a Senatu impetratam statuam erexit. *Capitolin.* *Cassiodor. in chron. c.* *Eutrop. l. 8.* *Suidas.* *Xiphilinus.*

Hermogenes Tarsensis, cum annum gereret xv. tantam gloriam suæ artis assecutus est, vt Musonius philosophus, & ipse M. Aurelius Imp. ad eum audiendum adiuerint. Auditorium igitur ingressus Imperator, eo disserente delectatus, & extemporaliter loquentem admiratus, splendidis muneribus cumulauit. *Philostrat.* *Suidas.*

Oppianus patrem habuit Agesilaum inter Anazar- *Giral. dialog. 4.*

Sozom.1. ep. ad Theodos iun. Suidas. Volaterr.

benos optimatem. Poeta, & Grammaticus fuit Septimij Seueri,& Antonini Caracallæ temporibus.Tradunt Oppiani parentem,cum plurimū opibus, atq; potestate valeret,se philosophiæ studijs dedidisse,filiumq; ijs artibus erudisse,quæ liberum decent hominem, & cyclicæ dicūtur. Pestilentia cum oppetijsset in patria, florida iuuentute,a ciuibus sepulcro, & statua illustratus est cum Græco epigrammate in hanc sententiam,

Oppianus sum suauiloquens vates, quem crudelis,atque inhumani inuidia fati ante diem eripuit. Quod si longius in luce moras dedisset, nullus mihi par gloria mortalium in terris foret.

Mario Victorino ob Rhetoricam, Dialecticam,atque Poeticam, quas gloriosissime scriptis, & voce docebat in Vrbe, statuam in foro Traiani ex decreto Senatus dedicatam fuisse diximus in sanctorum catalogo supra.

Porcacius.

P.Atilius Septicianus Comi docendo claruit,qui rép. heredem ex asse cum fecisset,publico decreto, munere Decurionatus affectus est,vt in marmorea basi in D. Fidelis templo conspicitur.

P.Atilij P. T.Ouf. Septiciani Grammatici Latini,cui Ord. Comen.ornamenta Decur. decreuit, quod vniuersam substantiam suam ad remp. pertinere voluit.

Lipsius de magnitud. Rom.l.4. c. 10.

De Eumenio panegyrista, scholæ Augustodunensis Rhetore, fama pene fidem exuperat: verumtamen, nisi libri omnes fallunt, ipse quadam in oratione testatur, se quotannis pro Oratoria professione sexcenta millia nummûm accepisse. Quanto tunc in pretio Rhetores fuerunt, cum tanti eos sibi comparauerunt? Clarus fuit sub Augg. Diocletiano,& Maximiano.

Eunapius. Mar. Scot. Suidas.

Proæresius ex interiore Armenia oriundus, propter prodigiosam memoriam, & incomparabilem eloquentiam fuit fama notissimus. Iuliano Rhetore morte deleto,ciuitas incensa studio successoris deligendi,qui in docendo prærogatiuam referret, ex plurimis id munus ambientibus omnium calculis per suffragia comprobatos ad id cooptauit Proæresium, Hephæstionem, Epiphanium, & Diophantum. In eos diuisa fuit non modo

ciuitas,

ciuitas, sed etiam vniuersæ nationes Romano nomini subiectæ. Totus Oriens Epiphanio in delectum abijt haud obscure. Diophantus Arabiam sortitus est. Hephæstion reuerentia Proæresij pariter, & reliquit Athenas, & non multo post mortales exuuias. Proæresio Pōtus omnis, ac finitimæ gentes submisere discipulos. Adiunxit se illi cum tota Bithynia Hellespōtus, & quidquid terrarum supra Lydiam excurrit ad Cariam vsq; & Lyciam, atque Pamphyliam, quidquid etiam Tauro includitur, quin & Aegyptus vniuersa. Accersitus post hæc aliquando ab Imp. Constante in Gallias, tanta dignatione tractatus est, vt inter purpuratos, & honoratissimū quemque conuictor illi ad mensam assideret. Illum deinde Romam Cæsar ablegauit, ambitione quadam ductus, vt viderent cuiusmodi homines suo parerent imperio. At Romani cum varias ob dotes virum commendare, & honorare decreuissent, statuam illi ex ære pari magnitudine consecrarunt, cui subscripserunt;

Regina rerum Roma Regi Eloquentiæ.

Reditum Athenas paranti concessit Imp. vt precarium munus exposceret, at ille, vt se dignum erat, insulas postulauit non paucas numero, nec exiguas vrbi Atheniēsi in pendendo frumento vectigales, atque tributarias. Donauit istas Imperator, primariamq; dignitatem adiecit, vt Castrorum Præfectus vocaretur, nequis inuideret, quod e publico opum vim tantam referret. Huic vni, a Iuliano lege lata, ne Christiani liberalium artiū doctores essent, specialiter fuit concessum, vt Christianos doceret, qui scholam sponte deseruit indignatus, & quod alios tali priuasset officio, & ne ob id ei foret obstrictus.

Sedatus Rhetor Burdigalensis in vrbe Tolosa scholæ sedem locauit, ibiq; non sine fama suæ doctrinæ docuit, vxoremque duxit opulentam, ex qua liberos suscepit, qui Narbone docuerunt, & Romæ. Per multa etiam oppida profitendi munus obiuit. Eidem, vita deposita, sui ciues magnum contribuerunt honorem: quandoquidem non solum eius ossa ex permissu Collegij Pontificum in *Auson. in profess. & ibi Scalig.*

suum

suum transtulere municipium, sed & statuam posuerunt, librum manu tenentem, quo ipsum docendi cathedram rexisse significaretur. Floruit circa a.D. 360. & Ausonij ætatem.

Ambr. Leo l. 3. c. 6. Blond in Rom. inst. Iouius. M. Guaz. Sabell. dialog. de Rom. ling. repar. Suppl. chr. lib. 15. Volaterr.

Laurentius Valla, Patricius Romanus, philosophus, Theologus, Rhetor, atque Grammaticus sui seculi longe primus, vtriusq; linguæ doctissimus, ingenio subtilis, acer, & vehemens fuit sub Impp. Sigismundo, & Federico III. quo tempore sustinuerunt pleriq; grassantis barbariæ impetum, propulsare tamen haud potuerunt. Vindicarunt seruitio quidem Ciceronem, Quintilianum, Catullum alij, docuerunt Rhetoricam, & aliquanto accuratius Grammaticam alij; Laurentius autem in fœdũ, horridumque barbarorum sermonem accuratissimis Elegãtiarum libris Romæ primo, reliqua in Italia mox, inueteratum malum vicit, oppressitque, Latinitate suis restituta ciuibus. Quintiliani fuit in primis admirator, imitator, & cultor, docuitq; in vrbe, ac Neapoli, discipulos habens vtrobique præ ceteris illustres, Pomponium Lætum, Bartholomæũ Platinã, Antonellum Petrucium Atellanum, Antoniumq; Campanum. Romæ, morte obita, cælato ex marmore ei sepulcrũ cum effigie Catharina mater in Lateranensi Basilica, vbi Canonicus fuerat, posuit cum elogio Franchini Consentini.

Laurens Valla iacet, Romanæ gloria linguæ:
Primus enim docuit, qua decet arte loqui.

Blond. in Lombard. Iouius. M. Guaz. Pius II. in Europa c. 58. Suppl. chr. lib. 15. Volaterr.

Petrus Candidus December, exactissimæ cẽsuræ Grãmaticus, Mediolani Græce, Latineq; professus est, & omniũ sermone ob eruditionem, ac eloquentiam celebratus. Principibus maxime admodum charus, præsertim vero Alfonso Neap. regi, qui ex occultis Græciæ thesauris ad Latinam linguam locupletandam studiosissimum quemq; eius ætatis liberaliter inuitabat. Eo igitur expetente Petrus Appianum Alexandrinum traduxit e Græco. Nicolai V. Pontificis Breuium magister aliquãdo fuit. Octogenarius Mediolani, non mediocribus fortunis a Francisco Sfortia opulentatus, vitam cum morte commutauit, sepulcrumque marmoreum promeritus est.

est cum effigie iuuentutem docentis e cathedra.

Marsilius Ficinus, domi a puero apud Cosmum Mediceum educatus, liberis eiusdem magister præfectus est, cum euasisset ingenio, vtraque lingua, multarum scientiarum doctrina, moribus, & sanctimonia maxime cõspicuus, & in Platonica doctrina alter Plotinus. Numero maximo habitus, non modo apud Magnum Cosmum, sed etiam apud Petrum, Laurentium, & Iulianũ, ceterosque doctorum Mæcenates, & apud exteras nationes fuit ingenti cum gloria nominatus. Fato cessit a. D. 1499. inque Cathedrali conditus, elegantissima oratione a Marcello Virgilio laudatus, & a rep. marmorea effigie hoc elogio apposito, *Brutus l. 5. Iouius. M. Guaz. Pocciant. Suppl chr. lib. 16. Volaterr.*

En hospes, hic est Marsilius Ficinus, Sophiæ pater, Platonicum qui dogma, culpa temporum situ obrutum, illustrauit, & Atticum decus seruans Latio defendit fores primus sacras, diuino actus lumine. Vixit beatus ante Cosmi munere, Lauriq; Medices, nunc reuixit publico S.P.Q.Flor. 1521.

Marcellus Virgilius Hadrianus, triplici lingua perfecte, pleneque eruditus, in inuentionibus diues, in dispositionibus mirus, in rebus difficillimis facilis, in omni dicendi genere eloquentissimus, ac inenarrabili suauitate, & copia, aut cum e suggestu iuuentutem doceret, aut cũ in corona loqueretur. Hæ non vulgares virtutes meruerunt, vt resp. Florentina post Leonardum Arretinum, Poggium, & Bartholomæum Scalam, ad amplissimum munus a secretis ipsum assumeret. Exposcentibus medicis, Dioscoridem transferendum suscepit post Hermolai Barbari, & Ioannis Ruellij versiones, volens ex tam difficili herbario negotio non obscurã consequi laudẽ. Ex humanis abijt v. Cal. Decembris a. D. 1521. cui heredes effigiem ex marmore statuendam curarunt. *Amasæus orat. 8. Iouius. Pocciant. Valer. de lit. inf. l. 2.*

Vrbanus Valerianus Bolzanius Bellunensis, religione Minoritanus, vir admodum doctus, Græcarumque literarum peritissimus, quas per vniuersum fere terrarum orbem quæsitas longis, laboriosisq; peregrinationibus reportauit ex officina præcipue Constantini Lascharis, *Sãsouin. in vrb. Valerian. vbi sup.*

quem

quem Byzantio reuertens Messanæ tandem offenderat. Cum se Venetias recepisset, ibi magna audientium frequentia Homerum interpretatus est, & institutiones in Græcam edidit linguam, quam ad extremum vitæ diẽ constanter, & præclare professus est cum ingenuis disciplinis. Ex huius gymnasio duo inter ceteros optimo ingenio prodiere discipuli, Pierius scilicet Valerianus nepos, & Ioannes Mediceus, qui Leo X. fuit. Venetijs hanc lucis vsuram reddens in Ecclesia Fratrum Minorum statua donatur cum titulo,

Vrbano Bolzanio Bellunensi, Minoritanæ familiæ sacerdoti, summæ integritatis, & innocentiæ, qui Græcas literas, extorres iampridem, & procul a terra Itala exulantes, nobis summa, tum docendi, tum scribendi cura princeps asseruit, Pierius Valerianus Bolzanius ex fratre nepos, institutionis, educationisq; memor posuit. Vixit a. Lxxxi. m. iii. d. xii. in voluntaria paupertate felicissimus, in omnes, quoad potuit, officiosus, nulli vnquam iniurius. 1545. *mense Aprili*.

Append. ad Suppl. chr. Scardeon. Sperones in dialog.

Lazarus Bonamicus Bassianensis cum Patauij Latinas, Græcasque literas percepisset, relicta patria, iuuenis Romæ primum, deinde Bononiæ, & priuatim, & publice elegantiores professus est literas. Habitus est Orator, Rhetorq; summus, summusque philosophus, & in carminibus, & epistolis Horatiano more tantæ laudis, atq; leporis, vt nulli suæ ætatis inferior fuerit. Aduentu suo ingentem gloriam tandem Patauino gymnasio peperit, a quo primus præter morem supra præscriptam Rhetoribus mercedem annuo cc. aureorum stipendio honoris causa est auctus. In eo non solum ex tota Italia, sed & Germania auditores innumeros habuit. Septuagenarius a.D. 1552. iv. Id. Februar. expirauit, sepultusque est in Diui Antonij æde ad tempus, indeque translatus constructo insigni monumento cum ænea imagine conditus est in D. Ioannis in Viridario.

Camill. Peregrinus.

Virtute aliqua præditus vere felix existimandus est, cum in patria non ingrata vitam ingreditur: sed erit vel *Coruo rarior albo*, vel *nigro Cygno simillimus*. Obuenit

nit tamen felicitas ista nonnullis hactenus enumeratis, & alijs, neq; Lucæ Censio defuit, vel dum vixit, vel vbi mortem confectus est. Hic non Latina solum, sed Græca etiam eruditione perdiues ita fuit, vt siue prosa aliquid exararet, seu carmine pangeret, illi semper laudandum successerit, & apud sui temporis coryphæos literarum, maximeq; Petrum Grauinam, amicitiam cōciliauerit. Annos L. ab a. D. 1510. docuit, quanto profectu in moribus, & studijs Capua ipsa testatur. Ad extremum senectutis cum peruenisset, de publico menstrua pecuniæ summa sustentatus est commode. Scripsit libellum de Paraclito, & historiam Campanam, in qua cum bellū Vandalicum attigisset, spiritum edidit, & digna sepultura, & testimonio virtutis ornatus. Id est,

Campanus, hist. Longobard. Illustratori dixit.

Ille bonus Rhetor, quem dilexere Latinæ,
Et Graiæ Musæ, Censius hic situs est.

Lucæ Censio, ob institutam L. annis pubem Campanam, bono ciui non ingrata ciuitas ære P. P. Obijt diem a. æt. suæ LXXX. a. V. P. CIↃIↃLVI. prid. Non. Mart.

Præter Petrum Grauinam in epigrammatis, Capacium in historia Neap. & Tabulas Archiui Campani, huius optimi ciuis memoriam ita commendauit Hieronymus Aquinus:

Arserunt claro cæca intra incendia fato
Vesuui, ac Aetnæ, Plinius, Empedocles.
Tuq; stylo, Censi, vix limina prima flagrantes
Ingressus Capuæ, Vandalico igne peris.

Censianam scholam ipse Hieronymus Aquinus profitēdo subsecutus est triplici literarum supellectili, & multa & magnifica locuples, quæ etiam hodie honoris causa nominatur a ciuibus, & gente finitima. In æde D. Mariæ Carmelitarum hoc de eo insculptum legitur;

Hieronymus Aquinus Camp. Qui Musa Latina, Graia, & Tusca nimium floruit, His in omnibus mire scripsit, Lusus varios nobis reliquit, Nunc doctorum ciuium præclara ingenia eum deplorant, Hoc tegitur sarcophago.

Triumuiratum certe literarium isto seculo habuisse Capua mihi videtur; successit enim Aquino Lucius Paganinus,

quem Byzantio reuertens Messanæ tandem offenderat. Cum se Venetias recepisset, ibi magna audientium frequentia Homerum interpretatus est, & institutiones in Græcam edidit linguam, quam ad extremum vitæ diē constanter, & præclare professus est cum ingenuis disciplinis. Ex huius gymnasio duo inter ceteros optimo ingenio prodiere discipuli, Pierius scilicet Valerianus nepos, & Ioannes Mediceus, qui Leo X. fuit. Venetijs hanc lucis vsuram reddens in Ecclesia Fratrum Minorum statua donatur cum titulo.

Vrbano Bolzanio Bellunensi, Minoritanæ familiæ sacerdoti, summæ integritatis, & innocentiæ, qui Græcas literas, extorres iampridem, & procul a terra Itala exulantes, nobis summa, tum docendi, tum scribendi cura princeps asseruit, Pierius Valerianus Bolzanius ex fratre nepos, institutionis, educationisq; memor posuit. Vixit a. Lxxxi. m. iii. d. xii. in voluntaria paupertate felicissimus, in omnes, quoad potuit, officiosus, nulli vnquam iniurius. 1545. *mense Aprili*.

Append. ad Suppl. chr. Scardeon. Sperones in dialog.

Lazarus Bonamicus Bassianensis cum Patauij Latinas, Græcasque literas percepisset, relicta patria, iuuenis Romæ primum, deinde Bononiæ, & priuatim, & publice elegantiores professus est literas. Habitus est Orator, Rhetorq; summus, summusque philosophus, & in carminibus, & epistolis Horatiano more tantæ laudis, atq; leporis, vt nulli suæ ætatis inferior fuerit. Aduentu suo ingentem gloriam tandem Patauino gymnasio peperit, a quo primus præter morem supra præscriptam Rhetoribus mercedem annuo cc. aureorum stipendio honoris causa est auctus. In eo non solum ex tota Italia, sed & Germania auditores innumeros habuit. Septuagenarius a.D. 1552. iv. Id. Februar. expirauit, sepultusque est in Diui Antonij æde ad tempus, indeque translatus constructo insigni monumento cum ænea imagine conditus est in D. Ioannis in Viridario.

Camill. Peregrinus.

Virtute aliqua præditus vere felix existimandus est, cum in patria non ingrata vitam ingreditur: sed erit vel *Coruo rarior albo*, vel *nigro Cygno simillimus*. Obuenit

nit tamen felicitas ista nonnullis hactenus enumeratis, & alijs, neq; Lucæ Censio defuit, vel dum vixit, vel vbi morte confectus est. Hic non Latina solum, sed Græca etiam eruditione perdiues ita fuit, vt siue prosa aliquid exararet, seu carmine pangeret, illi semper laudandum successerit, & apud sui temporis coryphæos literarum, maximeq; Petrum Grauinam, amicitiam cōciliauerit. Annos L. ab a. D. 1510. docuit, quanto profectu in moribus, & studijs Capua ipsa testatur. Ad extremum senectutis cum peruenisset, de publico menstrua pecuniæ summa sustentatus est commode. Scripsit libellum de Paraclito, & historiam Campanam, in qua cum bellū Vandalicum attigisset, spiritum edidit, & digna sepultura, & testimonio virtutis ornatus. Id est, *Campanus, hist. Longobard. Illustratom dixit.*

Ille bonus Rhetor, quem dilexere Latinæ,
Et Graiæ Musæ, Censius hic situs est.

Lucæ Censio, ob institutam L. annis pubem Campanam, bono ciui non ingrata ciuitas ære P. P. Obijt diem a. æt. suæ Lxxx. a. V. P. CIƆIƆLVI. prid. Non. Mart.

Præter Petrum Grauinam in epigrammatis, Capacium in historia Neap. & Tabulas Archiui Campani, huius optimi ciuis memoriam ita commendauit Hieronymus Aquinus:

Arserunt claro cæca intra incendia fato
Vesuui, ac Aetnæ, Plinius, Empedocles.
Tuq; stylo, Censi, vix limina prima flagrantes
Ingressus Capuæ, Vandalico igne peris.

Censianam scholam ipse Hieronymus Aquinus profitēdo subsecutus est triplici literarum supellectili, & multa & magnifica locuples, quæ etiam hodie honoris causa nominatur a ciuibus, & gente finitima. In æde D. Mariæ Carmelitarum hoc de eo insculptum legitur;

Hieronymus Aquinus Camp. Qui Musa Latina, Graia, & Tusca nimium floruit, His in omnibus mire scripsit, Lusus varios nobis reliquit, Nunc doctorum ciuium præclara ingenia eum deplorant, Hoc tegitur sarcophago.

Triumuiratum certe literarium isto seculo habuisse Capua mihi videtur; successit enim Aquino Lucius Paga-

ninus, cui in laudabili, & operosa senectute defuncto c. a.D.1580. in templo D. Mariæ Annunciatæ monumentum hoc factum est;

Hic Paganine iaces Musarum gloria Luci,
Grammaticæ pariter, Rhetoricaque decus.
Cuius iam meritis tantum Campania debet,
Varroni quantum maxima Roma suo.

Egnat. l. 5. c.2. exempl. Valerian. in carminib. ad Egnatiū.

Benedicto Prunulo, homini impense erudito (qui triginta, & amplius annos Venetijs ornatissime, ac disertissime docuit publice) vniuersæ vrbi charissimo, vtpote quem incorrupta cohors iuuenculorum, sobrius ordo grandioris ætatis, veterumque caterna prudens defunctum luxerunt, Ioannes Quirinus præceptori suo funus satis amplum faciendum curauit, monumentumq; marmoreum mox in Minoritana Ecclesia posuit, memor nimirum, & veræ bonitatis illius, & perfectæ, quam ab eo apprehenderat, eruditionis.

Anton. Verderius. Id. Pier. l. 46. Hierog ĩ epist. ad Bened. Agnell. Sansouin. in vrbib.

Ioannes Pierius Valerianus, a puerili ætate fuit amico in literas animo. Venetijs audiuit in arte dicendi Benedictum Prunulum, in eloquentia quinquennio M. Antonium Sabellicum, in varia rerũ cognitione Georgium Vallam, sed rarissimum Ioannem Lascharim præcipue obseruauit, in quo magna optimarum artium scientia, summa vetustatis inuestigatio, reconditarumq; rerum studium, atque notitia non vulgaris elucebat. Ab Vrbano patruo etiam linguam Græcam, eamque adeptus est virtutem, ac iudicium, quæ ex illius operibus vnusquisque intelligere potest: quare dignus inuentus est, cui Hippolytus Medices, Cardinalis postea factus, docendus, monendusq; traderetur. Baptistæ Egnatio, Sabellico magistro, Cœlio Calcagnino, Ioanni Manardo, Achilli Bocchio, Romulo Amasæo, Cornelio Musso, Petro Bembo, Actio Sannazario, Arnoldo Arlenio, plurimisq; alijs huiusmodi viris familiarissimus fuit. Senio cõfectus Patauij extinctus est nõ sine tristi, & acerbo luctu totius Academiæ, præsertim vero Petri Carrarij, & Ioannis Baptistæ Rotæ amicorum, qui eius tumulo hoc epitaphium apposuerunt.

Pierio

Pierio Valeriano Bellunensi, poetæ, Rhetoriq; amplissimo, cuius pia umbra non pœnitendum hic tumulum sortita est: nam, ut optabilis in patria, ita speciosus Patauij, supremi officij decus fato amissum, virtute recuperauit, Petrus Carrarius, & Ioannes Baptista Rota Patauini, vnanimes grato hospiti posuerunt.

Venetijs autẽ in Ecclesia Minoritarũ fuit illi etiã multo cum honore statua collocata. Claruit c.a.D. 1565.

Marius Nizolius in literarũ monumẽtis, seu Græcis, siue Latinis perquam nauus, atque assiduus, & sicuti varie eruditus, ita & rerum, quæ ad Latinam linguam ab omni vitio pure conseruandam pertinerent, eamq; maxime, quæ ab ipso Cicerone proficiscitur, præter alios obseruantissimus. A pueritia enim dies, noctesque eundẽ sub puluillo, in sinu frequenter habuit legendum, ac deterendum, idq; sic, vt ab eius vestigijs vix pedes quoquã dimoueret. Propter modestissimos mores, & disciplinã a Duce Octauio Farnesio semper dilectus est, cuius hortatu Parmenses eum ad munus iuuentutis in studijs humanioribus exercendæ vocarunt, atque humanissime exceperunt. Huius splendore illustrati ciues (postquam diu docendo, & scribendo, non solum ætati suæ, sed futuræ etiam bene consuluisset) e vita profectum elogio tali in maiori Ecclesia Brixellensi prosecuti sunt. *Ex præfat. ad Thesau. Cic. eiusdẽ.*

Mario Nizolio Brixellensi, obseruationum in M. Tullium Cic. auctori primo, & philosophiæ Aristotelis instauratori vnico, Brixellenses ciues ciui suo, patriæ communis decoratori, memoris, ac grati animi testificandi gratia posuerunt anno Domini 1576. qui Lxxviii. annos natus mortuus est.

Iustus Lipsius ex parentibus opibus, & genere perhonestis ortus est, quibus Bruxellas profectis, illic puer sex annorũ literarijs imbuitur studijs adeo facili, promptoque ingenio, vt præceptor eum genibus impositum, & sic pensa recitantem, alijs ad æmulationem, & exemplũ ostenderet. Annum agens decimum Athum, Hannoniæ oppidum, missus, biennio carmen ibi scribere cœpit, & inde Coloniam Agrippinam ad gymnasium Societatis *Aubertus Miræus. P. Matth. Narrat. 3.*

IESV. Philosophicis postmodo studijs insistens iuris quoque prudentiam Louanij libauit. Romam adolescēs cum venisset, in Card. Granuelani domum admissus, circiter biennium illi a Latinis epistolis fuit. Ibidem Card. Sirleto acceptissimus fuit, Muretum audiuit, Bencium loco fratris habuit, Sigonium, Petrumq; Victoriū per viam vidit. In patriam redire volens, Viennam Austriæ in Maximiliani II. aulam se contulit; indeque discedens, Ienæ annum, & amplius constitit, docuit, atq; illa primordia ad professorium munus illi fuere, in quo ad extremum vsque halitum magna constantia perstitit, ne iuuentuti, cui ad optima ducendæ natus erat, deesse videretur. Eius opera historica, politica, ethica, Critica, philologica, Apologetica, & epistolas, quis numerabit? Vt ætate sua Titus, ita Lipsius vere humani generis delicium fuit: hunc namq; Principes, Reges, Pontifices, amauerūt; hunc Itali, Hispani, Galli, Germani, Britanni, Pannonij, Rusci, Dalmatæ, Græci venerati sunt; huius denique amicitiam eruditi omnium gentium, omnium Ordinum homines experiuerunt. Louanium tandem regressus a.D. 1592. Brabantiæ Ordinibus benigne, serioq; vocantibus, ibi vsque ad annum 1606. quo eum vita defecit, in Academia professus est. Illud de eo celebre prædicatum est; [Flandriam petere oportet, vt videatur Louanium; & Louanium; vt Iustus Lipsius; qui est omnium eius vrbis ornamentorum pulcherrimum.] Marmoreum tumulum vna cum statua, ære suo vidua, excitauit S.P.Q. Antuerp. viri suorum ciuium olim studiosissimi ossa sepulcro item ex marmore complecti voluit hac epigraphe addita;

Iusti Lipsi quod claudi potuit, Hic iacet.
S.P.Q. Antuerpien. Inclyti viri Famæ, Orbi notæ,
Virtuti cælo receptæ, H.M.P. Vixit a. Lviii. m. v.

Commemoratis hucusq; professoribus, qui ad nō sacros honores, ac potestates elati sūt, atq; peruenerūt: nunc reddendus est debitus honoris, & gloriæ locus Ecclesiasticis, in eorundem studiorum exercitatione versatis.

Pro-

Protonotarij.

FRanciscus Niger, presbyter Venetus, uir diuinis scripturis pstudiosus artiū, & philosophiæ doctissimus, Orator, & poeta ingeniosus, in Patauino gymnasio publicas Humanitatis lectiones professus, ibi, & alibi, sed in patria potissime claruit sub Federico III. & Xysto IV. a. D. 1480. At cum Hippolyto Estensi Cardinali adhæsisset, ab eo Protonotariatus dignitate amplificatus est. *Girald dialog. poster. Trith. de vir. illust.*

Læuinus Florentius, sacra, liberalique doctrina ad miraculū vsq; exauctus, lyricique carminis post Horatium princeps habendus, antiquitatis perscrutator diligens fuit. Siquidem Romæ cum in luce doctorum hominum versaretur, nummos veteres, signa, tabulas, librosq; calamo exaratos, magna industria collegit. Iuris item antiqui peritiam calluit. Hisce præsidijs mirifice Romanam historiam illustrauit, commentariumq; exquisitū in Suetonij Cæsares iterum edidit. Horatium etiam copioso commentario ab eodem declaratum Andreas Schottus post mortem vulgauit, & plura composita manu scripta apud heredes latere putata sunt. Septuagenarius interijt a. D. 1595. cum fuisset Ecclesiæ Leodiensis Archidiaconus, & S. R. E. Protonotarius. *Sander lib. 2. de Gandau. clar.*

Episcopi.

HEraclas Alexandrinus, sermone disertissimus, & in omnibus philosophicis studijs eruditus non modice fuit. Huic Origenes præceptor tradendi prima elemēta incipientibus delegauit officium, cum sibi perfectiorum reseruasset instructionem. Quod munus omni virtutis exemplo exequens, Episcopalem in patria consecutus est dignitatem post Demetrium, & a Marco Euāgelista XII. ob cuius celeberrimam opinionem Iulius Africanus historicus significauit, se Alexandriam ad eum visendum properasse. Episcopatui præfuit annos *Euseb. hist. Eccl. lib. 6. c. 12. & 22. Lucidus lib. 10. c. 3. Martyrol. Rom. Niceph. lib. 5. cap. 11. & 18.*

nos xix. vsque ad.250.Domini,quo sanctitate clarus, & eruditione prid.Id. Iulij obdormiuit in pace.

De Dionysio Alexandrino publicæ scholæ rectore, eiusque post Heraclam in Episcopatu successione, in Sanctorum catalogo prænarrauimus; quemadmodum & de Frumentio, Meropij discipulo, & de Cosma Ioannis Damasceni magistro.

Exuperium Rhetoricæ artis doctorem, cuius inter Præfectos vrbibus, & prouincijs est habita mentio, Episcopum fuisse Tolosanum, & in sanctorum ordinem, iv. Cal.Octobris repositum, Romanum testatur Martyrologium, atque Hieronymus.

Ioannes Grammaticus Antiochenus, etiam supra sãctorum numero ascriptus, factus est in patria xLi. Episcopus, annisque xviii. Antiochenam rexit Ecclesiam ab anno Domini 424.

Pitseus. Paulinus Britannus, S.Hilduti discipulus, vir fuit, quẽ doctrina suo tempori reddidit commendatissimum, & posteritati minime obscurum. Inter ceteras eius laudes, ea non est vltima, quod sub ipsius disciplina S. Dauid, Archiepiscopus Neuensis, cum singulari literatura, tum vitæ sanctitudine illustris extiterit, & non vulgare Britãniæ lumen euaserit. Nouissime a.D.530.creatus est Ossismorum Episcopus.

Aymonius l.4.c.17. Lucidus de reg. Franc. l.10.c.8. M. Guaz. Dagobertus IX. Clõtarij II. filius, & Galliæ rex, de quo etiam supra in Sadragesilio Aquitaniæ Duce meminimus, sub magisterio Arnulfi memorandæ probitatis, & sciẽtiæ viri, pueritiam in literario studio exercuit. Successu temporis grati animi officio, atque fauore doctorem ipsum ad Metensem Episcopatum sublimandum curauit.

Pitseus. Ethelvvolfus Anglus, Ordinis S.Benedicti monachus, pietate, doctrina, versu, solutaque oratione præcellens, in monasterio patrio Berniciorum primum præceptorem habuit Ealfridum, qui postea Lindisfarnensis fuit Episcopus c.a.D.750.

Cum Sanctis, ac religiosæ memoriæ viris annumerati sunt etiam Notgerus, & Franco, Leodienses Episcopi,

Suithu-

Suithunus Episcopus Vvintoniensis, Adalbertus Episcopus Pragensis, Ioannes Episcopus Eugubinus, Gerardus Episcopus Potentinus, Vicelinus Episcopus Aldemburgensis, Lanfranchus Episcopus Papiensis, & Paulinus Episcopus Campanus.

Atelulfus, Egberti Magni, regis Angliæ filius, a prima pueritia in moribus, & bonitate habuit institutorem Helinstanum, post in literarum exercitatione S. Suithunũ, qui successiue Episcopi Vvinthonienses fuerunt. Quibus magistris ita educatus est, vt ne vitã quidem regalẽ Ecclesiasticæ conferret, nec ludum vllum cum literario compararet. Rex factus, Romam peregrinus aduenit, Sedique Apostolicæ magnam sui regni partem tribuit, reparando insuper Anglorum scholam, ibi non multo ante tempore fortuito incendio redactam in cineres, quam & multis donationibus auxit: tantũ interest ab infantia optimos nancisci præceptores. Claruerunt ambo circa annum Domini 857. *Idem Pitseus.*

Ioannes Asserius, Britannus, Benedictinæ religionis cœnobita, ab Alfredo rege vocatus e Vvallia in Angliam, bona suorum venia ad ipsum se contulit, eiusque liberos accepit instituendos. Cumque animaduertisset regem esse literatum, literatorumq; fautorem singularem, cum S. Neoto, & alijs quibusdam doctoribus auctor illi fuit, vt Oxoniensem Academiam, furoribus bellicis iam pene deletam, pristinæ restitueret dignitati. Fuit Ioannes felici ingenio, mira modestia, multiplici doctrina, vita irreprehensa, quorum omnium intuitu ad Siburnensem Episcopatum elatus est. Floruit a. D. 909. *Idem.*

Adelmãnus Grammaticus ex clerico Leodiensis Ecclesiæ creatus est Episcopus Brixinensis: erat enim in sacris, & in secularibus literis studiosus, philosophus, poeta, dialecticus, oratione vincta, & libera pariter cultus, tamquam discipulus quondam S. Fulberti, Carnutensis Episcopi, c. a. D. 1039. *Trith. & Bellarm. de script. Eccl.*

Turgotus Anglus, illustri editus progenie, multis virtutibus etiam conspicuus extitit. Eo tempore, quo Gulielmus Normannus Anglicum regnum occupauit, hic iuuen- *Pitseus.*

iuuenta florente vnus erat inter obsides, qui pro tota Lindisseia, & castro Lincolniensi tradebantur. Sed corruptis pecunia custodibus in Noruegiam fugit, vbi Olaū regem pie docuit, multisque ad diuinum obsequium pertinentibus diligenter informauit. Inde monasterium ingressus tantum profecit, vt Alcuino in cœnobij regimine per annos xx. successerit. Postremo ab Henrico I. Angliæ rege a. D. 1107. ad Episcopalem S. Andreæ cathedram in Scotia gubernandam promotus est, & a rege Scotiæ ibidem receptus humaniter, Cal. Augusti Dominico die Eboraci ab Archiepiscopo Thoma, & Vlrico Cardinale consecratus est.

Idem. Rupertus Foliotus, Gilberto Folioto, Londinensi Episcopo, propinquus consanguinitate, postquam in patria in ijs studijs adolescentiam transegit, quæ illi conueniebant ætati, in Galliā ad ingeniū magis, magisq; poliendū transmigrauit. Melduni diu resedit, multa didicit, pariterque docuit, atq; cum ceteris S. Thomam, Cantuariensem Episcopum, & martyrem, dicitur habuisse discipulum, quem postea patronū expertus est optimum. Nam aliquantum temporis in eius aula versatus, primum factus est Archidiaconus Oxoniensis, tum a. 1164. post consanguineum Gilbertum Herefordensi Ecclesiæ præfuit.

Idem. Ioannes Salerbeiēsis ad bonas artes capessendas a natura formatus, humanioris literaturæ flores adolescens collegit in Anglia. Iuuenis causa studiorum Galliam peragrans, & Italiam, vtrobique celebriores frequentauit Academias tam felici progressu, vt insignis poeta, Orator eloquens, omnes liberales disciplinas, mathematica, philosophiam, ipsamq; Theologiam solide perceperit, & vtramq; linguam cum Hebraica simul. Porro cum tantus euasisset, vt vix inueniret, a quo vlterius aliquid posset addiscere, docere aggressus est alios. Qua in functione adeo accuratam adhibuit diligentiam, vt suis auditoribus, tum Latinæ, tum Græcæ linguæ priscā dignitatem, natiuamque puritatem ostenderit. Post hæc Hadriano IV. Pontifici notus, & a conscientiæ secretis fuit,

fuit, a quo Henrico II. Angliæ rege fauente; & Carnutensibus postulantibus, anno 1177. Episcopus factus est Carnutensis.

Siluester Giraldus Cambrensis, ex nobili stirpe genus ducens, felicitate ingenij, & in rebus agēdis dexteritate valuit. In Anglia humaniores literas, artes ingenuas, & philosophiam ita comprehendit, vt nihil horum esset, quod alios exacte docere non posset. Verum discendi perauidus totam fere perambulauit Europam, vbique excellentiores inuisens Academias, semperq; ad thesauros literarios nouam faciens accessionem. In patriam rediens, Parisijs substitit, ibique studio triennali Theologiæ cursum confecit, & in Anglorum collegio scholas artium post hæc aperuit, bonasq; disciplinas diu professus est. Cum autem fama virtutis, & eruditionis eius percrebuisset, Angliæ rex Henricus II. eum reuocauit in patriam, in aulam asciuit, sibi ab epistolis delegit, Ioanni filio, natu minimo, tutorem, atque præceptorem assignauit, in Hiberniam cum eo postmodum misit, cuius negotia omnia prudentissime, ac felicissime direxit. Ad extremum Episcopatui Meneuensi præfectus est. Clarus anno Domini 1210. *Idem.*

Thomas Nouomercatus, exacta domi pueritia, Cantabrigiam ad studia missus est, vbi humanitatem, scientias mathematicas, artes optimas, atque philosophiam sic apprehendit, vt ibidem magister artium crearetur. Fuit Rhetor illo tempore non contemnendus, quemadmodum eius scripta coarguunt. Denique innocentis vitæ, doctrinæq; abundantis ratione dignus habitus est, cui Episcopalis conferretur dignitas in Ecclesia Carleolensi. Floruit a. 1410. *Idem.*

Hieronymus Neapolitanus Ord. Eremitarum S. Augustini, qui ingrauescente ætate Censorium Catonem imitatus, Græcas didicit literas, multaque de Græco in Latinum conuertit sermonem, vtriusq; peritissimus, Nicolai V. Romani Pontificis olim doctor, Episcopus factus est Consentinus. Clarus a. 1440. *Epit. Conr.*

Ioannes Hungherettus cognominatus, Guarini Veronen- *Girald. dialog priori.*

Pius II. in Europ.c. 2. Volaterr. ronensis discipulus, a quo Latinarum, Græcarumq; literarum cognitionem non aspernabilem accepit, ludum habuit, profecitque non parum in prosa, & in aliquo poetarum numero fuit. Nam eius carmina quandam præseferunt indolem renascentis poeticæ, quæ ante ipsũ extincta, per secula multa iacuerat: quamuis elegia aliquanto præstiterit, quam heroico versu. Scholam tradẽs Baptistæ filio, & discipulo, Præsul ipse Quinqueclesiensis in Pannonia renunciatus est c.a. 1406.

Bonfinis l. 1. decad. 3. Mathias Coruinus, Hungariæ rex, circa eadem tempora Ioannem Vitesium, Varadiensem Episcopum, magistrum suum, amplissimo illo Comitatu perpetuo donauit, quo ipse, posterique Pontifices eo legitime fruerentur, & demum ad Strigoniensem Episcopatum euexit.

Giral. ibid. Iouius. Michael Faernus. IoannesAntonius, dictus Campanus, puer a parentibus amico sacerdoti literis, moribusque traditur imbuẽdus, a quo Neapolim perductus, apud Carolum quendam ex primoribus adhibitus est duobus illius filijs, & doctor, & ductor. Ea in vrbe tunc Laurentius Valla, de Latinitate optime meritus, publice profitebatur. Hunc studio summo audiens Campanus, literis elegantioribus die, nocteq; per quinquennium eam dedit operam, vt quanto æquales post se interuallo reliquisset, tantum par Vallæ vix pubes a plerisq; censeretur, quem & ipse præceptor palmam in dissertationibus ferre commendabat. Inde Perusium profectus, tantum nomen acquisiuit, vt eo legente reliqua frigerent subsellia, cum omnes legendi maiestatem, doctrinam, validum latus, vocemque demirarentur, atq; stuperent. Ibi etiam degustata iuris cognitione ad mathematicam, & philosophiam totus incubuit: cuius doctrina contenti, atq; illustrati ciues, ipsum libentissime ciuitate donarunt. Verum Pio II. Perusinam vrbem adeunti, in transitu ad Cõcilium contra Turcas Mantuæ indictum, in familiaritatem se dedit, qui vehementer eius carminibus, & oratione delectatus est. Ex quo factum est, vt vacantem in Calabria Crotoniatem Episcopatum Pius Campano prospexerit,

&

& post hunc Interamnensem, tamquã vberioris fructus, & sedis magis honoratæ. A Paulo II. copiosus effectus est. A Xysto IV. qui in Perusino gymnasio ipsum præceptorẽ habuerat, Tudertino Præsidatu, mox Fulginate Præfectura, & tãdẽ Tifernatiũ regimine honestatus est.

Per idem tempus floruit Petrus Ranzanus, Panormitanus, Ordinis Prædicatorum. Is Theologiæ professor, Oratoriæ, atque poeticæ sic insudauit, vt in Oratorem & poetam facundum euaserit. Eius eloquentiæ fama impulsus Ferdinandus Neapolitanus rex, Ioanni filio (qui post a Xysto IV. Diaconus Card. S. Hadriani iv. Id. Decembr. 1477. creatus est) eum adhibuit magistrum, deindeq; ad Lucerinam sedem Episcopalem promouendum prouidit. *Fazellus l. 8. decade prior. Panuin. in Xysto IV.*

Georgius Alexander inter Græcæ linguæ doctores in vrbe Roma cognitus est non postremus, atque moribus etiã humanissimis, vitaque ob integritatem venerabili, quæ vna maximum meretur, & præconium, & præmium. Hic post multa ad Cretensem Præfulatum sub ista tempora ascendit. *Volaterr.*

Engelbertus, doctrinæ eminentia, & bene viuendi veritate mirandus, Maximiliani I. optimus literarum imbutor, discipuli grata compensatione, atque fauore Episcopus Nouæ ciuitatis in Austria factus est c.a. 1490. *Cuspinian. Theatr. vitæ human.*

Maximilianus idem Latinas quoq; literas a Thoma adeo doctus est optime, vt suæ ætatis historici quicunq; illum eloquentia ne æquare quidem potuerint. Thomas hic eius etiam studio, & gratia Constantiensi Ecclesiæ Episcopus præfectus est. *Borrellus.*

Philippus, eiusdem Maximiliani Cæsaris filius, Archidux Austriæ, inenarrabili industria, elegantibus, & ingenuis artibus instructus est a Francisco, qui postmodum Episcopus electus est Vesontinus. Apud eundem ita profecit, vt non literarum modo scientia, sed moribus, omniq; virtutum genere supra omnes Principes informatus videretur. *Idem, & M. Guaz.*

Gabriel Altilius, in Lucania natus, propter ingenium in Pontani Academiam receptus hilariter, tantam de *Iouius. Sãnaz. l. 1. Epigr. Musarũ lux.*

illa politioris literaturæ gloriam hausit,maxime in poetica,atque adeo molliter, & admirande in elegis, & heroico carmine emicuit,quemadmodum ex epithalamio Isabellæ Aragoniæ,quod conspicuam habet eruditionē, atque facundiam, vt Pontani eiusdem, Sannazarijq; testimonio antiquis vatibus æquaretur. Qua de causa regi Ferdinando iuniori præceptor datus est, virtutisq; causa Episcopatus ei traditus est Policastrensis. Sexagenario maior decessit, tulitque Pontani pietate supremi officij nobile carmen, quod pro titulo vrnæ incideretur marmoreæ;

Et tibi dant tumulos Musæ,meritumq; sepulcrum,
Et tibi dat titulos,quæ tibi culta Charis.
Altili o venerande iaces hic? hac iacet vrna
Pontificale decus? Pontificalis honos?
Ergo agite o nymphæ Sebethides:ergo age virgo
Parthenope. ad tumulum spargite Veris opes.
Sparge tuos flores florum fecunda Patulci:
Et tu sparge tuas Antiniana rosas.
Altilio requiem dic,o Chari,dic age Clio:
Luceat Altilio lux sine fine meo.
Quisquis adest,pia verba sonet,madeatq; sepulcrum
De lacrymis:madeat Pieri rore tuo.

Offreduc. Baptista Cantalycius Alexandro VI. Pontifice illustris,cum in quibusdam Italiæ ciuitatibus, & Florentiæ potissimum,ac Senis, vbi publice,ingenti applausu, famaque Instauratoris Latinarum literarum professorio munere fungeretur, intellectus sui præbuit experimentum. Quo ad aures Pontificis, PetrumAloysium nepotem instructum cupientis, perlato, vocatum Cantalyciū tali officio destinauit. Discipulus vero creatus Cardinalis, & auunculo morte non sua casu defuncto,a Iulio II. impetrauit,vt suus fieret præceptor Episcopus ciuitatis Pēnæ, & Hadriæ,donans eum suo Valentini cognomine cum familiæ insignibus.

Iouius in Leone X. Verep. l. 1. Laurentius,& Iulianus,Petri Medices filij,naturæ, atque studiorum similitudine concordes, a pueris vitam humanitate,modestia, literis, omnique politica virtute con-

confertam seruauerunt. Etenim Gentile Vrbinati praeceptore doctissimo, ac suauissimo vsi, ab ipsis maiorum vestigijs minime exorbitandum esse didicerant. Quocirca tot eius meritis, suaeque obligationi satisfacere volentes, ipsum mitratum in Ecclesia Arretina praefulgere fategerunt.

Federicus Nausea Blancicampianus Germanus, in Perusino gymnasio, qua docendo, qua scribendo, vt ex eius operibus apparet, bonas professus est literas circiter a.D. 1520. & ad extremum Viennae infularem dignitatem obiuit. *Epit. Com. Pitseus.*

Petrus Danesius Parisiensis vtriusque linguae eloquētiam primus regio stipendio annos aliquot incredibili omnium frequentia, & admiratione docuit; effecitque vt Graecae praesertim literae suo aeuo, ac deinceps illa in vrbe solium stabilirent. Deniq; tribus linguis, & omnibus disciplinis munitus, vitaeque puritate resplendens, ad Vaurensem Episcopatum assumptus est, c.a. 1545. *Append. ad Suppl. chr. Geneb. l. 4. Lambinus. Manut. in cōm. l. 2. ep. 3. ad Q. fr.*

Honoratus Ioannes, eques Valentinus, praeter Graeci, Latiniq; sermonis peritiam, & artes illas, quibus liberales doctrinae, atque ingenuae continentur, ciuili etiam prudentia vsq; adeo fuit ornatus, vt nescias, plusne in viro hoc literae, & optima facundia valuerint, an morum cōpositio, recta animi moderatio, & formae dignitas. Collaudatus fuit ob id a Ludouico Viue, a Ioanne Sepulueda, & Ferdinando Pintiano; a Philippo autem II. Hispaniarum rege, Carolo filio institutor praepositus, quo refractarios eius mores correpta indole refrenaret. Vltimum pro suae virtutis splendore Vxamensis Praesul est designatus. *Bibliothec. Hispa. classe 5. tom. 3.*

IoannesPetrus Pherettus, Rauennas iuuenis, alicuius nominis poeta putatus est; quoniam complura versu conscripsit varij quidē generis, & oratione soluta, quippe qui patrem habuit Nicolaum Grammaticum non ignobilem. In senectute Mylensi Ecclesiae Episcopus praefuit, versoq; stylo in Ecclesiasticis studijs consenuit. *Girald. dialog. post.*

IoannesPaulus Silua, cum Franciscum Valesium II. Henrici II. regis Galliae filium, omni diligentia, & probitate *Lambinus in epist.*

bitate erudiisset, ac literis, amborum benignitate factum est, vt Sancti Flori regeret Episcopatum c.a.D.1560.

Pitseus. Ioannes Vitus Anglicus ad studia bonarum artium in celebri Vviccamica schola educatus ab adolescentia, ex illa pro philosophicis, Theologicisq; studijs ad Oxoniensem Academiam pertransijt. Ab eo tempore paulatim doctrina comite in rep. emergere cœpit; non multo enim post illinc vocatus, electus est eiusdem scholæ moderator supremus, (ad quod munus, catholica Fide in Anglia florente, non nisi lectissimi viri ob iuuentutem perfecte imbuendam assumebantur) tum Collegij custos, deinde Lincolniensis, postremo Vvintoniensis Episcopus. Nouissime Londini, de mandato reginæ Elizabethæ, in carcere confessor occubuit circiter a.1560.

Relation. Neapol. & Purpura dixit. Angelus e Rocca Camers, Ord. Eremitarum S. Augustini, cum valde humaniorum studiorum professione clarescceret, ac præsertim obseruatione optimorum scriptorum linguæ Latinæ, quam Neapoli ad cœnobium D. Augustini prope regiam Monetariam nouicios docuisse refertur, eiusdemq; compositiones orbi euulgatissimæ palam faciunt, tamquam de re literaria benemeritus, Romæ demum c. annũ 1610. Apostolici sacrarij Præfectus, & Episcopus Tagastensis præclarus apparuit.

Gregorius Pomodorus e Rubis in Apulia postquam Fabricium Carafam, Andriæ Ducẽ, ea, quæ tali adolescẽti cõducibilis erat, literarum, & morum ingenuitate informasset, Neapolim profectus, domi apud proceres Macedonios, circa D. Agnelli templum habitantes, etiam docuit. Inde Romam tetendit Virtute duce, comite Fortuna, & a Paulo V. Pont. maxime idoneus iudicatus est, cui Larinensis Episcopatus conferretur.

Archiepiscopi.

Pitseus. MAglorius, natione Cambrobritannus, Sampsonis Archiepiscopi Meneuensis auditor, consanguineus, & indiuiduus in peregrinatione comes, a tenera ætate bonis instructus literis, temporis progressu in excellen-

cellentem doctorem euasit. Ad extremum cum suo præceptore solum vertens, Armoricam petijt, atque in vrbe Dolensi ad eius vsq; transitum permansit, & in Archiepiscopali functione successit, clarus c.a.560.

Egbertus, Egberti Nordanumbrorum regis frater germanus, Alcuini aliquando magister, Ord. D. Benedicti monachus, ad splendorem generis magnam pietatē, & eruditionem adiunxit. Quandoquidem ad ingenua studia formatus, ad industrios etiam studiosorum conatus promouendos natus, appellatus est propterea omniū liberalium artium Prōptuarium. Deniq; multiplicis literaturæ, virtutumque nomine clarus a. 766. Archiepiscopus factus est Eboracensis. *Idem.*

Dubricium Archiepiscopum Legionensem, Otericū II. Magdeburgēsē, Rabanum, & Villegisum Mogūtinos, Anscharium, & Rembertum Bremenses, Anselmum, & Thomam, & cum his Edmundum Canturienses, atque Othonem Bambergensem, supra inter Sanctos, & inter Imperatores esse repositos memoria tenet.

Alfricus Britannus, Ordinis Benedictini, Ethevvaldi discipulus, & post eum Abbas Abindonensis, tam immoderate Grammaticis studijs erat addictus, quamuis aliarum scientiarum minime rudis, vt omnem pene ætatem in ijs contriuerit, ex quo Grammatici cognomentum adeptus est. Successu temporis ad Episcopatum Vviltunensem, inde ad Archiepiscopatū Cantuariensem ascēdit. Claruit anno 1016. *Idem.*

Perfectissimus Grammaticus, & Latinorum, Græcorumque studiorum notitie auctus illuxit Laurentius monachus, filius Musci de Leone Comite, qui Gregorij PP. VI. (vt perhibent) fuit magister. Tempore procedente placuit Ioanni Duci, & cōuocato Clero, & vniuerso populo, hunc eligere Archiepiscopum Amalphitanum, huius nominis II. die xvii. Aprilis, qua in dignitate confirmatus, & consecratus est a Ioāne XIX. die ii. Iul. anno 1024. in Lateranensi palatio. Sedit a. xxvii. m. vii. *Purpura in hist. Amalphit. m. s. Tutinus in chron. Archiep. Amalphit. m. s.*

Achelnotum Anglum, in quo pietas cum doctrina contendebat, vtra magis emineret, Canutus rex eo prosecutus *Pitseus idē.*

secutus est amore, vt in consilijs intimum admitteret. In huius laudibus illa postrema non ponitur, eundem regem illis literis, ac disciplinis ab eo fuisse eruditum, quæ ferum, trucemque ipsius animum paulatim mansuetiorem reddiderunt, atq; ad humanitatem excoluerunt. Decanus hic primo fuit Cantuariensis, & ibidem post Archiepiscopus; iii autem Cal. Nouembris anno 1058. e vita profectus est.

Gualterus, natione, & cognomine Anglicus, ob morũ
Epit. Gonr. candorem, & in omni humanitate cognitionem, Hen-
Fazell. l.7. rico II. regi factus est a sacello. Illo in officio cum
deca. poster. spectata viri virtus magis, ac magis cunctis innotesceret,
c.4.& 5. rex, qui filiam suam Ioannam Gulielmo iuniori, Siciliæ
Hugo Fal- regi, nuptum dare deliberauerat, eum illuc præmisit, quo
candus. futuri generi animum adhuc tenerum liberalibus arti-
Pitseus. bus, politicis moribus, & omni, quæ prolẽ decet regiam, meliori disciplina excoleret. Gualterus solerter munus peregit iniunctum; scripsitque in discipuli gratiam pro Latinæ linguæ exercitijs librum vnum. Porro ad animi grati testificationem erga tam eximium doctorẽ rex, & totius Siciliæ Primatem fecit, & Panormitanum Archiepiscopatum adiecit, quem vsque ad annum suæ vitæ nouissimum administrauit, Domini vero 1177.

Balduinus Deuonius Oxoniensis ab annis fere pueri-
Id. Pitseus. libus educatus in studijs exiguo tempore tantam fecit progressionem, quantam ferre potuit ætas, reique familiaris angustia. Honestas artes, & philosophiam accurate sic didicit, vt adhuc iuuenis iuuentutem docendam susciperet, publicasq; scholas aperiret. Natura facundus id muneris, & cum honore præstitit, & cum omnium plausu; morum vrbanitate, ac exemplis virtutum omnibus etiam antecedere cõtẽdens. In clerum adoptatus, in melius quotidie proficiens, ad Archidiaconatum in patria peruenit. Sed quietis, & cælestium meditationis auiditate captus, inter Cistercienses monachos se recepit, apud quos eius pietate, atque virtute in immensum excrescente, delectus est Fordensis, tum Præsul Vvirgoniẽsis, post Archiepiscopus Cantuariensis, ac totius Angliæ

Pri-

Primas. Floruit anno Domini 1193.

Bernardinus Caracciolus ex Russis, Neap. Archipresbyter, V.I.D. vir in doctrina, prudētia, vitæque sinceritate probatissimus, Manfredi regis magister fuit in literis, quo munere sibi discipuli animum sic obstrinxit, vt in eius, quamuis defuncti, gratiam duo nepotes a rege creati fuerint equites. In sua Cathedrali Ecclesia sepultus est, in qua etiā Archiepiscopatus insignia merito deinde virtutum fuerat assecutus anno 1262.

Sammt. l. 2. Grau. to 3. p. 2. in serie Archiescop. Neap. l. 4. controuer. 4 ex Tutino.

Nicolaus Perottus a Saxoferrato, adolescens in ludo pueros docuit tanto concursu, vt mox Latinæ linguæ rudimenta vtili compendio ad normam digesta, & idcirco facile discentibus capienda publicarit. Exinde Romæ Græcas literas pertinaci studio consectatus, fretusque Bessarione Card. Nicæno, cui erat a cubiculo, tam perfecte, feliciterq; profecit, vt Polybius, scriptor historiarum grauissimus, Latinitati donaretur. Ex quo, Laurentio Valla excepto, omnium Latinæ elegantiæ longe studiosissimus existimatus est. A Bessarione ob ingenij vbertatem, & excellentiam honoribus, & diuitijs cumulatus est, maiora accepturus, si post mortem Nicolai V. in comitio Pontificio tres Cardinales, omnium consensu Bessarionem Pontificem renunciare volentes, admisisset, respondens; [Non vacare tunc hero suo studium intermittere, vt cum ipsis colloqueretur.] Quare murmurabundi abeuntes illi Callistum III. creauerunt. Quod vbi resciuisset Bessarion, qua erat humanitate, atque modestia, his tantum verbis Nicolaum corripuit; [Importunitate, & rusticitate tua, Perotte, mihi Pōtificiam mitram, tibi vero ipsi galerū inuidisti.] Vltimo partis opibus, Archiepiscopatum Sipontinum seipso maior, Perusiamq; rexit, & Vmbriam. Clarus c.a. 1450.

Garimbert. l. 1. c. 3. Iouius. M. Guaz. Pius II. in Europ. c. 58. Sabellic. in dialog. de Rom. ling. repar. Suppl. chr. lib. 15. Volaterr.

Marcus Musurus, genere Cretensis, nimiæ diligentiæ Grammaticus, raræq; felicitatis poeta, in Græcis potissimum, ad integram doctrinæ maturitatem cum peruenisset, in Patauinorum gymnasio publica mercede conductus a Venetis, Græcanicos auctores maximo auditorum conuentu ad eum interpretatus est. Ea in exer-

Contarenus. Girald. dialog. poster. Iouius. Suppl. chr.

citatione diuinam prope manifestauit eruditionem Latina Græcis adiungens,& Græca Latinis. Plurimos quoque Græcos libros Aldo Manutio seniori a se correctos tradidit imprimendos, vt etiam antiquissima volumina, quibus hodie vtimur, Marco accepta referre debeamus. At sæua externarum gentium coniuratione Venetis bello afflictis illinc exturbatus, Leone X. illustribus ingenijs haud minima proponente, Romam venit. Post aliquanto Alberti Pij, Carpensium Principis, fauore adiutus, Manilio Rallo, emuncti iudicij viro Græco, demortuo, Archiepiscopalem in Epidaurensi gubernanda Ecclesia successionem subiuit.

Ioannes Myrrha presbyter, integritatis, & literarum haud vulgarium ornatu præditus, ex Hispania a Ioanne Zunica, Mirandæ Comite, cum Neap. regni gubernacula suscepisset, adductus est; erat enim ipsius Proregis liberorum præceptor in literis. Quibus optime institutis, tanto beneficio pater non ingratus, vacante per obitum Frãcisci Antonij Sanctorij Casertani Ecclesia Acherontina,& Materana, facta de ipso ad Philippum regem honorifica,& fideli relatione, Archiepiscopatus schedulam, vt aiunt, impetrauit a. 1595. Quo in munere omnia, quæ ad pastoralem vigilantiam pertinent, ac pietatem (licet breue tempus in ea dignitate vixerit) bene impleuisse adhuc nostri sacerdotes enarrant.

Patriarchæ.

Camerar. i Append. ad oat. Episc. Byzant. Nicephor. Panuinius in chronol. Ecclesiast. a.D. 1084.

NIcolaus III. qui vitam suam monasticis traduxerat exercitationibus, cum per ea tempora literarum reconditarum, politiorumq; studia pene iacerent, eruditione præstans non fuit; sed is tamen, qui liberales artes ita secutus esset, atq; attigisset, ut Grammatici nomine dignus foret. Eustathio II. Patriarchæ Lxxx. Constantinopolitano subrogatus a. 1084. cum annis xxvii. præsedisset,& in extrema senectute viuẽdi finem fecisset, sumptuosissimo funere Imp. Alexij Comneni mandato elatus est.

Guliel-

Gulielmus, Aquitaniæ Dux, & Pictauorum Comes, qui postmodum Eremicola, & Sanctus Confessor factus est ex spirante minarum, & cædis, vt alter Saulus, in discipulos Domini catholica vnitate coniunctos, cuiusque festum diem v. Id. Februar. celebrant modo fideles, pædagogum habuit quendam, qui deinde Patriarchatus dignitate præfulsit in vrbe Hierosolyma circiter annum Domini 1135. *Ferrarius.*

Hermolaus Barbarus, Patricius Venetus, adeo consummatissimæ eruditionis fuit, vt non modo his finibus, quibus res continetur Italica, viuat Barbarum nomen, sed & ad peregrinas gentes omni tempore vagaturum sit. Tanta insuper infuit ei modestia, atque humilitas, vt professores, & studiosissimos humanitatis, etiamsi aliqui eorum a se orti fuissent, ita complectebatur, & amabat, vt æque cunctis suæ quasi maiestatis fasces, non secus atque alter Pompeius, submittere videretur. Omnibus numeris longe doctissimus habitus est, cum Nouocomensibus C. Plinium, ciuem eorum, ab imperitis inuidiose surreptum, præclara sententia reddidit, ac de tenebris erutum, multoq; situ squallentem, immenso splendentis ingenij sui lumine penitus illustrauit, & quinquies millibus ferme librariorum vulneribus sauciatum persanauit. Eum, grauissimam legationem pro sua rep. in Vrbe agentem, Innocentius VIII. admiratione virtutis Patriarcham Aquileiensem publicauit, purpuraq; insignisset, nisi præmatura mors a. 1493. ætatis suæ xxxix. pestilenti morbo sustulisset cum ingentissima literarum, & & literatorum iactura. *Iouius. M. Guaz. Suppl. chr. Trith. de vir. ill.*

Cardinales.

Hic Petri Damiani cursim Cardinalicium honorem perstringimus; reliqua enim eius vita inter Sanctos supra relata est.

Rupertus Pulleinus, in Anglia natus, & ibi vsq; ad iuuentutem educatus, fugiens inde ciuiles, qui sub Stephano rege sunt orti, tumultus, causa studiorum venit in *Pitseus.*

Galliam, inq; literis diu Lutetiæ operam consumpsit. Domum reuersus, & miseram Academiarum faciem domesticis deformatam bellis contemplans, commiseratione affectus, Oxoniensem ferme iam collapsam Musis restituere decreuit. Ipse in illa scholas aperuit, optimas artes gratuito docuit, auditores, professoresque illuc ex alijs regni partibus euocauit, quorum non paucos suis aluit sumptibus; reliquos omnibus humanitatis officijs sibi deuinxit, & Musis, multaq; interea docere, dictare, scribere perseuerauit. Generosis hisce actionibus magnam consecutus est famam, quæ ad ipsius Romani Pōtificis aures cum peruenisset, effecit, vt S.R.E. Cardinalis, & Cancellarius crearetur c.a. 1146.

Chron. magist. Gener. Ord. Præd. ī Ioanne de Vercellis 6. Generali. Panuinius. Pitseus.

Rupertus Bilibris, & ipse Anglus, ingenuis disciplinis iam inde a iuuenta excultus, Parisijs liberales artes professus est, cuius in his peritiam, præcipue quod ad Grāmaticam spectat, & Logicam, redacta in scriptis monumenta declarant, scilicet super Priscianum minorem, & sophistriam Grammaticalem. Post ingressum in Dominicanum Ordinem reuocatus in Angliā, Oxoniæ Theologiam audiuit, & ibidem docuit. Postremo ad Cantuariensem Archiepiscopatum, & totius Angliæ Primatum; post hæc a Nicolao III. a. 1278. fuit ad Cardinalatum assumptus titulo S. Rufinæ.

Ciaconius. Contaren. Garimbert. Panuinius.

Gerardus Blanchus a plebano rurali legere didicit, qui adolescentis solertiam animaduertens, Parmam eum amandauit: qua in vrbe permansit, donec in humanitate tantum habuit progressum, quantum ad alios satis esset instituendos, quemadmodum apud nobilem quendam priuatim effecit: nam illius liberos docuit vsque eo, dum linguam Latinam callentes ad ius ciuile, & Pontificium capessendum idonei essent. Quorum pater, Gerardi in adolescentulos beneuolentia, doctrina, & optima consuetudine bene contentus, pædagogum illum etiam in legibus audiendis retinuit, in quibus, tum ipse, tum discipuli mirum processerunt in modum. Succedente tempore Romam pro quarundam causarū defensione perductus, illasq; strenuitate maxima gerens, ab eodem Nico-

Nicolao Pontifice cognitus, in ea ipsa creatione cum Ruperto Bilibri presbyter Cardinalis est factus titulo SS.duodecim Apostolorum.

Ioannes Vera Hispanus,ex Valentini agri oppido Arcilia, tantæ nobilitatis,& modestiæ cum literarum peritia extitit,vt Alexander VI. Cæsarem Borgiam huic vni commiserit erudiendum. Vnde virtutis præmium habuit Episcopatum Leodiensem,deinde Apostolicæ Sedis ad Gallos legationem a latere, & post Marchiæ Anconitanæ,tum Salernitanum Archiepiscopatum,postremo a.1500. iv. Cal.Octobr.in ix. creatione Cardinalatum titulo S.Balbinæ. *Ciaconius. Panuinius.*

Facius Sanctorius Viterbiensis,Iuliani de Ruuere,dum in vrbe Perusina operam literis nauaret, pædagogus fidelis, & solers,tum a Xysto IV. purpurati in vtraq; fortuna familiaris, & comes fuit induiduus. Qua re adeo Iuliani animũ sibi obligauit,vt is Pontifex Maximus sub nomine Iulij II.delectus,memor præceptoris,& comitis, ipsum Datarium,deinde Cameræ Apostolicæ Clericum, post Episcopum Cæsenatem, tum ad extremum in ii. creatione a. 1505. presbyterum Cardinalem titulo S. Sabinæ creauerit. *Auctores, qui supra.*

Matthæus,cui Lango cognomen fuit, post prima literarum elementa, quæ in patria Seduno perceperat, missus in Italiam,Comi sub Theodoro Lucino,Grammatico,& poeta, tantum in studijs processit, vt nihil eorum, quæ,vel audiret,vel legeret,robusti, auidiq; ingenij memoriam subterfugeret. Itaque sæpenumero ægri doctoris munia æmulatione felici obire solitus fuit,magnamque partem Virgilianæ Aeneidos, & Ouidianarum Heroidum legendo interpretatus est, eius eloquentiam non Germanis modo, sed Italis et eruditioribus demirantibus. Propter quod post ei, a ciuibus per suffragia electo,Pontifex Romanus Episcopalem mitram imposuit. In bello inter Gallos,& Iulium II. Matthæus integræ pietatis studium, eamque præstitit operam,vt a Pontifice in vi. Cardinalium creatione ad honorem gentis Heluetiæ,quæ tunc ab Ecclesia steterat, Rauennæ men- *Iouius. Panuinius.*

mense Martio a. 1511. purpuræ dignitate honestaretur.

Côtarenus. *Garimbert. l.4.c.4.* *Panuinius.*

Antonius de Prato Gallus, primis rudimentis Grammaticæ captis, ad Latinarum literarum apprehẽsionem animum cupide intendens, vlteriusque inopia oppressus progredi non valens absq; alterius adiutoriio, cuiusdam diuitis filios ad gymnasium humanitatis deducere, incepit, in quo & ipse studiosus addiscebat, & in eo se exercuit vsq; quoad alios docere posse cognouit. Illinc Papiam aduenit, vbi apud nobiles quosdam domi præceptor in Grammatica, & in publico discipulus fuit in iure ciuili. Temporis interuallo amicorum opera, sed magis fortunæ beneficio reuersus in Galliam, in cathedra lecturam, in comitijs quibusdam eius regni locum obtinuit. Quadere in aulam regis Francisci I. aditum sibi patefecit, cuius postea fauore Magnus Cancellarius, Archiepiscopus Senonensis, deinde a Clemente VII. v. Non. Maias a. 1527. Cardinalis titulo S. Anastasiæ factus est, & Galliarum trans Alpes de latere Legatus.

Garimbert. l.2.c.3. *Iouius. Itinerar. Ital.p.1.*

Hieronymus Aleander, cum Patauij studuisset, in literis Latinis, Græciensibus, & Hebraicis magnus euasit, tamque angusto temporis spatio, vt xx. ætatis anno Parisios publice conductus sit ad Græce, atq; Latine profitendum; ibi enim honorem præfecturæ gymnasij concordi studiosæ iuuentutis acclamatione sibi parauit. Hunc volumina cuncta perlegentem, nihil vel rerum, vel verborum omnino fugit, quin singula memoriter, etiam longo sepulta silentio, recitaret. Verum ob domus amplitudinem, discipulorum frequentia refertæ, vocem altius extollere coacto vena quædam pectoris abrupta est, legendique prouinciam deponere necessarium fuit, Episcopoq; Leodiensi Herardo de Marcha Germano adhærescere. Hic honestis eum condítionibus habuit, adeoque sibi ad studium opportunis, vt philosophiæ, iuri Canonico, & Theologiæ vacans, omnibus, & ingenij acie, & profunditate memoriæ fecerit admirationem. Ab Episcopo missus Romam, quo ei a Leone X. purpureum galerum impetraret (quod ei impetrauit, in viii. creatione v. Non. Augusti a. 1521. titulo S. Chrysogoni)

a Pon-

a Pontifice, ingeniorum æstimatore grauissimo, legatus est in Germaniam ad Carolum V. vt Lutheranæ hæresis initia disputatione opprimerentur. Inde reuersus, Leone, & Hadriano successore vitæ luci ereptis, a Clemente VII. Archiepiscopatui Brundisino præfectus, a Paulo III. in Germaniam Legatus remissus, paucis post annis in iv. creatione a. 1536. Cardinalis titulo S. Chrysogoni publicatus est.

Francifcus Siluius Bouadilla, e nobilissima Mendoziarum familia, adolescens admodum Salmanticæ Ferdinando Pintiano traditus in disciplinam, eos in vtraq; lingua fecit progressus, vt quantum ceteris nobilitate, tantum & anteiret eruditione. Annum gerens xvi. non solum in bonos auctores magistri exemplo commentabatur, verum etiam absentis eius vices summa cum gratia, & venustate de superiori loco docendo explebat. Et postquam Archidiaconus Toletanus, Caurienfis Episcopus, & mox Burgensium Præsul fuisset, Romæ a Paulo III. in xiii. creatione a. 1544. xiv. Cal. Ianuar. sacro Cardinalium cœtui ascriptus est titulo S. Mariæ de Capitolio. *Bibliot. Hispan. classe 3. tom. 3. Panuinius.*

Ioannes Guisius, altero cognomine Siliceus, Salmanticam adolescens adiuit. Ea in vrbe acri, quo pollebat, ingenio tanta breui tempore sibi literarum præsidia quæsiuit omnibus admirantibus, vt propter singularem doctrinam in illo ipso gymnasio ad moralis philosophiæ lectionem, non tam stipendiario, quam celebri fuit honore affectus. Lutetiæ etiam ingenuas artes tractauit. Cum ergo lectissimis moribus, & literis vndiq; septus esset, ab Imp. Carolo V. assumptus est præceptor Philippi filij, quasi alter Aristoteles Alexandri, vt perfecta ratione virtutum, & studiorum animum tanti Principis aleret. Munere hoc felicissimo gesto; quoniam *tendit in ardua Virtus*, Episcopus primum Carthaginiēsis electus, deinde Archiepiscopus Toletanus, & Hispaniarum Primas ab eodem Imp. nominatus est, tum tāquam optimus, ac peruigil Pastor, & strenuissimus Ecclesiasticæ iurisdictionis defensor, a Paulo IV. xiii. Cal. *Bibliot. ea. Ciaconius. Iouius. Petramell.*

Ianuar.

Ianuar. a. 1555. Cardinalis presbyter titulo SS. Nerei, & Achillei creatur.

Ciaconius. Petramell. Relationes Neap. & Purpura di xit.

Scipio Rebiba Siculus, adolescens sua virtute comitatus, & fretus, Neapolim accessit, vbi apud quosdam viros illustres præsertim ex familia Carafa, illorum liberos domi erudiuit, diligentissime suo perfunctus officio. Romam postea desiderans, commendaticias ad Ioannē-Petrum Card. Carafam ab ipsius consanguineis accepit epistolas, cuius gratiam, vtpote proborū, & literatorum amatoris, inseruiendo fideliter aucupatus est. Vnde ad Pontificatum assumptus IoānesPetrus, & nominatus Paulus IV. Rebibam Protonotariū Apostolicum, & Motulensē Episcopū, nec multo post vrbis Romanæ Gubernatorem fecit. Hisce affectus honoribus paulatim ad Cardinaliciam dignitatem ascendit, quæ illi in eadem superiori creatione cum Siliceo delata est.

Petramell.

Antonius Crechius Gallus mira liberalium studiorū cognitione, prudentia, consilio, rerumque ciuilium vsu, & intelligentia, zelo, cetérisq; virtutibus ita eminuit, vt ex schola ad Ambianensem Episcopatum euocatus, sūmum fauoris, atque auctoritatis locum apud Carolum IX. Francorum regem habuerit. Qui eius opera cum ad res publicas pertractandas valde magna comprobatione vsus fuisset, petiuit instanter, & obtinuit, a Pio IV. vt a. 1565. iv Id. Martias amplissimo S.R.E. Cardinalatus honore titulo S. Tryphonis illustraretur.

Barr. hist. Calab. l. 3. Boluitus in vi. B. And. l. 1 c. 4. Ciacon. & addit. Cicarell. in Xysto V. Petramell. Relationes Neapol. & Purpura di xit.

De eminentia Gulielmi Sirleti Calabri & ista ipsa ætas gloriata est. Qui cum in patria parum fructuose professionem sibi succedere videret, Neapolim venit, vbi priuatim studia literarum exercuit apud equites Piscicellos. Hinc Romam tetendit, ibique inter Marcelli Ceruini Card. familiares ascriptus est. Posthæc Paulus IV. ipsum adeo gratum, acceptumq; habuit, vt sub eius disciplina Alfonsum, Antonium, & Carolum nepotes humanioribus literis Latinis, & lingua Græca tradiderit informandos. Sed cum ad huius lucis finem Pontifex peruenisset, & contra eius nepotes, & consanguineos tempestas persecutionis esset oborta, timens Sirletus,

ne

ne ipse, vt illorum familiaris, caperetur, inter Paulinos ad D. Andræ de Valle delituit, secreto interim eorum nouicios aliquot politiorem literaturam docens cum Græca, & Habraica lingua, ex quibus præcipui fuere discipuli Ioannes Baptista Vivaldus, Gregorius Florellus, & Antonius Agellius. Istuc aliquando cum ex improuiso Pius IV. Pauli successor, venisset, casu Gulielmus detectus, ad Pontificis pedes lacrymabundus, tremensq; procubuit misericordiam implorans, a quo velut innocens, & ab ijs, quæ Carafis obijciebantur, alienus omnino, benigne susceptus est, adiuuante maxime Carolo Card. Borromæo, & intercedente. Igitur Pij gratia dignus, post Protonotarius Apostolicus, inde sacro Cardinalium instante collegio, & rogante, vt qui eius singularem doctrinam nouerant, & bonitatem, in ante dicta promotione cū Crechio in purpuratorum Patrum numerum est cooptatus titulo S. Laurentij in Pane, & perna. Tantum meritorum sibi cumulauit, vt post Gregorium XIII. electus pene fuerit in Romana, & vniuersali Ecclesia summus Christi Vicarius.

Vincentius Laureus, item Calaber ex Tropæa, Grammaticus, Rhetor, & poeta non mediocris in ludo literario factus est, quinetiam in Græca lingua profecit sub præceptore Ioanne Padillia Hispaniensi, genere, morū elegantia, & candore nobili, ad quem, vt pædagogus, & condiscipulus deducebat Alfonsum, Ferdinandi Caraffæ, Ducis Nucerini, filium. Post hæc, vt reliquis grauioribus disciplinis attendere posset, impetrata a Ferdinando abeundi facultate, Neapolim, mox Patauium contēdit, vbi non tantum dialecticæ, philosophiæ, ac medicinæ, sed etiam sacræ Theologiæ cognitionem accepit. Romam profectus, temporis decursu, in Petri Pauli Parisij Card. Consentini, Gaddij, Turnonij, & Estensis familiaritatem se adduxit. Pius V. cui Vincentij virtutes innotescebant, proprio viridi pileo, quem ante Cardinalatum gestare solebat, eum donauit, Episcopumq; Ecclesiæ Montisregalis, quam ipsemet moderatus fuerat, constituit. Et postquam Nuncius ad Mariam, Scotiæ reginam,

Ciaconius lib. 2. Petramell. Triton. in vita. Relation. Neapol. & Purpura dixit.

ginam,ad Emmanuelem Philibertum, Sabaudiæ Ducē, ad Sigismundum II. Poloniæ regem., ad Henricum Valesium,& ad Carolum, Emmanuelis Philiberti defuncti filium, auctoritate,prudentiaque sua mirabiliter operatus fuisset,a Gregorio XIII. prid.Idus Decemb. a. 1583. inter Cardinales annumeratus est titulo S.Mariæ in via, & a Xysto V. rubrum galerum publice solenni ritu, titulumque S.Clementis accepit.

Castalion. Famian. l. 2. prolus. 3. Siluius Antonianus,dictus Poetinus, in contubernio docti, & religiosissimi viri Timothei Fabij Britonoriensis discendi gratia aliquandiu fuit,mercedem,& alimenta suppeditante Othone Truxesio, Card. Augustæ, qui puerum, ad literarum studia natum, fouendum desumpserat. Latinas literas pariter cum Græcis heluari visus est,poesimque impēsissime colere. Etruscæ linguæ adeo studiosus, atque ad poemata pangenda procliuis in pueritia fuit,vt extempore,atq; e re nata versus,verborū, sententiarumque luminibus refertissimos, & maxime elegantes, profunderet: ad quam facultatem augendam vsus est in primis Hannibalis Chari studio, & consuetudine. Vndecim annos natus,Cardinale Pisano,conuiniū collegis natali die suo præbente, vbi singulorum laudes octonis Italico idiomate versibus ornate complexus,ad lyram suauiter concinuisset, ab Alexandro Card.Farnesio fasciculum florum accepit,iussus reddere ei,qui Pontifex Maximus futurus esse sibi videretur: Ioanni Angelo Cardinali Mediceo (qui post ~~Leo XI.~~ dictus est) cum floribus Summi Pontificatus vaticinium totidem versibus attulit. Quamobrem Christophorus Card. Madrucius torquem auream in pueri collum coniecit;exindeque Mediceus pueri nomen, indolem, atq; ingenium oblitus est nunquam,& maxime quia sibi tā iucūda cecinerat. Eloquentiā, & humanitatē Latine profitendi publicum Ferrariæ munus extra ordinem festis diebus xvi. agens annum,Herculis Ducis iussu,incredibili auditorū frequentia, & admiratione obiuit. Vtriusque iuris facultatem assiduo studio adeptus, Doctoratus insignia Ferrariensis Collegij auctoritate,omniumq; Ordinum

Pius IV. [handwritten marginal note]

gratu.

gratulatione suscepit. Romam initio Pontificatus Pij IV. se contulit, vbi, excitata ingenij & eruditionis suæ memoria, suspiciebatur a cunctis. Profitendi cathedram ex auctoritate Principis sortito, & humaniores literas frequenti auditorio profitenti, non adolescentes modo, sed viri etiam eruditissimi operam dabant: cumq; Orationis pro Milone interpretationem aggrederetur, xxv. Cardinales honoris gratia ad ipsum audiendum concesserunt. Carolo in primis Card. Borromæo, Pontificis ex sorore nepoti, pergratus, & Latinarũ literarum magister fuit, & a secretis. Post obitum Pij IV. fuit illi a Sacro Cardinalium collegio, Pio V. auctore, secretorum onus delatum, quod annos xxiv. mirabili solertia, constantia, & abstinentia administrauit. Nouissime Clemẽs VIII. Siluium, sibi satis, superque notum, spectatum, probatumq; Apostolici Cubiculi magistrum delegit, ac tãdem v. Nonas Mart. anno 1599. S. R. Ecclesiæ Cardinalem creauit.

Didacus Gusmanus, Philippi III. Hispaniarum regis primarius Capellanus, simul & eleemosynarius dispensator, Serenissimæ Infantis Mariæ, eius filiæ præceptor dignissimus fuit ad mores optimos regio animo ingerendos cum illa, quæ par erat, literarum notitia. Cum esset Hispalensis Archiepiscopus, xiii. Cal. Decembris a. 1629. ab VRBANO VIII. P. O. M. in sacrum Senatum allectus, dein Idib. Iulij 1630. in Consistorio Cardinalis renunciatus est. Huic nos anno ipso, cum ex Hispania ad vrbem Neapolim per quinque fere menses diuertisset cum Antonio Albæ Duce, olim Prorege, eandem Infantem Mariam ad sponsum Ferdinandi II. filiũ (qui nunc feliciter imperat) regali comitatu, & apparatione terra, mariq; deducẽtes, infra scriptum dedimus epigramma pro dedicatione paraphrasticæ expositionis a Petro Cabrera, Academico ERRANTE, super cap. primum Ioannis; *In principio erat Verbum &c.* *Addit. ad Giacon. & Relation. Neap.*

Hispanæ decus o gentis, Gusmana propago
Illustris, columen, gloria, lumen, honor.
Cuius virtutum chorus omnis vtramq; repleuit

Hesperiam fama,nec sat vterque polus:
Cui parere parat meritis pro mille Quirinus,
Thrax, Asius,Garamas,Afer, & Indus ouans:
Quem voluit sapiens Vrbis moderator,& Orbis
Inter Apostolicos connumerare Patres:
A quo purpureus capit ornamenta galerus,
Et bene viuendi regula certa datur;
Suscipe deuoto,tibi quæ Cabrera, pioque
Pectore dat,mentis pignora sacra suæ.
Alta altis,diuina dijs tribuenda. talento
Ingenij,& vita sunt ea digna tua.

Pontifices Maximi.

Aymonius l.5.c.46. Bellarmin. Illescas lib. 5.cap.1. Panuin. in annotation. Plat. in Gregorio V. & Ioãne XIX Sigonius de reg.Ital.l.7 Trithem.de vir.illust. Tursell. l. 8.epit. hist.

GErbertus,monachus Floriacensis, fuit vir magnus, & pius,in geometria,astronomia,philosophia, & ingenuis artibus eruditissimus, quarum discendi causa in Hispaniam venerat,adeoque progressus est, vt ex discente optimus doctor euaserit, maximosq; auditores habuerit, nempe inter alios Lotharium nobilissimum Ducem,qui post ad Senonensem Archiepiscopatum peruenit;Rupertum, Francorum regem,qui tantæ fuit religionis, vt horas canonicas in templo cum Clericis decantaret,cantus, & responsoria dulci,& regulari modulamine ad honorem Ecclesiæ Catholicæ composuerit, quorum e numero est, quod in die solenni Pentecostes in Missa ante Euangelium dicitur,

Veni Sancte Spiritus,Et emitte cælitus
Lucis tuæ radium,&c.

His accedit Otho,eius nominis Imp. III. quorum fauore,atque animo grato ad maximas eleuatus est dignitates. Nam ab Hugone, Ruperti parente, Archiepiscopus Rhemensis in Gallia constitutus est;inde per Othonem Archiepiscopus Rauennas; postremo eiusdem iussione post obitum Gregorij V. a Clero S.P.Q.R. Pontifex Summus Calend. Nouembris a.998.sub nomine Siluestri II.seditq; in Petri Cathedra a.iv.m.vi.d.xi.

Panuin. in annotat. Platina.

Ioannes Gratianus,patria Romanus,vir optimus, ac vene-

venerabilis, eruditione item (quam vix apud paucos fulgere illa vidit ætas) exornatus, ingentem thesaurum doctrinæ, quo diues erat, alijs impartiri non dedignatus est, & præ ceteris alumnum, discipulumque habuit celebrem Hiltprandum Archidiaconum, qui Pontificali dignitate sublimatus, ob magistri memoriam Gregorius VII. voluit nominari. Cum vero Gratianus in id tempus incidisset, quo tres Romanæ sedis inuasores vrbem miserijs, ruinisque vexarent, talem miseratus conditionem, zelo ductus pietatis, omnes adiuit, Benedictum idest IX. apud Lateranũ, Ioannem XIX. apud S. Mariam Maiorem, & Siluestrum III. apud S. Petrum, eosq; sibi cedere persuasit. Eius rei causa a Clero S.P.Q.R. vt Ecclesiæ Dei liberator Cal. Maijs a. 1045. solus Pontifex Maximus approbatus, & adoratus est, Gregoriusque VI. nuncupatus. Pontificia maiestate, & auctoritate potitus est a.i.m.vii.d.xx.

Nicolaus Bocasius a. 1240. editus in lucem, optimæ indolis puer, Grammaticæ præceptore patruo, Ecclesiæ Parochialis S. Andreæ psbytero, in patria vsus est. At adolescens, cum ad vitam sustentandã necessaria non haberet, Venetijs nobilium patriciorum filios instituebat. Ordinem Prædicatorum postea ingressus, humanis, diuinisque studijs cum vacasset, eademq; alijs tradidisset laudabilem fecit opinionem. Ipsius igitur doctrinam, prudentiam, sanctitatem admiratus Bonifacius VIII. eum presbyterum Card. S. Sabinæ, mox Episcopum Card. Ostiensem ordinauit. Bonifacio e mortuo omniũ Cardd. cõsensu in Pontificatũ subrogatus, nomen Benedicti X. (etsi XI. dictus fuerit) xi. Cal. Nouembr. anno 1303. accepit, & post mortem miraculis fulsisse describitur. *Castell. p. 1. l. 1. c. 50. Ciacon l. 1. Illescas lib. 5. c. 50. Panuinius.*

Thomas Sarzanus, nullo maiorum splendore commendatus, nullisque fortunæ opibus nixus, suis ipse meritis, Deoq; fauente, ad celsissimum Christi Vicariatum conscendit. Literarum studijs deditus, tantum in omni eruditionis genere profecit, vt profitendi munus illi sit publice demandatum: in quo multo ingenij, & doctrinæ præ- *Addit. ad Ciacon. Folieta in elog. clar. Ligur. Fulgosus l. 3 cap. 4.*

Garimbert. l 4.cap 4 Panuinius. Platina. Volaterr.

præconio aliquandiu versatus, Romam ad amplioris fortunæ initia commigrauit. Illic viri industria perspecta apud Card. Nicolaum Albergatum, cuius et nepotes Bononiæ docuerat, benigne, familiariterque susceptus est: inde ad Eugenium IV. aditum sibi fecit, per quem multas, grauesque reip. partes acceptas summa prudentia, integritate, atque doctrina sustinuit, & executus est. Quamobrem ex priuata conditione ad Episcopatum Bononiensem, Cardinalatum, & summi Pontificatus apicem intra annum elatus est, 1447. Ecclesiamq; Catholicam gubernauit a.viii.d.xix.

Costus in apolog. l. 3. Panuinius. Suppl. chr.

Alfonsus Borgia, Hispanus, generosa ortus cognatione, in vtriusque iuris scientia maxime valuit, Rodericum Lenzoliium, sororis filium, qui Alexander VI. in Pontificatu nominatus est, educauit, atque ad eius dignitatis gradum præparauit, humanioribus, pariter ac diuinis literis illum eminenter, & per se, & per alios doctores erudiens. Ex Hispania Neapolim adueniens, Ferdinando I. Alfonsi regis filio, datus est magister, & post hæc a secretis. Inde Episcopus factus est Valentinus, & presbyter Cardinalis titulo SS. Quatuor Coronatorum ab Eugenio IV. a. 1444. ob rem bene gestam contra Basiliense Concilium. Post Nicolaum V. suffragijs Cardd. tunc Romæ existentium in Conclaui, vniuersæ Ecclesiæ creatus est Pastor a. 1455. v.Id. Aprilis, eamque rexit a. iii.m.iii.d.xxvi.

Illescas l 6. cap. 16. Panuinius.

AeneasSiluius Picolomineus, Francisci Philelphi in Grammaticis, ac politioribus literis discipulus fuit. Quibus non exiguam assecutus laudem, studio poeticæ, atque Rhetoricæ potissimum delectatus, hanc modo professus est singulari, tametsi ex ea ad suam subleuandam inopiam non satis perciperet emolumenti. Romæ Dominico Capranico, Card. S. Crucis, fuit ab epistolis, tum se in aula Nicolai Albergati Card. per aliquod tempus continuit. Legatus a pseudopontifice Felice V. ad Federicum Imp. inter intimos receptus familiares, adhibitus est a secretis, & pro Ladislao, Alberti Cæsaris filio, adhuc adolescente, librum de arte Grammatica, & alterum

rum de regia institutione conscripsit. Ab eodem Federico propter multa ad humaniora studia, ad poesim, & historiam pertinentia, quibus vel scribendo, vel docendo florebat, laurina corona donatus est. Eum Nicolaus V. Tergestinum Episcopum designauit, mox Senensem, cuius vrbis erat ciuis, & Callistus III. xvi. Cal. Ianuar. a. 1456. cum alijs quinque Cardinalem constituit, successoremq; habuit in Ecclesiastica Hierarchia a. 1458. sub nomine Pij II. vixitque in Pontificatu a. v. m. xi. d. xxvi.

Hadrianus VI. patria Traiectensis, ab ineunte ætate Louanium artes ediscere liberales profectus, in quodam Collegio exiguo temporis curriculo adeo processit, vt vita honestissima, & scientia multiplici facile inter cunctos primas ferret. Perquirebat tunc Maximilianus Cæsar Carolo, & Ferdinãdo nepotibus elegãtissimarũ literum, & morum informatorem, cum Hadriani delectum habuit, repudiatis, qui se ambitiose obtulerant, vel amicorum studio producti, ingenium varijs artibus ostentabant. Nec Hadrianus Imperatoris opinionem fefellit, cum nemo fere ipso haberetur soliditate doctrinæ celebrior, sobrietate, & castimoniæ laude ornatior, vitæ modestia, innocentia, religione præstantior, quibus exquisitæ disciplinæ præceptis adolescentes ad literarum, & virtutum culmen perduxit. Post hæc ad Ferdinandum regem in Hispaniam mittitur amplissimo cum munere legationis, vbi in defuncti Dertunensis Episcopi locum, nequaquam eius honoris appetens, iudicio regis omniumque procerum suffectus est. Hereditatem regnorum Ferdinãdi cũ adijsset Carolus nepos, ipsius Hadriani discipulus, ibidem ex Legato permansit consiliorum, rerumq; omnium particeps, & moderator. A Leone Decimo per famam cognitus, & Maximiliani plenissima commendatione per literas laudatus, cum alijs xxx. Cardinaliciæ purpuræ splendore titulo SS. Ioannis, & Pauli factus est illustrissimus, & illustrior conspectus est, cum, Leone mortifera febre extincto, præter omniũ expectationem v. Id. Ianuar. a. 1521. absẽs ad Christi vicem in terris repræsentandam eleuatus est.

Amasæus orat. de Cõcord. ad eũdem Pontif. Garimbert. l 4. c. 4. Iouius. Panuinius.

DE

DE TERTIA NOBILITATIS SPECIE.

LIBER QVARTVS.

Natalis l. 5. c. 1. 2. 3. & 4. Plato l. 2. de legib. Scaliger. a c. 22. vsque ad 39. lib. 1. poetic.

AD oblectandam mortalium vitam, calamitatibus, & miserijs multifarie affectam, & ad exercenda ingeniorum, corporumque robora, ne situ torpescerent, prisci sapientes varia ludorũ, certaminumq; genera in deorum suorum honorem excogitarunt: sed maxime omnium scopus fuit, vt animos ad virtutem, religionemq; pellicerent, & informarent. Habuit Græcia, quæ fama, quæ gloria, quæ doctrina, quæ plurimis artibus, quæ etiam imperio, & bellica floruit laude, sua Olympia, Pythia, Nemea, Isthmia sacra & celebratissima cum Panathenæis, & alijs. Cursus, palæstra, discus, saltus, ars pugilum in Olympicis exercebatur, & pro temporum, rerumque contingentibus sunt ludicra ipsa postmodum immutata. Vnde 48. Olympiade tibicines, citharœdi, atque aulœdi fuerunt ijsdem admissi, quod in Pythijs antiquissimum omnium fuit certamen, cum hymni in Apollinem cum tibijs ad citharam canerentur, & ab ipsis aulœdis. Varij victores varijs coronis pro certaminum, locorum, temporumq; varietate donabantur. Oleastro, qui vocabatur Callistephanus, coronabantur in Olympicis; laurea, vel esculo in Pythijs; oliua antiquitus, deinceps apio in Nemeis; pinu in Isthmijs, præter palmam, quam mos omnibus fuit, vt vbique locorum altera manu gestarent ab illis certaminibus redeuntes. Renunciabantur victores iudicum decreto per

præ-

præconem in celeberrimo totius Græciæ conuentu, magno suorum, & ciuium, & amicorum omnium plausu: tantusq; honor eis habebatur, tantusque erat victricium ciuitatum lætitia, vt multa passiuum millia suorum ciuium manibus portarentur, ne omnino terram contingerent, neque ingrederentur per portas, vt reliqui homines, sed pontes illis tumultarij fierent supra ciuitatum mœnia, eorumq. nomina in foro, publico sumptu, columnis inciderentur.

Plures etiam Regina rerum Roma ludos celebrauit, vt Megalenses, Apollinares, Circenses, Iuuenales, & alios: ad quam L. Mummius, cui cognomen Achaici victoria dedit, deuicta Corintho, Ioui Capitolino quinquennales a Græcia ludos portauit, quos Nero Cæsar omissos centesimum post annum restituit. More Græco triplex erat certamen, Musicum, gymnicum, equestre, quod appellauit, Neronia, magistrosq; toti certamini præposuit Consulares sorte Prætorum. *Plin. de vir. illustr.* *Sueton. in vita.*

In musico non tantum citharistæ certarunt, sed etiam poetæ, ac eloquentiæ professores, & historici suas recitabant lucubrationes; id quod de Nerone ipso refertur. Qui in Orchestram, Senatumque descendit, & orationis quidem, carminisq; Latini coronam, de qua honestissimus quisque contenderat, ipsorum consensu concessam sibi recepit: & de eodem Tacitus; [Eloquentiæ nemo primam tulit, sed victorem esse Cæsarem pronunciatũ.] *Sueton. ib.*

Domitianus etiam idem triplex quinquennale ludicrum amplificauit, & in Albano magnifice quotannis exhibebat Quinquatria Mineruæ, superque Oratorum, ac poetarum certamina ibidẽ, vbi ter Papinius Statius, vti victor ab ipso Imp. aurea corona muneratus est, quemadmodum in suis Siluis gloriatur; *Id. in vita. Xiphilinus.*

Lux mihi Romanæ qualis sub collibus Albæ,
Cum modo Germanas acies, modo Daca sonantem
Prælia, Palladio tua me manus induit auro.

Erat item Neapoli, in celeberrimo nostri Regni diademato capite, atque delicio, agon quinquennalis Musicus, & gymnicus, illis æmulus, qui per Græciam clarissi- *Id. Sueton.*

ma gerebantur frequentia: quo cum aliquando venisset Claudius Cæsar, comœdiam Græcam docuit, ac de sententia iudicum coronauit. Caligula Lugduni in Gallia miscellos edidit ludos: sed hoc certamen, & Græcæ, & Latinæ facundiæ fuit, in quo aiunt victoribus præmia victos contulisse, eorundemque laudationes componere coactos, alias in propinquum flumen ter immergebantur. Ad hos ipsos Iuuenalem allusisse indubitabile non est, cum scripsit;

Suston. idē.

Aut Lugdunensem Rhetor dicturus ad aram.

Satyra. 1.

Rebus igitur ita se habentibus, & ecce Tertiam Nobilitatis speciem, nonne oportuit quotiescunq; & vbi certamen musicum, ac literarium haberetur, certis quibusdam victoria potitis fuisse coronas impositas? Quidem profecto. Sed Tempus rerum omnium heluo, & gurges, cum Græcorum, atque Romanorum hostili vastitate deuorasset imperia, cum eis certamina, & victorum nomina gloriosa consumpsit, paucis diligentia scriptorum ex eius voragine ereptis. Attamen *rerum fato Prudentia maior*, Academiarum inuentione, siue antiqua, siue nouata, literarum studio consuluit, & melius: nam quod certamina, & ludi statis Olympiadibus, vel annis, istæ quotquot mensibus, vel septimanis congregatæ perficiunt. Si deest materiata, adest laudantium animata corona, quæ doctiorem non solum oleastro, lauro, vel esculo, apio, vel oliua, & pinu, aut hedera, myrto, & auro, quæ temporaria sunt, dignissimum indicat; immo etiam ipsa corona Ariadnæa, & immortali. Sique licet cum nostris sacra componere, quod de D. Thoma Aquinate dixit Ioannes XXII. Pontifex; cum de eius relatione inter Sanctos ageretur; *Quot articulos, tot miracula*, de professoribus librorum editione claris dicendum; *Quot volumina, tot coronas*.

Virg. lib. 1. Georgic.

Ciuem, a quo seruatus in prælio pro vitæ, salutisque percepta testimonio ciuica corona ciuis donare solebat, qua, cum foret virtutis insigne clarissimum, accepta licebat vti perpetuo, ludos ineunti semper assurgi, etiam a Senatu in more fuit: sedendi ius in proximo Senatu:

Appian. l. 2
Cic. p Plāc.
Gell. l. 5. c. 6
Iuuen. sat. 7

vaca-

vacatio munerum omnium ipsi, patriq;, & auo paterno. Ea in Senatu L. Gellius, vir censorius, Ciceronem Consulem donandum a rep. censuit post liberatam a coniuratione scelerosi, impijque Catilinæ ciuitatem: quin omnis Roma eŭdem idcirco sexcentis magnificauit præconijs, eoque tempore a Magno Catone, & Q. Catulo vocatus, & salutatus est *Patriæ Pater*. Insuper M. Antoninus Augustus Pius, P. Scipionis sententiam vsurpans, nõ raro aiebat; [Se malla ciuem vnum seruare, quam mille hostes occidere.] Quid? nonne satis congruenter hoc nomen, *Patrum patriæ*, literarum magistris tot oppida, tot vrbes, sua doctrina seruantibus ex ignorantia, & vitijs tribui potest? Nonne tot promeriti sunt, & promerentur ciuicas Grammaticæ, & Humanitatis doctores, quot discipulos reddunt ab Ignorantia incolumes, quæ est homini in vita capitalissimus hostis, quemadmodum & Scientia est amicissima, eiusq; naturæ coniunctissima? Inexpugnabilis, ipsaque veritate verior est Peripatetici Stagiritæ auctoritas; [Omnes homines natura scire desiderant:] & Ciceronis; [Omnes trahimur, & ducimur ad cognitionis, & scientiæ cupiditatem, in qua excellere pulcrum putamus: labi autem, errare, nescire, & decipi, & malum, & turpe dicimus. His accedit illius commemorabile consilium; [Etiamsi alterum pedem in sepulcro haberem, semper discere vellem;] a Platonis (qui vnus instar omnium) exemplo fortasse deductum, qui moribundus LXXXI. anno sub puluinario quendam poetæ Sophronis librum habebat, ad Solonis æmulationem, qui, cum similiter ad vitæ occasum vergeret, amicis assistentibus, ac disputantibus, caput erigens dixit; [Sinite me hanc quæstionem audire, vt doctior moriar:] præter id quod, cum viueret, illud creberrime repetebat; [Tandiu discendum, quandiu viuitur; & alias; A bonis viris dumtaxat multa senescens discere volo.] Quis negauerit insuper præceptores semper esse coronatos, si sẽper audientium, seseq; exercentium discipulorum corona septi apparent? & hæc corona capitis est; a capite in doctrina procedit, & apprehenditur. Et si, quos in Chri-

Plin. l. 16. c. 4. item l. 7. cap. 30.
Sallustius in Catilin.
Silua var. lectio. p. 3. cap. 29.

1. Metaph.
l. 1. Officior. & vlt. de Finib.

Cic. de Senectute.
Laert. 3. vit.
Val. Max. l. 8. c. 7.
Plat. in Lachet. & lib. 7. de rep.

cap.4. sti Fide instruxerat Philippenses Apostolus *gaudium suum* vocauit, *suamq; coronam*; cur non etiam optimo iure magistri de ijs, qui a se rebus ad Fidem, mores, & literarum studia spectātibus informantur, quiq. proficiēdo, vel postquam profecerint, eis alacritatem, hilaritatē, iucunditatem, lætitiam, exultationem, & iubilum afferunt, non dicent, *Gaudium meum, & Corona mea*? Expertus credit, immo dicit; Quid cum huiusmodi trophæis, & triumphis magistrorum, trophæa, & triūphi Pompeii, siue aliorum? cedant, cedant, oportet: illi ex inimicorū dolore, & sanguine triumphauerunt; magistri vero in toga triumphant de rep. benemerentes. & singulatim, & vniuerse, & sic, Quot clari professores, tot facti reges.

Quod si præceptorum quis gloriæ inuidens, ausu temerario contendere voluerit, Scientiam nihil, aut parū hominibus esse necessariam, aut prodesse: at potius argentum, & aurum; quia,

Horat. l. 1. ep. ad Numic. & ad Mæcenat.

Et genus, & formam regina pecunia donat. vel,
O ciues, ciues, quærenda pecunia primum est,
Virtus post nummos: quibus, & alij rudes, sordidique gregales impudenter adiungunt;

Iuuenal. Sat. 3.

Quantum quisque sua nummorum seruat in arca,
Tantum habet, & fidei: & illud tandem Salomonis;

Eccl. c. 10.

Pecuniæ obediunt omnia.

Primum nos huic mēdacium plus semel opprobramus; deinde cum rege Alfonso respondemus: qui cum audisset vnum aliquem ex Hispaniæ regibus dicere solitum: Non decere Principes viros esse literatos, exclamasse fertur; [Vocem hanc non esse regis, sed bouis.] Ladislaus item Hungariæ, ac Bohemiæ rex, licet adhuc puer, cum esset Romæ sub AeneæSiluij institutione; [Non videri sibi, homines, dicebat, qui literas ignorarent] Prædicabat Aristippus, [Melius esse in mendicum euadere, quam indoctum; illic enim pecunijs, hic humanitate indigetur.] Sapientissimum suæ ætatis oraculum Rupertus rex Neap. qui non tam regio diademate, quam literarum splendore, non tam sanguinis maiestate, quam sapientiæ dignitate conspicuus, ante ceteros reges vni tantum

Panormita lib. 1.

Idem lib. 3.

Laertius.

Agnell. Rogerius. Boccacius in Geneal.

tum

tum Salomoni secundus, in quo tãtus eruditionis amor, & studium refulsit, vt nullo vnquam fortunæ casu a libris abstrahi potuerit, etiam dictitabat; [Si alterutra daretur optio, se regnis potius carere velle, quam literis;] Caduca nimirum, & fragilia, puerilibusque consentanea crepundijs sunt ista, quæ vires, atque opes humanæ vocantur. Effluunt subito, repente dilabuntur; nullo in loco, nulla in persona stabilibus nixa radicibus consistunt, sed incertissimo flatu fortunæ huc, atq; illuc acta, quos sublime extulerunt, improuiso recursu destitutos in profunda cladium miserabiliter immergunt. Itaque neq; debent existimari, neque dici bona, quæ inflictorum malorum amaritudinem desiderio sui duplicant. *Ioãn. Villanus l.2.c.15* *Valer. M. l.6.c.11.*

Est ergo quatuor de causis scientia necessaria:

Prima, *ratione perfectionis*: quoniam est humana natura multipliciter ancilla, multisque depressa angustijs: & propterea ars, siue scientia inuenta est, vt suppleat naturæ defectum. Anima enim, cum in corpus intromittitur, (vt alibi diximus) est vti tabula rasa, cui innata est omniũ rerum ignoratio, per scientiam tamen ad perfectionem ducitur; perfectio enim animæ scientia est. *Cassaneus p.1.10.consíderat. ex Aristot.*

Secunda, *ratione illustrationis*: namque scientia est illustratio contra ignorantiæ tenebras, quæ est omnium mater errorum, c. ignorantia. dist. 38. vel quia per scientiam mundus vniuersus illuminatur, & regitur. Indocti quippe, in quibus nulla vis orationis, nullusque animi motus apparet, scite cum belluis comparantur, a quibus nihilum differrent, si sensum detraxeris. Quod si bruta animantia Dei consulto hominis potestati, atque imperio subsunt, & ignari sapientibus meritissimo, tamquam serui dominis, subiacere, ac parere debent. Hoc enim vult lex naturæ, vt ineruditorum vita peritorum gubernetur consilio: quandoquidem bonarum, malarumue rerum nullum possunt tenere delectum, qui inopes ingenij, & doctrinarum sunt expertes. *Viper. orat. 1. de natur. sciẽd. cupid.*

Tertia, *ratione appetitionis*: Deus enim non dedisset homini hoc naturale sciendi desiderium, nisi reducendum esset ad actum; cum Deus, & natura nihil frustra. *Arist. 1. cæl. & mun. & l. 3. de Anim.*

Et

Et quemadmodum anima corpus informat, sic scientia intellectum: quare intellectus sine scientia dici potest sine forma.

Quarta, *ratione fructus*: plures enim sunt scientiæ vtilitates.

Prima, *quæ ad animam attinet*: quia Deo magnæ curæ illi sunt qui diligunt intellectum, vt Aristoteles ait, & quia per scientiã, & intelligentiam homo coniungitur Deo, & substãtijs separatis: & Cicero; [Nihil est, per quod magis dijs immortalibus assimilemur, quam per ipsum scire: itẽ; Ad percipiendam, colendamque virtutem literæ plurimum adiuuant.] Lactantius vero Firmianus; [Nullus animæ suauior cibus, quam perfecta veritatis cognitio.] D. Augustinus; [Fecit Deus rationalẽ creaturam, vt summum bonum intelligeret, intelligendo amaret, amando possideret, & possidendo frueretur.] D. Thomas, Doctor Angelicus; [Studia literarum dirigunt, & coadiuuant hominem ad contemplandum diuina illuminando intellectum:] Nam habetur in cap. si iuxta. dist. 38. Ignoratio scripturarum, est ignoratio Christi, qui est scientia; quam qui ignorat, ignorat Christum; & qui ea, quæ Dei sunt, nesciunt, a Deo nesciuntur, Paulo attestante, qui ait, [Siquis ignorat, ignorabitur.] quod etiam refertur ead. dist. cap. Qui ea.

Id. Ethic. 12. — *lib. 1. de nat. deor.* — *pro Arch.* — *lib. 1. Instit. diuin.* — *In Enchir.* — *2. 2. q. 188. art. 5.*

Secunda, *quæ ad animum*. Amicis, & auditoribne dicere consueuerat Aristoteles, [Aspectus quidem a circumfuso aere lumen accipit: animus autem a liberalibus disciplinis.

Adde, quod ingenuas didicisse fideliter artes,
Emollit mores, nec sinit esse feros.

Ouid. de Ponto. l. 2. eleg. 9.

Et Dionysius Syracusis eiectus, Corinthi degens, interrogatus; [Quem fructum ex Platonica institutione cepisset, cuique vsui tunc sibi esset in tanta miseria?] respondit; [Hoc mihi profecit: quoniam ea munitus aduersæ fortunæ procellas virili, præsentique animo suffero.] Huic responso subscripsisse visus est Cicero; [Multi cum in potestate essent hostium, ac tyrannorum, multi cum in custodia, multi in exilio dolorem suum doctrinæ studiis

l. 5. de Fin.

ſtudijs leuarunt;] pro Archia; [Literarum ſtudia adoleſcentiam alunt, ſenectutem oblectant, ſecundas res ornant, aduerſis perfugium, ac ſolatium præbent, delectant domi, non impediunt foris, pernoctant nobiſcum, peregrinantur, ruſticantur.] De ſe ipſo ad Lucceium; [Quod mihi, ait, poterat eſſe perfugium ſpoliato, & domeſticis, & forenſibus ornamentis, atq; ſolatijs? literæ, credo, quibus vtor aſſidue.] Quare inter ſæuitiæ, & crudelitatis Tiberianæ facinora ponitur, quod quibuſdam cuſtodiæ traditis, nō modo ſermonis, & colloquij vſus fuit ademptus, ſed etiam ſtudendi ſolatium. Nouum ſupplicij genus, & quo nullum fere maius excogitari poteſt ad literatos puniendos, & diſcruciandos, quam illos ſtudendi conſolatione priuare; adeo veriſſimum eſt, literas eſſe inter proſpera ornamentum, inter aduerſa ſolamen, atq; refugium. Id quoque Athenienſes ipſi experti ſunt: nam cum duce Nicia Syracuſas obſiderent, magna clade victi, permulti occiſi, pleriq; captiui Siculorum filios docere coacti ſunt. Proinde pauci, qui elapſi fuga redierunt in patriam, interrogati; [Quid hic, aut ille faceret in Sicilia?] reſpondebant; [Aut perijt, aut docet literas.]

lib. 5. famil. ep. 15.

Sueton. & ibi Beroal.

Plutar. in Apopht. Thucydides lib. 6.

Tertia, *quæ ad propium honorem, & gloriam.* Etenim probat Ariſtoteles, Scientiam eſſe de numero bonorum honorabilium: & Cicero (ſiue alius quiſpiam) in Salluſtium ſcripſit, [An vllum putas fieri poſſe ciuem egregium, qui non ſit eloquentiæ artibus, & bonis diſciplinis eruditus? An vlla alia eſſe putas rudimenta, & incunabula virtutis, quibus animi ad gloriæ cupiditatem aluntur?] pro Archia itidem; [Cum ad naturam eximiam, atque illuſtrem acceſſerit ratio quædam, conformatioq. doctrinæ, tum illud neſcio quid præclarum, ac ſingulare exiſtere ſolere: ex hoc eſſe hunc numero, quē patres noſtri viderunt, diuinum hominem Africanum; ex hoc C. Lælium, L. Furium, modeſtiſſimos homines, & continentiſſimos; ex hoc fortiſſimum virum, & illis temporibus doctiſſimum, M. Catonem illum ſenem: qui profecto, ſi nihil ad percipiendam, colendamque virtutem literis adiuuarentur, nunquam ſe ad earum ſtudium contuliſſent.]

lib. 1. de Anima.

Tantum est literarum decus,& splendor,vt non solum eosdem ipsos literatos reddat illustres , & immortales; verum vt vrbes etiam,summaque nobilitate, potentia, & celsitudine viri coruscantes , ambitioso conatu sibi vendicare contendant illorum natales,familiaritatem, & patrocinium,quo se spectacula exhibeant clariora, & nominatiora non prouincijs tantum , atque regnis , sed orbi vniuerso,& seculis seculorũ,quæ & ipsa(vt liquet)signantur,ac illustrantur nominibus, non tam bellica , & politica,quam literaria laude nobilium .

Cic.pro Archia. *Gell. lib. 3. cap. 11.*

Propter solam scientiæ gloriam septem clarissimæ vrbes in Græcia concertarunt de origine Magni Homeri,cum iam secula aliquot naturæ cessisset;eæ fuerũt , *Smyrna,Rhodos,Colophon,Salamin,Chios, Argos,Athenæ.* Sed & Itali tanto ciue item gloriari possunt : namque si Suidam audiemus, illum plerique Lucanum (ob eam rem , quod prouincia ista MagnæGræciæ nomen habebat) vel Romanum fuisse prodiderunt .

Giral. dialog.2.

Crinitus in poet. *Giral. dialog.4.* *Sueton. de ill.Grãmat.*

Sellæ in Epiro , & Neapolis in Campania,Papinium Statium , inter heroicos poetas relatum, ciuem quæque suum esse pertinaciter asseuerat: idem quod faciunt Tarentini,& Surrentini de L.Crassitio,illustri Grammatico,sub imperio Augusti .

Antigonus Macedoniæ rex Zenoni philosopho hanc scripsit epistolam .

Laertius in Zenone .

Rex Antigonus Zenoni philosopho S.

Ego fortuna me quidem , & gloria vitam tuã anteire existimo:ceterum disciplinis,studijsq; liberalibus,& perfecta felicitate , quam tu possides , longe abs te præcelli sentio . Quocirca te orare statui,vti ad me proficiscaris; id mihi persuadens, te preces meas minime irritas fieri passurum.Tu igitur modis omnibus enitere,vt tuo contubernio fruamur, certo sciens non meũ tantum , sed omnium simul Macedonum eruditorem fore : nam qui Macedoniæ regem erudit, atque virtute imbuit , eum & subditos quoq; instruere ad fortitudinem, & probitatem certum est;cuiusmodi enim fuerit dux, tales vt plurimum subditos fieri necesse est. Vale .

Ad

Ad hæc philosophus humaniter, & cõsiderate respondit.

Zeno Antigono regi salutem.

Amplector tuum tam vehemens discendi studium, quod veram, vtilem, atq. necessariam, non popularem, & quæ ad peruertendos mores tendit, eruditionem apprehendere instituis; qui enim philosophiæ amore, ac studio tenetur, declinatque celebrem illam, & vulgarem voluptatem, quæ quorundam adolescentulorum animos effeminat, eum non natura modo nobilitatem tueri, verum quidem virtutis quoq; instituto manifestum est. Porro liberali, ac nobili ingenio, si adijciatur modica exercitatio, neq. desit præceptoris copia, mature ad perfectam virtutis euadit frugem. Equidem nisi senectus mihi obsisteret, sum enim octogenarius, corpusq. præterea inualidum, ipse ad te venirem, vt iubes. Quia vero id non datur, quosdam e contubernalibus meis ad te mitto, qui animi bonis me minime inferiores sunt, & corporis etiam commodis exuperant. His si tu studiose congrediare, nihil, quod ad perfectam beatitudinem pertinet, desiderabis. Vale.

Dionysius posterior Syracusanus, alias ad sæuitiam, & superbiam natus, Platoni, sapientiæ antistiti, victatam nauem misit obuiam, ipse quadrigis albis egredientem in littore excepit. *Plin. lib. 7. cap. 30. Plutar. in Dion.*

Hunc imitatus Imp. Traianus Dionem Prusiensem, sophistam, atq; philosophum, curru suo plerumque dignatus est, etiam cum triumphans Romam intrauit. *Volaterr.*

Pompeius bello Mithridatico confecto, Rhodi cum Romam reuersurus diuersaretur; intraturus Posidonij Apamiensis domum, eius causa visitandi, propterea quod esset eloquentiæ professione nominatissimus, occlusas fores de more vetuit a lictore pulsari: & ita fasces lictorios ianuæ literati submisit is, cui se Oriens, Occidensq; submiserat. *Plinius lib. 7. c. 30. Strab l. 14. Silua var. lectio. p. 3. cap. 9.*

M. Tullium Ciceronem ad Consulatum euexit Roma præteritis primarijs ciuibus, non ob veterum fumosas imagines, sed ob insignes literarum titulos, & adductam e Rhetorum scholis in forum, Senatumque eloquentiã. *Plin. ibid. Pontan. de Princip. Id. Cic. ora. post redit.*

Plutar. siue alius I vit. Primus in toga triumphum, laureamque linguæ meritus,& facundiæ literarum Latinarum parens dictus,Romanæ eruditionis terminos magis ipse promouit ingenio , quam ditionis Cæsar imperio . Tantum in rep. & amicorum potentia , & vniuersorum fauore magnificatus,vt viuente Cæsare,Pompeio, Crasso,& Catone,quintum obtinuerit locum,& pulso Antonio, primũ.Ex amicorum testamentis adeptus est H-S. ducenties. Illo autẽ die,quo ex inuidia,& Clodij malignitate ab vrbe relegatus est , xx. fere millia ciuium vestimentorum mutatione mærorem ostenderunt , & inæstimabilem patriæ iacturam deplorauerunt.

Sabellic. in exempl. Textor in Officina. Ioanni Campegio Bononiẽsi ad Patauinum gymnasium (quo ad publicam literarum professionem fuerat inuitatus) proficiscenti a ciuitatis magistratibus,& gymnasiarchis magna hominum frequentia itũ est obuiã.

Muretus Orat. 13. Quarta,*qua ad emolumentum,& commodum.* Omnia enim quæ homines in vita expetunt, cuiuscunque tandẽ generis illa sint, nulla re certius, aut facilius , quam eruditione,ac literis acquiri,conseruari , amplificari queũt: nec absunt nostris dictis historiæ .

Cic. in Parадox. Val. Max. l. 7. c. 2. Bias Prienensis,vnus e septem Græciæ sapientibus,cũ patriam hostes Persæ cepissent , ceteriq. pretiosissimarũ rerum collectis sarcinulis aufugerent, rogatus,Cur nihil ex bonis suis secum asportaret;[Ego,inquit,omnia bona mea mecũ porto.]Pectore enim illa gestabat,non humeris;non oculis visenda,sed animo æstimanda: quæ domicilio mentis inclusa,nec mortalium, nec deorum manibus labefactari queunt,& vt manentibus præsto sunt , ita fugientes non deserunt .

Laertius. Suidas. Strato Lampsacenus,Theophrasti familiaris,& successor, vir eloquentissimus, cum scholam Olymp. 134. habere cœpisset , annosque xviii. docuisset, docuit etiam Ptolemæum Philadelphum , a quo talentis Lxxx. donatus est .

Sueton. de ill. Grãm. M. Pompilius Andronicus , illustris in professione Grammatica,egestate coactus,opusculum quoddam analium elenchorum a se cõpositum sexdecim millibus

num

nummûm vendidit cuidam.

Q. Remmius, vel Herennius Palæmon Vicentinus, qui principem locum inter Grammaticos tenuit imperantibus Tiberio, & Claudio, capiebat ex schola annua quadragena, & non multo minus ex re familiari. *Idem ibid.*

Verrius Flaccus ex docendo sestertia centena in singulos annos & ipse lucrari solebat. *Ibidem.*

Antonius Panormita, edito libro de dictis, & factis Alfonsi regis, mille aureorum munere affectus est; & pro publica humaniorum literarum lectura prius Mediolani octingentos in annum fuerat consecutus. *Id. Panor. M. Guaz. Pontan. de Liberal.*

Ioannes Baptista Egnatius, adeo vniuersæ ciuitati Venetæ ob doctrinam, morumq. probitatem amabilis fuit, vt ex decreto Senatus ducentis aureis omnibus annis, iã publico munere defunctus, ac plane emeritus, quoad moreretur, in redditum perciperet: præterea ex edicto Decemuiralis Concilij ipsiusmet bona publico censu exempta fuerunt. *Sabell. l. 7. c. 5. exemp.*

Vicentina ciuitas M. Antonium Sabellicum argentea patera magni ponderis donauit propter eius in eruditione præstantiam. *Textor in Officina.*

Valet insuper scientiæ fructus *ad patriæ beneficium*: Felicitas enim publica, ad quam humana omnia referẽda sunt, e singulorum felicitate constat: singulorum autẽ felicitas in excolenda, exercendaque virtute præcipue sita est; & ad perfectam virtutem consequẽdam, necessariam quandam præcursionem adhibent literæ: illud profecto consequitur, vt, nisi in qua literarum cultura vigeat, florere absolute nulla ciuitas possit. Etenim quibus artibus ciuitates potissimum conseruantur, pietate, iustitia, fortitudine, in primisque prudentia, earum sunt omniũ artium quasi semina literarum prodita monumentis. *Muret. orat. 1. de laud. liter.* Quadraginta floruit annos Atheniensium resp. tanto enim tempore administrata est a Pericle, qui eloquentia, & auctoritate pollebat: vnde & Olympius identidem a poetis comicis appellabatur, quod tonare in concionibus, & fulmen ciere videretur. *Cic. 3 Orat. Plut. ĩ vit.* Thebæ victoria semper potitæ sunt, dum Epaminondas, Platonis auditor, aut *Xenoph. l. vltim. rer. Græc.*

Lysiæ Pythagoræi, duxit exercitus, ita vt gloriam Thebanam cum illo natam,& cum illo extinctam fuisse, manifestum sit. Darium vicit,& vniuersum fere orbem sibi subiecit Alexander,Aristotelis alumnus, quippe qui doctrina omnibus anteire malebat,quam copijs,atq; opulentia. Feliciter ad gloriæ culmen Roma tetendit sub imperio Traiani,qui Plutarchi discipulus fuerat,vt de M. Aurelio sileam; & alijs,qui docti fuerunt,atque doctorum amantissimi. [Multitudo sapientium sanitas est orbis terrarum.] Salomon dixit.

Sapiět.c. 6.

Est cuiuis vrbi simpliciter (vt Logice dicam) cultus agrorum necessarius;quoniam illa fert cultoribus terra, quibus homines viuunt: vt ea de causa ipsi vni eximia propter merita maternæ generationis cognomen inditum sit; nos enim nascentes excipit,natos alit,semel editos sustinet,& semper,nouissime complexa gremio, iam ab reliqua natura abdicatos,tum maxime,vt mater,operiens. Ex quo ille quidem præclare, qui artium ceterarũ parentem,nutricemq. dixit agriculturam. Nam quando bene agitur cum ea,omnes aliæ artes vigent: vbi vero necessitas coegerit deseri terram, incultamque manere, propemodum terra, mariq; ceteræ extinguntur. Eadem insuper animos diligentia, & studio succendit, simulq; dulci voluptate delectat,auget rem familiarem,corpora exercet,vt sit omnium facultas, qua nihil homine libero dignius. Et mea quidem sententia, haud scio,an hac vlla vita beatior esse possit,neq; solum officio,quod hominum generi vniuerso cultum agrorum est salutaris, sed & delectatione,& saturitate,copiaque omnium rerum, quæ ad victum hominum, & cultum etiam deorum pertinent; ita vt ab ea ne perbeati quidem abstinére potuerint. Id legitur de Fabijs,Pisonibus, Lentulis, Ciceronibus;de M.Curio, qui de Samnitibus, de Sabinis, de Pyrrho triumphauit; de L. Quintio Cincinnato, qui factus est ex aratore Dictator; de M. Valerio Coruino sexies Consule;de L. Sylla Dictatore,de quo dubitabatur,essetne fortior, an felicior;de M. Catone, qui iudicatus est summus, & Orator, & Senator, & Imperator. Ante hos agro-

Columella lib.10. Ouid.1.Metamorph. Plin.l.9. & 18.c.1. Plutar. de placit. philos.l. 1.c.6. Xenophon in Oecon.

Cic. de Senectute. Plutar.in Catone. Plin. l. 18. cap.3.

agrorum colendorum studio flagrarunt Saturnus Cretensium rex in Latium profugus; Laertes Ithacensium pater Vlyssis; Cyrus minor Persarum, & Attalus Pergamenorum; post vtrosque Diocletianus imperij mole deposita, omissis Adamo, Noe, Moyse, Abrahamo, Dauide, ceterisq. sacræ paginæ Patriarchis, & viris illustribus. Pluribus igitur agricolis, & alijs artificibus, nobis opus est in ciuitate. Pluribus certe. Et alijs insuper ministris, q importent, & exportent singula. Isti autē mercatores sunt. Mercatoribus igitur indigemus, qui inter ciues, & peregrinos emēdo, & vendendo res ex vrbe alia in aliam permutant. Propter quod commercia iure gentium introducta in honore apud antiquos habita sunt; quoniam ea ad barbarorum necessitudines, regumque amicitias comparandas plurimum valere putabantur, tum multarum rerum parari vsum, & experientiam. *Plato lib. 2. de rep. & in Sophista.*

Indiget etiam quælibet vrbs ornamenti causa, & reliquos ad id, quod honestum est, confirmandi, vel excitandi *Pictura*, atq; *Sculptura*: at nihil ad studium literarum. Excitant, incenduntque haud negamus ad recta, & illustria facta spectantium animos tabulæ, telæque pictæ cū statuis: sed aliam habet eloquentia energiam. Sunt illa tacens opus, præceptores muti; eloquendi vero vis, domina rerum, quam præclara est, quam diuina? Hæc primū efficit, vt ea, quæ ignoramus, discere, & quæ scimus, alios docere possimus: deinde hac cohortamur, hac persuademus; hac consolamur afflictos, hac deducimus perterritos a timore; hac gestientes comprimimus, hac cupiditates, iracundiasque restinguimus: hæc nos iuris, legum, vrbium societate deuinxit, hæc a vita immani, & fera segregauit. Efficientne hæc omnia vnquam sensu carentes imagines? præterquam quod istæ temporum vetustate corrumpuntur, & intercidunt, literæ vero cum hominum memoria viuunt, vigent, & æternantur. *Cic. 2. de nat. deor. Plato ī Phædro, & in Gorgia. Plutar. in Pericle.*

Illustratur item & natale solum origine eorum, qui sunt ingenio, & sapientia præstantes; isti enim vbicunque nascuntur, ignobiles esse non possūt, suamque patriam, si illustris est, reddunt illustriorem; si humilis, obscuram *Episc. Cæsenas l. 13 c. 3*

esse

esse nullo modo sinunt. Vtq; in tāta copia vnico cōtenti simus exemplo, Stagiram, vilissimum quondam oppidulum, ad cælum vsq. ingens Aristotelis virtus euexit, eandemq; a Philippo Macedone euersam, vt restauraret, obtinuit. Quæ tamen ob hæc merita tanto illum honore prosecuta est, vt festos dies, & ludos quotannis, & eo viuente, faciendos publice dedicarit: festa autem Aristotelia nuncupata fuerunt.

Plutar. in Alexand.

Seruatur quoque in euentibus a periculis, quod præ ceteris Lampsacum de Anaximene, Alexādri præceptore, testificatur, cuius vaframenti beneficio constitit. Nam cum Alexander Lampsacenis iratus, & implacabilis esset; quoniam Persis studerent, & atrocissima cuncta minitaretur, Anaximenem veniam deprecaturum delegerunt Legatum. Alexander aduentus cognita causa, conceptis iurauit verbis se omnia, cōtra q̃ ille rogasset, facturum: tūc Legatus inquit; [Peto, vt Lampsacum vna cum ciuibus euertas, excindas, exuras.] Quo astu circumuentus Alexander iureiurando obstrictus pepercit, vel inuitissimus.

Pausan. Eliac. l. 6. Suidas. Val. Max. l. 7. c. 3.

Alexandrum vltro æmulatus Augustus, Alexandrinis, in quos bellum gerebat, tribus de causis se pepercisse testatus est; ob Alexandri conditoris memoriam, vrbis pulcritudinem, & amorem Arrij philosophi, cuius opera vtebatur in studio.

Plutar. in Antonio. Xiphilinus.

Cum in Pontificatu Nicolao V. successisset Callistus III. ac timeretur, ne a Iacobo Picinino bellum moueretur, accessit ad Pontificem magnus quidam vir, nouo tunc bello, quod imminebat, perterrefactus. [Non est, ait Callistus, quod Picininum vereamur; habet enim Ecclesia Christi tria millia literatorum, & amplius, quorū consilijs, & sapientia omnes omnium simul Europæ ducum conatus facile reprimi possent, atq. contundi.]

Pontan. de Princip.

Dixit & super hoc Ecclesiastes; [Hanc quoq. sub sole vidi sapientiam; & probaui maximam. Ciuitas parua, & pauci in ea viri: venit contra eā rex magnus, & vallauit eam, extruxitque munitiones per gyrum, & perfecta est obsidio. Inuētus est in ea vir pauper, & sapiens, & liberauit

cap. 9.

uit vrbem per sapientiam suam.]

Sed potiorē scientiæ, ac literarū efficaciā, vimq; (nisi me fallit) ꝑtermiseram: quandoquidē, si vel arbores, stirpes, & herbæ germina producunt, ac semina, vt se perpetuitate perennent; quid de hominibus ratione, & animi immortalitate præditis dicendum? Visæ sunt, & videntur familiæ restinctæ, oppidorum, vrbiumq. olim omni conditione celebrium, cadauera proiecta, prouinciæ conquassatæ, regna prostrata, imperiaq; vel euersa, vel immutata; ea est Tēporis, & Mortis impotentissima dominatio, nemini parcens, atque sublunaria vniuersa peruertens, & ingurgitans, de quo Ouidius; *lib. 15. Metamorph.*

Tempus edax rerum, tuq; inuidiosa vetustas,
Omnia destruitis, vitiataque dentibus æui,
Paulatim lenta consumitis omnia morte.

Attamen eruditi scriptorio stylo a Musis accepto præpotentiores, tum se, tum alios, & quæcunq; voluerint, ex Libitinæ, ac Saturni falce, & fauce, quinetiam ex penitissima sepultura ereptos, extractosque sempiternitati commendant; id quod probauit Horatius ad Censorinum, *Ode 8. l. 4.*

Ereptum Stygijs fluctibus Aeacum
Virtus, & fauor, & lingua potentium
Vatum diuitibus consecrat insulis.
Dignum laude virum Musa vetat mori,
Cælo Musa beat.

Dixerat ante Horatium in Senatu pro Archia Cicero; [Pleni sunt omnes libri, plenæ sapientum voces, plena exemplorū vetustas; quæ iacerent in tenebris omnia, nisi literarum lumē accederet.] & pro Sylla, [Literæ posteritatis causa repertæ sunt, quæ subsidio obliuioni esse possent.] Itaque Muretum sententiose locutum non dubitamus in hunc modum; [Omnes ætatis humanæ partes, omnem publicorum temporum varietatem, omnes instituendæ vitæ rationes, & vias animo, & cogitatione percurrite, nullam omnino reperietis, quæ non ita literarum auxilio indigeat, vt siquis eas sustulerit, Solem ipsū de mundo sustulisse videatur.] Hæ vero literæ apud quē sunt? cui earum penetralia custodire concessum? quis *Orat. 1. de laud. lit.*

ad

ad ipsarum maiestatem, collocutionem, & consuetudinẽ mortales veluti manu ducere fideliter, atque vtiliter potest? sola earum ianitrix, hospita, internuncia, & magistra Grammatica, cuius scientia est necessaria pueris, iucunda senibus, dulcis secretorum comes, & quæ vel sola in omni studiorum genere plus habet operis, quã ostentationis, & cuius amor, atq. vsus lectionis non scholarũ temporibus, sed vitæ spatio terminantur. Hæc pluris est, quam omnium liberalium scientia, quia reliquarum vnicum est fundamentum, earumq; omnium præclarissima, cum ad ceteras capessendas præbeat iter, nec ad vllius rei summam, nisi præcedentibus initijs, perueniri potest.

Quintil. l. 1. c. 4. & cap. 8

Polyd. Virg. de inuẽt. re. l. 1. c. 7.

Literas nõ modo ediscẽdas esse cẽset cũ alijs Patricius, sed vix arbitrari potest in libera ciuitate quemquam sine literis ingenui ciuis nomen mereri. Qui enim sine literis non solum liberales disciplinas, sed minimas quasque artes ediscere, aut tueri possumus? nec mercatura ipsa, aut agricultura sine eis satis tuta esset: hæ namque memoriam rerum conseruant, posteritatem instituunt, præsentia futuris connectunt, & ratiocinationem totius vitæ nostræ perpetuo agunt. Grammatica fundamentũ est omnium disciplinarum: proinde videndum est, vt solida sit, si alias res ediscere volueris; quandoquidem inconcinnæ, & rudes admodum reliquæ doctrinæ videntur, quæ infantes sunt, & barbaro eloquio hærentes.

lib. 2. tit. 1.

Scientiæ omnes, quæ sunt literarum traditæ monumẽtis, earum linguarum, quibus illæ scriptæ sunt, studijs vt apprehendantur, oportet. Hac necessitate liberi fuissemus, si, vt fortunæ hereditates a patribus acceptæ, posteris traditæ ipsæ etiam scientiæ fuissent. Gradus a Grammaticis occupati sunt, cancelli positi: ab his aperiri, per hos ipsos ad primates auctores illos perduci oportet,

Magnolus epistol. ad Grammat. Græcam Clenardi.

Grammaticas ambire tribus, & pulpita oportet.

Hor. l. 1. ep.

Politianus plane politus de hoc in Lamia ita disseruit. [Fuit hoc Grammaticorum prudentissimum consiliũ; nam cum linguæ arbitrium sit penes populum, dominũ sermonis sui, mutatur subinde sermo vsque adeo vt centesimo quoq. anno prope iam sit omnino alius, nec qui

tunc

tunc viuunt, eorum linguam intelligant, qui ante centum annos fuere. Ergo ne intelligentia veterum scriptorum penitus interiret, prouisum est, vt essent professores, ad quos ea cura spectaret, tenere verborum omnium vires, ac significationes, & esse velut thesauri huius custodes, atque ærarij tribunos. Porro quid Grammaticus profitetur? non solum literarum, & vocum peritiam, quamquã neq. hoc omnino parum; sed intelligentiam verborum, & sermonis totius, cognitionem antiquitatis, historiarum, fabularum, carminum, denique omnium scriptorum interpretationem: qua de causa illis permissum est de scriptoribus cuiusq; generis iudicium.]

Pontanus Iesuita confirmat, [Humanitati addictis, & consecratis a veteribus custoditam, nobisq; velut testamento legatam Latinitatem. Aut enim a nullo prorsus, aut ab ista eruditorum natione optimo iure Latini sermonis candor, summa propemodum integritas, perfectioque postulari debet.] *In præfat. ad progym.*

Exclamat Maioragius; [Eritne quisquam tam ignarus rerum, tam amens, tam nullius, neq. consilij, neque intelligentiæ, qui Grammaticæ professionem improbare audeat? quæ nos ab immani, atq; agresti vita ad ciuilem cultum reuocat, quæ mentes, animosque nostros ad omnem virtutem, atq. honestam actionem conformat. Quod enim vitæ genus, quæ conditio, quæ viuendi ratio reperitur, cui non vtilis maxime Grammatica sit? Nam, siue militiam exerceas, siue mercaturam sequaris, siue teipsum demiseris, vt officina aliqua sis contentus, hæc te semper scientia plurimum adiuuabit. Quod si maiora quædam aggredi volueris, & ad res gerendas, aut rep. administrandam animum tuum applicueris, nõ tantum tibi vtilis, sed etiam necessaria erit ista scientia: quam enim reip. partem literarum omnium expers homo sustinere potest? eaque de re Grammatici in ordine literæ præponuntur Oratoribus, philosophis, medicis, ac legũ peritis, in l. Grammaticos. C. de profess. & medic. vbi Lucas de Penna, [Ob reuerentiam ipsius scientiæ, quæ origo, & fundamentum est omnium liberalium artium, hic *Orat. 20. de laud. Grammat.*

apponi congruum visum est.] Hanc necessariam iudicauit etiam Dominicus Delphinus; propterea quod literas, syllabas, & verba demonstrat, quibus scriptura componitur, quæ species est orationis, oratio intelligentiæ, intelligentia electionis virtutum, quæ sunt iter ad felicitatem æternam.

In proœm. Summar. scientiar.

Dignitatem porro, & maiestatem, qua Romani Principes linguam tuebantur Latinam ex historijs apertissime cognoscimus. Latini enim sermonis vsum colonijs aliquot pro magno munere impertiuerunt, & præcipue Cumanis anno ab V. C. 173. id per Legatos rogantibus tributum a P.R. fuit, vt publice Latine loqui liceret. Magistratus quoque inter cetera obtinendæ grauitatis indicia illud magna cum perseuerantia custodiebant, ne Græcis vnquam nisi Latine responsa darent: quinetiam ipsa linguæ volubilitate, qua plurimum valent, excussa, per interpretem loqui cogebant, non in vrbe tantum, sed etiam in Græcia, & Asia: non quod Græce nescirent, sed vt Latinæ vocis honos per gentes vniuersas venerabilior diffunderetur, iuxta pudendo, ac periculoso nescire Latine. Quippe quia legato consulari successorem dedit Augustus, vt rudi, & indocto, cuius manu *ixi.* pro *ipsi*, scriptum animaduertit, tamquam Orthographiam, a Grammaticis institutam, minime custodisset. Claudius item Cæsar, cum Lycijs aliquando responderet, & Latina lingua interrogaret splendidum virum, Græciæque prouinciæ principem, qui tum ciuis erat Romanus, verum Latini sermonis ignarum, ideoq. non plane intelligentē, quod ipse dixisset; nō modo albo iudicum erasit, sed etiā in peregrinitatem redegit, quasi ciuitate Romana dignus non esset, qui Latine loqui nesciret.

Alexād. l. 2. c. 20. Genial Liuius l. 40. Plutar. in Catone. Val. Max. l. 2. c. 2.

Suet. i. vita

Id. et Xiph.

Quanta vero puritate, atq; religione tractata, tractandaque Latinitas, ex hoc intelligi potest. Cum enim in quodam edicto Tiberius Imp. verbo parum Latino vsus esset, idque postea noctu animaduertisset, omnes, qui erāt in huiusmodi verbis diligenter versati, accersiuit ad se; studebat siquidem Latine loqui, & eleganter. Cumque Atteius Capito dixisset; [Tametsi hoc verbo nemo vsus

Id. Xiphil. & Sueton. de ill. Grāmat.

est

est antehac, tamen id tua causa recipiemus in posterum, vt ita futurum sit Latinum,] atque M. Pomponius Marcellus ad hæc ita respondisset; [Iaminde mentitur Capito, etenim hominibus dare potes, o Cæsar, ciuitatem Romanam, Latina verba non potes,] hunc Tiberius, quãuis nimia licentia se præsente sic loquendo vsus fuerat, nullo damno affecit, considerans id Latinæ sinceritatis zelo fecisse. Interdixerat quoq. Tiberius sericarum vestium vsum, & nequis, nisi ad sacra portanda vasis aureis vteretur. Cum vero dubitaretur a quibusdam, an ea itẽ, quæ haberent emblemata, essent interdicta, de hoc etiam edixit. Et quamuis Latine id proprie significare non poterat, tamen id verbum, propterea quod Græcum erat, licet Græci sermonis peritissimus esset, edicto inseri noluit. Alias in Senatu *Monopolium* pronunciaturus, a Senatoribus ante veniam petijt. Quinimmo tempus fuit, cum non solum vocabula, sed ne Græcam quidem literam receperunt: Purrhum namque, Sullãm, & Fruges, nõ Pyrrhum, Syllam, Phrygesue dicebant. Sic & de Z. fecerunt, cuius loco interdum vnico S. vsi sunt, scribentes Sacynthum, & Sethum pro Zetho, & Zacyntho; interdum gemino, vt Patrisso, Atticisso, pro Patrizo, Atticizo; aliquãdo etiam d. vsurpabant dicentes pro Mezentio Medentium. Temporis autem processu & arbitrio, & consilio aurium, quarum superbissimum est iudicium, vsi, admissis iisdem peregrinis, tum literis, tum dictionibus dicere voluerunt. At contra Parisienses Theologi scrupulositatem hanc penitus (si Deo placet) euellere tentarunt: eo namq; temeritatis deuenerãt, vt sacrarum literarum professoribus in omnes artes, & scientias, merum attribuerent imperium, & vel inuito Prisciano, *Ego amat*, si non Grammatice, at certe Theologice dici posse affirmarẽt. Quæ demum infantia, profanatio, barbaries, Synodo Parisijs habita, seuero fuit statuto repressa.

Aldus N. 7 Orthogr.

Cic. in Oratore.

Quintilian. l. 1. c. 4.

Ramus l. 2.

Si ergo necessaria mundo scientia, ad cuius altitudinem, possessionem, ac fructum, nisi per literarum præceptores perueniri non potest, quis tantæ fuerit impudentiæ, vel hebetudinis, vt neget tot Oratores, poetas, histo-

ricos, logicos, physicos, metaphysicos, mathematicos, astrologos, cosmographos, notarios, interpretes, traductores, commentatores, vtriusque iuris Doctores, Theologos, & omne in summa scriptorum, auctorum, professorumque genus, esse omnes ludimagistrorum coronas, trophæa, & triumphos? Quot homines, tot præcones, qui magistros prædicant, dum loquuntur. Idcirco dixit
lib.1.c.4. Quintilianus; [Minus sunt ferendi, qui hanc artem, vt tenuem, ac ieiunam cauillentur, quæ nisi Oratori futuro fundamenta fideliter iecerit, quidquid superstruxeris,
In Oratore. corruet.] Et Cicero huius rei bene peritus; [Nihil de me dicam: dicam de ceteris, quorum nemo erat, qui videretur exquisitius, quam vulgus hominum, studuisse literis, quibus fons perfectæ eloquentiæ continetur.]
c.31.n.464. Leguleium alloquens Tiraquellus ait; [Quo pacto sensum,
Valla.i præfat.lib.3. vimque legis colliges, nisi & verba ipsius recte intelligas, nisi item pure, & Latine loqui scias, cuiusmodi & leges nostræ loquuntur? Nonne videmus Vlpianum, quem iuris coryphæum Modestinus appellat, ipsumque Modestinum, Pomponium, Celsum, ceterosq. iurisconsultorum antistites, accuratissime de Verborum significatione scripsisse? ex quorum commentarijs insignis titulus de Verborum significatione nostris Pandectis insertus est.] Addimus & quod Gellius de Labeone commemorat;
lib.13.c.10 [Labeo Antistius iuris quidem ciuilis disciplinam principali studio exercuit, & consulentibus de iure publice responsitauit, ceterarumque artium bonarū non expers fuit: & in Grammaticam sese, atq. Dialecticam, literasq; antiquiores, altioresque penetrauerat, Latinarumq. vocum origines, rationesque percalluerat, eaque scientia ad enodandos plerosq; iuris laqueos vtebatur.] Extra propositionem hanc medicinalem artem tractantes non inuenientur, quibus magis quam alijs vocabulorum, Grammaticaliumque terminorum cognitio est valde vehementer necessaria. Quoniam si, exempli gratia, iuris Doctor paragraphi, legis, ritus, decisionis locum non capiens, causa cadit, iacturam quidem facit, sed facultatum: at si medico Hippocratis, Galeni, Aui-

cennæ, aliorumue contextus, aut aphorismus ex imperitia sub intelligentiam non cadit, o quanta infelicitate, & discrimine laborat ægroti salus, & vita, quæ a tali impunito homicida dependet. Suffragatur mihi hoc Tiraquellus idem, cum ait; [Nam quo modo emplastra, malagmata, cerota, pastillos, & alia id genus medicamenta, salubriter medicus conficiet, si res illas ignorarit, ex quibus conficiuntur; si verba non intelligat, quibus res ipsæ significantur, quæ rerum causa repeta sunt? Ego certe non dispicio, quo modo sanguis, & medulla interior introspici possit, nisi cutis, & cortex ante diligenter exploretur; nam est apud Plautum, *Qui e nuce nucleum esse vult, nucem frangat*, similiter qui ex libris vult sententias eruere, atque penitus exprimere, necesse est, vt verborum corticem ante perrumpat, nec interiora pandũtur, nisi exteriora ante patescant; quandoquidem scire, *Quid nominis*, est principium doctrinæ, dixit Aristoteles; & Galenus, Occupatio circa nomina est inuitis nobis necessaria.] Super ceteris auctoribus, atque scriptoribus ait Polydorus Virgilius; [Qui non secundum regulas, & artificia scribit, sed pingue quiddam Latine sonare incipit, nõ debet ad opus aliquod scribendum prius aggredi, quam Grammaticam didicerit: illud enim præterea quamobrem Grammatica magni fieri debet, facile docet; quia ex huius artis negligentia in poetis, Oratoribus, historicis, in arte medicinæ, in iure ciuili, ceterisq; disciplinis quotidie sexcenti errores existunt, ineptissimæq. interpretationes.] Vnde quod in compositionibus quibuscunque primum, & præcipuum attendunt scientes lectores, & admirãtur, præter materiam, est propria, ornata, ordinataque Latinitas, & qui hoc studet scriptor, & auctor, *Omne tulit punctum*. Postremo si verũ est, *Causã causæ esse causã, vt philosophi aiũt, causati*. & magister est causa doctrinæ discipulorum, effectus ergo honoris, & gloriæ literatorum pro editis libris delatæ, ad magistros conuertitur, tamquam ad causam; præter id quod, vt concludam, Quot leguntur bonæ notæ auctores, tot habet Grammatica, & Humanitas viros illustres;

vbi supra, nu. 462.

l. 1. c. 7. de Inuent. rer.

Hor. in Art.

D. Thom. comm. in 1. ad Corinth. cap. 8.

vtq;

vtq; asserit Lucas de Penna in l. mulieres C. de dignitat. lib. 12. [Cum tanta munera scriptorum prudentiæ priuatim, publiceque ab omnibus fuerint præparata, non solum arbitror palmas, & coronas his tribui oportere, sed etiam triumphos, & inter deorum sedes eos dedicādos iudicari.] Hactenus, coniectari quantum licet, ostēdi coronatos præceptores, primum certaminum, ludorumque coronis, deinde ciuicis, & scholasticis, postremo pro rata portione illis, quibus redimiti sunt auctores quicunq; quondam discipuli: nunc ad alia transeamus.

Natalis l. 4. cap. 5. Fuerunt qui ex Iouis capite Mineruam, sapientiæ deā, quæ & Pallas, & Bellona, Martis germana, prognatam esse prodiderunt, & armatam; id per hæc fabulosa innuere volentes, humanas literas, honestasq; disciplinas, humani ingenij inuentionem non esse, sed ab inexhausto diuinæ sapientiæ fonte manasse, sapientisque animum nullo vnquam tempore inermem, atq. imparatum reperiri ad euentus fortunæ, vel consilio, vel fortitudine superandos. Insuper hanc deam ciuitatum depopulatricē nuncuparunt, quod plurimum in rebus bellicis ad euertendam hostium, & scelestorum improbitatem sapientia valeat, atque consilium. Sed rem aliquanto altius repetamus.

Aristot. l. 1. c. 3. Politic. Ciuilis vita in occasiones, & bellorum, & pacis diuisa est. Necessaria est eloquentia tempore pacis: nam cum oporteat aliquando ciuibus constitui leges, aliquādo in suo contineri officio bonos, nunc defendi innocētiam, nunc animaduerti in nequitiam, quis dubitat necessariam tunc esse eloquentiam?

Ad tumultus, & seditiones in ciuitate sedandas quantum eadem valeat, Latinorum poetarum regem minime latuit; Cantauit enim,

l. 1. Aeneid.

Ac veluti magno in populo cum sæpe coorta est
Seditio, sæuitque animis ignobile vulgus,
Iamq; faces, & saxa volant, furor arma ministrat:
Tum pietate grauem, ac meritis si forte virum quem
Conspexere, silent, arrectisq. auribus astant.
Ille regit dictis animos, & pectora mulcet.

Appa-

Apparuit id præ ceteris in Valerio, qui Poplicola dictus est. Siquidem regibus exactis plebs discedens a Patribus, iuxta ripam Anienis in colle armata consedit; eratque non solum deformis, sed etiam miserrimus reip. status, a capite eius cetera parte corporis pestifera seditione diuisa: ac ni Valerij subuenisset eloquentia, spes tanti imperij in ipso pene ortu suo corruisset. Is namque populum, noua, & insolita libertate temere gaudentem, oratione ad meliora, & saniora consilia reuocatum, Senatui subiecit. Verbis ergo facundis ira, consternatio, arma cesserunt. *Liuius l. 2. decad. 2. Val. Max. l. 8 c. 7.*

Alias Roma ipsa, L. Catilinæ coniuratione in se detecta, M. Ciceroni Consulatum, comitijs habitis, mandauit; quia solus ex omnibus ciuibus videbatur idoneus, qui de perniciosis remp. eripere posset, prout eripuit. *Mascar. p. 3. discur. 2. Sallustius in Catilin.*

Calumniarum, & inuidiæ tela eiusdem eloquentiæ vis retundit, & frangit, quod M. ille Cato monstrauit, qui vsque ad Lxxxv. suæ ætatis annum quater, & quadragies ab inimicis accusatus, & tandem capitali crimine a Galba, toties causam suam egit tanta cum vi orationis, laude, & admiratione, vt semper gloriose per iudices sit absolutus. *Plin. l. 7. c. Plin iun. in vir. illust. Plut. i vit. Rhodigin l. 6. c. 37.*

Non solum a liuoris morsibus, verum & ab ipsis faucibus occisionis inuulneratos, illæsosq. custoditos legimus eloquentes, vt de M. Antonio, omnium sui temporis eloquentissimo. Ad hunc obtruncandum missi milites a sæuissimis ducibus Mario, & Cinna, sermone eius obstupefacti, districtos iam, & vibratos gladios, cruore vacuos vaginis reddiderunt. Solus P. Antonius, ad cuius aures Antonianæ vocis non peruenerat sonus, crudele imperium truculento ministerio peregit. Idem Imper. Pertinaci accidisse narratur. *Appian. de bello ciu. Plutar. in Mario. Val. Max. l 8. c. 9.*

Ad supremos in rep. gradus eloquentia suos extollit. De Cicerone paulo ante descripsimus, & aliquid de Pericle attigimus, qui felicissimis naturæ incrementis sub Anaxagora præceptore summo studio perpolitis, Athenarum ceruicibus iugum seruitutis imposuit; egit enim ille vrbem, & suo versauit arbitrio. *Cic. 3. de Oratore Val. Max. l. c.*

Ante

Ante hunc Pisistratus dicendo tantum valuisse traditus est, vt ei Athenienses regium imperium oratione capti permiserint, cum præsertim ex contraria parte amantissimus patriæ Solon niteretur. Sed hoc inter Pisistratum, & Periclem interfuit; quod prior armatus, posterior sine armis tyrannidem gessit. Ex quo verissimum fuisse comprobatur Demetrij Phalerei dictum; [Tantũ in rep. valere eloquentiam, quantum in bello ferrum.]

Auctor. qui sup. ibid.

Necessaria sunt arma tempore bellorum. Verum quia non corporis tantummodo viribus, sed etiam animi, bella geruntur, consilio scilicet, ac prudentia, quæ virtutes bona ex parte literarum studio comparari, augeri, confirmarique nemo dubitat, ob eam rem sapientiæ dea bellis quoq; præfecta est. Et quamuis plerique arbitrentur res bellicas maiores esse, quam vrbanas, minuenda tamẽ est hæc opinio auctoritate Ciceronis dicentis; [Vere si volumus iudicare, multæ res extiterunt vrbanæ maiores, clarioresq. quam bellicæ. Quamuis enim Themistocles iure laudetur, & sit eius nomen, quam Solonis illustrius, citeturque Salamis clarissimæ testis victoriæ, quæ anteponatur consilio Solonis, eius, qui primum cõstituit Areopagitas, non minus præclarum hoc, quam illud iudicandum est. Illud enim semel profuit, hoc semper proderit ciuitati. Hoc consilio leges Atheniensium, hoc maiorum instituta seruantur. Et Themistocles quidem nihil dixit, in quo ipse Areopagum adiuuerit: at ab illo verum est adiutum esse Themistoclem. Est enim bellum gestum consilio Senatus, eius, qui a Solone erat constitutus. Licet eadem de Pausania, Lysandroq; dicere; quorũ rebus gestis, quamquam imperium Lacedæmonijs dilatatum putatur, tamen ne minima quidem ex parte Lycurgi legibus, & disciplinæ conferendi sunt. Quinetiam ob has ipsas causas, & parentiores habuerunt exercitus, & fortiores. Parua enim sunt foris arma, nisi est consiliũ domi. Illud autem optimum est, in quo inuadi solere ab improbis, & inuidis me audio,

Muret. ora. 1. de laud. liter.

Val. Max. l. 7. c. 2.

l. 1 Officior.

Cedant arma togæ, concedat laurea linguæ.

Vt enim alios omittam, nobis remp. gubernantibus, nõ-

ne

ne togæ arma cessere? Neque enim in rep. periculum fuit grauius vnquam, nec maius odium. Ita consilijs, diligentiaque nostra celeriter de manibus audacissimorũ ciuium delapsa arma ipsa ceciderunt. Quæ res igitur gesta est vnquam in bello tanta? quis triumphus conferendus? Mihi quidem certe vir abundans bellicis laudibus Cn. Pompeius multis audientibus hoc tribuit, vt diceret, frustra se tertium triumphum deportaturum fuisse, nisi meo in remp. beneficio, vbi triũpharet, esset habiturus.] Super eadem re eũdem Ciceronem extollendo alloquitur Plinius; [Salue prime omnium parens patriæ appellate, prime in toga triumphum, linguæque lauream merite, & facundiæ, literarumq. Latinarum parens, atq; vt Dictator Cæsar, hostis quondam tuus, de te scripsit, omnium triumphorum lauream adepte maiorem; quanto plus est ingenij Romani terminos ꝓmouisse, q̃ imperij.] *lib. 7. c. 30.*

Hoc etiam Cyrus, Cambysis regis filius, ad Cyaxarem Medorum regem; [Prælia animis longe magis quam viribus corporum decernuntur, vt & meus pater dicere solet, & tu dixisti, & alij omnes cõsentiunt.] Vnde [rei cõsilio gestæ lætus plerumque est exitus,] Herodoto iudicante; & Euripide, [Vnius rectum consilium magnum numerum militum vincere potest;] Nec Tacito ab istis recedente, [Plura consilijs, quam telis, & manibus in bello geruntur.] Interrogatus aliquando Alfonsus rex; Armisne, an libris maiorem deberet gratiam, respondit; [Ex libris se arma, & armorum iura didicisse:] quandoquidem, si omnes artes, ac facultates, quæ literis mandatæ sunt, simul comprehensæ, cum sola militari comparẽtur, iniqua poterit videri comparatio, fortasse etiam parum prudens, cum literarum nomine res quoque ipsa militaris contineatur. Refert Sallustius, [Diu magnum inter mortales certamen fuisse, vine corporis, an virtute animi res magis militaris procederet: nam & priusquam incipias, consulto, & vbi consulueris, mature facto opus est, ita vtrumque per se indigens, alterum alterius auxilio eget. Et posteaquam in Asia Cyrus, in Græcia Lacedæmonij, & Athenienses cœpere vrbes, atque nationes *Xenophon lib. 3.* *l. 8. Annal.* *Lipsius l. 3. c. 1. Polit.* *Panormita lib. 4.* *Episc. Cæsenas lib. 16. cap. 9.* *In proœm. Catilin.*

subigere, tum demum periculo, atq. negotijs expertum est, in bello plurimum ingenium posse.] Ideo Homerus, non Aiacem, aut Achillem vrbium depopulatorem nuncupauit ob ferocitatem, sed Vlyssem ob sapientiam, cuius contentionem cum Aiace super armis Achillis ingeniosissimus expressit Ouidius hisce verbis,

lib.13 Metamorph.

tibi dextera bello
Vtilis, ingenium est, quod eget moderamine nostro:
Tu vires sine mente geris, mihi cura futuri est:
Tu pugnare potes, pugnandi tempora mecum
Eligit Atrides: tu tantum corpore prodes,
Nos animo; quantoq. ratem qui temperat, anteit
Remigis officium, quanto dux milite maior,
Tantum ego te supero: necnon in corpore nostro
Pectora sunt potiora manu, vigor omnis in illis.

1.Iliad. Cic. de Senectute.

Iure ergo celebre est illud regis Agamemmonis votum, qui vt Troia facilius, & breui potiretur, secum non Aiacis similes decem habere concupiscebat, sed Nestoris, qui licet ob senectutem destitutus viribus esset, consilio tamen valebat, & eius ex lingua melle dulcior fluebat oratio. Tandiu etiam Troia stetit, & inexpugnabilis fuit, quoad Palladium, e cælo delapsum, in arce, temploque inuiolatum seruatum est, id quoq. significantes poetæ; Vsq; eo ciuitatē, & sartam, & tectam, incolumemq. fore, ac hostibus insuperabilem, dum sapienter in ea per viros iustos, & bonos cuncta gubernantur. Huius fortissimi, gloriosique ducis, & regis exemplum æmulati quotquot suæ famæ, atque victoriæ studuerunt, aut ipsi literarum eminentia claruerunt; aut illas, non secus quam strenuitatem, virtutemque ipsam militiæ necessariam iudicantes, doctissimos homines in expeditionibus, & militaribus occupationibus suo semper lateri adhærentes habere voluerunt comites, socios, & consiliarios; aut eorum loco librorum lectionem summa cum delectatione, atque vtilitate adhibuerunt. Quis Alexandro Macecedone fortius, quis in hoc terrarum orbe, qui neq; magnitudini eius sufficiebat, felicius belligerauit? Iliadem Homeri virtutis bellicæ credens, & appellans institutionem

Natalis l. 4. cap. 5.

Plut. ī vit. & de fortuna Alex.

nem, accepit ab Aristotele correctã, eamq; semper fere, vel in manibus, vel cum pugione repositam sub puluinari dormiens habebat. Africanus ille Scipio Socratici Xenophontis libros non sine causa de manibus ponere non solebat; quia scilicet in his officium diligentis, & moderati imperij nullum esset prætermissum. Alfonsus rex Neap. qui in militaribus signis *Librum apertum*, suum phrenoschema, portabat, Q. Curtium in delicijs habuit adeo, vt aliquando ex eius lectione ab ægritudine liberatus dixerit; [Valeant medici, & viuat Curtius salutis meæ restitutor.] Inuictissimus Carolus V. Solimanici terror, & frenum Imperij, Thucydidis studiosissimus extitit. Stephanus Bathoreus, Poloniæ rex, magni sane iudicij vir, idemque summus exercituum imperator, de Cæsaris commentarijs ita testabatur; [Cum Cæsarem lego, videor mihi cernere illum ipsamet agentem, quæ scripsit, non solum autem scribentem, quæ egit.]

Cic. 2. Tusculan.

Collenu. l. 6. Panormit.

Colluraffus p. 1. c. 5.

Posseuin. sectio. 3. c. 6. Appar. hist.

Notabile & hic Antonij Nebrissensis cœptum exponere non fuerit ab re: qui, cum Hispaniæ proceres, totaq; nobilitas pro libertate aduersus gentes dimicarent, ob eamq. rem literarum studia, quasi aliena, & importuna virtuti bellicæ, parui ducerentur; affirmans, & docens, natos ad arma sero exactæ artis, & disciplinæ exempla, vel longo vsu percepturos, si literarum lumine carerent, quo vno stolide sublato, totam bellicam laudem celeriter euanescere; paucis effecit annis, vt nemo, qui literarum studium reformidaret, satis nobilis haberetur, ipseque Antonius, non secus de restitutis postliminio literis, quã Ferdinandus Granata capta, & Mauris expulsis, gloriose triumpharet. Nec dubitandum est, id ex maiorum accepisse institutis, & historijs, vel solius Epirotarum regis Pyrrhi, qui vt in Legatis, & Oratoribus dictum est, sæpissime replicabat, plures ciuitates a Cinea in suam potestatem redactas eloquentia, quam armis a se: & vtrumque coniungens rei militaris institutor Vegetius ait; [Nihil neq. firmius, neque felicius, neq; laudabilius est ea rep. in qua eruditi milites abundant.] Quã multos ex ijs narrandi hic esset locus opportunus: quot sciens, libésq; pro-

Bibliothec. Hispana, class. 1. to. 3.

pter breuitatis rationem facio missos, vno tantum ex Græcis, altero ex Romanis vice omnium reseruato.

Ex eius operibus. Xenophon Atheniensis, auditor Socratis, in Cyri minoris amicitiam insinuatus per Proxenum Bœotium ducem, cum eo militauit. Illo demum in acie cæso, exercitus reliqui factus imperator, tanta magnanimitate, ac fortitudine, vt omnes in sui admirationem rapuerit; ex vltimis Babyloniæ finibus, persequentibus eũ plus quindecim hostium millibus per ardua montium, necnon difficillima alia, & asperrima loca, summa hieme, per barbaras gentes, atque infensissimas incolumem reduxit in patriam, prompto semper, paratoque consilio, nullis periculis perterrefactus, nullis aduersitatibus deiectus, nullis fatigatus laboribus, fractos militum animos erigens, afflictos consolans, effrenatos in gyrum rationis conuertens, tumultuantes, iratos, inimicos compescendo, sedando, recõciliando tanta eloquentia, vt a nõnullis Attica Musa vocatus sit, præter id quod scripsit de Pædia Cyri lib. 8. de expeditione Cyri minoris lib. 7. de rebus gestis Græcorum lib. 7. de Agesilai laudibus lib. 1. de rep. & legatis Lacedæmoniorũ lib. 1. de rep. & legatis Atheniensium lib. 1. Apologiam pro Socrate lib. 1. de factis, & dictis Socratis memorabilibus libros quatuor. Oeconomicum lib. 1. Conuiuium lib. 1. Hieronem, siue tyrannicum lib. 1. de vectigalibus lib. 1. de re equestri lib. 1. de magistri equitum officio lib. 1. de Venatione lib. 1. & epistolas.

Plut. in vit. Suetonius, & Xiphil. C. autem Iulius Cæsar eloquentia militari, aut æquauit præstãtissimorũ gloriam, aut excessit; ipseque Cicero neminem vidit, cui Cæsar cedere deberet, cum elegantẽ, splendidam quoq. ac etiam magnificam, & generosam quodam modo rationem dicendi teneret. Omnem Galliam nouem annis subactam in prouinciæ formam redegit. Germanos Transrhenanos, primus Romanorum ponte fabricato aggressus, maximis cladibus affecit. Aggressus est & Britannos, ignotos antea, superatisq; pecunias, & obsides imperauit. Arma post hæc in patriam conuertens, Pompeium Italia expulit, eundemque in cã-

pis

pis Pharsalicis vicit, & in Hispania filios. Ptolemæum in Aegypto subegit. In Africa Scipionē, & Iubam deuicit. Quinquies triumphauit. Descripsit rerum suarum Commentarios, Gallico, ciuilique bello Pompeiano gestarum, valde quidem probandos, cum mundi sint, recti, venusti, omni ornatu orationis, tamquam veste detracta sic, ut omnium iudicio prærepta, nō præbita facultas huiusmodi scriptoribus videatur, quos pariter cum vita conseruandos existimauit; cum in maximum periculum, ac discrimen adductus, Alexandriæ circa oppugnationē pontis, aduolantibus in eum vndique hostibus, in mare desiliens ad proximam suorum nauem iturus ducentorū spatio passuum sinistra manu eleuatos gessit, ne perirēt, aut madefierent, dextra interim natando. Vnde iure de ipso literis, & armis spectatissimo dictum est, atq; dicitur, *In vtroque Cæsar*. Quid multis moror? Ex iam dictis omnibus inferatur; Nullam esse militarem, gloriosamq. coronam, donatiuum, insigne, statuam, trophæum, triumphum, in quæ, itidem vt in literas, rata portio sui iuris non sit præceptoribus, vltra suorum etiam armis coruscantem cohortem, quā paulo inferius vnicā ostentabūt. O si Aristotelico, & Pliniano pollerem ingenio, Cyri, seu Mithridatis memoria, Origenis, aut Didymi Adamantij stylo infatigabili, Demosthenica, vel Ciceroniana eloquentia, & facundia, vt absolute scribendo celebrare, numerareque possem quot volumina Grammaticæ, Rhetoricæ, poesis, historiarum, variarum lectionum, & antiquarum, quæstionum, obseruationum, centuriarum, prouerbiorum, castigationum, antiquitatum, miscellaneorū, orationum, panegyricorum, annotationum, collectaneorum, atque censuræ in poetis, historicis, ceterisq. scriptoribus, & auctoribus Grammatici, & humanissimi professores ex propria officina ediderunt. O quam peroptato mihi succederet, si, quam primus Athenis publice ad legendum posuit, & præbuit bibliothecam Pisistratus, & ab ipsis Atheniensibus studiosius auctam, extaret. Item ille ingens librorum numerus in Agypto a Ptolemæis regibus confectus, cum illo, quem Eumenes, Pergamenus

Ammianus Gell. lib. 6. c. 17. Plin. l. 7. c. 30. & l. 35. cap. 2.

Plutar. in Antonio, & in Sylla. Silua var. lectio. p 3. c. 3. & alij. Suetonius i Augusto. Vide Garzon. in Plat. vniu. disc. 132.

nus rex, ad ducenta millia congregauerat. Vtinam non periissent Polycratis Samij, Euclidis Megarensis, Aristotelis Stagiritæ, Tyrannionis Alexandrini, Epaphroditi Chæronei librariæ, & quam Romæ Asinius Pollio primus dicauit, quam Augustus in porticu, Apollinis Palatini templo addita, Latinam, Græcamq. instruxit, & in porticu Octauiæ, quas Paulus Aemilius superato Perseo, L. Lucullus ex Pontica præda omnes adauxit, necnon eæ, quæ tum a Traiano, tum a Gordiano, & alijs plerisq. principibus viris paratæ sunt, ahuc vigerent. Simul huic voto cæleste donum accederet, vt centuplicatos oculos, centuplicatas manus ad legendum, & transcribendum haberem, & absque vllo item impedimento nusquam nõ essem. Verumenimuero eas flammarum, bellorum, vetustatis iniuria, ruina, voracitas auidissima dissipauit, abscidit, absumpsit, & ego *haud equidem tali me dignor honore*. Voluntas tamen facultate maior sic immortaliter viuit, & ardet in me, vt si vnquam Dei vi, ac numine is fierem, qui opibus, atq. auctoritate valerem, Alexander suæ erga scriptores liberalitatis æmulatorem se habere cognosceret contentione in eam partem generosiori. Ipse enim inflãmatus cupiditate naturas animalium noscendi, delegataq; commentatione Aristoteli, summo in omni scientia viro, aliquot millia hominum in totius Asiæ, Græciæq; tractu parere iussit, omnium, quos venatus, aucupia, piscatusque alebant, quibusq. viuaria, armẽta, aluearia, piscinæ, auiaria, in cura erant, nequid vsquã gentium ignoraretur ab eo, quos percontando quinquaginta ferme volumina illa præclara de Animalibus condidit, in quæ sumptum suppeditauit immanem, octoginta talenta. Ego vero profusiori manu, non brutorum, bestiarumue naturas ex aquis, siluis, & stabulis, sed clarorũ literis virorum, ad Dei imaginem, similitudinemque pro cælesti gloria conditorum, ingenia, & virtutes ex oppidis, & vrbibus, in gymnasijs, cathedris, Athenæis, bibliothecis, palatijs, basilicis, Academijs perquirenda, & immortalitati commendanda imperarem, quo non solum hoc Vniuersum, sed illos ipsos etiam Democriti mundos

Vir. 1. Aen.

Plin. lib. 8. cap. 16.

Athenæus lib. 9.

dos (si darentur) non lateret nostrorum pene infinitas, vtilitas, atq; nobilitas. At si veteres interciderunt, remāsit tam celebre institutum, quo successores diuerse maximam codicum copiam, & sumptuosam collegerunt, ad quos omnium incredulitatem, curiositatemque relego. Adeant præterea typographicas officinas, sciteniur ex impressoribus, quot, quantaq; Grammaticæ, & Humanitatis professorū opera prisca, atq. recentissima sēper in manibus habuerint, & habeant nullo non die. Interea loci post vnicam eruditorum cohortem, qui bellica etiā disciplina, & laude claruerunt, quas pro mea virili peruestigare, & scire potui, Academias hasce duodecim illustrissimas repræsentabo;

I. Eorum, qui de re Grammatica scripserunt.
II. Rhetorum, & sophistarum.
III. Versificatorum, & poetarum.
IV. Historicorum.
V. Scriptorum Astrologiæ, ac Medicinæ.
VI. Commentatorum, & Criticorum.
VII. Eorum, qui varia composuerunt.
VIII. Illustrium etiam sine scriptis.
IX. Mulierum eruditarum.
X. Eorum, qui viros docuerunt illustres.
XI. Professorum Humanitatis.
XII. Grammaticorum, philologorum, & Criticorum, ex presbyteris, aliorumque Ordinum religiosis.

Pro-

Professores, qui bellica etiam disciplina, & laude claruerunt.

Gellius l. 1. cap. 11. Girald. dialog. 3. Iustin. l. 3. Plato lib. 1. de legib. Plutar. l. de cohib. ira. Pausan. in Messen. l. 4. Patricius l. 2. tit. 9. Scaliger. l. 1. c. 19. poet. Strabo. Suidas.

PRimus omnium huius cohortis Tyrtæus ductor occurrit, qui veteres illos heroas, Achillem, Aiacem, Hectorem longe superasse videtur, cum non ipse solum fortissime dimicarit, vel luscus, & claudus, sed suis carminibus, & oratione ita militum animos incendit, & inflammauit, vt victores etiam eos gloriose reddiderit. Nã cum diu Lacedæmonij cõtra Messenios bellum fecissent, quod Spartanas virgines in templo Dianæ deflorare ausi fuissent, & non solum dedecus adeo vlciscendum non sustulissent, sed tertium iam essent fusi, iureiurando statuerunt, se aut Messenam capturos, aut mortem oppetituros, & super ea re Delphos ad Apollinis oraculum scitandum miserunt. Responsum tulerunt, vt si vincere vellent, ducem ab Atheniensibus peterent, a quibus petitum acceperunt Tyrtæum ludi literarij magistrum. Factus hic copiarum imperator, & suo exemplo, & efficacissimis versibus vehementer principum, & populi pectora ad bellicam virtutem concalefaciẽs, post vicesimum obsidionis annum, qui erat tertius 25. Olympiadis, ex ea pugna facile insignem victoriam reportauit. Inualuit ob hoc apud Lacedæmonios postea mos præclarus, vt antequam congrederentur cum hostibus, Tyrtæi carminibus aures omnium personarent. Hinc etiam Horatius dixit in arte;

Tyrtæusq; mares animos in Martia bella
Versibus exacuit.

Girald. dialog. 3. Suidas.

Simmias Rhodius, verum ab Samo oriundus, deleta funditus patria, & ijs, qui reliqui superfuerant, alio commigrare coactis, atque deliberantibus, ipse caput, duxque delectus est, vt colonias inde deduceret. In Amorgum insulam, vnam ex Cycladibus, cum peruenissent, tres ibi ciuitates ædificauit, Minoam idest, Aegialam, Arcesimen, perque illas vnicuiq. suam habitationem distribuit, clarus anno post bellum Troianum 406.

Ex

Ex vrbe Thurio Calabriæ fuit Cephalus Rhetor, Lysiæ Rhetoris clarissimi parens, in amplissima familia natus, ditissimus opum, atque in re bellica adeo admirandus, vt Athenas triginta tyrannorum obsidione liberauerit, quibus etiam in certamine abstulit scuta militaria octoginta, anno fere ab Vrbe condita 347. *Barrius, & Marafiota l.4.c.8.hist. Calab. Tzetzes epigr.20.*

Aristophanes Byzantinus, Apellis filius, discipulus Callimachi Cyrenæi, Zenodoti, & Dionysij, Alexandriæ apud Ptolemæum regẽ celebrati, anno circiter 500. Vrbis conditæ, tribunus quoq. militum fuit. *Gell.lib.17. cap.21. Suidas.*

Orbilius Beneuentanus, morte parentum vna, atque eadem die inimicorum dolo interemptorum destitutus, primo apparituram magistratibus fecit, deinde in Macedonia corniculo, mox equo meruit; functusq. militia, studia repetijt, quæ iam inde a puero non leuiter attigerat. *Sucton. de ill.Grãm.*

M. Valerius Probus Berytius, qui inter suam ætatem præstanti scientia fuit vsq; ad Neronem, quamuis reapse bellum aliquod militãdo non iniuerit, tamen eo strenuo, & forti animo fuit, vt diu centuriatum petierit, donec tædio affectus se ad studia contulit. *Gell.l.4 c.7 Id.Sueton. ibid.*

C. Suetonius Tranquillus Domitiano imperante adeptus erat & ipse tribunatum militum ex Plinij iunioris impetratione; sed eam dignitatem in propinquum suũ Cæsennium Siluanum petijt transferendam, eodem Plinio intercedente apud Neratium Marcellum, clarissimum virũ: egregium ratus & mereri beneficia, & dare. *Plin. idem l.3.epist.8. Politian. in præfat. ad Suet.Cæs.*

Septimio Seuero Imp. Numerianus, relicta schola Grammatica, quam Romæ habebat, nescio qua opinione adductus, in Galliam transgressus est. Ibi dum Senatorem se simulat, missumq. a Seuero ad comparandum exercitum, primo paruas cogit copias, ijsque aliquot equites Albini conficit, qui etiam imperatoriæ dignitatis erat competitor; deinde alia multa pro Seuero fortiter gerit. Quibus cognitis, ratus Seuerus ipsum esse vere Senatorem, eum per literas collaudauit, vtq; sibi maiorem compararet militum numerum iussit. Is amplissimo exercitu conflato, præter cetera præclare, ac *Xiphilinus in Seuero.*

mirabiliter acta, misit ad Imperatorem pecuniam, ad aureorum Dcc. millia. Venit postea ad eundem victoria potitum, cumque in Senatorium ordinem cooptari, & magnos consequi honores, & opes, potuisset, noluit tamen, sed ruri, contentus paruo, quod a Seuero accipiebat in diem, vitam transegit.

Iouius. Valerian. de literat. inf. lib. 1. Galeottum Martium Narnia genuit, qui, robusto dotatus ingenio, omnes amplexus est disciplinas: quapropter suis claruit lucubrationibus, sed multo clarior factus est institutione, ac familiaritate Xysti IV. Pontificis, nequenon Mathiæ Coruini, Hungarorum regis, cui & a secretis, & in castris egregiam, strenuamq. præstitit operam adeo feliciter, vt omnium horarum amicus, & comes haberetur a rege.

Aelium Pertinacem, Eugenium, Ioannemque Zimiscem inter Imperatores armis decoratos, & literis armatos supra retulimus.

Qui de re Grammatica scripserunt, Academia I.

ADamantius Martyrius librum vnum scripsit de B. muta, & V. vocali.

Adolfus Mecherchus Brugensis de veteri, & recta pronunciatione linguæ Græcæ commentarium.

Agretius librum de proprietate, & differentijs Latini sermonis.

Alexander Hephurnius prima Grammaticæ rudimenta breuiter, & dilucide explicauit.

Alexander Citrolinus Saraualensis locos edidit Latine loquendi, eleganter, & extempore magno volumine de rebus omnibus iuxta Iulij Camilli Delminij modum, & alia, clarus anno 1575.

Alexander Numenius de figuris orationis, vnde sua decerpsit Romanus Aquila.

Alexander Polilaus Corcyrensis, Guarini discipulus, multa excripsit, atque collegit ad magistri lexicon, vt ipse ibidem de se testatur.

Aloy-

Aloysius Diedus Venetus quæstiones de Grammatica enucleatas, ac disputationem de Nomine, & Verbo dedit in lucem.

Andreas Dietherus Theusaurum contexendarum epistolarum, formandæque linguæ ad imitationem Ciceronianæ dictionis locupletissimum composuit ex familiaribus, ad Atticum, & ex orationibus congestum, insertis vbiq; illustrium philosophorum sententijs, & in calce coniectis poeticæ formulis.

Annæus Cornutus supra Gellij ætatem, homo sane pleraque alia non indoctus, neq. imprudens, libros dedit de figuris sententiarum.

Antonius Bellinus nominum, & verborum flexiones explicauit, Grammaticos canones emendauit, librumq; conscripsit de ratione studij.

Antonius Crispus Diuapolitanus regulas Grammatices.

Antonius Rufus antiquus Grammaticus aliquid de professione scripsisse colligitur ex Quintiliano l. 1. c. 7.

Antonius Schorus de ratione discendæ, docendæque linguæ Græcæ lib. 2. phrases linguæ Latinæ: Thesaurum verborum linguæ Latinæ Ciceronianum, in vsum, & gratiam iuuentutis collectum, & alia. Obijt a. 1552.

Antonius Vessodus Grammaticarum institutionum lib. 5. Græcolatinos emisit.

Apollonius Alexandrinus, cognomento Dyscolus, Herodiani technographi genitor, scripsit hæc. De partiũ orationis lib. 4. de cõstructione eorũdem libros totidem. de verbo, seu verbalibus lib. 5. de verbis in μ. desinentibus deriuatis lib. 1. de verbis, siue nominibus lib. 1. de femineorum nominum casu recto lib. 1. de denominatiuis lib. 1. de comparatiuis, & dialectis Dorica, Ionica, Aeolica, Attica. de figuris Homericis. de ementita historia. de passionibus. de tonis coactis lib. 2. de tonis curuis lib. 1. de accentibus lib. 5. de elementis. de præpositionibus. de Didymi probabilibus. de compositione. de bifariam enunciatis. de generibus. de spiritibus de possessiuis. de coniugatione.

Apollonius alius Alexandrinus, cognomento Anteros, Appionis Mochthi auditor, Romæ docuit sub Claudio, qui post Caium Caligulam imperauit, eiusque de Grammatica duo feruntur libri.

Apollonius, Archibij filius, scripsit de Homericis dictionibus ordine alphabetico.

Arcadius Antiochenus de orthographia tractauit, item de constructione partium orationis, & onomasticum admirabile conscripsit.

Aristoteles octauus Grammaticus egit de arte pleonasmi.

Arnaldus Oridius auctor fuit Summæ linguæ Græcæ, eandem auspicantibus vtilissimæ.

Artemidorus Pseudaristophanes culinaria vocabula collegit.

Arusianus Messus libellum elocutionum e Virgilio excerpsit, cuius ex recentioribus meminit Pierius in varia lectione Eclogæ 1. & Erythræus in v. *requiescere*.

Arusinus Grammaticus citatur a Varrone lib. 9. de lingua Latina.

Astyages edidit artem Grammaticam, de dialectis, de versibus, regulas nominum, & in Callimachum poetam commentarium.

Atilij Fortunatiani fragmentum de metro Sotadeo habetur in Grammaticis institutionibus Aldi Manutij de Prosodijs, & sæpe citatur a commentatore Terentij.

Augustinus Saturnius Lazaroneus Buennas Mercurij maioris, seu Grammaticarum institutionum libros decem composuit, quibus aliorum errata sæpe perstringit tanta cura, & auctoritate, vt videatur inter recentiores magna cum laude suam ducere classem. Clarus a. 1530.

B Alduinus Lansamius, olim parochus Messinēsiū, & ludimagister Neoporti, doctissimos habuit discipulos, & quædam scripsit ad Grammaticam spectantia.

Balthassar Trochus Ascaniensis Germanus vocabularium Latinogermanicum coagmentauit.

Basilius Faber Germanus ex Terentio, & Cicerone aliqua excepit, & obscura quædam loca in vtroque auctore

ctore interpretatus est; thesaurumq. dedit eruditionis scholasticæ ex optimis quibusque auctoribus Græcis, ac Latinis, item instructissimam supellectilem verborum, locutionum, rerum, sententiarum, atq; exemplorum.

Basilius Sabatius præcepta compẽdiaria artis Grammaticæ protulit.

Bebius Macer citatur apud Fulgentium in mythologijs, & de vocibus antiquis; a Seruio autem, & Carisio eius de Grammatica libri.

Benedictus Marlianus, Guarinum Veronensem imitatus, canones Grammaticos composuit.

Bernardinus Lucius compendium Grammaticum, in quo omnia verba consueta in sex regulas collecta apparent, necnon de illorum constitutione, & variatione orationis, Neapoli a. 1595. in publicum edidit.

C Aecilius Minucianus Apuleius orthographiã lib. duobus absoluit, qui in Vaticana bibliotheca dicũtur extare; & hic esse creditur Apuleius Grammaticus a Pierio in Virgilianis annotationibus allegatus, atq. ab Aldo Manutio N. in libro de orthographia.

Cæsar Calderinus Miranus Veronensis, præter elocutiones ex Cæsarianis commentarijs, & M. Tullij familiaribus literis excerptas, Dictionarium confecit, quod Dauid Coluilius Scotus adauxit, ac locupletauit, & in quo infinita, tum rerum, tum verborum copia, variarũq. aliarum rerum, quæ ad Latini sermonis vsum, & elegantiam spectant, continetur, ex Calepino, Nizolio, varijsq; multarum scientiarum fontibus exquisita.

Canutius, inter Grammaticos a veteribus connumeratus, de arte Grammatica quædam reliquisse fertur.

Carolus Antenorus, politiori literatura admodum excultus, complura elaborauit in Thesauro, seu Cornucopiæ Aldi, legentibus apprime vtilia, floruitq. a. 1540.

Carolus Gerardus Græcarum Institutionum libros duos euulgauit.

Carolus Virulus Flander, patria Casletensis, gymnasij Liliensis Louanij publicus institutor, & rector c. a. 1490. formulas epistolarũ suis in Lilio prælectas edidit.

Casuus

Casuus Sacerdos de octo partibus orationis librum composuit, qui Bobij, in quodam cœnobio, repertus est, vt in Geographia refert Volaterranus.

Claudius Budinus Carnutensis de metrorum structura tractauit.

Cloacius Verrius, Verrij Cloacij Pontificis Maximi libertus, & Grammaticus, libros tractorum a Græcis verborum, necnon ordinatorum, & inordinatorum lib. 4. posteritati mandauit.

Cœlius Magnus, quo vsus est magistro Carolus Beltranus, & apud quem cum fratribus, & alijs Neapoli a. 1543. literas didicit Gabriel Sanchez, Cæsarei Quæstoris filius apud Neapol. Latinam scripsit Grammaticam vernacula lingua expositam.

Conradus Ceradius Melissipolitanus ex quatuor libris Grammaticæ Græcæ Theodori Gazæ redegit in vnum constructiones Græcolatinas principaliores, Latinisque dispares.

Corinthus, auctor Græciensis, quædam de re Grammatica scripsit, vnde nonnulla decerpta habentur in appendicæ lexici Græcolatini, de linguæ Græcæ dialectis Attica, Ionica, Dorica, & Aeolica.

Cornelius Donzellinus Brixianus methodum Græci sermonis quatuor libris comprehendit cum totius Grãmaticæ breuiario.

Cosconius Romanæ linguæ verba primigenia mille collegit, ex quo Varro ratiocinando item collegit, quingenta verborum millia declinationibus fieri posse lib. 5. de lingua Latina.

DAntes Riccius Placentinus elocutiones, quæ in familiaribus M. Tullij epistolis includuntur, excerpsit, Italiceq. reddidit, Venetijs impressas a. 1568.

Demetrius, cui cognomentum fuit Ixioni, Atramytenus, tempore Augusti Cæsaris Pergami degebat. Scripsit de verbis in μι. desinentibus, & alia de pronominibus. Enarrationem Hesiodi, & Homeri. Etymologomena, atq; de Alexandrinorum dialectis.

Didymus Alexandrinus iunior, Romæ docuit, scripsitq.

psitq. probabilia, de orthographia, & alia plurima, eademque optima.

Didymus, cognomento Claudij, de erratis in analogia Thucydidis, de Latina analogia, epitomen scriptorũ Heraclionis, & alia.

Diodorus, qui cognominatus est Valerius, Pollionis Alexandrini filius, dictionarium tractauit argumẽtum.

Diogenianus Cyzicenus egit de punctis librorum, de poetica, atq. de elementis, seu literis.

Diogenianus Heracleotes Ponticus sub Hadriano Imper. omnis generis vocabula alphabetice ordinata quinque libris exposuit. Est autem contractio vocabulorum e libris Pamphili Alexandrini 205.

Diomedes diligentissimus Latinitatis inuestigator de partibus orationis, de figuris, & arte metrica.

Dionysius Alexãdrinus Thrax, Aristarchi discipulus, Romæ sub Pompeio Magno professus est, atque enarrauit Tyrannioni priori. Plura Grammatica, & syntagmatica, & commentaria composuit.

Dionysius, Tryphonis Alexandrini filius, scripsit de nominibus, & citatur a Stephano in Vrbibus, & ab Athenæo.

Dorotheus de externorum more vsurpatis vocibus per alphabeti ordinem, quod vtilissimum opus studiosis esse apparet.

Draco Stratonicensis de orthographia, coniugatis nominibus, pronominibus, de versibus, de satyris, de Pindari, Sapphonis, & Alcæi carminibus.

Eberardus Græcista Bituniensis libros composuit, quos Græcismũ appellãt, in quibus carmina de figuris, deq. octo partibus orationis extant, cum additionibus, vel expositione Ioannis Vincentij Metulini.

Emmanuel Moschus eclogas condidit Atticarum dictionum.

Ennius iunior posteris reliquit lib. 2. de literis, syllabis, & metris.

Epitherses Bithynicus de dictionibus Atticis.

Ercombertus Anglus de octo partibus orationis.

Euge-

Eugenius, Trophimi filius, Augustopolita Phryx, docuit Constantinop. in primis clarus iam senex, imperãte Anastasio a. 500. composuitque dimensionem membrorum melici carminis xv. fabularum Aeschyli, Sophoclis, Euripidis. de nominibus templorum, quo modo proferantur. Miscellanea vocabula contextu alphabetico. Habet item admirabilia in tono, spiritu, scriptura, fabula, prouerbio, & alia.

Eulogum scholasticum Guarinus Camers inter illos numerat, e quibus Amaltheæ, siue Cornucopiæ librum, ab Aldo Manutio olim excusum, compleuit.

Eutychij, Prisciani discipuli, libellus de arte versificandi extat, eiusdemque de discernendis coniugationibus lib. 2. in quos commentarij m. s. habentur Sedulij in libraria Tigurina.

Flaminius Locatellus Anconitanus lib. 2. exhibuit Introductiones in Grammaticam.

Flauius Caper tractatum de orthographia, necnon de proprietate, ac differentia Latini sermonis.

Fl. Sosipater Carisius l. 5. institutiones Grammaticas, quæ a Iano Parrhasio inuentæ, & a IoannePierio Cymino Consentino typis mandatæ sunt Neapoli a. 1522.

FranciscusAntonius Ruffus Calaber de arte metrica librum in eadem vrbe Neapolitana impressit c. a. 1590.

Franciscus Ghesius Geminianensis breues Grammaticæ regulas.

Franciscus Lucius de componendis carminibus opusculum.

Franciscus Menessa libellum de Accentibus.

Franciscus Niger Venetus Leonardo Bottæ, equiti Mediolanensi de Grammatica lib. 24. dicauit, & Iacobo Geroldo Styro, Patauini gymnasij moderatori, tractationem de conscribendis epistolis, cum elegantiarũ regulis, quas Iudocus Clicthoueus Neoportuensis commentarijs amplificauit.

Francisci Pharaonij Messanensis Grammaticas institutiones legimus cum artis metricæ libello, cui accessit institutio Marci Panclareni Basilij Siculi Mamertini

de

de numoroso heroici carminis artificio.

Franciscus Venturinus rudimenta Grammatices edidit.

Gaspar Landfidelius Lipsensis annotatiunculas apposuit Thomæ Linacri libris de emendata structura Latini sermonis, item annotationes locorum ex auctoribus, varias lectiones, lapsusque memoriæ in ipso Linacro.

Gaspar Sueuus Latinitatis elegantias collegit ex commentarijs C. Iulij Cæsaris.

Georgius Cherobolcus libellum de figuris poeticis Græce contextum dedit Italiæ. eiusdem Onomasticum laudatur a Stephano in Vrbibus. extat etiam Viennæ in imperiali bibliotheca m. s. libellus de Accentibus.

Georgij Corinthij ibidem est m. s. libellus de Solœcismo, & barbarismo, atq. de syntaxi orationis.

Georgij Lecapeni de constructione verborum liber excusus est Venetijs apud Aldum a. 1526.

Georgius Technicus inter illos Grammaticos recensetur, ex quibus suum Cornucopiæ decerpsit Guarinus Camers.

Georgij Valagusæ Bononiensis Flosculi epistolarum Ciceronis Italica lingua expositi Venetijs impressi sunt anno 1549.

Georgij Zigabeni extat m. s. liber Viennæ in libraria Cæsarea de septem vocalibus, ac reliquis consonantibus literis.

Gerardus Camisius Grammaticam suam in Germania impressisse putatur.

Godeschalchi Stevvechii Husdani de particulis linguæ Latinæ liber a doctis in vsu habetur.

Gregorius Orlandus Calaber e SanctaSeuerina Messanæ a. 1622. typis dedit syntaxim in Ciceronianam linguam.

Gregorius Tancredus Messanæ a. 1567. edidit Summarium regularum linguæ Latinæ, cui ars carminum componendarum annexa est.

Guidonis de Fontenaxo Galli Biturici synonymorũ

liber cum epithetis, simul & Grammaticis regulis, epistolisq. conficiendis etiam extare creditur.

Gulielmus Necherius Tiletanus, iuuentutis studiosæ Gandaui sedulus moderator, aliquid & ipse scriptitās, Propægnion discipulis ad ceteras Grammaticæ partes viam sternens reliquit, &

Gulielmus Saphonensis modum conscribendarum epistolarum.

HArpocration, Valerius dictus, Rhetor Alexandrinus, vocabula decem Oratorum, & Floridorum collectanea conscripsit.

Hegesianax Alexandrinus, ex Troade oriundus, vt Stephanus perhibet, de Democriti dictione librum dedit in vulgus, item de poeticis dictionibus, & Troica, ab Athenæo citata.

Helius Melissus, ætate AuliGellij, Romæ summi inter Grammaticos loci eius temporis, præter alia compluria librum composuit, vt tum videbatur, cum est editus, doctrinæ inclytæ, cui titulum fecit, De loquendi proprietate.

Helladius Aegyptius, clarus tempore Theodosij iunioris, seu Licinij, & Maximini, lexicon alphabeti serie maximum texuit, in quo non solum verborum est facta collatio, sed interdum etiam incisorum elegantissimorum, quæ & perfecta cola non raro adæquent; scribentibus sane perutilis liber, quique variam rerum cognitionem consectantur.

Henricus Decimator siluam vocabulorum, ac phrasium, & solutæ, & ligatæ orationis ex optimis vtriusque linguæ auctoribus congessit.

Henricus Raterius Carmaniolensis orthographiam magistri Stephani interpretatione explicauit.

Henricus Schorius de Genesi, & Analysi Grammatica dialogos expressit in vsum discentium puerorum.

Herculis Ciofani Sulmonensis elocutiones, e Cicerone potissimum selectæ, a Francisco Ziletto IoanniBaptistæ Bosello, qui Venetijs publice literas profitebatur humaniores, dicatæ sunt a. 1583.

Hesi-

Hesichij Alexandrini lexicon Græcum impressit Venetijs Aldus 1521.

Hieronymi Caphari Salernitani regulæ Grãmatices, atq. elocutiones, & clausulæ ex singulis Cic. epistolis, nonnullisque Orationibus Italica lingua expositæ, item dialogus de ratione interpretandi, de puro emendatoque sermone, ac Rhetorices epitome, & de conficiendis epistolis, neminem latent.

Hieronymi Corradini Veneti Grammatices Etruscæ institutiones perutiles Latiæ linguæ dogmata adipisci cupientibus apud Dominicum de Farris a. 1592. excusæ sunt.

Hieronymi Gaudiani octo partium orationis syntaxis, ex Marco Tullio præsertim ordinata, Cardinalis Antonij Carafæ nomine edita est a. 1569.

Hieronymi Regij Panormitani de lingua Latina cõmentarij tres, de emendata locutione, de figurato sermone, de amplificanda oratione, dilucida methodo distincti, Venetijs in lucem emissi sunt a. 1568.

Horatius Tuscanella Ciceroniana epitheta, antitheta, & adiuncta coadunauit. Idem Dictionarium lingua Græca, & Gallica struxit; flores Italici, Latiniq. idiomatis e Viridario exercitationis Ludouici Viuis collegit, quemadmodum & artificia in compositione adhibenda ex Virgilio, Horatio, Terentioque potissime, præter præcepta necessaria, aliaq; vtilissima super diuersis rebus ad Grammaticam, poeticam, Rhetoricam, historiam, topicam, logicam, ceterasq. facultates, quæ Venetijs impressa sunt a. 1562.

Hyperchius Alexandrinus tempore Marciani Imp. c. a. 455. descripsit artem Grammaticam, de nominibus, de verbo, & orthographiam.

Hypsicratis Grammatici libri sunt profecto nobiles super ijs, quæ a Græcis accepta sunt.

IAcobus Artisianus Latinæ Grammaticæ prima rudimenta exhibuit, quæ Lutetiæ typis mandata sunt a Richardo Britanno a. 1551.

Iacobus Ceporinus, uir trium linguarum notitia or-

natus, Grammaticæ Græcæ compendium confecit.

Iacobus Ceratinus lexicon Græcum auxit, scripsitq. de sono literarum.

Iacobus Henrichmannus Sindelfingensis de Grammaticæ institutionibus cum exhortatione ad iuuenes, vt barbariem eliminent, ac eloquentiæ studeant.

Iacobus Mancinus I.F. Politiani, ciuis Pisani, Grammaticus, siue Grammaticarum institutionum lib. 3. Sallustio Taurusio Politiano Archiepiscopo Pisaurensi nuncupauit. Floruit Pisis a. 1612.

Ioannes Altensteius vocabularium compegit vocum, quæ in operibus Grammaticis plurimorum continentur, & vocabularium Theologicum, in quo vocum descriptiones, definitiones, interpretationesque perutiles, Theologiæ studiosis inueniuntur. Claruit hic a. 1517.

Ioannes Arnolletus Niuernensis in quodam opere suo orthographicam materiam tractauit.

Ioannis Berchelaeri a Siluaducali Dictionarium Germanicolatinum cum diuersis orationum formulis Antuerpiæ excusum est anno 1556.

Ioannes Brassicanus Vracensius elaborauit institutiones Grammaticas.

Ioannes Charax in Cornucopiæ Guarini Camertis profertur, vt auctor non aspernandus, cuius etiam exstant de Particulis encliticis Græco sermone aliqua scripta.

IoannesCamillus Fanellus Calaber suos canones Grammaticos Neapoli curauit inprimendos a. 1576.

Ioannes Custos Brechtanus Alexandri versus emendauit, quos in Doctrinali corruptos animaduertit.

Ioannis Demarati Ambianatis Paronomasis, & discriminale lexicon, quadrifidis præcipue differentijs nominum substantiuorum, adiectiuorum, verborum simplicium, & compositorum distinxit, cum Homœomeria, & abundantia verborum. Legitur & eiusdem Periarchon Grammatices.

Ioannes Faber Vuerdensis de recta pronunciatione, & de arte metrica scripsit.

Ioan-

IoannesFranciscus Buccardus,Pylades dictus, regulas Grammaticarum institutionum.

Ioannes Godescalcus Latini sermonis obseruationes primum verborum, deinde partium declinationis expertium per ordinem digessit alphabeticum. Clarus anno 1536.

Ioannes Hantsamius, ludimagister Cortracensis, vir doctus, e cuius schola multi eruditione clari prodierũt, nonnulla ad Grammaticam spectantia tradidit.

Ioãnes Herenueldenus Monhemius Ioannis Despauterij Grammaticam redegit in methodum, & in compendium Grammaticam Græcam.

Ioannes Holtusius Kempensis,rector ludi literarij cathedralis Ecclesiæ Augustanæ,syntaxim facilem, breuẽ atq. compendiariam reliquit, artemq; Grammaticam.

Ioannis Lagreni Labiniensis rudimenta Grammaticæ Parisijs excusa sunt.

Ioannes Lithocomius erothemata Grammaticæ composuit.

IoannesMaria Saccente Pelignus ex Rodiano octo partium orationis constructionem, multaque elocutionum millia discentium beneficio aptauit,& anno 1584. Sulmone impressit.

IoannesMaria Tricaelius Aquinas Græcolatinum lexicon typis datum Ferrariæ a.1510. emendauit,& auxit,suoque præterea Marte conflauit Latinogræcum dictionarium.

Ioannes Meriscus de varijs metrorum mensuris librum vnum edidit, & genera verborum, & nominum lib.1.

Ioannes Nenius orthographiæ rationem auctoritate scriptorum constantem condidit, indicemque complectentem Græcorum,Latinorumq. vocabulorum rectam pronunciationem.

Ioannes Opicius Soncinas regulas Grammatices sub nomine Pyladis publicauit.

Ioannes Paludanus Nernius poeta, & literator, primum Gandaui,inde Tornaci,post Montibus Hannoniæ

iuuen-

iuuentutem instituit, in quo vitæ genere annos plus minus triginta consumpsit, atque Dictionarium idiomate Latino, Gallico, Flandrico ad puerorum vsum condidit, & sententias ex Isocrate collegit.

Ioannes Pedius Tetingerus, ludimagister Friburgensis, clasmata declinationum, ac de præteritis, & supinis.

Ioannis Pelissonis Cõdriensis prima Latinæ Grammatices rudimenta cum modo examinandæ constructionis in oratione, atque Despauterianæ Grammaticæ summarium non sine profectu leguntur.

Ioannes Persicinus Bellunensis in vtramq. Grammaticam breues institutiones conscripsit.

Ioannes Petrus Pascucius Bodianus, Perusiæ Maturantij discipulus, vbi in celebri illo gymnasio annos septem postmodum publico stipendio professus est, artis metricæ tractatum felicissimo, & perspicuo instituit ordine, cui alius adiectus est de componendis epistolis, cum capite vno de punctis, & altero de accentibus, & alius de styli inuentione perquam elegans, & maxime vtilis ad eloquentiam aspirantibus, item quartus de dignitate, copia, pedibusque in oratione seruandis. Claruit a. 1517.

Ioannes Pincianus promptuarium vocabulorum, partium ædium, locorum, artificiorum, instrumentorum, multarum denique rerum nomina complexus, elucubrauit. Addita est in calce adiectiuorum nominum, ac verborum varia significatio. Extat eiusdem breuis institutio de octo partibus orationis cum Germanica interpretatione vocabulorum.

Ioannes Planus Siculus Limam, seu dictionarium poeticum fabricatus est, vbi de accentibus, syllabis, nominum, verborumque incrementis agitur, appositis regulis Ciceronis, Quintiliani, ac Seruij ex Virgilio, & poetarum fabulis collectis.

Ioannes Possellus Calligraphiam oratoriam, linguæ Græcæ proprietatem, elegantiam, & copiam Græci sermonis continentem dedit.

Ioannes Rainerius libros elegantiarum Laurentij

Vallæ

Vallæ ſcholijs annotauit, quemadmodum & Angelus Roccenſis, Auguſtiniani Ord.

Ioãnes Sardyus Neoportuenſis Flãder, Leydæ apud Batauos, adhuc catholice viuentes, ludum aperuit, & Grammatices rudimenta cum vtriuſq. linguæ methodo ſyntaxeos vulgauit a. 1564.

Ioannes Scalpula lexicon Græcolatinum nouum produxit, in quo ex primitiuorum, & ſimplicium fontibus deducta, atq. compoſita ordine non minus naturali, quam alphabetico breuiter, ac dilucide deriuantur.

Ioannes Seruilius Dictionarium Latine, Græce, atq. Germanice ordinauit pro Germanis inferioribus.

Ioannes Stephanus Sicinianenſis compendij regularum ad elegantiam, tum Latini, tum Italici ſermonis breuiter comparandam ex Cicerone præſertim, & ceteris nobiliſſimis Romanæ facundiæ auctoribus libros quatuor decerpſit. His liber quintus acceſſit complementi in artem metricam ex Virgiliano fonte hauſti, & poeſeos ſtudioſis apprime iucundi, ac neceſſarij, diligentia, & labore Ioannis Suenzij Germani, humaniorum literarum profeſſoris, librorumq. correctoris approbati Venetijs a. 1615.

Ioannes Suſembrotus Germanus troporum, ſchematumque rationem in arctum collegit, ac methodum octo partium orationis. Item Grammaticæ artis partium omnium integram inſtitutionem ex Grammaticorum coryphæis: rudimenta quoque Latinæ, Græcæque linguæ ſimul mirabiliter coaptauit. defunctus eſt anno 1543.

Ioannes Theodoricus Bellouacenſis cõſcripſit apertionem de Mihi, & Nihil, vel ſcribendis, vel pronunciandis, atq. annotationes in elegantias Vallæ.

Ioannes Valderus dictionarium Græcolatinum in vulgus edidit Baſileæ a. 1537.

Ioannes Vincentius Samnis Neapolitanus vniuerſæ artis Grammaticæ methodum concinnauit.

Ireneus, ſiue Pacatus Minutius Alexandrinus, Heliodori diſcipulus, commento tractauit Alexandrinorum diale-

dialectum ab Attica oriri lib.7. Atticorum verborum lib. 3. Atticæ consuetudinis in dictione, & accentu alphabetica serie lib.3.regulas Græcismi lib.1.de Atticismo lib.1.& alia.

Iulianus Piccolbonus Veronensis hortulum Grammaticarum institutionum formauit.

Iulius Rufinianus librum composuit de figuris sententiarum,& elocutionis, de schematis lexeos, & de schematis dianoias.

LAmbertus Schenchelius tabulas declinationum, & coniugationum Latinarum,atque Græcarum elaborauit.

Laurentius Bonetus Atrebatensis vtriusq. linguæ institutiones,orthographiam, etymologiam, prosodiam, & partem syntaxis cum octo partibus orationis complectentes.

Laurentius Clarentius e SanctoGeminiano, Laurentius Francischius Vicentinus, Laurentius Priuæus, & Lucas Bathodius Argentinensis Grammaticas institutiones posteritati dederunt.

Lucius,siue Lucilius ex Tarra,Cretæ oppido, egit de literis,& alijs ad artem Grammaticam attinentibus.

L. Vitruuius Roscius Parmensis Grammaticarum quæstionum, & elegantiarum lib. 3. siue de commoda, & perfecta elocutione, deq; conficiendis epistolis commentarium edidit, præter libellum de modo docendi, atq. studendi,ac de claris puerorum moribus.

Lupercus Berytius paulo ante Claudij Cæsaris tempora floruit,tractauitque de particula ἄν,quæ posse, debere,solere, velle aliquid,significat.lib. 3. de Atticis dictionibus. de arte Grammatica. de generibus masculinis,femineis, & neutris lib.13. in quibus Herodianum sæpe vincit.

MArcus Fūdanus phrases poeticas,siue poeticæ facundiæ flosculos e classicis auctoribus delegit duplici apposito indice, vno Latinorum vocabulorum, altero Gallicorum.

Marij Plotij veteris Grammatici scripta nondum impres-

impressioni tradita citantur a Iacobo Cuiatio in suis obseruationibus.

Martinus Bremus institutionis puerilis in arte Grāmatica tres partes disposuit, atq. elementa literaria.

Martini Cuertiæ Carniensis liber de corrupto docendæ Grammaticæ Latinæ genere, ac de ratione eiusdem breuiter, recteque tradendæ, Antuerpiæ impressus est anno 1550.

Martinus Merchius Neoclesianus Latinam syntaxim in canones digessit.

Mathias Larius Icterius succinctissimā Grammaticæ methodum dedit.

Methodius inter eos numeratur auctores, quibus Guarinus Camers suum Cornucopiæ repleuit.

Michael Bentinus Nonij Marcelli de proprietate sermonis tractationes castigauit; item Varronis libros de lingua Latina, atq; analogia, & Pompeij Festi fragmēta.

Michael Humelbergius Rauenspurgensis Grammaticam Græcam redegit in Summarium cum tabula verborum anomalorum.

Modestus libellum de vocabulis rei militaris Tacito Imperatori dicauit.

NIcanor, Hermiæ filius, Alexandrinus, floruit imperante Hadriano, quo tempore etiam Hermippus Berytius, scripsit de pūctis apud Homerum, & quod discrimen in sententijs inde existat. de punctis in vniuersum lib. 6. horumq. epitomen lib. 1. de punctis item Callimachi, & alia.

Nicias Magnus in etymologias nominum, verborūque Græcorum, est in bibliotheca Florentina, & allegatur in Miscellaneis a Politiano.

Nicolaus Actiacus citatur a Calepino in opere olim primitus impresso in nomine, *Abolla*.

Nicolaus Brechendalus Anglus ante mille annos fere professor apprime celebris ad instituendam puerilitatem primis Latinæ linguæ rudimentis a natura factus, multa de partibus orationis distinguendis, & in constructione ordinandis laudabiliter composuit, &

carmine opus,quod Deponentale vocabat lib.1.de verbis deponentibus l.1.& de verborum significatione l. 1.

Nicolaus Forclotus de re Grammatica dialogum habuit,cuius interlocutores sunt Gymnastes, & Palæstrita.

Nicolaus Liburnius de copia, & varietate facundiæ Latinæ volumen protulit,eloquentiæ studiosis valde opportunum.

Nicolai Pheretti Rauennatis, qui fuit pater Ioannis Petri,Episcopi Mylensis, vt diximus in secunda specie supra, Grammatica opera Venetijs prodierunt in lucem anno 1507.

Nicolai Vallæ Florentini Vocabularium vernacula lingua cum adiecto Latino Venetijs est item impressum anno 1535.

OCtauij Pacelli presbyteri Auersani, regulas Grãmaticæ legimus,quæ Neapoli a.1614. e typographia processerunt in publicum.

Orion Alexandrinus contexuit Florilegium, Atticarum dictionum collectanea,& de etymologia.

Orion Thebanus ex Aegypto collectanea sententiarum ad Eudociam,Theodosij iunioris vxorem,lib.2.misit c.a.420. Eiusdem etymologiæ alphabetica serie in Strozæ libraria seruantur.

Orus Alexandrinus Constantinopoli docuit, exposuitq. scribendo de ancipitibus. gentilia quo modo efferenda sint. solutiones propositionum Herodiani. tabulam rerum suarum.de encliticis particulis.orthographiam secundum alphabeti ordinationẽ.de ει.diphthõgo.orthographiam αι.diphthongi contra Phrynicum alphabetice,necnon Florilegium sententiarum.

Otho Gualperius vno libello conclusit materiam de dialecticis Græcæ linguæ principijs, Atticæ, Ionicæ, Doricæ,Aeolicæ.

PAcificus Maximus Asculanus ingenij sui monumẽta dedit Grammaticam,declinationes verborum Græcorum,itemq.regulas Grammaticæ perbreues,tum prosa,tum metro,atq; etiam de carminibus componendis.

Pala-

Palamades Eleates comicam, tragicamq; dictionem, exposuit, atque Nomenclaturam.

Pamphilus Alexandrinus, Aristarcheus, Limonem .i. variarum rerum collectanea coaceruauit. de glossis .i. obscurioribus verbis libros 205. sunt autem ab E. vsque ad Ω: nam quæ incipiunt ab A. vsq. ad Δ. Zopyrionis est opera.

Panætius Grammaticus ab Vrbano Bolzanio allegatur.

Pantaleon Bartholomæus Rauerinus prosodiam compendiariam effecit ex varijs scriptoribus, syntaximque Latinam facili carmine demonstrauit cum tractatu quoque de varijs carminum generibus, de accẽtibus, ac de figuris poemati frequentibus.

Papirianus scripsit volumen de orthographia.

Papirij Prætextati, vetusti scriptoris fragmentum de orthographia Basileæ fuit impressum cum Q. Remnij Palæmonis, & aliorum opusculis Grammaticis. Hunc Q. Papirium vocat Aldus in Orthographia.

Paschasius Zouterus Cynopagita, ludimagister Iprẽsis, edidit Antuerpiæ a. 1524. Miscellanea Grammatices.

Paulus Gualdus Tifernas Grammaticam, metricamque institutionem legendam profitentibus tradidit.

Paulus Perdix Latine dicendi formulas ad linguam puerilem informandam ex Terentio apparauit.

Pausanias Cæsariensis sophista, Aristidis æqualis sub Antonino Imp. præter librum Problematum, de syntaxi librum alterum conscripsit.

Petrus Aferdianus tirocinium Latinæ linguæ, ex optimis quibusq; auctoribus compactum, digessit in capita, & methodum. Latinæ linguæ formulas dicendi similiter collegit.

Petrus Antesignanus scholia, & praxim institutionibus Græcæ linguæ Nicolai Clenardi apposuit cum ratione item Græci carminis.

Petrus Brexi, & Licata, Latinæ linguæ professor, Catalogum Latinorum verborum cum præteritis, & supinis, quibus Cicero in primis vsus est, iuxta Sõpani Sidicini

regulas primo instruxit, tum a. 1621. Emmanueliticæ syntaxi accommodauit, & nominum constructionem, atq. inclinatum adiecit.

Petrus Curius, Bergis ad S. Vvinocum gymnasiarchus, Antuerpiæ a. 1530. vtriusq; linguæ Grammaticam excudit, & Dictionarium Græce, Latine, Teutonice.

Petrus Dailefeitus fundamenta Grammatices in vsũ puerorum ad breuem arctauit methodum Lugduni impressam a. 1573.

Petrus Dalbitius Grammaticæ Græcæ præcepta pro eadem lingua discenda percupidis constituit.

Petrus Dasipodius, natione Heluetius, vir vtraque lingua doctissimus, Græcolatinum lexicon in iuuentutis exercitationem, vtilitatemq. correxit, ablatis dictionibus obsoletis, aut barbaris. Item Dictionarium Latinogermanicum ex celebratis auctoribus congregauit cum appendice vocabulorum in locis, & classibus congruenter positorum. Clarus a. 1554.

Petrus Diaconus librum de literis antiquis, ad Valerij Probi imitationem, molitus est, quem Venetijs a. 1525. editum esse nouimus.

Petri Gaij regulæ Grammaticæ Parisijs a. 1510. sunt typis mandatæ, eiusdemq; Lilium Grammaticale.

Petrus Gilius Albiensis Lexicon Græcolatinum locupletauit.

Petrus Leuinus Sosandrus libello de octo partibus orationis Græcæ linguæ principia breuiter complexus est.

Petrus Mamorius notulas de verborum naturis, ac medullam Grammaticæ arboris eduxit.

Petrus Megangus, Niniuita Flander, in patria ludum aperuit, & versu Grammaticæ tabulas ordinatas Parisijs impressit a. 1549.

Petrus Philomusus Venetus M. Tullij Cic. clausulas, locutiones, epitheta, adiuncta, & coniuncta ex familiaribus epistolis excerpsit, & Venetijs e typographia produxit a. 1579.

Petrus Plateanus Zuiccauiensis introductionem Gram-

Grammaticæ ad Theodori filij eruditionem vnico libro explanauit.

Petrus Pontanus artem Grammaticam sua Minerua editam professoribus dedit vtendam.

Petri Roccæ summa perutilis artis metricæ Venetijs apud Franciscum Roccam in lucem prolata est a. 1581.

Petrus Salernus, Catacensis sacerdos, qui a teneris ferme annis ad ingrauescentem vsque ætatem publice docuit, libris, quos de Grammatica vulgauit, laudem non exiguam consecutus est.

Petrus Scotus Gandauensis, nonnulla ad Grammaticam pertinentia compositione comprehendit, ac peperit.

Petrus Siluius Aloſtanus, qui Brugis, & alibi c.a. 1550. Latinæ scholæ magister fuit, in vsum Vvalburgicæ iuuentutis prima Grammaticæ institutionis rudimenta conscripsit cum arte versificatoria.

Petrus Vandecleus Duacenus, primum Gandaui, tum Ariæ scholæ præfectus, edidit Gandaui prælo Manilij tabulas coniugationum, & declinationum linguæ Græcæ.

Petrus Viola Institutiones Grammaticæ, quemadmodum & PetrusPaulus Bindonus, accurate cōposuit.

Philemonis Lexicon technologices habetur in bibliotheca Henrici Memmij.

Philippus Venutius a Cortona quam bene in reconditis profecerit literis, & quantum posteritati profuerit ingenij sui præstantia, Dictionarium vtriusq. linguæ, Etruscæ idest, atque Latinæ, patefacit: quamuis in tali argumento ipsum secuti sint LucasAntonius Beuilaqua, & Petrus Galesinus, qui omnes superauit, cui Felix Felicius Montopolitanus Iesuita nouissime ditissimū supplementum, licet separatim, conscripsisse cernitur: sed, qui sapit Grammaticus, vtriusque vsum in schola coniunctim suis præcipiat auditoribus, si profectum cum ijs exoptat facere mirabilem, non tamen postmissis Calepino, & Nizolio postremæ editionis.

Philoxenus Alexandrinus Romæ docuit. Eius scripta sunt de monosyllabis verbis. de punctis Iliadis. de verbis

verbis in μι. desinentibus.de conduplicatione.de dimẽsionibus.de Syracusanorum dialecto.de Hellenismo,lib. 6.de coniugationibus, de glossis l.5.de Homericis glossis.de dialectis Laconica,& Ionica,& alia.

Phocæ acutissimi Grammatici tractatum de quatuor coniugationibus nemo est,qui nesciat.

Phocionis fragmentum quoddam legitur in Lexico Suidæ,& in Guarino de varijs vermiculis.

Phrynicus Sophista Bithynicus Atticistam enixus est .i. de Atticis nominibus lib.2.

Prosperi Boni Tirocinium Grammaticæ, cum adiectione tabularum,& aliorum notabilium per Marcum Antonium Bellinam Campobassanũ,probatur a multis.

Ptolemæus Ascalonites in vrbe Roma professus est, explicauitque prosodiam Homeri. de Hellenismo, seu recta locutione Græca lib.15. de metris.de Aristarchea Odysseæ correctione. de differentia vocabulorũm, & alia Grammatica.

Publij Consentij, viri clarissimi,institutiones Grammaticæ palam factæ sunt a Sichardo cum orbe disciplinarum ex Cassiodoro.

Q. Terentij Scauri veteris, & nobilissimi Grammatici,qui sub imperio Hadriani floruit a.130.de orthographia liber, & de Cæsellij Vindicis erroribus,ab eruditis citatur in eorum operibus,& maxime a Gellio.& Aldo Nep.

Renatus Guillonius Vindocineus annotauit aliqua in Græcam Grammaticam Nicolai Clenardi, & de generibus carminum Græcorum.

Richardus Chendallus Anglus ita omnem ætatem in erudiendis pueris, & Grammaticis canonibus illustrãdis transegit, vt terminos illos egressus fuerit nunquã. Omnes melioris notæ Grammaticos, qui ante ipsum scripserant, coemit, perlegit, & ex illis flores collegit, scriptisq; mandare studuit, de legibus constructionum lib. 1. de verborum ornatu lib. 1. de componendis epistolis lib.1.de dictamine prosaico lib. 1. de di[illegible]ine metrico lib.1.æquiuocorum exempla lib.1. &[illegible]odi

alia

alia multa clarus a. 1431. Tantum hic scientiæ tribuit suæ, vt quidquid secundum suas dictum, scriptumue nō esset regulas, vel omnino barbarum, vel non satis Latinum affirmaret.

Richardus Serrey clarus a. 1558. lib. 1. de schematibus, & tropis egit.

Rupertus Constantinus, vir singulari literatura, atq; diligentia, Dictionarium ex Homero, ceterisque poetis Græcis congregauit, vt est illud Nizolij ex Cicerone. Thesaurum linguæ Græcæ recognouit, plerisq. in locis ditauit: e suo item deprompsit ingenio supplementum linguæ Latinæ, siue Dictionarium abstrusorum vocabulorum.

Rupertus Flemmynge Anglus, qui a. 1470. claruit, librum vnum Tiburtinarum lucubrationum emisit in vulgus, atq. Dictionarium Græcolatinum.

Rupertus Vannucius Florentinus artes tractauit sermocinandi, & ibi de Grammatica, & Dialectica more dialogorum.

Rupertus Vvitinctonus, patria Linchefeldensis, in Anglia, multa in suo genere nō indocta descripsit, nempe principia Grammaticæ lib. 1. de octo partibus orationis lib. 1. de nominum generibus, & declinatione lib. 2. de verborum formis, ac præteritis, & supinis lib. 2. syntaxim lib. 1. de concinnitate Grammaticæ lib. 4. de synonymis, & epithetis lib. 1. de formulis variandi lib. 1. de syllabarum quantitate, de generibus metrorum, & accentu lib. 3. & alia. Floruit a. 1530.

Santra, antiquus Grammaticus a Varrone, atq; Carisio citatur, referturq. a Nonio scripsisse de verborum antiquitate.

Sebastianus Pontanus Delphinas de emendata orationis structura opus publicauit.

Sergius Sarmentus, presbyter Salanus, epitomam docendæ rei Grammaticæ noua, & compendiaria ratione adinuenit, posterisque tradidit, quam tamen ab Aloysio Antonio Sompano Sidicino auctore, dato pretio, sibi vsurpasse scribit Benenatus in eius vita, cui

ob

ob id auaritiæ notam inurunt. Vtcunque sit, ipsi viderint; ego enim, bona gratia amborum, eorumque sectatorum, gustato Emmanuele oblector, & vtor.

Seruius Honoratus, aut, secundum alios, Sergius Marius Honoratus, iuxta doctrinam mirabilis, in vtramq. Aelij Donati artem commentarios fecit, atque centimetrum ad Albinum de totidem carminum vsitatorum generibus.

Sex. Pompeius Festus M. Verrij Flacci doctissimi, & antiquissimi Grammatici, libros de Verborum significatione contraxit, & xx. libros inde confecit, quos Iosephus Scaliger notis, & castigationibus mirifice illustrauit.

Sigismũdus Lupulus Rotemburgius ex multis coegit scriptoribus prima Grammaticæ rudimenta, & syntaxim linguæ Latinæ.

Stephanus Fliscus Soncinas verborum synonyma connexuit, ac variationes sententiarum, secundum locos quosdam digestas, & epistolis cõscribendis aptatas.

TElephus Pergamenus suis librorum monumentis tradidit quot sint tenenda Grammatico. de Homericis figuris. de Attici sermonis constructione. de vsu, siue de nominibus vestium, ceterarumque rerum, quibus vtimur secundum abecedariã contexturam, & collectanea epithetorum eidem rei conuenientium ad paratam dictionis vbertatem.

Theoctistus, Prisciani præceptor, nonnullos de arte Grammatica libros composuit.

Theodoreti Grammatici quædam de Accentibus cum Vrbani Bellunensis Grammatica circumferuntur.

Theodosius Grammaticam synopsim in octo partes orationis pertractauit, atq; de metris.

Theodosius Trebellio Italus Latinæ linguæ promptuarium fabrefecit ex arte.

Theophilus in suo Lexico Agathonis poetæ Samij haud ignobilis meminit.

Thomæ Corrææ, qui M. Antonio Mureto in cathedra Romana subrogatus est, de epigrãmate cõficiẽdo, & de

de elegia libellus Scipioni Gonzaghæ S.R.E. Cardinali amplissimo nuncupatus est.

Thomæ magistri, Grammatici Græci, quædam leguntur ab initio impressorum operum Aristophanis, Euripidis, & Pindari, nequenon eclogæ, siue delectus Atticorum nominum alphabetica serie. Hunc Theodulum vocant nonnulli.

Thomas Robertsonus annotationibus elucidauit regulas Gulielmi Lilij de Latinorum nominum generibus, verborum præteritis, ac supinis, adiuncta appendice de nominibus heteroclitis, verbis defectiuis, versibusque pangendis.

Timæus breue opusculũ libri vnius de vocibus apud Platonem ad alphabeti normam Gentiano dicauit.

Tryphon, Ammonij Alexandrini filius, Augusti temporibus, & ante floruit. Scripsit hic de pleonasmo Aeolicæ dictionis lib. 7. de Homericis dialectis, item Simonidis, Pindari, aliorumque Lyricorum. de dialecto Græcorum, Argiuorum, Himeræorum, Rheginorum, Doriensium, & Syracusanorum. de inflexionum analogia. de recti casus analogia. de nominibus comparatiuis lib. 1. de monosyllaborum, & de verborum barytonorum analogia lib. 2. de nominum characteribus lib. 1. de orthographia, & ijs, quæ in ea quæruntur. de spiritibus, & tropis, & alia.

Tullius Tiro, Ciceronis alumnus, ingenio homo eleganti, & haudquaquam rerum, literarumque veterum indoctus, quo ab ineunte ætate liberaliter instituto Cicero in studijs literarum adminiculatore, & quasi administratore vsus est, libros complures de vsu, atq. ratione linguæ Latinæ, item de varijs, & promiscuis quæstionibus luculente perscripsit. In ijs esse præcipui videtur, quos Græco titulo πανδέκτας libros inscripsit, tamquam omne rerum, atq. doctrinarum genus continentes. Huius dicunt esse inuentionem scribendi per notas arbitrarias .i. sic structo literarum ordine, vt nullum verbum effici posset, nisi ab ijs, qui hoc inter se clandestinum conuentum communicassent, cum aliquid oc-

cultius erat perferendum. Eas nunc vulgus *cifras* appellat.

Tyrannio iunior e Phœnicia, Tyrãnionis senioris discipulus, a quo mutuatus est nomen, cum ei nomẽ prius esset Diocli, in vrbe Roma professus est. Eius elucubratorum librorum numerus ad 68. peruenit, quorum & hi sunt, de Homerica prosodia. de partibus orationis. de Romana lingua e Græca profecta. Antigenis Romana linguæ dissentire poetas recentiores ab Homero. enarratio partitionis Tyrannionis magistri. correctio Homerica, & orthographia.

Valerius Probus prænomine Marcus, de quo supra in militari cohorte, clarus Romæ a. 61. Domini, in intelligendis, pensitandisque veteribus scriptis bene callidus, multa exemplaria contracta emendauit, atque distinxit, & annotare curauit, soli huic, nec vlli prætera Grammatices parti deditus. Reliquit non mediocrem siluam obseruationum sermonis antiqui, & de occulta significatione literarum in epistolis C. Iulij Cæsaris scriptarum commentarium satis curiose factum, & epistolam ad Marcellum super accentu nominum quorundam Punicorum.

Velij Longi de orthographia liber a. 1549. in quodam Bobiensi cœnobio repertus est, eiusq; de Quæstione deriuationis opus a Carisio citatur.

Verrius Flaccus orthographicæ rationis libros composuit, ac epistolas de re Grammatica, item de verborũ significatione, atque de obscuris M. Catonis. ipse etiam scripsit lapides Capitolinos. Floruit Cæsare Augusto imperante tanta docendi claritudine, vt honore statuæ affectus sit, vt superius patuit.

Veturij Rufi Lictij Grammatica Bononiæ excusa est anno 1522. per Benedictum Hectoris.

Vincentius Terminius Firmanus ex dicendi formula, qua vtitur Cicero, apertissimam Grammaticam collegit.

Vinceslai Bracchæ Vocabularius secundum rerum ordinem positus cum Germanica interpretatione peruulga-

uulgatus est, additis Latinæ linguæ elegantijs, & formulis epistolarum.

Vitruuius Rubellitius Grammaticarum institutionum opus edidit.

XAnthus Nebrissensis, Antonij illius celeberrimi filius, Grammaticas patris institutiones in epitomen redegit.

ZOpyrionis Dictionarium ab Alpha vsque ad Delta Pamphili, & Suidæ Lexico adiectum est.

Nouissime hosce omnes, aliosq. plures, quibus gratia breuitatis ad alias transiens Academias, supersedeo, qui vacuum tempus habet, & otiosum, inuenient apud Suetonium, Gellium, Quintilianum, Macrobium, Suidam, Volaterranum, Giraldum, Textorem, Guarinum Camertem, Pocciantium, Pitseum, Photium, Sanderum, Stephanum, Laertium, Athenæum, in Bibliotheca classica, Conradi Epitome, & alibi.

Rhetorum, & Sophistarum Academia II.

RHetoricã Polymnia inuenisse dicitur, quamuis alij eam Mercurio tribuant. Inter mortales Empedocli Agragantino gloria defertur. Claruit hic ea ferme ætate, qua Xerses ab Atheniensibus nauali certamine ad Salamina fugatus est duce Themistocle, & quo bello Veiente apud Cremeram cccvi. patricij Fabij ab hostibus circumuenti ad vnum internecione perierunt. Fuit in primis Homeri studiosus, propter quod Homericus ab Aristotele appellatus est. In dicendo summo acumine, & in scriptis, translationibus, ceterisque poeticis figuris est vsus. Artem ipsam insigniter docuit, habuitque discipulum, vt traditur, excellentissimum Gorgiam Leontinum, qui & ipse Oratoriam artem primus literis illustrauit.

Fazellus l. 6. dec. pr. Gell. lib. 7. cap. 21. Girald. dialog. 3. Laertius. Plin. de vir. illustr. Quintil. l. 3. c. 1. Suidas.

Artium plura sunt genera, Diomede testante, quarũ Grãmatica sola literalis est, ex quã Rhetorice, & Poetice cõsistũt. Vnde Suet. ait, [Veteres Grãmatici, & Rheto

lib. 2. c. 1. In illustr. Grammat.

ricam docebant, ac multorum de vtraque arte commētarij feruntur, secundum quam consuetudinem posteriores quoque existimo, quamquam iam discretis professionibus, nihilominus vel retinuisse, vel instituisse & ipsos quædam genera institutionum ad eloquentiam præparandam, vt problemata, periphrases, elocutiones, ethologias, atq; alia hoc genus, ne scilicet sicci omnino, atque aridi pueri Rhetoribus traderentur: quæ quidem omitti iam video desidia quorundam, & infantia, non enim fastidio putem. Audiebam etiam memoria patrū, quosdā e Grāmaticis statim e ludo trāsisse in forū, atq; in numerum præstantissimorū patronorum receptos:] Verumtamen successere tempora, cum per non infimæ classis magistros quāplurimos iure postliminij in vna, eademq. schola Rhetoricæ præcepta discipulis tradita sunt, & ad hanc vsque memoriam tradi solent. De quibus autem aliquid prodi possit, hi fere fuerunt, secumq; sophistas habent eruditos, qui eloquentiam quoque professi sunt.

Suidas. ABas sophista, præter commentarios historicos, etiā artem dicendi transmisit ad posteros.

Acacium Cæsarea Palestinæ protulit, qui eodem atq. *Eunapius.* Libanius tempore floruit, sophistica cōtentione, ac spiritu, si quisquam alius, plenus. dictio eius ad manuum plausum prisco dicendi generi accedit. Hic caput attollens vna cum Libanio primam palmam apprehendit, arreptamque obnixe retinuit. Cum etiamnum iuuenis diem mortis obijsset, certatim ab omnibus pro studio erga illum suo, non minus quam si ad senectutem peruenisset extremam, honoratus est.

Aeschines, alius a philosopho, & ab Oratore, artem *Laertius.* conscripsit Oratoriam.

Agesilaus Atheniensis, in patria eloquentiam adama *Suidas.* uit, & sub Galba Romam profectus, Rhetoricam docuit. Inde locupletatus, moriens ciuibus suis reliquit centum millia drachmarum ex vsuris.

Bibliot. Hispana classe 1. tom. 3. AlfonsusGarsias Matamorus, Hispalensis, Compluti facundia claruit, ac de ratione dicendi præceptiones, non

non viua modo voce, sed quo posteritati etiam viuus interesset, atq; a funere superstes remaneret, scriptis itē mandatos libros reliquit. Item de formando stylo, atq. adeo de concionibus instituendis opusculum, necnō de Hispaniæ Academijs, literatisque uiris apologeticum pro asserenda Hispanorum eruditione ad Ciceronis imitationem, qui est de claris Oratoribus. Dicendi gloria cum æqualibus, in his Ambrosio Moralio collega, in theatro contendisse visus est.

Andreas Balthassar Senonensis Rhetoricas quæstiones habuit admodum breues, expeditasque in gratiam eorum, qui disputationibus hisce oblectantur, clarus anno 1550.

Angelus Decembrius Mediolanensis, politiæ literariæ libros septem, multiiuga eruditione cōfertos, emisit in vulgum c.a. 1460.

Antiphon, Sophili sophistæ filius, & discipulus, vna cum Alcibiade, & alijs dicendi facultatem adeptus, ad scholam se conuertit, & cum Socrate de ratione disserendi disputauit studio indagandæ veritatis. Primus Oratoriæ artis præcepta dedit, primusque orationem condidit iudicialem. Accuratissimus fuit in suis orationibus, probabilis, in inuentione callidus, in perplexis rebus artificiosus, ex improuiso argumenta intentans, sermonemque ad leges, & motus animi conuertens, maxime decori studiosus. Huius orationes Lx. fuisse feruntur. Poeticæ deditus tragœdias composuisse scribitur. *Girald. dialog. 7. Philostrat Plutar. in Rhetor.*

Antonius Cassarinus Neæ natus est, quem ob famæ dignitatem Panormitani accitum publico stipēdio tres annos, vt adolescentes instrueret, benigne fouerunt. Ceterum ad maiora tendens, Constātinopolim profectus, decennioq. in tanta degens vrbe, in studijs Oratoriæ facultatis, Græcarumque literarum cognitione ea versatus est diligentia, vt inter claros viros, quos terra Græcia, & Italia suo tempore vidit, vnus præstantissimus haberetur. Ibi annos quinque technicus vtriusq; linguæ miro ciuium, & Imperatoris applausu in auditorum magna frequentia floruit. Regressus in Italiam, Papiæ *Fazell. l. 4. decad. prior*

pri-

primum, dein Mediolani, postremo Genuæ publice docens, permultos erudiuit, vbi a.1444. fato perfunctus est. In Romanum vertit sermonem Platonis de rep. libros, Alfonso regi dicatos, & alia ex Plutarcho, eodemq. Platone, scripsitq. epistolarum lib.4. & orationes 2.

Antonius Lullus, præter Græcam præparationem in Basilij Magni libellum de exercitatione Grammatica, ad Franciscum Baumensem, Rhetorica progymnasmata prodidit.

Suidas. Aphthonius in Hermogenis Rhetoricam progymnasmata quoque confecit.

Quintilian. l.9.c 2. Strab.l.12. Sueton in Augusto. Apollodorus Pergamenus, Augusti Cæsaris præceptor, libros de arte Rhetorica cōposuit, & ab eo Apollodorea secta nomen accepit. Eius præcepta ex discipulis cognoscebantur, quorum diligentissimus in tradendo Latine fuit C. Valgius, & Græce Atticus.

Aquilinus Coppinus in Ticinēsi gymnasio artis Oratoriæ regius interpres sex libros epistolarum Carolo Emmanueli, Sabaudiæ Duci Serenissimo, nuncupatos Mediolani imprimendos curauit a.1613.

Archelaus artis Oratoriæ doctor fuit, & scriptor.

Laertius. Suidas. Aristides Hadrianensis ex Mysia, seu Bithynia, Polemonis Smyrnæi, atque Herodis Attici, & Aristoclis Pergameni discipulus, vixit sub Antonino Cæsare, cui Smyrnam, vbi profitebatur, aduenienti vnus omnium obuiam non processit eoque modo in cognitionē illius, & amicitiam venit. Orationes eius multæ sunt, item de simplici, & ciuili lib.2. prolegomena, de vita eiusdem, & arte dicendi lib.2. & alia.

Laertius. Aristo Aleænsis artes Oratorias in suis tractauit compositionibus.

Idem, & Suidas. Aristocles Pergamenus, imperantibus Traiano, & Hadriano, scripsit artem Rhetoricam, epistolas, & de Rhetorica lib. 5. atque declamationes ad Imperatorem ob auri distributionem.

Ado in chr. Bellarm. Arnobius in Africa sub Diocletiano, & Maximiano a.298. Rhetoricam professus est, multosq; habuit egregios, illustresque discipulos, e quorum numero fuit La-

ctantius Firmianus. Postremo diuina miseratione vocatus ad Christi religionem, ad Episcopos accedens, se baptismatis Sacramento expiari efflagitabat. Qui veriti, ne vir seculari tumens eloquẽtia, mysterijs Fidei tentaret illudere, sententiam procrastinatione differebant. Id cognoscens, in suæ sinceritatis argumentũ, quo se ex pagano factum vere probaret Christianum, lib. 7. aduersus Gentes protulit, & vnum super Psalterium, & sic ad Baptismi gratiam peruenit. De Rhetorica institutione vnum etiam librum reliquit.

Hieron. & Trith. de script. Eccl. Panuin. in chron. Eccl.

Arsegninus, qui cognominatus est Paduanus, Grammaticæ, simul & Rhetoricæ doctor insignis, inter primos post restauratum Patauium fuit, quorum apud illam vrbem viget memoria, qui & docere, & scribere adortus sit; ipse enim in eas tenebras quoddam intulit lumen, bonasque literas illa rudi tempestate olfacere visus est. Non insulse omnino dictandi regulas, *Quadrigam* appellatas, vt illis temporibus nõ sane contemnẽdas, conscripsit, collegitque tum ex sacris, tum profanis auctoribus sententias celebres, & pene innumeras, addito libello prouerbiorum ad similitudinem Salomonis, & alijs. Clarus a. 1216.

Scardeon. l. 2. classe 10.

Arruntius, Augusto imperium tenẽte, multas fertur in manus hominum tradidisse declamationes: quid si idem est cum Arruntio Celso, qui de nonnullis rebus ad Grammaticam spectantibus tractauit?

Asperna itidẽ eodem tẽpore declamauit in scriptis.

Atteius Philologus Athenis natus est. Hunc Atteius Capito, publici, priuatique iuris consultissimus, inter Grammaticos Rhetorem, inter Rhetores Grammaticũ esse dicebat. Auditor fuit M. Antonij Gniphonis, cuius postea Lælium Hermam docuit, & in Græcis literis, quemadmodum & in Latinis magnum habuit processum. Quare multiplici, variaque doctrina constipatus, Philologi sibi appellationem assumpsit. Coluit familiarissime C. Crispum Sallustium, eoq. defuncto Asinium Pollionem, quos historiam componere aggressos, alterum breuiario rerum omnium Romanarum, ex quibus

Gellius lib. 10 c. 20. Sueton. de ill. Grãm.

quas

quas vellet, eligeret, instruxit; alterum præceptis de ratione dicendi. Declamantium adiutor, atque magister multos, & claros iuuenes docuit, in quibus Appium, quoq, Pulcrum, & Claudios fratres, quorum etiam comes in prouincia fuit.

Audomanus Talæus ad Carolum Lotharingum Rhetoricam scripsit. prælectiones in Porphyrium. explicationes Academici fragmenti Cic. commentationes in eiusdem Paradoxa, Topica, Oratorem ad Q. fratrem, in primum ethicorum Aristotelis, orationes, & alia quædam. Parisijs obiit a. 1562.

Ex eius noctibus Att. M. Guaz. Suppl. chr. lib. 7. Tursell. l. 4 epit. hist. Valla in præfat. l. 2.

Aulus Gellius Romanus, & suæ, & Græcæ linguæ sciẽtissimus, Orator egregius, & Grammaticus, quippe qui eruditionem e claris præceptoribus hauserit magnam, atque etiam ab amicis, nempe Sulpicio Apollinari philosopho, & Grammatico, Cornelio Frontone, Antonio Iuliano, Herode Attico, & Tito Castricio, Rhetoribus; Caluisio Tauro Platonico, & Fauorino philosophis, nec non Anniano poeta, floruit sub imperatore Antonino Pio. Noctium Atticarum libros xx. elucubrauit, quibus, quæ ad philosophiam de natura, & de moribus, atque ad dialecticam, medicinam, mathematicam, Grammaticam, Rhetoricam, moresq. veterum, & historiam pertinent, luculentissime tractauit.

Aurelius Faustus Augusti ætate declamationes elaborauit.

Suidas.

Ausonius sophista epistolas, & alia quædam conscripsit ad Nonnum.

Idem.

BAsilius edidit de Figuris dictionis, de Rhetorico apparatu, vel exercitatione, de mutatione, & alia nonnulla.

Scardeon. vbi sup.

Bernardinus Danielius, Lucensis, Rhetoricæ, atque Grammaticæ artis peritissimus fuit, cuius nomen, quia eleganter & multa præclara condidit opera, cum parua iactura sepulcri perennius pertransiuit ad posteros, nec vnquam ex ore legentium euanescet.

Laertius.

Bion II. Syracusanus artium Rhetoricarum scriptor fuit minime infelix.

Bion

Bion quoque libros suos nouem Musarum titulo prænotauit.

Bonitus Mombritus Mediolanensis, Grammaticus, Rhetor, poetaq; nobilis c. a. 1470. in iisdem facultatibus eo tempore apud omnes fuit in pretio, cum multa, & prosa, & carmine meditatus fuisset, præcipue verò ex quatuor Euangelistis hexametro carmine collegit Dominicæ passionis libros sex ad Xystum IV. Hesiodique Theogoniam ad Borsium, Principem Ferrariensem, fecit Latinam. *F. Xyst. l. 4. Girald. dialog. prior. Suppl. chr. lib. 14. Tritbem. de vir ill.*

CAecilius Callantianus Siculus, claruit sub Augusto Cæsare; eclogamq; vocabulorum alphabetice ordinauit, quæ Suidæ Lexico aggregata est, item comparationem Demosthenis cum Cicerone, librum contra Phrygas, & alia. *Suidas.*

Cephalus Atheniensis primus exordia, & perorationes adinuenit, vixitq. ante Anarchiam annis 75.

Cephalus Gergethius sub Hadriani imperio floruit. Ob Principum inimicitias exulauit a patria in Sicilia, composuitq. declamationes Rhetoricas, & alia quædã. *Idem.*

Cæstius, Senecæ contemporaneus, declamationes etiã scripsisse traditur.

Callinicus, Caij filius, cui cognomen factum est Sutorio, Athenis docuit viua voce, & alibi gétium scriptis, quæ sunt, de affectatione Oratoria ad Lupum, Dedicatio ad Galenum, aduersus sectas philosophorũ, de Romanorum renouatione, ac nonnullæ aliæ laudationes, & orationes.

Caluus, Rhetoricæ professor, thematum materias, non secus atque Titianus, ex Virgilio elicuit, atque ad exemplum controuersiarum in dicendo conformauit.

Capito Rhetor, Seueri Imp. tempestate clarus, etiam declamationibus vulgatis innotuit.

Choricius Gazæus, auditor Procopij Rhetoris, vnius e summis viris, qui Imp. Iustiniani ætate multa, atque vtilia scribendo celebris factus est, altero item doctore Procopio Gazæo in sua patria vsus est, cui affecta iam ætate gratissimum accidit, discipulum suum videre do- *Photius.*

cendi munus per se occupantem. Varia insuper ab illo literarum monimentis prodita in manibus doctorum versantur; reperias enim declamationes, orationumque classes varias, panegyricas, lamentabiles, nuptiales, refutationes, & id genus alia.

Claudij Romani declamationũ meminit Priscianus.

Clodius Sabinus in vtraque lingua declamationes exarauit.

Consulti Chirij Fortunatiani extant Rhetoricorum libri tres.

Cic. de Ora. Fazellus. Polydor. Virgilius. Quintilian. l. 3. c. 1.

Corax Syracusanus vnus fuit de primis Oratoriæ artis inuentoribus. Hic ciuibus, exacta tyrannide, cum libertate viuentibus, persuadere cœpit, vt in reliquum tẽpus vrbis libertatem tuerentur, ac sustentarent. Cuius perspecto ingenio Syracusani suos tradiderunt liberos instituendos; itaque Oratoriam artem post senioris Hieronis mortem profiteri adortus est. Hic primam orationis partem Exordium, alteram Agonem, tertiam vero nominauit Epilogum.

Fazell. l. 4. dec. prior. Refert id Gell. lib. 5. cap. 10. de Protagora, & Euathlo. Quint. ibid.

Crisias, Coracis discipulus, & popularis, artem, præceptaq. Rhetoricæ addidit. Is, cum in Coracis disciplinam sese dedit, daturum promisit mercedem grandem pecuniam hoc pacto, videlicet, dimidium eius iamtunc statim, priusquam disceret, persoluit; reliquum vero dimidium, cum artem perfecte didicisset. Tandem in studio facundiæ cum promouisset abunde, ac reliquum mercedis præceptori iam longum in tempus dare differret, a Corace in ius pertractus est, & cum eo litem coram iudicibus contestatur. Tum præceptorem percontatus est; Quisnam esset Rhetoricæ finis, cui ille, Persuadere, respondit. Age, inquit Crisias; si iudicibus persuadeo me nihil tibi debere, non reddam; quia iudices in me sententiam non ferent: si non persuadeo, neque reddam; quoniam exacte Rhetoricam artem non apprehendi. At Corax discipuli dilemma, tamquam vitiosum, hac ratione retorsit; Immo si persuades, dabis, & ex pacto, nam tenes artem; sin minus, dabis, quia iudicum sententia damnatus eris. Tum iudices dubiosum

hoc

hoc,& inexplicabile esse, quod vtrinque dicebatur, rati, rem iniudicatam reliquerunt, causamq. in diem longissimum distulerūt, admirati, acerrimi praeceptoris acriorem discipulum, quin & dixisse feruntur; *Mali Corui malum ouum*, Corax enim Graece, Latine Coruus interpretatur.

Demetrius VIII. sophista, qui Alexandriae commoratus est, tractauit de artibus Oratorijs. *Laertius.*

Diophantus Arabs fuit, qui se inter liberalium artiū professores ingessit. Orationem funebrem in defunctū Proaeresium habuisse narratur, cum quo Athenis contenderat, atque eiusmodi elogium addidisse, conuersus ad Salaminam, ac res Medorum sermone; [Nunc silentio obrutae iacetis Salamis, atq; Marathon, quanta enim vestris trophaeis, atq. victorijs tuba deperijt.] *Eunapius.*

Emporius librum conscripsit de Ethopoeia, & loco communi, praecepta materiae demonstratiuae, ac de specie deliberatiua.

Enoch Asculanus, Rhetor eloquentissimus, vtriusque linguae professor, cum esset suo tempore nomine celebri, a Nicolao V. Romam aduocatus est, vbi poeticae, ac Rhetoricae publicam lecturam accepit, multasque orationes, & epistolas composuit. *Suppl. chr. lib. 15.*

Epiphanius, Vlpiani Petraei filius, in patria docuit, & Athenis eodem tempore, quo Proaeresius. Edidit de communione, & differentia statuum, progymnasmata, declamationes, tribunosplebis, Polemarchicum, exortationes, & miscellanea quaedam praecepta. *Eunapius. Suidas.*

Eudemus Orator varia compositione clarus factus est, quae de vocabulis, quibus vsi sunt Oratores, & eloquentissimi quique scriptores, librum vtilissimum continet etiam ordine literarum.

Flauius Alphius, Caesaris Augusti temporibus Rhetor praeclarus plurimarū declamationū auctor fuit.

Gaianus Arabius, Apsinis Gadarensis discipulus, sub Maximo, & Gordiano in vrbe Beryto professus est, eiusque lectae sunt declamationes, ars Rhetorica, & de constructione lib. 5. *Suidas.*

Blondus in Romand. Suppl. chr. lib.14. Trith. de vir.ill. Volaterr.

Gasparinus Bargiza Venetijs,mox Patauij, inde Mediolani sub PhilippoMaria Vicecomite, Duce III. multa nominis celebritate docuit.Primus omnium ad veteris eloquentiæ vmbram oculos coniecit, cum annos amplius mille, ex quo Gothica illa tempestas terram inuaserat Italam, semper omnia in peius ruissent:ob id fretus, quod in tres Ciceronis libros de Oratore ad Q. fratrem, qui diutissime non extiterant, inciderat. Eos situ, & vetustate consumptos diligenti cura, studioque corrigere adorsus,tantum intentiore lectione profecit, vt opus non desideratum modo,sed etiam deploratum, in publicum exhibuerit, multosq. ad eloquentiæ cultũ suo exemplo,ac exhortatione conciuerit. Quintilianus tum primum & ipse in Transalpina Gallia repertus,Gasparini eiusdem opera nonnihil veteri creditur squallore detersus. Commentarios in varia Ciceronis opera confecit, sed qui nulli nunc appareant, quibus adduntur epistolæ, & orationes pleræq; & liber vnus de ratione scribendi.Claruit sub imperio Sigismundi a.1420.

Suidas.

Genethlius Palæstinus Petræus Minuciani,& Agapeti auditor,docuit Athenis,æmulus Callinici,illustris viri. Adeo solerti fuit,ingenio, & memoria, vt aliquãdo totã declamationẽ auditam subinde memoriter recitauerit. xxviii. ætatis anno extinctus est, relictis sermonibus,siue disputationibus, & declamationibus, inter quas est Exul semetipsum venditurus post Thebarum excidium,panegyricis,& alijs.

Georgius Nizlerus,Giengensis,Tubingæ Oratoriam cum Græca literatura professus, orationem habuit elegantem de vita, & obitu Leonardi Fuchsij, clarissimi medici.

Gerardus Bucoldianus Germanus Bononiæ floruit a. 1535. docendo Rhetoricam. scriptis tradidit de Inuentione,& amplificatione Oratoria l. 0. de vsu locorũ lib.3. ad Franciscum Guicciardinum Bononiensis reip. principem, Orationem pro ebrietate Coloniæ dictam, de Musarum in Germaniam profectione carmen, & commentarios in Cic. orationem pro Deiotaro rege.

Gerar-

Gerardus Vossius Rhetoricæ methodum ſtruxit, qua per controuerſias eius artis tractantur præceptiones.

Gorgias alius a Leontino in manus hominum tradidit de figuris ſententiarum lib. 4. quos Rutilius Lupus in ſuum tranſtulit opus, teſte Quintiliano, item Onomaſticum, cuius meminit Pollux in præfat. lib. 9.

Gulielmus Tardiuus Anicienſis compendium Rhetorices, & Oratoriæ facultatis deſcripſit, cui adiecta eſt praxis exordiorum ex grauiſſimis auctoribus excerpta.

Gymnaſius, Sidonius ſophiſta, Imp. Conſtantini ſeculo clarus, meditatus eſt declamationes, & commentarium in Demoſthenem, & alia quædam.

HAdrianus, Attici Herodis diſcipulus, æmulā Ariſtidi ſcholā Athenis habuit, & Romæ ēt profeſſus eſt, & multa ſuper arte Oratoria ſcripſit.

Harpocration, Aelius dictus, ea prodidit, quæ videbantur a Rhetoribus fuiſſe ignorata, & argumenta orationum Hyperidis. ementitam eſſe Herodoti hiſtoriam. de ordinibus, ſiue aciebus apud Xenophontem. de arte Rhetorica. de Ideis, vel figuris, vel dicendi generib.

Harpocration, dictus Caius, euulgauit librū de Antiphontis figuris, de Hyperidis, & Lyſiæ orationib. & alia.

Heraclides IV. Cumanus artes Rhetoricas cōſcripſit. *Laertius.*

Hermagoras ex Themno Aeolidis vrbe, cognomento Carion, Romæ docuit vna cum Cæcilio ſub Auguſto Cæſare: quinq; Rhetoricos libros elucubratus eſt, item de expolitione, de decoro, de genere dicēdi, & de figuris *Pius II. cap. 72. Strab. l. 14. Suidas.*

Hermogenes Tarſenſis, annos natus circiter octodecim, Rhetoricorum libros, qui omnium teruntur manibus, compoſuit. de ſtatibus lib. 1. de figuris lib. 2. de Cœleſyria lib. 2.

Herodes, Herodis Attici Conſularis filius, a Fauorino, & Polemone eruditus fuit. Huic in ſchola ſucceſſit Hadrianus ſophiſta. Ex eius operibus ingenij magnitudo, & ſummum apparet acumen, ex ephemeride nimirum, epiſtolis, orationibus extemporaneis, & alijs. *Idem Suid.*

Heron, Cotyis filius, cauſas Athenis actas compilauit, deinde enarrationem Dynarchi, commentarios in

Hero-

Herodotum, Xenophontem, Thucydidem; Selectorum verborum lib. 3. epitomen historiarum Heraclidis, & de antiquis Oratoribus, eorumque orationibus, quibus alios alij superauerint.

Himerius, Aminiæ Oratoris Prusiadis Bithyniæ filius, sub Iuliano apostata Proæresij æmulus Athenis, declamationes conscripsit.

Hippodromus Larissæus, Olympiodoro patre genitus, & ita clarus circiter Hadriani Cæsaris tempora, vt nulli esset in arte secundus, multa, tum in Oratoria facultate, tum nomos lyricos edidit, quos vulgo cantari solitos etiam diebus suis tradit Philostratus. *Girald. dialog. 6.*

Honoratus Rezina Valentinus, Græcarum literarum, & eloquentiæ professor a. 1590. orationem funebrem habuit Valentiæ in exitu vitæ Hieronymi Moncadæ, Academiæ Rectoris a. 1593. *Bibliot. Hispana classe 3. tom. 5.*

IAcobi Brocardi partitiones Oratoriæ habetur, quibus omnia Aristotelis præcepta Rhetorica breuiter, ac dilucide explicantur, & paraphrasis in eiusdem Rhetoricorum libros.

Iacobus Locher Philomusus Germanus, a. 1510. florens, in publicum protulit compendium Rhetorices ex Tulliano thesauro deductum, Syntaxim de componenda oratione funebri, scholia in Cic. orationem pro Milone, dialogũ de supereminẽtia DD. Ecclesiæ Augustini, Gregorij, Hieronymi, Ambrosij, annotationes in Fulgẽtij Mythologias, defensionem poetices, carmẽ de nocte, vino, & muliere, Næniam de morte Sigismundi, Archiducis Austriæ, de cometa, de annunciatione Angelica; & alia.

IoãnesIacobus Ammianus Tigurinus in patria multos annos Latinam linguam, artemque dicendi professus est, ac pro suæ scholæ vsu elaborauit libellum phrasium Rhetoricarum, elementaq. artium dicendi antequam de vita migraret a. 1573.

IoannesMarius Tiraboschus ex Monte Anniano professor tradẽdæ Grammaticæ, atque Rhetoricæ peregregius, vir sane optimus, & Orator illustris, discentes non *Scardeon.*

paucos

paucos instruxit, qui ipsi & patriæ non mediocri fuerũt honorificentiæ. Orationes in funere nonnullorum, dum per ætatem licuit, habuit elegantes.

Ioannes Rauennas, tum a Francisco Petrarcha multa didicit, tum illud magnum studiosis attulit adiumẽtum, vt orationem efficerent Latinam; propterea quod complures Ciceronis libros, qui adhuc cæcis obruti tenebris non cognoscebantur, vindicauit in lucem, & docendo ad eloquentiam, exercitationemque dicendi primus in Italia viam aperuit, Venetijsq. præcepit. Ex huius gymnasio præstantes prodiere quamplurimi, quales fuerunt, Rupertus Rubeus, Poggius Florentinus, Guarinus Veronensis, Victorinus Feltrensis, & alij, vnde quidquid eloquentiæ apud Italos floret, emanasse putatum est. Itinerarium confecit, in quo viã perfectæ aperit eloquentiæ, & alias pro Latina lingua ediscenda compositiones vtilissimas. Claruit c.a. 1380.

Blondus in Roma inst. M. Guaz. Rubeus l. 7. Sabellic. in dialog. Sansouin. in Vrb. Suppl. chr. lib 6. Volat err.

Isæus Chalcidẽsis patria, Athenas cum se contulisset, Lysiæ dedit operam, & ab eo ita vocabulorum percepit concinnationem, inque causis tractandis vim, vt qui non peritus sit generum dicendi, quod vterq; sectatus est pro se, de multis orationibus facile discernere non possit, vtrum habeant auctorem. Claruit post bellum Pelopõnesiacum, quod fuit in Græcia maximum, cœptumque circa annum fere a condita Roma 329. Demosthenem docuit a schola deductũ drachmarũ mercede CIↃↃ. vnde maxime inclaruit. Reliquit orationes 64. quarum germanæ dicuntur esse 50. item præcepta peculiaria artis Oratoriæ, primusque figuras adhibere cœpit, & ad res ciuiles animum adiecit, quod in primis Demosthenes imitatus est.

Gell. lib. 17 cap. 21. Plutar. in Rhetor.

Isocrates ex Ponto Apolloniates, vel, vt alij, Heracleota, Isocratis maioris discipulus, & successor in schola, fuit etiam Platonis auditor assiduus. Sunt etiam qui memoriæ posteritatis mandauerint, ipsum in dedicatione Mausolæi, sepulcri memoratissimi, inter septem orbis terrarum miracula connumerati, quod Artemisia, Cariæ regina, Mausolo viro a se amatissimo ingenti

Gell. l. 10. c. 18. Girald. dialog. 8. Suidas.

operis

operis impetu molita est,conseruandæ mariti memoriæ causa,ad eius laudes decertandas venisse cum Theopõpo Chio,Theodecte Phaselite,ac Erythræo Naucratita. Eius orationes quinq. sunt, Amphictyonica,Hortatoria,Philippo sepulcrum non esse faciendum, de migratione,deque sua republica.

Eunapius. Photius. Suidas. Iulianus, Domni filius, Cæsariensis Cappadox, sub Constantino Augusto regnum quoddam Athenis obtinuit;vniuersa enim vndecunq; iuuentus ad eum audiendum,colendum, obseruandumque confluebat ob dicendi vim,& ingenij magnitudinem. Huius domus exigua licet,ac humilis,Mercurium tamen, & Musas spirare videbatur;adeo nihil a sacra æde discrepabat, quam moriens Proæresio possidendam legauit. Discipulos habuit famosos,ipsum Proæresium,Hephæstionem,Epiphaniũ, Diophantum,Tuscianum, inter quos nomen splendidũ consecutus,animam edidit,familiaribusq. suis magnum in laudando funere certamen reliquit. Lexicon vocum e decem Græciæ Oratoribus alphabetica ordinatione congessit,quod ad Oratorias conciones legendas manifestum est plurimum posse conferre.

Suidas. Iulius Pollux Naucratites docuit Athenis Commodo imperante.scripsit Onomasticon lib. 10. disputationes, siue sermones,declamationes, epithalamium Commodi Cæsaris,Romanam orationem,certamen musicum,Cõtra Socratem, Contra Sinopenses, orationem in totius Græciæ conuentu,& alia.

Agnellus Rogerius. Alexand. l. 1. c. 11. Pontan. in Tumul. Sannaz. l. 1 & 2. elegia Trith. de script. Eccl. Iunianus,qui & Iouinianus Maius Neapolitanus,Rhetor,& Orator eximius, ita docte de verborum priscorũ proprietate disseruit,vt inter veteres Latinos, vel natus olim, vel educatus certe visus sit, & merito quidem,ex Pontani enim Academia prodiuit. Opus itaque insigne vulgo dedit (quamuis alij dixerint esse Chalcidij præceptoris) Ferdinando regi dicatum sub anno 1475. in quo quasi per compendium restrinxit quidquid Varro,Gellius,Macrobius, Nonius Marcellus,Sextus Pompeius,Strabo,Priscianus,Pontanus, Laurentius Valla, Tortellius, alijque clari diffusim disseruerunt. Scripsit

etiam

etiam epistolas,& alia quædam. Fuit præterea in erudiendis iuuenculorum animis, imbuendisque doctrina pueris castigatissimæ disciplinæ, vt scripsit Sannazar.

Quiq; tot egregias animas,tot clara virorum
Ingenia enixu format,alitque suo.
Nectat honorata Maius sua dicta corona,
Tamq. pias ferulas regia sceptra vocet.

LAchares Atheniensis, discipulus Heracleonis, magister plurimorum,celebriumque virorum,Eustephij,Nicolai Myræi, & Asterij,claruit Marciano,& Leone Magno Impp. leguntur eius disputationes de colo, commate,& periodo, loca selecta ex Oratoribns alphabetice,atq. historia de Cornuto. *Suidas.*

Lælius,prænomine Lucius, & cognomine Præconinus,vel Istilo fuit,quod orationes nobilissimo cuiq; scribere solebat. Tantus in eum optimatum extitit fauor, vt Q. Metellum Numidicum in exilium comitatus sit, cum ille in funestos conatus Saturnini tribuniplebis cōtra remp. ire noluisset. Doctissimus suæ ætatis in vrbe fuit,& magister M. Varronis vndecunque doctissimi. Librum Proloquiorum composuit, quem in Pacis bibliotheca repertum legit Gellius. *Gell. l. 1.c. 18.l.3. c 3. & l.16.c.8. Sueton. de ill.Grām. Val.Max. l.4.c.8.*

Laurentij Palmyreni Rhetorica ad Petrum Volsciū, Serenissimi regis Poloniæ legatum, in Hispania Valentiæ impressa est a.1566.

Lescherij Rhetorica,pro conficiendis epistolis accōmodata,Coloniæ excusa est a.1490.

Lysias Syracusanus patrem habuit Cephalum Lysaniæ filium. Athenas concedens, partim vrbis desiderio captus, partim Periclis, Xantippi filij,fama excitatus, ibi primo inter nobilissimos Atheniensium fuit institutus, deinde in patriam regressus, Ctisiæ, atq. Niciæ Syracusanis se præbuit informandum.Iterum Athenas reuertens anno ætatis suæ 47. ciuitatis iure donatus in ea docuit,auditoresque habuit, & fecit illustres, quorum vnus fuit Isæus Chalcidensis. Vis illi ad persuadendum maxima,cum summa etiam breuitate vteretur.Sunt eius orationes 425.de quibus genuinas affirmant 230.item *Cicer. de Oratore. Plutar. in Rhetor. Suidas.*

præcepta artis Oratoriæ, concio, epistolæ, laudationes, Socratis defensio, & alia. Puritate dictionis neminem habuit imitatorem præter Isocratem.

Budæus de Asse l. 2. Cassiodor. in chronic. Cuspinian. Eusebius in chron. Politian. p̄fat. in eundē Quintil. Suppl. chr. lib. 8.

M. Fabius Quintilianus ex Calaguria Hispaniæ, vir summa doctrina, ingenio, eloquentia, atq. virtute, Imp. Galba perductus in vrbem est: in Domitiani principis familiaritatem insinuatus, eius nepotum præceptor electus est. Publicum aperiens ludum a. D. 95. imperij vero Domitiani 8. primus fuit, qui e fisco docendi salarium accepit. Cum autem annos amplius xx. Rhetoricam profitendo claruisset, inter Patricios Romanos receptus est. Nemo est, (præterquam si pseudogrāmaticus, aut proletarius) cui ipsius de Institutione Oratoria lib. 12. non sint cogniti, atque versati.

Suet. de ill. Grammat.

M. Pomponius Marcellus, Latini sermonis exactor molestissimus, interdum causas agebat. Vnde in aduocatione quadā solœcismum ab aduersario factum vsq. adeo arguere perseuerauit, quoad Cassius Seuerus, interpellatis iudicibus, dilationem petijt, vt suus litigator alium adhiberet Grammaticum, quando non putaret is cum aduersario de iure sibi, sed de solœcismo cōtrouersiam futuram.

Ionius. Riccobon. l. 1. c. 16.

Marinus Becichemus, Dalmata Scodrensis, Rhetoricam Patauij summa cum laude professus, diem obiuit supremum anno 1526. eius ingenij monimenta posteri habuerunt, Rationem scribendarum epistolarum, castigationes in libros Ciceronis de Oratore, de Inuentione, & in Rhetoricam ad Herennium; Orationes tres, 1. ad Serenissimum Venetiarum principem Antonium Grimanum, 2. ad Card. Marcum Cornelium, 3. ad Andream Priolum, philosophum eloquentissimum, & alia.

Bibliot. Hispana class. 9 tom. 2.

Matthæus Bosculus Parisiensis, Dionysij Lambini discipulus, Valentiæ docuit eloquentiam, artemque Rhetoricam literis mandauit, & opusculum aduersus Petrum Ramum Barcinone.

Giral. dialog. 7. Suidas.

Menander e Laodicæa, quæ est in Asia prope Lycum fluuium, commentarijs enucleauit Hermogenis artem, & Minuciani progymnasmata.

Menip-

Menippus e Stratonicæa, Cariæ vrbe, cognominatus Catocas, vir fuit ætate sua memoratu dignus, quippe quem supra omnes Asiaticos Oratores a se auditos Cicero laudat, cum ipsum Xenocli comparat, & ijs, qui illis floruere temporibus. *Strab. l. 14.*

Metrophanes Eucarpiensis Phryx posteritati tradidit libros de formis orationum, de statibus, de Phrygia lib. 2. commentarium in Hermogenicam artem, & in Aristidem. *Suidas.*

Metrophanes, Corneliani Oratoris filius Lebadiensis (ea est Bœotiæ ciuitas) de ingenij sui officina produxit in vulgus de characteribus dicendi, Platonis, Xenophontis, Nicostrati, Philostrati declamationes, & orationes panegyricas.

Minucianus, Nicagoræ sophistæ filius Atheniensis, sub Gallieno Imp. c. a. 260. clarus, tractatu prosecutus est artē Rhetoricā, progymnasmata, variasq. orationes.

Mnaseas Berytius artem dicendi descripsit, & de Atticis verbis.

Nicolaus, Procli discipulus, & eius Plutarchi, cui cognomen factum est Nestorio, floruit c. a. 460. cum Leo Magnus imperaret, successoresque Zeno, & Anastasius, scriptis retulit progymnasmata, & aliquot declamationes.

Nicolaus e Myra, quæ Lyciæ metropolis erat, Dioscoridis Grammatici germanus frater, & auditor Lacharis filij, docuit Constantinop. edidítque artem Rhetoricam, & declamationes.

Nicolaus Lucarus Cremonensis, qui a. 1490. claruit, orationes funebres lucubrauit.

Numerius tractauit de figuris dictionis, hypotheses, Thucydidis, & Demosthenis chriarum collectanea, consolationem ad Hadrianum Imp. de Antinoo.

Octonymus, relatu Senecæ, colorum Rhetoricorum lib. 4. scriptione depinxit.

Omnibonus Leonicenus Vicentinus, qui ex Emmanuelis Chrysoloræ disciplina cum alijs plerisq. Venetijs eruditus Græca lingua processit, & Latina a Victorino *Blondus in Marchia Taruisina.*

Suppl. chr. lib. 15. Trith. de vir. ill. Volaterr.

Feltrensi, fama viguit a. 1420. Hominum memoriæ propagauit lib. 2. in Oratorem Ciceronis, in eiusdem Officia, & Amicitiā. commentaria in Val. Maximum, Lucanum, & Sallustium. in Quintilianum lib. 1. de laudibus eloquentiæ lib. 1. Aesopi fabulas aliquot in Latinas traduxit, Xenophontis librum de Venatione, & alia.

Suidas.

Onasimus Cyprius, aut Spartanus, Constantino Imp. celebris, statuum diuisiones contexuit. artem iuridicialem ad Apsinem. de altercandi arte. progymnasmata, declamationes, laudationes, & alia plurima.

Othonis Chemperi in vniuersam Oratoriæ facultatis artem methodica institutio per erothemata disposita extat.

PAlladius Methonæus, sub Constantiniano imperio clarus, egit de festis apud Romanos, insuper colloquia instituit, & sermones diuersos, Olympiacum, & panegyricum iudicialem.

Pancæi cuiusdam Græca Rhetorica habetur in Vaticana libraria.

Pancratius in artem Minuciani commētarium fecit.

Paulus Geminus libris duobus dixit de Dono Iphicratis esse Lysiæ Oratoris, & reliquas Lysiæ orationes commentatus est.

Andr. Schotus in Photij proleg.

PetrusIoannes Nuñesius, Hispanus ex Valentia, laudari promeruit ob euulgatos Rhetoricorum libros 4. Hermogenis quidem, Aphthonij, atque Theonis præceptionibus, verum Ciceronianis exemplis, & in vnū quoque volumē epithēta ex ipso Cicerone collecta redegit.

Phœbammonis liber de figuris Rhetoricis extat in bibliotheca Ioannis Sambuci.

Suidas.

Philostratus I. Lemnius, Veri filius, Athenis docuit sub imperio Neroniano, reliquit posteris orationes plerasque panegyricas, declamationes, quæstiones Rhetoricas, de nomine ad Antipatrū sophistā, & alia multa.

Idem

Philostratus, Veri nepos, etiam Athenis professus est, & paucis inde annis post Romæ, a Seuero vsque ad Philippum Cæsarem. scriptis mandauit declamationes, epistolas amatorias, imagines, siue descriptiones, vel de fistula, & alia.

Phi-

Philostratus, Neruiani filius, Philostrati II. nepos, atque discipulus, Athenis quoq. profitendi munus exercuit, sed in Lemno sepultus est. descripsit Icones, Panathenaicum, Troicum, paraphrasim Homerici clypei, declamationes quinq; & alia.

Phrynicus Bithynus, tempore M. Aurelij Antonini in vrbe Roma innotuit, tum professione, tum scriptione de Atticis nominibus lib. 2. vt dictum est supra, & de apparatibus Oratorijs lib. 47. vel 74. fortasse ob numeri inuersionem. quãuis Photius dicat 37. & alijs de rebus.

Porcius Latro, Romæ item clarus anno Octauij Augusti 28. ex artis Oratoriæ professione laudationem obtinuit haud exiguam, multosq. in ea exercitatione habuit auditores, reddiditque peritos, e quorum numero fuit Ambron Sylo, Sylonis poetæ pater. hic incepta semel studia interrumpere non poterat, vbi se ad scribẽdum concitasset; iungebantur noctibus dies, ac sine interuallo sibi instabat, neque desinebat, nisi deficiebat. Legitur eius declamatio contra L. Sergium Catilinam Sallustianæ historiæ coniuncta. *Cæl. Rhodiginus lib. 6. cap. 35. Girald. dialog. 4. Mariana l. 2. c. 25.*

Q. Cornificius Virgilio adhuc viuente scholam habebat: cumq. aliquando in captu illius carminis,

Tres pateat cæli spatium non amplius vlnas,

valde hæsitaret, anxieque poetam de sensu interrogasset; lepidum audiuit responsum [Se in ea re Grãmaticis omnibus crucem fixisse, in qua se assidue distorquerent.] Hic de materia Rhetorica non pauca scripsit, & sunt illa fortasse, quæ alibi diximus sub Ciceronis nomine ad Herennium circumferri. *Crinitus de hon. discipl. l. 3. c. 8. Quintil. l. 3. cap. 1.*

RAphael Cyllenius tabulas laborauit Rhetoricas, quibus omnia, quæ ab Aristotele tribus de arte dicendi libris, & a Demetrio Phalereo de Elocutione tradita sunt, præcepta fidelissime explicantur.

SAbinus, Aphthonij filius a nonnullis existimatus, Hadriano imperante exhibuit introductionem materiæ declamatoriæ lib. 4. commentarios in Thucydidem, & Agesilaum, & alias quasdam enarrationes. *Suidas.*

Secundus Atheniensis, cui cognomentum Plinius, & Epiu-

Epirus fuit, vt filius fabri, magister Herodoti sophistæ, declamationes composuit.

Seuerianus, qui libellum de arte dicendi ad Desiderium scripsit, literas item docuit, atque artem eloquentiæ tradidit.

Sidon. Apollin. ep. 13. l. 9. & ep. 15.

Simon Caulerius Flinensis annos complures in collegio Marchianẽsi Duaci Rhetoricam docuit, ibidemq. libros quinq; Rhetoricorum excudit a. 1594. & ingenti cura, studioque historiam, siue Annales Ecclesiasticos texuit, qui tamen hactenus non exierunt in lucem. Parisijs inter viuentes adhuc morabatur a. 1615.

Siricius Palæstinus Neapolitanus, discipulus Andromachi, quondam professoris Athenis, edidit progymnasmata, & declamationes.

Stephani Plazonis Asulani, Rhetoris clarissimi, qui Venetijs ætate sua innumerabilem fere adolescentum cateruam docendo breui tempore ita excoluit, vt ad ceteras artes capiendas quamaptissimi forent, præter secundam Donati editionem, habetur ad Venetos adolescentes, Oratoriæ facultatis perstudiosos, Rhetoricæ cõpendium, cum paraphrasi quadam sub Declamationis suasoriæ forma. *Ex vngue leonem*; huius enim auditor fuit præ ceteris Paulus Manutius, Aldi Romani filius.

Ex præfat. operis.

Telephus Pergamenus publicauit Rhetoricorum lib. 2. & de Homerica Rhetorica; item de Homeri, Platonisque consensu variæ eruditionis lib. 2. experientiæ librorum lib. 3. quibus docet, qui libri comparatu sint digni, Homerum solum ex antiquis Græce loqui, & alia, quæ in Academia Lretulimus.

Theon Alexandrinus, Aelius appellatus, artem progymnasmatum exarauit, commentariumque in Xenophontem, Isocratem, & Demosthenem, argumenta Rhetorica, quæstiones de structura orationis, & alia plura.

Theon, doctor eloquentiæ, a S. Marcella, si primam repetas originem, oriundus; sin proxima spectes, genusque paternum, ab Ecdicio magistro, vir fuit non admodum ingeniosus, & acutus, verũ studiosus & industrius extra modum. Itaq; in breui maximam sibi indeptus

est

est eruditionem, vetustas plerasque complexus historias, atq. recentes, artemque Rhetoricam composuit.

Theramenes, ciuis, & Orator Atheniensis, Isocratis maioris magister, Prodici Ceij discipulus, nonnulla ad Rhetoricam pertinentia protulit. Is cum xxx. tyrannorum immanitatem perferre non posset, eorum omnium, sed maxime Critiæ, qui reliquos potentia, & feritate anteibat, in se odium capitale concitauit, perque calumniam in publica custodia mori coactus est, veneni potione porrecta. Quam constantissimo animo cum obbibisset, reliquum e poculo sic eiecit, vt iocabundus quasi in côuiuio dixerit; [Propino hoc pulcro Critiæ.] *Cic. 1. Tusc. Plutar. in Isocrate. Suidas. Val. Max. l 3. c. 2. Xenophō de reb gest. Grę cor. l 2.*

Tiberius scripsit de formis orationis, siue dicendi generibus, de apparatu, de commutatione, de historia, de constructione, dispositione, & compositione orationis, de ciuilis orationis mutatione, de exornationibus, de præfationibus, & procemijs, de epicherematis, de Demosthene, & Xenophonte, de Herodoto, & Thucydide, ac librum de figuris.

Timæus, Andromachi filius, Taurominites, quem Athenienses Epitimæum ab increpando nominarunt, Rhetoricorum argumentorum compendium libris 18. restrinxit. *Suidas.*

Timagenes Alexandrinus, sub Magno Pompeio captus in bello, Romamque ductus, a Gabinio, & Fausto, L. Syllæ filio, redemptus, & manumissus, ibidem docuit, tum sub eodem Pompeio, tum sub Augusto solus, & ad postremum vna cum Cæcilio. Cum vero ob linguæ libertatem schola excidisset, in rure Tusculano vitam peregit, librosque multos elaborauit. *Suidas idē.*

Troilus sophista Constantinopoli professus est, auctorq; fuit quarundam orationum ciuilium, atque epistolarum lib. 7.

Tyrannus item sophisticæ artis professor, scripsit de statibus, & diuisione orationis lib. 50.

VLpianus Antiochenus, Emesæ prius, Constantino imperante, Rhetoricam tradidit, in qua valde nobilis erat, tum in patria, ad quem Proæresius adhuc iu-

uenis

uenis ex Armenia diuertit docendus. Diuersis orationibus,declamationibus,disputationibus,& alijs quibusdam compositionibus nobilior factus est.

Zenobius Romæ docuit sub Hadriano Imp. redegitque in epitomen Didymi prouerbia, & L.Tarræi lib.3.Genethliacum eidem Hadriano dicauit,& Crispi Sallustij historiam Græce traduxit.

Zosimus Gazæus, vel Ascalonites, tempore Anastasij Imper. floruit, Oratoriamque dictionem alphabeti contextu descripsit, atq; commentarium in Demosthenem,& Lysiam.

Versificatorum, & Poetarum Academia III.

lib.10.& ibi Ficin. Cœl. Rhod. l.4.c.2 & 3. Mascard.p. 3.discur.1. Patricius l. 2.tit.6.de instit.reip. Plutar.de aud.poet.

A Platonis Rep.olim poetas exclusos indistincte qui semiscioli asserunt,ij dubio procul in summo errore versantur. Illa namq. poesis pars tantum, quæ in imitatione consistit,in suam ne reciperetur ciuitatem, statuit. Quoniam ea inferiores animæ partes perturbationibus agitatas suscitat, fouetq; & adauget, irritans iram,titillans libidinem,soluens risum, effundens lacrymas, & querelas; ideoque rationis regnum labefactare, perturbationis vero tyrannidem videtur adducere. Illam autem, quæ ad virtutem, ac pietatem per honestas heroum laudes,hymnosq; diuinos hortatur,summopere collaudat,& approbat. Hosce poetas in Ione fatetur nihil aliud esse,quam deorum interpretes, neque dubitādum,quin præclara poemata diuina, deorumq. potius quam humana, hominumque sint opera: in Lyside, eos esse nobis tamquam sapientiæ patres, ac duces: in Conuiuio,Prudentiæ,aliarumq. virtutum genitores:in Rep. deorum filios, deorumque prophetas:in Minoe deniq; suadet,vt vnusquisq; cui curæ fama est, si sapit, diligenter cauere debeat, ne poeticum hominem infensum aliquem habeat, cum poetæ in vtramque partem, & ad laudandum,& ad vituperandum vim habeant maximā. Præterea Apollinem,poetarum deum, mentem animæ mun-

mundi,totiusque mundi,& solis animam facit,nouemq. Musas sphærarum mundi animas dicit, quæ dum cælos harmonice mouent, musicam pariunt melodiam. Calliope siquidem vox est ex omnibus sphærarum vocibus resultans, Vrania cæli stelliferi est anima, Polymnia Saturni, Terpsichore Iouis, Clio Martis, Melpomene Solis, Erato Veneris, Euterpe Mercurij, Thalia Lunæ.

Quinetiam,vt,quod verbis dixerat,re ipsa firmaret, iam moribundus, non opera sua, sed Sophronis poetæ carmina sub puluinulo habuisse fertur. Quo pacto ij esse mali possunt,quorum finis est,aut prodesse, aut delectare,aut simul vtrumque?& siquid cantant,de cælo percipiunt? Audiant Ouidium; *1. Cæl. Rho dig. l 7. c. 1. 3. Val. M. l. 8. c. 7. Quintil. lib. 1. c. 10.*

Est Deus in nobis, agitante calescimus illo: *6. Fast or.*

Impetus hic sacræ semina mentis habet: præterquã quod dicacibus istis tot Principum, qui se poetis maxime fauorabiles exhibuerunt, atque munificos, absoluta aduersatur auctoritas.

Alexander Homeri studiosus adeo fuit, vt in Sigeo astans ad Achillis tumbam,terque quaterq.felicem ipsũ prædicauerit; quod Homerum suarum virtutum natus esset buccinatorem. *Plut. ĩ vit.*

Eiusdem tanti poemata fecit,vt cum sibi scrinium foret oblatum,auro,gemmisque,ac margaritis pretiosum, quo Darius vnguẽta seruabat,rogauerit amicos; [Quid potissimum ex rebus charis in illo reponeret?] varios eius vsus demonstrantibus inquit; [Immo,hercule,librorum Homeri custodiæ detur,] quo pretiosissimum humani animi opus quammaxime diuiti opere conseruaretur. *Idem. Girald. dialog. 2. Plin. lib. 7. c. 29.*

Iisdem poematibus adeo delectatus est, vt illis inuigilare non contentus,indormire insuper vellet, eaque propter sub puluino cum gladio illa supponi iuberet. Interrogatusq. a parente Philippo;[Cur inter poetas ex vnius Homeri lectione suam caperet voluptatem?] respondit; [Quia vnus Homerus mihi poeta regius esse videtur.] Aliquando dum nuncium videret summa lætitia gestientem,dexteraque protensa accurrere; [Quid *Plut. lib. de profect. morum. Sabell. l. 7. c. 5. exẽplor.*

Mm mihi,

mihi,ait,vir bone nunciabis aliud, quam Homerum reuixisse?] Nil videlicet sibi deesse ijs verbis contestatus, quam famam insignem apud posteros.

Aelia. l. 13. var. hist. *Plin. & Plut. ibid.* Post Homerum alios quoque poetas maximi æstimauit:nam cum Thebas a se captas, & iam direptas incenderet,Pindari reuerentia motus, non ipsius modo ædibus parcendum,sed posteros etiam gentiles a cæde, & incendij strage seruandos imperauit incolumes.

Plutar. de fort. Alex. Cum Lycon Scarphensis eidem in theatro placeret, intexuissetque in comœdia versum,qui decem talentûm continebat petitionem,arridens ea largitus est.

Idem ibid. Nullum postremo fuit ingenium, qui Alexandri non experiretur liberalitatem; ita vt, cum aliquot post annis Archestratus,venustus admodũ poeta, in multa inopia, & nominis obscuritate senesceret, ad eum quidam recte dixisse narratur; [At si Alexandri cõtemporaneus fuisses, in singulos ille tibi versus Cyprum, aut Phœnicem dedisset.]

Plin. lib. 7. cap. 30. Magnum Menandro,poetæ comico,dilectionis,& honoris testimonium regum Aegypti, & Macedoniæ contigit,classe, & per legatos petito : maius ex ipso regiæ fortunæ prælata literarum conscientia.

Girald. dialog. 7. *Offic. hist.* Archimelo non minimam vtilitatem, & gloriam inter cetera eius epigrammata illud comparauit, quod etiamnunc legitur in laudem nauis Syracusani Hieronis,de qua & opus Archimedes composuit:quoniam illius epigrammatis causa Hieron ipse Archimelo in Piræum vsq. mille misit tritici medimnos.

Gira. dia. 3 *Plutar. in Lysandro.* *Pontan. de liberalit.* Antilochus,cum de Lysandro,Lacedæmoniorum duce,carmina quædam mediocria fecisset, muneris gratia ab Lysandro, eius compositione delectato, pileum argento repletum accepit.

Superasse quodam modo Lysandrum,& Alexandrum mihi videtur L.Sylla,qui malo poetæ, a quo in se fuerat epigramma conscriptum,de manubijs dari iusserit præmium; sedulitatem,affectumq. poetæ, vel mali, aliqua compensatione iudicans dignum.

Strab. l. 14. Accidit etiam hoc Boeto Tarsensi,poetæ non admodum

dum bono, qui, cum Philippensem Antonij victoriam carmine conscripsisset, præter alios summos honores, quibus ab illo affectus est, gymnasij quoq; præfecturam est assecutus.

P. Scipio Africanus, præconio dignus Homerico, magnam cum Ennio necessitudinem habuit, quod eius ingenio opera sua illustrata putaret, quorum memoriã, quandiu Romanum floreret imperium, & Africa Italiæ pedibus esset subiecta, extingui non posse non dubitabat, si tantum illis literarum lumen accederet. Defunctum etiam maxime coluit, ipsum in sepulcro Corneliæ gentis contumulari permittens, apposita statua; clarumque illud nomen, immo vero spolium, ex tertia Orbis parte raptum, in cinere supremo cum poetæ titulo legi præcepit. *Cic. p Arch. Crin. i poet. Euse. i chr. Liuis. l. 38. Ouid. lib. 2. Trist. Plin. lib. 7. Politian in Nutric. Solin. c. 7. Val. Max. l. 8. c. 14.*

C. Marius ille tot clarus triumphis doctos omnes amabat, sed Auli Licinij Archiæ, ac Lucij Plotij familiaritate hoc libentius vtebatur, quod a nemine res suas Cimbricas crederet posse describi, in quibus tum suæ, tũ populi Romani laudes celebrarentur. *Cic. ibid.*

Eundem L. Plotium, quia Mithridaticum bellum, magnum, & graue, necnon alia, quæ varia fortuna terra, marique a Lucullo gesta fuerant, elegantissimis expresserat versibus, quam honoratum a summo, & fortissimo Imperatore fuisse arbitramur? Lucullana certe magnificentia.

Habuit Alexandrum Homerus, quamuis e vita profectus; habuit Augustum, & alios Virgilius adhuc viuẽs, ex quorum liberalitatibus, cum valde tenuiter primam ætatem traduxisset, temporis curriculo prope cẽties HS- possedit, quæ forent nunc 250. millia aureorum. Earum rerum, quæ ab Augusto peteret, nullam vnquam habuit repulsam. Ab Octauia, Augusti sorore, quæ recitationi 6. Aeneidos cum interesset, atque ad illos de filio suo versus, *Crinit. in poet. Donatus in vita.*

Tu Marcellus eris, manibus date lilia plenis &c.

cum, siue præ dolore, siue præ gaudio, & consolatione tam famosi præconij, defecisset, refocillata pro quolibet

versu dena sestertia Virgilio iussa sunt dari. Quanta beneuolentia, humanitate, fauore, benignitate eundem amplexus sit populus Romanus ex illo consideratur, quod in theatrum uenienti vniuersus assurrexit, ac pari veneratione ipsum obseruauit, atque Augustum, qui cũ sorore ibidem aliquot Aeneidis libros aderant audituri. Ipsius etiam poetæ natalem diem, qui fuit Idibus Octobris, celebrare, ac solennibus honorare cærimonijs omnibus annis Augustus idem solitus fuit.

Crinit. ibi. Tacitus in dial. de Or. Laudatur a cunctis, vt mira, atque eximia Vespasiani Imp. munificentia, quod Saleio Basso, poetæ absolutissimo, D. sestertia donasset.

Girald. dialog 4. Hist. Trip. l. 1 c. 1. Sozo. in ep. Theod. iun. Suidas. M. Antonino, Seueri Cæsaris filio, opus de Piscibus Oppianus nuncupauit, a quo propter carminis suauitatem, & elegantiam ab exilio simul cum patre reuocatus est, & pro singulis versibus singulos aureos stateres accepit, qui ad viginti millium numerum peruenire dicuntur: qua ex causa adhuc Oppiani aurea carmina appellantur.

Actius Sincerus Sannazarius, cum de admirabili vrbe Venetiarum illustre hoc epigramma edidisset;

Viderat Hadriacis Venetam Neptunus in vndis
Stare vrbem, & toto ponere iura mari:
Nunc mihi Tarpeias quantumuis Iuppiter arces
Obijce, & illa tui mœnia Martis, ait.
Si pelago Tibrim præfers, vrbem aspice vtramq;
Illam homines dices, hanc posuisse deos.

ab ea rep. eruditorum perfugio, sexcentis aureis nũmis traditur fuisse remuneratus.

Ep. Cõrad. Antonius Tebaldeus, Ferrariensis patricius, Latina, & Etrusca Musa notissimus, pro quodam hendecasyllabo epigrammate in laudationem Pontificis Leonis X. dono quingentorum aureorum affectus est.

Quid multa? quot fuerunt, sunt, eruntque Marones, totidem & Mæcenates ex Apollinis, atq. Musarum priuilegio: sed nostros iam recenseamus poetas.

AAron Bataleus Tricciliẽsis Plausus poemation edidit, & interpretationem, dispositioneq. versuũ aliquot

quot in Ouidianas Heroidas.

Adamus Guernerus Theniarensis, Germanus natione, clarus a. 1524. scripsit de diuersis rebus carminum librum vnicum, epistolas quoq. multas, & alia.

Agathias Smyrnæus plurima carmine cõplexus est, vt quæ vocata sunt Daphniaca, fabulis referta amatorijs, atque huiuscemodi amantium plena fallacijs. Scripsit circulum nouorum epigrammatum, quæ ipse de sui temporis poetis collegit. Sunt qui putent hunc fuisse primum, qui Græcorum epigrammatum cõgregauerit volumen: alij vero Maximum Planudem, monachum, virum doctum. Floruit cum Paulo Silentiario, & Consule Macedonio, atque Treboniano sub imperio Iustiniani c.a. 530. *Giral. dialog. 10. Suidas.*

Albertus Rhegiensis, cum philosophiæ operam nauaret in vrbe Ferraria, ea relicta, ad Grammaticam professionem se contulit in ipsamet ciuitate, ac præter Latinas compositiones, epigrammata Etrusca, supra fere quam credi potest, pulcherrimis rhythmis confecit. *Girald. dialog. post.*

Angelus de Leonardis, Pomaricanus, Martiali prope dicam finitimus ob sales, & aculeos, qui in patria ab a. 1607. vsq. in decurrentem 1640. Grammaticam profitetur non mediocri discipulorũ, vel ciuium, vel alienigenarum fructu, pro varijs, diuersisque materijs epigrãmata condens, ingenij sui solertis dona patefecit, obseruationum Nicolai Erythræi in Virgilium exactor acerrimus, & vsitator haud infrequens.

Asclepiades Samius, cui & Theocritus Syracusanus operam dedit, eiusq. fuit auditor, scripsit in primis epigrammata, & inuentor extitit carminis a se denominati Asclelpiadei. *Girald. dialog. 3. & 9.*

Baptista Casalius inter viros eloquentes a Giraldo numeratur, q. ab eodẽ epigrãmata cõposita refert.

Caecilius Argiuus versificator scripsit librum de Piscibus. *Suidas.*

Crates Nonus epigrammatum compositor fuit. *Laertius.*

Damocharis poeta fuit epigrammatarius. *Girald. dialog. 10.*

Dionysius Byzantius descripsit nauigationem Bosphori, *Suidas.*

ſphori,& de Threnis,quod opus plenum eſt epicedijs.

Idem. Dionyſius Corinthius tradidit præcepta vitæ inſtituendæ, cauſarum lib.1. meteorologica,& ſoluta oratione commentarium in Heſiodum, item Orbis deſcriptionem verſibus.

Dionyſij ſophiſtæ epigrāmata in Florilegio habētur.

Ep. Conr. FAuſtus Sabæus Brixianus epigrammatum libros 5. emiſit in lucē,quorū primus eſt,de dijs,ſecundus de Heroibus, tertius de Amicis, quartus de Amoribus, quintus de Miſcellaneis.

FranciſcusAntonius Moronus, ſacerdos Tarentinus, humaniorum literarum profeſſor egregius, epigrammata multa dedit, & aliqua leguntur in laudem Cataldiados F.Bonauenturæ Moroni ciuis, qui & ipſe ante monachatum fuerat in profeſſione inſignis.

Cauitell. Franciſcus Cipellus ex oppido Buxeto,præter Grammaticas regulas,carmina nonnulla de ſuo produxit ingenio.

Sander. de illuſt. Gād lib 1. GIlbertus Volcardus,alias Demoſthenes, ſuæ patriæ adoſcētes Græcis,Latiniſq. literis imbuit,poeta & Orator non inelegans, multaque priſcorum poetarum vertit epigrāmata e Græco in Latinū ſermonē, & multa etiam moriens reliquit prælo mandanda.

HEnricus Libeus Olfenicus,grauis poeſeos cenſor, carmina quædā,& epitaphia præſertim illuſtrium aliquot virorum eniſus eſt.

Suidas. Hephæſtion Alexandrinus conſcripſit enchiridia verſibus, & carmina varia, de poematum perturbationibus item,& comicarum, tragicarumq. dubitationum ſolutiones,verſuum dimenſiones,& alia.

Laertius. Heraclides Quartus, præter libros de arte Rhetorica editos, alios duodecim epigrammatum compoſuit.

Girald. dialog.poſt. IOannesAntonius Burgus Mantuanus, e cuius gymnaſio nō pauci prodierūt in quauis facultate deinde docti diſcipuli,philoſophi,medici,iuriſconſulti,multa ſcripſit,non autem publicauit,carmina, quæ legenda tantum,ac deſcribenda amicis exhibuit.

Sanderus ibid. l.2. Ioannes Viſcherius, ſcholæ Gandauenſis per aliquot

annos

annos rector, Grammaticus eruditus, & poeta fuit non in uenustus, elucubrauit enim non pauca poemata.

L Aurea Tullius, Tullij Cic. libertus, qui & cum Oratoribus numeratur, ita varia, reconditaq. literarũ eruditione fuit imbutus, vt quemadmodum & Tiro Tullius, sic ipse patroni studiorum comes sit appellatus. Inter cetera ingenij sui monumenta, epigrammata Græca, Latinaq. condidit non sine magna laudatione. *Girald. dialog. 10. Plin. lib. 31 cap. 2.*

Leonis Grammatici carmina quædam extant manu scripta.

Lycon Tertius versificator fuit; Quartus autem compositione epigrammatum floruit. *Laertius.*

MArcus Antonius Casanoua Comensis tanto studio humaniores amplexus est literas, vt quãdiu Roma floruerit, ipse quoq. rerum pene omnium felicitate affluere visus sit. Huius in epigrãmatis leporem, argutiasque, & elegantiam sua ætas supra reliquos omnes eo genere admirata est. Scripsit elogia priscorum Consulum, & Imperatorum Romanorum vsque ad sua tempora, quæ Leoni X. dedicata fuerunt, & quædam alia. *Iouius. Valer. de liter. inf. l. 2. Porcacius.*

Michaelis Grammatici hexastichum habet Planudis Florilegium.

Musæus Idyllium fecit heroicum de amore Herus, atq. Leandri elegantissimo carmine, a quo Ouidius argumentum est mutuatus epistolarum Herus ad Leandrum, & Leandri ad Hero. *Scaliger. l. 3 c. 95. poet.*

NIcolaus Paniciatus probitate, doctrinaq. admodũ decoratus, Ferrariæ professus est, & alicuius nominis poeta iudicatus. *Girald. dialog. post.*

PAlladæ Græciensis Grammatici epigrammata ob eorum pulcritudinẽ, & eruditionem a multis auctoribus citantur.

Parthenius Chius, Thestoris filius, cognomento Chaos, ab Homero ducens originem, scripsit de Thestore, patre suo. *Suidas.*

Paulus Portarellus, sacerdos, ex Massa Surrenti ortus, verum ciuis Neapolitanus effectus ob temporis diuturnitatem, qua ibi docẽdo moratus est, Orator, & poe- *Mazzella. Pintus.*

ta,

tis, celebri epigrammatum, quæ hic, illicq. in aliorum libris leguntur, fama commendatur.

Girald. dialog. post. Peregrinus Moratus Mantuanus, Ferrariæ diu nobilium adolescentium institutor, Latinorum, vernaculorumq. carminum, & plurimorum extitit auctor.

Petrus Aferdianus moralium epigrammatum libros ternos in vsum studiosæ iuuentutis effinxit.

Pausanias. Stephanus. Pinytus Bithynicus, qui Romæ a tempore Neronis ad Neruam ob artis excellentiam summæ fuit auctoritatis cũ Epaphrodito, carmine quædam tractauit, & optime.

Girald. dialog. prior. Volaterr. Procellius Neapolitanus, at ipse Romanus dici maluit, ibi namque ad supremum vsq. senectutis, & vitæ diem vixit literaria professione non incelebris, carmina, quibus omnia referfit, natura faciebat facilia, lepida, & extemporalia pene, suntque elegiarum libri, & præter hos epigrammata, & heroici quidam versus. Huius ingenium Federicus, Vrbinatium Dux, admiratus adeo est, vt res suas ab eo describi voluerit. Claruit ætate Põponij Læti.

Domitius Bombard. Prosper Antonius Zizza Cauensis, vt aiunt, Neapoli tamen literas, & discendo, & docendo versatus est, ac præcipue Humanitatis studia sub Bernardini Stephonij Iesuitæ disciplina abunde percepit. In clarissimam OTIOSORVM Academiam admissus est, vbi eloquentiæ, atque poesis fontes aperuit. Leguntur ab eo edita tetrasticha in omnes Imperatorum vitas a C. Iulio Cæsare ad Ferdinandum II. Austriacum, Poematium in restauratione templi Archiepiscopalis a Card. Decio Carafa, Carmen in ingressu Eminentissimi Francisci Card. Boncompagni, & Carafæ in Archiepiscopatu successoris, Hymnorum liber vnus, epigrammata multa libris multorum præfixa. Typis subiecturus erat alia multa, nisi a. 1627. mense Iunio fuisset morte præuentus.

Crinit. l. 8. c. 11. de hon. discipl. Girald. dialog. 4. Plin. l. 14. c. 4. Q. Remmius Palæmon Romæ docuit, clarus sub Tiberio, & Claudio Cæsaribus, tanta Grammaticus arrogantia, vt M. Varronem Porcum literarum appellaret, ipsasq; literas secum & natas, & morituras iactaret, nomenq. suum in Bucolicis Ecloga tertia

non

non temere positum, sed Virgilio prædiuinante, futurũ quandoque omnium poetarum, ac poematum iudicem Palæmonem. Capiebat tamen homines, cum memoria rerum, tũ facilitate sermonis. Poemata etiam faciebat extempore, scripsitque ex varijs, nec vulgaribus metris.

RVpertus Febure Duacensis, ludimagister Cameracensis, quædam versu composuit, quæ extant in Enchiridio sacrorum carminum F. Petri Baccherij Gandauensis. *Sander. de script. Fland. lib. 3.*

SImonides Carystius, vel Erythræus versificator, conuentum Græcorum in Aulide versibus notauit, trimetrorum item lib. 2. & de Iphigenia lib. 1. *Suidas.*

Straton Quintus tempestate sua in pangendis epigrãmatibus mirabilis extitit. *Laertius.*

THeodoreti, atque Theophanis Grammaticorum epigrammata nonnulla in superius allegato Planudis Florilegio nusquam non legentibus occurrunt.

ZEno Grammaticus, cuius inter cetera, epigrammata feruntur, memoratur a Laertio lib. 7.

Zenobij, Zosimi Thasij, & aliorum denique e nostris in præcitato Florilegio, & Guarini Camertis Cornucopiæ inueniuntur testimonia multa carminibus expressa.

Pöetæ Lyrici.

PRimus inter Lyricos Alcman fuit eodem, quo Pittacus, vnus de septem Græciæ sapientibus, tempore clarus, Olympiade idest 43. Primus insuper hic modulamina induxit, quæ sine versu hexametro concinuntur, a Græcis, ob virtutes, ingeniique elegantiam γλύκον cognominatus, scilicet Dulcis. Discipulum habuit insignem Arionem Methymnæum Lesbium, qui poeta Lyricus quoq. fuit, & dithyramborum inuentor, necnon citharœdus, propterque artis excellentiam Periandro, Corinthiorum regi, amicissimus, atq. amatissimus. *Gell. lib. 16 cap. 19. Girald. dialog. 9. Ouid. lib. 4. de arte. Idem lib. 4. Fastor. Suidas.*

Angelus Sabinus, qui amicitia Nicolai Perotti, Sipontini Pontificis, vsus est, atque etiam patrocinio contra Domitium Calderinum, quocum inimicitias *Girald. dialog. prior.*

Nn exer-

exercuit, præter commentaria in Iuuenalem, Belgicum carmen composuit, poema sonorum, & ampullosum.

Idem ibid. *Britannic. i epist. dedic.* AntoniusMaria Visdominus Bononiensis, qui domi Alexandrum Rangonum, & fratres ante Postumum docuit, carmina multa, & prius scripserat, & in dies scribere non cessabat ætate Giraldi, commentariaq. in tragicum Senecam habebat in manibus, quibus eum, adhibitis multis veteribus exemplaribus, diligentique solertia, castigatum pristino nitori restituit, præter librum annotationum ex diuersis scriptoribus, & alia pleraque laude dignissima.

Scardeon. Antonius Paratellus, cum esset lepidissimo ingenio, & ad poesim natura procliuis, solitudine delectatus, totum se ad studium poetices conuertit, nouasq. fabulas de natali solo, de riuis, & fontibus patrijs more Græcorum eleganter effinxit. Guarino Veronensi mutuis epigrammatis vltro, citroque missis coniunctissimus fuit. Neglecta demum solitudine, dum Vtini Rhetoricam profitetur, in bona, & venerabili senectute diem clausit extremum.

Barr. l. 2. *Iouius.* Antonius Tilesius Consentinus, varia, tenuiq; materia, & minuto semper lemmate oblectatus, non ignobilis poetæ nomen tulit, cum esse mallet singularis, & plane conspicuus in parcis, quam in grandi charactere in turba tot vatum mediocris, & obscurus. Romæ in gymnasio Horatium Flaccum comiter, ac tenere professus, sacerdotium a Giberto promeruit, effugitq. Vrbis cladem, vt in patria non admodum senex interiret. Produxit venuste, ac diligenter nonnulla curta inexpectati, ac ideo festiui semper argumenti poemata, breues libellos de coronis, atque coloribus Grammaticis, rei nouitate gratissimos, & alia.

Cauitellus; *Iouius.* BEnedictus Alpheus, Lampridius nominatus, Cremonensis, in colle Quirinali scholam Græcorum adolescentiũ instituente Laschare, docẽdi munus obiuit exercitatione perutili, quod argumenta vtriusq; linguæ verbis, & figuris ad mutuam ingeniorum æmulationem verterentur. Sed Leone X. ex hac ad immortalem vitã tradu-

traducto, ac subinde euersis optimarum literarum studijs, Patauium secessit, vbi per annos aliquot domi ex collaticia mercede selectorum iuuenum Græcas, Latinasque literas maiori quæstu, quam gloria professus est: nunquam enim adduci potuit elato, vti erat, contumaciq. ingenio, vt publicum suggestum conscenderet; ne cum eloquentioribus, vel minus eruditis ambiguæ existimationis aleam subiret. Nouissime honesto conductus stipendio per Federicum Gonzagham, Mantuæ Ducem, Francisco, Gulielmo, & Ludouico filijs præceptor est datus in Grammatica, & Humanitate: quo in munere, & vix degustata Principis liberalitate, minime senex, laterum dolore correptus, ab humanis excessit. Pindari æmulatione odas composuit eruditas, & graues.

Benedictus Prignanus Mutinæ floruit Antonij Codri tẽpore, discipulosq; reliquit eruditione præclaros, quorum duo præcipui fuerunt, Dionysius Tribrachus item Mutinensis, & Franciscus Rocciolus. Pleraq. elego carmine ipsius leguntur, quæ coætaneis ingenio præstantibus haud inferiora esse videntur. *Girald. dialog. prior.*

Bion Secundus, de quo etiam supra in Rhetoribus, nouem edidit libros, quos nomine Musarum inscripsit. *Laertius.*

CItharius Siculus e Syracusis, in professione Græcarum literarum Aristarcho, Zenodotoque similis, patriam linquens, Burdigalam peruenit, vbi excultos studijs suis discipulos reddidit non paucos; vnde & Ausonij poetæ amicitiam inire dignatus est. Carmina condidit, quæ Simonidis Cei ingenium superare existimata sunt, vt idem testatur Ausonius. *Auson. in professor.*

DAphitas Telmissæus, qui scriptis suis Homerum mendacij arguit, cum dixit, Athenienses contra Ilium depugnasse, libero, & tyrannidis inimico ingenio fuit: quare in regem Attalum, aliosque ausus est satyricos versus, & contumeliosa dicta proferre, quod ei male, immo uero pessime cessit: nam in Thorace monte regis iussu fuit actus in crucem, & ab eo loco illud prouerbij vice vsurpari consueuit; *Caue Thoracem*, quo monemur, mortis metu linguam esse coercendam. Non .n. *Adag. Pauli Manut. Cic de Fat. Gira. dia. 3. Pius II. c. 81 Strab. l. 14. Suidas. Val. Max. l. 1. c. 8. paulo aliter.*

sine periculo est in eum scribere, qui potest proscribere.

Girald. dialog. poster. Demetrius, Ioannis Moschi filius, Venetijs primum, deinde Ferrariæ, postremo Mantuæ literas docendo versatus est, vbi discentes habuit multos, & quidem insignes. Carmina fecit plurima, epigrammata, elegias. Comico artificio inops non fuit, comœdias enim, non in publicum, sed amicis dumtaxat intimis exhibuit, & heroicum carmen aggressus de Helena palam omnibus excusum typis legendum tradidit, in quo admirabilis apparet facilitas: composuit & orationes quasdam, necnon commentariolum in Orphei opusculum de Lapidibus in Ioannis Francisci Pici gratiam.

Idem dial. 3 Dionysij Rhetoris, & poetæ, quem Aristoteles Chalcum cognominatum affirmat, elegiæ commendantur in primis.

Sand. de ill. Gand. l. 1. ELigius Houcarius æuo suo non infelix poeta, Parisijs a. 1504. in Collegio Montisacuti promotus sub Ludouico Coronello Hispano, quo tempore Natalis Beda eiusdem Collegij primatum gessit, ludi literarij moderator fuit. Floruit numerosa discipulorũ caterua, qui postmodum suo præceptore nõ inferiores fuerunt. Elegiaco versu descripsit vitas SS. Liuini martyris, & Bertulfi cõfessoris, item poema in Coletam virginem, dialogumq. Charitis, & Gandæ in Carolum V. electum Imperatorem.

Ep. Cõrad. Erhardus Cellius, Tubingæ Latinas professus literas, in poematis Græcis Crusij permulta Latine conuertit, innumerosque alios versus in epithalamijs, gratulationibus, epicedijs, & alijs fecit.

Suidas. Eudæmon Pelusiotes, Libanij coæuus, ad quem contentiose scribere videtur, præter artem Grammaticam, nominum orthographiam, orationesq; non inelegantes, diuersa poemata commentus est, quibus longo tempore est habitus honor.

Cic. Verr. 6. Faz. de ec. pr. Gira. dia. 3. Ouid. 3. de Ponto. Euenus, eius Philisti magister, qui secundum Oratoriæ artis præcepta historias conscripsit, elegiacus poeta fuit, eiusque carmina profert Aristoteles, cum de consuetudine agit, quam aliam esse naturam existimat. Ex-

stant

stant & in Venerem Cnidiam duo eius epigrammata, atq. alia in vaccam a Myrone, insigni statuario, Ageladis discipulo, confectam, veræ vaccæ simillimam.

FAustus Andrelinus Foroliuiensis, festiuus, ac iucundus poeta, dum Parisijs publice artem suam profitentem se laureatum appellari gaudet, vir doctus, & quibusdam satis probatæ eruditionis iudicatus est, publicatis etiam aliquot eclogis, distichis, epigrammatibus, & epistolis, quas vulgus Adagiales appellat. Claruit 1516. *Append. ad Suppl. chr.*

Franciscus Luisinus Vtinensis, iuuenis ad poeticam suapte natura, studioq; maxime propēsus, Venetijs adolescentum Corneliorum magister fuit. Eridanum, Herculi, Ferrariæ Principi, de Nuptijs Annæ Estensis misit, item Epodicum carmen, quo de suo ipsius die natali Horatianis numeris agit, ad Calinū scripsit. In Horatij artem poeticam commentatus est. Eiusdem sunt Parergon lib. 3. in quibus, & in Græcis, & Latinis auctoribus multa, obscuraque loca declarantur, ac liber de compescendis animi affectibus. Floruit a. 1560. *Girald. dialog post er.*

Franciscus Octauius, qui se Cleophilum nominari maluit, Fanensis fuit, sed Ferrariæ diutinus hospes, tum Romæ, atq. alibi, vt ex eius colligitur scriptis. Suauis, nec illepidus amator, atque poeta, amatorias epistolas, versusq; varios ad Iuliam puellam misit; epigrammata, compluraque alia reliquit poemata insuper posteritati legenda. *Id. dial. pr.*

Furius Cremonensis, cui cognomen Bibaculi fuit, gymnasium habuit in patria, vbi publice artes docebātur ingenuæ, scientiæq. omnes: quapropter ad ipsum multi ex finitimis accedebant, quorum in numero fuit P. Virgilius Mantuanus, qui apud illum prima Grammatices rudimenta percepit. Nōnulla eius carmina per scriptores laudantur, & maxime per Suetonium in Orbilio, & Valerio Catone, claris Grammaticis. *Cauitellus Crin. ī poet.*

GAbriel Miccolius, e Soleto Salentinorum oppido, optimus dicendi magister, singulari quoq. modestia decoratus est, tantaque eruditione, ac memoria, vt Homerum, atq; Virgilium totos pene didicerit. Præter *Pintus.*

ora-

orationes,poemata etiam facilius, quam par est credere,composuit. Clarus a.1610.

Girald. dialog.2. *Suidas.* HOmerus III. cognomento Sellius,hæc scripsit,hymnos,ludicra,formas plurimas, & varij generis carmina,præter argumenta Fabularum Menandri,& soluta oratione de comicis personis.

Pintur. Horatius Durandus Beneuentanus maxima cum laude ingenuos sibi in disciplinam traditos adolescentes informans, Neapoli fuit in pretio,& præcipue ob poeticarum rerum cognitionem. Ex quo factum est, vt in Etruscis, Latinisq. Musis Torquato Tasso, huius seculi poetæ clarissimo,cōiunctissimus fuerit.

IAcobus Carusius Pomaricanus,ingenio, & natalibus nobilis,siquidem pater Mucius,miles cataphractus, vt plerique maiorum,& æqualium suorum,ex Carusia familia Potentina prouenit, mater autem Laureta,ex Vincentio Curiali Surrentino, adeo auctorum metro, & prosa præstantium lectione,atq. assidua amici in ea exercitatione infatigabilis,post Iosephum Falcum præceptorem,mutua collatione profecit, vt in Latina, & Etrusca lingua eius habeantur compositiones lectu dignissimæ, tum vincta oratione, tum soluta,quas fortasse breui editas eruditi videbunt.Docuit in patria,& Ferrādinæ instantibus eius proceribus,maximeq. Io. Baptista Cātorio,& Potētiæ Reuerēdissimo Hieronymo Magnisio Episcopo inuitāte:quibus omnibus propter vitæ honestatem,elegantēq.doctrinā gratissimus extitit.Neapoli, eiusdem amici opera, absens ERRANTIVM Academiæ a. 1630. ascriptus est omnium consensu,scriptis, & conditionibus eius auditis. Postremum anno 1638. mēse Octob.in eādē vrbē accersitus est ab Excellētissimo Cæsare Miroballo de Aragonia, Principe Castellaneti, & Marchione Iliceti, atque Braciliani, vtilique Domino POMARICI,nostræ patriæ, vt eius filium Iosephum Alexandrum instrueret, & ad hoc vsque tempus instructionem laudando progressu continuat.

Planerius. Iacobus,eruditione, & cognomine Maximus,geometra,Grammaticusque haud ignobilis,Brixianus fuit,anno;

noq; 1556. clarus. Post Terentianum in multis mancũ, lacerumque suis carminibus restitutum,& absolutum, disticha,& epigrammata complura composuit.

Ianus Anysius,qui,vt aiũt,Neapoli quondam professus,ibi in templo Sancti Ioannis Baptistæ, quem dicunt Maiorem,sepultura affectus est, morales vulgauit sentẽtias ad Inicum Mendoziam Card. impressas Basileæ a. 1529.& Neapoli a,1531.ad Pompeium Card.Columnã varia poemata,& satyras. *Ep. Conr. Relat. habitæ Neap.*

Ianus Pelusius Crotoniata, discipulus Iani Cæsarij Consentini,atq. Francisci Chrysarij,etiam Neapoli docuit domi apud Loffredos illustres,& Parmæ præceptor fuit Odoardi Farnesij Principis, & Cardinalis. Vrbinates Duces item instituit:scripsitq. libros quatuor lusuũ carmine,odarum lib.2.hymnorum lib.2. næniarum l. 2. Gratulationem de Odoardo Farnesio electo Card. ad Gregorium XIII. Aphthoschediasmata ad Card. Sfondratum. e Græco in Latinum vertit poemata Coluthi Thebæi de raptu Helenæ,& Triphiodori Aegyptij de excidio Ilij.Vsq. ad a.1593. vitam produxit. *Gualter. in m. s.*

Ianus Vitalis Panormitanus,clarus a. 1550. hymnos cõdidit in laudem Sãctissimæ Trinitatis,poema Archãgeli,epithalamium Christi, & Ecclesiæ,meditationes Ps. 51. hymnum de Pace,triumphum Ferdinandi Francisci Dauali Magni Piscariæ Marchionis,epigrãmata,& alia. *Ep. Conr.*

Ignatius Diaconus, custosque vasorum Constãtinop. Ecclesiæ,Metropolitanus Nicææ vrbis, SS. Patriarcharũ Tarasij,& Nicephori vitas carmine celebrauit;item epistolas,funebresq. elegias edidit, ac iambos in Thomam Antarten .i. tyrannum,qui in principem coniurauerat, multaque alia. *Girald. dialog. 5. Suidas.*

Ioannis Aurelij Augurelli in Lyrico stylo ingenium enituit. Iste Arimini natus,vitam in literis perdiscendis, docendisque ad Lxxxiii. ætatis annum extendit. Venetijs potissimum habitus est multo doctior,& purior,quã alius quisquam,qui vtriusq. linguæ literas priuato profiteretur officio, discipulosque nobiles Petrum Bembũ, Andream Naugerium,Petrum Lipomanum,aliosq.plurimos *Girald. dialog. prior. Iouius.*

in poetarum lectione Lyncei acumine pollens, heroicosq. Aenea dignos condidit melos, & odas, pter orationes, quæ ex Ciceroniano stylo, tamquam ex fulgentissima eloquentiæ lampade, luces emittunt.

LInus, Apollinis, & Terpsichoræ filius, vel Mercurij, & Vranies, claruit sub Libero patre anno ab orbe condito 3769. & primus e Phœnicia ad Græcos literas attulisse perhibetur, Lyricosq. modos, & Doricos concinuisse, quorũ cũ esset peritissimus, tres in ijs præcipue discipulos habuit, nempe Orpheum, Thamyram, Herculẽ; quamuis alij Orpheum Herculis magistrum fuisse referant, literarum, & sapientiæ inuentorem. Descripsit mũdi generationem, Solis, & Lunæ cursum, atque animaliũ, fructuumq. generationem. *Diodor. Siculus. Gira. dia. 2. Mar. Scot. Natal lib. 7. c. 1. Suidas.*

MArius Bonafede Zanclæus e Sicilia, acri valens ingenio vir, & ad laudem insignis, in alma Vrbe eloquentiæ studia publice exercuit, atq; Neapoli apud locupletissimos heroes, adolescentulos moribus, & literis imbuit. Musarum humanitate, & gratia fretus, Francisci Petrarchæ in Lauram amores ausus est in Latinam vertere poesim, aliasque de sua Minerua lyricas depromere materias. Clarus a. 1610. *Pintus.*

Marsyas, Hyagnidis filius, præceptor fuit Olympij Mysij ante Homerum ex Apuleij, & Suidæ relatu, quem in collectaneis, & inter Lyricos poetas recenset Girald. *Scaliger l. 1 c. 20 poetic.*

Martialis Goueanus, præter Latinam Grammaticam Parisijs editam, poeticæ studiosus maxime fuit, sibique Ouidium in primis imitandum proposuit, carminaque varia, epistolas, elegias, aliaq. nondum vulgata sibi ostensa Pictauis asserit Elias Vinetus. *Vinetus in epist.*

Martianus Mineus Felix Capella carmina multa cõposuit, suisque libris inseruit, suntq; de Nuptijs Philologiæ, & Mercurij lib. 2. atque de artibus liberalibus lib. 7. opus multa, varia, atq. exotica eruditione refertum. *Gira. dia. 4*

Mauricius Morganius Britannus, Oxoniæ bonarum literarum studijs insudauit, & in patriam reuersus literarium ludum aperuit. Vir benigno, & scientiarũ auido ingenio fuit; laudatus propter Rhetoricam, & poesim, *Pitseus.*

Episcopus, fama sanctitatis, eruditionis, scriptorũq. memorijs celeberrimus dedit. Aliqua in hoc genere laborauit, ac præsertim in obitu D. Ferdinãdi de Castro, Proregis Neapolitani.

Nicolaus Caballus Anconitanus ab Alfonso, Ferrariæ Principe, ad liberorum suorum informationem præ ceteris electus, in poetica nonnihil facultate profecit, atque in elegis præcipue floruit. *Girald. dialog. prior.*

OLympus Mysius, Marsyæ Lyrici poetæ discipulus, modulorum, ac lyricarum legum scriptor fuit, & doctor; eius enim discipuli fuerunt Hierax, & Crates. *Gira. dia. 2. Scaliger l. 1. c. 20. poetic.*

PAcificus Maximus permulta carmine decantauit, eius namq. sunt, Lucretiæ lib. 3. Virginiæ lib. 2. elegiarum lib. 20. de bello Spartico lib. 6. de bello Cyri regis Persarum lib. 7. de bello Syllæ, & Marij lib. 11. poema ad Ioannem Salualium. Inuectiua in Angelum Politianum & alia hisce similia. *Ep. Cõrad.*

Parthenius Nicæus, elegiarum poeta, & diuersorum generum carminis, elegiam in Venerem, & epicedium Aretes vxoris composuit, atq. laudes tribus voluminibus, item Metamorphoseon librum, æmulatus, vt putatur, Ouidium. *Girald dialog. 3. Macrob. l. 5. c. 17. Suidas.*

Paulus Piscinensis cognomento Marsi, mirus propemodum in dicendi facultate fuit, & eo maiori dignus admiratione, quo natura illius ad carmen multo quam ad pedestrem orationem promptior erat. Tam significanter Romanos ritus omnes in Fastorum enarratione declarauit, quidq. in poetices apparatum dici potest, vt legentium oculis omnia pene subiecerit; suntque qui affirment, plus illius lectionem ad eruditionem conferre, quam Ouidij, cuius se fecit interpretem. Nullus sua tempestate poeta extemporalior; & quantus in poetica futurus fuisset, si temperare voluisset ingenio, ex eo datur intelligi, quod illius Genethliacum vrbis Romanæ fuit Fastis insertum. *Girald. dialog. prior. Sabellic. in dialog.*

Petrus Angelus Bargæus ex oppido Hetruriæ Pisis, Græcam, Latinamque professus literaturam, complura etiam in vtraq. lingua commentus esse dicitur, & insunt *Girald. dialog. prior.*

in eis libri de Venatione,atq; eclogæ quædam.

Iouius. Grauin. in serie Archiep. Nea. to.3.p.2.l.4 controu.4.

Petrus Grauina vitæ genus amans quietum,cũctis solutum curis,& litibus,hilari in primis,ac tenera studiosorum adolescentium familiaritate gauisus est. Cum in aula versaretur Aragonica,propter versus argute, lepideque perscriptos Pontano charus esse cœpit, qui erat ingeniorum Criticus longe grauissimus. Erat in eo iucunditas cum grauitate sententiarum, verborumque delectu,tũ eruditio,figurarum amœnitate doctis, ipsisq. morosis auribus etiam gratissima. Lxxiv. supergressus annum defunctus est.Fuit Canonicus in Archiepiscopali Ecclesia Neap.

Blond. in Ital. illust. Girald. dialog.prior. Leander. Sabellic.

Petrus Odus Montopolit. Romæ non fuit incelebris eo tempore,cum Pomponius Lætus, adhuc iuuenis, inclarescere cœpit, quin & aliquandiu operam illi nauauit. Orator illustris cum esset,poeta quoque tali præditus ingenio extitit, vt Ouidianam, Horatianamq; simul in omni carminum genere facultatem,facilitatemque nactus,sui seculi magnum Sabinis ornamentum existimatus sit.

Aelianus var.hist. Athen.l.12. Girald. dialog.3. Quintil. l. 10.c.1. Suidas.

Philetas Cous a Philippo,Alexandri Magni parente, floruit vsq; ad Ptolemæum II. Philadelphum, cuius etiã scribitur fuisse præceptor,habitus inter suæ ætatis Grãmaticos Criticus haud ignobilis, secundasq. apud Græcos plurimorum consensu ferẽs in compositione elegiarum, nequenon epigrammatum. Vnus fuit eorum septem, quos Ptolemæus *Pleiades* appellabat: Pleiades autem hi fuerunt, Theocritus, Aratus, Nicander, Apollonius,Homerus iunior,Lycophrõ,Philetas. Adeo exile, ac prætenue corpus habuit, vt pedibus sibi ex plũbo soleas annectere soleret, ne diriperetur a ventis.

Girald. dialog.prior.

Philippus Beroaldus Nepos longe melior poeta, quã patruus, promptam, atq. paratam habuit vbique facultatem, Lyricis magis quam alio poesis genere delectatus,ex quibus laudem assecutus est ingentem:tametsi in ipsis aliquando sibi nonnihil visus sit indulgere instar Horatij,quem in hac parte susceperat imitandum.

Gellius lib. 15.c.21.

Prodicus Chius,inter vetustos physicos, atque sophistas

ſtas celebris,& Euripidis tragici,Socratis, aliorumq. in Rhetorica exercitatione magiſter, opus de Hercule ſcripſit,vbi de Virtute, & Prauitate,ipſum ad ſe trahere ſtudentibus,diſputationem exponit. Clarus ab vrbe condita anno 316. *Girald. dialog. 3. & 7. Plat. i Menone,& Protagora.*

SAnctinus Corfinius,ſacerdos, vita inculpata,atque vberi doctrina conſpicuus,in poetica, & Oratoria facultate emicuit;pſertim vero,quia ex eius ludo omnes ferme iuriſconſulti,medici,poetæ, ac Oratores,qui Placentina in vrbe floruerunt illa tempeſtate, prodiuerant. *Ianus Pelusius in orat.*

Seleucus Emiſenus fuit, qui,quamuis in numero illuſtrium ſit Grammaticorum repoſitus,tamẽ artem piſcatoriam carminibus explicauit,quaterniſq. voluminibus digeſſit:ſcripſit inſuper commentaria in Lyricos,& Parthica libris duobus. *Girald. dialog. 3. Suidas.*

Simmias, de quo ſupra in bellicoſis meminimus,poſt volumina quatuor de Samiorum antiquitate, gloſſarũ libros tres,& diuerſorum poematum lib.4.confecit,carmenque Simmieum adinuenit,cuius rationem pluribus in locis explanat Hephæſtion. *Iidem,& Scaliger.*

Simonides Ceus Laſo Hermionæo erudiendus a patre traditus eſt.Steſichori æqualis fuit,qui Olymp.37. in vitam introiuit.Propter ingenij eminentiam in Lyricis apud Hipparchum, Piſiſtrati Athenienſis filium, maxime honoratus eſt,quemadmodum Syracuſis cum verſaretur apud Hieronem.Cambyſæ, Darijq. regum cum Xerſe nauale certamen deſcripſit, atque illud etiam, quod ad Artemiſium promontorium commiſſum eſt, verſu tamen elegiaco; quod vero ad Salaminam factum eſt, lyrico executus eſt. Scripſit item nænias, encomia, epigrammata, pæanas, atq. tragœdias,& alia.Huius diſcipulus aliquando Pindarus fuiſſe dicitur. *Cic. 1 de nat. deor. & l. 1. de Orat. Girald. dialog 9. Quintil. lib. 11. c. 2. Scaliger l. 1 c 41. poetic.*

TYrtæus, cuius in vnica cohorte mentionẽ,fecimus compoſuit elego,atq. heroico carmine permulta de Lacedæmoniorum rep. Item hypotheca, bellicos cãtus lib. 6. Eunomiamq; quam vocauit, vbi ſe Spartanorum ducem fuiſſe ait,cum pugnarent contra Meſſenios. *Girald. dialog. 3. Suidas.*

Vale-

EVbulides Milesius tragœdias multas exhibuit, quibus excelluit in certaminibus, discipulumq. inter alios habuit eximium Euphantum Olympium tragicũ, & Oratorem, qui & ipse fabulas nonnullas docuit, in quarum certamine probatus est, scripsitq; soluta etiam oratione suorum temporum historiam, librumque de Regno ad Antigonum, Macedoniæ regem, cuius præceptor fuisse dictus est, & cum eo ad senectutem vsque vitam egisse. *Idẽ Girald. dial. 7.*

GAbriel Iansenius, scholarcha Alostanus in Flandria, qui puer Brugis Gulielmo Licherquio operam dedit, tragicomœdias quinque sacras edidit, Monomachiam .i. Dauidis cum Goliath. Nabalum. Iudicium regis Salomonis. Cæcum a natiuitate. Sanctum Martinum. Insuper fabellas tres, quarum prima inscribitur, Brusquetus, Galliæ regis circulator, ac morio. secunda, Philippus fatuus sub matre stolida. tertia, Nobilis ruralis. adiuncta sunt Epigrammata varia Gandaui a. 1600. apud Manilium. *Sãd. de ill. Brug. l. 1.*

Georgius Macropedius, exactæ diligẽtiæ Grammaticus, vtriusque linguæ rudimenta, & dialectica, non memoria tantum, sed literarum complexus est monumentis. Scholæ itaq; Vltraiectinæ, id temporis per Belgium celeberrimæ, gymnasiarcha datus, consecutus est hoc, vt nemo iuuentuti erudiendæ magis idoneus, nemo plures bonæ frugis discipulos e sua schola videretur emisisse. Cum esset etiam raræ felicitatis poeta, plurima cũ profana, tum sacra argumenta stylo comico exornauit. Extinctus est a. 1558. mense Quinctili. *Elogia Belgic. class. 9.*

HAdrianus Roulerius Insulensis, qui poeticam in collegio Marchianẽsi Duaci tradidit, lusit Stuartam tragœdiam, seu de martyrio Mariæ, Scotorum reginæ, ibidem exhibitam. *Sander. de script. Flãd. lib. 1.*

Homerum, Andromachi, & Myronis Byzantinæ filiũ, inter Pleiadas annumeratum septem, & quinquaginta, vel, vt alij afferunt, quadragintaquinque fabulas composuisse colligitur ex ijs, quæ in Theocritum facta sunt commentaria. *Girald. dialog. 2. Suidas.*

Ioan-

quoque adeo excelluit, vt comœdias, tragœdiasq. faceret valde probatas.

Petrus Papæus Flander ludum habuit Menenij, iii. ab Insulis, & ii. a Cortraco, lapide. Hic ex parabola Euangelica Samaritani, qui incidit in latrones, Samariten comœdiam deduxit, elegiarumque lib. 2. conscripsit, clarus anno 1540. *Sander. de script. Fläd. lib. 3.*

Philostratus I. Lemnius, præter ea, quæ in Rhetorica commentus est, alia huc pertinentia dedit; nempe de tragœdia lib. 3. tragœdias 43. comœdias 14. & magni momenti alia plurima. *Suidas.*

Phormus, siue Photinus Syracusanus, eodem tempore floruit, quo Epicharmus. Iste Gelonis, cui perfuit familiaris, liberos erudiendos suscepit, primusque veste talari in publico vsus est, quã veteres in scena tantũ proferre solebant, ipsamque scenam puniceis pellibus contexuisse, atque exornasse dicitur. Eius septem comicas fabulas narrat Suidas. i. Admetum, Alcinoum, Halcyones, Ilij excidium, Equum, Cephaleam, Perseum, quibus Athenæus lib. 14. Atalantam adiungit. *Fazell. decad. prior. Girald. dialog. 6.*

Rodulfus Radcliffus, Anglus, patria Cestriensis, in omni humaniore literatura non mediocriter doctus, & puerorum educatione mire delectatus, post euersa in eo regno monasteria ludum literarium aperuit a. 1537. annosq. complures Latinam linguam cum Christiana doctrina, & pietate, Henrici VIII. impietate labefactatis, edocuit. Ad exercendos adolescentes suæ curæ commissos theatrum extruxit, & populo concurrente, atque spectante, tum comicos, tum tragicos ludos exhibuit; nempe de afflictionibus Iobi, de fortitudine Iudithæ, de liberatione Susannæ, de Lazaro, ac diuite comœdiam, & de patientia Chryselidis, de Titi, & Gisippi amicitia, de Meliboeo Chauceri, & eiusmodi alia permulta, clarus sub Eduardo VI. *Pitseus.*

Timotheus, qui in Anastasium Imp. Constantinop. tragœdiam composuit de Demosio, qui dicebatur Chrysargyrus, Grammaticus fuit, patria Gazæus. *Girald. dialog. 7.*

Heroici Poetæ.

Cic de clar. Orat. Girald. dialog. 3. Plutar. in Lysandro. Quintilian.

PRimus Antimachus Colophonius fuit, Panyasidis, & Stesimbroti discipulus, Platone aliquãto senior. Memoriæ proditum est, cum auditoribus conuocatis Thebaidem legeret suam, in qua adeo verbosus fuisse narratur, vt antequam septẽ duces ad mœnia Thebana peruenissent, 24. libros impleuisset, atq. ob id tædio affecti omnes, excepto Platone, discedere cœpissent; dixisse; [Ite omnes, legam nihilominus, Plato enim vnicus est mihi pro omnibus.] Ipse siquidem Antimachi admiratus ingenium, cõsolationem adhibuit dicens; [Esse imperitorum vitium, vt meliora minus intelligant.]

Sander. de script. Flãd. l. 1.

Antonius Meyerus, Henrici filius, Iacobi, Flandrorum historici, nepos, studiosæ iuuentutis apud Atrebatum, & ante etiam Cameraci moderator a. 1565. condidit epitomen rerum Flandricarum, siue Comites Flãdriæ, versu heroico ex annalibus Iacobi patrui sui, insuper Cameracum, encomium vrbis, populique Camecensis, vitam S. Vedrasti, & Vrsum de rebus S. Vedrasti Atrebatensis lib. 3. & alia.

Giral dia. 3 Macrobius. Stephanus. Suidas.

Aratus, e Solis vrbe, quæ in Cilicia est, natus Olymp. 124. temporibus Antigoni, Macedonum regis, in Grammatica Menecrati Ephesio operam dedit, & alijs. Pleiadarũ vnus fuit. In Macedoniam profectus apud Antigonum regem reliquo vitæ cursu diuersatus est. Eius poetica scripta multa sunt, scilicet phænomena, astrologia, astrothesia, & hominum generatio. de Antigono ethopœiæ. epicedium Cleombroti. correctio Odysseæ, elegiõ, in quo de Diotimo Atramyteno poeta conqueritur, qui apud Gargara, Troadis vrbem, pueros docebat literas, & alia non pauca.

Suidas.

COluthus Lycopolites Thebæus tempore Imp. Anastasij scripsit Calidonia lib. 6. item Persica, & encomia versibus, atque de raptu Helenæ, & alia.

Idem.

DIonysius Mitylenæus descripsit Bacchi, & Mineruæ expeditionem. fabulosa ad Parmenonem, &

Argo-

Argonautas lib. 6. oratione soluta.

EGemon Characenus cecinit bellum Leuctricum, Thebanorum, & Lacedæmoniorum. *Stephanus.*

HEraclides Ponticus Heracleotes, Didymi Alexādrini discipulus, cum audisset Aprum, Aristarchi auditorem, Romæ celebrem, frequenter Didymum præceptorem perstringere, Romam venit, secum allatis tribus libris, versu Phalæcio, siue Sapphico descriptis, explicatu difficilibus, multamque dubitationem propositarum quæstionum continentibus, quos Apro enucleādos proposuit: qua ex occasione in eadem ciuitate remansit, scholasq. habuit imperantibus Claudio, & Nerone. Heroico carmine multa etiam elucubratus est. *Suidas.*

IOannes Latinus Aethiops, non secus atque Remmius Palæmon Vicentinus olim, dum Mendoziam heroē Granatæ in ludū deducit literariū, Latinā linguā eadem opera percepit, vt iam admirationi esset inter scholasticos. Manumissus Granatæ item Latinas literas publice, stupendo exemplo nigrum hominem Latine loqui, profiteri cœpit, & optime, tamquam Nicolai Clenardi discipulus. Heroicum poema de nauali Ioannis Austriaci ad Echinadas insulas victoria dedit in lucem. *Bibliot. Hispan. class. 1 tom. 3.*

IoannesMaria Cataneus, præter laboriosum opus selectorum de bonis auctoribus, compendiumque confectum, & Aphthonij progymnasmata, tresq. Luciani dialogos e Græco in Latinum traductos, Gothifredi, Bohemundiq. expeditionem, seu Bellum sacrum cantauit, & Genuam. *Girald. dialog. poster. Iouius.*

MArinus Becichemus Georgij Castriotæ Scanderbechi admirabiles res bello gestas, inusitatis tamen excessibus, Latine dedit. Aequauit enim hic vir amore patriæ, & barbarorum odio, a fide procul abductus, Epirotæ reguli virtutem antiquis heroibus, ita vt iustam egregie factorum gloriam, dum supra æquum in laudes prorumpit, suspicione mendacij eleuasse censeatur. Fuit ingenij prompti, & velocis, quod eius indicant & alia opera, quæ supra relata sunt. *Id. Iouius.*

Girald. dialog. prior. Valerianus de liter. infelic. l. 2. NIcolaus Valla, sūmæ iuuenis eruditionis inter Romanos, Græcis, Latinisque literis apprime doctus, cum nondum alterū a vicesimo annum esset egressus, præter Hesiodi Georgica Latina facta, Pioq. II. Pontici dicata, ad Homeri sublimitatem elegāti Latini carminis facilitate cœperat aspirare: sed fati quadam inclementia eruditorum omnium spei subreptus est.

Girald. dialog. 4. Suidas. PAmprepius Panopolites, qui inter Consiliarios est etiam relatus, plurima heroicis versibus prodidit, in quibus apud Græcos summa commendatione dignatus est, omissis interim rebus Isauricis soluta oratione, etymologiarumque expositione, & alijs, quæ literarū monumentis mandata fuerunt.

Suidas. Ptolemæus Alexandrinus, appellatione Chennus, Hephæstionisq. filius, Traiani, & Hadriani tēpore florens, præter admirabilem historiam, & alia quædam, Anthomerum emisit, quæ poesis est 24. lib.

Idem, & Gira. dia. 3 RHianus Cretensis, ætate Eratosthenis clarus, non inglorius Grammaticus factus ex custode palæstræ, poema edidit, quo Messeniacum bellum cum Lacedæmonijs vicenarium decantauit, quod ductu, & virtute Tyrtæi fuit gloriosissime absolutum, item Thessalica, & Heracleada lib. 3.

Gauitell. SIgismūdus Guindanus, Rhetor clarissimus Cremonensis, heroico versu vitam, gestaque memorabilia Augustissimi Caroli V. celebrauit sub inscriptione Austriados, & tertia Decembris luce a. 1551. in mortis tenebras incidit.

Girald. dialog. 7. Suidas. TImotheus Gazæus, qui sub imperio Anastasij, vt supra inter scenicos poetas diximus, tragœdiā cōposuit, tractauit, & heroico versu de animalibus quadrupedibus, de feris, quæ apud Indos, Arabes, & Aegyptios inueniuntur, de auibus cicuribus, & siluestribus, peregrinis, & prodigiosis, ac de serpentibus lib. 4.

Auctor. ijd. Triphiodorus Aegyptius Troianæ vrbis excidium conscripsit, item Marathoniaca, & de Hippodamia quædam, ac Odysseam, vbi de eius laboribus, & quæ de illo antiquitas fabulata est, omnia collegit, & alia.

At

At qualem, quantumq. prætereramus poetam? eum nempe, qui vnus instar omnium, & loco omnium satis esse potest. Homerus defuncto Phemio præceptori, & ex adoptione patri, Smyrnæ in schola regenda successit, illo in disciplinis nihilo factus inferior: quapropter in magna fuit hominum admiratione, non apud suos modo, verum apud externos etiam, in eam vrbem mercatus gratia conuenientes. Illinc, relicta docendi prouincia, multas peragrãs regiones, & vrbes, tandẽ Bolissi a Chio quodam cognitus homo cordatus, & multarum rerum peritia instructus, rogatus est, vt apud se commoraretur, & liberorum, quos habebat adolescentes, formandorum curam non abnueret. Iste, accepta conditione, pueros sibi concreditos erudiuit. Progressu deinde temporis impetrata ab hero Chij visendi copia, vrbem adijt, ludumque illic instituens, carmina sua pueros docebat. Id cum magna felicitate Chijs facere videretur, multos sibi admiratores conciliauit. Claruit post Troianum bellum annis 168. conijciunt quidam 150. alij 100. nec desunt, qui scribant eum vixisse Græcis apud Troiam militantibus.

Herodotus, & Plutarc. in vita.

Historicorum
Academia IV.

NEscire quid, antequam natus sis, acciderit, est semper esse puerum, dixit Latinorum omnium summus Marcus Cicero: nam quid est ætas hominis, nisi cũ memoria rerum veterum cum superiorum ætate coniũgitur? Id solum præstat historia, testis temporum, lux veritatis, vita memoriæ, magistra vitæ, nuncia vetustatis: ipsa .n. adolescentibus senũ prudentiam adiungit, senibus experientiam iam adeptam adauget; priuatos principatu dignos efficit, principes gloriæ immortalitate ad res pulcherrimas excitat. Aeternũ ergo viuat memoria Cadmi, a quo inuenta fuisse refertur historia, per quam tot, tantæque nobis parantur, & pariuntur vtilitates, ac dignitates. Quãdoquidẽ quid vtilius, digniusue dicen-

de Ora. l. 2.

Diodor. Siculus l. 1. c. 1

Plin. lib. 7. cap 56.

dicendum, quam addiscere quod nescias, cognitum habere quod caueas, videre quod fugias, prospicere quod indigeas, eligere quod sequaris, apprehẽdere quod opereris, ac demum inuenire quod cupias, & ex aliorum rebus, siue secundis, siue aduersis, vtramq; tuam cum prudentia moderare fortunam ? Idem attigisse videtur Claudianus;

In 4. Cõsul. Honor.

Libertas quæsita placet? mirabere Brutum.
Perfidiam damnas? Metij satiabere pœnis.
Triste rigor nimius? Torquati dispice mores.
Mors impensa bonum? Decios venerare ruentes.
Vel solus quid fortis agat? te, ponte soluto,
Oppositus Cocles, Muci te flamma docebit.
Quid mora perfringat? Fabius. Quid rebus in arctis
Dux gerat? ostendet Gallorum strage Camillus.
Discitur hinc nullos meritis obsistere casus,
Discitur hinc quantum paupertas sobria poscit.
Pauper erat Curius, reges cum vinceret armis,
Pauper Fabricius, Pyrrhi cum sperneret aurum.

Idcirco de nostris nonnulli, qui non solum viui, & præsentes discendi studiosos erudiuerunt, ac docuerunt, sed & hoc idem etiam post mortem monumentis literarum assequi voluerunt; maxime pulcrum, honestumque ducentes, & eorum, quibus debeatur æternitas, non pati interire memoriam, & cum aliorum fama suam item extendere, & posteritati prodesse, in id quoq. studium incubuerunt. Et quamuis non omnibus idem sit stylus, historia tamen, quoquo modo scripta delectat: sunt enim homines natura curiosi, & qualibet nuda rerum cognitione capiuntur, vt qui sermunculis etiam, fabellisque ducantur.

Plin. iun. lib. 5. epist. ad Capitonem.

Suidas.

Abas Sophista, qui artem dicendi, commentarios etiam historicos edidit.

Ep. Cõrad. Suidas.

Aelianus Italus Prænestinus in ipsa vrbe Roma docuit post Hadriani Cæsaris imperium, Claudius dictus, cognomento Meliglossus, a suauitate vocis, & linguæ. Scripsit de varia historia lib. 14. de historia animalium lib. 16. & de re militari.

Aelius

Aelius Serenus, qui & Athenæus, in compẽdium redegit Philonis Byblij de Vrbibus, & qui in singulis earum clari extiterunt, lib. 3. item epitomen commentariorum Philoxeni, præter lib. 1. in Homerum. *Id. Suidas.*

Agatarchidæ Cnidij historia Asiatica lib. 10. de Troglodytis lib. 5. Europiaca lib. 49. de mari rubro lib. 5. Epitome Lydes Antimachi, epitome de mirabilibus vẽtorum, excerpta historiarum, & homiliæ, quædam fabulosa de dijs gentium, Alexandri admirabilium collectio, eruditis cognita sunt. *Photius. Posseu. sec. 2 Appar. hist.*

Agathias Smyrnæus scriptis complexus est historiã Iustiniani Imp. eiusque ducum Belisarij, & Narsetis in Italia, Africa, Perside, & apud Byzantium. conscripsit insuper Iazica, & Byzantina. *Girald. dialog. 10. Posseu. ibid. cap. 27.*

Alcimus Alethius, Rhetor Burdigalensis, ætate sua cum priscis eloquentiæ professoribus merito comparatus est; erat enim fori, Camœnarumque decus, & Latinarum, Græcarumq. literarum exemplum: ad extremum vsq; vitæ terminum grauis, comis, morum honestate, scientiæque gloria illustris, cum res postularet, siue in schola, siue in foro, eius ingenio indigentibus liberalis. De Iuliano Imp. Christianæ religionis desertore, nonnulla posterorum memoriæ tradidit, & libros aliquot de Sallustio Consule. *Auson. in professorib.*

Alexander ex Cotieo, Phrygiæ, ciuitate, cum esset ingenio, & eruditione multa pernobilis, volumina 24. de varia historia protulit. *Barbarus ĩ c. vlt. lib. 5. Plinij.*

Alexander Milesius, Asclepiadis filius, Cratetisq. discipulus, Romæ claruit Syllanis temporibus, Polyhistor a multis, Historia a quibusdam vocitatus, ob variam historiarum, & antiquitatis notitiam, dictus etiam Cornelius a Cornelio Lentulo, cuius erat libertus, & pædagogus. Innumerabiles pene historiarũ vulgo dedit libros, quorum aliqui sunt Aegyptiacorum lib. 13. Lysiacorum lib. 2. de Phrygia lib. 3. de Caria lib. 2. de Paphlagonia, Ponto Euxino, Cilicia, Lycorea, & de varijs rebus libri 42. de Roma lib. 5. *Ep. Cõrad. Stephanus. Sueton. de ill. Gramm. in Higino. Suidas.*

Ambrosius Moralius, Antonij Medici filius, Cordubensis

Bibliot. Hispana classe 9. tom. 2. Possev. sect. 5. c. 13. bensis, eloquentiam in Complutensi Academia annos aliquot de superiore loco professus, gymnasijque regij Præses, claros adolescentes optimis imbuit moribus, & disciplinis. Regius item fuit historicus, totam pene Catholici Regis iussu Hispaniã obiẽs, bibliothecas omnes, templorumque archia, pluteos, & scrinia excussit, quo historiam a Floriano Ocampo inchoatam continenter ad exitum duceret. composuit & de Hispaniæ antiquitate libros, Genealogiam S. Dominici, Ordinis Prædicatorum institutoris, atque de SS. Iusto, & Pastore, Complutensis Ecclesiæ patronis.

Philostrat. Antipater Hierapolitanus illustrium rerum a Seuero Imp. gestarum historicus fuit oculatus, & fidelis; apud eum namq. vixit filiorum eius magister.

Possev. sect. 5. c. 29. Sabellic. l. 2. epist. Antonius Bonfinis Asculanus, clarus a. 1500. florentissime humaniores docuit literas, multosque adolescẽtes erudiuit, e quorum numero fuit Marius, M. Antonij Sabellici filius, historiam quoq. descripsit Hungaricam decadibus quatuor, & lib. 5.

Ep. Cõrad. Photius. Apollodorus Atheniensis, cui Amphictyones ob artis excellentiam plurimum detulerunt honorem, vt alibi dictum est, Bibliothecam opus suum inscripsit, quæ continebat antiquissimas quasq. Græcorum historias, & quæ, siue de dijs, siue de heroibus temporis ratio dedit opinanda, cum appellationibus fluminum, regnorum, gentium, vrbium. Hinc & pleraq. antiqua ad ipsa vsque Troiana tempora descendens refert. Virorum quoque nonnullorum inter se pugnas, & res gestas commemorat: captaq. iam Troia, errores quorundam, Vlyssis præcipue, in quem eius priscarũ rerũ narratio terminatur.

Gell. lib. 5. cap. 14. Suidas. Appion Alexandrinus qui supra cum legatis, Polyhistor & ipse dictus, cum foret literis homo multis præditus, rerumq. Græcarum plurima, atque varia scientia, libros non illaudabiles edidit, quibus historiam de singulis gentibus comprehendit.

Suidas. Asinius Pollio Trallianus Romæ professus est sub Magno Pompeio, suscepta schola Timagenis. Scripsit epitomen Atthidis Philocori, epitomẽq. Diophanis, Georgico-

gicorum lib. 2. Dicta, factaq. memorabilia Musonij philosophi, de animalibus ad Aristotelem lib. 10. de ciuili Romanorum bello inter Cæsarem, & Pompeium.

Aspasius Tyrius, præter eos, quos de arte dicẽdi libros posteritati reliquit, & alios, historiæ miscellaneæ l. 20. de Epiro, rebusq. Epiroticis compilauit. *Idem.*

Athenæus Naucratita se historiam de Syriæ regibus condidisse memorat lib. 5. Dipnosophistarum.

Augustinus Dathus Senensis, post multa, & varia scripta, de immortalitate scilicet animarum tractatus decẽ, orationum diuersi generis elegantium, atque fructuosarum lib. 7. epistolarum lib. 3. Stromatum in duos tractatus diuisum opus, & alia, lib. 3. tractauit de gestis Senensium, & lib. 1. historiam Plumbinorum. *Ep. Cõrad. Possev. sect. 6. c. 8.*

Aurelius Philippus, Alexandri Imperatoris, cuius primæ pueritiæ informator extitit, vitam, atq. gesta literis mandauit. *Lamprid.*

Bemarchius Cæsariensis Cappadox, præter declamationes, orationesq. diuersas, ab Imp. Constatino res gestas lib. 10. collegit. *Suidas.*

Benedictus Falcus, optimo ingenio, multoque studio vir., Neap. præceptor quondam Ioannis Thomisij cognomento de Capua Campani, cui pro commodiori, & faciliori carminum compositione laborauit libellum de syllabarum poeticarum quantitate noscenda, editum a. 1529. die xviii. Octob. cumq. collegisset etiam pro ijs, qui Etrusca poesi delectantur, magnum dictionum volumen titulo Rhythmarij prænotatum, scripsit item aliquid historicum de rebus Neap.

C. Iulius Higinus, familiarissimus Ouidio poetæ, & C. Licinio Cõsulari, & historico, studiose, atq. auide imitatus Cornelium Alexandrum, Polyhistorẽ Græcum historiarum & ipse conditor fuit; eius enim laudantur libri de vita, rebusq. illustrium virorum, & Africani, de dijs penatibus, de proprietatibus deorum lib. 2. Vrbium. *Gellius l. 1. cap. 14. Macrob. Sueton de ill. Gramm.*

C. Iulius Solinus collectaneum librum, quem de mirabilibus mundi nominauit, Augusto Cæsari Romæ *Suppl. chr. lib. 7.*

obtulit, in quo terram depingit, vrbium distantias, & loca multa dimetitur, & non pauca cognitu digna percurrit.

Gell l.9.c.7. Politian. in præf. ad Cæsares eiusd. Suidas. C. Suetonius Trãquillus XII. Cæsarũ vitas, vt superius diximus, historia sua sic graphice, distribute, detractoq. velamine expressit, vt eorundem videatur fuisse conuictor, a secretis, & speculator diurnus, atque nocturnus. Sunt & alia ipsius opera, de Græcorum lusibus lib. 1. de rep. Ciceroniana cõtra Didymum lib. 1. de vrbe Roma, eiusq. institutis, & moribus lib. 2. de Prætoribus plures. de stemmatibus illustrium Romanorum.

Id. Suidas. Callinicus, cognomine Sutorius, Athenis professus, decem libros de Alexandrinis historijs a se absolutos misit ad Cleopatram, præter illos de Rhetorica, & alia quædam.

Ioseph. Scalig. c. 15. annot. ĩ Auson. Castorem, antiquum Grammaticum, cuius meminit Stephanus in Bœotia, innuere videtur Ausonius in professoribus, de ambiguis scripsisse historijs. Præterea eiusdem Castoris historiæ de regibus barbaris mentionem facit vetus auctor Christianus, Africanus.

Suidas. Cephalus Gergethius, præter ante narratas declamationes, Ionica dialecto lib. 9. varias congessit historias, quæ nouem Musarum titulo prænotantur.

Posseu. sect. 3. c. 4. & sec. 5. c. 18. 29. Cœlius Calcagninus, edidit funebrem orationem in Beatricem, Hungariæ reginam, & alias de rege Albaniæ dialogum fecit, & commentationem insuper de rebus Aegypciacis.

Sueton. de ill. Gramm. Cornelius Epicadus, L. Cornelij Syllæ Dictatoris libertus, calatorq, sacerdotio augurali, eiusque filio Fausto gratissimus, librum, quem Sylla nouissimum de rebus suis imperfectum reliquerat, ipse suppleuit.

Eus. Tebro. Gellius lib. 15. c. 28. & l. 17. c. 21. Suppl. chr. lib. 7. Cornelius Nepos, patria Veronensis, Rhetor, & rerũ memoriæ non indiligens, & Ciceronis, vt qui maxime amicus fuit, & familiaris, libros Geographiæ absolutissimos tradidit, & Chronicorum, ac de viris illustribus, vitamq. T. Pomponij Satrij, equitis Romani, qui Atticus Ciceronis fuit appellatus.

Da-

DAuid Scotus, cum primum Vuiceburgi ludimagistrum egisset, deinde in aulam accersitus ab Henrico V. Imp. fuisset, tribus libris eius vitam prosecutus est, Clarus a. 1110. *Theatr. vitæ hum.*

Didymus Alexādrinus, Grammaticus Aristarcheus, vixit florentibus M. Antonio, & Cicerone vsq. ad Augustum. Chalcenterus, aut Adamantius cognomēto dictus est ob lectionis, & scriptionis infatigabilem assiduitatē; elaborauit .n. quatuor millia librorum, teste Seneca, quamuis ali, supra ter mille, & quingentos tantum dixerint. *Athen. l. 4. cap. 4. Cœlius Rhodig. l. 10 c. 49. & l. 19. cap. 9. Quintilian.*

Dionysius Halicarnasseus sophista, cui cognomen fuit Musicum, eo quod illa in arte se plurimum exerceret, commentariorum rhythmicorum lib. 24. confecit, historiæ musicæ lib. 36. & alia. Vixit sub Hadriano Imp. *Id. Suidas.*

EVstochius Cappadox sub imperio Constantis tractauit de antiquitatibus Cappadociæ, ac reliquarum gentium. *Id & mem. Posseu. sect. 6. c. 5.*

FLauius Eutropius Italus Romanæ historiæ breuiarium composuit, & alia quædam. Claruit sub Valētiniano maiore, & Parthicæ expeditioni cum Iuliano interfuit. *Id. auctor.*

Franciscus Philelphus scripsit de vita, & rebus gestis Sfortiæ, clarissimi ducis, orationemq. funebrem in eiusdem occasu. *Posseu. sect. 5. c. 11.*

Franciscus Serdonatus Florentinus, vir sanequam eruditus, qui floruit a. 1588. de gestis Romanorum perscripsit, & alia complura, quæ intelligentibus non modice satisfecerunt. *Pociant.*

GEorgius Merula Ducum Mediolanensium, Vicecomitum scilicet, petente Ludouico Sfortia, antiquitates, originem, & gesta præclara decem complexus est libris, sobrio quidem stylo, & ex omni parte Latino: quam tamen historiam, morte præueniente, absoluere minime potuit. *Posseu. ibid. Suppl. chr. Volaterr.*

Georgius Richaymerus, præter Grammaticas linguæ Græcæ præceptiones, compendium de Orbis terrarum situ formauit. *Ep. Cōrad.*

Glaucus Rheginus Democriti seculo vixit circ. annũ fere post conditam vrbem 330. Huius libri de poetis, & musicis antiquis citantur a Plutarcho in libro de musica, & a Laertio.

Gellius lib. 17. c. 21.

HAdrianus Meerbecanus, ludimagister Alostanus, patrio idiomate, in Belgarũ potissime Catholicorum gratiam, chronicon rerum toto orbe gestarum contexuit, in quo ea præcipue accurate, fideliterque recensentur, quæ ab inuictissimi Caroli V. ortu ad nostra vsque tempora, s. a. 1620. in Belgio contigerunt.

Sander. de scrip. Flãd. lib. 1.

Heliconius Byzantinus ab Adamo, totius humanæ generationis parente primario, annales in epitomen cõtraxit, ad Theodosium vsq. magnum perducens l. 10.

Suidas.

Hermolaus item Byzantinus librum Stephani Grãmatici de gentibus, collatum ad compendium, Imp. Iustiniano dicauit.

Idem.

Herodianus Alexãdr. ætate minor Dionysio Halicarnasseo, musicæ scriptore, ac Philone Hebræo, quæ post Marci Aurelij mortem vidit, audiuit, ac experimẽto probauit, vtpote in publicis officijs, principalibusque versatus, octo libris conscribenda suscepit, & ad Gordianum vsq. iuniorem pertraxit, Imperatorum singulorum actiones, & gesta diligenter, & certo ordine numerans.

Idem, & ipsemet Herodian. initio suæ hist. Possen. sect. 2. c. 18.

IAson Argiuus, Plutarcho Chæroneo iunior, libris 4. de Græcia editis, eius antiquitates commemorat, atque a temporibus Medorum res Alexandri gestas vsque ad Athenas ab Antipatro, Cassandri patre, captas persequitur.

Suidas id.

IoannesBaptista Egnatius, presbyter Venetus, de Romanis principibus a C. Cæsare ad Maximilianum I. historiam texuit, item de origine Turcarum, & de exemplis illustrium virorum lib. 9.

Ep. Cõrad. Suppl. chr.

IoannesFranciscus Besutius, in vrbe Mediolano publicæ Humanitatis professioni addictus tempore nõ modico, præter vocum, locutionum, ac translatorum additionem locorum amplius bis millenorum ad Thesaurum Protonotarij Galesini, quo familiarissime vsus est, historiam Archiepiscoporum Mediolanensium dedit in lucem.

Lam-

LAmbertum Hortensium, in oppido Monteforte ditionis Vltraiectinæ a. 1501. natum, inde adolescentem, communi cum Ioanne Huinterio Andernaco vtentem hospitio, bonis literis Academia Louaniẽsis instruxit, eundemque mox, Græca, Latinaq facundia excellẽtẽ admirata est. Qui ætate, ac iudicio maturior factus, bellum Germanicum, seditionesq. ciuiles Vltraiectinas, dominijq. ad Austriacos translati historiam puro, nitidoque sermone tractauit. Nardenæ apud Batauos scholæ annos multos cum præfuisset, senio, laboribusq. confectus a. 1577. animam egit. *Elog. Belg. class. 9. Possеu l.c.*

Laurentius Valla tribus voluminibus egit de rebus a Ferdinando rege Aragoniæ gestis. *Posseu. sect. 5. c. 13.*

Lucius Otacilius Pilitus, Rhetoricam Romæ professus, Cn. Pompeium Magnum edocuit, cuius res gestas, nec minus patris eiusdem, compluribus libris exposuit, primusque omnium libertinorum historiam scribere orsus est, non nisi ab honestissimo quoq. scribi antea solitam. *Sueton. de claris Rhet.*

MAlchus Byzantinus ab imperio Constantini ad Anastasium aggressus est historiam, qua gesta Zenonis, & Basilisci, conflagrationem publicæ librariæ, statuarumq. Augustalis, & alia commemorat magna grauitate, ac tragœdiæ instar deplorat. *Suidas.*

Marcus Antonius Sabellicus a mundi creatione diuinarum, humanarumq. rerum seriem omnem, atque historiam ad ætatem vsq; suam per Enneades vndecim deduxit. Eiusdem est historia Veneta lib. 33. de ipsius vrbis situ lib. 4. de Venetis magistratibus lib. 1. de antiquitate Aquileiæ lib. 6. Exemplorum ethnicorum, & Christianorum ad Valerij Maximi imitationem lib. 10. De Venetis magistratibus lib. 1. & alia multa. *Bellarm. Iouius. Trith. de vir. ill.*

NIcagoras, Mnesæi Oratoris Atheniensis filius, tempore Imp. Philippi vixit a. D. 250. vitasq. præstãtium virorum perscripsit, insuper de Cleopatra in Troade, ac legationem ad eundem Imperatorem. *Suidas.*

Nicander Colophonius auctor fuit historiarum Oeticarum, Aetolicarum, necnon Europæarum, quibus adiecit

cit de poetis Colophonijs, & alia.

Bellarm. *Ipse Niceph.l.8.* *Possen. sect. 2.c.23.* Nicephorus Gregoras, magister filiorum Theodori Metochitæ Logotetæ, imperantibus Andronicis a. 1340. & circ. historiarum libros vndecim studiosis tradidit de rebus imperij Orientalis ab eo tempore, quo deuenit in Latinorum potestatem, easque ad excessum Andronici Palæologi iunioris produxit. i. ab anno 1200. vsque ad 1344.

Pitseus. Nicolaus Montacutus, Anglus, in omni politioris doctrinæ genere suo æuo vtiliter, feliciterque versatus, & prosæ, & carminis, historiarumque maxime gentis suæ, peritissimus fuit. Præteritorum temporum res gestas magna diligentia, sincera fide, ordine perspicuo excussit, & explicauit; nempe Scalam temporum a Christi D. N. Natiuitate lib. 1. de Romanis Pontificibus lib. 1. de Episcopis Angliæ lib. 1. de regibus Angliæ lib. 1. & alia.

Donatus in vita Virg. *Ep. Cōrad.* Nisus quidam ex priscis Grammaticis, quippe qui se a senioribus audisse dicebat, L. Varium in Aeneide emēdanda duorum librorum ordinem commutasse, & qui tum Secūdus erat, in tertium locum transtulisse, ac primi libri correxisse principium, quatuor demptis carminibus, libros Fastorum ipse publicauit.

Suidas. Palæphatus Aegyptiacam Theologiam suis lucubrationibus palā fecit, atq. incredibilium, fabulosarūq. rerū multa volumina, res Troianas, & propriā historiā.

Idem, & Plin. lib. 35 cap. 10. Pamphilus, patria Sicyonius, qui Apellis Coi, vt alibi dictum est, fuit præceptor, alphabetica contextura scripsit imagines, item de Pictura, & pictoribus illustribus, præter lib. 3. de re rustica, & quædam de Grammatica.

Id. Suidas. Volaterr. Pausanias Cæsariensis, coæuus Aristidis, clari temporibus Hadriani, & Antonini, vniuersæ Græciæ Geographiam cum eius historijs designauit, item chronica Laconum composuit, atq. de Amphictyonibus, Lacedæmonum ferijs, & alia.

Possen. sect. 5. cap. 18. & 26. Philippus Callimachus scripsit de gestis Attilæ, regis Hunnorum, cognomento Flagellum Dei, & historiam Polonicam contra Turcas.

Phili-

Philistus Syracusanus, Dionysij propinquus, Eueni discipulus, primus secundum artem Oratoriam historiæ conditor fuit: præter artem dicendi, & conciones, Aegyptiaca lib. 12. in publicum legenda deduxit, res Siculas lib. 12. de Dionysio Tyranno lib. 6. de Aegyptiorum Theologia lib. 3. & quædam de Syria, & Libya. *Fazell. dec. prior. Suidas. Textor in Officina.*

Philo Herennius Byblius, qui Consulari dignitate præfulsit, de Vrbibus, & quos quælibet viros genuerit illustres, lib. 30. confecit, atque de Hadriani imperio, sub quo floruit. *Suidas, & Textor.*

Philostratus, Veri Lemnij nepos, præter alia multa, reliquit vitam Apollonij Tyanei lib. 8. forum heroicum, & vitas sophistarum. *Id. Suidas.*

Polemon Iliensis, verum ab Atheniensibus in ciuitatem receptus, propter quod inscribebatur, Helladicus, æqualis Grammatici Aristophanis, discipulusq. Panætij Rhodij, claruit regnante Ptolemæo Epiphane. Ilij descriptionem libris tribus vulgauit, insuper origines vrbium Phocensium, ac de Ponticarum vrbium cognatione cum Atheniensibus. item de vrbibus Laconicis, & alia plurima, inter quæ extat Geographia; vnde Orbis terræ descriptor cognominatus est. *Idem.*

Polus Agragātinus, Licymnij magister, postquam de vocabulis tractauit, genealogiam enarrauit eorum, qui ad Ilium militauerunt, seu barbarorum, siue Græcorum, nauiumq catalogum. *Plato in Theage. Suidas.*

Polybius Megalopolit. non tam præceptor eius, qui Carthaginem deleuit, Scipionis, quam consiliarius, & comes perpetuo fuit, peracri vir iudicio, Ptolemæo Euergete in Aegypto regnante, quadraginta libris Romanam a primo Punico bello ordinauit historiam, multam illam, & præclaram, licet ad nos magnam partem mutilata peruenit. *Posseu sect. 2. c. 12. Suidas.*

Pompilius Andronicus, natione Syrus, studio Epicureæ sectæ desidiosior in Grammatica habitus, cum se in vrbe, non solum Antonio Gniphoni, sed ceteris etiam postponi videret, Cumas descendit, ibique vixit in otio, & multa composuit, præcipue opusculum annalium elē- *Sueton. de ill. Gramm.*

cho-

chorum. Quos libros Orbilius Beneuẽtanus suppressos dixit se redemisse, vulgandosq. curasse nomine auctoris.

Posseuin. Pontius Vitruuius Taruisinus vnico libro laudes Beatricis Mediolanensis reginæ celebrauit,& libris sex de rebus Anglicis scripsit.

Suidas. Posidonius Alexãdrinus, præter declamationes Rhetoricas, & argumenta in Demosthenem,post Polybium scripsit historiam lib.52. vsque ad bellum Cyrenaicum, & Ptolemæeum.

Idem. Posidonius Olbiopolites historiam edidit de Oceano, & rebus,quæ iuxta eum sunt.de regione,quæ Tyrica dicitur.rerum Atticarum lib.4.Libycarũ lib.11.& alia.

Textor in Officina. Potamon Mitylenæus, de cuius apud Tiberium Cæsarem gratia diximus alibi, inter historicos gestorum Alexandri numeratur.

Suidas. Priscus Panites Theodosij iunioris tempore, post declamationes, & epistolas, historiam Constantinop. & Attalicam libris octo curiosis noscendam exhibuit.

Photius. Posseu.sect. 2.cap.26.& sect.5.c 18. Suidas. Procopius Rhetor Cæsariensis Romanam exposuit historiam, bella scilicet Belisarij,res Romæ, & in Africa gestas;item Anecdota dicitur quidam eius liber, quasi non editus,de suis actis,vbi vituperationes, insectationesq. Iustiniani Imp.ac Theodoræ coniugis eius, & Belisarij,vxorisq.continentur.

Proculus pereginarum nationum gesta tradidit, vt auctor est Gellius.

Donat.in vita Virg. Euseb.i chr. Fulg.l.8.c.7 Suppl. chr. lib.8. Tursell. 4. epit.hist. Q. Asconius Pedianus Patauinus, Flauijs imperantibus maxime dilectus,& honoratus,vltra nõnullas Cic.orationes doctissimis commẽtarijs enucleatas,& librum vnum,quo Virgilium ab obtrectatoribus acerrime defendit, luculenter de Romanorum historijs conscripsit, qui cum ad 73. ætatis annum peruenisset,luminibus captus duodecim superuixit annos, in quibus summo omnium honore consenuit.

Suidas. RHeginus quidam opus suum Polymnemon inscripsit a multa rerum memoria.

Blond. dec. 11.l.7. Scardeon. Rolandinus, Asconij Pediani municeps, Grammaticus itẽ illustris,& antiquitatis peruestigator, de Acciolini

lini tyrannide, quæ viderat, integris commentarijs posteritati audienda, simul & detestanda proposuit.

SAntra inter antiquos Grammaticos multæ auctoritatis, & fidei, citatur etiam a D. Hieronymo in præfatione tamquam scriptor de viris illustribus.

Saxo Grammaticus Sialandicus Danorum regum historiam magna verborum elegantia sexdecim libris Andreæ Daniæ Episcopo dedicauit. Clarus a. 1190. *Posseu sect. 5. c. 17. Tex. Offic.*

Seleucus Emisenus, præter quam quod Piscatoria libris quatuor tulit in vulgum, & commentarium in Lyricos, Parthicorum quoq. libros duos emisit. *Idem.*

Semus Eleus scripsit Deliacos lib. 8. circuitus duos. de Paro vnum. de Pergamo vnum.

Stephanus Græcus nomina vrbium, aliorumque locorum, siue Lexicon Geographicum, alphabetico textu digessit, quod Hermolaus Constantinop. compendiariũ reddidit. *Ep. Conrad.*

Suidas quot historias in suo Lexico describat, quibus eiusdem familiaris est lectio, ipsi fateantur.

TElephus Pergamenus, præter narrata superius in Academia II. hæc ad historiã pertinentia quoque conatus est; vitas idest tragicorum, & comicorum, descriptionẽ Pergami, de Pergameno Augustali l. 2. de prætorijs Atheniensiũ, de eorũdẽ legibus, ac moribus. item de Pergami legibus. *Suidas.*

Theocritus Chius, discipulus Metrodori Isocratici, & Theopompo historico in rep. aduersarius, cum Chrijs, & epistolis mirabilibus Libyæ historiam a se tractatam coniunxit. *Idem.*

Theodorus Quatrinus e Ripatransona, Ripanam iuuentutem publica impensa ingenuis literis cum informaret c. a. 1566. tribus libris Ioannis Garzonij de rebus Ripanis appendicem adiecit.

Timæus Taurominites descripsit, præter rhetoricorũ argumentorum libros 68. Olympionica, seu acta Chronica, item Italica, & Sicula libris 8. Græca insuper, & alia historica. *Suidas id.*

Titianus, Maximini Cæsaris præceptor, ingenij adeo ver- *Capitolin.*

versatilis, vt cum omnia optime imitaretur, Simia sui temporis appellaretur, historias prouinciarum suis libris collegit.

Hiero. ep. ad Paulinū. Pitſ. ī Gild. ſub a.70. Plin. iun. l. 2.ep.3. Poſſeu. ſect. 3.c.12. Titus Liuius Patauinus, Octauio Augusto imperante clarus, quam in historia Romana se celeberrimum orbi reddiderit, orbis ipse testatus est, qui ad eum, vt lacteo eloquentiæ fonte manantem, de vltimis Hispaniæ, Galliarumque finibus, & Gadibus, visendum nobiles miserit nonnullos: & quos ad contemplationem suorum mirabilium Roma non traxerat, vnius Liuij fama perduxit, qui Latinas ibidem quoq. literas profitebatur, & publice. Vixit vsq; ad Tiberij Cæsaris tempora.

Ep. Cōrad. VIncentius Platanus Brabantius, ludimagister in quodam Lusitaniæ oppido, libellum de Piscibus protulisse narratur.

Suidas. Vlpianus Emisenus scripsit de patria Emisa, de Heliopoli. de Bosphoritis, & alijs plurimis, præter artem Rhetoricam, & progymnasmata.

Alios ex nostris, qui composuerunt historias, Academia XI. & XII. demonstrabit inferius, vbi etiam opera Grammatica, Rhetorica, poetica, & varia desiderari non poterunt.

Scriptorum Astrologiæ, atq. Medicinæ Academia V.

Strabo l.14 ALexander Ephesius, qui Lychnus cognomine dictus est, carmina fecit, in quibus de cælestibus tractat, terrasq. continentes describit, pangens de vnaquaque poemata.

Girald. dialog.3. Suidas. Aratus Solensis, cum heroicis poetis etiam supra numeratus, inter opera, & compositiones plurimas vulgauit quoque libros de astrologia, & astrothesia, de commoda confectione theriacorum, & pharmacorum, & de anatome ad Pausaniam Macedonem.

Auctor. ijd. Eratosthenes Cyrenæus, Ptolemæi III. Alexandriæ bibliothecarius, non solum in Grammatica scriptis, & professione florentissimus fuit, verum etiam de rebus,

quæ

quæ ad philoſophiam, poeticam, & hiſtoriam pertinent, ac de iis, quæ ſunt in philoſophia, ſectis, necnon de Indolentia ſecundum Stoicorum opinionem, enucleate diſſeruit. Auctor eſt Valerius Probus, Virgilium ab Eratoſthene de cæli zonis omnia ſumpſiſſe, ex illo præſertim libro, cui titulus eſt, Hermes, hexametris verſibus dictato. Huius etiam auctoritate Plinius circa hanc materiam vtitur lib. 2. naturalis hiſtoriæ.

Nicander Colophonius, in ſuperiori etiam Academia memoratus, tempore Attali minoris clarus, poeta item fuit, & medicus; meditatus eſt enim theriaca .i. de venenatis beſtiis, & alexipharmaca .i. remedia contra venena, de diſſolute viuentibus lib. 5. collectanea remediorum, prognoſtica, verſu ſenario translata ex Hippocrate, & alia. *Ibi. & apud Athenæum.*

Polemon Helladicus, inter hiſtoriarum ſcriptores relatus, de curſu ſolis ternos edidit libros. *Id. Suidas.*

Ptolemæus Cytherius verſibus haud inelaboratis Pſalacantham laudauit, quibus eam admirabili quadam vi præditam eſſe manifeſtat. *Idem.*

Pompeius Lenæus, Pompeii Magni libertus, omniũque fere eius expeditionum comes, eo Ptolemæi regis perfidia per Achillam præfectum ſub oculis Corneliæ vxoris, ac liberorum proditorie interfecto, ſchola ſe ſuſtentauit, docuitq. in Carinis ad ædẽ Telluris, circa quã Pompeiorum fuerat domus. Tanto amore erga patroni memoriam extitit, vt C. Criſpum Salluſtium hiſtoricum, quod eum oris improbi, animo inuerecundo ſcripſiſſet, acerbiſſima ſatyra lacerauerit, laſtaurum, & lurconem, & nebulonem, popinonemque appellans, & vita, ſcriptiſq. monſtroſum). Eiuſdem Pompeii iuſſu ſcripta Mithridatis, quæ de medicina tractabant, in Latinum vertit ſermonem; quinimmo feliciſſimi ingenii ſui ſplẽdorem in ipſis oſtendere voluit, cum ea commentariis illuſtrauit, ſcripſitq. de herbis, & plantis. *Gellius lib. 17. c. 16. Matthæol. Plin. l. 20. 23. 24. 25. 26. 27. Plutar. in Pompeio. Sueton. de ill. Gramm.*

C. Iulius Higinus de mundi, & Sphæræ ratione diſſeruit, necnon de ſignis cæleſtibus lib. 4. præterquã quod tamquam auctor luculentus a Plinio adducitur in te- *Plin. l. 20. c. 11. & lib. 21. c. 9.*

ſtimonium,cum de herbarum viribus agit.

Politian. in Lamia. Erotianus in Onomaſtico Hippocrat. Grammaticos numerat,qui accuratos, eruditoſque in Hippocratem Coum,in medicina excellentiſſimum,libros compoſuerunt,Xenocritum ſcilicet Coum, Ariſtoclem,& Ariſteã Rhodios,Didymum,atq. Antigonum Alexandrinos, & omnium celeberrimum Ariſtarchum.

Mart.Polo. Suidas. Claudius Ptolemæus Aegyptius, liberalium artium, Græcarumq. literarum Alexandriæ magiſter, ſub Antonini Pij clarus imperio, mirabilis in mathematicis, primus apud Græcos maiori diligentia cælorum rationem explicauit,inſtrumentaque ab Hipparcho inuenta dilucidius indicauit, libros multos inſuper elaborans, videlicet Almageſtum, & Perſpectiuam, ac in iudicijs Quadripartitam,& Centiloquium,& alios.Vitam vſq.ad Lxxviii.ætatis annum perduxit.

Girald. dialog.4. Hieron. de ſcrip.Eccl. Platina in Euſebio. Remmius Fannius,ſiue Flauius, cognomine nuncupatus Grammaticus,& poeta Latinus,Arnobij auditor, floruit Magno Conſtantino imperante,ac de Medicinalibus librum eleganti carmine ad Lactantium Firmianũ condiſcipulum miſit,cum quo venerat Romam ſub Diocletiano ad profeſſionem accerſitus.

Tiraq.c.31 de Nobilit. Tritem.de vir.ill. Georgius Valla Placẽtinus tractatum Galeni de hæreſibus medicorum, introductorium ad medicinam, Alexandri Aphrodiſienſis problematum lib.4. in Latinã tranſtulit linguam, ſeptemque de medicina condidit libros, quibus de ſimplicibus agit, necnon commentarios in Claudij Ptolemæi Almageſtum,& alia.

Ep. Cõrad. M. Guaz. Pontius Vitruuius,& Ioannes Glogouienſis in Sphæram Ioannis de Sacroboſcho commentarios ediderũt.

Eadẽ epit. Henricus Eutychus,Francus Orientalis, qui,publico ſtipendio conductus,Francofordiæ floruit a.1494. præter ea,quæ ſcripſit carmine doctiſſimo ſcommata iuuenum vrbana,ſatyram in ſophiſtas,dialecticos,humanioriſq. ſtudij inimicos,atque epigrammata varia, & ornatiſſimas epiſtolas,opuſcula quoque nonnulla in medicina confecit.

Girald.dialog.poſt. Franciſcus Arſillus Senogallienſis poeticam, ſimul & medi-

medicinam in vrbe Roma professus, homo frugi, & aulicæ contemptor auræ, post elegiam de poetis vrbanis sui seculi, proloquia Hippocratis versu satis apposito dedit in lucem.

Ioachimus Fortius, de quo infra in Academia XI. dicemus, opus de Sphæra peperit, Institutionum astronomicarum lib. 3. de Horoscopo, de Astrologia, & Geomantia, & alia. *Ep. Cōrad.*

Gaspar Boruerus Hanensis Germanus, professor Lipsensis, cum analogia .i. declinandi, & coniugandi formulis, atque indicibus in Ptolemæi Geographica, & Sabellici historica copiosissimis, libellum de stellis composuit. Obijt a. 1547. *Ibidem.*

Quod vero ad medicinam solummodo pertinet, V. I.D. Tiraquellus inter medicos, & medicinæ scriptores infra scriptorum Grammaticorum memoriam retulit, Galeni, & aliorum auctoritate suffultus. *cap 31. de Nobilit.*

Amaranthus citatur a Galeno in 2. Antidot.

Appionis de Metallica medicina auctoritate vtitur Plinius lib. 35. item lib. 30. de medicinis ex animalibus, terrestribus, & volatilibus, librisque 31. & 32. ex aquatilibus.

Aristocratem quoq. medicinæ peritissimum testem producit idem Galenus in quinto pharmacorum c. 9.

Didymus Alexandrinus, vnus eorum, qui herbarum vires nosse profitebantur, insignis iudicatus est.

Philoxenum etiam allegat Galenus in 7. Medicamentorum.

Commentatorum, Criticorumque cuiuslibet professionis scriptorum Academia VI.

PRæsentium Academicorum Ideam, præter ea, quæ ab alijs dicta sunt, hisce carminibus formasse videtur Horatius; *In art poet.*

Vir bonus, & sapiens versus reprehendet inertes:
Culpabit duros: incomptis allinet atrum

Trans-

Transuerso calamo signum: ambitiosa recidet
Ornamenta: parum claris lucem dare coget:
Arguet ambigue dictum: mutanda notabit:
Fiet Aristarchus.

Suidas. AGathocles in numero interpetum Homeri recensetur.

Archimedes Trallianus in eundem Homerum commentarium scripsit, & mechanica.

Idem. Crates Mallotes in Iliada, & Odyssea lib. 9. commentariorum confecit.

Demetrius, cognomento Ixionis, Atramytenus, Augusti Cæsaris tempore Pergami docuit, scriptisq. suis Homerum, Hesiodumq; enarrauit.

Idem. Heracleon Aegyptius Romæ professus est, commentariosque condidit in Homeri rhapsodias, & in lyricos, ac de imperatiuis verbis apud eundem Homerum.

Idem. Ptolemæus, discipulus, siue Hellanici, siue Agathoclis, seu Zenodoti Ephesij, dictus Epithetes, ꝙ Aristarchum sequeretur, edidit de plagis Homericis, commentarium in Odysseam.

Thales primus, Calantinianus, Rhetor, Homerum magis quam Pisistratus illustrauit eius poemata describendo, atque ordinando.

Theagenes in ipsum quoque Homerum commentaria fecit.

Cælius Rhodig. l. 4. c. 1, Cic. l. 9. ep. 10. famil. Girald. dialog. 7. Aristarchus, natione Samothrax, sed Alexandriæ perdiu versatus, ob insignem in eruditione gloriam in ciuitatem ascitus, Alexandrinus vtplurimum vocitatus est, clarus Olymp. 156, sub Ptolemæo Philometore, cuius & filios instruxit. Homeri versus in ordinem redegit, ac declarauit; tantumq. sibi in eo poemate in correctione, atque censura permisit, vt quos vellet versus, tamquam suppositicios partus, ab Homeri familia submoueret, cumque id agens rogaretur; Cur ipse non sciberet? respondit, neque se posse, quemadmodum vellet, scribere; neq. velle, quemadmodum posset. Apud Græcos Mantis cognomentum obtinuit; quia velut vaticinans poeticos promeret sensus, & ab eo insuper vulgatum est ver-

verbum, vt, cum acrem alienorum scriptorum criticum quempiam notare volumus, eum Aristarchum appellemus. In Grammatica fuit discipulus Aristophanis, & cum Cratete Mallote (qui & Pergamenus nuncupatus est) diu Pergami certasse dicitur, discipulosque amplius quadraginta reliquisse in arte celeberrimos, commentariorũq. libros supra octingentos. Anno ætatis suæ LXXII. in Cypro mortem occubuit.

Ammonianus Alexandrinus, Syriani cognatione ornatus, atq. etiam innata similitudine, tum corporis, tum morum, enarrationem poetarum, & Græcæ dictionis correctione artem occupatam, dilexit. Hic ille fuit, cui contigit habere Asinum suæ doctrinæ auditorem: quamuis nonnulli putauerint (& mihi quadrat) Asinum hunc, qui Ammoniani gymnasium cum discipulis frequentabat, aliquem fuisse, qui arte magica talis aliorum oculis appareret extrinsecus, vti de se factum fuisse denarrat Apuleius in Asino aureo, cum id in Aegypto frequens accidere videatur, & de Magis, Mosaica prodigia mentientibus, Biblia diuina testentur. *Garzon. in lib. inscript. Serraglio de' stupori del mondo. Suidas. Volaterr. Exo.c.7.8.*

Archibius epigrammatum Callimachi enarrationem conscripsit. *Suidas.*

Aristonicus Alexãdrinus tractauit de notis in Theogonia Hesiodi, necnon de verbis extraordinarijs in Homeri Iliade, & Odyssea.

Aristophanis Byzantini, Olymp. 157. clari, habentur adhuc argumenta partim prosa, partim senarijs in aliquot Aristophanis comici fabulas.

CAllias Methymnæus poemata Alcæi, & Sapphus exposuit.

LEguntur in Apollonij Rhodij Argonautica commentarij, breues illi quidem, sed eruditi, & alicubi copiosi, & varij, quos collegisse, atque concinnasse creduntur Lucius Tarræus, Sophocles, atq. Theon, clarissimi Grammaticæ professores. *Girald. dialog. 3.*

PAlamedes Eleates, post comicam, tragicamque dictionem, atq. nomenclaturam, commentarium in Pindarum composuit. *Suidas.*

Seleu-

Seleucus Alexandrinus, cognomento Homericus, Romæ docendo floruit,& commentarios elucubrauit in omnes pene poetas.

Simplicius,Theocriti glossematarius, producitur testis ab eo,qui Græca descripsit epigrammata.

Sophocles fuit Lycophronis Chalcidensis interpres.

Pius II. cap.71. Plut. i Syll. Strab l.13. Suidas. Tyrannion illustris sub Põpeio Magno fuit,discipulus,tum ante multorum,tum Hestiæi ciuis Amiseni,a quo fuit ei Tyrannionis inditum nomen, propterea quod condiscipulos exagitaret, cum prius nomen eius esset Theophrastum. Cum L. Sylla Apelliconis Teij bibliothecã cepisset,in qua omnia Aristotelis, Theophrastique aderant opera, quorum ea tempestate vix habebatur notitia,eãq. Romã transportasset,Tyrannion ipse electus est,vt scripta illa in ordinem,numerumque redigeret,cui accuratissime satisfecit. Prædiues in vrbe factus,libros sibi plus 30000.cõparauit,& anno 3.Olymp. 120.senex,atq.podagrosus obiuit.

Id.Suidas. Zenodotus Alexandrinus in vrbem vocatus ad ea, quæ ab Aristarcho improbabantur,scripsit de Homerica,cõsuetudine.solutiones Homericarum quæstionum,seu dubitationum.in Hesiodi Theogoniam, & alia multa.

Verum Graijs auctoribus, quorum bene longus texendus esset catalogus,intermissis, ad nostros deueniamus Latinos.

Gell.l.17.c. 21. & l 18. cap.5. Sueton.de ill Gramm. C. Octauius Lampadio C. Næuij Punicum bellum Primum,quod vnico volumine, & continenti scriptura expositum fuerat,in septem diuisit libros, idemque in Ennij annalibus præstitit.

Id. Sueton. Q. Vargonteius iam dictos Ennij annales diuisit,certisq. diebus in magna frequentia iuuentuti Romanæ pronunciabat,vt Lælius,Archelaus,Vectius.

Agnellus Rogerius. Hieronymus Columna, qui vel primum inter Italos eruditionis lauream reportauit, eundem Ennium, in plura quasi discerptum fragmina ob vetustatis iniuriã, adeo excitauit industrie, adeo diligenter in vnam quasi formam restituit, vt veram eius imaginem, obliuionis

tene-

tenebris consepultam, ad huius lucis vsuram, & sempiternæ memoriæ vitam reuocarit.

Satyrarum libros triginta, & amplius versu prosecutus est Lucilius, antiquissimus poeta ex Arunca, quas Q. Philocomus, eius familiaris, in numerũ librorum referendas curauit, easque legisse apud Archelaum Pompeius Lenæus, apud Philocomum Valerius Cato prædicabant. *Sueton. ibi.*

In has Lucilij Satyras libros perscripsit etiam Curtius Nicia, Cn. Pompeij, & C. Memmij quondam, deinde Ciceronis amicissimus, & de ipso tam in familiaribus epistolis, quam ad Atticum non rara fit mentio. Paulus Manutius in commentario earundem epistolarum conijcit, hunc Niciam Planci Bursæ fuisse præceptorem. *Cic l. 9. ep. 10. fam. Girald. dialog. 4. Suetonius vbi sup.*

Sæuius Nicanor primus ad famam, dignationemque docendo peruenit, fecitq. præter commentarios, quorũ tamen maxima dicitur pars intercepta, Satyram quoq. *Idem ibid.*

Q. Cæcilius Epirota, Tusculi natus, Cornelij Galli poetæ familiarissimus, tantumque C. Iulio Cæsari charus, & perneceffarius, vt cum eo pila lusitasse scribatur, docuit primum filiam T. Pomponij Satrij, equitis Romani, cui cognomen factum est Attici, ad quem sunt Ciceronis epistolæ, deinde scholam publice aperuit, sed ita vt paucis, & tantum adolescentibus præciperet, prætextato nemini, nisi si cuius parenti hoc officium negare non posset. Primus dicitur Latine extempore disputasse, primusq. Virgilium, & alios nouos poetas prælegere cœpisse, quod etiam Domitij Marsi versiculus indicat; *Macrob. Suet. l. c.*

Epirota tenellorum nutricula vatum.

Eiusdem Virgilij, diuini poetæ, quanti fuerit æstimata eruditio, & sapiens quæsita doctrina, perfacile cognoscitur ex quibus, qualibusq. viris in eius opera sint condita commentaria, quorum bona pars eodem fere temre claruerunt: quinetiam ad ipsum in carminum difficultatibus recurrebant. Ij fuerunt C. Iulius Higinus, M. Valerius Probus, Pius Carminius, Q. Cornificius, Iunius Philargyrius, Annæus Cornutus, Asconius Pedianus, Flauius Caper, Aemilius Asper, Vrbanus, Macrobius, *Crin. l. 3. c. 8 de hon. disc. Gellius. Girald. dialog. 4. Scaliger. in poet. & alij.*

bius, Terentius Scaurus, Seruius Honoratus, & Aelius Donatus, qui meruit, vt poetarum anima diceretur.

Alexander item fuit vnus ex vetustissimis Virgilij enarratoribus; nam ante Seruium fuisse ex Pomponio Sabino recente interprete colligitur, qui in omnia Virgiliana opera extantia commentarios multarum rerum cognitione referſit.

Victorinus, alius a Rhetore, Hieronymi præceptore, aliquid in Georgica ſcripſit, vt ex Seruio in 4. Georg. coniici poteſt.

Tiberius Claudius Donatus ad Tiberium Claudium Maximum Donatianum filium erudiendum ſuas in Aeneida interpretationes enixus eſt.

Apronianus in eundem commentaria compoſuit, quæ manuſcripta extare Scipio Tectus refert.

Nicolaus Criticus in eadē opera edidit annotationes.

Ioannes Bellofilius Eclogam primam Tityri allegorice interpretatus eſt.

Paulus Gabianus varias lectiones in eundem, quemadmodum & Pierius Valerianus, collegit cum quibuſdam obſeruationibus.

Philipps Bechius ſimiliter in Bucolica, & Aeneidem annotationes reliquit.

Lambertus Hortenſius poſt Seruium, & alios eius generis explanatores illuſtres, in Aeneida commentarios, enarrationeſque doctiſſimas, atq. vtiliſſimas produxit.

Hermannus Torrentinus Germanus, inter Grāmaticos ſui temporis, atque nationis fere peritiſſimus, Bucolica, necnon Georgica explicauit, Elucidariumq. poeticum, & alia dedit in lucem.

Ioannes Baptiſta Buſdragus Lucenſis collegit Franciſci Robortelli ſcholia, & explicationes in primum librum Aeneidos.

His acceſſerunt Iulius Cæſar Scaliger, Ludouicus Vi- ues, Dionyſius Lambinus, Chriſtophorus Landinus, Auguſtinus Dathus, Antonius Mancinellus, Pomponius Lætus, Iudocus Badius Aſcenſius, Nicolaus Erythræus, alijq. recentiores in hoc volumine ſparſim citati, atque citan-

citandi, præter auctores Iesuitas, qui omnia huius poetarum regis opera certatim admirari, interpretari, obseruare, annotare, commentari, illustrare, & collaudare suis lucubrationibus, scriptisque conati sunt. Et quãquã vnus inuentus est Spurius Carbilius Pictor Grammaticus, qui aduersus Aeneida librum composuit, titulo *Aeneidomastigos*, & alij quidam pauca admodũ obiecta proposuerunt; ab huiusmodi tñ cẽsuris, atq. obtrectatoribus accerrime defensus est libris vulgatis ab Asconio Pediano, Gellio, Sulpicio Apollinari, Iouiano Pontano, & alijs celebratis auctoribus.

L. Crassitius Tarentinus, quem Leander Albertus, & Iulius Cæsar Capacius asserunt Surrentinum, initio circa scenã versatus est, dũ mimographos adiuuat; deinde in pergula docuit multos, ac nobiles, & in his Iuliũ Antonium, triumuiri filium, vt Verrio quoque Flacco compararetur. Commentario in Smyrnam Cinnæ adeo inclaruit, vt hæc de eo scriberentur; *Sueton. de ill. Gramm.*

Vni Crassitio se credere Smyrna probauit:
Desinite indocti coniugio hanc petere.
Soli Crassitio se dixit nubere velle,
Intima cui soli nota sua extiterint.

Q. Terentium Scaurum in poeticam Horatij Venusini decem libros commentatum esse, liquet ex Carisio.

Benedictus Dux coaptauit harmonias in omnes eiusdem Horatij Odas, & plura alia carminum genera tribus, & quatuor vocibus, in gratiam iuuentutis Vlmensis.

Iacobus Cruquius Messenius, Brugis professione literarum bonarum præclarus, antiquitatum studiosissimus, præter enarrationem in Cic. orationem pro Milone, libros duos Sermonum ipsius Horatij ex antiquissimis vndecim codicibus manuscriptis cum antiquis cõmentarijs locis expurgauit innumerabilibus, clariusq. enucleauit, suos præterea ijsdem adiungens commentarios minime vulgares. *Marchant. lib. 1. Sander. de clar. Brugẽs. lib. 1.*

Petri Gualterij Chabotij Pictoris Sanlupensis analytica expositio, & breuis in vniuersum poema ad sensum Flacci eiusdem faciliter exprimendum, & ad memoriam

lectoris non mediocriter iuuandam accommodata, Parisijs impressa est a. 1582.

Thomas Treterus Posnaniẽsis in ipsiusmet vatis poemata omnia rerum, ac verborum indicem locupletissimum Romæ summo cum studio, & labore confecit.

Ante dictis omnibus prisci, simul atque recentiores adducuntur eruditissimi interpretes, Hellenius Acron, Porphyrion, Antonius Mancinellus, Ioannes Britannicus, Dionysius Lambinus, Matthæus Bonfinis, Henricus Loritus Glareanus, Petrus Angelus Bargæus, Franciscus Philippus ex Pedemonte Allifarum, & alij plerique.

P. Ouidius Naso in suis Metamorphoseon libris peritissimos habuit commentatores Ioannem Cæsarinum, Raphaelem Regium, Ioannem Taurellium, Herculem Ciofanum Sulmonensem ciuem, & alios. In easdem Transformationes tamen Carolus Viuianus annotationes elaborauit.

Paulus Marsus Piscinas in eiusdem poetæ Fastos commentaria composuit, quo in opere æmulatorem habuit Antonium Constantinum Fanensem: in reliquis autem libris Grammatici non defuerunt illustres, quorum notitia ex ipsis apparet.

Bernardinus Veronensis commentaria in Tibullum conscripsit: Hieronymus vero Auantius Tibullum ipsũ, Catullum, atq. Propertium restituit. Palladius quidam in Catullum dumtaxat commentatus est.

Ante Auantium Alexander Guarinus Ferrariensis lectiones emisit Catullianas, contra quas ab Auantio scriptum est.

In Lucani Pharsaliam excellentis doctrinæ viri sua exercuerunt ingenia, cuiusmodi fuerunt Ioannes Sulpicius Verulanus, Philippus Beroaldus senior, M. Antonius Sabellicus, Ioannes Baptista Pius, Iacobus Bononiensis, & alij.

Placidus Lactantius, siue Lutatius, in Papinij Statij Thebaida, & Achilleida scripsit, quem Domitius Calderinus, Ioannes Britannicus, alijq. secuti sunt.

Gellij Bernardini Marmitæ Parmensis, Danielisque

Gaie-

Gaietani commentaria in Senecæ tragœdias nota sunt, quemadmodum & animaduersiones Iusti Lipsij,& reliquorum.

Bernardinus Sandrus Pesciensis Sillij Italici bellum Punicum emendauit.

Aegidius Maserius Parisiensis commentarios lucubratus est in Valerij Flacci Argonautica.

Pierius Hypsila Aeginensis argumenta fecit in Claudiani libros de raptu Proserpinæ.

Auli Persij Flacci Satyris, quæ aliquando obscuræ iacuerant, tamquam compositæ, vt auctor earum nollet intelligi, cum legeretur, Neronis iram timens, quem 1.& 4. Satyra p figuras,& æquiuoce lacerat, lucē, sēsumq. dederūt, Annæus Cornutus, Baptista Plautius, Bartholomæus Fontius, Ioannes Britannicus, Antonius Nebrissensis, Iudocus Badius Ascensius, Philippus Engelbrettus Egentinus, Valentinus Volscus, & alij quidam. Sed nouissime omnium a. 1630. Frācisсus Stellutus Fabrianensis, Academicus Lynceus carmine Etrusco, & soluto adiectis argumentis, & declarationibus ipsum ita captu facilem reddidit, vt a discipulis, non modo a præceptoribus possit intelligi, dicauitq. Eminentissimo Card. Francisco BARBERINO.

Plauto Comico obseruationes, commentationesque fecerūt Sisenna ex antiquis Grammaticis, & Buccardus Pylades Brixianus. Bernardus etiam Saracenus Venetus tempore Georgij Vallæ in eundem enarrationes edidit,& castigationes.

Terentium diligentia multa correxerunt, atque declararunt Aelius Donatus, Seruius, Petrus Marsus, Ioannes Calpurnius Brixianus, Antonius Goueanus, Bartholomæus Latomus, Guido Iuuenalis Cenomanus, Paulus Malleolus Andelacensis, Ioannes Ericius, Franciscus Fabricius Marcoduranus, Iulius Cæsar Scaliger, Petrus Bembus,& M. Antonius Muretus.

Leguntur in eundem Petri Sen. castigationes, annotationes,& obseruationes.

Eographij, veteris Grammatici fragmentum commen-

mentariorum in easdem Terentij comœdias Florentiæ apud Iuntas impressum est a.1569.

Rufinus V.D.Grammaticus Antiochensis in metra Terentiana scripsit; Henricus vero Loritus Glareanus in carmina eiusdem poetæ per omnes comœdias iudicium tulit valde probabile.

At si expositores,correctores,obseruatores, interpretes,censoresque non modo supra dictorum, verum etiã ceterorum poetarum,vel Græcorum,vel nostratium singillatim recensere voluerimus, ecquando finem catalogo faciemus? Itaq. iam ad solutæ orationis auctores accedamus; primasque M. Tullij Ciceronis operibus partes assignemus, quæ cum illustrare studuerunt scriptores,illustriores ipsi euaserunt, quorum numerum refert magnum Dionysius Lambinus initio eorundem operum a se emendatorum,atq.editorum.Ij fuerunt.

*Itali,*Cardinalis Petrus Bembus Venetus, poeta, historicus, & Orator.

Angelus Politianus,poeta,Orator,& philosophus.

Ioannes Naugerius,patricius Venetus,Orator,& philosophus.

Lazarus Bonamicus, Orator,& philosophus.

Romulus Amasæus,Orator,& philosophus.

Octauius Pantagathus Orator,& philosophus, quem alterum suæ ætatis Varronem, alterum Nigidium Paulus Manutius appellabat.

Petrus Victorius,Orator,& philosophus.

Paulus Manutius,Orator,& philosophus.

Sebastianus Conradus,Orator,& philosophus.

Carolus Sigonius,Orator,& philosophus.

Franciscus Robortellus,Orator,& philosophus.

Gabriel Faernus,Orator,poeta,& philosophus.

Hieronymus Ferrarius,Orator Corrigiensis.

Basilius Zanchus,Orator,& philosophus.

Leonardus Malaspina,Orator,& philosophus.

Bernardinus Lauredanus,patricius Venetus,Orator, & philosophus,& alij.

*Galli,*Iacobus Tusanus,Orator,& philosophus.

Fran-

Franciscus Siluius Ambianas, Orator.

Ioannes Auratus, regius literarum Græcarum professor.

M. Antonius Muretus, Orator, & philosophus.

Iacobus Ludouicus Strebæus Rhemensis, Orator.

Germani, & Belgæ, Bartholomæus Latomus, regius Græcarum literarum Parisijs doctor.

Carolus Langius, Orator & philosophus.

Franciscus Fabricius Marcoduranus, Orator, & philosophus.

Gulielmus Canterus, Orator, & philosophus.

Hericus Glareanus Heluetius, poeta, & philosophus.

Andreas Patricius, Polonus, Orator, & philosophus.

Ioannes Tustinus Vogeso Lotharingus, Orator, & philosophus, & alij plerique, quos consulta prætermittimus opera; quoniam de illis, quinimmo & de iam dictis alibi plenius fecimus, facturiq. sumus mentionem, præcipue in XI. Academia, & in Quarta specie Nobilitatis.

Extra Lambini catalogum hi, qui sequuntur, eiusdem Tullij scriptis delectati, atq. ditati, suis elucubrationibus ea cum ceteris omnibus participare conati sunt.

ALbertus Lonicerus a. 1572. orationes pro Archia, pro rege Deiotaro. ad equites Romanos antequã &c. & pro lege Manilia, in Luneburgensi schola explicauit, Dialecticæ, atque Rhetoricæ vsum ostendens.

Andreas Helmontanus in Inuectiuas, quas dicunt Ciceronis, atq. Sallustij, scripsit.

Antonius Luscus Vicentinus, doctissimus vir, & eloquentissimus, primus, & solus in xii. Cic. orationes artem Rhetoricæ practicæ, qua ratione a Tullio fuerit applicata, tam clare, tamque diffuse commentus est, vt nihil magis homines ad discendã eloquẽtiã iuuisse videatur, præter heroica quædam carmina Virgilianam redolentia maiestatem. Fuit is Flauij Blondi coæuus, vt idem testatur in Marchia Taruisina.

CHristophorus Hegendorfinus argumenta, & scholia in familiares epistolas fecit, item in quatuor priores Verrinas, & in quatuor etiã priores Philippicas

Clau-

Claudij Minois Diuionensis habentur commentaria in orationes pro Sylla, pro M. Marcello. & in partitiones Oratorias tabulæ,atq.syntagmata.

EVbulus Dinatenus similiter in aliquot eiusdem orationes commentarios edidit, Gerardusq. Vossius in Somnium Scipionis,Macrobium sequendo.

HIeronymus Arlotus Regiensis in epistolarum familiarium libros scholia composuit.

Hieronymus Capodurus Parentinus, Georgij Vallæ discipulus,in libros Rhetoricorum ad Herennium commentatus est.

IAcobus Bugelius in quasdam orationes commentarios confecit,idest de lege Agraria,contra Rullum. post reditũ. pro domo sua.pro Sextio.pro rege Deiotaro,& de prouincijs Consularibus.

Iani Pagnini scholia in lib. Tusculanarum quæstionum a. 1544. sunt Basileæ typis impressa.

Ioannes Alburgensis ex prælectionibus cuiusdam auctoris collegit dispositionem argumentorum, annotationesq. in dialogum de Senectute, super quo & Ioannes Metzelerus Germanus quoque multa notauit, Martinusq. Phileticus commentarios fecit,præter alios in familiares epistolas.

Ioannes Benignus in aliquot orationes commentaria erudita conscripsit.

IoannesMichael Brutus tria ipsiusmet Ciceronis orationum volumina emendauit.

M. Antonius Palmyrenus in Brutum, & Academicas quæstiones reliquit scholia perlegenda.

Martialis Rogerius Lemouix dialogum de Amicitia collatione viginti fere optimorum exemplarium multis in locis restituit,& commentarijs dilucidauit ex ducentis pene scriptoribus Græcis, atque Latinis, quibus obiter in varios auctores non pauca loca notauit.

Matthæus Cardenus Cochemius commentarium scripsit in eiusdem Tullij Paradoxa.

NIcolaus Agricola enarrationes composuit in orationem pro Archia,& pro lege Manilia.

Nico-

Nicolaus Scelſius ex vetuſti codicis collatione varias familiarium epiſtolarum lectiones Ciceronianæ venuſtatis amatoribus exhibuit.

PEtrus Pellitarius orationem pro Aulo Cæcina cõmentario explicauit,quemadmodum & Rolandus Petreius orationem pro Sexto Roſcio, pro M. Fonteio, pro Flacco,in Piſonem,& Philippicas.

XIcon Polentonus in orationes antequam iret in exilium,poſt reditum,pro domo ſua, de reſponſis haruſpicum,pro Sextio,pro M.Cœlio,pro Cornelio Balbo, de prouincijs Conſularibus,in primã Catilinariam, in Vatinium,in orationẽ,quã putant Salluſtij contra Ciceronem,enarrationes conſcripſit.

Qui Tito Liuio elucidando vacarunt, ſequentes præ ceteris ſunt. *Poſſeu. ſect. 3.c.12.*

Carolus Sigonius ſcholia fecit,quibus huius auctoris hiſtoriæ,& earum epitome, partim emendantur, partim etiam explanantur, quibus Henricus Glareanus ſuis reſpondet annotationibus. Adiecit inſuper chronologiam Sigonius.

Adeſt Laurentij Vallæ iudicium de quibuſdam apud Liuium locis, item emendationes in 6. libros de bello Punico II.

Aliæ habentur etiam M. Antonij Sabellici, & Sigiſmundi Gelenij annotationes, Ioanniſq. Camertis Ord. Minorum, quæ ad veteres Romanorum hiſtorias viam complanant.

Sunt & Ioannis Saxonij Hatteſtedij commentarioli duo ad eandem hiſtoriam ab vrbe condita,lib.21.& 22. & Gulielmi Godelæi in omnes Liuij libros obſeruationes ex varijs auctorum ſcriptis collectæ.

Variorum auctorum Interpretes,atq. Cenſores.

ACHilles Statius Luſitanus in Ciceronẽ de optimo genere Oratorum,in Horatij poeticam,in Suetonium de Illuſtribus Grammaticis, & de claris Rhetoribus, & in Plinium de viris illuſtribus commentarios

confecit, prætereo, quæ de Græco in Latinum eloquium traduxit, & orationes, quas e suo ingenio deprompsit.

Antonius Frãciscus Varchiensis Italus multos vtriusque linguæ castigauit auctores, atq. additis præfationibus Florentiæ in officina Iuntæ imprimendos curauit.

Antonius Mancinellns Veliternus commentarios edidit in Virgilij Bucolica, & Georgica, in Odas, & Epodon Horatij, in Somnium Scipionis, in Suetonium, & Satyras Iuuenalis.

Antonius Volscus Priuernas commentaria scripsit in Propertium, & Ouidij Heroidas.

Arruntius Celsus Virgilij, Terentijq. fuit interpres.

Blond. id. Leander. M.Guaz, Supp.chr.

BEnuenutum habuit Imola, qui Grãmaticus supra Fl.Blondi ætatem in Italia primarius fuerat. Cum esset hic Latinis, Græcisque literis instructus, ad gloriã suæ doctrinæ Dantem, Franciscum Petrarcham, Ioannẽque Boccacium præ ceteris habuisse auditores contentus fuit. Aliqua scripsit, inter quæ Dantis comœdiam, & Petrarchæ Eclogas commentarijs fertur elucidasse.

Elogia Belgic. dec 8.

CArolus Langius, æui sui Criticus summus in recensendis notæ melioris voluminibus habitus fuit. Testantur id pereruditæ in Ciceronis Officia, adiunctosque libellos, post Lambinum emendationes, quales & in totum Ciceronem meditabatur. Cœperat Senecam, Solinum, ac Suetonium scholijs illustrare, multaq. in Plinio, Theophrasto, & Dioscoride alijs non visa, obseruarat, quæ siue morte præuentus, siue modestia ductus, non euulgauit. Intimam hic cum Iusto Lipsio habuit familiaritatem, obijtq. iv.Cal.Aug.a.1573.

Claudius Minois Alciati emblemata omnia commentarijs explicauit, atq. Audomari Talæi Rhetoricam cum facillimis ad omnia eiusdem artis præcepta, & exẽpla illustranda commentationibus, edidit.

Cornelius Gualterus Gandauensis in Egesippum de excidio Hierosolymitano commentatus est multa, quibus ab infinitis mendis auctor liberatur, & obscuriora explicantur.

Dio-

DIomedes Guidalotus Bononiensis scripsit cõmentaria, vno volumine impressa a. 1504. in Eclogas Calpurnij, atque Nemesiani.

ELias Vinetus scholia fecit in Theognidis sententias elegiacas, item notas in Ausonium de claris vrbibus, in Solinum, L. Florum, Eutropium, Sex. Aurelium Victorem, A. Persium, in Prisciani, Fannij, Bedæ, & Volusij libros de nummis, ponderibus, mensuris, numeris, eorumq. notis, ac de veteri ratione computandi per digitos, aliosque auctores emendauit, scholijsq. declarauit.

FRanciscus Massarius Venetus correxit, annotauitq. libros nouem naturalis historiæ Plinij.

Franciscus Oliuerius Corilianensis, tum Græca, tum Latina non vulgariter ornatus eruditione, cui vel primas eloquentiæ partes nostra ætas tribuere potest; vnde Neapoli regulorum liberos docendi perstudiosus est habitus, in legendo, illustrandoq. Theognide cum primis fuit occupatus.

Fuluius Vrsinus, bene eruditus homo, & antiquitatis acerrimus indagator, Græcorum collatione scriptorum in rebus obscuris Virgilio splendorem dedit haud minimum, librorumque C. Iulij Cæsaris, qui desiderantur, fragmenta, & cum eiusdem commentarijs apud Aldum Venetijs edidit. In Officia Ciceronis, & reliqua opera scholia elaborauit. Carmina quoque nouem illustrium feminarum .i. Sapphus, Myrtidis, Praxillæ, Corinnæ, Erynnæ, Nossidis, Myrus, Telesillæ, Anytæ, necnon lyricorum poetarum Græcorum fragmenta ex eius bibliotheca cum scholiis eiusdem Latinis in omnes prodierũt.

GAbriel Faernus Cremonensis, vir singulari præstãtia ingenij, Plautum, Cæsarem, Liuium, Suetoniũ, permultosq. scriptores alios innumeris propemodum locis correxit: verum nouissimo vitæ termino præoccupatus, quæ inchoauerat, ad suam quasi maturitatem perducere nequiuit. Terentij comœdiæ ab illo ex vetustissimis libris, & versuum ratione sunt emendatæ, & in eas emendationum libri sex erudite conscripti. Pleraq. lucubrationum huiusmodi in Card. Borromæi bibliotheca seruantur.

Gibertus Longolius Vtricensis, natione Batauus, annotationes Ouidij Transformationum libris apposuit ad claram, dilucidamque lectionem, insuper obscuris, ac difficilibus Rhetoricorum ad Herennium locis scholia quædam Plautinis comœdijs, ac lemmata Ciceronis familiaribus epistolis adiecit. Laurentij Vallæ libros elegantiarum omnes quibusdam scholijs, vbi hactenus mēdosi fuerant, elegantiæ suæ restituit, necnon Aemilij Probi vitas Impp. Græcorum.

Easdem Laurentij elegantias Guido Iuuenalis annotauit, commentarijs Terentium declarauit, atq. ad aliquot Auli Gellij capita interpretationem applicauit.

Guido Morillonus argumenta, & scholia condidit in Ouidianas Heroides, atq. Ibin, magnaque fide, ac frugē commentarios in Liuium, qui an sint editi, referre non possumus.

Gulielmus Canterus Vltraiecti ad Rhenum antiqua familia natus est, puerq. scholam patriam, cui Georgius tum præerat, obiuit. Annum agens xii. Cornelio Valerio, Latinam linguam Louanij profitenti, datur in disciplinam. In Gallias inde profectus Ioanni Aurato, regio tunc Græcarum literarum professori, ætatisque suæ summo poetæ, fuit contubernalis. Veniens in Italiam, Bononiæ vsque adeo gratus extitit Carolo Sigonio, vt nouas ei lectiones inscribendas putauerit. Scripsit & notas in Officia, atq. epistolas M. Tullij, scholiaque in Propertium. Aristidis orationes, Lycophronis Cassandram, Thucydidis etiam, Synesij, Euripidis, Stobæi, aliorumq. varia opera ex Græcis Latina fecit, vtroq. enim dicendi genere valuit, quod magna calamitate affectum est, cum Canterus, vix xxxiii. ætatis anno expleto, xv. Cal. Iun. a. 1575. immatura morte præreptus est.

Elog. Belg. dec. 8.

Gulielmus Durandus commentarium fecit in libellum de Moribus in mensa seruandis, cuius auctor est Ioannes Sulpicius Verulanus.

IAcobus Crucius Bononiensis annotationibus, atque prælectionibus Virgilio lumen restituit, quemadmodum & Horatio, Ouidio, Lucano, Senecæ, Papinio, Sillio,

Per-

Persio, Iuuenali, Martiali, Ciceroni, Sallustio, Liuio, Val. Maximo, Suetonio, epistolis Plinij, Gellio, Donato, Boethio, alijsq. nonnullis.

Iacobi Grypholi Lucianensis in Horatij artem enarrationes habentur; defensiones item Ciceronis contra Cœlij Calcagnini disquisitiones in Officia; necnon interpretationem trium orationum Olynthiacarum Demosthenis, duarumque priorum Philippicarum, ac de Pace.

Iani Gulielmi extat commentarius Plautinarum quæstionum, in quo omnes ordine Plauti comœdiæ; dein multa veterum auctorum, poetarum in primis, & M. Tullij loca varie illustrantur, corriguntur, & adaugentur. Extat quoque eiusdem assertio contra Carolum Sigonium, non esse Ciceronis, neque Cicerone satis dignam eam, quæ illius nomine venditetur, consolationẽ.

Ianus Mellerus Palmerius commentario spicilegiorum primo pleraq. Sallustij, Lucretij, Plauti, Terentij, Propertij, Petronij Arbitri, tum fragmenta apud Marcellum emaculauit, multaq. Cornelij Taciti, quædam etiam Catulli, aliorumq. scriptorum alias conclamata.

Ioannem Brodeum in Græca epigrãmata non aspernandos fecisse commentarios eruditi nouerunt, ijsque adduntur notationes in Oppiani de Venatione lib. 4. & in Euripidem, ac Dioscoridem, nequenon in Q. Calabri Paralipomenon Homeri obseruationes, seu variæ lectiones.

Ioannes Brucherius Trecensis commentarium edidit in carmen Baptistæ Mantuani de Fortuna Francisci Gonzaghæ, atque in septem Sapientum dicta, & in Catonem.

Ioannes Dubrauius Martianum Capellam suis annotationibus exquisite decorauit.

Ioannes Geldrius Russelanus, qui Brugis ludum habuit, vnus eorum fuit, qui Laurinorum auspicijs Romanam historiam, & Græcam, typis, industriaq. Huberti Goltzij euulgatam, illustramento affecerunt.

Ioannes Heliar scripsit in Ouidij Heroidas lib. 1. scholia

lia in Sophoclem lib. 1. in Ciceronem pro Marcello lib. 1. clarus a. 1530.

Ioannes Rainerius in Suetonianos Cæsares, & Laurẽtianas elegantias fuit scholiastes egregius.

Ioannes Sichardus Germanus aliquot recognouit auctores, & produxit in lucem; nempe Quintiliani Oratorias institutiones, Iustini historici libros, Aurelij Prudenti opera cum scholijs, & alia quædam super iure composita.

Ioannes Strasclius Flander, qui Lutetiæ annos fere 26. regius Græcarum literarum professor multos erudijt, explanationem in aurea Pythagoræ symbolica carmina impressioni mandauit a. 1562.

Ioannes Tisleaus collectanea quædam, & commentaria parauit epistolis Ciceronis ad Q. fratrem, atq. orationibus pro A. Cæcina, pro M. Cælio, & pro C. Rabirio.

Isaacius Tzetzes, Ioannis frater, commentarios Græcos confecit in Homerum, & Lycophronis Alexãdram.

LVdouicus Carion Brugensis collegit, restituitque Crispi Salustij historiarum libros sex vna cum annotationibus, & scholijs, quod etiam præstitit officium Vincentius Castilioneus, & Basilius Zanchus.

MArcus Vertrannius Maurus libros M. Varronis de lingua Latina recensuit, notasque adiecit, & Cornelio Tacito non pauca annotãs, suo studio profuit.

Martini Iuarræ Cãtabrici commentarius in Michaelis Verini disticha non ignotus est.

Michael Thomasius Lactantij Firmiani opera mendis purgauit, additis notis, & Latina interpretatione vocum Græcarum.

NIcolaus Angelus Bucinensis, Italus, natus vt veteres auctores temporis, & hominum culpa corruptos, ac mortuos, ad vitam reuocaret, clarus a. 1500. eorum plerisque maculas abstulit, & in aliquos est præfatus. Huic etiam Priscianus multum se debere fatetur ob duos postremos de syntaxi libros, restitutis Græcanicis exemplis, & castigationibus.

Oli-

OLiuerius Arzignanẽsis Vicentinus fuit perq̃ studiosus Valerij Maximi commentator, sicut & Antonius Lenas annotator: Stephanus autem Pighius eundem Valerium ab innumeris erroribus iuxta veterum exemplarium fidem exemit, in meliorem ordinem restituit, ac in fine annotationes in loca plusquam octingenta superadiecit. In eundem sunt Iusti Lipsij notæ.

PArseualdus Belligheimius Brugensis, a natiuitate cæcus, Lutetiæ Parisiorum celebri nominis fama c. a. 1530. iuuentutem Bogardicam in collegio Geruasiaco instituit, inq. suæ solatium calamitatis scholia laborauit in Quintiliani vulgo creditam declamationem pro Cæco contra nouercam.

Paulus Grammaticus, qui a Carisio citatur, scripsit in Cœlij historiam, & in nonnullas Afranij comœdias.

Petrus Marsus mirabiliter tres Ciceronis libros de natura deorum explanauit, item de Officiis, de Amicitia, de Senectute, atque paradoxa. Annotauit etiam Terentii comœdias, & in Sillium Italicum commentarios multa eruditione refertos publicauit, vt inde Pomponii Læti auditorem fuisse cognoscas.

Philoxenus criticus, & lyricus nobilis fuit, ingenio cum arguto, tum libero, ineptiarum, atque tyrannidis impatiente, id quod omnis eius vita testatur. Ferunt. n. cum aliquando Dionysii Syracusani tragœdiam accepisset emendandam, censoria virgula eam ab exordio totam ad vmbilicum vna litura circumduxisse. Quapropter iratus Dionysius ipsum in Latomias pertrahi iussit. Verum illinc amicorum precibus, & maxime Philisti historici, qui erat Dionysii propinquus, ac rogatu parentum, quorum liberos edocebat, ne longo tẽpore feriarentur, & a literis animum abduceret, est eductus. Cum vero iterum Dionysius poemata pronunciaret, ac Philoxenus auditor esset adhibitus, cunctis ea laudantibus, repente carminum tædio affectus, tamquã abiturus surrexit, petentique regi; Quonam? ad Latomias, respondit. Alias cum quosdam coctilium laterum opifices audisset sua male concinentes carmina, in illorum

Diodor. Sicul. l. 15. Girald. dialog. 9. Plutar. de fort. Alex. & de Tranquill. ani.

rum

rum lateres insiliens eos pedibus conculcauit, hoc simul dicens; [Vt vos mea, sic ego opera vestra corrumpo.]

Ptolemæus Flauius posterorum lectioni tradidit centuriam vnam collectaneorum, siue obseruationum in varios auctores.

RIchardus Gorræus Parisiensis in libellum, quem dicunt Pomponij Læti, de magistratibus Romanorum multa animaduertit.

Rogerus Rescius, cum Louanij celebre typographæū instituisset, vt erat singulari doctrina vir, Græcos auctores plurimos a se castigatos vulgauit, & quasi primus in illo orbe, vt apud Italos olim Aldus Manutius, protulit, & in manus legendos publicæ commoditati dedit. Huius munus excepit Theodoricus Langius Enchusanus Batauus, qui Burdigalæ annos multos fuerat ante professus, & Iulij Cæsaris Scaligeri, aliorūq. in illo tractu doctorum hominum amicitia floruerat.

Elog. Belg. dec. 3.

STatilij maximi Grammatici de singularibus apud Ciceronem positis testimonium Carisius affert. Idē in Catonem maiorem, atque in Crispum Sallustium est non pauca commentatus.

THeodorus Pulmannus Cranemburgius Prudentij opera emendauit, necnon Iuuenalis, & Persii Satyras, quibus annotationes applicuit. Purgauit etiam a mendis Virgilii, Horatij, Lucani, & Claudiani poemata. Insuper in XII. Suetonii Cæsares, præter lectionum varietates, quamplurima accurate notauit.

Thomas Rinerus, in Idelbergensi gymnasio publicus professor, Iuuenali, Persio, Lucano, & Quintiliano suis obseruationibus non modicam attulit lucem. Scripsit item dispositiones in aliquot Ciceronis orationes. Claruit a. 1540.

VVolfangus Anemecius M. Tullii Officia plus centum in locis castigauit, atque restituit, idemque in Virgilij Bucolica ex vtriusque linguæ scriptoribus scholia conscripsit.

Sed tandem eruntne a Grammaticorum commentarijs, & censura immunes, exemptiq. philosophi, medici, Iure-

Iureconsulti ? minime vero. Politiani auctoritas hæc est, cum ait; [Annon Philoponus ille Ammonij discipulus, idoneus Aristotelis est interpres? Quid non Grammaticus etiam Cous ille Xenocritus, & Rhodij duo, Aristocles, atque Aristeas, & Alexandrini item duo, Antigonus, ac Didymus, & omnium celeberrimus ille Aristarchus? Qui tamen omnes Hippocratis interpretati sunt libros, sicuti & alij, quos Galenus enumerat. Grammaticorum namque partes hæ sunt, quod alibi diximus, vt omne scriptorum genus, poetas, historicos, Oratores, philosophos, medicos, iureconsultos excutiant, atque enarrent.] *in Lamia.*

Asclepiades, Diotimi filius, Myrleanus, a prima vero stirpe Nicænus, Apollonij discipulus, Alexandriæ sub Ptolemæo versatus est; docuitque postmodum Romæ sub Magno Pompeio, & scripsit philosophicorum librorum correctiones, & alia. *Suidas.*

Eutechnij Græcā paraphrasim in Alexipharmaca, & Theriaca Nicandri, & in quædam Oppiani de Piscatione scilicet, ac venatione, libros seruari Venetijs legimus.

Politianus ipse commentarios diutine simul in ius ipsum ciuile, simul in medicinæ auctores multa vigilia meditatus est.

Quæ Laurentius Valla in Accursium præ ceteris, & Gulielmus Budæus in Pandectas iuris annotauit, aperta satis leguntur.

Vtinam ad nostram hanc vsq. ætatem; in qua, vt Horatius de sua dixit;

Scribimus indocti, doctiq. volumina passim, *lib. 2. epist.*

hæc duraret, vigeretque Criticorum auctoritas; indubitanter enim tantus scriptorum numerus, qui cornicatur, deblaterat, barbarizat, & solœcizat cū maximo Latinitatis, studentiumque detrimento, atq. contagione, aut tineas, opicosue pasceret mures, aut salsamentarijs vsui esset in dies.

Vu Eo-

Eorum, qui varia scripserunt, Academia VII.

HVcusque certos intra fines, vt in suo alueo Nilus, relati se continuere scriptores: hi vero de finibus egressi, eidem Nilo similes, cum per totam spatiatus Aegyptum stato tempore terram suis irrigat aquis, frugibusq. lætissimis reddit vberrimã, varietate rerum, quæ mundũ perornat, simulq. delectat vniuersum, eruditorum animos, tamquam opere picturato, pascere studuerunt.

Stephanus. ABron, Galliæ interpres, natus ex Bate vico, tribus Aegeidis, scripsit de festis, & sacrificijs.

Festus item & Nonius. Gell. l. 3. c. 3 Accij Grammatici Didascalon lib. 9. citantur a Carisio, & alijs, necnon corollariorum, & pragmaticorum libri, atq. annales, & index Plautinarum fabularum.

Stephanus. Alexander, Asclepiadis filius, cognominatus Grammaticus, libros omnis generis materiarum quadraginta duos composuit.

Anastasius Salensis pomeridianas habuit sessiones, in quibus Latinæ linguæ dignitas aduersus eos defenditur, qui illi Etruscum idioma, non conferre modo, sed etiã anteponere impudenter audebant.

Andreas Guarna Salernitanus Grammaticale bellũ descripsit, siue de bello inter Grammaticæ reges .i. Nomen, & Verbum, de principatu orationis.

Saud. ibid. Andreas Hoius Brugensis, primum literarum Græcarum, exin historiæ, & Humanitatis in Duacensi Academia regius professor, edidit tragœdias sacras, quibus titulus est, Matthæus, & Machabæus, siue constantia, item epitaphia quædam, in Ezechielem prophetam paraphasim poeticam lib. 6. Orthopœiam, siue de genuina pronunciatione linguæ Græcæ, atque Latinæ, orationes aliquot, & alia.

Sander. de scrip. Flãd. lib. 1. Antonius Siluius Dunhercanus apud Viluordianos in Brabãtia gymnasiarchus, ex cuius ludo insignes prodiere discipuli, Antuerpiæ a. 1580. typis vulgauit collo-

quia

quia puerilia cum Gallica, & Flandrica interpretatione.

Aristodemus, vel, vt alij, Aristeas nobilis Grammaticus fuit, qui a Varrone lib. 9. de lingua Latina producitur testis, quemque allegat Clemens in opere de ijs, quæ inuenta sunt.

Asinij Capitonis, doctissimi viri, epistolarum multarum, vno volumine comprehensarum, & multa ad rem Grammaticam pertinentia explicantium, in templo Pacis Romæ positarum, meminit Gellius. *lib. 5 c. 21. & l. 10. c. 26*

Athenæus Naucratita sub imperio M. Aurelij Antonini percelebris, Dipnosophistarum libris eos commemorat, qui inter veteres conuiuatores existimati sunt splendidi: quod opus tam varia, & vberi doctrina repleuit, vt apud Græcos Plinij Secundi nomen illi tribui possit. *Suidas.*

Atteius Philologus Hylen, suorum commentariorum opus, omnis generis coegit octingentos in libros, quamquam ex illis paucissimi extent. *Sueton. de ill. Gramm.*

Aurelius Opilius variæ eruditionis nonnulla volumina condidit, ex quibus nouem vnius corporis: qui, quoniam scriptores, atque poetas sub Musarum clientela esse iudicaret, non absurde, & scripsisse, & fecisse se ait ex numero, & appellatione diuarum. *Idem ibid. Gell. lib. 1. c. 25.*

Bartholomæus Barrientus Granatensis, Academiæ Salmanticensis Grammaticus perpetuus, mathematicis eousque deditus, vt magicæ superstitionis notã vix effugerit, atq. diluerit, libellos aliquot publicauit, Grammaticam scilicet syntaxim, limam barbariei, synonyma Latina, siluam annotationum, seu variarum lectionum, in somnium Scipionis commentarium, & alia. *Bibliot. Hispana class. 1. tom. 3.*

Bonauentura Vulcanius Brugensis, Lugduni Batauorum Græcarum literarum professor, e Græco in Latinũ carmen vertit Callimachum Cyrenæum, Moschiq. Syracusii, & Smyrnæi Bionis Idyllia: Idem emisit in lucem Aristotelem de Mundo Græce cum duplici interpretatione Latina, priore L. Apuleii, posteriore Gulielmi Budæi, quibus sua scholia addidit, & castigationes. Historiam quoque scripsit de tumultibus Belgicis ab a. 1556. *Sãd. de cla. Brugẽs. l. 1.*

vsq. ad 1577. item hymnos sacros, emblemata sacra, harmoniam poeticam. Pollionis Onomasticum correxit. corpus linguæ Latinæ composuit. Historiæ Gothicæ partes duas notis elucidauit, sicut & Isidori Hispalensis Episcopi originum libros 20. Martianiq. Capellæ de Nuptijs Philologiæ, & Mercurij libros nouem, aliaque conscripsit, & de Græco in Romanum sermonem traduxit.

Gell.l.7.c.2 et l.18.c.11 CAesellius Vindex, Grammaticus haudquaquam ineruditus, & homo pleraq. haud indiligens, celebratissimos ætate sua lectionum antiquarum commentarios emisit.

Columella l.9 c.2. C. Iulius Higinus veterum auctorum placita secretis dispersa monumentis industrie collegit.

Camillus Richerius, Ludouici Cœlij Rhodigini ex fratre nepos, patrui antiquarum lectionum opus recognitum, ac tertia plus parte locupletatum, studiosis legendum protulit, clarus a. 1540. *Ep. Cõrad.*

Cortesius Brana Mazaracæus Græcarum literarum, in publico Neapolitano gymnasio professor, c.a. 1604. de Græcæ, ac Latinæ Missæ consensu optime scribendo disseruit.

Pius II. c.71. DEmetrius Sceptius Troianam instructionem exposuit eodem tempore, quo Crates, & Aristarchus. Citantur eius opera a Strabone, Athenæo, & Stephano. *Strab.l.13.*

Demosthenes, genere Thracius, Iliadẽ Homeri, Hesiodique Theogoniam in prorsam orationem conuertit. *Suidas.*

Volaterr. Tarsenses fuerunt Diodorus, & Artemidorus Grammatici, quorum scripta extare dicit Pius II. in Asia minore cap. 92. & Strabo lib. 14.

Diotimus Atramytenus, qui Gargaris, in vrbe Troadis, docuit, lib. 65. variarum lectionum reliquit. *Stephanus.*

Donatus Veronensis, Francisco Petrarchæ charissimus, traduxit Eusebium de demostratione Euangelica.

lib.13.c.14. ELidis Grammatici veteris commentarium se legisse affirmat Gellius, cum de Monte Auentino extra pomœrium excluso, & post auctore D. Claudio recepto, & intra pomœrij fines obseruato, testimonium adducit.

Eli-

Eligius Vergerius, præter artem Grammaticam, Calendarium instruxit, idest libellum, in quo quid singulis cuiusque mensis diebus constitutum sit, breuiter tradit.

Emmanuelis Moschopuli Ecloga Atticarum dictionum, siue elegantiæ Atticæ, item Grammaticæ Græcæ methodus, de constructione nominum, ac verborum, & de accentibus liber, commentarij in Hesiodi opera, & dies, collectanea vocabulorum iuxta ordinem alphabeticum ex Philostrari imaginibus, de ratione examinandæ constructionis libellus, alius de prosodia, erothemata dialectica, commentatio in Quadranguli inuentionẽ, & alia manuscripta seruantur Viennæ in Imperatoris Bibliotheca. *Ep. Cõrad.*

Ennij Iunioris etiam de augurandi disciplina volumina quædam feruntur. *Sueton. de ill. Gramm.*

Epaphroditus Chæronensis, Archiæ Alexandrini alumnus, a quo institutus ad Modestum, Aegypti præsidẽ, peruenit, cuius filium Pitelinum erudijt, Romæ postmodũ claruit sub Nerone, & vsque ad Neruam, quo tẽpore Ptolemæus, Hephæstionis fili' vixit, alijq. multi doctrina celebres. Libros sibi bonos, exquisitos, minimeq. vulgares ad triginta millia cõparauit. Vniuersas diligebat disciplinas; sed maxime rerum gestarum cognitione gaudebat, cum ipse magnis rebus, multimodisque causis interfuisset & in omnibus miram naturæ fortitudinem, necnon inmutabilem suæ virtutis voluntatem ostenderet. Doctorum virorum atq. bene agentium amator fuit singularis, & adiutor; siquidem eius præcipue inuitatu Iosephus Flauius ad Antiquitatum Iudaicarum, bellorumq. opus describendum se armauit. Anno ætatis suæ LXXV. supremum vitæ diem obiuit, cum complures ingenij sui partus esset enixus, quorum commentaria in Homerum extare dicuntur. *Ioseph. in præf. antiq. Iudaic. Leonicus l. 3. c. 34. Mucius Pãsa 3. p. discur. 5. Suidas.*

Erasmus Heupelius, Grammaticus Brunegij, dialogum Luciani de Ambitione, & gloriæ cupiditate, paraphrastice reddidit a. 1549. Ingolstadij excusum.

Franciscus Ioannellus Calaber Terranouanus siluã satyricam Leoni X. inscripsit de conquestione temporum *Gualterius in m. s.*

porum Christianæ religionis, ac remedio adhibendo. Edidisse, & agendam tradidisse fertur Etrusco carmine in patria Passionem, atq. Resurrectionem D.N.I.Christi.

Ep. Cõrad. FranciscusMaria Grapaldus Parmensis Lexicon vtilissimum de partibus ædium fabricatus est. Dedit quoque siluã in dedicatione Parmæ Iulio II. Pont. Max. & scholia in Plautum.

Franciscus Priscianensis bonarum literarum, Græcæque eruditionis encomio coruscauit haud parum. Latinam linguam sic ab vniuersis discendam laborauit enixim, vt etiam patrio sermone regulas cõfecerit Grãmaticas ad Franciscum, Galliæ regem, quibus quantũ scholis proficiat, fateantur experti. Ciceronis epistolas familiares etiam vulgauit, earumq. simul artificium ostendit, & Dictionariolum Ciceronianum composuit. Volumen de regimine aulæ instituit, quosdamq. tractatus, quorum titulus est, Aulici status altitudo, Præcipitium aulicorum, & Præmium fidelium aulicorum. Floruit anno 1540.

GAudentius Merula Nouariẽsis Gallorum Cisalpinorum antiquitatem edito libro complexus est, Plautum item, Vitruuiumque annotationibus reddidit explicatos. Furta Terentij ex Plauto deprehendit, atque detexit dialogo, in quo reprehenditur Terentius, præfertur Plautus, Ciceronis aliquot phrases, & periodi examinantur, ipsumq. Ciceronem, atque Terentium quidam accusanr, alij defendunt. Insuper eius quædam ad Grammaticam, & Geographiam attinentia circumferuntur.

Sander. de claris Brugens. lib. 1. HAdrianus Chilius Maldeghemius Flander, ad D. Donatianum ludi primum magister, deinde Parochus, Græce, Latineque peritus in primis, versu Latino feliciter Aristophanis Plutum reddidit, & Luciani podagram posteriorem. Antuerpiæ apud Hillemium anno 1553.

Henricus Bebellius composuit de conficiendis epistolis, de abusione linguæ Latinæ apud Germanos, deq. proprietate eiusdem, annotationes, & limam in Mamotreptum

treptum

treptum, de magiſtratibus Romanorum, de nominibus artificum, & negotiatorum, de nominibus morborum corporis, & alia.

Hermippus Berytius, Philonis Biblij diſcipulus, a quo commendatus eſt Herennio Seuero, ſub Hadriano Imp. multum in eloquentia valuit, multaq. ſcripſit, quorum quinque volumina de Oraculis, & Somnijs, Tertullianus refert in libro de Anima. *Suidas.*

Horapollon ex Phænebytide pago Panopolitanæ præfecturæ Grammaticus, Alexandriæ docuit, ac demum Conſtantinopoli ſub Theodoſio, adeoque fuit in arte famoſus, vt gloria nulli veterum Grammaticorum ſecundus extiterit. Huius opera ſunt de lucis, & templis, & commentarij præter ceteros in Sophoclem, Alcæum, & Homerum. *Idem Suid.*

IAcobus Bedrotus Pludentinus, natione Germanus, vtriuſq. linguæ auctores, Argentinæ tanta cum laudatione profeſſus, vt Latio, & Attico cælo genitus crederetur, præfationem in L. Flori hiſtoriam, atq. Athenæi ſympoſiaca tantum reliquit, plura relicturus, niſi eum nobis immatura mors abſtuliſſet c. a. 1534.

Iacobus Gorſcius quinque libris egit de figuris, cum Grammaticis, tum Rhetoricis. item ex præſtantiſſimorum artis dicendi magiſtrorum ſcriptis, veterum, recẽtiorumq. præcepta dialectica libris decem elegantiſſime congeſſit, in aptiſſimum ordinem redegit, eaq. exẽplis illuſtrium, ſed Ciceronis potiſſime, nobilitauit.

Ianus, Gulielmi filius, Laurembergius, omni homo literatura nobiliſſimus, multam, atque præclaram in ſuo Antiquario poſuit operam: etenim in illo ex pluribus Latinæ linguæ proceribus alphabetica ſerie coadunauit quidquid redolet antiquitatem, & Archaiſmum, plurimi ritus populo Romano, Græciſque peculiares, exponuntur, & enodantur. Lugduni eſt id opus impreſſum anno 1622.

Iaſon Nores Cyprius ex quotidianis Tryphonis Gabrielis ſermonibus interpretationem in Horatij artem poeticam excerpſit, legendamque propoſuit cum eiuſ-

dem

dem tractatu de sphærica ratione. collegit insuper ex tribus Ciceronis libris de Oratore breuem, distinctamq. summam præceptorum de arte dicendi.

Sander. de scrip. Flād. lib. 2. Ioannes Castellius Cheluus Flander, Latini, Græciq. sermonis callentissimus, Grammaticæ artis institutiones prouulgauit, epithetorumq. farraginem typis Plantinianis a. 1573. Latine cōuertisse dicitur quædā veterū Græcorum epigrammata, & elaborasse in Hesiodi opera, & dies paraphrasim cum commentarijs.

Ep. Cōrad. Ioānes Gheesdalius Berchemius Aldenardinus apud Antuerpienses didascalus in Natalem D. N. I. Christi varij generis carmina condidit, & cum eis catechismū, seu capita doctrinæ Christianæ ad iuuandam puerorum memoriam, facili, atque perspicuo versu, item sticholo-giam, siue de syllabarum, carminumq. ratione lib. 2.

Ioannes Glaudorpius Monasteriensis annotationes fecit in familiares Cic. epistolas, & in C. Iulij Cæsaris, & Hirtij, vel Oppij commentarios. Familiæ Iuliæ gentis inter Romanas neutiquam postremæ, in quibus C. Iulij Tullij, & C. Iulij Cæsares regnarunt, ad veterum monumenta cognoscenda dexterius cōcinnatæ, ac de familia Antoniorum scripta edita habentur, item libellus distichorum prouerbialium elegantissimus, epigrammata, & carmina varia. Hic diem egit extremum a. 1564.

Ioannis Næuij Hondiscotani, qui fuit Ioānis Despauterij præceptor doctissimus, & pædagogij Liliensis præses apud Louanienses c. a. 1516. nihil aliud extare putatur, quam aliquot elegantes epistolæ Latinæ.

Sander. de clar. Brugens. lib. 1. Ioannes Otho Brugensis, Gandaui primum vtraque lingua iuuentutem informauit, hinc Duysburgi in Cliuia vixit, & docuit. Introductionem in Romanam historiam cum Sexti Rufi breuiario excudit. Vrbis Gandæ topographiam, atque chorographiam in publicum protulit. Latinitate donauit tria Plutachi opuscula, s. de Liberis educādis cum scholijs, de Complurium amicitia, & de Esu carnium, & alia.

IoannesPetrus Valla, Georgij Placentini filius, præfatus est in parentis opus de Expetendis, & fugiendis

rebus

rebus commentarios in Plauti comœdias emisit, vt a patre interpretante didicerat. Succidanea medicamenta, vulgo ascripta Galeno, in Latinum traduxit.

Iosephus Scaliger Iulij Cæsaris F. edidit coniectanea in Varronem de lingua Latina, & in eiusdem de re rustica notas. Ausonij poemata emendauit, illustrauitq. Tibulli, Catulli, Propertij opera recensuit, & in eos castigationum librum confecit. Vulgauit etiam P. Virgilij appendicem, cum commentarijs, & castigationibus in eandem. *Ep. Cōrad.*

Iudocus Velaræus Flander, Antuerpiæ ludimagister, cum Græcarum quoque literarum cognitione valeret, Homericos hymnos 32. prosa oratione transtulit in Latinos, Q. Calabri paralipomena Homeri, Coluthum Thebanum de raptu Helenæ, Palæphatum de non credendis historijs, Pharnutum de natura deorum, Luciani orationem de astrologia, Plutarchi libellos tres, de superstitione, de futili loquacitate, Quo pacto se quis citra inuidiam laudare possit. *Id. Sander. de scriptur. Flandr. l. 2.*

Iulianus Aurelius Lessigniensis de cognominibus deorum gentilium tres edidit libros, præter paraphrasim, & commentarium, quibus primam, secundamq. Horatij satyram explicauit.

Iulius Antonius Brancalassus, presbyter Lucanus e Tursio, discipulus Philippi Stellæ in ciuitate Tricaricēsi, a. 1608. dicauit Carolo Emmanueli, Sabaudiensium Duci, opus inscriptum, Philosophiam regiam, Medullā politicorum, Compendium artis regnandi, ex antiquis & recentioribus, profanis, & sacris auctoribus, qui tale argumentum tractarunt, contextum, cui artis Rhetoricæ compendium addidit.

Iulius Cæsar Scaliger, doctrina, eruditione, ac iudicio in omnibus, & sciētia, immortalē apud omnes affecutus laudem, lib. 13. egit de causis linguæ Latinæ, item de comicis dictionibus, & de Poetica libris 7. Commentaria quoq. fecit in Theophrastum de Plantis, in Hippocratem de Somnijs & Nobilium exercitationum lib. 15. *Ep. Cōrad.*

Iulius Modestus, Iulij Higini patroni vestigia secutus *Gell. l. 3. c. 9*

Macrobius l.1.c.4. in studijs, atque doctrina, de Ferijs opus elucubrauit, & aliud de Quæstionibus confusis.

Iusti Lipsij operum Syllabus hic est.

Historica sacra. De diua Virgine Hallensi liber. de diua Virgine Sichemiensi, siue Asprocolle liber.

Historica Romana, & externa. De magnitudine Romana lib. 4. de militia Romana lib. 5. Poliorcetica lib. 5. de amphitheatro Romano liber. de amphitheatris, quæ extra Romam, liber.

Saturnalium sermonum lib. 2. de Cruce lib. 3. de Vesta, & Vestalibus syntagma. de bibliothecis syntagma. Commẽtarij pleni in Cornelium Tacitum. Animaduersiones in Paterculum. Louanium lib. 3.

Politica, & Ethica. Politicorum lib. 6. Monita, & exẽpla politica lib. 2. de Constantia lib. 2. Manuductionis ad Stoicam philosophiam lib. 3. Physiologiæ Stoicorum lib. 3. Commentarij, & scholia in L. Annæum Senecam. Dissertiuncula apud Serenissimos Belgicæ Principes Albertum, & Isabellam Austriacos. commentarius perpetuus in C. Plinij panegyricum Traiano dictum. Leges Regiæ, & leges decemuirales.

Critica, & Philologica. Variarum lectionum lib. 3. Antiquarum lectionum lib. 5. Epistolicarum quæstionũ lib. 5. de recta pronunciatione Latinæ linguæ dialogus. In tragœdias Senecæ animaduersiones. Iudicium de Cõsolatione M. T. Ciceronis. Satyra Menippæa.

Apologetica. De vna religione liber, aduersus dialogistam Theodorum Cornhertium. dispunctio notarum Mirandulani codicis ad Corn. Tacitum, aduersus Luciũ. Reiectiuncula Sannionis cuiusdam Bataui pro diua Virgine Hallensi.

Epistolæ. Epistolarum centuriæ decem, Epistolica institutio, & alia.

Suidas. LAmpias, Plutarchi Chæronei filius, tabulã scriptorum sui genitoris de omni historia Romana, & Græca excepit, & ordinauit.

Laurentius Coruinus Nouoforensis Cracouiæ bonas *Ep. Cõrad.* literas est professus, & insignis in professione putatus c. a. 1495.

a. 1495. Compoſuit idioma Latinum. i. dialogos aliquot puerilium colloquiorum ad ludum fere literarum pertinentes. item coſmographiam, in qua dat in Ptolemæi tabulas introductionem, inſuper ſtructuram carminum, epigrammata, & carmina de Polonia, Cracouia, Sileſia, & Nouoforo.

Laurentius Gauderinus e Scylliano, Calabriæ oppido, Bononiæ cum eſſet bonarũ artium profeſſor, ibidem a. 1525. die vii. Nouembris decem libros epiſtolarum Latinarum, & iocoſarum typicis chalcographorum notis commiſit. *Gualterius in m. ſ.*

Laurentius a Quercu Gandauenſis, oculis a natiuitate captus, at ingenio, doctrinaque oculatiſſimus, in vtraque lingua verſatus, ætatem iuuentuti in patria erudiẽdæ impendit, nequenon orationes quaſdam, & carmina peperit. *Sander. de clar. Gand. lib. 2.*

Leodegarius a Quercu, regius Latinitatis præceptor Pariſijs, enarrauit Cic. orationem pro M. Cœlio. primã Agrariam, & de Optimo genere Oratorum. Ex optimis quibuſq. auctoribus epigrammatũ flores collegit, & Volatilium, greſſibilium, piſcium, & placentarum nomina. In epitomen redegit Ruellium de Stirpibus. ſcripſit etiã ſuper l. Antiqui. ff. ſi pars hered. petat. & alia. *Ep. Cõrad.*

L. Cœlius Lactantius Firmianus, Arnobij, clariſſimi Rhetoris auditor, adeo in eloquentia perfecte, ac nobiliter inſtitutus eſt, vt in arte dicendi ſuo tempore poſt Ciceronem facile principatum tenuerit. Primo Nicomediæ docuit; deinde ab Imp. Diocletiano ob ſcientiæ magnitudinem cum Fannio Grammatico Romam accerſitus aduenit, vbi cum aliquo tẽpore publice fuiſſet profeſſus, ad ſcribendum ſe denique contulit. Hac in re quãtum eruditionis oſtenderit, liquido apparet ex libris diuinarum inſtitutionum. de ira Dei. de Opificio Dei. epiſtolarum ad Seuerum lib. 2. ad Probum lib. 4. de Grammatico, & alijs, quæ ſoluta oratione cõtexuit. Verſu quoque de Paſſione, & Reſurrectione Domini cecinit, Phœnix vero Ethnici hominis eſſe videtur Card. Bellarmino. In extrema ſenectute vocatus eſt in Galliam a Conſtan- *Ado. Bellarm. & Hieronym. de ſcrip. Eccleſiaſt. & Trithem. Girald. dialog. 5. Platina in Euſebio. Suppl. chr. lib. 8.*

tino Magno, vt Crispum filium, neptemque Patriciam erudiret.

Lucius patria Tarræus, tres præclaros prouerbiorum libros compilauit, necnon de literis, & alia quædam Grammatica. Existimatus est hic etiam esse Sophoclis, & Apollonij interpres, & auctor libri de Thessalonica, qui allegatur à Stephano.

Idē Iouius. Idemq. Cœlius l.4 c.12 Ludouicus Cœlius Rhodiginus, quem Patauij, ac Mediolani maxima prouincialium frequentia cum laude, vel ob id, quod egregiam totius habitus dignitatem attulisset, e suggestu docentē audiuit magnus ille Iouius, multos antiquarum lectionum libros congregauit, qui eius ingentes vigilias, ingenijque opes ostendunt, & quos eruditissimi quiq. demirari non desinunt. Floruit anno 1510.

Suidas. MArcellus Pergamenus Rhetor, Hadriani Cæsaris tempore clarus, librum suum inscripsit, Hadrianum, siue de Regno.

Britannic. ī epist. dedi. Marinus Becichemus cum heroicis poetis supra relatus, Brixiæ, atque Rhacusæ publico ære conductus, humanitatis studia professus, septem quoq. variarum obseruationum libros composuit, epistolicarum quæstionum centurias duas, Virgilianas, & Ouidianas obseruationes, Christianæ historiæ libros 33. & alia.

Idem. Plato in Gorgia. Mytheci Syracusani tractatus sunt de condimentis obsoniorum, de Canibus, & venatione, atq. alijs rebus.

Ep. Cōrad. NIcolaus, Augustini Dathi filius, egit de laudibus eloquentiæ, de Officio, Scribæ, & carmina multa fecit in sui parentis laudem, cuius quoq vitam scriptis mandare cum cœpisset, morte præuentus non absoluit.

Sander. de scrip. Flād. lib. 3. PAulus Leopardus Isembergensis, Louanij Nicolao Clenardo, & Rogero Rescio, vtriusque lingoæ præceptoribus vsus, quantum in Græca, & Romana literatura profecerit, Hondiscotæ, & Bergæ testantur, vbi ludum habuit literarium annos non paucos, & ostendūt studiosis eius Miscellaneorum, atque emendationum volumina viginti omnifariæ doctrinæ, lectionis variæ, quibus accedunt vitæ, & Chriæ Aristippi, Diogenis, Demona-

monachis, Stratonis, Demosthenis, & Aspasiæ, Latio donatæ. Vitam pie, catholiceq. finiuit a. 1567.

Petrus Bullengerus, Latinarum, Græcarumq. literarũ professor, oratione sua quadam demonstrauit literarum præstantiam, dignitatem, & fructum eximium. *Ep. Cõrad.*

Petrus Pontanus Brugensis, Cæcus ab oculorum vitio dictus, Lutetiæ Parisiorum in media sui seculi barbarie claruit, præterq. supra dictam artem Grammaticam, scholia in Lucani Pharsaliam, carmen de obitu, atq. reditu Pacis, & alia posteris tradidit. *Sander. de clar. Brugens. l. 1.*

Platonius Græcus Grammaticus in Politiani Miscellaneis producitur testis. scriptum eius de Differentijs comœdiarum legitur initio Aristophanis impressi cum commentarijs.

Ptolemæus, Aristonici Grammatici pater, & ipse Grãmaticus, ambo Romæ profitendo se ostentarunt. Quæ a poetis peregrina dicta sint, quæ similiter dicta sint a tragicis, expositiones Homericæ, de Musis, & Nereidibus, in eius scriptis habentur. *Suidas.*

Ptolemæus Alexandrinus, cognomento Pindarion, filius Oroandri, discipulus Aristarchi, sex libris Homerica exẽpla tractauit; insuper egit de charactere Homerico ad Neotalidem, de Dictione, de Vtide Homerico, & de Asteropœo, cuius meminit Homerus. *Idem.*

RODulfus Radcliffus Hucciniæ, annos multos, vt in poetis diximus, professus cum pietate literaturã, scripsit etiam de puerorum institutione lib. 1. epistolarum ad tirones lib. 1. orationum extemporalium lib. 1. epigrammatum lib. 1. de triplici memoria lib. 1. Congregationem pacis inter Angliæ, & Franciæ reges lib. 1. locos communes lib. 1. de Lunæ defectione l. 1. de Sodomæ incendio tractatum, & alium de damnatione Ioannis Hussi, & alia multa.

Rumoldus Mortierius Duacenus, Parisijs, vbi literas profitebatur humaniores, impressorijs typis excudit orationẽ de Querimonijs literariæ professionis a. 1600. apud Iacobum Augustinum Thuanum. *Sander. de scrip. F. ãd. lib. 3.*

Se-

Suidas. SEleucus Alexandrinus de suo ingenio prodidit libros centum de Dijs, item de Synonymorum differentia, de falso creditis rebus, de Alexandrinorum prouerbijs, & alia miscellanea.

Id. Suidas. Girald. dialog. 7. Photius. Sopater Apamensis, vel potius Alexandrinus lib. 12. Eclogas variæ doctrinæ complexus est, opus admiranda eruditione confertum. Eiusdem quoque feruntur ad Alexandrum prolegomena in Aristidis Rhetoricam, quæstiones de componendis declamationibus in causis potissimum iudicialibus, & commentarij in Rhetoricam Hermogenis.

Suidas. Soteridas, Pamphilæ Epidauriæ maritus, posteritatis vsui dedit orthographiam, quæstiones Homericas, Commentarium in Menandrum, de metris, de comœdia, in Euripidem.

Cauitell. Valerian. l. 2. de lit. inf. Stephanus Niger ex municipio Casalismaioris in Cremonensi, Græcarum literarum studio nobilis, quas Mediolani per annos docuit multos, Theophrastum, & Pausaniam, vt Romano sermone loquerentur, effecit, floruitque in illa temporum calamitate, qua Vrbis turbulentis tot, tantisq. rebus vrgebatur militari insolentia, & impietate a. 1527.

Benenatus in vita. Ep. Cõrad. THaddæus Piconius, presbyter Collensis, ludum Grammaticum diutino tẽpore Neapoli exercuit magno præconio, quẽ illinc proficisci desiderans quiete victurus, Aloysio Antonio Sompano Sidicino tradidit. Opus quoddam composuit, & inscripsit, De itinere Christiani.

Trith. de vir. illustr. Theodoricus Gresemundus iunior Moguntinus, excellenti adolescens ingenio, tum carmine, tum prosa multa, & admiranda molitus est opera, Ciceronianam præsegerentia eloquentiam. Ioanni Abbati Trithemio Dialogum nũcupauit de septem liberalibus disciplinis, in quo has ipsas non minus diserte, quam erudite defendit, enucleat, atque commendat: cognoscitur etiam eius ingenij alacritas, & vena ex diuersi generis carminibus, & ornatissimis epistolis ad diuersos. Claruit anno 1495. ætatis suæ tunc xviii.

Val-

VAlgius Rufus in communem ſtudioſorum vtilitatem emiſit libros de rebus per epiſtolam quæſitis, auctoritate quorum Gellius, atque Cariſius vtuntur, & materiam imitati ſunt Ianus Parrhaſius, Alduſq. Pauli Manutij filius. *lib. 12. c. 3.*

Verrius Flaccus libros aliquot ſcripſit rerum memoria dignarum, quorum primum allegat Gellius l. 4. c. 4.

ZEno Myndius Grammaticus citatur a Stephano de Vrbibus.

Illuſtrium etiam ſine ſcriptis
Academia VIII.

HOneſtum, iuſtumq. fore putauimus hanc in Academiam complures magni nominis introducere profeſſores, eruditione, & auctoritate quorum, non modo antiqua, ſed recentior etiam ætas gloriatur. Et quãquam eorum ſcriptis minime gaudeant ſtudioſorum ingenia, cum cæleſte ſit munus immortalitatem nominis ſibi apud poſteros comparare monumentis librorum, non tamen debent merita laudatione fraudari. Primũ ob illuſtrem de ipſis factam mentionem; tum, quia fieri potuit, vt eorum plerique aliquando volumina digna compoſuerint, quæ ad noſtram ætatem, atq. notitiam neutiq̃ peruenerunt, vel temporum iniuria, vel hominum incuria, aut inuidia ſepulta, vel ab auctoribus ipſis non excuſa; deinde poſtremo conſiderandum eſt, quot diſcipulos, tot animata reliquiſſe volumina, qui, quaſi per manus alijs literarũ diſciplinas tradendo, etiam viuere glorioſe cenſendi ſunt.

AEgidius Houcanus Philologus, Pauli frater, Gordunæ iuuentutis didaſcalus fuit. Aperuere ambo ludum Græcæ, Latialiſque literaturæ Louanij ſpectabilem, ſed, an quippiam in lucem ediderint, ignoratur. *Sander. de clar. Gand. lib. 1.*

De Albino Brixienſi ludimagiſtro, qui c.a. 1528. in humanioribus maxime claruit ſtudijs, meminit Lucilius Philaltæus in epiſtolis.

Albutius Valienſis non obſcurus profeſſor, & auctor agno- *Martin. Polonus.*

Qu.l.2.c.15 agnoscitur anno imperij Augusti Cæsaris 38.

Alethius Mineruius, Alcimi Alethij filius, Attio Pateræ in Burdigalensi gymnasio successor, cum adhuc pene esset impubes, cathedram docẽdi ea dignitate sustinuit, vt mox prætextatus, & patris, & antecessoris sui Pateræ laudem æquauerit. Inde Romam veniens, Rhetoricam quoque professus est florentissime a. 358. tempore Donati, & Victorini, præceptorum Hieronymi.

Ausonius in prof. & ibi Scaliger. Suppl.chr. lib.9.

Alexander Trahea, Casinas sacerdos, iam inde a puero laudabilium, expetendorumq. cum doctrina morum ornare animum perfectione studuit: quapropter Caietæ in D.MARIAE Annunciatæ ludo erudiendæ adolescẽtiæ, tum Ariani ab Episcopo Alonso Herrera commissæ pueritiæ Latinas literas edocendæ conductus fuit. Inde Neapoli in Seminario minoris fuit gymnasij magister.

Pintus.

Aloysius Iustinopolit. Venetijs eodem tempore, quo Baptista Egnatius, & Victor Faustus, iuuentutem bonarum literarum studiosam, vir animo, probitate, ac modestia ornatus, erudiuit c.a.1528.

Anaxagoras III. Zenodoti discipulus, floruit sub Alexandro Magno.

Contaren.

Andreas Bononiensis ætate sua doctissimus Grammaticus, pater fuit Ioannis Andreæ, celeberrimi Iurisconsulti, qui claruit sub Pontificatu Ioannis XXII. & Ludouici IV. imperio a.1330.

Andreas Goueanus Lusitanus apud patruum, qui scholæ Barbaranæ præerat, Grammaticã primum, mox philosophiam professus, ab eodem scholæ ipsi tandem fuit præfectus. Quo munere cum laudabiliter fungeretur, Burdigalam a Decurionibus accitus fuit, ac venit a. 1535. gymnasioque Aquitanico præfuit. Ad extremum in patriam a rege suo reuocatus, quinquagenario maior in Lusitania Conimbricæ gymnasiarcha egregius ex hac luce migrauit v.Id.Iunias a.1548.

Bibliot Hispana class. 2 tom.3.

Antonius Eparchus Corcyrensis, inter eruditos Græciæ merito recensitus, Venetijs Græcum sermonem aliquando professus est. Denique reuersus ad suos in literarum professione consenuit.

Girald. dialog. poster.

Anto-

Antonius Iulianus, terra Hispania ortus, perquam fuit honesti, atq. amœni ingenij, doctrina quoq. vtiliore, ac delectabili, veterumq. elegantiarum cura, & memoria multa. Ad hæc, scripta omnia antiquiora tam curiose spectabat, aut virtutes pensitabat, aut vitia rimabatur, vt iudicium factum esse diceres adamussim. Romæ Rhetoricam docuit publice adolescentes non paucos, quorum vnus fuit Aulus Gellius. *Gell. l. 1. c. 4. lib. 9. c. 15. lib. 11. c. 1. lib. 18. c. 5. lib. 19. c. 9.*

Antonius Piouanus insignis Rhetor Cremonensis a. 1531. e vita profectus est. *Cauitellus.*

Apollonij duo, Malacus idest, & Molon, Alabandenses fuerunt, Meneclisq. Oratoris discipuli: verum prius Rhodum profectus est Malacus, ibique docuit, & post eum Molon, qui fuit Ciceronis, Cæsarisq. præceptor. *Strab. l. 14.*

Apsines Lacedæmonius professoris artium liberaliũ nomen adeptus est. Iuliani Cappadocis coæuus cum esset, honestatis amore accensus, ad illius gloriam aspirans, animos erigebat, & discipulos innumeros eruditione refertos habuit. *Eunapius.*

Aquila Grammaticus, simul & Musicus a Suida & Volaterrano inter illustres viros, de quibus ipsi meminerunt, habetur.

Archibius, Ptolemæi filius, Leucadius, vel Alexandrinus, ex ijs fuit, qui Romæ ad Traianum vsq. Imperatorem docuerunt. *Suidas.*

Atrometus Athenis literarum magisterium exercuit, Aeschinisque celeberrimi illius Oratoris pater fuit. *Plutar. in Rhetor.*

Augustinus Vecchionus, sacerdos Nolanus, illud in animo semper habuit, [Qui vera virtute præditus est, nihil spectat, nisi ve reip. prosit.] Vnde Neapoli multorum adolescentiam morum honestate, ac literarum delectu informare multos annos non destitit. *Pintus.*

BAlthassar Lamarus Laurianensis, res poeticas, præter liberalia studia, quæ profitebatur, in primis edoctus, Neapoli optimatum liberos instituit. *Idem.*

Bartholomæus Hermenzonus, Cremonensis Rhetor laudabilis, publice in patria docuit, non solum Grammaticas literas, verum etiam humaniores c. a. 1500. *Cauitellus.*

Theat. vitæ hum. Basilius Magnus, Cæsariensis Episcopus, passim Deo gratias agit, quod a parentibus Basilio Helenopolit. ludimagistro, & Eumele Cappadoce natus sit, quodque a Macrina nutrice, quæ superiori ætate Gregorium Neocæsariensem audiuerat, enutritus sit.

Sigon. lib. 5 hist. Bonon. Bononiensi gymnasio, vt maius adiungeretur ornamentum, Benus Florentinus, eximius, vt ijs temporibus, (anno idest 1218.) Grammaticus ad literas publice tradendas accitus est. Eius professionis formula eadem atque Iurisconsultorum erat. [Ego magister Benus Florentinus iuro, me nullo modo daturum operam, vt schola Bononiensis alio transferatur: & siquem id tentare comperero, me pro viribus impedimento futurum: sin minus Prætori indicaturum, neque alibi vllo tempore in Grammatica arte recturum.]

Martinus Polonus. Cercius Smyrnæus Rhetor in vrbe Roma Latine docuit anno imperij Octauiani tricesimo primo.

Eusebius in chron. Clodius Quirinalis Rhetor, genere Arelatensis, in eadem vrbe Rhetoricam profiteri cœpit Claudio imperium tenente.

Ausonius 1 professor. Crispus, & Vrbicus Latine, & Græce docti, vincta, solutaque oratione præcellentes, eloquio dulces, & copia dicendi, quasi torrentes fuerunt, necnon memoria adeo tenaci, & fida, vt quidquid fabularum, plasmatum, historiarumq. nouissent, integre callerent, & cum alijs docendo communicarent.

Danieli Clario Parmensi, optimo, doctissimoq. viro, bonas literas in vrbe Rhacusa publice profitenti, epistola Aldi Manutij data est Venetijs mense Iunio anno 1502. de nuncupatione impressionis Christianorum poetarum illi facta.

Demetrij XII. Erythræi Grammatici meminit Laertius in Demetrio Phalereo.

Garanini. Desiderius Derchia, Pompeius Mazzolanus, & Franciscus Fantoccius, IulijCæsaris Gottarellij auditores, fuerunt in literarum professione celeberrimi, atq. excellentissimi: ideoque sæpius extra patriam huius rei gratia honorifice sunt euocati.

Didy-

Didymus, filius Heraclidis Grammatici ex Mopso Ciliciæ vrbe, Grammaticus & ipse apud Neronem vixit, atque locuples factus est, cum esset quoq. musicus eximius, & ad cantica appositus. *Stephanus. Suidas.*

Dicæarchus Lacedæmonius Aristarchi discipulus fuit, eiq. non impar. *Id. Suidas.*

Diogenes quidam Rhodi profitebatur, cum ibi, antequam ad imperandum prouectus Tiberius esset, honorum satietatem, requiemq. laborum prætendens, amœnitate, necnon salubritate insulæ captus, immoraretur. Is disputare Sabbatis cum solitus esset, venientem Tiberium, vt se extra ordinem audiret, non admisit, ac per seruulum suum in septimum distulit diem. Hunc Romæ salutandi sui causa pro foribus astantem nihil amplius, quam vt post septimum rediret annum, admonuit Tiberius deinde Imperator effectus. *Sueton. in Tiberio.*

De Dionysio præceptore suo, ne tanti viri memoria exolesceret, scripsit Plato in principio dialogi de Philosophia, dicens, [Dionysij Grammatici ludum ingressus, iuuenes quosdam vidi honesta indole, claris ortos parentibus, cumq. ijs vna eorum etiam familiares.]

Diophanes Mitylenæus Gracchorũ fuit institutor, teste Cicerone in Bruto, cum ait; [Fuit Gracchus diligẽtia Corneliæ matris a puero doctus, & Græcis literis eruditus: nam semper habuit exquisitos e Gæcia magistros, in eis iam adolescens Diophanem Mitylenæum Græciæ temporibus illis disertissimum.] *Plutar. etiã in vita Gracchor.*

Ex Antiochia originem duxit sophista Diotrephes, & quidem nobilis, quem Hibreas Milasius, Orator sui temporis maximus, audiuit ætate Strabonis. *Pius II. c. 8 Strabo lib. 13. & 14.*

Dominicus Massarius, Casertanus presbyter, Marci Antonij de Ponte Iurisconsulti, Regijque Concilij Neapolitani Senatoris amplissimi, liberorum fidus fuit doctor, & ductor. *Pintus.*

Domitius vir doctus, celebrisque Grammaticus, Romæ scholam docendi habuit, natura satis melancholicus, & in discipulos acerbus, non secus atq. Beneuentanus Orbilius. *Gell. l. 18. cap. 7.*

Pintus. DonatusAntonius Micena, studijs plenus, moribusq. laudandus, in re Latina non modice eminuit, cum reliquis Neapoli tunc florentibus commemoratus.

lib.5.8.10. 13.& 14. senilium. Donato Apenninigenæ Grammatico nonnullas scripsit epistolas Fråciscus Petrarcha, & librum de Ignorātia suiipsius, & multorum nuncupauit.

Eunapius. EPiphanius, Iuliani Cappadocis coæqualis, e Syria oriundus, in diiudicandis quæstionibus peritissimus fuit, sed in dicendo remissus, ac languidus, & simul cum Proæresio in sophistica professione magnam laudem assecutus.

Hieron. in Suppl. ad Euseb. chr. Anno primo Olympiadis 285. Constantinopoli e vita migrauit Euantius, inter Grammaticos doctissimus, in cuius locum ciues Cretum aduocarunt ab Africa.

Eunap. in vita. Rogantibus Romanis Proæresium, vt proprium ad eos discipulum mitteret, Eusebiū Alexandrinum misit, qui cum vrbis Romanæ moribus congruere videbatur.

FAbricius Luna, bonus Rhetor, non malus poeta, & in erudiēdis pueris rarus, vixit ad a.1559. sepultusq. est iuxta Aloys. Antonium Sompanum Sidicinum in D.Christophori templo, Neap.

Pintus. Ferdinandus Alanæus Neap. Paulo Portarello non parum probatus, in eadem ciuitate docendo vtilis iudicatus est institutor iuuentutis, non in ijs solum, quæ ad literarum attinent cognitionem, sed etiam ad morū optimorum culturam c.a.1610.

Gell. id. l.2. cap.3. Fidus Optatus, multi nominis Romæ Grammaticus, Auli Gellij coætaneus, memoratur librum Aeneidos Virgilij autographum, mirandæ vetustatis, aureis viginti emisse in Sigillarijs. Erant Sigillaria vicus Romæ celebris, in quo res venum exponebantur, ibique vasa præcipua, & sigilla.

Paul. Diacon. l.6 c.7. Floruit Cuniberti regis tempore c. a. 760. in arte Grammatica Felix Diaconus, patruus Flauiani, qui fuit Pauli Diaconi præceptor, quemque rex tanta dilectione prosecutus est, vt ei baculum, argento, auroque decoratum, inter alia suæ largitatis munera donarit.

Franciscum Philomusum, qui Veronæ luculentissimus

mus professor docebat Rhetoricam, Pierius in suis extollit epigrammatis.

Franciscus Vrsonus a Pisticio, præter Grammaticā, quam docebat in patria, fuit Etrusca poesi non infecundus; de quo hoc mihi quondam narrauit noster Simon Nobilis. Erat c. a. 1590. summa rei frumentariæ penuria: propter quod ciuitati Neap. Prorex prouidere volens, per prouincias destinat viros, qui iuxta pragmaticam sanctionem a singulis frumentorum professionem accipiant. Exequuntur quidam apud Pisticianos id valde insolenter. Mittunt Neap. publico nomine Vrsonum, vt alimoniæ extractionem deprecetur. Dato ei aditu, oblatisque tetradecastichis rhythmicis, erudite postulationem continentibus, Prorex eius versibus, & oratione captus, postulatis indulsit.

GAbinus, Rhetor celeberrimus in Gallia docuit a. Domini 79. & octauo imperij Vespasiani. *Mar. Scot.*

Ad Gilbertum Grammaticum Parmensem de scholastica disciplina scripsit epistolā Franciscus Petrarcha. *lib. 7. ep. 17*

Guidus Grammaticus Perusiæ profitebatur, cum illuc peruenit Ioannes Antonius Campanus, a quo elegia laudatus est, vt ipsius iniret amicitiam: at ille Campani doctrinam, & eloquentiam expertus, publice amplius legere non est ausus. *Faern. i vita Cāpani.*

HEliodori Rhetoris Græci meminit Horatius. *lib. 1. ser. 5.*

Herculanus, Ausonij poetæ ex sorore nepos, & discipulus, particeps, & pene successor cathedræ Burdigalensis fuisset, nisi in ipso iuuentutis flore ad immaturum vitæ exitum esset vocatus: vnde ab auunculo inter celebres Grammaticos connumeratur. *Id. Auson. in profess.*

Hermodorus Zacynthius, Iani Lascharis alumnus, atque discipulus, aulicam vitam pertæsus, in patriam redijt, & cum quæ a Græcis, & quæ a nostris prodita sunt, præclare teneret, vtriusque linguæ eruditionem eleganter professus est ætate Giraldi. *Girald. id. dialog. post.*

Hierax Alexandrinus ludimagister, Cyrilli Episcopi conterranei auditor ita studiosissimus, vt nihil aliud libentius faceret, quam ex illius doctrina pendere, & plau- *Hist. Trip. lib. 11 c. 11. Nicephor. l. 14. c. 14.*

sus

ſus ad eius ciere ſententias,perpugnax quoque ei patrocinium præſtitit in perſecutione,quam ab Oreſte,Alexādriæ præfecto,ſuſtinuit. Floruit ſub imperio Theodoſij iunioris,& Valentiniani III.

Itinerar. Ital p.1. Hieronymum Gualdũ ijs artibus, quæ nomen ab humanitate acceperunt,Vicentiæ inter ſuos æquales excelluiſſe proditum eſt.

Valer. l. 2. de lit. infel. IAcobus Conſtantius Fanenſis, vir, & doctrina, & integerrima probitate inſignis, qui diutiſſime docuerat, Piſauri cum honeſtiſſima conditione profiteretur, in Mediceum incidit bellum. Veritus autem Laurentij Ducis potentiam, rebus præcauens ſuis, in arcem Mondulforum munitiſſimam omnia ſua ſeruanda tranſmiſit. Sed arce cum rebus omnibus per hoſtium licentiam direpta,Iacobus tãtum ex amiſſione irrecuperabili ſcriptorum ſuorum mærorem,& animi angorem contraxit, vt morbo, eaque cura confectus,huius quoq. lucis vſuram amiſerit.

Pintus. Iacobus Sanſeuerinus,Lucanus ſacerdos, quantum inope fortuna oppreſſus,tantum diuite literatura ſubleuatus,ea animi modeſtia fuit, ac libertate,vt,ne in aula Principum aſſentaretur, vulgarium hominum pueros potius docere voluerit,certa,tutaq.præmij ſpe,quàm auras inanes,fumoſque procerum anxietate aucupari Diogenis in hoc,non Ariſtippi ſecutus opinionem.

Ianinus Placentinus tempore Franciſci Petrarchæ floruit,cui etiam amiciſſimus fuit,vt patet ex epiſtola 7. Senilium lib. 15. qua ad eum ſcribit de illo Peruſino ſene Grammatico, & poeta, qui ad Pontremulum literas docebat,& deſiderio ipſum Petrarcham, tunc celebrem, alloquendi,Neapolim venit,eoq. non reperto, tãdiu iter ſibi faciendum ſtatuit, donec voti fieret compos,vt tandem factus eſt Parmæ,vbi humaniſſime exceptus eſt.

Id. Pintus. IoannesDominicus Andreotta, ſacerdos fuit e Lucania, qui diuturno hoſpitio vrbem Neapolitanam incoluit,vir in dicendo elegans, in exiſtimando admodum prudens,arrogantiæq. contemptor.

IoannesBaptiſta Peralta Valentinus a.1629. Neapoli deceſ-

decessit e vita, vbi multos annos in Regio gymnasio Rhetoricæ artis professor publicus fuerat, & valde eruditus, vt eius retulerunt auditores, & nosipsi cognouimus aliquid.

IoannesFranciscus de Nicolais Surrentinus in patria diutissime Grammaticam professus est ita vtiliter, vt quotquot iuris, medicinæque doctores, aliarumq. scientiarum, & artium eo tēpore illuxerint, omnes illius eruditionis fuerint alumni, præcipue vero IoannesVincentius Mastellonus e Plano, qui clarus a. 1625. in professione literarum magistro minime fuit inferior.

Ioannes Musonius ex vico RupisIani, Rhetor egregius, in Cremonensi ciuitate humaniores literas, & studia publice docuit, ac tandem die quarto Nouembris a. 1561. ab hominibus demigrauit. *Cauitellus.*

IoannesPetrus Marchesonius, in quo doctrina fuit singularis, summa probitas, vis dicendi, tam admirabili claruit facultate docēdi, vt duo eius disciplinæ alumni, scilicet Franciscus, & Iacobus, Simonis Bossij, Mediolanensis patricij, Senatorisque filij, cum vix tertiumdecimum annum agerent, eam funderent orationem, quæ splendorem, quæ dignitatem, quæ admirationē haberet. *Farnesius append. 2.*

Ioannes Taberius Rouatensis, vir vnus post hominum memoriam simul inter doctos longe optimus, simul inter bonos vtriusq. linguæ cum primis doctus, erat etiam in pensitandis, æstimandisque omnibus scriptis emunctissimæ naris, ac prorsum (vt aiunt) Lydius lapis. Hoc præceptore Brixia luculentissimi sideris instar, iucundo splendore præfulsit. Huius item inter ceteros discipulus fuit Augustinus Saturnius Lazaroneus Buennas, cuius de re Grammatica valde bene meritus est Mercurius Maior. *Saturn. idē in sua Grāmat. lib. 10. cap. 10.*

Iucundus Burdigalensis, Leontij frater, Ausonij poetæ amicus, & sodalis, cathedram profitendarum literarū obtinuit, immo vsurpasse dictus est, adeo tam nobile professoris nomen amauit. *Ausonius in professor.*

De Iulio Genitore, Latino Rhetore, viro emendato, graui, & eloquētiæ summæ, qui discipulos moribus primum *l. 3. ep. 3. 11. lib 7. ep. 30. lib. 9. ep. 17*

mum honestis, tum dicendi arte informabat, quæ male sine moribus discitur, laudabile profert Plinius iunior in epistolis testimonium.

Pintus. LEonardus Antonius Brunus assidua exercitatione literarum immortalem fere suo nomini laudem acquisiuit.

Suidas. Leonas Isauricus Alexandriæ inter professores inclaruit, qui non eruditionem modo suam Proclo impertiuit, sed conuictorem habere voluit, Aegyptiq. magistratibus notum reddidit.

In profess. Leontius cognomento Beatus, festiuus homo, Ausonij in iuuentute socius, Burdigalensem quoque suggestũ ascēdit ad publice docendum, vt idem narrat Ausonius, qui Grammaticos etiam Latinos Burdigalenses, Philologosque recenset Macrinum, Phœbitium, Concordium, Sucuronem, Ammonium, & Anastasium, qui Pictauos edocuit.

Pintus. Lucas Antonius Græcus, cum apud Castellucianos ciues docendo nihil inde lucri hausisset, quod omnibus fere, qui in patria scholam habent, contingere solet, vel ex nimia aliquorum potentia, vel ex imprudenti multorum fiducia, vel ex eorundem docentium infructuosa verecundia, Neapolim se cōtulit, ibiq. apud D. Ferdinandũ Cardonam, Sinuessanorum Ducis fratrem, atque apud Aquariæ regulum, priuatis studijs ex ea, quam professus est, arte expectatos fructus percepit.

Idem. Lucas Antonius Siphannus Neap. Carolo Pinto summa familiaritate coniunctus, in eadem ciuitate publice bonas professus est literas.

Idem. Lucas Pascharellus sacerdos, vir vrbanitate mira expolitus, auctoritate Alfonsi Galeotæ commendatus immodice, cum summam in re literaria cognitionem haberet, e suo gymnasio plerosque ad publica auditoria discipulos frequenter dimittebat; adeo in illis optime instruendis sedulus erat, ac vtilis.

Girald. dialog. prior. Lucas Ripa, qui & Luceius Regiensis, inter ceteras ingenij dotes ita syllabarum moras, & tempora percalluit, vt cognomentum Magistri syllabarum illi vulgo fuerit propterea inditum. Lu-

Luciolus Rhetor Burdigalensis, Ausonij perquam necessarius, erga omnes comis, & placidis moribus, magna fuit facundia præditus, atque doctrina, siue carmine, siue libera oratione diceret, cum Burdigalæ profiteretur. *Auson. in professor.*

Lucius Taberius Hiera docuit præter ceteros Brutum, & Cassium: nec desunt, qui tradant tanta eum honestate decoratum, vt Syllanis temporibus proscriptorum liberos gratis, & sine mercede vlla in disciplinam receperit. *Sueton. de ill. Gramm.*

MAio quidam presbyter, atq. Grammaticus, vltra professionem tantæ integritatis est habitus, vt Casinense monasterium, & nonnulli optimates litigantes super possessione multorum censuum, ad quos nimirum spectaret, in eius fidei testimonium sua iura deponerent. *Chronic. Casinens. lib. 1 c. 57.*

Marcellus, Marcelli filius, Burdigalam patriam ob genitricis asperitatem relinquere coactus, Narbonem peruenit, vbi a nobili Clarentio filiæ coniux attributus est. Mox aperta schola, prætextatorum pubem, discentesque multos habere cœpit ad ipsius doctrinam confluentes. Quapropter non mali Grammatici nomẽ, diuitiasq. non paucas est consecutus. *Auson. in profess.*

MarcusAntonius Liberalis, Latinus Rhetor, clarus a. D. 53. Claudij vero Imperatoris nono, grauissimas cum Vicẽtino Palæmone Grammatico exercuit inimicitias. *Euf. in chr. Girald. dialog. 4.*

MarcusAntonius Turcus vnus est ex veteribus Grãmaticæ professoribus, quorum apud ciues Pomaticanos adhuc viget laudabilis memoria, quemadmodũ & Manfredi, atque Dominici Rhodij: nostra autem ætas inter Illustres aliquem obtinere locum vidit IoannemCamillum Falconẽ, Thomã Motulã, Nicolaum Russum, qui docuerunt in patria; IoannẽDominicum de Mucijs, qui diu Bernaudæ, & Acherontiæ, diutius Venusiæ, & aliquo tempore Grauinæ; Fabriciũ Moranũ, qui Neap. per annos 30. commoratus, primum publice, tum in domibus nobilissimorum equitum; & Horatiũ Trichinellã, qui & ipse olim apud Milonicenses, & Ferentinos, iam tandem abhinc aliquot annis apud Pisticianos.

Marci Gualteri, Grammaticæ professoris, obitum ad

doctores Academiæ Neapolitanæ scribens Petrus Blesensis ita deplorat; [De seculo nequam, & valle miseriæ ad scholas florentis patriæ Grammaticorum eximius consocius noster, & frater M. Gualterus nouiter euocatus, ab oculis nostris pertransijt, velut vmbra, immo euasit: ad cuius transitum studij Parthenopes obscuratus est Sol, & Luna versa est in eclypsim. Nam ars Grammaticæ, quæ Lunæ vocabulo designatur, priuata decoris radijs, sedet in tenebris. Est, quod non sine dolorum aculeo dicimus, Grammaticæ artis nouiter extincta lucerna, & desiccatus est fons irriguus, frugifer Euphrates, M. Gualteri: Quid facient parietes cùm corruit fundamẽtum? quid infelix Grammatica orba parente suo?]. *Epist. 171. & 172.*

Marcus de Paulis, cui cognomentum Tartessij fuit, Rhetor clarissimus Cremonæ in publico gymnasio humaniores professus est disciplinas a. 1360. *Cauitellus.*

Matthæi cognomine Presbyteri e Casalinouo Hidruntinæ prouinciæ adeo perstrictim prosequi recordationem grauissime fero: multa enim, & magna de illo, & de alijs eruditis magistris, quibus totus ille tractus abundat, ciuis quidam se mihi relaturum aliquando promisit, quem amplius non vidi.

Grammatici e Nysa Cariæ memorabiles fuerunt Menecrates, Aristarchi discipulus, & Aristodemus eius filius, quem in extrema senectute Strabo admodum iuuenis audiuit. Item Sostratus Aristodemi frater, & alius Aristodemus eius consobrinus, qui Pompeium Magnum instituit. *Plin. II. c. 81. Strab. l. 14.*

Musonius circa a. D. 60. eruditionem suam profitendo manifestauit. item Musonius alter, quemadmodum in sophistica fuerat Eusebij Alexandrini discipulus, sic & in cathedra docẽdi Romæ successor: quamquam post, imperante Iuliano Apostata, fuit ab eo munere exclusus, eo quod Christianus haberetur. *Contaren. Eunapius in Proæres.*

NAzarius Rhetor Romæ gloriosissime docuit sub Magno Constantino. *Mar. Scot.*

Neocles, Epicuri philosophi pater, quem & Sami, & in vrbe Teia educatum ferunt, adolescentem vero Athenis *Cic. 1. de nat. deor. Strab. l. 17.*

nis egisse, cum agellus eum non satis aleret, ludimagister fuit, Menandro comico æquæuus.

NicolausFranciscus Torres, presbyter e Spina aurea ortum deducens, Neapoli apud plurimos equestris ordinis viros, Anxani in Seminario Latinarum literarum doctor extitit: anno vero Domini 1610. apud Iacobum Salutium I.C. præstantissimum, Fiscique Regij patronũ, liberis eius instruendis detinebatur. *Pintus.*

Nicolaus Montanus Bononiensis, eruditissimus vir, nobiles pueros erudiendos suscepit in vrbe Mediolano, quorum quatuor nobilissimi erant, nempe Galeatius Sfortia, IoannesAndreas Lampognanus, Carolus Vicecomes, & Hieronymus Olgiatus. Galeatius Dux Mediolanensium effectus, memor verberum aliquando sibi a præceptore inflictorum de patris Francisci iussione, præceptorem ipsum iam senem catomis cædi mandauit lege talionis, vindictæque cupiens. Quod iniquissimo ferens animo Nicolaus, Ioannem Andream, Carolum, & Hieronymum, quibus ob egregiam indolem virtutis plurimum indulgebat, veterum exemplis ad tyrannidẽ Galeatij vindicandam, & patriam seruitute liberandam animauit. Propter quod die Natalis Christi Galeatius ad ædem D.Stephani sacrorum causa profectus, a coniuratis illis adolescentibus xxxiii. ætatis suæ anno fuit occisus, impietatis, simul & tyrannidis pœnas expendens anno 1477. *Brutus l. 6. Corius p. 6. Iouius in Galeatio. Cauitellus. Tursell. l. 10. epit. hist.*

Niger quidam fuit, qui in Gallia Rhetoricam docebat. Is cum spinam piscis fortuitu deglutisset, Rhetorq. alius peregrinus aduenisset declamaturus, erubescens videri se illi concedere, adhuc spina inhærente declamauit. Verum graui, & dura inflammatione insecuta, doloris impatiens incisionem altam foris accepit, per quã spina foris quidem euulsa est, at vulnus, quod sæuum eua sit, atq. destillans, hominem absumpsit. *Plutar. in præcep. pol.*

OLbius, magister liberorum Nicogenis, Aeolidum opulentissimi, fuit, qui quondam mente commotus, quasi vaticinans exclamauerit; *Plutar. in Themist.*

Nocti consilium, vocem da, victoriamque.

Quo versu Themistoclem, qui apud eum hospes erat, & vitæ periculo proximus, admonuit, vt fuga sibi consuleret.

Sueton. de ill. Grām. Orbilius Beneuentanus reliquit Orbilium filium, ipsumq. Grammaticæ professorem.

PAlladius quidam in vrbe Romana Rhetoricis præceptis iuuentutem informabat, vt in epistolis Symmachus, & C. Sidonius Apollinaris testantur.

Paris Susanus Tramontanus fuit in Grammatica profitenda diligens: vnde ad illum ex septendecim eius oppidi suburbijs per annos fere quinquaginta auditores supra centum conuenire soliti fuerunt, quorum multi ex eius ludo ita optime imbuti prodierunt, vt in vrbe Neapolitana etiamnum aduocati, iudices, magistratus, concionatores, aliarumque professionum notabiles esse dicantur. Huic Ascanius Lucianus, tamquam præceptori meritissimo, carmina quædam dedicanda censuit, & epistolas. Huius quoq. discipulus fuit Iulius Cardamomus, & post mortem in docendo successor haud inæqualis, qui cum longo tempore seueritate Orbiliana, atq. vtilitate literaria professus esset, patriamque ciuibus eruditis ornasset, munissetq. c.a. 1630. excessit e corpore.

Idem Eunapius in vit. Parnassius, Eunapij synchronus, doctoris munus impleuit inscenso solio, quamuis paucos, quorum numerus iniri facile poterat, discipulos habuerit, nomine tamen incelebri minime fuit.

Parthenij Grammatici meminit Suidas in Dionysio Alexandrino, cuius fuit auditor, & alius est a poeta; ille enim sub Tiberio Augusto extremum halitum efflauit, hic Flauiorum, & Traiani ætate vixit.

Bibliot. Hispana class. 4 tom. 3. Paulus Saxia, ex patria Roncilione, cui disticha illa moralia Michael Verinus discipulus nūcupauit, Grammaticam, Rhetoricam, poeticamq. docuit Romæ.

Pocciant. Petrus Migliorottus Latina, Græcaq. lingua non mediocriter informatus, Florentiæ in vtraq. discipulos sibi persimiles habuit c.a. 1560.

Pintus. Philippus Antonius Leo, Lupiensis sacerdos, in vrbe Nea-

Neapoli eorum, qui vtriusque sermonis eloquentia antecellebant, vsus consuetudine, tantum sibi doctrinæ cõparauit, vt alijs in ipsa tradenda multum profuerit.

Inter sapientes, quos ad suas cenas admisit Athenæus, quatuor etiam illustres Grammaticos adhibuit .i. Plutarchum, Leonidam Eleum, Aemilianum Maurusium, & Zoilum, quorum eruditione varia datum est conuiuarū sermonibus condimentum, præter alios artis eiusdem professores, qui, cum occasio postulat, producuntur.

Polemon Laodicensis Smyrnæ docuit, Aristidis Oratoris magister sub Traiano, obijtq. anno suæ ætatis 56. *Suidas.*

Poninus Grammaticus Placentinus Frācisci Petrarchæ amicus fuit, quemadmodū seniles epistolæ indicāt. *lib. 15. ep. 6.*

Princeps quidam nomine, adolescentulo Suetonio, alternis diebus declamare, alternis disputare, nonnullis vero mane disserere, post meridiem, remoto pulpito, declamare solitus erat. *Id. Suet. in ill. Gramm.*

Procilius Grammaticus sua tempestate fuit illustris, vt Seneca testatur, atque Lampridius. Hic, aut alius eiusdem nominis, multa scripsit, quorum lectione magis quā Dicæarchi Siculi delectabatur Atticus Ciceronis. *P. Manut. in comm. l. 2. ep. 2. ad Attic.*

Protheus Zeugmatites literarum doctor fuit, cuius meminit Stephanus in Vrbibus.

SCipio Puteusuinus Neritonensis Salentinus, in quo nō mediocriter Græcorū, & philosophorum lumina colluxerunt, in patria primorum natos erudiens annos non paucos, Orator, atque poeta, de Latina, & Etrusca lingua optime meritus, Neapolim inde venit, vbi inter æquales non inferioris conditionis locum est assecutus. *Pintus.*

Scopelianus Clazomenius sophista, Nicetæ discipulus, imperante Nerua floruit, & Smyrnæ professus est. *Suidas.*

Scribonius Aphrodisius, Orbilij seruus, & discipulus, a Scribonia, Libonis filia, quæ prior Augusti vxor fuerat, redemptus, & manumissus, docuit quo Verrius Flaccus tempore, cuius etiam libros de Orthographia rescripsit. *Sueton. de ill. Gramm.*

Tiberius Cæsar, cum soleret ex lectione quotidiana quæstiones super cenam proponere, comperissetque Seleucum Grammaticum a ministris perquirere, quos quo *Idem in Tiberio.*

que

que tempore tractaret auctores, atq. ita præparatum venire; primum a contubernio remouit, deinde etiam ad mortem compulit. quod mirum non est, si eiusdem odiũ, crudelitatem, impietatemq. perspicias in matrem Liuiã, in filios Drusum, & Germanicum, in nepotes Neronem, Drusum, Caium atq. Tiberium.

Cic. in Philippic. Sextus Clodius Siculus Romæ Latinæ, Græcæque eloquentiæ professor, ob excellentiam, quam docendo habere præseferebat, dignus habitus est, qui M. Antonij Triumuiri præceptor, & familiaris eligeretur, a quo post deinde congiarium accepit.

Eunap. id. in vita. Sopolidis auditor fuit Eunapius. Sopolides iste dicẽdi genus ad prisci seculi characterem, & formulam effingere conatus est, filiumque habuit, qui magisterij solium conscendisse quoq. refertur.

Text. ī Off. Sosibius Grammaticus fuit Laconicus, excellensque in profitendo putatus.

Auson. in profess. Staphylius Rhetor, ciuis Anscius, Ausonio poetæ charissimus æque ac parens, & auunculus Aemilius Arborius, Grammaticam callens artem iuxta Terẽtium Scaurum, atq. Valerium Probum, historiasque Liuij, & Herodoti, ac tandem doctrinæ rationem omnem cognitam habens, vt alter Varro, aurea quoque mente fuit, alienus ab ira, omni dolo vacuus, & ad pulcram senectam, placidumq. vitæ finem peruenit.

Eus. in chr. Mar. Scot. Statium Vrsulum Tolosanum, per omnem Galliam docuisse Rhetoricam sub Neronis imperio scribunt.

Thalassum, Grammaticum Latinum Ausonius, suum in pueritia doctorem, cum reliquis Illustribus recenset.

Philostrat. Theodotus, Herodis Attici contemporaneus, præfuit Atheniensium scholæ.

Herodotus in vita Homeri. Thestorides quidam in Phocæa literas docebat, cum illuc peruenit Homerus, cui egestate presso victum eo pacto suppeditauit, vt meditata carmina sibi describenda permitteret. Quo facto, Phocæa relicta, in Chium cõcessit, vbi erecto ludo carmina illa pro suis euulgauit, & laudem, & fructum non vulgarem sibi parauit.

Tho-

Thomas Hidus, natione Anglus, canonicus Vuintoniensis, ibidemq. supremus aliquando scholæ Vuiccamicæ magister, eodem tempore, quo Ioannes Marshallus, eiusdem scholæ magister inferior fuit. Erat Hidus integerrimæ vitæ, magnæ grauitatis, ac seueritatis, diligens virtutum excultor, vitiorum osor, omniumq. sectarum, & hæresum hostis capitalissimus. Duaci deniq. vii. Id. Martias a. 1597. morte deletus est. *Pitseus.*

Thomas Platerus Basileæ inter sui temporis Grammaticos princeps existimatus est. *Theatr. vitæ hum.*

Capuæ in ædibus Comitum Palenæ hoc legitur epitaphiū; [TI. Claudio Laconi Grammatico Græco Claudia Vera marito benemerēti fecit, cum quo vixit annis xxvi. *Peregrinus dixit.*

Tiberius Victor Mineruius Burdigalensis Constantinopoli, Romæ, atque in patria Rhetoricam publice profitendo tantum excelluit, vt alter a Quintiliano, & docendo, & declamando illa ætate iudicatus sit. Memoria viguit pene incredibili, cum semel, siue audita, siue lecta, nunquam illi exciderint. Fuit mente non liuida, sermone blando, salibusque condito. Mensa vsus frugali ad Lx. annum vitam produxit, clarus c. a. 350. *Auson. in professor.*

Titus Castricius, Rhetoricæ disciplinæ doctor, Romæ principem declamandi, & docendi locum habuit, summa vir auctoritate, grauitateque, & ab Hadriano Imp. ob rarum eruditionis thesaurum, & morum probitatē, summopere dilectus, atq. spectatus. Ex huius auditorio Romā nonnullos habuit Senatores. *Gell. l. 11. c. 13. lib. 13. cap. 20.*

Traianus Taruisinus, homo sane doctus inter ceteros suisit æquales: namque non his modo literis, quas nostræ linguæ scriptoribus pertractandis præclara laudatione professus est, sed multiplici etiam fuit disciplinarum genere eruditus.

Victorinus subdoctor Burdigalensis antiquarum legum, rerum, & reconditarum historiarum scrutator diligentissimus, & professor, cum nondum Romanarum lectioni, neq. Ciceronis, aut Virgilij operibus se dedisset, Romanis in oris, ad quas de Siculo littore transierat, viuere desijt. *Auson. in professor.*

Mu-

Mulierum eruditarum Academia IX.

Arnigius vigilia 6. Plato l. 5 de rep. & l. 7. de legib. & in Timæo. Rhodigin. l. 7. c. 53. & l. 8. c. 1.

CVm ingenij acumen ex frigidiori sanguine, puraq. cerebri substantia, vt physici docent, proueniat, mulieribus certe non minus, & fortassis etiam plus ingenij inesse putandum est, quam viris ipsis. Vidit hoc antiquitas, quæ nouem Musas, earumq. præsidem Mineruam virgines esse confixit. Itaq. non natura, sed fortuna tantum, atq. occasione separantur a viris, quod non fuit a Platone probatum, qui feminam, & virum æque ad omnia aptos esse iudicauit. Nam omnium quidem operum natura compos est femina, omnium & vir est compos; in omnibus autem imbecillior femina: verum mulieres multæ multis viris ad multa præstantiores. Ideo præcepit, ad hoc vt mulieres ad custodiam ciuitatis sufficientes euaderent, non alia opus esse disciplina, quam & qua viros ad idem instruebat; præsertim cum eadem reperiatur in vtrisque natura. Accedat institutio, atque eruditio, & feminas doctas, eruditasq. cum viris disputare numero pariter, ac doctrina videbimus, vt aliquando successit, & apud probatos inuenitur auctores, ex quibus vnaquæq. professio suas illustres sibi delegit. Eãdem nos imitantes industriam, aliquot in literaria palæstra excellentes in præsenti Academia demonstrabimus.

Cæl. Rhod. l. 8. c. 1. Scaliger l. 1. c. 18. Suidas.

ANagallis Corcyræa tantam in rebus Grammaticis assecuta est cognitionem, vt publicam in patria ex hoc obtinuerit cathedram, mirabilem proficiens in modum, iuuentuti illi multa venustate, atq. elegantia veram posituram, partiumq. orationis constructionem ostendens. Hæc sphæræ inuentionem Nausicaæ, Alcinoi regis filiæ, tribuit.

Athen. l. 5. Gira. dia. 3. Plat. in Menexeno, & Conuiuio. Plutar. in Pericle.

Aspasia, Milesia genere, in Oratoria, & poetica facultate celebratissima fuit: nam, cum in Rhetorica docẽda se exerceret, illustres inter ceteros habuit discipulos, Socratem illum, Apollinis oraculo totius Græciæ præstantissimum iudicatum, & Periclem, qui duxit loco summi trium-

triumphi eam post ducere vxorem,& pro illa bis bellum gessisse,tum contra Samios, tum contra Peloponnenses. Huius politica præcepta secutus est Socrates, quemadmodum & Diotimæ quam non veretur passim suam appellare magistram.

Fuit IuliusCæsar mirabili docilitate, atq. ad dicendi exercitationem appositus. Sermo eius Latinus, excultus domestica consuetudine ab Aurelia matre, sicut & Augustus ab Attia item instructus, quæ pure, ac eleganter loquebantur (facilius enim mulieres incorruptam antiquitatem conseruant, quod multorum sermonis expertes,ea tenent semper, quæ prima didicerunt) vt Muciæ,Læliæ,Corneliæ,atque aliæ primariæ matronæ,quarum in familia insignes floruerunt Orarores. Priscis nãque temporibus magnorum virorum coniuges, ac filiæ, non lanificij,aut lini vsum tantum callebant,verum quoque viriles virtutes,atq. disciplinas imitabantur. Quinimmo & plebeiorum puellæ (vt de Virginia, Lucij Virginij filia,scribit Liuius lib.3.) etiam in literarum ludũ ibant,separatim tamen a pueris,& ad spectatissimæ vitæ magistros,siue magistras. *Alexand. l. 2 c 25. gen. Blond. in Roma triũph. lib. 8. Patric. l. 2. tit. 6. de reg. instit. Quint. fine. Tacitus in dial. de Oratore. Viues in exordio. Sueton. de C. Iulio.*

Beatrix Galindez Salmantina,haud ignobilis,Isabellæ,Hispaniarum reginæ, in Latini sermonis disciplina præceptrix,ob hoc ipsum eruditionis nomen Frãcisco Ramyrez, qui regi erat a secretis, in matrimonio collocata est a. 1499. *Bibliot. Hispana class. 9 tom. 2.*

Catharina Trillo, Antiquare nata, matrona nobilis, & valde erudita,Petro Gondisaluo Oconi, equestris ordinis viro,denupsit. Marito ætatis anno vicesimo amisso, Ioannem filium ipsa primis literis, quæ ad humanitatem pertinent,sufficienter instruxit. *Ibidem.*

Corinna, Archelodori,& Policratiæ filia, Thebana, seu Tanagræa,Myrtidis discipula,& cognomento, Musa Lyrica, Pindari fuit magistra,vel secũdum alios,æmula, & victrix non tantum semel, & iterum, sed quinquies, & quanta cum gloria,consideretur. Quinque libros,& carminum,& legum Lyricarum composuit. *Alexan. l. 6. c. 19. Scaliger. l. 1. c. 2. Suidas.*

Cornelia, maioris Africani filia, Gracchorumq. ma- *Cic. de Ora.*

Plutar. in Gracchis. Quintilian. l. 1. c. 1. de Institut. Princip.

ter, doctissima, & Latini sermonis candorem diligentissime seruans, vt ex eius, quas scripsit, cognoscitur epistolis, a Cicerone, & a Quintiliano summo commendatur opere in hunc modum; [Magni interest, quos quisque audiat quotidie, quibuscum loquatur. Eloquentiæ Gracchorum mater Cornelia pro illo tẽpore plurimum cõtulit:] quinetiam dixit Roseus; [Decorasse magis ipsã genus suum scientia, quam Romæ docebat, quam filios certaminibus fortiter in Africa gestis.]

Plutar. de liber. educand.

EVrydice, Illyrica mulier, instituendorum filiorum gratia literis perdiscendis attendit ætate iam prouecta; cuius in liberos maternum, & immoderatum amorem perspicue demonstrat, quod Musis epigramma consecrauit.

Ingentem hunc Musis Hieropolietis amorem,
Quo mens flagrauit, dedicat Eurydice.
Mater adultorum litras addiscere doctas
Facta hæc natorum posset vt, incubuit.

Boccacius. Sabell. l. 1. Ennead. 9. Sigebertus Silua var. lect. p. 1. c. 9. Volaterr.

GIliberta, Moguntinensis virgo, paterna domo derelicta, habituq. virili assumpto, in Angliam profecta, ibi literis studiosam nauauit operam, & scientiarum dulcedine oblectata vehementer, adeo in liberalibus, sacrisq. profecit studiis, vt ea tempestate ceteros longe præstare videretur. Illinc matura iam ætate Romam aduenìens in veste virili, per annos aliquot publice Grãmaticam, Rhetoricam, Dialecticamq. docens, plurimos ad suam eruditionem percipiendam traxit auditores.

Suidas. Volaterr.

HYpathia Alexandrina, Theonis Geometræ filia, & Isidoro philosopho nuptui data, sub Arcadio in Astronomiam scripsit. Item in eadem vrbe varia disciplinarum genera professa magno, celebrique auditorio, conuolantibus turmatim, & vndecunq. discentibus, in honore maximo habita est.

Boccacius. Roseus.

LAElia Sabina, Syllæ filia, tantæ doctrinæ fuit, vt Romæ publica de cathedra vtriusque linguæ literaturam doceret maxima studiosorum frequentia, cum esset præcipua in legendo venustate decorata, & stylo in compositionibus eloquentissimò.

Mar-

MArgarita Mettulensis, parentibus, & oculorum lumine orbata, mente tamen illustratissima fuit, vt pote quæ, tamquam peritus Theologus, Dauidicos Psalmos exponeret. Apud quendam honestum ciuem, nomine Venturinum, ex misericodia suscepta, eius liberos e Grammatica schola redeũtes quotidie, vt hospitij gratiam referret, super regulis, lectionibus, ceterisq. scholasticis exercitationibus, examinabat, etiam Latinas compositiones emendando, & alia multa vtilia docendo. Miraculis clara in cælum recepta est a. 1330. *Castell. p. 2. l. 1. c. 40. Pius l. 3 ill. Dominic.*

Myro Byzantina, eius Andromachi vxor, qui Philologus suo tempore illustris existimatus est, & eius Homeri genitrix, qui inter Pleiadas resplenduit, elegias ipsa, versusq. condidit melicos, & in ea facultate plurimũ valuisse narratur. Ingenio adeo sublimi dotata est, vt ad illam consulendam omnes literati confugerent, quoties in Homericorum operum interpreramentis inciderent in difficultates. Quamobrem huic statua manu Cephisiodoti, opficis egregij, posita est. *Athen. l. 11 Fulgos. l. c. Girald. ibi. Suidas.*

POllam Argentariam, Lucani coniugem, mulierem eximiam, literarumque studijs diuitem, Papinius, Martialis, Sidoniusq. testantur marito astitisse scribenti, cœptosq. ab eo versus permultos eadem styli grauitate, ac elegantia perfecisse, epigrammata conscripsisse, inque tribus prioribus Pharsaliæ libris emendandis, tamquam Criticam, præsto fuisse. *Crinit. de poet. Fulg. ibid. Girald. dialog. 4.*

SAppho Lesbia suo seculo ita insignis poetria fuit, vt nullam, ne in minima quidem poetices parte similẽ habuerit. Aeolico dicendi charactere vsa, gratiam magnam in carmine adepta est ex ingeminationis, & replicationis figura. Literarum, poeticesque magistra fuit, & doctrix, in quibus discipulas præ ceteris habuit Anagoram Milesiam, Congylã Colophoniam, Erynnam Rhodiam, Euthymiamq. Salaminiam, tresque scribunt ab ea vehementer amatas, Atthidem scilicet, Telesillam, atque Megaram, quas Lyricos item versus edocuit, in quibus primas sine controuersia vlla ferebat. Literarum monumentis commisit Lyricorum libros nouem, epigramma- *Boccacius. Girald. dialog. 9. Scaliger. l. 1. c. 44. Suidas. Suppl. chr. ibid.*

Plutar. in Gracchis. *Quintilian. l. 1. c. 1.* ter, doctissima, & Latini sermonis candorem diligentissime seruans, vt ex eius, quas scripsit, cognoscitur epistolis, a Cicerone, & a Quintiliano summo commendatur opere in hunc modum; [Magni interest, quos quisque audiat quotidie, quibuscum loquatur. Eloquentiæ Gracchorum mater Cornelia pro illo tẽpore plurimum cõtulit:] *de Institut. Princip.* quinetiam dixit Roseus; [Decorasse magis ipsã genus suum scientia, quam Romæ docebat, quam filios certaminibus fortiter in Africa gestis.]

Plutar. de liber. educand. EVrydice, Illyrica mulier, instituendorum filiorum gratia literis perdiscendis attendit ætate iam prouecta; cuius in liberos maternum, & immoderatum amorem perspicue demonstrat, quod Musis epigramma consecrauit.

Ingentem hunc Musis Hieropolietis amorem,
Quo mens flagrauit, dedicat Eurydice.
Mater adultorum litras addiscere doctas
Facta hæc natorum posset vt, incubuit.

Boccacius. Sabell. l. 1. Ennead. 9. Sigebertus. Silua var. lect. p. 1. c. 9. Volaterr. GIliberta, Moguntinensis virgo, paterna domo derelicta, habituq. virili assumpto, in Angliam profecta, ibi literis studiosam nauauit operam, & scientiarum dulcedine oblectata vehementer, adeo in liberalibus, sacrisq. profecit studijs, vt ea tempestate ceteros longe præstare videretur. Illinc matura iam ætate Romam adueniens in veste virili, per annos aliquot publice Grãmaticam, Rhetoricam, Dialecticamq. docens, plurimos ad suam eruditionem percipiendam traxit auditores.

Suidas. Volaterr. HYpathia Alexandrina, Theonis Geometræ filia, & Isidoro philosopho nuptui data, sub Arcadio in Astronomiam scripsit. Item in eadem vrbe varia disciplinarum genera professa magno, celebrique auditorio, conuolantibus turmatim, & vndecunq. discentibus, in honore maximo habita est.

Boccacius. Roseus. LAElia Sabina, Syllæ filia, tantæ doctrinæ fuit, vt Romæ publica de cathedra vtriusque linguæ literaturam doceret maxima studiosorum frequentia, cum esset præcipua in legendo venustate decorata, & stylo in compositionibus eloquentissimo.

Mar-

Margarita Mettulensis, parentibus, & oculorum lumine orbata, mente tamen illustratissima fuit, vt-pote quæ, tamquam peritus Theologus, Dauidicos Psalmos exponeret. Apud quendam honestum ciuem, nomine Venturinum, ex misericodia suscepta, eius liberos e Grammatica schola redeũtes quotidie, vt hospitij gratiam referret, super regulis, lectionibus, ceterisq. scholasticis exercitationibus, examinabat, etiam Latinas compositiones emendando, & alia multa vtilia docendo. Miraculis clara in cælum recepta est a. 1330. *Castell. p. 2. l. 1. c. 40. Pius l. 3. ill. Dominic.*

Myro Byzantina, eius Andromachi vxor, qui Philologus suo tempore illustris existimatus est, & eius Homeri genitrix, qui inter Pleiadas resplenduit, elegias ipsa, versusq. condidit melicos, & in ea facultate plurimũ valuisse narratur. Ingenio adeo sublimi dotata est, vt ad illam consulendam omnes literati confugerent, quoties in Homericorum operum interpretamentis inciderent in difficultates. Quamobrem huic statua manu Cephisiodoti, opficis egregij, posita est. *Athen. l. 11 Fulgos. l. c. Girald. ibi. Suidas.*

Pollam Argentariam, Lucani coniugem, mulierem eximiam, literarumque studijs diuitem, Papinius, Martialis, Sidoniusq. testantur marito astitisse scribenti, cœptosq. ab eo versus permultos eadem styli grauitate, ac elegantia perfecisse, epigrammata conscripsisse, inque tribus prioribus Pharsaliæ libris emendandis, tamquam Criticam, præsto fuisse. *Crinit. de poet. Fulg. ibid. Girald. dialog. 4.*

Sappho Lesbia suo seculo ita insignis poetria fuit, vt nullam, ne in minima quidem poetices parte similẽ habuerit. Aeolico dicendi charactere vsa, gratiam magnam in carmine adepta est ex ingeminationis, & replicationis figura. Literarum, poeticesque magistra fuit, & doctrix, in quibus discipulas præ ceteris habuit Anagoram Milesiam, Congylã Colophoniam, Erynnam Rhodiam, Euthymiamq. Salaminiam, tresque scribunt ab ea vehementer amatas, Atthidem scilicet, Telesillam, atque Megaram, quas Lyricos item versus edocuit, in quibus primas sine controuersia vlla ferebat. Literarum monumentis commisit Lyricorum libros nouem, epigramma- *Boccacius. Girald. dialog. 9. Scaliger. l. 1. c. 44. Suidas. Suppl. chr. ibid.*

ta,elegias,iambos, monodas, epithalamium, & cantiones amatorias quamplurimas. Carmen a se Sapphicum dictum,lyræque plectrum cum excogitasset,decima Musa nuncupata est,& nonum inter Lyricos poetas locum obtinuit,præter æneam statuam,qua honorifice illustrata est,clara circa Olymp.43.

Hactenus virgines, & matronæ hic se spectabiles exhibuerunt, non auro, gemmisq. coruscantibus, omniq. mundo muliebri,adornatas, vt homines ad vanitatem pelliciant, & pertrahant; verum ineffabili,perpetuoque literarum splendore admirandas, vt ad æmula tionem adipiscendæ virtutis ipsos extimulent:nũc uer o ex interiori,augustioriq. Museo Reginæ quatuor, quæ literas tractarunt, & docuerunt, cum maiestate comparent.

Boccacius. Dionys.Halicarnass. l. 1.& 4. Liuius l. 1. Mar. Scot.

CArmenta,Euãdri mater,anno ab orbe creato 3013. vel secundũ alios,4004.& ante bellũ Troianũ,literarum Latinarum fuit inuentrix vt lib. 1. retulimus quas cum filio ipso Aborigines docuit,& prima simul Grammaticæ rudimenta.Propter quod a populis illis, rei nouitate,atque admiratione captis,fatidicæ deæ nomen,& venerationem obtinuit.

Cæl. Rhod. l.8.c.1. Herodotus in Melpom.

IStrina, Scytharum regina, Sylem filium Græcos mores,linguã,literasq.perdocuit, quarum erat ipsa peritissima. Syles inde taliter institutus, posteaquam ad regni solium peruenit,Scythicos mores exosus,Græcam viuendi consuetudinem studiose prosecutus est.

Boccacius. Fl. Vopisc. Mar. Scot. l 2. ætat.6. Poll. Treb. Sabell. l.3. c.2.exẽplor.

ZEnobia,a Ptolemæis, Aegypti regibus,originẽ ducens, Palmyrenæ vrbis in Assyria, regina,Odenati coniux,virtutibus omnibus femina insignita,corpore speciosissima,quamuis facie subfusca, nigris oculis, niueisq. dentibus venustata, a Longino philosopho literis Græcis instructa est, quibus Latinas, atque Aegyptias addidit. Omnes historias,tum Latinas, tũ Græcas, & barbaras auide vidit, memoriæque mandauit,Orientales, Alexandrinasque stylo non illaudato in compendium redegit,eaque omnia vna cum literis, & potissimũ Latinis, liberos suos Herennianum, ex Timolaum diligentissime docuit.Sub Aureliano Imp. claruit,a quo in

bello

bello superata post multa certamina, Romam ducta est in triumphum; cum ipsa prius Saporem, Persarum regem, vicisset.

Amalasintha, Theodorici regis Italiæ filia, Athalarico filiũ eo victu, quo Romanorũ Principes, vti, scholãq. literatoris frequẽtare coegit, tresq. senes e Gothis delectos, quos omnium prudentissimos, & optimos esse nouerat, familiariter cum eo viuere iussit, rationemq. profectus exigebat, cum esset ita Græcis, Latinisq. literis imbuta, vt cum quouis erudito disputaret, clara sub imperio Iustini c.a. 520. *Suidas.*

Eorum, qui viros docuerunt Illustres Academia X.

Qvemadmodum inter se inuicem pater, & filius relationem habere dicuntur, ita magister, atq. discipulus. Ad Zenonem scripsit Antigonus. [Qui Macedoniæ regem erudit, atq. virtute imbuit, eũ & subditos quoque instituere ad fortitudinem, & probitatem, certum est; cuiusmodi enim fuerit dux, tales vt plurimũ subditos fieri necesse est.] Diuinus etiam Plato dicebat; [Tales subditos esse solere, quales Principes videantur:] quod verbum Cicero vsurpauit scribens ad Lentulum; [Quales in rep. Principes essent, tales reliquos solere esse ciues.] Xenophon ait; [Quales fuerint præfecti, tales etiam, qui sub ipsis sunt, haud raro euadunt:] [Nam solent plerumque homines vitam Principis æmulari,] vt Herodianus testatur. Sed cur Gentilium testimonia profero, si sapientissimi Salomonis antiquior hæc extat auctoritas? [Qualis rector est ciuitatis, tales & inhabitãtes in ea.] Apparuit huius rei veritas, & experimentum in Magno Alexandro, & in Romanis Imperatoribus, alijsque regnantibus, quorum studia ciues, populiq. imitati sunt, vt expresse sua quæq. vidit ætas. Ex hoc ergo quantæ fuerint probitatis, doctrinæque colligitur, qui hanc Academiam exornant; quandoquidem tales sunt discipuli, quales eorundem fuere magistri, & institu-

Laertius in Zenone. *lib. 1. ep. 9.* *lib. 8. de pæd. Cyri.* *in M. Aur.* *Eccl. c. 10.*

stitutores:& ex ipsius D.N. & Magistri sententia; [Non
Matth.c.7. potest bona arbor malos fructus facere .] Quapropter inter Eucharistica nihil prius,nihil sanctius eo poemate,
Scaliger. l. 3.c.107. quo præceptoribus nostris gratias agimus , deque cælesti, ac diuina semente ab illis facta vberem messem grati reddimus. Quid enim optabilius a D.O.M. huic brutæ, atq. incompositæ materiæ tribui potest , quam forma illa , quam sui similem fecit ipse , vt nos eius simile euaderemus ? quid ergo conducibilius homo homini præstare queat, quam illum ipsum animum , qui nos aptos facit,atque procliues ad beatitudinem ita colere , vt eã, & cognoscere, & expetere , & consequi valeamus ? Hoc igitur,quod esse,debemus Dei benignitati,hoc,quod sumus,præceptorum nostrorum beneficio acceptum ferre oportet.Ergo,cum tirociniorum nostrorum,& in armis, & in studijs literarum tot , tantaq. rudimenta multis viris , tum sanctis , tum fortibus debeamus,primis adolescentiæ nostræ auspicijs commemoratis,in laudes continuo institutorum abeundum est,quorum fides, & probitas,& solertia, & sapientia , & æquanimitas, & sedulitas frequentes,illustresque sententias suppeditabunt . Hanc discipulorum obligationem , beneuolentiam, atque pie-
lib.1.cap. tatem Quintilianus asseuerauit, dicens,[Discipulos in vnum interim moneo , vt præceptores suos non minus quam ipsa studia ament, & parentes esse non quidem corporum,sed mentium credant.]& Iuuenalis;

Satyra 7. *Dij maiorum vmbris tenuem,& sine pondere terram,*
Spirantesq. crocos,& in vrna perpetuum ver ,
Qui præceptorem sancti voluere parentis ,
Esse loco . item Simplicius;[Officia erga bonarum
in cap.37. Epictet. artium doctores eadem sunt, quæ erga parentes , & fortasse cum aliquo cumulo ; quod hi altores , & curatores non corporis nostri, sed nostriipsorum sunt, idque nec naturali necessitate,vt parentes, tum apud fœda animãtia,tum apud homines,sed bona voluntate,diuinam imitante bonitatem .]

At hominum quidam,sapere qui sibi videntur,& mihi quoque,sed Arcadicam, siue Reatinam (insolentibus insolens

solens affingatur vocabulum) asinitatem, tunc exultant, cum magistris, & priuatis maxime, Pædagogen exprobrant, quasi aliquo indigno, aut detestabili titulo eos afficere intendant. Vnde isti moueantur, incomperta est ratio; nisi forte, quia pueros, & docent, & ducunt. Inanis obiectio, & hic diluenda.

Circa *docendum*. Siue liberalis, siue mechanicus eruditor sit aliquis, artis suæ præcepta pueris tradat, oportet; ea namq. ætas docilis est, atque disciplinabilis. Equi teneris annis domitoribus parere discunt; & catuli, tametsi mentis acumine, & lingua multo hominibus inferiores sunt, vt rationis, atq. sermonis expertes, circumcurrere tamen, natare, saltare, deuoluere se in caput, & alia multa discere, cum paruuli sunt, eodem modo coguntur. Arbores, cum tenellæ sunt, irrigantur, & statumine diriguntur. In omnibus viuentibus, prima ipsa germina, si apte cœperint ad naturæ suæ virtutem, vim habent summam ad finem sibi debitum imponendum. Quod & in plantis euenit, & in brutis, tum siluestribus, tum etiam mansuetis, & in hominibus. Idcirco iudicabat Plato, eos, qui præstantes viri in aliquo euasuri essent, ab ineunte statim pueritia oportere idipsum, tam ludendo, quam studendo in singulis, ei negotio conuenientibus, meditari. Insuper, uti membra corporis statim ab ipsis natalibus infantis sunt fingenda, vt recta adolescant, neque distorqueantur; ita & iaminde ab initio eius informanda est indoles: quando est pueritia ob mollitiem effictu facilis, animisq. puerorum teneris etiamnunc facile insidet, quod discunt; sicut contra, quæ dura sunt, ea difficulter molliuntur: & sicuti sigilla mollibus imprimuntur ceris, itē disciplinæ puerilibus adhuc annis insiguntur. Quid autem sit disciplina, Platonicus testatur Ficinus, nempe [Ea vitæ statim a pueritia institutio, quæ in amorem virtutis paulatim animum adducit puerilem, illius, inquam, virtutis præcipue, per quam vir factus, iure imperare sciat, atque parere.] Hinc præcepit Salomon; [Noli subtrahere a puero disciplinam: quia puer, qui dimittitur voluntati suæ, confundit matrem suam:] ante

Xenophon in Oecon.

Plato l. 1. & 6. de legib.

Plutar. de liber. educ.

in lib. 1. de legib.

Prouerb. c. 29.

tamen

7. Polit. c. 17 tamen annos quinque (admonuit Aristoteles) nondum ad disciplinam aliquam sunt admouendi pueri, neque labores perferre cogendi, ne crescere impediantur; illa enim ætas, & intellectum disciplinarum capere, & laborem pati non potest. Quamuis melius putauerint alij, maximeque Chrysippus, qui nullum tempus vacare cura volunt: nam quid melius alioqui facient, ex quo loqui poterunt? quantum in infantia præsumptum est temporis adolescentiæ acquiritur. At id in primis cauendum est, ne studia qui amare nondum potest, oderit, & amaritudinem semel præceptam, etiam vltra rudes annos reformidet. Lusus hic sit: & rogetur & laudetur, & nonnũquam scisse se gaudeat: aliquando ipso nolente doceatur alius, cui inuideat: contendat interim, & sæpius vincere se putet; præmijs etiam, quæ capit illa ætas, euocetur. In eandem sententiam Horatius loquitur;

Quintilian. l. 1. c. 1.

Serm. 1.

pueris dant crustula blandi
Doctores, elementa velint vt discere prima.

Ac tandem ipse magistrorum Archetypus Christus, cuius omnis actio nostra fuit instructio, quãtæ sibi curæ, & dilectioni fuerit pura hæc ætas, satis ostendit, cum pueros, a parentibus ad eius accipiendam benedictionem oblatos, & ab Apostolis prohibitos, ad se venire iussit, benigne increpatis Apostolis, inquiens; [Sinite paruulos venire ad me, & ne prohibueritis eos; talium est enim regnum cælorum.] quoniam hi patrem sequuntur, matrem amant, proximo velle malum nesciunt, curam opũ negligunt, non insolescunt, non oderunt, non mentiuntur, dictis credunt, & quod audiunt, verum habent.

Lucæ c. 18. Marci c. 10 Matt. c. 19.

D. Hilar. comment. in Matt. c. 18.

Nonne igitur *tribus Anticyris egeret*, qui hanc ab æuo condito perpetuam obseruationem, laudabilem, rationabilem, vniuerse receptam, nunquam interruptam, & inueteratam consuetudinem, atq. tenorem quoquo modo peruertere, non inquam, tentaret, sed vel somniaret?

Circa *ducendum*. Minuiturne propter hoc docentis auctoritas, aut vtilitas? nequaquam. Quinetiam, quod eo magis augeatur, meam istis, & omnibus probabo sententiam. Nam, præterquam quod, subductis interdum

be ne

bene rationibus, tantum capit quis emolumenti ex numerosa discentium caterua in publico a matutino tempore ad occasum laboriosus, quantum vnus horum ex paucis in priuato, statis horis, & placide; quid tranquillius, dulciusue cuiquam cõtigat in vita, quam relegato a se inexorabili, & quotidiano illo exactore cogitandi, & prouidendi cibum, *aliena viuere quadra*? Præterea, quãto pueri sunt nobiliores, tanto sunt ad discendũ, & proficiendum magis alacres, & idonei; consentaneum enim est, in genere nobili, q̃ ignobili naturas esse meliores. Insuper quid excellentius, quam Principis viri repræsentare personam, de quo, vt de Aenea, prædicetur; *Iuuen sat. 5* *Plato in Alcibiade 1.*

Omnis in Ascanio chari stat cura parentis, *Aeneid. 1.*

cum eius liberorum ingenia non solum cultura literarũ illustret, sed etiam corpora dirigendo, & seruando custodiat? Ad hunc modum Custodis Angeli ministeria, quantum homini fas est, æmulatur, illud sacræ Scripturæ, tamquam sibi dictum considerans; [Vnicuiq. mandauit Deus de proximo suo.] *Eccles. c. 17*

Primum. *Docet, & illuminat*, cum quæ ad Christianæ Fidei, & Religionis doctrinam pertinent, illis exponit, ac tradit. [Declaratio sermonum tuorum illuminat, & intellectum dat paruulis,] Psalmographus ait.

In *Oratione Dominica* eosdem diligenter informat, quanta sit virtus, & efficacia orationis, & quam sit ea homini Christiano in quotidiana vita necessaria.

In *Symbolo Fidei* admonet, Fidem in eo comprehensam, esse totius nostræ religionis veluti basim, ac fundamentum, sine qua Deo placere impossibile est. Ostendit præterea quid credere debeant de Deo Patre, quid de Filio, quid de Spiritu Sancto, quibus respondent tres ipsius Symboli partes.

In *Decalogo* demonstrat, solam Fidem sine bonis operibus esse mortuam, & ideo si ad vitam ingredi velint æternam, mandata seruare debere, declinantes a malo, & bonum facientes. Diuinis item Ecclesiastica præcepta iunguntur.

Ad hæc de *septem Ecclesiæ Sacramentis* illud esse te-

Instr. Cler. in Collegio Neap. inst. 5. c. 5. pro ludimagistr. Verep. l. 3. cla. 7. 6 5. 4. Colluraf. p. 2. cap. 9. Horum necessariã lectionem pro scholastica institutione quæso ne omittat, qui re vera, & Christiane vult officio suo satisfacere.

Bbb nen-

nendum,& confitendum,ea esse veluti saluberrima quædam antidota, præsentiaque remedia a Christo, cælesti medico,in hoc nobis præscripta, & collata,vt iis animæ vulnera .i. peccata a nobis commissa,curentur,& reddita sanitate curramus ad cælum.

Secundum.*Ad bonum inducit*,cum eos docet cogitare frequenter

Præsentiam diuinæ Maiestatis,& Angelorum.

Vitæ breuitatem,& incertam mortis horam.

Futurum iudicium,& diuinam in eo iustitiam.

Pœnam damnatorum,beatorumq. felicitatem.

Item fugiendam esse omnem improborum societatē, omnesque peccatorum occasiones, adiungendo se tantum viris bonis,Deumq. timentibus.

Vt sint etiam frequentes in auditione Verbi Dei. In peccatorum confessione. In Sanctissimæ Eucharistiæ sūptione.In vitæ,& passionis Christi commemoratione. In sacrarum scripturarum lectione, ac meditatione. Et in quotidiana orandi consuetudine cum fiducia,& demū vt semper se toto corde in Dei mādatis,& iustificationibus exerceant, inque alijs quibusuis Christianæ pietatis operibus.

Circa vero literarum scientiæ cognitionem inculcat esse referendam ad perpetuam Dei laudem, & gloriam, Religionis catholicæ defensionem,reip. Christianæ salutem,& proximorum vtilitatem.

Tertium.*Dæmonem compescit*,cum a peccatis discipulos auertit,eis Christiani militis arma tradendo, vt scilicet statim malas repellant cogitationes considerando Deum, & Angelos sibi semper adesse. Incertam mortis diem. Iudicij extremi seueritatem. Pœnarum inferni acerbitatem.

Insuper peccati pœnam,vt quod a nobis diuinam tollat fruitionem, & gaudia regni cælestis, pœnas accersat sempiternas,seu inferni tormenta.

Item vindictam, vt Deus ob vnum peccatum Luciferum cum suis de cælo præcipitarit ad tartara,nostrosque primos parentes e paradiso depulerit.

His

His adiunguntur, frequens peccatorum confessio, & S.Eucharistiæ sumptio. Crebra sacræ scripturæ lectio, & meditatio. Assidua Verbi diuini auditio, & Oratio mẽtalis potissimum. Sæpe per diem renouare non offendẽdi Deum voluntatem. Examinare singulis diebus conscientiam vesperi ante dormiendum. Obseruare templi, & cubiculorum leges constitutas. Obtemperare sedulo iussis, atq. consilijs parẽtũ, quiq. eorũ nomine intelliguntur. [In timore Domini declinatur a malo,] ait in Parabolis Salomon, & in Ecclesiastico; [Timor Domini expellit peccatum, & alibi; Memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis.] Et in summa cum verba non proficiunt, venitur ad verbera ex eiusdem sapientissimi regis præcepto; [Tu virga percuties eum, & animam eius de inferno liberabis.] *cap.16.* *cap.1.* *Eccl. c.7.* *Prouerb. c.23.*

Quartum. *In agone defendit* .i. cum quidquid periculum, damnumue, aut his peius aliquid, inferre potest, prudentia, prouidentia, & opera sua ab ipsis auertit, & tollit.

In Paradisum postremo *deducit* cum suo muneri diligenter inuigilans, & doctrina, & praxi Christiane viuẽdi leges, atque consilia præscribit, & quasi expeditam commonstrat viam, quæ ingressos in eam, Deo opem ferente, ad æternam perducit beatitudinem; quod illa hic repetita confirmat Salomonis sententia; [Adolescẽs iuxta viam suam, etiam cum senuerit, nõ recedet ab ea.]

Præter hunc Domini timorem, quem discipulis omnibus, vt se moderentur, tamquam regium sceptrum, ante oculos in manu semper habendum tradere debent præceptores omnes, (qui vero secus faxint, conscientias suas crimine maximo apud Deum iudicem se alligare firmissime teneant) alijs quibusdam animi, corporisque nonnunquam dotibus, alia instituendi excellentiori methodo præditus est aulicus magister, quam publicus; Magnos enim magna sine dubio decent.

Super hæc omnia est quoq. notandum, classicos Grãmaticæ professores annos abhinc mille, & quingentos viginti per Suetonium Tranquillum Imp. Hadriani a se-

cretis, titulo Illustrium fuisse decoratos, & adhuc in pacifica huius tituli possessione reperiri, vt eiusdē scriptoris pſefert liber: Equites itē, Comites, Marchiones, Duces Prīcipes, Illustrissimorū titulo nūcupari, & honorari quē latet? ergo cum ad Illustrissimos accedunt Illustres, nōne Illustriores euadere iudicandi sunt? Sin autem non apud istos, sed alios apud summates, aut potentes docēt viros, suam ibi quoque sustinent dignitatem, Leo namq. vbicunq. est, semper Leo: & siquis forte, cum sit leo, talem se non gerit, cum opus est, aliud quam leonis sibi nomen induit; quis enim stomachum teneat videns a nōnullis, o grande ridiculum. equorum domitores, aut alios ex aulicis, asseri nobiles, nobiliterq. tractari, se vero liberorum doctorem in minimis poni?

Laert. in vita Diogenis.

Deniq. post discipulos a se ad altiora studia dimissos, præter id, quod commodissima & maxime honorifica tractatione, mercedeque dignati sunt, alij annuo censu, quoad viuunt, remunerātur; quibusdam opulenta sacerdotia deferuntur; nonnulli ad Præsulatus honorem exaltantur, vt alibi dictum est, & nos in vrbe Neapolitana aliquot huius ætatis, & audiuimus, & vidimus, & compellauimus. Sed cur supersedemus historijs? Iaminde ab Alexandri Macedonis institutione, erat Pædagogi nomen honestum, atq. clarissimum. Maius encomium Antipatro Hierapolitano tributum est. Fuit hic Seuero Imp. ab epistolis, eiusdemq. Seueri filiorum præceptor. Propterea dum laudibus eum meritis optimi iuuenes onerarent, subinde deorum præceptorem nuncupabant. Quæ res & in prouerbium trahitur, vt quisquis Principum, aut optimatium liberos etiam instruit, is *deorum præceptor* dicatur. Testatus est M. Aurelius Imp. [Esse Principum institutorem in terris est deorum, qui sunt in cælis, officio fungi:] huiuscemodi enim adolescentes, opinabatur Socrates, si optime instituantur, non modo ipsos, eorumq. domos fore felices, verum etiam ceteros homi nes, aq. ciuitates posse beatas efficere.

Plutar. in Alexandr.

Cæl. Rhod. l. 21. c. 33.

in vita.

Xenophon l. 4. memor.

Optima (nisi fallor) hucusque ratiocinatio. Sed quid ijs respondendum, qui statim vt aliquempiam discipulū vide-

viderint delinquentem, in magistri caput illico delicta conijciunt; [En doctrinam, en mores, quos hic a suo præceptore perdidicit?] murmurantes.

Qui statuit aliquid parte inaudita altera,
Aequum licet statuerit, haud æquus est, *in Medea.*

iudicio Senecæ. Ergo indicta causa damnandi magistri minime sunt. An ignorant linguaces isti, vel diabolum in suis esse iuribus audiendum? Ecquando capti oculis vnquam de coloribus fecere iudicium? Verumtamen magistros ab istorum arceamus iniurijs, & non iniuria puerorum talium prauitatem in ipsorum parentes, vnde ducit initium, retorqueamus.

Conueniunt (Ficinus ait) inuicem in harmonia quadam simul corpus, & anima: & veluti motus animæ in corpus, ita corporis motus in animam cum facilitate, ac vehementia penetrant, sesèq. diffundunt. Et sic motus, qui in anima actio est, fit in corpore passio, & qui in corpore passio est, fit in anima sensus, atq. compassio. Vnde quamuis anima filiorum, neq. a corpore, neque ab anima parentis vlla ratione dependeat, cum eam solus creando infundat, & infundendo creet D.O.M. tamen corpus tali inclinatione dependet, qualis eius est, a quo ipsi esse communicatur. Inclinatio istæc est ob animæ coniunctionem, atq. amorem, quæ cum corpore naturali quadam, non dico consanguinitate, sed affinitate consentit. Hinc superior animæ virtus amore tracta naturali sæpe inferioris cupidini obsecundat, & hæc inferior corpori, in quod etiam nonnullæ animi dotes in generatione transfunduntur a patribus. Hac ergo de causa coniugibus leges voluit constituere Plato; [Vt nimirum spōsus, & sponsa maxime tunc mentis compotes esse debeant, quando non paruam ineunt vitæ mutationē, præsertim vt ex quammaxime moderatis semper generatio fiat. Ferme enim incertum est, quæ nox, aut dies cum deo ipsam peragat. Quare vt solidus, stabilis, & quietus conceptus fiat, non oportet corporibus ebrietate diffusis dare operam liberis. Qui autem vino refertus est, tum animæ, tum corporis rabie concitatus, quouis & trahit, & tra-

in Platon. 6 de legib. & in Timæū. Aristoteles cap 1. & 7. Physiognom. Tiraqu. l. 7 Cōnubial. nu. 2.

lib. 2. & 6. de legib.

trahitur. Nempe verisimile est, eum fetus inæquales, instabiles, obliquos, & membris, & moribus procreare. Quamobrem per totam quidem vitam, & maxime quandiu generationi vacat, abstinebit quisq. cauebitque, ne faciat, vel quæ suapte natura, & sponte morbos inducūt, vel quæ ad petulantiam, iniuriamq. declinant. Hæc enim in animos, & corpora nascentium necessario translata illic imprimuntur, peioresq. inde nascuntur.] Pro vero a Diogene recepta fuit hæc Platonis opinio: nam cum adolescentem stupidis, incompostisque moribus aliquādo vidisset, illum hisce verbis increpauit; [Adolescentule, pater te ebrius genuit.] Hæc est prima parentum culpa: ecce secundam.

Laertius in vita.

Aristippum sic olim allocutus traditur Socrates; [Dic mihi, o Aristippe, si oportuerit duos adolescentulos tibi traditos, alterum, vt dominari possit, alterum vero, vt nunquam desideret dominium, educare, quo vtrumque erudias modo? An approbas, vt a nutrimento ipso, tāquam ab elemento, incipientes consideremus? Approbo, Aristippus inquit; nutrimentum siquidem præcipuum omnium est, nec vllus viuere potest, nisi nutriatur,] & plurimum confert lactis alimonia, non modo ad corpus informandum, verum etiam ad affectus, ac mores. Igitur, cū ei, quæ facta est mater, graue videtur fieri educatrix, inhumanitatis notæ quo pacto se eximat, minime video, eum a se ablegando, quem in vtero gestauit, & peperit. Memoratu digna censenda est super hoc apud Gellium Fauorini dissertio, qui inter cetera dixit. [Non frustra creditum est sicuti valeat ad fingendas animi, atque corporis similitudines vis, & natura seminis: non secus ad eandem rem lactis quoque ingenia, & proprietates valere. Neque in hominibus id solum, sed in pecudibus quoque animaduersum. Nam si ouium lacte hædi, aut caprarum agni alerentur; constat ferme in his lanam duriorem, in illis capillum gigni teneriorem. In arboribus etiam, & frugibus maior plerumq. vis, & potestas est ad eorum indolem, vel detractandam, vel augendam, aquarum, atq. terrarum, quæ alunt, quam ipsius, quod iacitur, semi-

Xenophon l. 2. de fact. & dict. Soc.

Patric. de instit. reip. l. 4 c 4. de Institut. reg. l. 2. tit. 5. & 6.

lib. 12. c. 1.

ſeminis. Ac ſæpe videas arborem lætam, & nitentem, in locum alium tranſpoſitã, deterioris terræ ſucco deperiſſe. Quæ (malum) igitur ratio eſt, nobilitatem iſtam nati modo hominis, corpuſque, & animum benigne ingenitis primordijs inchoatum, inſitiuo, degeneriq. alimento lactis alieni corrumpere? præſertim ſi iſta, quam ad præbendum lac tunc adhibebitis, aut ſerua, aut ſeruilis, &, vt plerumq. ſolet, externæ, atq. barbaræ nationis, ſi improba, ſi informis, ſi impudica, ſi temulenta eſt. Id hercle ipſum eſt, quod ſæpenumero miramur, quoſdam pudicarum mulierum liberos parentum ſuorum, neq. corporibus, neque animis ſimiles exiſtere. Quoniam videlicet in moribus inoleſcendis magnam fere partem ingeniũ altricis, & natura lactis tenet.] Exempla non deſunt, ſed vnum de Nerone Domitio afferamus; quem tradunt ex cuiuſdam vitioſæ nutricis vberibus immanem illam, ac belluinam ſuxiſſe naturam: alterum contra de Alcibiade; qui, natus Athenis, in otioſa philoſophantium, atque Oratorum ciuitate, ob militarem tamen virtutem Spartæ, quæ fortitudinis, bellicæq. peritiæ magiſtra, & exemplar Græcis omnibus erat, & barbaris, potius videbatur nutritus; idque fuit a coæuis tributum, propterea quod fuerat a quadã Spartana, nomine Amicla, lactatus.

Ariſtot. de plantis.

Macrob. l. 5. cap. 11. Saturnal.

Plutar. in vita.

Sed eſto, infanti nutriciam delegiſſe non improbam, non deformem, non impudicam, non temulentam, non barbaram, ſed ſtata forma, ipſa Bona meliorem, & habẽtem cum iam nati genitrice ſympathiam, tertia nihilo minus culpa ſuccedit, quam ex parentum perſona Quintilianus ipſe fatetur; [Vtinam, liberorum noſtrorum mores non nosipſi perderemus. Infantiam ſtatim delicijs ſoluimus. Mollis illa educatio, quam indulgentiam vocamus, neruos omnes, & mentis, & corporis frangit. Gaudemus ſi quid licẽtius dixerint: verba, nec Alexãdrinis quidẽ permittẽda delicijs, riſu, & oſculo excipimus.] Prius dixerat Plato, [Nobis, pfecto videtur deliciæ, difficiles, moroſos, iracũdos, & leui de cauſa excitabũdos iuuenũ mores efficere, & talis educatio, cũ in prĩcipio ſtatim adhibeatur, omniũ maxima pernicies eſt.] Eiuſdẽ quoque

lib. 1. c. 2.

lib. 7. de leg.

que Platonis hoc est;[Principio lege sanciemus, vt pueri vsq.ad xviii.annum vini vsum prorsus ignorent: nempe monebimus non oportere ignem igni in corpus, atq. animam ante suggerere, quam viri effecti subire labores incipiant. Furiosum namque habitum iuuentutis cauere oportet,deinde vino moderate vtantur vsq. ad annum ætatis xxx.]Sed quis nunc oculatissimus testis esse non potest,pupulis adhuc in fascia,etiam respuentibus, vinum a nutricibus,& matribus ipsis præberi, & vsq eo insisti per vim,& metum,& blanditias,dum illi vinipotores effecti sint? Heus Plato, ecquid de tuis factum est legibus?

Plutarchus de lib educ. Verum & huic parentum teneritati, & indulgentiæ quamuis parcatur,quarta nimirum insurgit. Quoniam vbi iā eo ætatis vētū est,vt sint pueris præficiēdi pædagogi, cum ibi magna ratio horum formandorum esset habenda,ne imprudentes pueros barbaris committant,aut leuibus,pleriq. parentum quod faciunt, est valde ridendum. Siquidem seruos,quos habēt probos,& frugi,alios agriculturæ,alios rei nauticæ,mercaturæ alios,rei familiaris administrationi alios, alios vero exercendæ vsuræ adhibent: siquod inuenerunt mancipium ebriosum, gulæ deditum,& ad omnia negotia infructuosum,huic sine aliquo respectu subijciunt liberos.

Nonne consentaneum, quod vetus ille Crates freqnēter dixit,se in excelsissimam vrbis partem, si fieri posset, ascensurum,ibique exclamaturum;[Quo miseri ruitis, qui in quærenda pecunia omnem mouetis lapidem, filiorum vero,quibus opes vestras relinquetis, curam geritis exiguissimam? Eandem tractans materiam Xenophon in epistola ad'Critonem ait, frequens fuisse a Socrate dictum vsurpatum;[Quod illi,qui filijs multas opes prospiciunt,vt autem boni,ac egregij euadant,negligūt, simile quid agunt equos alentibus, quos belli disciplinā non edocent,multum vero pabuli exhibent.]Et quoties tecum loquor,o Socrates,Crito dicebat, ita prorsus afficior, vt existimem insaniam esse, filiorum gratia per cetera esse occupatum, vt circa coniugium, nempe qui *Idem in Euthydem*

ex

ex matre generosissima nascantur, deinde vt amplum illis patrimonium relinquatur, illorum autem educationem negligere. [Nā quid diues, & indoctus, nisi ouis aureo vellere contecta? q. cum nihil tam sanctum, quod nō violari, nihil tam munitum, quod non expugnari pecunia possit, mille mala per inscitiam, & auri confidentiā perpetrat, & a quo sibi singuli floccum euellere quo iure quaq. iniuria machinantur. Quid contra pauper, & sapiens? respondet Venusinus Horatius; *Laert. in Diog.* *Cic. 2. in Verr.* *lib. 1. epist.*

vno minor est Ioue, diues,
Liber, honoratus, pulcher, rex denique regum.

Idem sua probauerat sententia Themistocles, quo quis in Græcia clarior, quis potentior? etenim consultus a quodam, vtrum bono viro pauperi, an minus probato diuiti filiam suam collocare deberet, [Ego, inquit, malo virum, qui pecunia, quam pecuniam, quæ viro indigeat,] *Cic. 2. Offic.*

Posthæc sese offert duplex auaritiæ genus.

Prius Plutarchus idem sic repræsentat: [Iam complures parentes eo deueniunt auaritiæ iuxta, ac odij in filios, vt, ne mercedem maiorem optimis pendant præceptoribus, quosdam nullius pretij magistros conducāt, inscitiam sectantes parabilem. Patris nomen gerit aliquis, & liberorum suorum institutionem tam vecorditer curat? Hoc ætatis etiam suæ vitium arguit itē D. Chrysostomus; [Si burdonibus, atq. asinis agaso nobis præficiendus, non parum vigilamus, ne, aut dementem, aut temulentum, aut furem, aut rei imperitum, præficiamus: sin autem ad colendum filiorum ingenium pædagogus sit nobis inueniendus, qui casu oblatus fuerit, eum recipimus; neque consideramus vllam artem hoc artificio sublimiorem inueniri.] Quamobrem sapientis Aristippi lepidum, immo prudens quoque fuit respōsum in patrē, & mentis, & cordis expertem. Nam cum rogaret eum quidam, quantum mercedis pro filij sui instructione postularet; Drachmas, ait, mille. Papæ, vt valde petis, ille subiunxit; minoris mancipium emere possum. Ergo eme, dixit philosophus, & habebis duo.] *de lib. educ.* *Laertius in vita.*

Posterius est omnino execrabile, cum in illud inci-

derit aliquis; etsi de omnibus Iuuenalis hexametrum decantetur;

Satyr.7. *Scire volunt omnes, mercedem soluere nemo.*

Quandoquidem, cum isti de magistris malemeritissimi ad mineruale persoluendum reposcuntur, causas comminiscuntur friuolas, inanesq. vt ex toto, aut saltem magnam partem pacticiæ mercedis defraudent. Vnde mirum videri minime debet, si diuino permissu, qui ad tertiam, & quartam vsque generationem punit peccata parentum in filijs, hæc iniusta, & impia salarij retentio, seu verius latrocinatio discipulis ipsis interdum ita pessime vertit, vt si nullā vnquā accepissent disciplinā. In sua canonica epistola refert D. Iacobus, [Ecce merces operariorum, qui messuerūt regiones vestras, quæ fraudata est a vobis, clamat, & clamor eorum in aures Domini Sabaoth introiuit. Si adeo acute, & efficaciter clamat apud Deum merces messorum, quid faciet magistrorū? *cap.5.*

Ingrediamur tandem, suadente Verepæo, parentum præcipue diuitum, aut nobilium ædes, & perspiciamus (quod cum bona eorum venia fiat, quorum domus nihil nisi pietatem redolent, atq. religionem) quanta inibi morum inciuilitas famulatus, nulla lex, nulla honesta disciplina, nulla recte viuēdi norma, vel regula. [Nec quisquam in tota domo (taxat etiam acerbe suum tempus Messalla) pensi habet, quid coram infante domino, aut dicat, aut faciat: quando etiam ipsi parentes, nec probitati, neq. modestiæ suos paruulos assuefaciunt, sed lasciuiæ, & libertati, per quæ paulatim impudentia irrepit, & sui, alieniq. contemptus.] Transeat interim quid in secessibus agitur, siue cubiculis, vbi cū D. N. IESV, Beatissimæ Virg. MARIAE, Apostolorum, aliorumq. Sanctorum adesse, & coli deberent imagines, Gentilium potius deorum, dearumque, Veneris, Iunonis, Palladis coram Paride super pulcritudinis principatu contendentium, vel eiusdem Veneris, modo cum Adone, modo cū Marte irretitæ; Iouis, aut cum Leda, aut cum Ganimede; Lucretiæ cum Tarquinio, Cleopatræ cum aspide ad sinistram mamillam admota, aut aliæ id genus nudæ, lasciuiamq.

lib.1.

in dial. de orat. Quītil. siue Tacit.

sciuiamq. spirantes, sensumque titillantes fœminei sexus tabulæ pictæ sese intuentibus offerunt. Pro indignitas. quãtum a nostra religione degeneramus. Ethnicus erat Aristoteles, & tamen nihilominus, vt aspectũ Basilisci, a pueris maxime talia remouenda mandauit: [Oportet a pueris omnia turpia procul remouere, & maxime quæcunque habent in se, vel obscenitatem, vel improbitatẽ: non parum namq. refert sic, an sic, statim a pueritia consuescat aliquis, sed quamplurimum, immo totum in eo consistit.] Idem prorsus inhibuit Iuuenalis; *7. Politic. cap. 17.* *Id. Eth. l. 2. cap. 1.*

Nil dictu fœdum, visuq; hæc limina tangat, *Sat. 14.*
Intra quæ puer est: procul hinc, procul inde puellæ
Lenonum, & cantus pernoctantis parasiti.
Maxima debetur puero reuerentia. Siquid
Turpe paras, ne tu pueri contempseris annos:
Sed peccaturo obsistat tibi filius infans.
Sic natura iubet: velocius, & citius nos
Corrumpunt vitiorum exempla domestica, magnis
Cum subeant animos auctoribus Firmat D. Hieronymus; [Qui paruulus est, & sapit vt paruulus, donec ad annos sapientiæ veniat, & Pythagoræ litera Y eum perducat ad biuium, tam bona eius, quam mala parentibus imputantur.] Patrum negligentiam ex persona filiorũ incusat Lysimach' in Platonis Lachete; [Sæpe culpamus, quod nos, postquam adoleuimus, in mollicie quadam, & delicijs viuere permiserunt, rebus aliorum interim intenti:]& in Timæo; [Quicunq. nostrum praui sunt, duabus ex causis præter voluntatem maxime contingentibus, praui fiunt: huiusmodi quidem malorum causæ serentibus potius quam satis, educantibus quam educatis attribuendæ:] & cum Seneca merito de ijsdem filij querimoniam habent; [Non licet recta ire via, trahunt in prauum parentes.] quod non negat Quintilianus; [Nos docuimus, ex nobis audierunt: nostras amicas, nostros concubin.. vident. Omne conuiuium obscenis canticis strepit: pudenda dictu spectantur. Fit ex his consuetudo, deinde natura. Discunt hæc miseri antequã sciant vitia esse: inde soluti, & fluentes non accipiunt e *ep. ad Letã* *lib 1. c. 2.*

scholis mala ista, sed in scholas afferunt.

Iam quid eueniat mirificis istis, postquam liberos male nutritos male instituerunt, non nobis, sed Plutarcho pronuncianti credatur. [Postquam hi, sumpta virili toga, contempto sano, & composito vitæ ductu, in incompositas, atq. seruiles voluptates sese præcipitauerunt, tũ demum eos pœnitet neglectæ liberorum institutionis, mærorem ex eorum sceleribus percipientes, quem nulla subsequitur vtilitas. Alij enim adulatores sibi adiungũt, ac parasitos, hominũ genus prauum, & execrabile, perniciem, pestemq. iuuentutis: alij scorta, & meretrices redimunt proteruas, atque sumptuosas: alij abliguriunt sua: alij in aleam, & comissationes a recto vitæ cursu efferuntur. Sunt qui & maiora audent flagitia, adulterantes, Orgia Bacchi obeuntes, & vel vnã voluptatem morte redimendam putantes.

de lib. educ.

Pueris ergo tam male, praue, nequiter, turpiterq. cõceptis, lactatis, emollitis, associatis, educatis, & assuefactis, cum adducuntur in scholam, solus magister quid faciet, etiamsi Salomon esset?

Ad institutionem necessaria, eiusque perfectionem, Traiani clarissimus præceptor declarauit tria concurrere oportere; [naturam, rationem, & assuefactionem. Rationem vero intelligi volo doctrinam, & assuefactionis nomine exercitationem. Initia in hoc genere debentur disciplinæ, vsus exercitationi, perfectio omnibus: & vbi aliquid eorum defecerit, ab ea parte mancam fieri virtutem necesse est. Natura quidem absque disciplina si sit, cæca est: disciplina, si a natura destituatur, defecta: exercitatio, his duabus demptis, imperfecta est. Et quemadmodum ad agriculturam primum requiritur bonum solum, deinde peritus colonus, denique semina frugi: ita plane hic, natura solo, agricolæ magister, semini præcepta, atq. instituta respondent. Sane beatus, dijsque acceptus est, cui Deus ista omnia tribuit. Si tamen aliquis ita putat, eos, qui ingenio non sunt felici, vbi ad virtutem recte instituuntur, atq. exercentur, non posse naturæ defectum mediocriter exarcire, scire debet, in errore se non par-

Plutar. vbi sup.

paruo, immo etiam summo versari. Naturæ enim bonitatem socordia corrrumpit, vitium doctrina corrigit, & cum facilia negligentes nos fugiunt, tum difficilia accuratione consequimur. Et vere multarum rerum contemplatione addiscere possis, quantum efficacitatis, atq. ad perficiendas res virium habeat industria, atq. labor. Nã & aqua guttatim lapsa lapidem cauat; ferrum, atq. æs manuum contrectatione attenuntur; rotas curruum labore magno curuatas nullo valeas conatu in pristinam restituere rectitudinem; & incuruos histrionum lituos in rectum dirigere nulla vis queat: adeo, quod contra naturam labor effecit, ipsa naturali facultate fit validius.

Quid? an hæc dumtaxat sunt, quibus diligentiæ vis demonstratur? immo vero sunt innumera porro alia. Solum telluris bonum fuit, cultura cessante sterilescit; quantoq. melius fuit natura, tanto deterius fit neglectu. Alia contra est tellus dura, atque asperior æquo, ea tamẽ culta præclaros illico edit fructus. Iam quæ arbores nõ tortuosæ fiunt, atq. infrugiferæ, si per incuriam habeantur? quæ non frugiferæ fiunt, atq. fecundæ, si recte educantur? Aut quorum corporum robur non hebescit, atque dissipatur socordia, luxu, prauaq. habitudine? Quis contra ita fuit inualida natura, vt non exercitationibus, & certaminum studio maxima fecerit ad robur incrementa? Qui vero equi a prima ætate recte domiti non parent sessoribus? qui mature non subacti duræ ceruicis, & feroces non extiterunt? & quid attinet alia nos admirari; quando de bestijs ferissimis multas videmus cicures, mansuetasq. labore redditas?]

Sed videamus, an & ad ipsum Latinum, Græcumq. sermonem apprehendendum etiam animalia rationis expertia per hominum industriam, atque laborem possint induci. Quid ni? & maxime, *Persius in proœm. sat.*

si dolosi spes refulserit nummi.

Cardueles super omnia humanas voces reddunt, psittaci quidem etiam sermocinantes. Imperatores salutat, & quæ accipit verba pronunciat, de quo apud Martialem se iactat; *Plin l. 10. c. 42. & 43.*

Psitta-

lib.14. epigram.73. *Psittacus a vobis aliorum nomina disco:*
Hoc per me didici dicere; Cæsar aue.

Adamat certum genus picarum verba, quæ loquatur: nec discunt tantum, sed diligunt meditanteſque intra ſemet cura, atq. cogitatione intentionem non occultant:

Ibi. epig.76 *Pica loquax certa dominum te voce saluto:*
Si me non videas, esse negabis auem.

Agrippina, coniux Cl. Cæsaris, turdum habuit (quod nunquam ante) imitantem sermones hominum. Habebant & Cæsares iuuenes sturnum, item luſcinias Græco, atque Latino sermone dociles: præterea meditantes in diem, & assidue noua loquentes longiore etiã contextu.

Coruus, Tiberio principe, maturè sermoni assuefactus, Apophth. lib.4. Tiberium, dein Germanicum, & Drusum Cæsares nominatim, mox transeuntem pop. Romanũ salutabat. Alius antea redeunti Augusto ex victoria Actiaca dixit;

Aue Cæsar, victor, imperator.

qua salutatione delectatus, auem XX.M. nummũm emit. Salutatus similiter a psittaco, & hunc emi iussit. Idem miratus in pica, eam quoque mercatus est. Alius ille fuit, qui ipsamet sonans verba audiuit a Cæsare, [Satis taliũ salutatorum habeo domi:] cumq. coruus, quæ toties a docente acceperat, cum tarde responderet, [*Oleum, & operam perdidi*,] subtexuisset; ad hoc arridens Augustus iussit illum emi quanti nullum adhuc emerat.

Aetate Plinij cornix e Bætica plura contexta verba lib.10.c.43 exprimebat, alia, atq. alia crebro addiscens.

Idem refert ex auctoritate Minuciani, ter Consulis, lib.8.c.3. elephantem Græcarum literarum ductum didicisse, solitumq. præscribere eius linguæ verbis:

Ipse ego hæc scripsi, & spolia Celtica dicaui.

Quidquid Plutarchus hucuſque solertissime disseruit, & subiunctum a nobis est, negari nequit, cum ita res ipsa generaliter se habeat: sed quibusdam, loquendi ansam lib.1. ep.10 qui nobis modo præbuerunt, illud Horatij congruit;

Naturam expellas furca, tamen vsq; recurret,
Et mala perrũpet furtim fastidia victrix. & Ouidij;

de Remed. *Principijs obsta: sero medicina paratur,*

Cum

Cum mala per longas inualuere moras.

Et ad summam, vt multa dicenda, huc pertinentia, pertranseamus, meminisse debent obtrectatores, cuiuscunque status, conditionis, & fastigij existant, magistros, quod ad se attinet super hoc, non esse deos, vt doctrinam, & mores infundant; quod vero ad discipulos, *Non ex omni ligno Mercurium fieri*; eaq. de causa exclamare quãdoq. solemus; [Quot aratores in scholis, quot Oratores in agris. & illud Apollonij Alabandensis institutum mire probamus, qui cum mercede doceret, adeo prudens, & pius erga discentes, vt neminem, quem iudicabat Oratorem euadere non posse, operam apud se perdere fineret: sed ad quamcunq. artem esse considerabat idoneum, illum dimittebat, ne ceteri illius exemplo, aut otiosi fierent, aut vitiosi; tum ne parentes sua fallerentur opinione, ac spe, neque non pecuniam, quodq. pecunia pretiosius est, tempus simul amitteret; atq. ad extremum ne puer ad aliud artis, vitæq. genus sero, & cum dedecore cogeretur accedere. At præstolantes Illustriũ virorum præceptores ad se modo me reuocant. *in Adag.* *Cic. lib. 1. de Oratore.*

Præceptores Illustrium in re Politica, vel militari.

Peleus Achilli filio Phœnicem dedit, & recte viuendi, & bene dicendi præceptorem. *Pausan. in Laconic.*

Themistocles Licinium Persam suis liberis doctorem constituit. *Plutar. in vita.*

Anaxagoras Clazomenius, cui Mentis agnomen fuit, quod materiam, & mentem rerum omnium custodem diceret, Athenis Periclem docuit, atq. apud illum honestissima conditione retentus diu vixit.

Timotheus, Cononis Imp. filius, Isocratem Rhetorẽ nactus est magistrum, Agesilaus Xenophontem, Pelimon, magnus Atheniensium dux, Xenocratem philosophum.

Alcibiadis institutor fuit Zopyrus, & postmodum Socrates. *Plato in Alcib. 1.*

Lysis, Tarentinus homo, Pythagoræ præceptis optime infor- *Patric. de instit. reip.*

Pausan. in Bœtic. informatus, Polymidem, Epaminondæ Thebani filium, ab ineunte iam adolescentia erudiuit, & cum eo Philippum, Alexandri Macedonis parentem, Thebanis ab Alexandro germano obsidem datum reconciliandæ gratia pacis. Siquidē tota custodiendi pueri cura ipsi Epaminōdæ, strenuissimo duci, præstantissimoq. philosopho ea conditione demandata fuit, vt commissum scilicet sibi puerum diligenter seruaret, summoq. studio in id iuxta incumberet, vt moribus principe dignis, atq. honestis disciplinis quamoptime imbueretur. *Suppl. in Q. Curt. l. 1.*

Hannibalem Carthaginiensem, qui in Italia vincere sciuit, vti autē victoria non, Sosilo, Græcarum literarum doctore, vsum fuisse produnt. *Beroald. in ep. nūcup. cōment. Suet.*

Liuius Andronicus Liuij Salinatoris filios literis instruxit. Sarpedon Catonem iuniorem. Polybius Megalopolitanus P. Scipionem Africanum. Philacer Metellum Nepotem. Atteius Philologus Appium, & Claudium Pulcros, germanos, Lucius Taberius Hiera Brutum, & Cassium. *Criu. ī poet. Plut. ī vit. Sueton. de ill. Gramm.*

Aristodemus Nysæus Magni Pompeij doctor fuit; quemadmodum, & alter Aristodemus, Menecratis filius, qui in Grammatica, & Oratoria claruit arte, quiq. Rhodi, & in patria duas habuit scholas, mane Rhetoricam, meridie Grammaticam docens, Romæ item eiusdem Pompeij liberos erudiuit. *Strab. l. 14.*

Cum Lucius Paulus, deuicto Perseo, petisset ab Atheniēsibus, vt quamprobatissimum philosophum sibi mitterent ad filios docendos, itemq. pictorem ad triumphū excolendum, Athenienses Metrodorum elegerunt, professi eundem in vtroq. desiderio præclarissimum, quod etiam Paulus deinde edicto indicauit. *Plin. l. 35. cap. 11.*

Sed laboriosa nimis hæc foret prouincia, si illustriū huiusmodi virorum ab antiqua ad nostram vsque ætatē singulos magistros recensere tentarem: esset enim hoc velle Oceani stillas, cælique stellas dinumerare. Sat igitur habeant eruditi ex paucis, quos quasi per transennā aspiciunt, reliquos omnes imaginari; & interim nōnullos videant, *a quibus in quouis genere studiorum excellentes docti sunt.* Scri

Scribit Herodotus, Phemium quendam Smyrnæ fuisse, qui iuuentuti publice literas, musicamq. tradebat, ad quem Chritheis Homerum filium adduxit: quamquam Ephorus Cumæus Phemio ipsi matrem Homeri nupsisse prodiderit. Quidam tamen Creophilum, poetam Samium, Homero præcepisse scribunt: alij vero non hunc, sed Aristeam Proconnesium. At quicunq. is fuerit, satis superq. per talem discipulum est superatus, & illustratus. *Gira. d'a. 2. Pius II. cap. 76. Strab. l. 17.*

Dionysij auditor fuit inter philosophos Plato diuinus. Aristoteles ipsius Platonis. Aristotelis Theodectes, ac Theopbrastus. Theophrasti Demetrius Phalereus. Antisthenis Diogenes Cynicus.

Menecrati Ephesio erudiendus traditus est Aratus poeta Solensis. Thucydidi historico Antiphon Atheniẽsis Orator. Hermocrati Iasio Callimachus Cyrenæus. Ipsi Callimacho, & Lysaniæ Eratosthenes Grammaticus municeps. Aristophani Byzantino Aristarchus. Asclepiadi Apollodorus Atheniensis, cui Amphictyones Græciæ honorem habuerunt. Euripidi tragico Prodicus Cous. Theocrito Syracusano Philetas & Ascelpiades. *Textor in Officina hos cum plerisq. sequent. numerat.*

Lælium Præconinum audiuit M. Varro. Plotinum Gallum, Rhetorem Latinum, M. Tullius Cicero, & Q. frater: inde, cum eloquentiam, tamquam instrumentum negotia publica tractãdi cum dignitate, arripuisset, tum ipse se declamando exercuit, tum nobiles alios adijt Oratores. Huius rei causa in Asiam, & Rhodum nauigauit, deque Rhetoribus Asianis Xenocli Atramyteno, Dionysio Magneti, & Menippo Cari nauauit operam, Rhodi autem Apollonio Moloni, quem etiã Romæ audiuerat; nec desunt, qui dicant eius item præceptorem fuisse A. Licinium Archiam Antiochenum, pro quo orationem, quæ extat, ornatissimam habuit. *Gellius l. 1. cap. 18. Cic. ĩ Orat. Quintilian. l. 12. c. 6. Sueton. de ill. Gramm. & de clar. Rhetor. & ĩ C. Cæsare. Val. Max. l. 2. c. 2.*

Vsus est Virgilius Cremonæ Furio Bibaculo magistro, & Romæ Orbilio Beneuentano, atque Scribonio Aphrodisio. *Cauitellus. Crinitus.*

Ab eodem Orbilio doctus est Horatius Flaccus, Venusinus. a Iulio Modesto C. Iulius Higinus. a Valerio Probo Annianus poeta. ab Euphranore Appion Alexãdrinus. *Crinit. ibi. Gellius, & Sueton de ill. Gramm.*

drinus. ab Atteio Philologo Caius Sallustius, & Pollio Asinius. a M. Antonio Gniphone Atteius ipse Philologus.

Ad Att. l. 6 ep. 1. lib. 7. ep. 3. & ibi Manutius.

Dionysius, Græcus homo, Ciceronibus pueris .i. Marco, M. filio, & Quinto, Q. fratris, ab Attico magister traditus est, fuitq. hic honoratior apud Ciceronem, quam apud Scipionem Panætius. Docuit etiam Q. filium Tyrannion Amisenus, Grammaticus, & Pæonius Rhetor.

Id. Crinit. Girald. dia log. 4.

Arellius Fuscus, & Porcius Latro præceptores fuerũt P. Ouidij Nasonis, Remmius Palæmon, Virginiusque Auli Persij Flacci, & Saleij Bassi. Lucanus etiam sub eodem Palæmone, & Cornuto profecit in literis, quemadmodum eius patruus Seneca, vndecunq. doctissimus, & Gallio frater profecerant sub Marcello Grammatico, atq. Cestio Smyrnæo, & Asinio Pollione Rhetoribus.

Cataneus, & id. Plin. in epist. lib. 2. & 6.

Iuuenalem Aquinatem instituit Cornelius Fronto, Plinium Cæcilium nepotem Nicetas sacerdos, & Quintilianus. Huic tantum se debere iudicauit Plinius iste, vt non magis doctrinæ excellentia, quam vitæ grauitate conspicuum senem, pecuniaq. carentem, dote, atq. impensa maritandæ filiæ necessaria dono, liberalitateque adiuuerit quinquaginta millium nummûm.

Galenus medicus ad annum vsq; xv. sub Nicone Pergameno patre Grammatica, Arithmetica, Geometria, & Astronomia eruditus est.

Id. Plut. & Prisc. i oper.

Plutarchi Chæronæi magister, & institutor fuit Ammonius; Prisciani Cæsariensis Grammatici Theoctistus.

Ex eorum scriptis, & vitis.

Doctus ex Arnobij disciplina Lactantius Firmianus euasit. C. Sollius Apollinaris Sidonius ex celebribus ludimagistris Eusebio, & Oeno Græcum, simul & Latinum hausit eloquium. Socrates historicus Constantinopolitanus ab Helladio, & Ammonio, Venantius Fortunatus ab Agricola seniore Grammaticam didicerunt.

Ioannes Boccacius apud Andalum Genuensem, Frãciscum Petrarcham, Leontiumq; Pilatum literarum studio attendit. Apud Ioannem Balistarium Cremonensẽ, Rhetorem clarum, atque poetam, Flauius Blondus Foroliuiensis. apud Iunianum Maium Neap. Alexander ab Ale-

Alexandro, & Iacobus Sannazarius, apud Andronicum Thessalonicensem Angelus Politianus; & Lilius Gregorius Giraldus apud Marcum Vergnaninum, atque Guarinum.

MichaelAngelus Bonarota magistrum habuit Franciscum Vrbinatem. Philippus Beroaldus Franciscum Puteolanum. Franciscus Patricius Franciscum Robortellũ. Nicolaus Clenardus Iacobum Latomum. Ludouicus Areostus Ferrariensis Gregorium Spoletinum. Paulus Manutius Stephanum Plazonem, & IoannemBaptistam Egnatium.

Lucernæ iuris, Bartholus in l. quidam cum filiũ. ff. de verbor. obligat. de Fratre Petro ab Asisio, cuius eruditionem a puero perceperat, mentionem honorificã facit.

Cæsar Benenatus, nepos, discipulusque Antoni; Sompani Sidicini, (qui sub Ioanne Vexeo, viro sane erudito, in patria literaturæ vacauerat) cum non esset vulgaris Latinæ linguæ præceptor, Iacobum Gallum Neapoli in domo paterna literis informandum accepit. Nec labor frustra susceptus; tanti enim facti progressus, vt, nondum xiii. ætatis anno confecto, omnium sententia iudicatus sit habilissimus ad iuris prudentiam ediscendam; quam ita solide, atque excellenter apprehendit, vt cathedræ Siculæ, & Italæ adhuc eius gloriosam retineant memoriam, & in ipsum ius edita opera id clare testantur.

Id. Benen. in vita Sõpan.

Purpura in vita Iacobi Galli.

Nicolaus Gambutus Tursiensis (cuius m.s. Grammaticam habet Iacobus Carusius, & librum Elegantiarum item m.s. ad legendum mihi commodauit, cum Ferrandinæ ludum haberem anno 1617. & 18. IoannesAntonius Izius, amicus, & beneuolus, & literatus) inter alios, qui ipsius doctrinæ se dediderunt, discipulum omnibus numeris, & partibus perfectum, absolutumque reddidit Balthassarem Aquilam Milonicensem presbyterum, a Pomarico oriundum. Hic pariter ex confinijs multos ad suam eruditionem pertraxit, sibiq; non absimiles e schola dimisit. vnus mihi non tacendus Constantinus Gorrisius, Pomaricanæ nobilitatis, & doctrinæ decus, ac lumẽ, in vtroque iure adeo versatus, & supereminens, vt non

 modo

modo nostra prouincia, sed aliæ ad eius tuta consilia, tamquam ad oraculum, confluerent, & Principes eius iurisdictioni, & sapientiæ læte ferrent sua tradere oppida, ciuitates, ac ditionem. Nonagenario maior hoc anno mortalitati satisfecit mense Octobri.

In scholis Manfredi, & M. Antonij Turci eam accepere disciplinã Iacobus Iannullus, & Fabius Vinciproua, vt prior suæ nobilitati summam vtriusque iuris cognitionem adiungens, a Card. Saraceno, tunc Archiepiscopo Acherõtino, & Materano, ex cunctis in diœcesi legum peritissimis delectus sit ad sedendum in eius tribunali Auditor generalis: posterior autem optimus medicinæ Doctor, tum patriæ, tũ toti Lucaniæ ἀλεξίκακος fuerit, cui in eiusdem professionis præstantia, & fama successerunt Dionysius filius, & IoannesBaptista nepos.

Ex IoannisPetri Chiruziæ artificio prodierunt quicunque annos abhinc fere xxx. Pisticij scientia clarescũt: & si nulli inessent, hoc tantum de ipso dixisse sufficeret, IoannemMariam, Ioannemq. Antonium Nouarios fratres, habuisse discipulos, quorum lucubratis operibus, præter ea, quæ nondum impressa sunt, in vtroque iure, & maxime ad praxim pertinentibus, Ecclesiasticum, Regium, & quoduis municipale forum nõ modice vtuntur.

Torquatus Tassus, qui post Virgilium, & poetarum, & Oratorum, philosophorumque primus fuisse iudicatus est, puer trium annorum a parente Bernardo datus in custodiã Ioannis Angelucij, summa bonitate, & plusquã mediocri doctrina presbyteri, adeo in Grammaticæ studio processit, vt biennio post ad publicas Iesuitarum scholas (quæ tum circa Gigantis vicum erant) missus, ibi Latine, & Græce carmina, & prosam, septennio expleto, cõposuerit, ac recitauerit; ea fuit doctorum industria, & auditoris ingenium.

Mansus in vita.

IoannesBaptista Marinus Neap. eiusdemque primo amicus, postea deinde æmulus, Thomas Stilianus Materanus, equites ambo creati, alter a CaroloEmmanuele, Sabaudiensium, alter ab Rainutio Farnesio, Parmensiũ Duce, apud quos, aliosque Principes, & Cardinales ob

gran-

grandem in poematis excellētiam multo in honore fuerunt, multo pariter ornamento, & honori suis ipsi doctoribus extiterūt, prior Alfonso Galeotæ Neapolitano, posterior Simoni Nobili Pomaricano, professoribus literarum clarissimis.

Habuit etiam Alfonsus in suo diuturno, & florente gymnasio alios, & tales, vt Neapoli in Regijs tribunalibus,& Sacro Consilio eorum pleriq.splenduerint, præsertim vero Consiliarij Iacobus de Franchis,Cæsar Aldetisius, & IoannesBaptista Apicella. Sed neq; Simoni defuerunt legum peritia insignes nonnulli, maximeq. in patria IoannesFranciscus Aspellus,virtute sua, & maiorum amplitudine nobilis,cum Fabricio fratre,qui annos xx.amplius Neap.in causis fideliter agendis versatus est. *Rel. Neap.*

Hoc anno Capuæ migrauit e vita Marsilius Thebanus,Calatijs natus,omnium prædicatione, monumentisque decorandus,qui eam adiens vrbem cum non vulgaribus Grammaticæ, Rhetoricæ, atq. poeticæ studijs,ad docendum se contulit. Magnum discipulorum numerū per annos xxx. continuos habuit,quos optime moratos, & literatos,& se,& tanta patria dignissimos fecit. Huic præ ceteris Camillus Peregrinus,patrui referēs nomē,& scire,gloriam addidit,cum historias Longobardorum Erchemperti,& aliorum quorundam,confusas,mancas, obscuras, barbarolatinas, multo, & ingenioso labore ordinare,& illustrare conatus est, non solum annotationibus, & censuris, sed etiam typis, quibus propediem dabuntur historicæ Campanæ atq. alia, eruditorum ingenijs non sane displicitura.

Principum, & Regum.

VLysses,Itacæ,ac Dulichij, insularum in Ionio pelago rex,non modo præceptorem,sed consiliarium quoque, laborumq. suorum comitem habuit Cratinum philosophum. *Rosseus de inst. Princ.*

Cyrus,Persarū rex,Pristicæ pceptis imbutus est,Dari⁹ Lysaniæ,Artaxerses,Tyndari; Chilonis item philosophi

Xenia-

Xeniades Corinthius, eius autem liberorum Diogenes Cynicus.

Patric. de regno, & reg. instit. lib. 1. tit. 4.

Sub Artemij disciplina fuit Pyrrhus Epirotarum rex, Euphanti Olympij Antigonus Macedonum, cui etiam inscripsit librum de Regno perutilem, atq. laudatissimũ.

Docuit Strato Lampsacenus, eloquentiæ consultissimus, Ptolemæum Philadelphum, Aegypti regem, qui eũdem instructorem talentis octoginta donauit, Zenodotus Ephesius eius filios. Ptolemæum Euergetem, Philadelphi successorem, Aristarchus Alexandrinus erudijt, & alium Ptolemæum Aristomenes; vltimum vero, qui Dionysius dictus est, quique Pompeium per proditionem occidi iussit, Theodotus patria Chius.

Chron. S. Vinc. in Vultur. m. s. penes Tutinum.

Longo post hos interuallo S. Aupertus, Abbas Monasterij S. Vincentij in Vulturno, natione Gallicus, & quõdam Magnus Franciæ Cancellarius, humanioribus literis Carolum Martellum instruxit, multosq. libros conscripsit, & anno 778. obdormiuit in Domino.

Aurelio Cassiodoro Scyllaceo datus est literis instituendus Theodoricus, Gothorum rex.

Bellarmin. Trith. de vir. illust. Idemq. Petrus ĩ epist.

Petrus Blesensis Gallus, cuius parentes ab optimatibus Britanniæ minoris traxerunt originem, in politioribus literis, in Rhetorica, atque poesi progressus habuit magnos, cum adhuc iuuenis esset. Emenso liberalium artium curriculo, ad Academiam Bononiensem se contulit, vbi iuri Pontificio, Cæsareoque operam nauauit perutilem, & in Gallias reuersus est. Circa a. 1167. cum Stephano adolescente nobilissimo, Comitis Perticensis filio, a Siciliæ regina, cuius erat consobrinus, euocato, in Siciliam venit, in qua pueritiæ regis Gulielmi II. politiori literatura informandæ fuit adhibitus.

Dictum est superius inter Sanctos, Raimundum ab Regni Aragonæi proceribus electum, statutumq. fuisse Iacobi regis pueri præceptorem.

Turgoti Anglici discipulus fuit Olaus, Noruegiæ rex. Antonij Panormitæ Alfonsus, huius nominis Primus, Neapolitanorum. Iouiani Pontani Alfonsus II. Galeotti Martij Mathias Coruinus Hungarorum. Philippi

Calli.

Callimachi Albertus Polonorum.

Sequitur hos Bartholomæus Philalites poeta, & Orator egregius, qui Ioannem Aragoniensem, Ferdinandi regis filium edocuit, quique vt discipulo faciliorem redderet profectum, regulas composuit Grammaticales.

Ioannes Hasembergius Bohemus regiorum Ferdinãdi liberorum fuit etiam magister.

Item Franciscus Vitalis ex Noia Calabriæ regum Neapolitanorum adolescentiam eruditione formandam suscepit. *Gualter. in m. s.*

Petrus Vassorius, doctrinæ, virtutumque fama suo seculo illustris, antequam Carthusianorum viuendi amplecteretur institutum in cœnobio ad Vallemregalem iuxta Gandauum, ab Imp. Maximiliano, Philippo, Regi Castellæ, qui Caroli V. Cæsaris pater fuit, pædagogus constitutus est. *Sander. de clar. Gand. lib. 3. Tutinus in hist. Carth. m. s.*

Bartholomæo Petronio Cremonensi, Rhetori claro, Franciscus Sfortia, & Blancha Vicecomes, Mediolanensium Duces, sub a. 1466. commiserunt, vt studium Grãmaticarum, humaniorumq. literarum filijs eorum traderet, Philippo Mariæ scilicet, Baruli Duci, Ludouico, qui Maurus dictus est, Ascanio Mariæ, Octauiano, Hippolytæ, atq. Elisabethæ. *Cauitellus.*

Guiniforti, Gasparini Bargizæ filio, Oratori, & philosopho insigni, traditus est Galeatius Maria Vicecomes erudiendus. *Suppl l. 14. Trith. de vir. ill.*

Petrus, & Laurentius Medicei Marsilio Ficino commissi sunt; similiter Ludouicus Gonzagha Dux, cui cognomentum Turcus fuit, Carolusq. frater cum sororibus Victorino Feltrensi, viro doctissimo, atque omnimoda virtute conspicuo, quamuis arma postmodum strenuiter quoque tractauerint. *Blondus in Lombard. Roscius in elog. Volaterr.*

Ferdinandus Daualus, Piscariæ Marchio, in prælio Rauennate captus, & Mediolani in custodia tentus quãdoquidem exercendi corporis nulla dabatur facultas, ingenium tamen literis amœnioribus ex doctrina Musephili præceptoris imbutum ita exercuit, vt paucos intra dies summæ iucunditatis dialogum de Amore ad Victoriam *Iouius in vita.*

&oriam vxorem conscripserit.

Gualterus in m. s. Ianus Pelusius Ducum Vrbinatium fuit suo tempore magister præstantissimus.

Card. Cortesius in ep. Iulius Camillus in orat. Benedictus Theocrenus, ornatissimæ inter Genuenses conditionis, vir egregius auctoritate, prudentia, gratia, Latinis, Græcisq. literis, cuius iudicium accuratissimum profecto fuit, non tantum in scribendi, verum etiam in subito, quotidianoque loquendi genere, grandis in oratione, & sine molestia diligens, excultus in carmine, ac sine fastidio suauis, magnus in vtraq. laude. Quapropter a Francisco, Galliarum rege, quamuis vberrimo doctissimorum prouentu Galliæ abundarent, incredibili prouidentia, & consilio vnus ex omnibus dignus iudicatus est, cuius innocentissimis moribus, & clarissimæ disciplinæ filii a prima ætate colendi, atque erudiendi cõmitterentur. Qui, vt egregiæ indolis admiranda materia, tamquam in manum eminẽtis artificis, cum deuenissent, in absolutum quoddam, atq. ex omni parte perfectissimum opus illuxerunt.

Cauitell. Hieronymus Fundulus Cremonensis, primam in vtroque dicendi genere celebritatem sibi suo quodam iure cum vindicasset, Francisci, & fratrum Valesiorum, Francisci regis filiorum, præceptor esse meruit sub a. 1531.

Append. ad Suppl. chr. & Trith. Iacobus Faber Stapulensis, nemini suo seculo in philosophia secundus, quinimmo totius Belgicæ Galliæ vnicum decus, diuino quodam summo munere in rei literariæ remedium datus, primus apud Gallos, vt olim Cicero apud Romanos, philosophiam adhuc rudem, atque impolitam, cum eloquentia iunxit, in dicendo sublimis, in sententijs grauis, in inuentione exquisitus, in compositione attentus, & curiosus. Hinc ipsi iam admodum seni Franciscus rex tertium filium adhuc iuniorem tradidit instruendum. Quod officium Faber etiam annosus tam diligenter obiuit, vt regis animum sibi fecerit inclinatissimum, & nisi donorum, dignitatumq. contemptor fuisset, non tenuem in regia obtinuisset auctoritatem.

Rel. Neap. Sub hæc tempora Hieronymus Ruscellus, qui tantopere laborauit, & commentarijs, & ratione cõponẽdi, &

& Rhythmario, alijsque tandem scriptis, vt Italicam linguam expoliret, ac promoneret, apud Illustrissimos Dominos de Azia, Latertiæ Marchiones, fuit literarum, earumq. non vulgarium, magister.

Iacobus Amiotus Carolum IX. qui a. 1561. Francisco II. succedens, regnum iniuit in Gallia, literarijs studijs, maxima cũ diligentia, & industria imbuendo, magis quam regium ipsum diadema, insigniorem effecit, adeo in præclarum illius instructum, quæ sua erat probitatis, & doctrinæ celsitudo, atque optima expectatio, circumspectus incubuit.

Andreas Resendius, Eboræ in Lusitania genitoribus honestis natus, poeta, Orator, Theologusq. præstabilis, adolescens cum esset supra ætatẽ liberalibus artibus perpolitus, superauit æquales, cum e tenebris primum existere cœperunt humaniores literæ, quæ ceteris splendorem, lucemque afferunt disciplinis. Dominicanorum familiæ se studio sãctitatis addixerat, cũ Emmanuel rex Lusitanorum liberis domesticum præceptorẽ serio quærens, Pontifice indulgente, Resendium ob singularem connexam cum bonitate scientiam traduxit in aulam. Ex eius magisterio, tum regij adolescentes, tum alij producti sunt maxime memorabiles: ac tandem sacerdotio Eborensis Ecclesiæ a Principibus cohonestatus est. Octogenarius a. 1573. mortem oppetijt. *Bibliot. Hispan. classe 2. tom. 3.*

Pomponius Gauricus Neapolitanus, poeta, validaque in varias artes ardentis ingenij fecunditate mirabilis, Ferdinandum Sanseuerinum IV. Salernitanum Principẽ optimarum artium præceptis excoluit, quarum ea tempestate habebat ipse supellectilem multam, & splendidã. *Iouius. Minturnus l. 1. sub init.*

Christophorus Caluetus de Stella a Carolo V. Augusto, cum esset eruditorum optimus, & optimorum eruditissimus, filio Philippo II. Hispaniarum regi, præfectus est institutor eximius, qui postea eiusdem discipuli in Flandriam iter regifice habitum plene descripsit. *Illescãs in Paulo III. l. 6. §. vlt.*

Gregorius Martinus, vir optimus, idemq. doctissimus, fuit de Societate Collegij Sancti Ioannis, ex quo eum Dux Norfolcensis assumpsit filio suo primogenito magi- *Pitseus.*

 strum,

strum, solenniterque illum ei tradidit educandum. Cum vero Ducis filius maturæ iam ætatis, & exquisitissimæ literaturæ candidatus factus esset, Martinus amplissimis honorarijs cumulatus discessit, Rhemisque demum ad exitum vitæ vocatus est a. 1582.

Fuluius Moratus Mantuanus, vere moratus, & optime, præterquam quod insigni meliorum artium peritia spectatissimus esset, Annam, Principem Ferrariensem literis erudire, atq. illustrare dignus habitus fuit.

Maiorag. orat. 20. Addit. ad Tursell. epit. hist.

Alfonsus, huius nominis II. & postremus Ferrariensiũ Dux (quoniam cum fine liberis successionis capacibus ad vitæ finem venisset, ad Sedis Apostolicæ dominium Ferrariensis ditio deuoluta est a. 1598. sub Clementis VIII. Pontificatu) a Bartholomæo Riccio, homine in nullo doctrinæ genere non perfecto, bonarum literarum numeros omnes perdidicit.

Imperatorum, eorumq. filiorum, & nepotum.

Cic. de Ora. Plutarc & Suet. i vit. Strabo. Val. Max. l. 2. c. 2. Viues in addit. Sueton. idemque de ill. Gramm.

C. Iulius Cæsar, qui, oppressa Romanæ reip. libertate, perpetuam sibi Dictaturam arrogauit, & vsurpauit, seque primum Vrbis, & Orbis fecit Imperatorem, Latinas, Græcasq. literas, necnon præcepta dicendi edoctus est a M. Antonio Gniphone, homine Gallo. Apollonio quoq. Moloni Rhodio, Rhetori, ea tempestate clarissimo, & morum honestate decorato, vt Doricum orandi genus, medium inter Asianum, & Atticum, addisceret, se tradidit reformandum, apud quem habuit Ciceronem eadem de causa condiscipulum.

Mar. Scot. Sueton. de clar. Rhet. & in vita.

Octauius Augustus vna cum M. Antonio Volcatium Epidium in Latinis literis, & arte Rhetorica doctorem habuit: in Græcis vero Apollodorũ Quintum Pergamenum anno ab vrbe condita 689. clarum Oratorem audiuit.

Id. Suet. de ill. Gramm.

Verrius Flaccus ab eodem Augusto nepotibus suis preceptor electus, cum tota schola in palatium transijt, verum, vt neque amplius discipulum reciperet.

Charum, qui de Hercule, vt Pisander, Panyasis, alijque opus

opus dignum composuit, eorundem Augusti nepotum fuisse magistrum aperte colligitur ex epistola Ouidij ad eum missa. *de Pont l. 4. ep. 13. & 3. Trist. ep. 5.*

Theodorus Gadareus, qui se Rhodium dici maluit, cuius sectatores Theodorei sunt appellati, Claudium Tiberium Neronē instituit ita, vt nihil prætermiserit, quod ad illius attineret profectum. Nam sæuam, lentamq. pueri naturam sagaciter primus prospiciens, aptissima similitudine vsus, subinde in obiurgãdo eum appellare solebat Lutum sãguine maceratum, quo ipsum sic a sæuitia, & lentitudine abalienaret. *Quintilian. l. 3. c. 1. Sueton. in Tiberio. Suidas.*

Nero Senecæ doctoris erudititione, atq. consilijs vsus, ad imperatoriū subleuatus gradū, optimus extitit princeps: vt idcirco Traianus diceret; [Procul distare cūctos Cæsares a primo Neroniani principatus quinquennio.] Nam ex Augusti præscripto imperaturum se professus, neque liberalitatis, neq. clementiæ, neq; comitatis quidē exhibendæ vllam occasionem omisit. Verum aulicorum impudentium artibus de magistri obediētia subductus, ipsoq. Seneca post exanimato, tamquā Pisonianæ coniurationis conscio, in omne præcipitauit vitium, atq. crudelitatem. Tantum pædagogi præsentis, ac dirigentis valet integritas, & auctoritas. *Cæl. Rhod. l. 6. c. 34. Sex. Aur. Victor. Suet. 7 vit. Tacitus l. 12. Annal.*

Ad bonarum literarum cognitionem Domitianus peruenit Papinio Statio docente. *Crinitus in poet.*

M. Fabij Quintiliani doctrinæ Domitianus idem suos tradidit nepotes. *Cuspinian.*

Sub Plutarchi Chæronensis disciplina multiplici, & optima Traianus Nerua fuit.

A Quinto Terentio Scauro literas didicit Aelius Hadrianus.

Apollonij Stoici, natione Chalcidici, nequenon Basilidis Scyropolitani philosophi doctrinam hausit non aspernandam A. Antonius Verus, Antonini Pij filius. *Cassiodorus in chronic. Suppl. chr. lib. 8.*

M. Aurelius, cui cognomen Philosophi factum est, magistros habuit in elementarijs literis Euphorionem, Geminumque Comœdum, & alios supra inter Consules recensitos. Ad scientiam Græcarum literarum fuit per *Capitolin. Eutrop. l. 8. Philostrat. Spartian. Xiphilinus.*

Sextum Chæronensem, Plutarchi nepotem, institutus, quem adeo dilexit, & coluit, vt senex adhuc Imperator eius frequentaret gymnasium. Cum vero aliquando ei Lucius sapiens occurrisset, interrogassetq. Quonam iret? & ille, Ad Sextum, respondisset, a quo disceret, quæ nunquam audisset, nec pudori esse sibi, si senex etiam disceret; O Iuppiter, Lucius inquit, Imperator senex tabellam manu gestans puerorum more ad præceptorem adeas, cum noster Alexander xxxiii. annos natus obierit. Ad audiendos item Hermogenis Rhetoricorum libros libenter itauit.

Eutrop. l.c. *Herodian.* *Lamprid.* *Xiphilinus.*

Commodo filio Marcus ipse literatorem adhibuit Onesicratem, Latinum Antistium Capellam; Oratorem autem Atteium, qui Sanctus cognominatus est, & alios; omnes, præter magnam eruditionem, etiam vita integerrima. Horũ salubribus præceptis, & institutis paucolos annos administrauit imperium, omnia paternis amicis auctoribus gerens, qui assiduitate, prudentiaque consilio nullo loco deerant, tantum ei tribuentes laxamenti, quantum ad tuendam corporis valetudinem arbitrabantur. Sed paulatim nonnulli ex aulico famulitio cum irrepsissent, qui ventre, obscenisq; voluptatibus felicitatem metiebantur, delicijs illum, ganeisque corrumpere cœperunt; & ita Neroni, Domitianoque simillimus ex Commodo factus est Incommodus, atque nefarius.

Bemb. in castigat. Terẽ. *Capitolin.*

Aelius Pertinax inter discipulos Sulpicij Apollinaris fuit, cuius adhuc in Terentianas comœdias periochæ leguntur.

Lamprid.

Ex Cæcilij Afri, Rhetoris clarissimis studiorum fonte manauit quidquid eruditionis in Antonino Diadumeno extitit.

Idem.

Dedit operam in prima pueritia Alexander Seuerus præceptoribus Valerio Cordo, Tito Veturio, Aurelioq. Philippo, patris liberto, qui vitam eius literarum monumentis explicauit. In patria Græco Neboni, & Rhetori Serapioni; Romæ, Grammatico Scaurino, Terentij Scauri filio, doctori celebrato, atque Rhetoribus Iulio Frõtino, Bebio Macrino, Iulioque Graniano, cuius etiam

hodie

hodie Orationes declamatæ feruntur.

Maximinus iunior vsus est magistro Græco Fabilio, cuius epigrammata Græca extant complura, præcipue in ipsius Maximini simulacris, qui ex illis Virgilij, cum de Pallante dicit, Græcos fecit in pueri descriptione, *Capitolin.* *Aeneid. l. 8.*

Qualis vbi Oceani perfusus Lucifer vnda,
Talis erat iuuenis primo sub nomine clarus.

Grammatico autem Latino Philemone, Oratore Titiano, Titiani senioris filio, qui sui temporis Simia dictus est; quoniam cuncta imitaretur. Habuit etiam Græcum Rhetorem Eugenium, tunc in ea professione pstantissimum.

Q. Serenus, Gordiano Cæsari amicissimus, Gordianũ iuniorem accepit erudiendum, eaq. beneuolentia, vt deinde moriens volumina patris sui Sereni ad Lxii. millia ipsi discipulo legare voluerit; quod eundem ad cælum sustulisse non dubium est: tantæ siquidem bibliothecæ copia, & splendore donatus, in famã literatorum virorum facile deuenit. *Id. Capitol.*

De Lactantio Firmiano, qui a Magno Constantino vocatus est ad instruendum Crispum filium, Patriciamque neptem, supra in Academia VII. mentio illata est.

Aemilius Magnus Arborius, Decij Magni Ausonij auũculus, procerum genus illustrium, cum adhuc iuuenis esset, ac in vrbe Tolosa Rhetoricam scholam haberet, Imp. Constantini fratrum amicitias coluit. Inde celebritas nominis eundem commonit Constantinum, vt ei accito Byzantium dederit perdocendum Constantium filium adolescentem, iam Cæsarem designatum. *Auson. in professor.*

Iulianus Imp. eiusdem Magni Constantini nepos, Cõstantinopoli in Basilica (ibi enim tunc ludus regebatur literarius) Grammaticam a Nicocle Lacone percepit, Rhetoricam vero ab Hecebolio, qui tum Christianam complexus fuerat religionem. Inde Constantij Cæsaris patruelis mandato Nicomediam translatus est ad alios Christianos institutores, cum interdicto, ne ibi ad Libanium Syrum sophistam, male de nostra Fide sentientem, iret. Quod cum minime seruasset, Libanij, & Maximi *Nicephor. l. 10. cap. 1. Socrates l. 3 cap. 1.*

Ephe-

Ephesini philosophi, tum libris, tum consuetudine ebibit apostasiæ venenum, quod ad imperandum assumptus euomuit: vsq. eo impij doctoris pestilens est, & dogma, & exemplum.

Dedit Valētinianus Decio Ausonio Gratiano, & Valentinianum liberos informandos Latina literatura, & ceteris honestis disciplinis.

Paul. Diacon. l. 12. Suidas. Volaterr.

Anatolij, qui multa fuit vir integritate morum, atque scientia literarū, discipulus fuit Theodosius ille Magnus in imperij administratione, & maximus in Christiana pietate, quam, Diui Ambrosij zelo satisfaciens, ita præcellentem ostendit, vt se spectabile Angelis gaudium, & hominibus, etiam summis, præbuerit imitamentum.

Mar. Scot. Marulus l. 9. cap. 1. Nicephor. l. 12. c. 23. Socrat. l. 5. Tursell. l. 5 Vitæ SS. Patrum l. 3. c. 10. & 94.

Theodosius ipse habens in suo palatio Arsenium, cuius gloria, & fama vniuersum peruagabatur orbem, propter coniunctam in eo cum eruditione miram probitatem, familiæq. splendorem, cum primum per ætatē licuit, eum Honorio, & Arcadio magistrum præfecit: adiecto huiusmodi mandato, nequem ex imperij sublimitate conciperet metum; sed illis potius vt seruis vteretur, etiam verberibus excipiendo, siquādo deliquissēt. Cum vero derepente quodam die scholam ingressus Theodosius esset, pueros cum splendore magnifico sedētes, Arsenium inter docendum reperit astantem. Id indignatus, cum illos principalibus nudauit insignibus, tū sempiterna memoria dignum, & vere imperiale illud prolocutus est verbum; [*Si tales se præbituri essent, vt mores, vitamq. suam ad disciplinam, & Dei leges componerent, se fore quoque propensum, vt eis imperium in manus traderet ad ciuium, & subditorum commodum, atq. vtilitatem accommodatum; sin minus conducibilius eis esse, vt sic priuati vitam exigerent, quam doctrina nulla cum periculo imperarent.*] Post hæc magistrum sedentem docere, filiosque stantes audire præcepit, vnico facto tria docens,

I. Discipulos, vt præceptoribus, etiam gradus, & conditionis inferioris, honores deferant, & obedientiam:

II. Magistros, vt cum discipulis ea, quæ decet, dignitate suo fungantur officio:

III.

III. Parentes, ne filijs quidquam indulgeant contra honestum, atque decorum.

Post Arsenium in solitudinẽ profectum, atque ab Imperatore frustra perquisitum, Marcello Arcadij Cæsaris docendi prouincia demandatur, qui Mundus erat vniuersæ virtutis, vel, vt aptius dicam, Virtus quædam animata. *Suidas.*

Irene Imperatrix Constantinopolitana ad Carolum, Pipini Francorum regis filium, (qui postea primus Occidentalis imperij apicem a Leone III. Romano Pontifice vigilia Natiuitatis Dominicæ anno 800. assecutus est) direxit Constantem sacellarium, Mamalumque primicerium, vt filiam suam Constantino VI. filio nuptui daret. Facto placito, ac iureiurando inter vtrosq. relictus est Helisæus eunuchus, atq. notarius ad illam edocendã Græcas literas, simul & linguam, & secundum Romani imperij morem. Factum est hoc anno secundo imperij eiusdem Irenes, & Constantini, Christi vero 782. *Panuin. in chronol. Ecclef. Paul. Diac. lib 23.*

Idem, qui supra Carolus Magnus, in discenda Grammatica Petrum Pisanum Diaconum senem audiuit, in ceteris autem disciplinis Alcuinum, Ordinis S. Benedicti monachum, discipulum primo Venerabilis Bedæ, tũ Egberti Eboracensis Archiepiscopi, atq. Hadriani etiã Archiepiscopi. Venerat ab Offa, Merciorum rege, legatus in Galliam Alcuinus pro pace componenda, alijsque conficiendis negotijs. Cuius virtutibus Carolus delectatus, eum apud se remanere coegit, præceptorem assumpsit, Abbatemq. monasterij Turonensis, Congregationisque elegit. Rhetoricam, dialecticam, astrononiam, omnesq. scientias mathematicas cum præceptis pietatis, & sapientiæ disciplinis ab eo apprehendit. Huius impulsu quoque inductus est, vt Parisijs Academiam institueret, accersitis ab Anglia præcipuis eius disciplinæ alumnis, Ioanne Scoto, Claudio, Clemente, alijsque doctissimis, qui nobilissimos totius Galliæ iuuenes pietate, fide, religione, bonis moribus, omniq. politiori literatura imbuerunt. Claruit Alcuinus a. 783. *Crantz. lib. 2. cap. 7. Histor. Ecc. Anglic. lib. 5. cap. 21. Panuin. vbi sup. Pitseus. Polyd. Virgil. l. 5. hist. Anglic. Suppl. chro. lib. 10. Trith. de vir. ill.*

Othonis III. præceptores fuerunt Gerbertus Floriacensis

Stellut. in Sat. 6. Persij. censis Aquitanus, quem de sua stirpe fuisse nobilissimi Cæsij Romani affirmant, quiq. factus est Pōtifex nomine Siluestri II. & Villegisus, Archiepiscopus inde Moguntinus, vt supra lib. 3. dictum est.

Girald. dialog. 5. Vanuin. ibi. Marcus Psellus Constantini Ducæ tempore a. D. scilicet 1060. Cum omni liberalium artium scientia, tum etiam peregrinarum cognitione coruscauit, cuius innumerabiles pene libri studiosorum manibus volutantur, ab Imp. ipso doctor constitutus est Michaeli VII. Ducæ filio, qui Parapinacei cognomine notatus fuit. Sub huius pceptione in bonis artibus, & maxime in versibus factitandis extra modum profecit.

Suppl. chr. lib. 15. Ladislaus, Alberti II. Cæsaris, & Hungariæ, ac Bohemiæ regis postumus, morigeratus, optimisq. disciplinis non ad aliorum exemplum fuit exornatus. Quandoquidem ipsum Federicus Imp. tamquā ex patruele nepotē, in tutelam suscepit ad annum vsque xii. septimumq; iam gerentem Gaspari, Austriæ Cancellario, non minori vitæ candore, quam eruditionis excellentia prædito, dedit instituendum c. a. 1447. In huius adolescentis ingenium excolendum suæ quoq. partem eruditionis contulit Aeneas Siluius Picolomineus.

Inter Episcopos diximus de Engelberto, & Thoma, qui Maximilianum literis elegantibus instruxerunt.

Hadrianum Traiectensem, qui post VI. hoc nomine Pontifex Romanus electus est, Impp. Carolum V. Ferdinandumq. I. germanos, in eorum adolescentia docuisse mentionem lib. 3. fecimus.

Iouius. Gaspar Vrsinus Vindelicus, qui suo versatili ingenio nobiles poetas læto carmine, historicos styli grauitate superabat, proq. cumulo honestissimæ laudis, *integer vitæ, scelerisque purus*, summa animi tranquilli probitate egregium munus feliciter impleuit, cum Maximilianum II. Ferdinandi I. filium, perfectis moribus, atque literis informauit.

Sander. l. 1. de script. Flandr. Augerius Gislenus Busbequius, post Grammaticam, & Romana iura consecuta, in Italiam missus est, vbi sex fere annos maximo cum fructu transegit, ac Venetijs Io-

anni

anniBaptistæ Egnatio,& Patauij alijs doctis in eloquentiæ studijs operam dedit. In Flandriam reuersus Insulis a Ferdinando Imp. euocatur, fitq. præfectus formandæ adolescentiæ illustrium Maximiliani Cæsaris filiorum, Mathiæ, Maximiliani, Alberti,& Vinceslai, Austriæ Archiducum, e quibus Mathias post Rodulfum fratrem a. 1612. suscepit imperium.

Alexandri Macedonis.

MVlti huius institutioni appositi fuere nutricij, pædagogi,& magistri appellati, quibus omnibus impositus erat Leonidas, vir & moribus seuerus,& propinquitate Olympiadem contingens. Philiscus Aegineta, per ea tempora, quibus Philadelphus in Aegypto regnabat, Alexandrum initio literas docuit. Porro ingenium eius Philippus pater considerans heroicum, & plane diuinum, haud dissimilem voluit adhibere præceptorem, credens ad summam pertinere, studiorum initia a perfectissimo quoque tractari. Florebat eo tempore Stagirita Aristoteles, Peripateticorum princeps philosophorum, scientia rerum, scriptorum copia, eloquendi suauitate, inuentionum acumine, operumque varietate famosissimus. Hic ab ipsis incipiens Grammaticæ elementis, & rudimentis puerum sibi commissum per annos decem ita erudiuit, vt non Ethica modo,& Politica præcepta, verum etiam ex interioribus, grauioribusq. disciplinis, quas acroamaticas,& epopticas nuncupant, ex nonnullorum opinione illi multa tradiderit.

Giral. dia. 7. Laert. in Aristot. Plut. in vit. Quintilian. l. 1. c. 1. Sabel. l. 3. c. 2. exempl. Suidas. Supp. ad Q. Curt. l. 1.

Heroum.

OLympus dictus est Iuppiter ipse, maximus, Saturni, & Rheæ filius, ab Olympo, a quo eruditus, & ad virtutem informatus est adhuc puer.

Diodor. l. 14. Natalis l. 2. c. 1.

Peleus Chironi, e Saturno,& Philyra nympha generato, Achillem filium suum educandum commisit, qui doctor in bonis disciplinis illi etiam fuit, quemadmodum

Pausan. in Laconic.

Xenophon de Venatione, & in Conuiuio. & Cephalo, Aesculapio, Melanioni, Nestori, Amphiarao, eidem Peleo, Telamoni, Meleagro, Theseo, Hippolyto, Palamedi, Vlyssi, Menestheo, Diomedi, Castori, Polluci, Machaoni, Podalirio, Antilocho & Aeneæ. Nec miretur quisquam, quod non omnium eædem fuerunt ætates: nã omnibus Chironis vita suffecit.

Diodor. l. 5. cap. 2. Regius in 4. Metam. Silenus, a Sileno Nysæorum rege ducens genus, Bacchum, qui & Dionysius, Iouis, & Semeles filium, enutriuit, optimisque studijs imbuit, plurimumq. ad virtutem, gloriamq; necnon ad res bellicas discipulo profuit.

Diodor. idẽ. nata. l. 7. c. 1 Suidas. Hercules a primis pueritiæ rudimentis Linum, Apollinis, & Terpsichoræ filium, in literis, lyricisq. modis habuit instructorem optimum: erat enim Lyricæ Musæ princeps auctor.

Episcoporum.

RODULFUS Agricola Frisius, cum esset trium linguarum cognitione præditus, Ioannem Camerarium Dalburgium, Episcopum Vvormaciensem in Idelbergensi gymnasio instruxit.

Guarini Veronensis discipulus fuit Ioannes Hungherettus Quinqueccclesiensis Episcopus.

Ioannis Antonij Campani, Interamnensis Episcopi, in vrbe Parthenopæa magister fuit Laurentius Valla.

Archiepiscoporum.

CHerubinus Quarquaglia præceptor fuit Ioannis Nicolini, Archiepiscopi Amalphitani.

Ludouicus Viues docuit Gulielmum Croyum Cameracensem, dein Toletanum Archiepiscopum.

A Ioanne Paulo Flauio literas præclaras didicit Alfonsus Carafa, Archiepiscopus Neapolitanus.

Cardinalium.

Volaterr. GEorgius Gemisto, vir Græcus, & maxime Platonicus, in Græcia suos tantum docuit, inter quos fuit Bessarion Nicænus. Ia-

Iacobus Amanatus in vrbe Florentia iam adolescens sub Carolo, & Leonardo Arretino poeticæ, & Oratoriæ operam dedit.

Ioannes Aragonius, Ferdinandi Neap. regis filius, Petri Ranzani discipulus fuit, & Bartholomæi Philalitis, vt dictum est ante.

Alfonsus Petrucius, Pandulfi (qui, quandiu vixit, Senas dominatione quieta rexerat semper) filius, Græca, Latinaque eruditione a Seuero monacho non leuiter instructus est. *Idem ibid.*

Iulianus Camers, Romæ multos annos publice professus, a Leone X. instituendo nepoti ex sorore Magdalena Innocentio Cibæo adhibitus est. *Valer. de. lit. inf. l. 1.*

Benedictum Accoltum Arretinum docuerunt Antonius Frãciscus Donus, & Lilius Gregorius Giraldus, ambo non vulgari ingenio felicitati. *Ex ep. eius oper. appos. & id. Giral.*

Theodoro Lucino Comensi Grammatico, & poetæ illustri suorum temporum, Matthæus Langus, bonarum literarum scientiam, qua nemini fuit inferior, acceptam retulit. *Iouius.*

Ad Constantinum Lascharem in Siciliam vsque profectus est, ingenuarum artium studijs incensus, iam eloquentiæ, & scribendi magno flagrans amore, Petrus Bẽbus, vt Græcas addisceret literas. Triennium ibi commoratus, tantum ingenio, labore, assiduitate profecit, vt Græce non solum optime sciret, sed etiam polite scriberet, ac luculenter. *Casa ĩ vit.*

Iacobi Card. Sadoleti præceptor in humanioribus literis Ferrariæ fuit Nicolaus Leonicenus. *Garimber. l. 2. c. 3.*

A Q. Mario Cõrado Vritano, Latinæ linguæ Illustratore, ãtq. amplificatore, Hieronymus Seripandus, Archiepiscopus primo Salernitanus, deinde Cardinalis, maximam didicit literaturam; quemadmodum a Gulielmo Latimero Reginaldus Polus Anglicus.

Otho Trusches Card. Augustanus Tubingæ bonarum literarum fundamẽta iecit, Luca Lundastro præceptore. *Addit. ad Ciacon.*

Laurentius Strozius Florentinus in humanioribus literis magistrum habuit Benedictum Varchium, illius æui doctissimum. *Ibid.*

Fff 2 Sub

Tritonius in vita. Sub Ioanne Padillia Hispano, genere, morumq. elegantia nobili, Vincentius Laureus Calaber, simul cum Ferdinando Carafa, Nuceriæ Ducis filio, in Latinis, Græcisque literis euasit egregius.

Addit. ad Ciacon. Augustinum Valerium Venetum adolescentulum Patauij Lazarus Bonamicus, literarum fere omnium laude notus, Græcis, Latinisque artibus, quibus ea ætas ad humanitatem informatur, erudiuit.

Odoardi Farnesij magister fuit Ianus Pelusius Crotoniata.

Addit. ad Ciacon. Dominicus Tuschus Romæ sub patruo, illo æuo Grãmatici non incelebris, disciplina, optimis literis, felicis ingenij, optimæq. indolis adolescens, operam nauauit.

Castalion. Timotheum Fabium Britonoriensem in Grammaticis, Bartholomæum Riccium in Rhetoricis, nactus est doctores Siluius Antonianus.

Idem ibid. Idem Antonianus, antequam ad Ecclesiasticas veniret dignitates, & Romæ literas publice profiteretur humaniores, Carolo Borromæo, Pontificis Pij IV. nepoti, Latinitatis fuit magister.

Addit. ad Ciacon. Franciscus Mantica Francisco Philomela docente humaniorum studiorum latices hausit.

Relation. Neap. Inter multos, nobilesque discipulos, quos Alfonsi Galeotæ, nunquam satis laudati professoris, gymnasium prodidit, & ad suas dignitates assumpsit Ecclesia, habetur Decius Card. Carafa, & Archiepiscopus Neap.

Felicius idẽ in ep. nũcupat. Onoma. Romani. Felix Felicius Mõtopolit.e Societate IESV in Romano Collegio humanioribus instituit literis Ludouicum Ludouisium, Gregorij XV. nepotem, & S.R.E. Vicecancellarium.

Pontificum Maximorum.

Erudiuit Pium II. Franciscus Philelphus, Paulum II. Iacobus Riccionus, Xystum IV. Galeottus Martius, & Antonius Campanus.

Discipulus fuit Bernardi Michelotij, & Angeli Politiani Leo X. Antonij Fabri Amiterni Clemens VII. Pomponij Læti Paulus III. Paulus autem IV. præceptorem

rem

rem habuit Gabrielem Altilium, Gregorius XIII. Hieronymum Tencararum.

Sanctorum, & beatæ memoriæ virorum.

AB Aelio Donato Grammaticam, a Mario Victorino Rhetoricam artem comprehendisse Hieronymum, Ecclesiæ Doctorem maximũ, nemini obscurũ est.

Aliud Ecclesiæ Sanctæ lumen Augustinus, cum tredecim esset annorum extra patriam in ciuitatem missus est Madaurensem ad Rhetoricam, ceterasque liberales artes percipiendas, vbi ad sextumdecimum perstitit annum sub doctrina Ademocratis. *Staibanus p. 2. cap. 2.*

Basilius, & Gregorius Nazianzenus, adolescentes adhuc, Athenis Himerij, ac Proæresij, qui tum inter sophistas eminebant, auditores, atque discipuli Rhetoricam perfectissime traxerunt. *Nicephor. l. 11. c. 17.*

Ausonij Galli, qui Gratianum, & Valentinianum erudiuit, Paulinus, inter Nolanos Episcopos sanctitate clarissimus, auditor celebris fuit. *in vita Auson.*

Gregorius in Sicilia apud vicum, qui Prætorius dicitur, prope Agragantum natus, ætatis suæ anno octauo apud Damianum Grammaticum cœpit cognoscere literas, & intra quadriennium adeo progressus est, vt reciperetur in clericum, & demum post multa suæ bonitatis indicia electus est Episcopus Agragantinus. *Metaphr.*

Otericus ætate sua meliorum artium insigni peritia, & facundia spectatissimus, atq. ob id alter Cicero existimatus, per totam illustris Saxoniam, Sanctum Adalbertum Episcopum literis imbuit. *Lipoman.*

Sancta Vvenefrida virgo, & martyr Elerij cuiusdam discipula fuit. *Pitseus.*

Bernardinus Senensis, Ordinis Minorum, nominis Sãctissimi IESV mirificus amator, & præco, in triuialibus scholis Onuphrio, inde Ioanni Spoletano, totius honestatis speculo, operam dedit. *Lipomanus Surius, & Villegas.*

Thomam Aquinatem, Dominicanæ familiæ, & Christianæ religionis Doctorem Angelicum, Grammatica, Rheto- *Histor. generalis Domi. l. 3. c. 10. p. 1*

Ribaden. in vita. Rhetorica, atq. dialectica informauit Martinus, ea in professione tunc nobiliter exercitatus.

Orlandin. in vita. Petrus Faber, qui primus fuit S. Ignatij, Societatis IESV Fundatoris, socius, Petrum Veliardum, in Allobrogũ oppido Villareto natum, habuit instructorem. Fuit hic vita, moribusque tam sanctis, vt Faber ipse eum, obita morte, nunquam dubitarit, tamquam vnum aliquem de cælestibus inuocare. Etenim non tam sui sustentandi gratia, paupertate cogente, quam vt alimenta pietatis auditoribus suppeditaret suis, ludimagister factus erat. Omnes poetas, auctoresque profanos reddebat Euangelicos: omnia ad exædificandam in Dei timore iuuentutẽ accommodabat. Vir sane dignissimus, quem præceptores omnes ad imitandum sibi proponant.

Boluitus l. 1. cap. 5. Ioannes Marinonius, Clericus Regularis eorum, quos Paulinos appellant, ortus Venetijs a. D. 1490. teneri ingenij, & mollioris ætatulæ præclaros nactus est informatores, Aloysium idest Lipomanum, Ioannemq. Bemẽsem, illius seculi sidera.

Ribad. c. 1. B. Franciscus Borgia, Gandiæ quondam IV. Dux, ac III. Societatis Iesuiticæ Generalis Præpositus, vbi ad septimum ætatis annũ peruenit, a parentibus doctori Ferdinando, Theologicæque scientiæ peritissimo, datus est, vt ab eo primis Latinæ linguæ præceptis accurate instrueretur, atq. scribendi rationem acciperet.

Ceparius l. 1. cap 5. B. Aloysio Gonzaghæ, Rodulfoque fratri, Marchionis Castilionensis filijs, Iulius Brixianus, Cremonensis presbyter, singulari probitate decoratus, cum Latinas literas, tum mores honestissimos tradidit.

Gallonius in vita. Baccius l. 1. c. 1. nu. 7. S. Philippus Nerius, Congregationis Oratorij Institutor, primam ætatem in Grammatica, & Rhetorica cognoscenda ferme consumpsit; nec sane labor inanis: ex eo namq. studio fructum elicuit maximum sub Clementis præceptione, vt temporibus illis, Latina literatura satis eruditi.

Professorum Humanitatis Academia XI.

Gellius lib. 13. c. 15.

QVi verba Latina fecerunt, quique ijs vsi sunt probe, Humanitatem non id solũ esse voluerunt, quod vulgus existimat, quodq. a Græcis φιλανθρωπία dicitur, & significat dexteritatem quandam, beneuolentiãque erga omnes homines promiscuam: sed Humanitatẽ appellauerunt id propemodum, quod Græci παιδείαν vocant, nos eruditionem in bonas artes dicimus: quas qui sinceriter cupiunt, appetuntq. ij sunt vel maxime humanissimi. Huius enim scientiæ cura, & disciplina ex vniuersis animantibus vni homini data est, idcircoque Humanitas appellata est. Hanc in gymnasijs profitebantur antiquitus Grammatici, cuiusmodi scholas Romæ super viginti celebres fuisse Suetonius tradit. Postea vero quã etiam qui prima docerent elementa, quos Græci non Grammaticos, sed Grammatistas, Latini non literatos, sed literatores nominabant, se quoque Grammaticorum glorioso titulo insignire ausi fuerunt, indignitate rei stomachati professores Illustres, Humanistarum (vt vulgo dicuntur) sibi nomen sumpserunt, vt ea se a triuialibus magistellis, & pseudogrammaticis distinctione notarent. Opus est multa, variaq. profecto lectione, tum Latina, tum Græca; opus est longa ætate, & studio, & indicio ei, qui nomen Grammatici sibi vendicare voluerit. Qui sunt ergo isti, qui Grammatices artem paucis mensibus docere pollicentur, quam ne Priscianus quidem toto vitæ suæ tempore perdiscere potuit?

Politianus in Lam.

Codrus in sermon.

Sed etiã nunc id ætatis sumus, cum nullius æris homines Humanitatem se profiteri iactantes insubide, inhumanitatem sibi, & suis auditoribus induunt. Istorum complures vix, aut Scoppæ Parthenopæi, aut Sompani Sidicini Grammaticas Epitomes, & Dictionariolum aliquod cum Italicis commentarijs Fabrini super aliquo auctore tractare cum sciant, illisque decadem aliquampiam diobolarium puerorum in angiporto instruant,

Idẽ fere arguit Garzo. ĩ Plat. vniu. discur. 4. & copiosius. Mascardus item p. 3 discur. 8.

seu

seu verius destruant, Aesopicæ ranæ, in paludis margine ad bouem se comparare conanti, similes, vento distenti, parum abest, quin rumpantur. Nam præ se vnis ceteros omnes, etiã Latinæ linguæ principes, esse rudes, & agrestes buccarum inflatione constrepitant, palliati, sericati, bene barbati, cum crepidis, & chirothecis; & testudineo gradu, quo grauitatẽ pædagogicã ostentent, cumq. conspicillis ad prætexendam oculorum hebetudinem ex immoderata lucubratione contractam, huiusmodi gloriolam a plebecula captantes, & interdum etiam alios tali prospectu fallentes. Talis farinæ nonnulli aliquantillum in literaturam ingressi, nec Aristarcho, nec Didymo, Alexandrinis, neque ipsi Apollodoro Atheniensi se autumant inferiores, si forte aliquo in codice, aut libello dictio, siue litera ꝑ incuriosos impressores oblita, superaddita, vel trãsposita sit, quæ corrigatur ab ipsis. Si prærancidum aliquod distichon, epigrammaue nonnunquã, hinc illinc discerptum, coagmentauerint, valeat Martialis, obliteretur Ausonius: eorum quis ferat *ampullas, & sesquipedalia verba*? Honori suo alij velificantur, labores, vigiliasque suas examplificando inter ignaros, quæ sunt, vocabulorum catalogus de Calepino collectus, ex Valla, & Manutijs elegantiæ, & phrases excerptæ, ex Grãmaticorum libris consarcinatæ regulæ, ex Verepæo descriptæ figuræ. Exultant quidam de suo ingenio super Gerundia commentarios fecisse: quidã Nomine dignius esse Verbum conclamãt. Litigant aliquot, certantq. num H sit litera, an nota flatilis; dicendumne sit, Scripsit, an Scribsit, Dẽpsit, an Demsit, si a Scribo, & Demo deriuatur vtrũq. & multa minutijs hisce nõ dissimilia effutiũt intermistis sæpe Latinis sẽtẽtiis, aut dictionib'. O ter maximos nebulones, & omni comica sãna ludificabiles. Ab horũ couẽticulis *vltra Garamãtas, & Indos* relegati sũt Cicero, & Virgilius: ꝙ si forte adsunt, non leguntur, nisi cũ Fabrino, q putãs prodesse; ꝓfuit quidẽ, nõ eruditis, quorũ ingenia, cũ res postulat, ẽt libros Sibyllinos, & Aegyptiorum Hieroglyphica, tum Latine, tũ Græce declarãt, sed aliquammultis dignis (pace semper bonorum) hara qua-

Horat in art.

6. Aeneid.

quapiam. Ponant isti,quæso,dextram in pectore, & synteresim consulant: si rudes sunt; discant quid sit Grammatice,quid Latine loqui,quidue docere: si cognoscunt se minus idoneos;cedant scientibus: & si non habent vnde parent ea,quæ suppeditent ad cultum, & victum;non desunt artes extra literariam,ne pueros Babylonica barbarie infuscent. Cur non cogitant rationem sibi reddẽdam,primum temporis apud se infructuose,& irreparabiliter perditi,deinde & mercedis immerito acceptæ, & eius,quam, siquando non sero iidem discipuli sapientes, ab eorum mala institutione desciscent, pro vitioso,& inquinato sermone dediscendo doctioribus persoluent?

Istis male cum Alcibiade caderet; qui puer in ludum ingressus poposcit Iliadem Homeri, negantiq. magistro esse sibi quidquam Homeri pugnum impegit, & abijt, innuens imprudenter eum docere literas, qui non semper literarum auctorem, & principem Homerum haberet in sinu. Nec equidem animi pendeo, si Romanus fuisset,idem facturum,non inuento Cicerone, atq. Virgilio. *Plutar. in vita.*

Cum Diogene, quamuis Cratem Quintilianus dicat, peius;hic enim conspiciens puerum, præsente præceptore,cõtra decorũ se gerentẽ,& imperite loquentem,ipsius præceptorem baculo percussit,dicens; Cur sic instituis? *Apopht. l. 3. Quintil. lib. 1. cap. 14.*

Nihil peius,teste eodem Quintiliano, ijs, qui paulum aliquid vltra primas literas progressi,falsam sibi scientiæ persuasionem induerunt: nam & cedere præcipiendi peritis indignantur,& veluti iure quodam potestatis, quo fere hoc hominum genus intumescit, imperiosi, atq. interim sæuientes, stultitiam suam perdocent. Et si Romani Censores,postq. eos Domitianus Imp. quondam philosophis, Latinisque Rhetoribus vrbe Roma, & terra Italia interdixit; quid cum istiusmodi hominibus, putandum,fecisset? certe *quo cerui cornu dextrum*, amandasset: magistri namque imperiti iniuriam facere cathedræ iudicantur per cap. multi. dist. 40. Verum sicuti olim a communi Concilio Asiæ decretum est, vti nomen eius, qui Dianæ Ephesiæ templum incenderat, nequis vllo tẽpore nominaret, ita innominabiles istos e nostra deleamus *lib. 1. c. 1. Gell. lib. 15. cap. 11. Sueton. de clar. Rhet. Plin. lib. 8. cap. 32. Gell. l. 2 c. 6 Strab. l. 14.*

mus memoria,nostrorumq. plusquam illustrium, & laudatissimorum celebremus,nomina,& opera.

Pitseus. Thelesinus igitur Hellus Britannus,vates,poeta, Rhetor,& mathematicus insignis,acuto vir,ingenio,faceto,omnisq. scientiæ auido,post peragratas causa discendi regiones extraneas,domum reuersus,quæ laboriose perceperat,suos gratis edocuit, qui ad illum,tamquam ad oraculum concurrebant.Inter ceteros,quos habuit,discipulos fuit Merlinus ille Caledonius,vitæ sanctitate,singularique doctrina suo seculo memorabilis. Apud gentem suam in hodiernum vsq.diem celebratur,& inter primos antiquitatum suarum testes habetur. Versu,& prosa Latine,Britanniceque scripsit eleganter Acta regis Arcturi lib. 1. Vaticinalem historiam lib. 1. Vaticiniorum quorundam lib.1. Diuersorum carminum.lib.1. clarus a.D. 540. Iustiniano Magno imperante , & sub Pontificatu Vigilij.

Idem. Ioannes,dictus magister Ioannes Garlandus, Grammaticam,atque poesim accurate didicit,& cum his quoque Rhetoricam:ex quo illum in poesi politum, in oratione soluta facundum, ingenio acutum, in colloquio, communiq. congressu suauem,modestum, & per omnia moribus præditum vrbanis prædicauerunt omnes, quibuscum vixit. Vnde factum est,vt nobiliores quique honestissimis conditionibus ad eorum liberos pietate, bonis moribus,literisq. instituendos eum ad se allicere conati sunt:quam tandem viam ingressus,& sibi,& discipulis non minimam peperit vtilitatem. Posteris etiam prodesse cupiens,versu,prosaq.multa prosecutus est,quæ sunt, Compendium Grammaticæ lib. 1. Morale scholarium lib.1.de dictionibus obscuris volumen cum commentario.Dictionarium ad res explicandas. de accentibus lib.1.Synonymorum opus lib.1.Aequiuocorum l.1. & alia. Claruit anno 1040. sub Henrico III.Imp. Occidentali,& Pontifice Romano Benedicto VIII.

Epit.Conr. Possеuin.sectio.7. Ioannes Grammaticus, alias Tzetzes, Græce scripsit variarum historiarum librum politicis versibus.item ad Augustam Emmanuelis Comneni Orientalis Imp. in Ho-

Homeri poema exegesin, metaphrasin, & commentariolum in Hesiodi opera, quæ extant. Viennæ in Imp. Bibliotheca habetur eiusdem manuscripta paraphrasis in Homericam Iliadem, & historiæ variæ. de rebus Aegyptiacis. de Britannicis, & alijs insulis. item historia de ijs, quæ ante, & post Troiam acta sunt, cum interpretatione Hermogenij, & Sophistici m.s. Cōposuit insuper in duos Iliadis Homeri, & in priora, ac posteriora Analytica Aristotelis commentaria. epigrammata multa. de orthographia opus, & alia. Clarus a. 1176. sub imperio supra dicti Comneni in Oriente, in Occidente autem Federici Ahenobarbi, & Pontificatu Alexandri III.

Geruasius Melcheleius Oxoniensem Academiam habuit suorum studiorum altricem, poeta, Rhetor, mathematicus, atque philisophus, cumque has omnes sub optimis præceptoribus didicisset scientias, easdem postea docēdo, cum alijs communicare dignum iudicauit. Opera eius edita sunt, de arte dictandi, titulo præfixo, de Saltu lacteo lib. 1. de scribendis versibus lib. 1. epigrāmatum lib. 1. epitaphia virorum illustrium lib. 1. & in hoc genere opuscula multa. Floruit regnante in Anglia Henrico III. a. 1219. imperante in Occidente Federico II. sub Pontificatu Honorij III. *Pitseus.*

Ioannes etiam in Anglia ortus, in studijs bonarum artium partim Oxonij nutritus, partim Parisijs, laudatos fecit progressus, elegantiamq. Latinæ, & Græcæ linguæ tam solerter apprehendit, tantumq. vtroque sermone delectabatur, vt altiora studia, quamquam in illis multa sciuerit, huic politæ vtriusq. linguæ cognitioni postposuerit. Ad suos ex Gallia reuersus, magnatum, ac principum filios instruendos suscepit, quos cultos rhetores, poetas elegantes, Græcæq. linguæ peritos reddidit. Propter sermonis in eo puritatem a multis commendatur scriptoribus, atque inter doctos gentis Anglicæ viros in suo genere numeratur. Reliquit Integumentorum in Ouidij Metamorphos. lib. 1. Opuscula varia Græce lib. 1. Variorum carminum lib. 1. de arte metrica lib. 1. & compendium Grammatices lib. 1. Vixisse putatur sub *Idem.*

eodem rege Henrico circa annum 1270.

Betussius. Leontius Pilatus, patria Thessalonicensis, cum Venetijs moraretur, a Ioanne Boccacio, qui post eius fuit auditor, Florentiam conductus est, vbi tanti viri cognita eruditione, a ciuibus publica Græcarum literarum ei cathedra demandatur, publico etiam salario addicto. Primus fere Leontius iste fuit, qui Homeri operibus iã-diu in obscuro derelictis interpretando lucem attulit, omniaq. Græcorum volumina ad illa vsque tempora quasi dispersa, atq. sepulta, quæ potuit inuenire, collegit, florens c. a. 1330. sub Ludouico IV. Bauaro, & Pontifice Ioanne XXII.

Pitseus. Adamus Nizardus, vir omni humaniore literatura nitidus, & excultus, Oxonij Grammaticam, dialecticãq. tam sedulo docuit, vt ipsa magistri sedulitas, atque alacritas, vel torpentes discentium animos ad studendum non modo incitaret, sed etiam accenderet. Hinc accidit, vt ibi non ex communi consuetudine humaniores florescerent literæ, & eius de schola pleriq. Oratores prodierint non vulgares. Fuit ipse ingenio acri, memoria felici, lingua prompta, & stylo terso, atque candido. Musicam quoque sciuit rationem, qua animum studiosis laboribus defatigatum recreare nõnunquam solebat. Grãmatica, & poetica quædam chartis mandauit, ex quibus tantum inueniuntur Neutrale quoddam lib. 1. Verborũ significata lib. 1. & alia quædam. Claruit, cum in Anglia regnaret Eduardus III. a. 1340. imperaret in Occiduis partibus idem Bauarus, & in vrbe Roma summum gereret Pontificatum Benedictus XI.

Idem. Thomas de Hanneia, ætate sua valde nominatus, humanitatem, artemq. omnem, & poeticam, & Oratoriam, non solum apud suos in Anglia, verum etiam apud Gallos Tolosæ in prouinciæ Narbonensi maxima cum laude professus est, & pari cum vtilitate. Multa in hoc genere publicauit opuscula, quæ intercidisse feruntur, vno dumtaxat extante Londini, omnem artem Grammaticã breui compendio continente, cui titulum præfixit, De quatuor Grammaticæ partibus. Viguit eius fama anno

1360

1360. ſub eodem rege Eduardo, imperatore autem Carolo IV. & Pontifice Innocentio VI.

Culielmus Hentisberius, liberalium artium, & philoſophiæ magiſter Oxonienſis, magno vir ingenio, præter multa, quæ ſcripſit in Logicam, compoſuit quoq. de regulis Grãmaticalibus lib. 1. regnante in Anglia Richardo II. anno 1380. ſub imperio Vinceslai, & Pontificatu Vrbani VI. *Id. Pitſeus.*

Ioannes Argyropylus Byzantinus, philoſophus Peripateticus, in Italiam cum veniſſet, apud Coſmum Medicem, glorioſa liberalitate literis fauentem, in honore fuit, tanta nominis exiſtimatione, vt Petro filio, nepotique Laurentio præceptor datus, loco parẽtis haberetur. Publice item Florentinæ iuuentuti Græcos auctores enarrabat. Id munus cum aliquot annos pulcre impleuiſſet, prodeuntibus ex ipſius gymnaſio plurimis eruditione refertis, ac demum peſtilentia Hetruriam vaſtante, Romam ſe contulit, vbi publica mercede Ariſtotelem e ſuggeſtu Græce prælegendo, atq. interpretando, tantã literarum Græcarũ cupiditatẽ ſtudioſis ingenuit, vt Cardinales, alijq. Romani principes ad eius lectiones audiẽdas ire non dedignarentur. Ad extremum Lxx. ſuæ ætatis anno defunctus eſt. Ariſtotelis naturalia, & moralia magis eleganter, quam fideliter vertit. Floruit a. 1425. Imperatore Sigiſmundo, & Pontifice Martino V. *Iouius. P. Matth. in iud. polit. c. 19. Volaterr.*

Ioannes Lelandus, Oxonij præſertim humanioribus literis accuratam nauauit operam, cum quarum cognitione tantum etiam contraxit amorem, vt in ijs deinceps ætatem omnem exegerit. In eadem Vniuerſitate ſcholã aperuit, in qua aduſque vitæ finem durauit. Fuit in carmine, ac ſoluta oratione multo elegantior, & in omni Latinitate purior, terſior, nitidior, quam illius ætatis cõmunis conſuetudo ferebat, vnde cantabatur de ipſo, *Pitſeus.*

Vt Roſa flos florum, ſic Leland Grammaticorum.

Euulgauit declamationes parte Latinas, & parte Græcas l. 1. Tractatum de generibus l. 1. & alia. Oxonij mortuus eſt iii. Calendas Maij anno 1428. ſub Angliæ rege Henrico VI. & eodem Imperatore, atq. Pontifice.

Fuit

Idem. Fuit & Ioannes Lelandus iunior, antiquarius Londinensis, qui Dictionarium Britannicolatinum construxit, & alia, obijtq. Londini mense Aprili a. 1552.

Pocciant. Eodem tẽpore Lapus Castellionus nepos, auitæ virtutis perpetuus æmulator, & heres, fuit in flore; Latinis .n. Græcisq. literis exornatus, in Bononiẽsi gymnasio vtrasque summa eloquentia cum absolutissima eruditione copulata explicauit. Adhuc adolescens aliquot Plutarchi Parallelos, quas Vitas appellãt, docte, & accurate fecit Latinos, & alia multa ex ingenij sui penario produxit, quibus, cum extremam adhibere manum non valuisset, quoniam xxxiii. ætatis anno, quasi in medio laudũ curriculo, citissima morte interceptus est, ingenia studiosa priuata sunt.

Bellarm. Scardeon. l.2.class.10 Sequitur hos Palladius Fuscus, alias Niger, Patauinus, quem Federici III. imperium, & Eugenij IV. Pontificatus anno 1445. clarissimum admirata sunt in studijs humanioribus; fuit enim Rhetor illustris, vtraq. lingua eruditus, inque tradendis Rhetoricæ præceptionibus profecto disertissimus. Tandem Iustinopolim, Istriæ ciuitatem, accitus, multos ibidem iuuenes, qua poeticis, qua Rhetoricis studijs immensum quantum instruxit. Complura scriptis explicata monumenta posteris reliquit; nam primus in Catullum doctissima prodidit commentaria, elucubrauit de bello Turcico, ac de Insulis lib. 3. deq. situ, & ora Illyrici, cum collectaneis rerum non vulgarium ad Gellij imitationem: scripsit quoque historiam Hungaricam. Insigniter non aliorum exemplo etiã carmine valuit, multasq. epigrammatum siluas congessit, quæ auctoris immatura morte præuentæ ad frugem efflorescere non potuerunt.

Blondus in Romand. Iouius. Pius II. Sabell. in dialog. Suppl. chr. Trithem. Volaterr. Guarinus Veronensis Latinæ linguæ peritissimus, vtpote Ioannis Rauennatis discipulus, & Græcæ apud Emmanuelem Chrysoloram inter ceteros illius auditores vehementer doctus, omnium ferme sui seculi eruditorum pater, ac magister fuit. Quandoquidem non solũ eximia sua doctrina studiosis sectatoribus profuit fructuosus, verumetiam sanctitate morum, atque optime viuen-

viuendi instituto, quod esse debet in Christiano præceptore magis præcipuum. In vrbe Verona primum, deinde Venetijs, Mantuæ, Florentiæ, ac tandem Ferrariæ tanta cum gloria professus est, vt ad eum audiendum confluxerint etiam Transmontani, & ipsi illustres, maximeque Angli, qui ipsum tunc quasi quendam eloquentiæ parentem visebant, colebant, suspiciebant. Et voce, & scriptis enixe curauit, vt bonarum artium studia, quæ illo tempore extincta pene iacebant, excitarentur, quinimmo reuiuiscerent, & in ista laboriosa exercitatione ad extremam vsq. senectutem transegit ætatem: propter quod eius nomen vel ab vltimis terrarum partibus magnam consecutus est famam. Primus existimatus est Grãmaticas regulas præ omnibus in ordinem redegisse compendiosum, atq. pulcherrimum. Scripsit ad Leonellum Principem de differentia assentatoris, & amici lib. I. Comparationẽ Scipionis, & Caij lib. I. Epistolarum ad diuersos lib. I. Orationes complures lib. I. Vitas Homeri, Platonis, Euagoræ, & Aristotelis, carmina quoque multa. Nicolai V. iussu eloquentia mirabili Latinam fecit Strabonis Geographiam, & Plutarchi aliquot illustrium vitas, atque de liberis educandis, & alia. Demum in senectute bona deficiens, Baptista filio superstite, in vrbe Ferraria apud Carmelitas insigni sepulcro decoratus, conditus est a. 1460. sub Imperatore Federico, & Pontifice Pio II.

M. Maffæolus Cicer Nouocomensis, publicus humaniorum literarum professor, cum pro se a Duce Mediolanensi, & Papiensi, Comite Angleriæ, & Cremonæ, priuilegium, xvii. Cal. Ianuar. a. 1463. datũ, obtinuerit, quantũ potentia, atq. doctrina, eiusq. domus honore, ac nobilitate valeret, inde colligitur. *Porcacius.*

IuliusPomponius Lætus Calaber ex oppido Amygdalario (quamuis ex illustri Sãseuerinorum genere natura editum quidam tradant) in patria primum, deinde Romæ sub Petri Odi Montopolitani, poetæ, ac Oratoris ea ætate clarissimi, disciplina, mox & apud Laurentium Vallam tanta auiditate ad literarum studia dedidit animum *Barrius. F. Leander. Iouius. Marafiota l. 4. c. 25. Platina in Paulo II.*

mum

Sabellic. in vita. Valerian. de Iit. infel. lib. 2. Viues de conscrib. ep. Volaterr.

mum, & antiqui moris æmulatione in lingua Romana progressus habuit, vt in demortui præceptoris locum summa nominis celebritate, atque dignitate continuo succederet, æquata præ ceteris illius seculi ingenijs opinione Vallensis eruditionis. Romæ igitur annos octo, & viginti publico in auditorio principem obtinuit locum, habitus vitæ inculpatæ, emunctæque vindex Latinitatis adeo vt neque Græcas literas scire voluerit, nequid alienum sonaret, aut admisceret linguæ illi Quiritium. Incredibile pene est quanta ob hoc auditorum frequentia semper docuerit: nam ipsum, ob discipulorum multitudinem ante Auroram profitentem, Romana iuuentus a media statim nocte præoccupandis subsellijs præueniebat. Et quamquam quotidiano sermone balbutiret, e cathedra tamen Latine, optime, ac elegāter loquendo pronunciabat. Eum Pauli II. insectatio celebratiorem effecit, cum literatos quosdam, tamquam impios, ac maleficos, tormentis excruciasset, motus nouitate nominum sibiipsis Academico more inditorum, cum in ipso Quirinali, domi apud Pomponium Academia instituta, laureati Latinas Musas, Vrbis natalē, & Romulum celebrarent more maiorum. At Paulo ex hac luce profecto successor datus Xystus IV. innocentia perspecta, eum benigne, & cum honore suscepit, ac in Germaniā misit, quo veterum auctorum libros perquireret ad Vaticanam bibliothecam exaugendam, vnde multos aduexit. Tum eodem Pontifice iubente iterum in scholastica repositus cathedra, ad pristinam, omnibus gaudentibus, redijt dignitatem, atq. celebritatem, cui porro etiam Innocētius VIII. Alexanderq. VI. impendio magis fauerunt. Labore assiduo noctes totas studendo, & scriptitando peruigilabat, quo multa elucubratus est opera, nempe Compendium Grammaticæ graui stylo adultis perutile. de Romanis magistratibus, sacerdotijs, & legibus libellum. epistolas familiares. Vitam Sallustij, cuius historiam emendauit. Romanæ item historiæ compendium ex multis apud scriptores locis dispersis ab interitu Gordiani iunioris ad Iustinum III. & cum Varrone diu luctatus

est,

est, vt ipsum in integrum restitueret. Nouissime omniũ post nauatam per tot annos Romanæ cathedræ operam, totq. per vniuersum terrarum orbem discipulos ad propagandam eloquentiæ Latinæ puritatẽ dimissos, septuagenarius migrauit a seculo, elatus auditorum nobilium pijs humeris, atque Alexandri VI. familia purpurata funus honestante, Petroq. Marso Oratore laudante.

Antonius Chalcidius ætate Laurentij Vallæ poeta insignis, & Græcarum literarum minime ignarus, Romæ ob humaniorem literaturam cum Pomponio Læto, & Procellio Neapolitano in ore omnium fuit, tantum in eius professione præcelluit. Multæ eruditionis plena volumina condidit, dictionibusq. inuigilabat in primis, Lexiconq. congregauerat, quod, morte superueniente, Iunianus Maius, eius discipulus, sibi vendicauit, vt aiunt. *Capac. in hist. Neap. Volaterr.*

Andronicus Cantoblaca Thessalonicensis in Græca disciplina secundum Theodorum Gazam illustris habebatur, forte & patria lingua superior; ꝙ vnus omnes eius sermonis auctores euoluerat, Cyclicãq. scientiam, omnemq. præterea doctrinam Aristotelicam probe tenebat. Romæ apud Bessarionem Card. Nicænum viuebat, profitebaturque non pari quidem emolumento virtuti. Vrbem ergo egestate coactus deseruit, Florentiamq. petiuit, vbi magno discipulorum concursu, inter quos erat Angelus Politianus, aliquot annos docuit. Postremo in Galliam Comatam penetrauit, primusq. Basileæ Græcæ linguæ ludũ aperuit, ibiq. paruo post tempore, cum esset nimis ætate confectus, morbo extinctus est c.a. 1468. eodem Federico Imperante sub Pontificatu Pauli II. *Palma. Volaterr.*

Eximius humaniorũ literarũ doctor, Latinæ, Græcæ, atq. Hebraicæ linguæ peritissimus, Petrus Montagnana fuit, qui præter doctrinam hanc trium linguarum inter 72. principatum obtinentium, eo tempore non nisi paucissimis cognitam, librorum omnis generis copiam, præcipue vero Hebræorum in membranis, tam spatiosam, tantiq. pretij habuit, vt pene miraculo visum fuerit, tot, tamq. præstantes, magnos, pretiososque libros ab homine priuato comparari potuisse. Hosce omnes post mor- *Scardeon.*

tem suam librariæ Canonicorum Regularium Sancti Ioannis in Viridario consecrari testamento legauit anno 1478. sub Imperio Federici eiusdem, & Xysti IV. Pontificatu.

Valerian. lib. 2 de lit. infel. Thaddæus Vgoletus Parmensis, maxime omnium à vnus fuit,cui fortuna visa sit arridere,dū iuuentutē apud potentissimos reges magno peragit in honore, illorumque fauorem in se propensissimum sentit, præsertim Mathiæ, Pannoniæ regis. Qui cum defecisset, regressus in patriam Vgoletus ad didascalicas exercitationes se conferre coactus est. Tandem perijt,neque quidquam ex magnis,& multis operibus,quæ magno cum labore, ac diligentia inchoauerat, spatijs exclusus iniquis, relinquere potuit absolutum.

Sabellic. Tritbem. Francisci Maturantij Perusini nomen egregium eadem ætate percelebratum est. Fuit hic secularibus literis eruditus,philosophus, Orator, ac poeta præclarus, vtriusq. linguæ doctissimus, ingenio excellens, eloquio disertus. Multa sunt eius opuscula ad exitum perducta, ex quibus extant ad PetrumPaulum Cornelium adolescentem de componendis versibus lib.I. Epistolarum ad diuersos lib.I.& epigrammata multa.Statij Achilleidem tractabiliorem reddidit, Papiniana illa duritate sermone candido emollita. Sed in Verrinis actionibus explicandis maiorem,vtilioremq. se præstitit,quamuis materiam diligentius,quam artem tractarit.

Epit. Gōr. Istorum coætaneus Alexander Hegius Dauentriensis Germanus,per annos triginta scholam rexit in patria, publicæ famæ præconio commēdatissimus, & in eo maxime, quod cum Rodulfo Agricola, & Langio in eam regionem linguam Græcam,Latinamq. reduxit. Multos eius dialogos posteritas nouit,primum de scientia, 2. de tribus animæ generibus, 3. da physica,4. de sensu,& sensibili. 5.de arte,& inertia,6.de Rhetorica,7. de moribus, 8. de Natali Saluatoris, 9. de vtilitatibus artium Grammaticæ,Logicæ, atq. Rhetoricæ, epigrammata multa, & hymnos.

Sabellic. Tritbem. Claruit quoq. cum istis Vbertinus Clericus Crescentinas,

tinas, vtriusq. linguæ quasi cygnus, de philosophiæ, Rhetoricæ, ac poesis studio peritissimus, & ingenio, non quale multis contingit, exquisito. In Papiensi gymnasio eū publico profitentem stipendio grandis auditorum frequentia, & attentio prosecuta est, tantā ex eius ore manabat cum ipsorum vtilitate eruditio. Tum metro, tum oratione soluta opuscula plura composuit, & publicauit. Familiares Ciceronis epistolas diligenti enarratione familiarissimas reddidit, in qua facilius teneriora ingenia coalescunt, quam insuper operam, atq. solertiam in ejusdem Officia, inque Ouidianas præstitit Transformationes. Edidit etiam epistolarum librum vnum, carminumq. multorum materias altero libro tractauit.

Iungēdus est Vbertino, & alijs Ludouicus Carbonus, Ferrariensis, Theodori Gazæ discipulus, qui sic in vtriusque linguæ professione temporibus Leonelli, & Borsij Estensium, Ferrariæ imperantium, excelluit, vt toto suæ vitæ spatio princeps doctorum fuerit, & literarum antesignanus. Versu, & prosa, quæ ab eo in manus hominum scripta peruenerunt, florenti stylo iudicata sunt. Cecidit ex sæuitia pestis a. 1482. quo tempore Veneti cum Ferrariensibus bellum gesserunt. *Girald. dialog. de poet. sui temp.*

Georgius Valla Placentinus, diuino prope vir ingenio, iudicio, & doctrina, famaque, & librorum editione, haud minoris pretij apud Venetos (apud quos multo tēpore publico docuit munere) quam Sabellicus extitit. Permulta condidit volumina, quorum elegantia, & vtilitate doctos omnes sibi fecit obnoxios, cum esset Latinè, Græceq. eruditissimus in philosophia, Rhetorica, atq. poesi. Leguntur eius de orthographia lib. 2. de quantitate syllabarum lib. 1. de ratione differendi lib. 2. de figuris Oratorum, ac poetarum lib. 1. Epistolarum ad diuersos lib. 1. de expetendis, & fugiendis rebus magnum volumen. In Ciceronis opera quædam, in Rhetoricam ad Herennium, in Iuuenalem, in Horatij poeticam. Politicum vnum volumen, vbi de iure ciuili, & Pontificio, de legibus in vniuersum, ac de re agitur militari. de corporis commodis, atq. incommodis lib. 3. E Graeciensi in Lati- *M. Guaz. Suppl. chr. Tiraquell. Trithem.*

 nam

nam trãstulit linguam Aristotelis Ethicorum lib.2.opusculumq. de Veritate. Item Nemesij, Christiani philosophi,opus de natura hominis, libellum Athenagoræ philosophi acutissimi de Resurrectione, librum Dialecticæ Brissonis,& alia multa. Sub eodem Augusto,& Pontifice Innocentio VIII. claruit a.1485.

Iouius. Suppl. chr. Trithem.

Annus hic Rodulfum Agricolam Frisium e mortalibus abeuntem aspexit,qui adolescens ad Louaniensem Academiam profectus, tantum ibi in liberalium artium cognitione profecit,vt Rodulfi Frisij nomen totam Academiam,vrbesque finitimas peruolitare cœperit. Inde in Gallias,& post in Italiam descendens,vel Græce, vel Latine discendo pariter, & docendo ita factus est famæ celebritate conspicuus, vt Itali nonnulli inuiderent, simulq. deflerent Latij gloriam mox in penitiorem Germaniam demigraturam. Euaserat Agricola in secularibus literis omnium eius temporis doctissimus, & diuinarum haud ignarus,philosophus, Rhetor, atq. poeta nobilis, trium linguarũ Hebraicæ, Græcæ,ac Latinæ peritus. Redijt demum in patriam,& illinc in Idelbergensi gymnasio Latinas præcipue literas tanta cum admiratione professus est,vt dici vix possit quantum profecerit, qualemq. docendo, & scribendo obtinuerit principatũ. Heroico versu S. Annam celebrauit. Vitam Francisci Petrarchæ descripsit. Artem Rhetoricam,tribusq. libris Dialecticam tractauit. Ex Hebræo idiomate Psalterium, ex Græco aliqua Platonis, & Dionysij Areopagitæ opera in Latinum conuertit. Carmina item, & multa epigrammata reliquit.

Appendix. ad Trith.

Pontius Vitruuius Taruisinus,philosophus excellens, Latinæ,Græcæq. literaturæ studio celebris,sua industria, labore,ingenioque vegeto,nullo parentum auxilio,ad eã venit doctrinam, vt ob ingentem eruditionem apud Ludouicum Sfortiam, perq. vniuersam Insubriam magna fuerit obseruantia cultus. Non pauca suis scriptis comprehendit,quæ sunt Commentaria in Virgilij opera, in Ouidianas Metamorphoses,in Claudianum, in Achilleida Statij, in Chrysoloræ erothemata. Carmine prosecutus

ſus eſt literarum miſeriam lib.2.Elegiarum,atq. epigrā-matum materias varias lib.2.Proſa vero obſcuros auctorum locos,& nomina corrupta lib. 3. Artem diuinandi lib. 16. Conuertit de Græca in Latinienſem linguam Homeri Odyſſeam,hymnoſq. lib.4. Euripidis tragœdias ſex.Apollonij Argonautica. Libanij opuſculum de epiſtolicis characteribus. in medicina Theophilum de Pulſibus,& vrinis,Aeneamq. in eodem tractatu,& alia. Clarus ſub eorundem imperio,& Pontificatu a.1490.

Demetrius Chalcondyles,ſupra Græcorum mores,cū nihil in eo fallaciarum inueniretur,aut fuci,gymnaſium Florentinum,ab Argyropylo deſertum, & a Politiano, Græcis deficientibus, occupatum, inſtaurauit. Verum cum eſſet Latina facundia inferior, atque idcirco rareſcente auditorio a iuuentute deſtitutus, honeſtum gratiæ locum apud Laurentium Medicem conſecutus eſt. At illo Principe virtutis eximiæ de vita profecto, Demetrius a Ludouico Sfortia Mediolanum vocatus eſt; nec multo poſt profitendo, perſcriptoq. vtili volumine Rudimenta Grāmaticæ publicauit, propterea quod Theodori Gazæ liber de eadem arte,etſi inſignis, vt prouectis, doctiſque compoſitus, durior videretur. Octogenario maior fato functus eſt in vrbe Mediolanenſi, cum idem Federicus Romanum moderaretur imperium, & Innocentius Pontificatum. *Iouius.*

Baptiſta Guarinus, patri ſimillimus, vel ſumma probitate, vel eruditione haud vulgari, omni bonarum artium facultate doctiſſimus, cum eſſet philoſophus,Orator,poetaque omnium maximus,in vtroq. dicendi genere præſtantiſſimus, & præter exemplum facundus, in Ferrarienſem cathedram parenti ſubrogatus, per annos xxxiii. in prælegendis auctoribus eo tempore æqualem non habbuit. Scripſit,vertitq. opera multa,quibus ingenij ſui vim,& acumen poſteritati commendauit. De ſecta Epicurea lib.1.de ordine docendi lib.1.de regno administrando lib.1. Orationes complures lib.1. Epiſtolarum ad diuerſos lib.1.& carmina varij generis. Item commentarios in Cic. epiſt. Trāſtulit in Latinū ſermonē *Girald.dialog.prior. Suppl. chr. Trithem.*

Ageſi-

Agesilai laudationem ex operibus Xenophontis. Orationes quasdam Demosthenis,atq. Dionis historici, necnon orationes aliquot alias Gregorij Nazianzeni,& alia. Floruit a. 1494. sub Maximiliano I. & Alexandro VI. Pontifice.

Trithem. Tunc etiam floruit Ioannes Britannicus, ex Palatiolo,agri Brixiani oppido, editus, Georgij Merulæ discipulus,in philosophia,poesi, atq. arte dicendi luculentus, & clarus, seculari, diuinarumq. scripturarum literatura insigniter præditus. Apud suos Brixianos honestissimũ obtinuit locum;eos namq. inæstimabili doctrina,& scriptis reddidit illustriores. Multa,variaq.typis mandauit, quibus nomen suum præsentibus laudabile sic, vt nihil ad illud,effecit,posteris autem notissimum, præcipue commentariorum libris in Persium Statium,Iuuenalem, Horatium,Ouidianas Metamorphoses,& in alios.

Sanderus. Trithem. Carolus item Fernandus Brugensis, qui ab infantia oculis captus, tantum in studijs nihilominus profecit, vt poeta,musicus,philosophus, & Orator euaserit illustris. Propter quod a rege Gallorum publico, & perpetuo stipendio donatus,in Parisiẽsi gymnasio multo tempore literas humanitatis egregie docuit,auctoresq.complures pulcherrime exposuit. Demum despiciens mundum, & terrena, Benedictinorum monachorum religionem intrauit. Tum metro, tum prosa composuit præclara volumina, quæ præcipue sacras tractant materias.

Id. Trith. Raphaelem Regium Bergomatem id quoqne temporis in Patauino gymnasio maximam eruditionis laudẽ docendo,disputando,& cõponendo esse cõsecutũ elucet. Erat siquidẽ neq.a Musis,neq.a Charitibus abhorrẽs,philosophus itẽ,& Orator magnæ exercitationis, & vtriusque linguæ delicium, vt ex eius literarijs monumentis apparet,idest Correctionibus in Quintilianum lib. 1.Cõmentarijs in Ouidij Metamorphosin. de laudibus eloquentiæ lib. 1. Problematibus ducentis. Panegyrico in Rhetoricam Cic.Libro contra Ioannem Calpurnium, ac dialogo vno in eundem.item Orationibus varijs, & epistolis multis. Oratione soluta Latinam fecit Homeri

Odys-

Odyſſeam, Plutarchi dicteria Laconica regũ,& Imperatorum, & alia quædam. A Senatu Veneto fuit etiam publico ſtipendio conductus ad humanitatis ſtudia profitenda.

Ipſo anno 1494. admodum ſenex Mediolani viuere desijt Georgius Merula Alexandrinus, qui variæ eruditionis celebritate ſpectatiſſimus, xL. annos amplius, & in eadem ciuitate, & Venetijs ea docuit excellentia, vt pleriq. ipſius præceptione cõmemorabiles diſcipuli facti ſint. Latinam, Græcamq. linguam percalluit, nihilq. ex eius prodibat officina, quod nõ eſſet maxime elaboratũ. Cum rerum eſſet obſeruator diligentiſſimus, & in alienos libros acerbius cenſuram exerceret, ſæpe Domitij Calderini, Galeotti Martij, Politiani, & aliorum in ſe aculeos excitauit, & ſenſit; ſed in primis Politiani ex cauſa Miſcellaneorũ, quæ ſibi vendicabat. Opera multa edidit, quæ ſunt, Commentaria in Iuuenalem, Martialem, Statiũ, in Orationem pro Q. Ligario. Enarrationes antiquarum vocum in libris de re ruſtica Catonis, Varronis, Columellæ, atque Palladij, alphabetica ſerie. Epiſtolarũ libri, & alia. Latine conuertit Alexandri Aphrodiſei problematum ſectiones quinq. ac Dionis vitas Impp. Neruæ, Traiani, & Hadriani, præter hiſtorias. *M. Guaz. Suppl. chr. Volaterr.*

Anno ſequenti, Laurentij Magni Medicis tempore, floridus in patria Florentia fuit Chriſtophorus Landinus, omnibus ingenij artibus inſtructus, maxime autem in philoſophia celebratus, Græcanicæ linguæ, diuinæque paginæ non ignarus, in dicendo ſublimis, in ſententijs grauis, in inuentione exquiſitus, in compoſitione accuratus, & diligens, ita vt ea tempeſtate in rei literariæ remedium e cælo datus videretur. Quadere in Florentina iuuentute inſtruenda inter multos delectus a rep. Muſarum, & Mineruæ Cathedræ multos annos præfuit, habitus Florentinæ Academiæ decus maximum. Quæ culte, atque ſubtiliter ſtudioſorum memoriæ tradidit ſcripta, gratiam apud omnes inuenerunt ſingularem: ea ſunt cõmentaria in Virgilium, Horatium, Ethicamq. Ariſtotelis, omnigena eruditione referta. Camaldulenſis diſputatio- *Ficinus lib. 6. epiſt. Pocciant. Trithem. Volaterr.*

tationes de vita actiua,& contẽplatiua,deq. summo bono. Dialogi de nobilitate animæ. Orationes q̃plurimæ. Elogium in Carolum Arretinum. Formularium epistolarum ad Herculem Ferrariæ Ducem. Enixe tandem laborauit, vt Dantem patriæ restitueret, laureaque coronandum curaret, conscriptis natiuo idiomate commentarijs.

Pocciant. Vgolinus Verinus,Michaelis pater,Lãdini auditor, & Petri Criniti magister, homo admirabili scientiarum varietate clarissimus, verum in carminibus pangendis adeo eruditus,venustus,exquisitus, & diligens, vt eum Ficinus ille magnus Musarum sacerdotem,bonarumque artium insigne promptuarium appellare veritus nõ fuerit. Ad posteros hæc,quæ sequuntur,singularem eloquẽtiæ referentia puritatem,transmisit, quibus etiam se non tantum poetam,sed historicum, atque Theologum eminentem insinuat,& pium. Instrumẽtum vetus,ac nouum Romano carmine texuit, opus sane legentibus non iniucundum.item de illustratione vrbis Florentiæ lib. 3. in quibus de gloria vrbis, de viris illustribus, deq. eorum nobilitate,& origine agitur. Hymnorum Sapphicorum lib.4. in Christi laudationem, atq. Sanctorum. Heroico insuper versu vitã S.Antonini Archiepiscopi Florentini. Siluam in laudem B. Philippi de Benitijs, instauratoris Ord. seruorum B. M. Virginis. Epigrammata multa ad Beatricem,Ferdinandi regis filiam, & Hungariæ reginã. Commentarios in Horatium,& alia pleraq.

Tempus idem doctrinæ suæ splendore similiter illustrarunt,qui subiunguntur.

Trithem. Paulus Niauis, natione Teutonicus, vir in literis humanitatis egregie doctus, in arte præsertim Oratoria, & Dei verbo, ingenio præstanti, & diserto fuit eloquio. In Lipsensi gymnasio docendo,& varia scribendo,etiam apud absentes, & longinquos famam indeptus est. Eius eruditionis, & industriæ fructus sunt non contemnendæ lectionis opuscula quædam, nimirũ de institutione Latini sermonis lib.1. de coloribus Rhetoricis lib. 1. epistolarum formalium ad iuuenum institutionem lib. 3. ne-

que-

quenon familiarium ad diuersos. De visione cuiusdam eremicolæ lib. I. dialogus inter idiotam Beanum, & doctum Gymnosophistam, & alia.

Bartholomæus e Colonia Agrippina bonarum literarum numeros omnes cum absoluisset, & felicissime, philosophus, vatesq. factus ingeniosus, in Dauentriensi schola Traiectensis diœcesis, tum professione, tum compositione non mediocriter effulsit. Carmine, atq. prosa, vulgauit de laudibus philosophiæ siluam lib. I. de secta Diogenis Cynici lib. I. & alia quædam. *Palma.*

Ioannes Calpurnius Brixiensis, rarissimæ vir eruditionis, Græci, Latiniq. sermonis perquam studiosus, Patauij bonas artes per annos aliquot e publica professus est cathedra, & in eadem vrbe discessit e vita. Plura scribẽdo meditatus est, quæ non omnia lucem viderunt, sed tãtum commentaria in Heautontim. Terentij, quam Donatus non explicauerat. *Appendix ad Suppl. chronic. Valer. l. I. de lit. inf.*

Aurelius Brandolinus, vir in perfectæ eloquentiæ palæstra exercitatissimus, poeta maxime cõsummatus, multarumque aliarum disciplinarum, sed præcipue Musicæ doctus extra numerum, in Hungaria, in Italia, & vniuersa Europa prænimis emicuit. Cum ergo longe, lateque eius fama volaret, a gloriosissimo Hungarorum rege Mathia vocatus, Budæ, atq. Strigoniæ multis annis publico munere maximo suarum laudum præconio Rhetoricam docuit facultatem. Inde postremo regressus in patriam, in venerabili monasterio S. Augustini habitum suscipiens, sacerdos initiatus, & concionator egregius euasit. Tum versu, tum oratione soluta, & profana, & Ecclesiastica plura conscripsit, atq. a. 1498. Romæ lethifera peste consumptus est. *Pocciant.*

Ingentem fecit iacturam Venetorum cathedra, & lingua Latina, cum a. 1505. M. Antonius Sabellicus graui Musarum, & seculi dolore defunctus est. Natus erat hic in Vico Varronis patre Ioanne ex Coccia nobili, & vetusta familia, qui eum optime literis instituendum curauit. Adolescens Tiburi primum publicam habuit scholam: verum maioris doctrinæ studio flagrans, Romam *Bellarm. Iouius. M. Guaz. Suppl. chr. Trithem.*

Iii sub

sub Pomponio,& Domitio, peritissimis doctoribus, erudiendus transmissus a patre est. Ibi cum eminentissimo cognitus esset ingenio, solenni cærimonia in Pomponianam Academiam fuit admissus, & Sabellici cognomento decoratus. Crescentibus annis Rhetor facundissimus, philosophus egregius, poeta cultissimus factus est. At adeo præcipue solutam adamauit orationem, tantoq. studio eam amplexatus est, tantumq. in ipsa refulsit, vt omnium etiam opinionem in sua adolescentia superauerit. Eius nominis fama per vniuersam volans Italiam ad Senatum Venetum peruenit, a quo ad publicam Humanitatis lecturam accitus est. Illa in vrbe diu accuratissime docens maxima cum eruditione, singulariq. modo dicendi, in æstimatione maxima fuit. Complura librorum volumina eleganti,& magnifico stylo de copioso ingenij sui thesauro deprompsit sic, vt alter Liuius Patauinus reuixisse diceretur. Præter historias a mundi creatione contextas cum alijs, ipsius etiam opera sunt, Epistolarum familiarium lib. 12. Orationes 12. De officio Prætoris lib. 1. de officio Scribæ dialogus. de officio causidici lib. 1. Obseruationum in Plinium, Liuium, Val. Maximum, Lucanum, Statium, Catullum,& alios quosdã lib. 2. Paraphrasis in omnes Suetonij Cæsarum vitas. Poemata varia,& alia quædam.

Iouius. *M. Guaz.* *Pocciant.* Indoluit eodem anno pariter Florentia ob Petri Criniti ciuis occubitum,& præmaturum, nondum enim quadragenarius erat. Fuit iucundo, eruditoque ingenio iuuenis, merito inter discipulos Verini, & Politiani excellentior existimatus, vtpote disertissimus Orator,& poeta præsignis, elocutione splendida, atque Latina, dialectumque habens plenam iucunditatis, & candoris cum supellectili optimorum verborum copiosissima, crebris sentẽtijs, atq. rotundis exculta. Qua de causa mortui Politiani munus adimplere promeruit, adolescentium, Mediceorum in primis, qui ingenia literis excolebant, & sodalis,& præceptor. Elaborata quædam non minus prosa eleganti, quam venustissimo carmine reliquit opera, exstantq. de Honesta disciplina lib. 25. peramœna, & vberi

varie-

varietate delectabiles, de Poetis Latinis lib. 5. & duo poematum. Complura non edita apud Estenses Principes Ferrariæ, apud Mediceos Florentiæ, tamquam pretiosissima quæq. seruari dicuntur.

Franciscus Puccius, auditor & ipse Politiani, omnigena prædiues doctrina, sed literis potissimum humanioribus Græcis, atque Latinis, fuit singulariter exornatus, quas publice magna cum gloria Neapoli professus, iuuentutem edocuit. Stylus eius, Politiano testificante, Latinus, castus, cultus, facilis, profluens, ac numerosus iugiter extitit, vti ex multis operibus, quæ de proprio protulit ingenio, tum metro, tum prosa, nonnullisque de Græco traductis, apparet. *Pocciant.*

Ambrosius Nicander Toletanus, tam absolute, tamq. exacte eruditus, vt nihil vltra, præsertim vero lingua Latina, Laurentij Medicis auspicio Humanitatis studia in Florentino gymnasio stipendio publico professus est. *Bibliot Hispan. tom. 2 class. 9.*

Benedictus Iouius, Pauli Senioris, Nucerini Episcopi, frater, summo pietatis officio ipsi Paulo, parentibus orbato, neq. adhuc pubescenti, patrem optimum, moderatorem, educatorem, ac diligentem in literis magistrum se præstitit. Nouocomensem historiam, itemq. res gestas, & mores Heluetiorum, & alia conscripsit. Perpetua vitæ innocentia, animique tranquillitate summis æquatus philosophis ad Lxxiii. ætatis annum peruenit, circa eadem tempora clarus. *Ballarin. lib. 3. Iouius.*

Ioannes Stambrigius, Oxonij bonarum literarum studijs ab ipsa nutritus adolescentia, cum solida Latini sermonis cognitione, omnem deinceps ætatem in ijs discẽdis, atq. docendis exegit; ex quo factus est literatorum omnium sui temporis sine controuersia antesignanus. Non pauca ad professionem spectantia indicauit in vulgus, quorum tituli sunt, Paruulorum institutiones lib. 1. Vocabularium versu lib. 1. de ordine constructionum lib. 1. Vulgaria Stambrigiana lib. 1. & alia. Floruit sub Henrico VIII. Angliæ rege a. 1510. imperatore eodem Maximiliano, & Iulio II. Pontifice. *Pitseus.*

Ioannes Holtigena Stambrigij vestigia secutus est, ne- *Idem.*

pe vt ipse edisceret, aliosque doceret diligenter Latinæ linguæ elegātiam,tāquā omnium bonarum disciplinarū ministram summe necessariam. Scholas ergo aperuit, iuuentutem sedulus instituit, quæ in via literarum sub eo non vulgariter processit. Hoc in genere quædam laudāda scriptis expressit, ex quibus vnum dumtaxat opusculum dicitur aliquando Londini typis mandatum simul cum Stambrigij libris,cuius titulus est,Lac puerorum. Clarus sub rege,Imperatore,& Pontifice ijsdem.

Trithem. Hieronymus Balbus,supra dictorum cōtemporaneus, celeberrimæ vir opinionis,atq.in omnibus disciplinis liberalium artium perfectus,philosophus insignis, Oratorque facundus, carmine notus, & prosa, docendo publice, & scriptione apud Gallos, & Parisienses mira, incredibilique laude fuit affectus. Volumen condidit multis eloquentiæ salibus conditum,in quo calumnijs cuiusdam Gulielmi Tardiui Rhetoris per modū dialogi sub suo,Caroli Fernandi,Petri Cohardi, & ipsius infensi nomine respōdet,quod inscripsit,Rhetoris gloriosi,et alia.

Agnellus Rogerius. Epit. Conr. Minturnus lib. 1. Relat. habitæ Neap. Sannazar. l. 2. epigr.

Floruit quoque Neapoli per hæc tempora Petrus Sūmontius, & inter eruditissimorum coronas iure numeratus,& in iuuentute instruenda primarius, e cuius ludo vere dictum est, tamquam ex equo Troiano,innumeros doctrinæ principes prodijsse. Tanta referunt eum fuisse facundia,suauitate, atque auctoritate in interpretandis Virgilio maxime, & Cicerone,vt Federicus Aragonius, & Neap. rex,non raro audiendi causa conuenerit ad illius gymnasium,quod erat circa ea loca,vbi nunc est sacrarum virginum Monasterium titulo S. Marcellini. Fuit etiam Summontius summa familiaritate coniūctus Actio Sannazario, qui omnium consensu inter eius ætatis poetas erat insignis,excepto Pōtano,cuius itē cultor fidelis extitit, omniumque in illius operibus obscurorum locorum explicator,& clarus interpres. Neq. solum huic vniuersa res literaria debet Sannazarios, siue Pontanos, verum infinitos pene scriptores,eiusdem nimirum opera posterorum memoriæ cōmendatos.Tandē anno LXIII.m.IV.d.IV.æt.suæ,obita morte,sepultus est in

Diui

Diui Eligij templo ad Mercatum.

Basilius Chalcondyles, Demetrij filius, laudabili, & ipse Græcarum, Latinarumq. literarum eruditione, sed longe maioris spei iuuenis, xxiv. vix agens annum, grandi omnium admiratione in Romana cathedra cum Græce profiteretur, rapidissima correptus febri florentissima in ætate deperijt circa a. 1513. initio Pontificatus Leonis X. *Valerian. l. 2. de lit. inf.*

Camillus Palæottus, elegãti literatura iuuenis ex Bononiensi suggestu confluentes auditores aliquando perdocuit, effusissime collaudatus ab vniuersis. Verum profectus Romam ad procurandam germani causam, qui a Iulio II. propter publicum negotium inclusus erat in carcerem, interueniente mox Iulij morte, ac Leone X. suffecto, cum a Card. Diuitio ingenij, & virtutis ergo loco fratris amaretur, in lethalem incidens valetudinem, in ipso vitæ flore (annos enim xxv. tum natus erat) magnæ omnium expectationi præreptus est. *Idem.*

Ioannes Murmellius Ruremundensis militiæ primo dederat nomen, in qua strenuiter dimicauit, inde a turbulentis Bellonæ castris ad blanda, & tranquilla Musarũ otia conuersus, Alexandrum Hegium Dauẽtriæ audiuit, sub quo literis operam dedit ardẽtem. Coloniæ in Vbijs artium liberalium magister renunciatus, Alcmariæ apud Batauos, Dauentriæ apud Transalanos, Monasterij apud Vvestphalos, & alibi, magno cum iuuentutis commodo ludum habuit, atque inter scholasticos labores multa pro ætate commentus est. Grammaticas præceptiones typis, ac tabulis tradidit. librum de arte versificatoria. Epigrammata varia. Scholia in carmen Cypriani de ligno salutiferæ Crucis. in Versilogium Mancinelli. argumenta in Bucolica Mantuani. commentaria in Prudentium, & in Rusticum Politiani, & Siluam. insuper in obscura A. Persij Flacci quasi ænigmata, & in Boethium de Philosophiæ consolatione. Monasterij demum viuere desijt a 1513. relicto filio, Græce, Latineq. docto. *Epit. Conr. Miræus de cade 10.* *Epit. Conr.*

Ioannes Despauterius Niniuita Flander, Grammaticorum sui temporis coryphæus, ac Belgij Priscianus, præ- *Miræus de cade 7. Sander. l. 2.*

præceptorem habuit Louanij in Castrensi, vt vocant, pædagogio Ioannem Custodem Brechtanum. Post ibidem in gymnasio Liliensi, dein Silua Ducis, mox Bergis S.Vvinoci, demum Cominij apud Flandros ludum habuit literarium, multosque informauit, qui scribendo celebres facti sunt, & ad honorum quoq. gradus promoti. Scripsit commentarios Grammaticos, qui adeo absoluti putati sunt, atq. perutiles, vt in quodam prouinciali Concilio Maclinienfi a Patribus illis fuerit constitutū, vt, reiecto Alexandri Dolēsis Doctrinali, & ali,s, Despauteriana tātum Grammatica magistri vterentur in scholis. Sepultus est Cominij c.a.1514.

Cauitellus. Nicolaus Lugarus Cremonensis, Rhetor clarissimus, Grammaticas, & humaniores literas frequenti discentium concursu, atq. profectu in studijs ipsis in patria publice docuit, & aliqua eleganti sermone ad Humanitatis professionem pertinentia composuit. Ad extremum a.1515. ex hac vita migrauit.

Garzon. in Plat. Vniu. discur.125. Polydor. de Inuent. rer. Suppl. chr. Funestissimum sibi renascentem annum resp. literaria vidit, cum Aldus Manutius Romanus ex humanis decessit, vir admodum eruditus, ac sedulus. Primus hic artem nobilitauit impressoriam, quam sub Federici III. Imperio, & Pij II. Pontificatu a.1453. in Alemania Ioannes Cuthimbergus eques Coloniæ adinuenisse traditur. Huic, quod doctos viros aluerit, amauerit, & summo honore affecerit, plurimum debet Humanitas; eorum enim opera, solertiaq. in libris vtriusque linguæ corrigendis vtebatur. Hunc Leo X. ex animo dilexit ita, vt persæpe familiariter etiam Aldum suum per literas concitaret, atque hortaretur. Neq. operæ suæ, neq. sumptibus parsit, vt studia literarum expoliret, subleuaretq. formatis etiam dexteritate mirabili argenteis characteribus ad impressionem. Insuper de suo ingenio, & typographica officina produxit in publicum Grāmaticæ mere Græcæ institutiones a M.Musuro excultas. item Grammaticæ Latinæ institutionum lib.4. diligentissimos, qui etiānunc teruntur manibus omnium. Additur his de dierū generibus, simulq. de vmbris, & horis, quæ apud Palladium

dium memorantur. Annotationes in Horatium, & Homeri poema de ranarum,& murium pugna, Latinis verbis expressum, multaq. præfationes libris compluribus apud ipsum excusis propositæ,& alia nonnulla.

Donatus Polius, homo Florentinus, cum esset multarum,atq. reconditarum cognitione literarum summus, etsi eloquentiæ vi a natura non dotatus, e Romana tamē cathedra experimēto probatus est is professor eximius, qui Leonis X. propterea familiaritate sit vsus. *Valer. l. 1. de lit. inf.*

Euphrosynus Boninus, Angeli Politiani discipulus, Latinarum præsertim literarum, & Græcarum professione clarus, quas publice Pisis annos aliquot edocuisse scribunt,quamplurimos in lucem dedit libros labore suo, é tenebris erutos, atq. ab erroribus expurgatos. Tum Græco,tum Latino sermone plures, easdemq. elegantissimas conscripsit epistolas, & ex Græca in Romanam transtulit linguam Ioannem Grammaticum, aliosque Graios auctores. *Pocciant.*

Andreas Dathius, tempore Magni Laurentii Medicis Florentiæ natus,studiorum humanitatis, & vtriusq. linguæ fons vberrimus,atque professor illustris, at poeticæ artis cultor perpetuus extitit. Quoad vixit, hortos Musarum amœnos lustrans,& quotidiana exercitatione suauissimos flores delambens, mel dulcissimum iuuentuti Florentinæ diffudit. Plura dictauit, & edidit carmina, & quædam Græca Latino eloquio exornauit; scripsit namq. Aeluromyomachiæ lib. 3. Siluas octo. Epicedia, & alia diuersorum generum poemata cum oratione de laudibus literarum. *Idem.*

Hispania per mille amplius annos, Vandalicis, Punicisque armis occupantibus, Latinarum literarum splendore caruit. Sed post Punicum nomen virtute Ferdinandi regis ab illa expulsum Antonij Nebrissensis ingeniū emicuit,par antiquis Grammaticis,si par fortuna seculi ad veterem laudem anhelanti opportune respondisset. Adolescens ex patria Nebrissa literarum amore sponte exulans,in Italiam, disciplinarum parentem,nauigauit, eiusque gymnasia collustrando, dignos nobili voto the- *Bib. ict. Hispan. tom. 3. classe 1. Iouius. Posseuin. sectio. 5 c. 13.*

sauros

sauros vtriusq. linguæ collegit, quibus terra patria ditaretur. Bononiæ in Hispanorum Collegio grauiter studijs humanioribus attendens, iuris quoque ciuilis scientiam percepit. Reuersus in Hispaniam, Salmanticæ primum annos ipsos xxviii. Latinam linguam professus est, vbi docendo, atq. scribendo, iuuentutem ad antiquum decus literarum vehementer accendit, erexitque. Complutense gymnasium Franciscus Ximenius Toletanus Præsul regio sumptu extruxerat, ad quod liberali stipēdio euocauit Antonium, vbi eloquentiam de cathedra docuit, natamq. recens Academiam facundus homo exornauit. Exorsus a Grammaticæ præceptis omnes liberales disciplinas gloriose percurrit cum literis sacris. Edidit Grammaticæ Latinæ lib. 5. cum scholijs. Commentaria in Satyras Persij, in Sedulium, in Prudētium. Rhetoricas præceptiones cap. 28. Repetitiones Salmanticæ nouem de lingua Latina. Dictionaria, Latinohispanicum, Geographicum, & Iuris ciuilis contra nonnullos Accursij interpretantis errores. Rerum a Ferdinando, & Isabella, Catholicis regibus, gestarum decades duas. Belli Nauarrici lib. 2. & alia. Repentina paralysi oppressus occubuit, cum Lxxvii. suæ ætatis annum attigisset.

Ead. Biblioth. ibid. classe 2.
Girald. dialog. pr.

Arrius Barbosa non ignobili genere in Lusitania natus est. Iacebant ibi tum penitus Musæ, muta erat eloquentia cum philosophia, Græca literatura, omnesq. ad eam diem neglectæ disciplinæ situ, & squalore in tenebris horridæ delitescebant. Descendit hic in Italiam nimium adolescens amore discendi, versatusque est annos aliquot Florentiæ sub Angelo Politiano, summo eius ætatis professore. Mox vtraque lingua instructus, atque ornatus, in patriam reuertit, & Salmanticam, quæ prima Iberorum Academia semper fuit, a. 1495. peruenit. Ibi Antonio Nebrissensi collega factus docendo, etsi hic Græce doctior, ille varia præditus lectione, publice annos amplius xL. cathedram illustrauit Salmanticensem. Tantum ipsi in eruditione creditum fuit, vt moriens Nebrissensis opera sua eidem castiganda testamento reliquerit. Poeta quoque nobilis fuit, vt ex eius constat operi-

operibus, quæ multa sunt. Septuagenario maior extinctus est.

Scipio Carteromachus Pistoriensis, qua eruditione fuerit, siue carmen Græce conderet, siue Latine, siue orationem exararet, ex multis eiusdem scriptis vnicuique licet inspicere. Plurimum vero proderat ingeniis abditissimos quosq. locos, auctorum interpretando, vt facile diceres, nihil ad illam diem scriptum, quod ille non legisset, nihil ab eo lectum, quod in aliorum frugem benignissime non communicasset. Venetijs eidem semper honos est habitus: vnde duris bellorum temporibus, literarum studio, & otio inimicissimis, abire coactus, Romam contendit, ibiq. a Francisco Alidoxio, magni tunc nominis Cardinale, in amicitiam ascitus est. Isto e viuis sublato, & Leone X. ad Pontificatum assumpto, cum prima illi insedisset cura, vt Iulium patruelem (qui postea Clemens VII. fuit) in summi ordinis Collegium cooptaret, iamque hominem sacris Florentinorum præfecisset, Scipio illi datur a studijs. Iulio igitur, vt probatissimi eius mores, & literæ exigebant, charissimus esse cœperat, (nec dubium quin de ornando studiorum suorum socio is cogitaret) cum paulo post initam Principis amicitiam subitaria inuasus febri, animam expirauit, multumq. Græcæ, nequenon Latinæ literæ ipso deficiente amiserunt. Girald. ibi. Valerian. lib. 2.

Iacobus Iacettus, iuuenis, & Græce, & Latine peritus insigniter, pangendi carminis auctor non illepidus, Florentinam cathedram obtinebat, cũ infelix, & parũ sapiẽs coniurationis in Iulij Card. Medicei cædem certo die patrandam cõscius fuit. Ea rescita, atq. patefacta, captus, tamq. nefandi facinoris conuictus, ex Florentini Senatus iudicio, & sententia securi percussus est. Valerian. ibid.

Gulielmus Grocinus, natione Britannus, optimæ spei adolescens, in schola Vuiccamica vtriusque linguæ rudimentis haustis, solidiorem vtriq. daturus operam, descẽdit in Italiam. Hic optimis vsus præceptoribus, Demetrio idest Chalcondyle, atq. Angelo Politiano in vtraque peritissimus euasit. Hinc in patriam reuersus ad exco- Iouius. Pitseus.

lenda Britannorum ingenia, congestas foris studiorum opes cum suis liberaliter communicauit, primusq. in Oxoniensi gymnasio iuuenum concursu Græcas literas publice explicare cœpit. In studijs philosophicis vnice dilexit Aristotelem, cuius opera omnia, adhibitis in partem laboris Gulielmo Latimero, & Thomis Linacro, & Moro, in Latinum de Græco elaborate vertere aggressus est. Verum mutato consilio factus sacerdos ad Theologiam applicuit animum, cœptamq. Aristotelis translationem deseruit. Amicorum rogatu edidit contra Hostiolum Vvicleffi lib. 1. Notas ad Terentium lib. 1. Isagogicum quoddam lib. 1. Grammaticam lib. 1. Vulgaria puerorum lib. 1. Epigrammatum lib. 1. & eiusmodi alia plura. Sexagenarius fere vitam finiuit a. 1520. regnum Henrico VIII. continuante, & Leone Pontificatum, Augustissimo autem Carolo V. imperante.

Id. Pitseus. Gulielmus Gonellus, vir omnis literaturæ humanioris peritissimus, & in ceteris disciplinis plusquam mediocriter versatus, post Ioannem Clemētem liberis Thomæ Mori præceptor domesticus datus est, & inde Cantabrigiæ publicus fuit professor, & illustris sub eodem Henrico, Carolo, & Leone.

Girald dialog. pr. Sed quo me Leonis Pontificis amor, & eruditorum copia traxit, si iaminde a Pomponio Læto Ioannem Sulpicium Verulanum per eadem tempora Romæ in pretio habitum recensere debueram? at quid refert? non Chronica, sed Elogia inteximus, non ad necessitatem, sed ad iucundam curiositatem Imperatorum, atque Pontificum describitur tempus, & annus. In vrbe igitur Sulpicius bonas tradidit literas non sine magna iuuentutis, quam erudiebat, vtilitate; præter quas morum insuper fuit vrbanorum doctor, atque obseruator diligens, eorum præcipue, qui decent in mensa, vt ex eius libello apparet, ad hunc vsq. diem tironibus prælegi solito. Reliquit item Grammaticas instructiones, & cum ijs breues eloquentiæ regulas. Artem addidit metricam, syllabarum attigit obseruationes, & poeticam facultatem, quod eius ostendunt in Lucani Pharsaliam, & commentaria,

tia, & argumenta. Notabile est Pierij Valeriani de Sulpicio encomium in epigrammate ad Camillum Capilistã.

Quem tradas puero tuo legendum
Quæris Grammaticum, Camille iurus
Prudentissime doctor vtriusque;
Frenato vt valeat stylo, vt soluto,
Vt compta, & lepida Latinitate
Sit cultus, speciosus, expolitus:
Petro Sulpicium dabis legendum.
Hunc discat, repetat, frequentet vnum:
Huic sermo grauis, elegans, Latinus:
Huic ars perbreuis, erudita, fida:
Hic quantum satis est, docet: molestis
Non ambagibus implicat legentem:
Non incondita, & exoleta quædam
Ostentat: nitidissimus magister,
Scitu nobile quidquid est, reponit:
Demum tempora nostra quo laborant,
Hic hic iudicio valet peracri.

Quantæ in Antonio Fabro Amiterno fuerint literæ, & eæ quidem reconditæ, vel ex hoc intelligi potest. Romæ in Humanitatis cathedra regenda Petro Marso, professori id ætatis præstantissimo, successit, atq. in Grammaticis, & Oratoria Clementis VII. præceptor extitit. Vnde sub Leonis Põtificatu floruit, poëmatibus quibusdam quoque compositis. *Massonius. Valer. l. 1. de lit. inf.*

Ioannes Rauisius Textor Niuernensis annos aliquot Lutetiæ bonas literas priuatim edocuit, ac nobilissime ad scribendum conuersus Officinam condidit, vel potius naturæ historiam, in qua per locos est copiose dispositum quidquid habent in diuersis disciplinis auctores plurimi, quod & ad rerum memorabilium, historiarum, & verborum cognitionem aliquo modo facere potest. Dedit insuper Cornucopiæ, quo loca diuersis rebus abundantia per vniuersum continentur. item Epithetorum volumen omnibus artis poeticæ studiosis peropportunum. Dialogos varios lib. 1. Epistolas 160. Præfationes quasdam lib. 1. Carmina diuersi generis lib. 1. In *Append. ad Suppl chr. Epit. Conr.*

ctissimam Latinarum literarum notionem perduxerit. Fuit itidem in carmine faciendo singularis, & candidus. Philippum, Maximiliani Cæsaris filium, vi tempestatis, dum ex Flandria Hispaniam peteret, disiecta classe, in Cornubici littoris portum appulsum, versibus celebrauit elegantissimis. Carolum quoq. Imp. ab Henrico VIII. magnificentia summa exceptum, & famoso spectaculorum apparatu Londini vrbem intrantem, panegyrico carmine, atq. luculenta oratione laudauit. Edidit de octo partium orationis syntaxi lib. 1. de moribus scholarium formandis libellum. Ad Sceltorium apologiam lib. 1. Ad Vvhittingtonum apologiam lib. 1. de laudibus Deiparæ Virg. lib. 1. Epistolarum ad diuersos lib. 1. Orationes pueriles lib. 1. Epigrammatum, diuersorumq. carminum lib. 1. & alia huiusmodi. Londini quinquagenarius ex corporis ergastulo liberatus est, sepultusque in Paulini templi vestibulo.

Bernardinus Donatus Veronensis, Romuli Amasæi in cathedra Patauina successor dignissimus electus, & dignitatis suæ conseruator industrius fuit, cum docendo vniuersis eruditissime satisfecit vtriusq. linguæ ditissimus. Aristotelis Oeconomicorũ libros duos Latine traduxit, & ex Galeno librum de cognoscendis, curandisq. animi morbis, & alia composuit. Claruit a. 1526. sub Carolo, & Clemente. *Riccobonus l. 1. c. 16.*

Iudocus Badius Ascensius, adolescens Gandaui in Sodaliũ D. Hieronymi, qui tum celebria per Belgium habebant gymnasia, fuit disciplina. Erat tunc Italia optimarum artium plenissima, ad quas perdiscendas aduenit, & Baptistam Guarinum, celebrem vtriusque linguæ magistrum, Ferrariæ diligenter audiuit, ac vtramq. bene apprehendit, factus etiam Rhetor, philosophus, & poeta doctissimus, ingenio excellens, & disertus. Hinc Lugdunum in Galliam profectus, vrbem ipsam illustrauit, nobiles adolescentes domi apud se instituendo, publiceq. priscos auctores, præcipue poetas exponendo. Typographiæ item operam nauauit solertissimam; ex quo factum est, vt bonæ literæ apud Gallos quodam *Append. ad Suppl. chr. Trithem.*

artis doctissimus, & Latinis, Græcisq. literis, quas multis vigilijs, sudoribus, & in Græciam vsq. peregrinationibus, diligenti studio sibi parauerat, eruditissimus sic, vt in tota Græcia vix ei alter conferendus inueniretur. Pomponio Læto successor factus, Græcas literas annis xL. laudabilissime docuit; neque solum voce, sed scriptis etiam multifariam eruditionem ab interitu vendicare conabatur ex pretiosa sibi conquisita bibliotheca, Græcis, Latinisq. referta voluminibus. At cum a. 1527. in Romanam cladem, & prædonum, sacrilegorumq. sæuitiam acerbissimam incidisset, ipsius ante oculos direpta domo, & vinculis constrictus, sumptuosissimam librorũ supellectilem, laboresq. suos, in Plinium potissime lucubratos, dilacerari, inq. vsũ coquinæ incendi conspexisset, post varios, cum corporis, tum animi cruciatus, graui pressus ægritudine, vtpote longa iam ætate confectus, inedia tandem non multo post consumptus esse perhibetur.

Daniel Gaietanus Cremonensis, magni nominis Grãmaticus, & poeta, multos annos vtramque linguam, & quod rarissime aliquibus accidit, in patria honestissima conditione, summaque laude professus est. Eius fama Franciscus Maria Sfortia impulsus, eum Mediolanensi cathedræ præfecit. Verum illa vrbe ab Hispanis eiusdem Sfortiæ soci,s occupata, eodẽq. Principe obsesso, Daniel quoq. in tam procellosa turba, & confusione omnium rerum cum nullus bonis artibus esset locus, Insubria tota armis exardescẽte, Cremonam regressus est, in qua demum vitam cum morte commutauit a. 1528. quo etiam defunctus est Franciscus Concoregius, ciuis item Cremonensis, nobilissimus Rhetor, publicusque ibidem humaniorum literarum professor. Scripta Danielis sunt, Commentarij in Senecæ tragœdias, quædam in Priscianum, & Præfatio in Iulij Pomponij Sabini commẽtarios Virg. in qua pollicetur interpretationes in Virg. apud auctores dispersas, in compendium a se redactas, editurum. *Ballarinus lib 1. c. 33. 34 & 35. Cauitellus. Valer. l 2.*

Ioachimus Fortius Ringelbergius Antuerpiẽs. liberalium *Epit. Conr.*

lium artium suo tempore scientissimus, ne qua optime pollebat eruditione, secum ea interiret, opera posteris reliquit valde probata, nempe Elegãtias de proprio vsu, & differentijs quarundam vocum apud Latinos. Libellũ de vsu vocum, quæ non flectuntur. De cõscribendis versibus. Elementa Grammaticæ Græcæ. Rhetoricam, & quæ ad illam spectant, de figuris, & vitijs orationis, deq. formis dicendi. de Periodis. Synonyma. Dialecticam. Tabulas dialecticas. Cosmographiam. Librum de tempore. Optica. Chaos mathematicum, & Arithmeticum, & alia. Clarus a. 1529.

Pitseus. Richardus Crocus, ingenio vir elegãti, obsequio Gulielmi Grocini, beneuolentiam sibi concilians, Græcam ab eo didicit linguam, deinde præclaram ob indolem, & ingenium ad bonas artes natum, commeatu adiutus necessario ad Parisiensem Academiam missus est. Humaniorem literaturam, linguamque Græcam adeo possedit, vt in ijs paucos sui seculi superiores agnouerit. In Germaniam illinc progressus, omnium primus in Academia Lipsicensi Græcas literas publice tradidit, idemq. munus post etiam Louanij obiuit. Postremo reuocatus in patriam, idem priuatim apud regem, & in publico Cantabrigiæ præstitit. Eum Thomas Morus, multique ea tempestate viri eruditi, magno in pretio habuerunt. Porro in ijs, quæ professus est, studijs quædam non indocta emisit in lucem; Introductiones scilicet ad linguam Græcam lib. 1. Librum quartum Theodori Gazæ transtulit. item Elysium Calentium lib. 1. Elementa Grammaticæ Græcæ lib. 1. de Verborum constructione lib. 1. & alia multa. Floruit a. 1530.

Id. Pitseus. Ioannes Heliarus, Richardi contemporaneus, rara præditus ingenij felicitate, & in lingua Hebraica, Græca, atq. Latina egregie doctus adeo fuit, vt Thomam Vulcerum Cardinalem, fautorem, inq. studijs Mæcenatem habere meruerit. Latini sermonis elegantiam ita dicitur calluisse, vt cum præcipuis eius ætatis Rhetoribus, ac poetis esset merito conferendus, de quo, quæ versu, & prosa posteris tradidit scripta, fidem faciunt indubitatã, idest,

ideſt, In Orationem Cic. pro Marcello lib. 1. in epiſtolas Ouidij lib. 1. Scholia in Sophoclem lib. 1. E Græco in Latinum conuertit D. Chryſoſtomum de Prouidentia, & fato, & alia multa partim compoſita, partim translata.

Marius Angelus Accurſius Aprutinus ex Aquila talis, tantuſq. fuit, vt ætate ſua maximus humanarum literarũ profeſſor putaretur; multarum ſiquidem linguarum cognitione peritus fuit, ſed Latinam, Græcam, Gallicam, Hiſpanienſem, atq. Teutonicam abſolute poſſedit. Maximus item antiquarius fuit; eius enim opera in Capitolio antiquæ res permultæ collocatæ fuerunt. In Auſoniũ, & Solinum diatribas edidit a. 1514. Ammianum Marcellinum quinquies millenis erroribus emendauit, ſextumq. librum adiecit. Magni Aurelij Caſſiodori epiſtolas publicauit, addito illis libro ſuo de Anima, & alia compoſuit. Gratus adeo Imp. Carolo fuit, vt magnanimus ille Cæſar omni familiaritate cum illo ageret, cuius in aula xxxiii. ipſos annos cum verſatus fuiſſet, priuilegium ab eo familiaritatis obtinuit cum facultate apponendi ſuis inſignibus imperatoriam Aquilam, & ſupra ſcutum galeam aurea corona regali decoratam. *Maſſonius.*

LupusAlfonſus Herrera Compluti eloquentiam per ſex annos, Academia naſcente, profeſſus eſt: nam deinde faſtidio quodam ſtipendia ſibi adaugeri poſtulans, cum Ferdinando Pintiano, Alfonſo Cordubenſi, & Aegidio Gonſalo, maioribus præmijs a Salmanticenſibus inuitatus, eo conceſſit. Claruerunt a. 1530. iiſdem imperium, & Pontificatum regentibus. *Bibliot. Hiſpan. to. 3. claſſe 3.*

Vix vlli felicius vnquam inter Britannos, quam Thomæ Lupſeto ingenium contigit. Is honeſto loco natus Londini, & a Ioanne Coleto ob indolem bonam aliquandiu in tutelam, familiaritatemq. receptus, ſub Guilielmo Lilio vtriuſque linguæ rudimenta percepit. Mox admirabili ſtudio, & induſtria in optimarum artium apprehẽſione tantus euaſit, vt adoleſcẽs in Oxoniẽſi gymnaſio Ciceronis Philippicas, expreſſis Oratoriæ facultatis coloribus, magna eruditi ingenij admiratione publice prælegerit, poſtque Ioannem Clementem ibidem *Georgius Lilius. Pitſeus.*

Græcæ linguæ professor extiterit. Porro desiderio exteras regiones vidēdi, cathedram Ioanni Ludouico Viues, homini Hispano eruditissimo, cessit. Reginaldo Polo, Henrici VIII. regis consanguineo, studiorum causa Patauium venienti, se familiariter adiunxit, vbi aliquot annis cum esset, vt diximus, ingenio mire felici, amabili, cādido, & cultissimo, per omnia disciplinarum genera euagatus est, & quidem gloriose. Reuersus in patriam, admiratus auream illam Chrysostomi eloquentiam, in sacrarum literarum arce constitit. Sed Thomæ Vvlceri Card. & Archiepisc. Eboracensis efflagitationibus importunis initam studiorum suorum rationem perinuitus relinquere coactus est, Thomæque Vvintero, eiusdem Card. alumno magnis sumptibus Lutetiæ Parisiorum præceptor aliquandiu adhibitus. Inde ad veterem Poli familiaritatem, & ad intermissa sacrarum literarum studia rediit, honestissimoq. sacerdotio auctus, iuuenis adhuc quinto circiter, & tricesimo ætatis suæ anno Londini mortuus est vi. Cal. Ianuarias a. 1532. Amicorum opera post eius occasum quædam scripta viderunt lucem, inter quæ est liber vnus in Ciceron. Philippicas, nam reliqua spiritū ad cælestia dirigendum contingunt.

Hoc eodē anno 1532. mortē occubuit Franciscus Siluius Ambianas, cum Parisijs humaniores professus fuisset disciplinas, & in Ciceronem fere integrum eruditissima commentaria edidisset. *Append. ad Suppl. chr. Lambinus.*

Cœlius, Ioannis Francisci Stoæ Quintiani frater, fuit bonorum ingeniorum eruditor diligentissimus, atque optimus. Hunc vniuersa Brixiensis ciuitas arcubus triūphalibus, quos in honorem Francisco Cornelio Card. & Episcopo Brixiensi a. 1527. erexerat, præfecit, eosq. ita varijs, pclarisq. insigniuit inscriptionibus, vt miro quodam applausu legerentur, & probarentur ab omnibus. Hi duo fratres patrem habuerunt Ioannem, virum integerrimum, & literatum, a quo, tamquam a fonte, innumeri fere discipuli emanarunt, quiq. per annos amplius Lx. Latinas literas professus, tantum laboribus, & vigilantia effecit, vt non filios tantum, sed innumerosos etiā *Planerius.*

pene

pene docuerit, doctosque reddiderit.

Ioannes Parisius, alias dictus Ianus Parrhasius, ex Cōsentina ciuitate in Calabria honesta familia natus est a. 1470. iv. Cal. Decembr. & 1533. qui ei Lxiii. κλιμακτηρικὸς venit, in vitæ interitum incidit. Præstanti vir ingenio, & iudicio, necnon flagranti studio, doctrinaque præditus fuit, poeta idem, & Orator in vtraq. lingua, & nulli secūdus. Vsque adeo illustris in professione euasit, vt, cum Mediolani inaudita facundiæ, doctrinæque maiestate Latinas doceret literas, cunctos eius seculi doctores erudito rerum omnium, quas explicaret, apparatu, vnaq. præsertim rotundæ pronunciationis gloria longe superauerit, tantaq. fama, vt Ioannes Iacobus Triuultius, summæ dignitatis sexagenarius, cui ob heroica facinora in armis Magni datum est cognomentum, inter frequentē iuuenum cateruam sæpe conspiceretur auditor. Vxorem duxit Demetrij Chalcondylis filiam, qua felici cognatione, & socer, & gener mutui suffragatores in scholis vtriusq. linguæ tenuerunt imperium. Mediolano venit in Vrbem literarum nomine clarissimus, conducente eum Leone X. cum Basilio, coniugis fratre. Sed tantæ cathedræ honore diu perfrui non potuit, articulari morbo correptus, ex quo ei maturatus domum reditus cum vitæ fine contigit. Scripsit commentarios in Claudianum de Raptu Proserpinæ, in Ouidij epistolas, & Ibin, recondita eruditione refertissimos. item in Horatij poeticam, in epist. Cic. ad Atticum. Libellum de arte dicendi, & fragmenta quædam, siue linguæ Latinæ, siue artis Grammaticæ. Postremo habebat in manibus absolutum pene volumen 25. librorum de rebus abstrusis per epistolam quæsitis. Quædam insuper eius opera furtim sublata sub aliorum nomine leguntur, quibusdam rebus immutatis, de quo Carolus Iardinus, eiusdem Parrhasij alumnus, semper conquerebatur.

Barrius l. 2. Iouius in Leone X. Marafiota lib 4. c. 18. Rãtzouius.

Nicolaus etiam Calaber ex Rolliano, Orator, poetaq. non vulgaris literaturæ, Parrhasio in cathedra Romana successit, composuitque carmine Siluarum lib. 4. de conquestu Italiæ, de rebus sacris, & alia.

Gualterius.

Ex oppido Maleto Calabriæ oriundus fuit Carolus Iardinus, Parrhasij alumnus, magno adolescens ingenio, in Romana facundia non inglorius, & Græcanica lingua apprime eruditus. Romæ bonas literas etiam est publice professus: at iuuenis admodũ e rebus humanis excessit, non multo post præceptorem illustris.

Barrius, & Marafiota, vbi sup.

Conradus Goclenius, primus Latinitatis professor in Academia Louaniẽsi, quamquam Iacobus Ceratinus, vtriusque linguæ bene peritus, competitor concurrisset, annos ipsos viginti, quibus ibidem docuit, auditoribus suis adeo extitit gratus, vt eos, nec assiduitate satiarit vnquã, nec diuturnitate lassauerit. Magna q̃dẽ ꝓfecto felicitas, quæ duobus maximis viris Lactantio Firmiano, & Rodulfo Agricolæ non euenit: quandoquidem eorũ alter ab auditorio desertus est; alter vero contumelijs euictus, auditorium deseruit. Hunc Thomas Morus, Angliæ Cancellarius, cui bene doctã, & longã præfationem inscripserat, tanti æstimauit, vt interpretem inaurato poculo aureis Anglicis referto remuneratus sit, existimans auream viri eloquentiam auro, eoque copiosissimo, compensandam. Vixit annos 49. vsq. ad 1535. ante diem viii. Cal. Februar. Carolo imperium continuante, & Paulo III. Romanum Pontificatum gubernante.

Iouius. Miræus de cade 8.

Sequens annus Ioannem Antonium Flaminium Forocorneliensem e mortalibus abstulit, qui grandi fuit eruditione. Seraualle per aliquod tempus ludum habuit largo stipendio affectus: tum deinde Bononiæ politiora studia, quoad vixit, professus est. Ad sui memoriã, & posterorum vtilitatem aliquot ingenij sui reliquit monumenta stylo eleganti, terso, florido, & Ciceronianam eloquentiam spirante, videlicet Dialogum de liberorum educatione ad Antonium Card. Puccium. Siluarum lib. 2. Epigrammatum lib. 2. Opusculum de origine philosophiæ, sectisq. philosophorum, & alia.

Epit. Conr. F. Leander. Sãsouinus.

Ioannes Baptista Pius Bononiensis, robusto ingenio, tenacique memoria prævalidus, doctissimi famam adeptus est, cum obscuros auctores interpretandos suscepisset ad Beroaldi præceptoris æmulationem, cuius in Asinum

Ead. epit. Iouius.

num Apuleianum pleni commentarij exierant. Fuere in ijs Fulgentius, Sidonius, Plautus, Lucretius, & Valerius Flaccus, & multa etiam in elucidando Cicerone meditatus est. Ipsum denique, cum Bononiæ, Mediolani, Lucæ, Bergomi, per annos quinquaginta docuisset, Paulus III. tamquam veterem familiarem ad se acciuit in Vrbem; vbi publico in munere scholastico octogenarius maturissimo fine quieuit, & in Diui Eustachij templo tumulatus est.

Ioannes Ludouicus Viues Valentinus, Louanij Latinæ, Græcæque linguæ serio incubuit, vbi & de arte docendi libros scripsit, quos publico stipendio auctus declarauit. Fuit insuper philosophus, & grandior natu ad Theologica studia ita se dedidit, vt sui seculi Theologos adæquaret, quod D. Augustini liber de ciuitate Dei religiose admodum illustratus, luculenta commentatione adiecta, fideliter testatur, libri quinque de Veritate Fidei Christianæ, & alius de Officio piæ matronæ. In Anglia reginam Mariam Latine docuit, in cuius gratiam libellos de ratione studij confecit. Cum vero Henricus VIII. cupidineo quasi fascinatus affectu, vxorem iustam Catharinam Aragoniam repudiare, & Annam Bolenam, quam deperibat, ducere volens, primarios, doctosq. sibi subscribere cogeret viros, forti, pioq. animo factum Viues improbauit. Propter quod regis animum offendens, in libera custodia sex menses detineri iussus est, deindeque illinc dimissus, ea conditione, vt regiam ne ingrederetur, secessit in Belgium, regina sic mandante, ne malæ causæ subscripsisse videretur. Vsus est amicitia Ioannis Vergaræ, Honorati Ioannis, equitis Valentini, & quondam discipuli, Pratensis, & Haloyni, Francisci Craneueldij, Cæsaris Consiliarij, Thomæ Mori, & Linacri. Habitus est doctus plane, atque eruditus sui temporis Criticus, professione, & scriptis famam sibi consecutus perpetuam. Præter iam dictas compositiones publicauit Latinæ linguæ exercitationem, quam tironibus maxime vtilem, atque opportunam etiam ad hoc æui ludimagistri exponere solent. insuper de conscribendis epistolis tractatum. Rhetoricæ

Bibliot. Hispan. to. 3. classe 5. Epit. ead. Iouius. Panuin. in Clemente VII & Paulo III.

toricæ lib.3. Declamationes sex.de concordia,& discordia in humano genere lib.4.de anima,& vita lib.3.interpretationem in Bucolica Virg. & alia. Multa politica, œconomica, & spiritualia. Nondum senex defunctus est Brugis,prosequētibus magno luctu amissi præceptoris memoriam Belgis omnibus, sed maxime omnium ciuibus Hispanis, quod eo doctiorem in Hispania tunc superesse neminem faterentur. Claruit a. 1540. sub eorundem imperio,& Pontificatu.

F. Xystus lib.4. Miræus decad.8. Nicolaus Clenardus exoticarum linguarum peritiam non Louanij modo, verum apud exteros etiam magna sui excitata admiratione propagauit, præsertim vero in patria Meclinia, vbi multos annos ingenuas professus est disciplinas. Lutetiæ Gulielmo Budæo, tunc Græcarum literarum coryphæo, innotuit; indeq. in Hispaniam profectus,Salmanticæ aliquo tempore substitit,atque docuit. Mox a rege Lusitaniæ amplo pretio vocatus ad fratrem eius erudiendum libētissime paruit. Posthæc discendæ studio linguæ Arabicæ,commeatu accepto, in Africam Tingitanam traiecit, vt sacra Biblia in eam vertens linguam,gentem illam Mahometana inquinatam, & obstinatam perfidia, Christo transcriberet, eiusq. linguæ professionem in Louaniensi Academia ceteris adiūgeret. In Europam rediens,Illiberi, quæ Granata nuncupatur,c.a.1542. huius vitæ peregrinationem confecit, illustri relicto discipulo inter ceteros Ioanne Latino Aethiope, & conscriptis rei Grammaticæ præceptis Latine,Græce,Hebraice,atq. Arabice.

Cauitellus. IoannesBernardus Regazola,alio nomine Felicianus, ortus est Venetijs,sed a Cremona oriundus,quacunque lingua eruditus, dum Papiæ publica mercede doceret, librosq.interpretaretur Humanitatis, ex humanis rebus exemptus est anno 1543.

Eugenius. Epit. Conr. LuciusIoannes Scoppa Neap.ad extremam vsq. senectutem in literaria exercitatione se continuit non sine magno discipulorum progressu, quorum dicitur cateruam habuisse numerosam, cū præter singularem doctrinam singulari quoque vitæ integritate polleret. Omnibus

bus non solum præsentibus, sed etiam posteris prodesse studuit semper, primum docendo, tum scribendo, postremo, quia, quod ad iuuentutis instructionem facere iugiter habebat in animo, per se præstare minime poterat, tamquam mortis capax, per successores faciendum instituit. Etenim ex concessione Abbatis Brisegnæ, Rectoris Ecclesiæ D. Petri ad Vincula, Ecclesiam ipsam instaurauit, annuisq. aureis ducentenis dotauit, atque in eiusdẽ habitaculis Grammaticæ scholam pro pauperibus destinauit, attributa magistro, & hypodidascalo sufficienti mercede, vt gratis centum circiter discipulos Neap. edoceant. Composuit collectanea in diuersos auctorum locos, Spicilegium, Grammaticæq. volumen, quæ multam, variamq. continent eruditionem, & habentur in pretio. Vltimæ vir ætatis factus diem obijt vltimum hoc eodem anno 1543. & in eadem Ecclesia in sepulcrum marmoreum illatus est.

MarcoAntonio Antimacho Mantuano, vtriusque linguæ doctissimo, a Principibus Ferrariensibus publico ære multis annis ad iuuenum institutionem publica tributa est cathedra. Opera nonnulla Latine traduxit e Græcis, & alia, tum vincta, tum soluta oratione de suo prompsit ingenio: traducta sunt, Gemisti Pletonis lib. 2. de gestis Græcorum post pugnam ad Mantineam. Dionysij Halicarnassei præcepta de oratione panegyrica, nuptiali, natalicia, & epithalamijs. Demetrij Phalerei præcepta de membris, & incisis, de periodis, de componendis epistolis, de characteribus dicendi, necnon Polyæni præfationem de re militari. Scripsit orationem de laudibus Græcarum literarum, epigrammatum Græcorum lib. 8. & alia quædam. Clarus a. 1544. *Ead. epit. Sãsouinus.*

IacobusLudouicus Strebæus Rhemensis Parisijs floruit a. 1545. ob vtriusque sermonis peritiam, atq. professionem, vel scribendo, vel docendo ad præsentium, & posterorum vtilitatem. Id eius indicant opera de Verborum electione, & collatione Oratoria lib. 2. Cõmentarij in Cic. libros de Oratore ad Q. fratrem, & de perfecto Oratore ad Brutũ, in Partitiones Oratorias. Quintilia- *Epit ead. Lambinus.*

ni

ni 2.3.& 5.librum Institutionum Oratoriarũ in compẽdium redegit.Aristotelis,atq.Xenophontis Oeconomica in Latinam vertit linguam adiectis annotationibus : itẽ Politica,atque libros Ethicorum, Analyticorum, categoriasq. Aristotelis,& quædam alia.

Suppl. chr. Franciscus Macchiauellus, Vicentinus patria, poesis, humaniorumq. studiorum scientia percelebris, circiter hæc tempora fuit: sed multo celebrior factus est, cum multos ipsius eruditio fructus peperisset ob diuturnitatem publicæ lecturæ apud suos auditores,& ciues.

Barrius l.2 Cæsar. idẽ in orat de sua peregr. Marafiota l.4.c.4. IoãnesAntonius Cæsarius Calaber ex oppido Castellione ad bonarum artium studia mentem appulit iam inde ab ineunte ætate,atque in ijs locis versari cõstituit, vbi literarum cultura maxime vigeret.Quambrem Neapoli permultos annos,etiamsi adolescens,publici doctoris munus obiuit. Arbitratus deinde homini literarum studioso non parum expedire varios locorum situs,variosque gentium mores cognoscere, cum locos spectatu dignos lustraret,ab Alfõso Daualo,ductore strenuissimo, Mediolani detentus est. Sed Alfonso intra a.1546. importuna morte prærepto,Neapolim cogitãs, Romamq. diuertens,vt Pauli III. Pontificis oscularetur pedes, iussus est ab eo de florenti cathedra in ipso iuuentutis flore literas docere politiores. Edidit Grammaticæ institutionis rudimenta,notationes in T. Liuium,& quatuor millia carminum,cumq. Græcum idioma teneret, Plutarchi opusculum de Vitiosa verecundia Latinũ effecit.

Barrius, & Marafiota ibid. IoãnesPaulus Cæsarius,eius filius,ingenio,doctrinaq. clarus,vtraque lingua eruditus,patris vestigia cum æmulatione sectatus, & patrem, & patriam simul illustrauit. Etenim Romæ quoq. publico in gymnasio Latinas literas professus, vtilem, atque admirabilem se præstitit omnibus,non docendo solum,sed etiam scribendo, quod præcipue ex eiusdem poematibus apparet, nequenon ex commentarijs in Odas Horatij.

Ex eiusdẽ oration. Epit. Conr. Romulus Amasæus Vtinensis sub disciplina Gregorij patris, & Hieronymi patrui educatus (ambo enim nobiles fuerũt professores)ætate adultus Bononiam perrexit,

rexit, vt studijs grauioribus operam daret, vbi postmodo duxit vxorem ex nobili, & antiqua Vastauillanorum familia. Ea in vrbe assiduis laboribus, atq. vigilijs tantũ in docendo sibi quæsiuit honorem, vt eius fama non solum inter ciues, verũ inter alienos volaret. Vnde honestissimo decreto ad Patauinam cathedram a Veneto Senatu inuitatus est, & in dies crescente fama, illinc vocatur (Venetis licet inuitis) a Clemente VII. Bononiamque remittitur. Ibi a Senetu publici, & secretioris Archiui præfectura decoratus fuit, eoque in officio se per annos xiv. exercuit. Rursus Romam ad cathedram accersitur in locum Blosij Palladij, in qua humanissime ipsum tum Pontifex, tum Cardinales, & pleriq. Antistites exceperunt, cum iam celeberrimus esset non solum in Italia, sed in vniuersa etiam Europa, & ob publicas, quas rexerat, cathedras, & ob seria, quæ tractauerat, negotia, & munera. Extat eius de Cyri minoris expeditione Xenophon Latine translatus, atq. Pausanias, & Orationum volumen vnum. *Giral'd. dia log. po[?]r. Panuin. Riccobonus l. 1. c. 16.*

Pompilius Amasæus, dignus paterna doctrina filius, in Græca, & Latina lingua famosus euasit. In Bononiensi schola patri successor electus, & in ea diu versatus, maximo, & salario, & honore a Bononiensibus ciuibus est affectus. Fragmenta duo ex libro sexto historiarum Polybij de diuersis rerum publicarum formis, deq. reip. Romanæ præstantia, Latina fecit. *Epit. Conr. F. Leander. Giraldus ibid.*

Franciscus Floridus Sabinus, Latinæ, Græcæq. literaturæ, & politioris humanitatis ditissimus, apud Bononienses profitendo se continuit aliquo tempore, vbi doctrinæ suæ experimenta non vulgaria præbuit. Id propterea illinc trãsiuit in Gallias, ibique a. 1547. mortifero morbo confectus est, relictis posteritati non paucis operibus, quorum est Apologia vna Plauti, aliorumque Latinæ linguæ scriptorum, simul & iuris ciuilis interpretum. de excellentia C. Iulij Cæsaris lib. 3. tresq. item lectionum successiuarum, in quibus quali, quantoq. floreret ingenio adhuc iuuenis, manifestauit. *Capacius in elog. F. Leander.*

Lutetiæ Parisiorum, patria relicta, adolescens literis ope- *Elias Vinetus.*

operam dedit Iacobus Teuius Bracarensis, eosque breui in studijs eloquentiæ fecit progressus, vt non æquales modo superauerit, verum etiam doctoris personam sustinere ausus sit. Burdigalam itaq. in Aquitanicam scholam ad profitendi munus a Goueanis accersitus, deinde Conimbricam, veluti in coloniam deductus, prima quoque Academiæ fundamenta locauit. Vt poeta, panxit poemata, partim Latina, partim Lusitanica; vt Rhetor, orationes aliquot in regem Sebastianum Salmanticæ; vt historicus, Diensem in India obsidionem a Turcis frustra factam a. 1546. longe disertius, quam Damianus Goes, eius popularis, conscripsit.

Idem. Andreas Goueanus Lusitanus, Lutetiæ in schola Barbarana, cui patruus præerat, Grammaticam primum, mox philosophiam hausit ita nobiliter, vt eidem scholæ tandem fuerit præfectus. Hoc munere cum ibi fungeretur summa cum laude, Burdigalam a Decurionibus fuit accitus, & venit a. 1535. gymnasioque Aquitanico præfuit. Postremo in patriam a suo rege reuocatus, Conimbricæ gymnasiarcha egregius v. Id. Iun. a. 1548. quinquagenario maior mortuus est.

Theseus Mega Aletiensis, instructissimus eximiæ doctrinæ apparatu, qua se de quouis illustri suggestu docere posse bene sciebat, patriæ, regniq. fines egressus, Patauium, literatorum confugium, & hospitium, peruenit. Ibi eius virtute patefacta, humaniorum literarum publicus professor constitutus est incredibili studiosorum desiderio. Huius extat oratio habita in Ecclesia maiori Patauina, cum FranciscusMaria Storella Alexanensis, Rector, vt dicunt, Artistarum, dignitatis suæ de more insignia sumeret a. 1548. vii. Cal. Septemb.

Append. ad Suppl. chr. Epit. Com. Iouius. Lambinus. Iacobus Tusanus, natione Gallus, in rei literariæ substãtia Guliemi Budæi præceptoris astutus heres, omniq. fere disciplinarum genere absolutissimus, regio stipẽdio Parisijs Græcarum literarum doctor egregius fuit tanta grauitate, & auditorum numero, vt etiam ab exteris sũma laude afficeretur. Ex Theodori Gazæ Grammatica quædam in Latinum transtulit, Græca item quædam

quæ

quæ in Politiani libris reperiuntur, & Græcas epistolas Budæi, quibus adiecit & scholia. Composuit etiam Lexicon Græcum, in quo Græcanicæ phrases exponuntur, insuper annotationes in Sphæram Procli, & in opera Ciceronis. Claruit a. 1550. initio Pontificatus Iulij III.

Ioannes Andreas Gryphonus Pisaurensis in patria, & alibi annos non paucos, ac Ferrariæ præsertim supra decennium in Humanitatis professione versatus est. Latinæ linguæ speculum efformauit, vtile nimis, & necessariũ omnibus omni celeritate desiderantibus se vere Latinos esse, non barbaros, quod ciui suo Ioanni Iacobo Leonardo, pro Vrbini Duce apud Venetos Oratori, dicauit anno 1550. *Ex epistol. nuncupat. eiusdem.*

Sebastianus Corradus Regiensis, Græca, Latinaque eruditione præclarus, in patria, & Bononiæ publica potitus cathedra, per Senatum liberali stipendio remuneratus est. Confluentem propter nominis claritatem discipulorum multitudinem optime instruxit, atque illustrauit. Eius compositiones accurate, simul & studiose lectitantur ab eruditis, Annotationes nempe in omnes Cic. epistolas, tum ad familiares, tum ad Atticum. Commẽtaria in eundem de Claris Oratoribus. Emendationes, & scholia in Val. Maximum. Commentarij in primum Aeneidos librũ. Oratio de Officio Doctoris, & auditoris. Traductio e Græco in Latinum idioma dialogi sexti Platonis, & alia. *Epit. Conr. F. Leander. Girald. dialog. poster.*

Italum insignem insignis comitatur Bohemus Sigismundus Gelenius, qui etiam initio Pontificatus Iulij floruisse comperitur. Fuit hic diuersis linguis, variarumq. rerum cognitione doctissimus. Lexicon symphonum componendo ita temperauit, vt in eo quatuor linguarũ Europæ familiarium, Græcæ, id est, Latinæ, Germanicæ, atq. Illyricæ (quæ vulgo Slauonica dicitur) concordia & consonantia manifestetur. Notationes fecit in Titum Liuium, & in Plinianam historiam. E Græcia in Latium translator fuit historiarum Dionysij Halicarnassei de gestis Romanorum. Iosephi Flauij Iudæi. Euagrij rerum Ecclesiasticarum. Philonis operum omnium. Appiani *Ead. epit.*

Alexandrini de bellis Punico,Syriaco,Parthico, Mithridatico,ciuili,& Gallico.Emisit etiam in lucem epigrammatum Græcorum lib.7.& alia.

Scardeon.l. 2. classe 10. Ad vii.Cal.Martias a. 1553. Ioannes Cauacius Patauinus,ciuis optimus, cũ ætatis suæ annũ ageret LXXVIII. e vita profectus est. Mirum fuit, quam singulari memoria, & ingenio in poeticis, Rhetoricisque studijs, & humanioribus literis valeret,historiæ vero, & eiusmodi generis studiorum quam peritissimus esset,& metrica, & prosaica oratione permulta conscripsit. Vitas, siue elogia quorundam Romanorum Impp.composuit,quæ Pataiuj in aula maioris Curiæ, vocata vulgo Aula Gigantum,sub illorum imaginibus eleganti verborum cultu,& admirabili breuitate leguntur. Eiusdem insignes titulos aliquot iurium Patauinorum Comes Iulius Zabarella in calce pulcherrimarum iconum domi appingendos curauit.

Itiner.Ital. p.1 in Bassano. Leonardus Bonamicus,Lazari æmulator studiosus;tãtum in patria valent præclari ciues ad aliorum exẽplar, in studio Humanitatis præcipue versatus, & multiscius extitit. Itaq. factus & ipse illustris inter nobiles literarũ professores meruit honorari,& numerari.

Ex epist. eiusdem. Daniel Augentius,Gallandij discipulus,ob non tenue probitatis,& literaturæ specimen ab Antonio Oliuario, Lumbariensi Episcopo,electus est, qui priuatim eius nepotem instrueret. Quo in officio eam posuit operam,vt illum ad virtutem, ingenuasque bonarum artium disciplinas,atq. ad pietatem potissimum, veramque religionem docendo informaret,hortaretur,accenderet. Quædam meditatus est, sed maxime in Sannazarij de morte Christi ad mortales lamentationem annotationes Parisijs editas a.1555.Cal.Martij.

Planerius. Bartholomæus Theanius, omnifariæ vir eruditionis, & vtraque lingua cultissimus, Brixiæ tempore suo inter Rhetoricæ, poeticæque artis doctores eum se probauit, quem summis laudibus extollerent omnes.De arte Rhetorica commentarios doctissimos, & declamationes, & orationes plurimas edidit, atq. poemata plurima Virgilianam

lianam

lianam grauitatem, Ouidianamq. facilitatem redolentia, clarus c.a. 1556. sub Imperatore Carolo, & Pontifice Paulo IV.

Anno sequenti 1557. inter mortales esse desijt Aloysius Antonius Sompanus, Theani Sidicini ex honestis parentibus natus. Adolescens cum esset, in literis tantum profecit, vt æquæuos longe superauerit, & ciuibus admirationi fuerit suis. Patria secedens per totam fere Italiā prius vagatus est, quam Neapolim se recepisset annos natus xxiv. Ibi a Thaddæo Piconio, professionem meditante, ludi constitutus est moderator. Huic muneri sic diligentissime præfuit per annos fere xxx. vt quamplurimi iuuenes non solum humanitate, sed Oratorijs, poeticisque numeris perornati ex eius institutione processerint. Vir certe magni fuit ingenij, atque copiæ, in scriptis non minus sententiarum grauitatem, quam Latinitatis ornatum ostendens. Librorum maximus heluo legebat assidue, nec vnquam legit, quod non annotaret, excerperet. Eius ergo doctrinæ, & animi dotium cuncti pene literati viri Neap. commorantes, quiq. Ardentes Academici nuncupabantur, eum in suam asciscí Academiam, primasq. ferre patiebantur. Scripsit de re Grammatica Epitomas, quæ omnium nunc fere manibus terũtur, & Elegantiarum librum vnum. alias eius compositiones ætas nostra videret, nisi tam citissime interijsset. *Benenatus.*

IoannesBaptista Hadrianus, cognomine Marcellinus, Marcelli Virgilij filius, nonnulla immortalitati consecrauit, quæ, quantum eruditione, & professione præstaret, apertissimo argumento demonstrant. Sunt orationes complures omni laudatione dignissimæ, summaque voluptate a bonarum artium cultoribus exceptæ, quarũ tres .i. in obitu Caroli V. Cosmi Magni Ducis, Serenissimæq. Ioannæ Austriacæ, vniuersas antecellunt. Multa alia lectionis minime aspernandæ relicturus erat posteris, historias præsertim Florentinas, ad quas vnus e multis a Magno Etruriæ Duce perscribendas electus erat, nisi præmaturum vitæ cursum circiter hæc tempora absoluisset. *Pocciant. Sāsouinus.*

Suc-

Hier. Rubeus l. 9. Successerat Carolo V. germanus Ferdinãdus a. 1558. in imperij mole sustentanda, cum Rauēnæ Hieronymus Regius, cognomento Furnarinus, corpoream deposuit. Eloquentiæ studijs hic addictus, non sine ingenti laude annos multos Rauennatem iuuentutem docuerat. Orationes aliquot, epistolas, & carmina, in quibus eloquentiæ suæ lumina mirabiliter emicant, apud Franciscum, & Thomam Mazzolanos iurisconsultos, sororis filios, & heredes reliquit.

Capacius in elog. *Idem Grotus or. 24.* *Riccobonus l. 1. c. 16.* Carolus Sigonius Mutinensis in humaniorum studiorum claritate, atque exercitatione singularis tunc etiam floruit, quem Aloysius Grotus, Cæcus Hadriæ vulgo vocatus, in Bononiensi gymnasio appellare non dubitauit historiarum ærarium, antiquitatis oraculum, sapientiæ fontem, eloquentiæ flumen, vel potius fulmen, & merito habendum, & iure prædicandum, ab orbe vniuerso approbatum. Non tantum Bononiæ, sed Venetijs etiam annos aliquot e publica pergula florentissime docuit antiquorum auctorum elegantiam, atque splendorem. Multa, quæ scripsit, ad Demosthenis, aut Epicteti lucernã elucubrata sunt, & omni laude dignissima. Scholia in T. Liuij historiam, & Chronologiam. Fastos Consulares, actosque triumphos a Romulo ad Tiberium Cæsarem. In Fastos, ac triumphos .i. in totam historiam Romanam commentarium. De nomine Romanorum librum. De antiquo iure ciuium Romanorum lib. 2. de antiquo iure Italiæ lib. 3. de antiquo iure prouinciarum lib. 2. de rep. Hebræorum lib. 7. de rep. Atheniensium lib. 4. de vita, rebusq. P. Scipionis Aemiliani lib. 1. Emendationum lib. 2. de dialogo librum. Orationum volumen. Historias de regno Italiæ, de regno Orientali, & alia pleraq. De Græco autem in Latinum traduxit Aristotelis Rhetoricorum lib. 3.

Epit. Conr. Maiorag. Illis quoq. diebus Bartholomæus Riccius Lugiensis ob excellentem literaturæ cultioris thesaurum erat illustris. Hunc Hercules II. Ferrariensium Dux maxima honorauit obseruantia, & cum tota familia satis commoditer aluit, constitutum adolescentibus Estensibus præ-

præceptorem, illorumq. & patris desiderio satisfacientem. Eius ingenij laudabilia monumenta sunt, Apparatus Latinæ locutionis ex bonæ notæ auctoribus, maxime vero ex Cicerone, in suum ordinem descriptis. De imitatione lib. 3. De gloria lib. 3. & quædam in Catullum.

At quid de Iulio Camillo Delminio Foroiulienti loquemur? Polyhistor dictus est ob multarum, atque recōditarum rerum possessionem. In disciplinis nouas quasdam methodos se adinuenisse gloriabatur, vt ex Theatro illo suo, quo miraculose conclusas prædicabat disciplinas, coniici potest: vnde in informandis adolescentibus primas facile tenuit. Dū vixit, multos in sui admirationem conuertit, ac non modo ab amicis, verum a principibus etiam grandem aliquando pecuniam accepit. Quis vero ferat critici cuiusdam in Camillum linguæ virulentiam, cum eum ostentatorem potius, quam doctorem appellet? quasi tot illustres viri, apud quos maximo in pretio Camillus habitus est, cæcutissent, indigni, ac nebulonis, vel præstigiatoris amicitiam admittentes. Præter Theatrum illud a paucissimis fere introspectum, & captnm, alia exhibuit vincta, solutaq. oratione, tum Latina, tum vernacula lingua, & eruditione multa florentia. *Girald. dia log poster.*

Tryphon Gabrielius Dalmata vir fuit, cui ætas ista paucissimos haberet, quos Latinarum, Græcarumq. literarum notitia posset conferre. Fuit insuper philosophiæ studijs addictissimus, & in versu faciendo elegans, acutus, ingeniosus, ac tersus. Venetijs educatus est apud Clarissimum, doctissimumque virum Hieronymum Donatum: mox Albertum Pium Carporum Principem secutus, vitæ reliquum tempus illius auspicijs transegit. Accidit isti aliquot post annos maniæ species quædam Timonica, vt humanum genus omne deuitaret, nulliusq. contubernium supra biduum, siue triduum sustinere posset. Quinetiam studiosissime colloquia ipsa declinabat, quæ, & familiares, & adolescentes ab eo summopere expetebant: ad eius enim doctrinam, vti sitientes ad fontem, accedebant, vt optimas, & ad percipiendas literas, & ad *Iason de Nores. Suppl. chr. Valer. l. 2.*

recte

recte viuendum rationes ex ipsius haurirent sermonibus; tanta ijs inerat suauitas cum singulari grauitate coniuncta. Referunt tamen nonnulli potius solitudinis, & quietis amore priuatam elegisse vitā, ab omni cura, & ambitione alienam, quam aliā de causa, honestumq. otium humanissima in nobiles aliquot adolescentes liberalitate traduxisse, vt ex admirabili expositione in Horatij poeticam liquido apparet, quam Iason de Nores discipulus edidit, atq. in Cic. orationes.

Itinerar. Ital. p. 1. Suppl. chr. lib. 15.

Bernardinus Parthenius, multarum scientiarum homo, Graeci, Latinique sermonis doctus, Vicentiæ in suburbio S. Bartholomæi vocato, diu literas docuit, erudiuitque tamquam in Lyceo iuuenes nobiles, Vicentinos maxime, ac Venetos. Per remp. Venetijs ad lecturam suorum a secretis delectus fuit, & multa conscripsit, præcipue autem de Poetica valde bonum natiua lingua volumen, & in Horatianis Odis modo a ceteris non vsitato quantum in eis esset artificij, & venustatis aperuit, op' Stephano Bathoro Poloniæ regi dicatū. Extat huius oratio pro lingua Latina ad Marinum Card. Grimaldū excusa Venetijs mense Octobr. 1545.

Ang. Rocc. Capacius Epit. Conr. Panuin. in Pio IV. Suppl. chr.

Tuas vero laudes, Paule Manuti, quo possumus pacto describere, si ingenj tui sublimitatem, & vastitatem, tuaque lumina nobis non præfers, atq. communicas? Talem enim, tantamq. ex Aldo patre, ac Egnatio, & Plazone magistris eruditionem, atque animi integritatem hausisti, vt verbis, & scriptis alterum Ciceronem dijudicatū, vltra montes fama volante, sæpenumero, non secus quam Liuiū Patauinum, longinquæ gentes inuiserint, & honorauerint. Cumq. Pius IV. Romæ typographiam instituisset, qua libri Sanctorum Doctorum emendate imprimerentur, te in hac facultate, & varia literatura celeberrimum largissimis præmijs aduocauit, quod veniēs perfecisti, & quidem diligentissime. Quantum tibi se debere fatentur Latinæ linguæ oculi, Virgilius, & ipse Cicero, propter annotationes, castigationes, obseruationes, scholia, & commentarios in eorum opera omnia elaboratos egregie? Per te quoq. Asconius Pedianus, alijque nonnulli

nulli classici auctores restituti sunt, emendati, atque illustrati. Græcorum etiam Oratorum omnium principẽ, Demosthenem, bene de te meritum fuisse neminem fugit, cum eius orationes quatuor contra Philippum Latinis legendas, suspiciendasq. dedisti. Ac tandem hoc vnũ probitatis, pariter & doctrinæ tuæ testimonium, si cetera deessent, dixisse sufficiat, quod a religiosissimis, eruditissimisq. Sacri Tridentini Concilij Patribus mandatum laborem de emendandis, expurgandisq. Apophthegmatis, & Adagijs, quæ ad illam exierant diem, adeo fideliter, ac erudite absoluisti, vt Gregorius XIII. omnes Adagiorum libros, vna excepta Manutiana editione, prohibuerit, atque damnauerit. Bona igitur cum venia te angusto ambitu orationis amplexi, tua gloriosa præconia doctioribus prosequendas, & dinumeranda relinquimus. Veniamus ad alios.

Gulielmus Dulcetius, homo Gallus, earum literarum, quæ ad Humanitatem pertinent, longe cultissimus fuit, vt propterea Rhodiginæ iuuentutis ad bonas artes informandæ delata illi prouincia fuerit ab ciuibus vniuersis. Cuius administrandæ iacta fundamenta, & hominũ opinione quiddam maius de viri ingenio, & industria discipulis in dies exhibitum, ad culmen vsq. peruenerũt. In obseruando Ciceronianæ dictionis stylo iu primis versatus est, vt eius orationes duæ de Prudentia, & de Iustitia, verborum ponderibus, sententiarumq. grauitate ornatissimæ, testificantur. Claruit a. 1561. *Delaitus in epist.*

Ioannes Vasæus Brugensis ea fuit instructus ingenij excellentia in literis, vt nondum exacto ætatis suæ anno xviii. ab amicis, & propinquis, docendis adolescentulis sit destinatus. Verum ad alia progredi studia desiderãs, ludo intermisso, Salmanticam petijt, vbi Iurisprudentiæ operam dedit, & vacante Rhetoricæ cathedra, superatis magno applausu competitoribus, publicæ professionis gymnasio potitus est. Illic se ad magnorum virorum, Didaci Couarruuiæ, Martini ab Azpilcueta, Doctoris Nauarri, & Francisci Victoriæ, Theologi præstantissimi, cõtulit amicitiam. Animum ad scribendam historiam ap- *Miræus classe 9. Sãder. l. 1.*

pulit, ac primus fere, solusque eo tempore Latinis literis Hispanorum res gestas, L. Andrea Resendio adiuuante, mandauit, chronologia publicata. Inde in Lusitaniam ab Henrico Card. Ioannis regis fratre, reuocatus auctore Clenardo, Bracatæ primum, tum Eboræ, Lusitanicæ iuuentutis florem annos ipsos xii. optimis literis, moribusque formauit. Senex demum, Academico Senatu inuitante, Salmanticam reuersus, ibidem vita defunctus est.

Valerian. lib. 1. de lit. inf. Antonius Flaminius Siculus, cuius prælectionibus Roma per longam annorum seriem nihil habuit eruditius, nihil excultius, omnibus, quæ ad literatum, rectumque pertinent virum, fuit animi ornamentis dotatus. In vno dumtaxat eum reprehenderunt nonnulli, in quo vehementer alij commendarunt; quod solitariæ vitæ nimius affectator, nullius neq. docti, neque indocti hominis familiaritate, aut commercio delectatus est.

Bibliot. Hispan. to. 3. classe 3. Petrus Rhua Numantinus Abulæ primum, deinde in patria sede plurimos annos ad vltimam vsq. ætatem bonas docuit literas non methodo, vt aiunt, triuiali, sed ad Ciceronis imitationẽ, in quo egregie versatus est sẽper. Quare discipuli ex eius præceptione progressus, & fructus assecuti sunt minime pœnitendos.

Pocciant. Iacobus Pulcius, siue Publicius, humaniorum studiorũ peritissimus, politiorisq. literaturæ diligentissimus obseruator, libellum edidit ad Farentium Hispaniæ Ducẽ, in quo de arte epistolari satis eruditum habet sermonẽ. Extat etiam ad eundem Panegyricus. Scripsit præterea Rhetoricæ, & artis memoratiuæ compendium.

Idem, & Suppl. chr. Benedictus Varchius interiorum literarum accuratissimus indagator, philosophus, historicus, poeta venustissimus, multiq. nominis vir, tum Florentiæ, in patria, tum Bononiæ priscorum auctorum elegantiam adolescentibus illis declarans, emicuit. Multa dictauit, & inter cetera dialogum, in quo Etruscam ceteris linguis præstare, defendit. Multa carmina patrio sermone composuit, Boethiumque Seuerinum de Consolatione philosophiæ in Florentinam quoq. linguam conuertit. Tandem annum senibus periculosissimum non euasit, xvi. Cal. Decembr. 1566.

Natus

Natus est Matthæus Deuanius Corcyræ honesta fami- lia. Octauum agens annum a Ioanne Laschare, iussu Leonis X. ex varijs Græciæ locis ingenuos pueros conquirente, ad Collegium Græcorum Romæ instituendum, in vrbem perductus est. Ibi summa docentis, & sua discentis cura literis Græcis instructus, obscura quæq. ac recondita eius linguæ mysteria celeriter arripuit. Quadere, cum eius iam doctrina celebraretur, a Nicolao Card. Rodulfo accersitus, ei in Græcis potissimum explicandis auctoribus operam dedit, & a bibliotheca fuit. Ergo Deuanius annos quindecim, quibus superstes fuit Rodulfus, indicem vberrimum in Eustathium, Homeri interpretem, fecit. A Paulo III. menstruam pensionem accepit ob illum ipsum Indicis conficiendi laborem susceptum, quam eidem postea, quoad viueret, Pius IV. attribuit, primumq. Græcorum voluminum Correctorem in Vaticana libraria constituit. Post Rodulfi mortem, Camillus Columna M. Antonium filium, qui deinde fuit Cardinalis, Deuanio Græcis literis tradit imbuendum, a quo & in honore habitus, & vnice dilectus est. Post hæc a Card. Alexandro Farnesio accitus est, in cuius domo reliquam ætatem traduxit, celeberrimorum numero ascriptus, qui ibidem honestissima consuetudine versabatur. Apud eum Concilium Tridentinum, & Catechismũ Pij V. iussu in Græcum ex Latino conuertit, ac Florentinum, tum primum Græce publicatum, emendauit. Epigrammata Græca elegāter quammulta conscripsit, & de Græcæ linguæ particulis. P. Deuan. epist. ad Card. Farnes.

Quiricus Strozza, Græcarum literarum cultor exactissimus fuit, & Aristotelicæ philosophiæ, artisque poeticæ præsertim acris defensor, quam publice Pisis longo professus est tempore. Huius infatigabilis labor, & industria effecit, vt vndecimus, duodecimusq. Ethicorum liber, seculis priscis incognitus, mortalibus innotesceret, e Græco in Latinum translatus fideliter, & elegantissime. Huius etiam opera solers eiusdem philosophi Politica; & Clementem Alexandrinum Latinitate donauit. Pisis a vita recessit a. 1569. imperante Maximiliano II. at Pocciant.

Pontifice Maximo, & Beatissimo Pio V.

Epit. Gesn. Dionysius Lambinus Monstroliensis, humanioris literaturæ possessor, & professor non vulgaris, Græcæque linguæ scientissimus, Parisijs, & docendo, & scribendo, nomen suum apud cunctos amatores doctrinarum æterna laude illustrauit, vt opera ipsa testimonio sunt, nimirum in Cornelium Tacitum admirabiles commentarij, & in Aemilij Probi librum de claris Impp. In Lucretium, Plautum, atque Horatium. In Ciceronis opera omnia emendationes, & annotationes asperse. De Græca item in Latinam transtulit linguam summa elegantia, atque doctrina Aristotelis Ethica, & Politica, & Alcinoum de doctrina Platonis, cui & annotationes adiunxit. Exstat etiam eius oratio in gymnasio Cardinalicio habita Cal. Maij a. 1570. Parisijs, quo tempore claruit, & alia.

Ead. epit. Riccobonus l. 1. c. 16. Tritonius in epist. ad Maluetiũ. Bononiæ adhuc viuebat hoc anno Franciscus Robortellus Vtinensis, Lazari Bonamici in pulpito Patauino successor, ob literarum, quæ in ipso florebant, abundantiam, quas & in alijs celebribus Italiæ cathedris famose professus est. In vtriusque linguæ auctores variorum locorum nodos dissoluit lib. 2. Habetur itẽ eius paraphrasis in artem poeticam Horatij, & explicationes in poeticam Aristotelis, pariter & de satyra, epigrammate, comœdia, salibus, elegia. Disputatio de Rhetorica facultate, deq. historica, & de Romanorum nominibus. De rep. quoque Romana scripsit. de nominibus arborum, de artificio dicendi, & quædam contra Sigonium. Aeschyli tragœdias septem ex m. s. codicibus ab innumeris emẽdauit erratis, & in easdem scholia ex antiquis exemplaribus collegit. Omnes Callimachi hymnos annotauit. Aeliani libros de militaribus ordinibus instituendis more Græcorum multis imaginibus, atque picturis illustrauit, & Græce edidit, & in Latinam vertit linguam.

Poccian. Mense Decembri accidit Euphrosyno Lapino, ciui Florentino, vltimus vitæ annus, qui Domini erat 1571. Cum esset tum Græcis, tum Latinis literis expolitus, nobilissimos adolescentes liberalibus instituit artibus eleganter, & scite. Materno idiomate laborauit in primis

tracta-

tractatum de modo Orandi, tum Grammaticam, Epistolas plurimas elegantes, Anaxarchum heroico metro decantatum, Vitam Francisci Catanei Iacetij, philosophi Platonici, insuper trilingue Vocabulariũ, & Latine Tractatum de octo partibus orationis, & pleraque Græce item conscripsit.

Matthæus Colacius Calaber ex Feruleto humaniorũ studiorum perfectissime doctus extitit, quæ Venetijs, vbi publicam Latini sermonis regebat scholam, non sine gloria professus est. Quædam ad illa spectantia meditatus est opera, & maxime de genere artis Rhetoricæ contra Quintilianum, & Victorinum. *Barrius l. 2 Marafiota l. 3. c. 24.*

Claruit etiam in oppido Calabriæ Caroleo nobilis uir nomine Basilius, inter eruditissimos optimo iure numerandus, quinetiam in professione Latinæ linguæ diebus illis parem fortasse habuit neminem. *Id. Maraf. l. 4. c. 13.*

Leonardus Clemens ab Hostuno, Salentinorum oppido, tanta vtriusq. linguæ doctrina præualuit, vt intra eius prouinciæ fines in Humanitatis professione vix vllus inuentus sit, qui ipsum aliqua parte superaret, vel saltem æquaret. Docuit plurimos annos cõcurrentibus ad eius ludum ex omni pene MagnaGræcia discipulis, vnde admirabilem in bonis moribus, & studijs consequebantur vtilitatem. *P. Vincent.*

MarcusAntonius Maioragius Mediolanensis, Latina, simul & Græca locupletissimus eloquentia, in præcipuis aliquot Insubriæ vrbibus cum gloria docuit, & Mediolani potissimum annos xiv. vt ciuis est ingenui, & de patria optime meriti. Eius vulgata volumina ob exquisitam, qua exuberant, eruditionem, ab eruditis maximi fiunt, videlicet, Pro defensione Ciceronis cõtra Cœlium Calcagninum decisiones xxv. Reprehensiones contra Nizolium lib. 2. Antiparadoxorum lib. 6. de Nominibus proprijs antiquorum Romanorum lib. 4. Commentaria in Cic. de Officijs, de Oratore ad Brutum, & ad Q. fratrẽ, atque in Georgica, & Aeneida. Volumen continens orationes 25. Liber epistolarum. In quatuor libros Aristot. de Cælo, & duos de Generatione, & corruptione elegãti *Morigius l. 3. cap. 13.*

stylo

ſtylo paraphraſim edidit, & commentaria in eiuſdem Rhetoricam. Mediolani tandem XLI. ætatis anno in pace quieuit, ſepultus in D. Ambroſij templo.

Bibliot. Hiſpan. to. 3. claſſe 4. Ioannes Verzoſa Cæſaraugustæ honeſtis parentibus natus a. 1523. magnum ingenium ad optimarum artium diſciplinam attulit. Lutetiam patris iuſſu profectus, triennio in nobiliſſimo gymnaſio Græcas literas adoleſcens docuit, auditoribus vel mille ſubſellia complentibus. Inde Louanij maiore cum applauſu Græca lingua iuuentutem erudijt, conſcripto etiam erudito libello de Græcorum proſodia. Tempore Concilij Tridentini Didaco Mendozæ, Imperatoris Oratori ad ipſum Concilium, præclaram præſtitit operam, quem poſtea Romam ad Paulum III. ſecutus, mirabiliter adiuuit. In Angliam inde pergẽs, a Gonſalo Perez, Philippi II. Regis ſecretario, eiuſdemq. conſiliorum participe, cognita ſingulari hominis induſtria, ad grauiora regis negotia eſt adhibitus, cum præter plurima præſtantis animi bona, etiam Latine, Græce, Hiſpanice, Gallice, Anglice, Belgice loqueretur aptiſſime. Ad extremum Philippus ipſum, conſtituta mercede, Romæ morari voluit, quo ſcripturas ad ſuorum regnorum iura ſpectantes perquireret, aſſeruaretq. Eo nomine complures annos in illo Vrbis, quaſi Orbis, theatro ita verſatus eſt, vt LI. vitæ ſuæ anno, Domini vero 1574. cum ex hac luce migraſſet, bonos cuiuſuis ordinis omnes in mærore ſummo reliquerit.

Riccobonus l. 1 c. 16. & l. 2. c. 46. Scardeon. l. 2. claſſ. 10 Ioannes Faſeolus Patauinus, vir philoſophiæ, ac humanitatis ſtudijs longe doctiſſimus, & non ſolum Latino, verum etiam Græco idiomate percultus, vtpote Lãpridij, ſummi Cremonenſis poetæ, diſcipulus, in Patauina cathedra tempore Lazari Bonamici veſpere cœpit in Franciſci Robortelli locum vtramq. linguam publice docere magna auditorum frequentia, & honorificentiſſime. Difficiles Simplicij commentarios primus e Græcia trãſportauit legendos in Latium, & cum ijs tres cultiſſimas epiſtolas publicauit. Nouiſſime vero, cum triginta circiter annos docendo optimus ciuis patriæ profuiſſet, cum fine imperij Maximiliani II. viuendi finem fecit

fecit & ipse a. 1575. mense Decembri.

Antonium Riccobonum Rhodiginum a collega Faseolo separare minime decet. Qui in patria eas artes, quæ ad Humanitatem attinent, diu cum docuisset, tandem, vt ex legum studio, cuius cursum ante non absoluerat, aliquem perciperet fructum, a. 1571. Patauium adiens, cursu confecto, inter Doctores vtriusque iuris relatus est. Cum autem in patriam rediturus Venetias iuisset, ibi per gymnasij Patauini moderatores actum est, vt in lectura humaniorum literarum Faseolo collega daretur. Ibidem se cum per decennium amplius exercuisset, ius Patauinæ ciuitatis consecutus est, mercedemq. DCL. florenorum in singulos annos. *Id. Riccob. l. 2. c. 47. Garzon. in Plat. Vniu.*

Gabriel Parauicinus in studijs literarijs maxime honoratus est, quippe qui cum seuero viuendi modo doctrinam, eiusq. rationem cum facilitate communicandæ habebat singularem. His prosæ, & carminis elegantia fuit adiuncta. Gloriam super hæc omnia maximam adeptus est, quod Comi multorum illustrium iurisconsultorum præceptor effulserit. *Porcacius.*

Antonius Terminius a Contursо hisce temporibus, ni fi fallor, cognitus est vir doctus, & probus, versus, & prosæ numeris omnibus absolutus, & quibus abundabat studijs, ea ceteris impartire non defatigatus est. Habuit auditores multos, ac nobiles, quorum vnus fuit Matthæus Monteniger Ianuensis. Elegantem condidit eclogam, cui nomen est, Thurius, elegias aliquot, & epigrammata. Apologia trium Sedilium Neapolitanorum huic ascribitur: at eruditi nonnulli eam ab Angelo Constantio, equite Neap. sub Terminij nomine editam tradunt. *Relationes Neap. & Purpura dixit.*

IuliusCæsar Gottarellus omnium scientiarum fine controuersia peritissimus fuit; nam si de legibus erat cũ eo ratio ineunda, perinde ac iurisperitus poterat consuli; si de sacris literis sermo habendus, videbatur in iis versatus non leuiter; si de causis agendum forensibus, nec illæ eius effugiebant scientiam, atq. cognitionem. Erat in eo sermonis candor, orationis puritas, facilitas docendi, methodus instituendi, assiduitas instruendi. Qua de cau- *Garauin.*

sa

sa eius discipuli vellent, nollét, proficiebant, liberalibusque artibus certatim seriam operam dicabant. Eo docente claruerunt iureconsulti, philosophi, medici, Theologi, poetæ, religiosi: tantaq. erat in sibi creditos pueros diligentia, vt parum, aut nihil præstitisse illo anno existimaret, quo aliquos a se institutos ad maiora studia nõ transmisisset. In illis, quos erudiendos suscepisset, animaduertebat ingeniorum discrimina, (quod caput est magistrorum præcipuum) ac ita quemq. informabat, vt ipsa doctrina a se in discentem profecta propriæ naturæ eius bona foueret, ingeniaq. in eo adiuuarentur, quo tẽderet. Natura namq. suo tempore in pueris non adiuta euanescit: & si in diuersa ducitur ab his, quibus aliquis est aptus, parum proficere poterit; immo ea, ad quæ natus est, si desiderantur, infirmiora, debilioraque per docentis ineptiam redduntur. Itaque patria in dies viris abundabat doctioribus, Græcis non modo literis, atque Latinis, verũ arte dicẽdi, siue soluta, seu numeris astricta oratione sub tanto præceptore. Qui demum senio confectus, a nobis ad cælites abijt, & antiquioribus comicis, tragicisq. comparandus aliqua scripsit, quæ ad manus hominum non peruenerunt.

Morigius l.3.c.17. Franciscus Cæsarinus inter primarios Humanitatis doctores iudicatus est, quos vnquam ditio Mediolanensis habuerit: quandoquidem publicam Plateæ mercatorum lecturam per annos circiter sex, & triginta commẽdabiliter obtinuit. Huius infinitus pene epitaphiorum numerus legitur, & alia quædam.

Idem c.18. Augustinus Terzagus, qui toto vitæ suæ tempore instruendæ bonis artibus, & literis Mediolanensi adolescẽtiæ operam dedit industriam, tanta fuit in docendo claritudine, & æstimatione, vt nemo non egregius professor illum suspexerit ob adeptum eruditionis multiplicis nomen, siue in Latina, siue in Græcanica literatura.

Idem ibid. Huius filius Lucilius, paternarum virtutum verus imitator, a Senatu Mediolanensi pro vtraq. lingua interpretanda in publicis gymnasijs Palatinis delectus est, q̃ magna cum fide præstitit, & honore. Nam ex Latinis

Ora-

Oratorem Ciceronis, ex Græcis Homerum non parua facundia, doctrinaq. declarauit, Latine item transferendo quidquid Eustathius, quidquid Didymus in eundem Homerum scripserunt. Habentur illius ingenij partus nonnulli multorum epigrammatum, epistolarumque Latinarum.

Rolandus Blanchus Bassianas multarum disciplinarũ homo, in eadem vrbe Mediolano cum constitisset, longo temporis cursu ibidem Logicã, Rhetoricam, cultioresq. literas Latinas auditoribus explanauit, & multa in Latina, Etruscaque poesi non indignæ lectionis de suo ingenio protulit. *Idem.*

Franciscus Sãctius Brocensis, primarius Latinæ, Græcæq. linguæ magister in inclyta Salmanticensi Academia, lingua non solum, sed calamo etiam studiosis prodesse conatus est, varias, eruditasque compositiones in vulgus edendo, Commentaria, id est, in Andreæ Alciati emblemata, vtriusque linguæ Grammaticam cum Minerua Salmanticæ excusam. Paradoxa. Organum dialecticum, & Rhetoricum. de auctoribus interpretandis. de arte dicendi. in artem poeticam Horatij, & in Politiani Siluas commentarios, & alia. *Bibliot. Hispan. to. 3. classe 3.*

Cæsar Benedictus Fõticulanus Græce, Latineq. artiũ, & scientiarum lucubrata liberali certitudine, ac explicandi facultate dilucida, humanitate, atq. moderatione iuuentutis clarus eruditor, cum magisterio, & vitæ parẽ finem imposuisset, visa est ingenuarum disciplinarum fax ciuibus prælucens extincta. *Casella.*

Iosephus Iardinus, præter vtriusq. linguæ peritiam Dialecticæ item studiosissimus, annos multos Brixiæ, in natali solo, Græcas literas, atq. Latinas tradidit tanta cũ patriæ illustratione, atq. discentiũ vtili exercitatione, vt ex ipsius schola innumerabiles processerint adolescentes doctissimi. Horum alij Dominicanam ingressi religionem nominatissimi euaserunt; alij in eadem vrbe, quam ab eo vtramq. perceperant linguam, non indocte ipsi quoq. posessi sunt. *Planerius.*

Iosephus Auria Neap. Pio V. Pont. Max. Romam se *Ex eius op.*

Ooo contu-

contulit, non solum vrbis præclaræ veterum monumentorum causa videndi, sed cum esset etiam auido, solertique ingenio, Vaticanam bibliothecam frequentandi, vt in ea suo sciendi desiderio faceret satis. Quo cum peruenisset, breui in familiarium numerum a Card. Sirleto benigne cooptatus, quinimmo complexus est, demandato non multo post ei munere aliquot nobiles adolescentes instituendi. Horum precibus, ipsoque Sirleto iubente, vnicum librum conscripsit De optima studiorum ratione ad captum discipulorum. Huius legendi potestate facta M. Antonio Mureto, Achilli Statio, alijsq. doctrina, & ingenio excellētissimis, quibuscum summa familiaritate, & consuetudine tum erat deuinctus, petierunt ab eo tanti viri, vt lucubrationes ipsas, studiosis valde profuturas, primo quoq. tempore diuulgaret, vt diuulgauit, Horatio de Ponte, Ioannis Francisci Merconæ Marchionis filio, Neapoli quondam suo discipulo, nuncupatas. Scripsit etiam de vitæ humanæ fragilitate, & alia quædam.

Comes Purliliar. inerat.

Bartholomæus Vranius Brixiensis, cum adolescēs admodum esset, Ioannis Petri Lucensis, viri tunc in quouis scientiarum genere celebrati, disciplinam se commendauit, sub quo tantum profecit, vt inter optimos discipulos haberetur ab omnibus. Præceptore defuncto, Patauinam Academiam petijt, ibique consentientibus vniuersis Rhetoricæ interpres lectus est, splēdidamq. sibi pariens famam, in ore omnium laudabilis fuit. Hinc incitati Veronenses, illum in præceptorem ad se magno stipendio acciuerunt, apud quos aliquot annis publice Rhetoricam docuit, moralemq. philosophiam. Apud Taruisinos item, Vtinenses, ac Feltrienses publicis præfectus gymnasijs innumeros erudiuit adolescentes, quorū plerique iureconsulti, multiq. philosophi euasere perfectissimi. Quid de ipsius orationibus, quid de carminibus, omni laudatione dignis, dicendum, quorum tantam reliquit copiam, vt omnes ferme Venetorum vrbes iisdē illustrauerit? Ex eius ore, vt de annoso Nestore dicitur, melle dulcior fluebat oratio: eius item consuetudo propter magnam fidem, probitatem, iustitiam, liberalitatē,

tempe-

temperantiam, morum facilitatem, & in primis in Deu obseruantiam, & cultum, mirabilem in modum appetebatur ab omnibus. Vixit prope ad Lxx annum.

Prænarratis, qui sub Rodulfo II. Imp. floruerunt, hi similes subsequuntur.

Aluarus Gomesius Eulalius, præceptori Ioãni Ramyro Toletano Compluti operam dedit, constantiq. labore literas, quæ vere humanos reddunt, supra captum, Græcasque præsertim, auide arripuit, vicit æquales, & in eadem vrbe, in qua fuerat auditor, factus est deinde per annos plurimos publicus doctor. Verum Philippi II. Regis Catholici iussu hinc ad natam Toleti Academiam auspicijs Bernardini Sandoualij Gomesius accitus est honoris gratia Græcarum literarum professor, ibidemq. anno vitæ suæ Lxv. mortem oppetijt. Scripsit ob inaugurationem Martini Silicei, Archiepiscopi Toletani, Lætitiam publicam; vitam, atq. res domi, militiæq. gestas Frãcisci Card. Ximenij, Academiæ Complutensis, Bibliorumq. conditoris, lib. 8. lectu perdignis, Idyllia, & alia nonnulla. *Bibliot. Hispan. to. 3. classe 3. Posseuin sedio. 5. c. 14.*

Alexius Vanegas Toletanus, infinitæ prope, ac stupẽdæ lectionis homo, subtilitate ingenij, disciplinarum varietate, ac morum honestate, & elegantia nemini postponendus, in patria ludum habuit, pubemq. illam satis insigniter exercitauit. Latine orthographicam rationem tractauit, scholia in Aluari Gomesij poematium de Vellere aureo composuit, & alia quædam. *Biblioth. ibid.*

Celebres Rhetores, & humanioribus literis expoliti fuerunt Franciscus Zana, & Matthæus Cattanæus, quorum prior per epistolas sæpe a Cremonẽsibus euocatus, ad extremum honestæ conditioni, a Triumuiris ibi precibus expugnatus, cessit. Quinquennio, quo secum conuenerant, vix peracto, ijs dimissis, ingentiq. desiderio sui apud omnes relicto, ne Cremonenses suos omnino destituisse videretur, presbyterũ Rolandũ Cauagninũ, clarissimũ item Rhetorẽ, literisq. Grammaticis, & humanioribus valde admodum eruditũ, in suũ locum suffecit. Decurionum voce, & decreto proximis comitijs ipsum mu- *Cauitellus.*

nus honorarium illic cum ciuium suorum decoro,& vtilitate sustinuit,ediditque epistolarum,orationum,& carminum volumina duo. Posterior e CastroLeonis, Baptistæ Dorsenæ,presbyteri secularis,in humaniori literatura præstantissimi, discipulus , & sororis filius,cum vix quinquennis ex morbo pustulari oculorum aciem amisisset, auunculo multa auctorum volumina prælegente, ex eorum quotidiana lectione, atq. intelligentia tantum commendauit, tenuitq. memoriæ disciplinas illas, vt ad perfectam veniens ætatem, Cremonæ , & alibi eas miro audientium stupore,discipulorumq. profectu docuerit.

Garzon. in Plat. Vniu. Scardeon. Fabius Paulinus Vtinensis, cum in bonarum literarũ notione omnes a se procul relinqueret, Venetijs a Senatu ad publicam linguæ Græcæ professionem assumptus est omnium iudicio, atq. hilaritate in locum Bernardini Parthenij, quondam eius præceptoris eo tempore demortui. Ex occasione carminis Virgiliani,

6. Aeneid. *Obloquitur numeris septem discrimina vocum*,

in Academia recitati,septem libros de numero septenario cõposuit,Collegio Serenissimæ reip. Venetæ dedicatos. Eiusdem habetur oratio de Græcis literis cum Latinitate coniungendis. Claruit c.a.1585.sub Pontificatu Gregorij XIII.& initio Xysti V.

Ang. Rocc. Bibliot.Cõstantinop. Itiner. Ital. p.2.c.10. Mucius Pãsa p. 4. discurs.28. Zucchius in Idea. Theophrastus apud Cic.3. Tusculan. Hic tertius sese offert Manutius, Pauli filius, Aldi nepos,quem paternæ,auitæq. eruditionis,& doctrinæ compendium,an complementum appellem,ignoro. At,cõiectare mihi quantum licet, complementum potius appellauero: ex eo quod natura , cum aliud, quod Manutijs in hoc studiorum genere donaret ; quasi non haberet, quartum non produxit . Quinetiam huic ipsi Aldo nepoti ob nominis immortalitatem,quam sibi comparabat in dies,in medio vitæ cursu spiritũ abstulit inuida Mors, ab vniuerso literatorum Ordine incusata; quod cornicibus nouem hominis ætates viuere permittat, quod earũ interest nihil,tribus vero Manutijs de Romana lingua optime meritis, & merituris, seculũ vix attribuerit vnũ, & de quibus illud prædicandum,annos fere centum in literaria reip. obtinuisse principatum,neminemq. vnum inue-

inueniri, qui eos vnquam vel in minima re aliqua errasse, nec reclamitet, nec mussitet, quemadmodum & alijs accidit. Igitur Aldus hic, cum iaminde a pueritia omnibus prodesse cœpisset, & eius quidquid super ingenuis disciplinis conari posset homo quisquam, libamenta daret, & cibum, in Bononiensi gymnasio, & in Pisano complures annos Rhetoricam docuit. Postremo Romam conductus est a Pontifice Xysto V. in locũ Thomæ Corrææ Lusitani, pro publica humanitatis lectura summa expectatione cunctorum. Maximam Romanæ vrbi mouit admirationem, primum ob patris, & aui celebritatẽ, tum ob propriorum merita studiorum, deinde ob octogies millena volumina secum adu ecta, in quauis professione notabilia, a suis olim maioribus congregata. Præclara eiusdem ingenij monumenta ab eruditis habentur in pretio, nimirũ, Orthographiæ ratio diligẽtissime collecta ex antiquis libris, etymologia, Græca consuetudine, nummis veteribus, tabulis æreis, lapidibus, amplius MD. Duos addidit libellos, vnum de ratione interpungẽdi, alterum de notarum veterũ explanatione. Velleij Paterculi historiam emendauit, & scholia apposuit. Edidit commentaria in C. Cæsaris commentarios, & in ibi adiunctos Auli Hirtij libros. Scripsit de Quæsitis per epistolam lib. 3. Commentarium in poeticam Horatij, in Ciceronem de Officijs, & opuscula sequentia. De philosophia volumina duo commentariorum. vnum de Elegantijs simul cum copia Etruscæ linguæ, atq. Latinæ, vtilissimum in vtraque lingua componere desiderantibus, & alia.

IoannesBaptista Euangelista Picenus, morum integritate non minus quam doctrina, variarumq. linguarũ peritia præstans, cum Roma, vbi nullo fructu, aut emolumento septennium adolescens quorundã Cardinaliũ coluit familiaritatem, in patriam reuertisset, ludum aperuit, bonas artes edocuit, pueritiam, adolescentiamq. ad eloquentiam, & humanitatem informauit, id quod etiã aliquando egit Anconæ. In Firmano item gymnasio, a Xysto V. erecto, humaniorum literarum lecturam diu cũ *Crescius in epistol.*

laude,

laude, maximaq. discipulorum in ijs promotione habuit. Cumq. post hæc Venetias nonnulla opera sua imprimẽdi gratia se contulisset, ibidem paucis post diebus graui morbo, quem in itinere contraxerat, affectus, sexagenarius animam efflauit. Eius scripta sub fide, atq. custodia Petri Crescij Anconitani, olim eius discipuli, cum remãsissent, editum est tantum volumen vnum Orationum numero 44. Venetijs a. 1596.

Bibliot. Hispan. to. 3. classe 4. Vincentius Blasius Valentinus, præceptore vsus Michaele Stephano, qui deinde Pragæ docuit, re literaria copiosissimus iudicatus, tanto desiderio eloquentiæ, erudiendæq. iuuentutis flagrabat, vt modo Valentiam Edetanorum, modo Ergauicam, siue, (vt vocãt,) Alcanioziũ, patriam suam, modo Cæsaraugustã adierit a. 1557. Quibus omnibus in locis quantos produxerit fructus, quos in animis hominum eloquentiæ amores excitauerit, testis Aragona, testis Valentia, regna florentissima. Filium habuit Agesilaum nomine, qui etiam ipse in vrbe Valentia Humanitatem docuit. Excessit e vita anno 1593. sub eodem Imp. Rodulfo, & Pontifice Clemente VIII.

Campana p. 2. histor. lib. 5. Aeneas Picolomineus in publica Venetorum cathedra maximæ doctrinæ insignitate ornatus, omnibus in professione satisfecit abunde. Quam ob causam euenit, vt elegantis, & eloquentissimi Oratoris nomine fuerit collaudatus, in ea potissimum oratione, quam habuit in funere Paschalis Ciconiæ, Veneti Ducis, a. 1595. quo tempore clarescebat.

Miræus decade 9. Petrus Suffridus Leouardiæ apud Frisios mense Iunio a. 1537. natus, dum Louanij adhuc iuuenis versaretur in studijs, Erphordiam Turingorum instaurandæ iam collapsæ Academiæ causa vocatur. Hic linguæ vtriusque doctoris personam aliquot annos sustinuit, ac de Græcarum literarum laudibus orationes quinque conscripsit. Domum regressus Antonio Card. Perenotto cõmendatus a Vigilio Zuichemo Præside, bibliothecarius illi fuit. Verum aulici pertæsus otij, ducta vxore, Louanium reuertit, ac iureconsultus renunciatus, Orationem de legũ præstantia scripsit. Gliscentibus iam magis, magisq. in

Bel-

Belgio tumultibus, vt erat tranquillitatis amans, Coloniam Vibiorum secessit, ibiq. M. Tullium ad veterum codicum fidem excutiens, Officia cum adiunctis edere, & castigationibus post Carolum Langium meliora reddere cœpit. Coniugem vbi extulit, sacris initiatus, ad XII. Apostolos Canonicus fuit. A Frisiæ Ordinibus historicus pronũciatus, annuoq. stipendio affectus, originem, colonias, nobilitatem, libertatem, atq. scriptores eius regionis hominum memoriæ prodidit. Gratus dum vixit, nõ priuatis tantũ viris, sed etiam Cardd. Palæotto, Carafæ, Sanctorio, diuersisq. Principibus, ipsisque Pontificibus Gregorio XIII. & Xysto V. Moritur Coloniæ cum septuagesimum ageret annum mense Febr. a. 1597.

Laurentius Antiquus ex Leontino Siciliæ oppido, patrios linquens fines, & literaria stipatus cohorte, Patauium tandem appulsus est. Ibi gustata eius bonitate, atque scientia, Seminario magister præficitur, annoque 1601. quo de Institutione Grammatica tres libros vulgauit, quinquennium iam in illo docebat, sub eorundẽ imperio, & Pontificatu.

MarcusAntonius Bonciarius Perusinus, cum singulari floreret Latinarum, Græcarumq. literarum cognitione, existimatus variæ scientiæ, atque animi fortitudinis rarum exemplum, ob docendi dexteritatem, & præstantiam destinatus est gymnasiarcha in Collegio S. Bernardi. Hoc in officio, & exercitatione plus viginti annis se continuit non absq. maxima adolescentium vtilitate, & nonnulla in lucem emisit opera, quæ non modice probãtur a studiosis. Ea sunt, Seraphidos lib. 3. Card. Baronio dicati. De Gerardo S. Bernardi fratre ad Christum conuerso lib. 2. Hieropylus, siue de sacris foribus a Clemente VIII. Pont. Anno Sancto patefactis 1600. Epigrammatum lib. 2. & alia poematia, & poemata. Præceptiones ad Grammaticam, & Rhetoricam pertinentes. Tria epistolarum volumina, quorum primum incipit ab a. 1575. & annorum circiter octodecim complectitur epistolas: secundnm ab anno 1593. vsque ad 1603: tertium denique a Lipsianis epistolis capiẽs initium excurrit in tempora

pora

pora anni 1607. quibus habitus est in professione notissimus.

Rupertus Titius Bononiensis vrbis grande ornamentum, & columen, tanta fuit vbertate in reconditarum literarum studijs, vt in poesi priscorũ clarorumq. vatum æmulator existimaretur, & in Oratoria facultate quodcunq. intentaret alijs persuadere, aureo eloquentiæ suæ flumine stupentibus omnibus triumphator obtineret. Vnde in ipso Bononiensi gymnasio prædicabiliter illa professus est circ. a. 1611. septimum Pontificatus Pauli V. & nouissimum Rodulfici imperij.

Vanninius ode 9. l. 2.

Mathia imperante, Carolus Pintus Salentinus ex Heraclea in vrbe Neapoli sũma floruit vitæ probitate, & in humanitatis traditione, modica vsus fortuna, sed maximi habitus ab ijs, qui eruditissima eius consuetudine delectabantur. Nonnulla eius ingenium peperit opera, quæ studiosis haud displicent, suntque De honestis moribus, deque Latina oratione vindicanda supplex admonitio, & rogatum ad Hannibalem Caracciolum, Insulanorum Pontificem, ceterosq. almi Collegij Neapolitani P. C. & collegas. Epigrammata in obitu Alfonsi Card. Gesualdi, Archiepiscopi Neap. Disticha in S. MARIAE Miraculorum Andriæ in homines collata beneficia. Elegia de Vico Garganico. Carmina de Diuo Thoma Aquinate. Soluta oratione Philosagium. Gymnasiarcharum Solon ad ludimagistros. Carmelitarum tironum, quorũ institutor fuit in literis, auditorium illustratum legibus & magistratibus. Italica lingua historia de conflagatione Templi Montis Virginis, quæ accidit a. 1611. & alia.

Ex eius operibus, & Relation. hab. Neap.

Idẽ Carolus in admonitione, ac rogatu ad Collegium Neap. sequentes ad honestos mores, Latinamq. orationẽ vindicandam commemorat, & anteponit:

IoannemMariam Mauricium, qui ob temporis diuturnitatem Parthenopæus potius, quam Aletiensis dici potuit. Erat hic in historicarum, poeticarumq. rerum notitia constans, spectatusque homo, in quo tria illa, quæ ab Aristotele numerantur, mira inerant cognatione, φύσις ἐμπειρία, τέχνη. Ciceronianæ habitus est vindex eloquẽtiæ, studio-

ſtudioſiſſimuſque Manutiani, ac Muretani ſtyli imitator: propter quod ſemper fere apud primarios viros domi pro eorum liberis inſtituendis diuerſatus eſt.

Nicolaum Franciſcum Calſonum Oliuetanum, optimorum Grammaticorum, atq. Rhetorum illuſtratorē, & in arte dicendi verſatiſſimum. Magnas iſte ſibi, & alijs Grammaticæ parauit opes: in aſtronomicis item diſputationibus, in numerandi, muſiciſq. organis canendi arte vim ſui oſtentauit ingenij, & ad illuſtres Latini, Etruſciq. ſermonis poetas proxime acceſſit. Librum de moribus adoleſcentulorum Neapoli ſcripſit apud Franciſcum Blanchum, Oliuetanorum Dynaſtam, in quo cum verſuū nobilitatem, tum diligenter excultam rerum inuentionem viri docti mirati ſunt.

Fabium Albinum Caſtellucianum, magni illius Albini, Calabriæ Ducis a ſecretis, & præceptoris, atque Alfonſi, ſeu Ferdinandi regis Bibliothecarij, tamquam cultiſſimæ Mineruæ arboris nepotem. Apud Pompeium Carafam Barij, Puteolis in popularis cōmoditatis ſchola, inſuper & Neapoli apud literatorum virorum ſtudioſiſſimos proceres eiam docuit. Adeo in legendis, eligendiſq. Manutianis literis verſatus, vt ſi cum Manutio erraret, cum ipſo Cicerone ſe cenſeret errare. Poematia, & orationes cuiuſuis generis cultiori ſtylo in dies expolibat ſuas. Librorum ſeu veterum, ſiue recētiorum vbertate, ac ſtudio mirandum in modum oblectari ſolitus erat. Amiciſſimus fuit Pauli Portarelli, eiuſdem Caroli Pinti, ac nouiſſime auctoris a. 1627.

Petrum Antonium Pharaldum Neap. qui poſt laborioſos ſtudioſæ iuuentutis annos, tum doctrinæ, tum grauitatis plenæ ſenilis ætatis gradum conſecutus, in hac tantum roboris, atq. fortitudinis palam protulit, quantum hoc ipſum erudiendi munus ex ſinephebis exigit, quorum in imberbe vultu docentis grauitas, atq. doctrina florebat. Tantus erat animi dotibus exornatus, vt ſpectabiles in eo maiorum mores admirarentur homines. Eum dicendo, ac docendo Latinæ eloquentiæ conſcendit apicem, tantumq. ſibi in Tullianis, atque Teren-

Ppp tianis

tianis fisus est locis, vt si certatim intra latissimos, longissimosq. vtriusq. carceres iaculatus esset, sæpissime collimando palmam demeritus esset. Quapropter ipsius in literis profitendis apud eruditissimos non parum valebat auctoritas.

Erasmum Baldum Herbitensem Siculum, nobili loco natum: qui cum in parentum ærumnas incidisset, fretus literis, quas e Ciceronis hauserat fonte, ad vrbem commigrauit, Mediolanum, & Genuam sese contulit, vbi annos duodecim in docendi exercitationem incubuit. Denique Neapolim reuersus est, ibiq. ducta vxore, quam habebat, studiorum libertatem subamisit.

Pintus, & Morellus. Denique Bernardinum Riccium Consentinum commendat. In humanitatis studijs adeo hic profecit, vt si soluto sermone scripsisset, verbis ad audiendum iucundis, sententijsque ad probandum accommodatis vteretur: cum vero ad Musas animum applicuisset, tragicis, comicis, epicis, dithyrambicis poetis non inuideret. Qua de causa in Neap. Seminario perdiu docere dignus existimatus est. Scripsit bellum Melitense heroico carmine.

Säder. lib. 1. de script. Flandr. Dominicus Baudius Insulensis, poeta, Orator, & historicus, eloquentiam, & historiam in Academia Lugdunobataua professus est. Docuit ibidem quoq. ius Romanum, & a. 1613. diem obijt summum. Eius scripta sunt de indicijs belli Belgici lib. 3. Poemata varia. Monita ciuilis sapientiæ carmine iambico. Orationes duæ, vnã ad studiosos Leydenses, alteram in morte Iosephi Scaligeri, & epistolarum centuriæ duæ.

IoannesPaulus Rainaldus Musellarensis, Messanæ publico ære cõductus, humaniores tradidit literas, ex cuius ludo auditores fama non obscuri prodierunt, inter quos præcipue Laurentius Florinus excelluit. Quantus fuerit in carmine, & prosa, eius indicant ingenij monumenta, quæ in vulgus editione habentur, scilicet, epistolarum lib. 2. quibus accesserunt elegiæ, & epigrammata quædã cum Oratione de Sacerdotij dignitate, & in occasu Philippi III. Regis Catholici epigrãmata, Serenissimo Principi

cipi

cipi Emmanueli Philiberto dicata Neap. a. 1621. vltimo Pontificatus Pauli V. ac tertio Ferdinandi II. Imp.

IoannesAntonius Cangianus Massicus hanc tandem perficit Academiã. de quo, quantũ de singulis eruditissimis, atq. doctissimis in ea relatum est, siue solutam, seu astrictam orationem tangat, merito prædicari etiam potest. Eius vita, & professio Neapoli celebris est: cumque Capuæ quondam in Seminario doceret, ad se audiendũ mouit nonnunquã illius vrbis Archiepiscopum, & Card. Bellarminum. Ibi suæ disciplinæ alumnos habuit non paucos, quorum est Paulus Vecchi, Cathedralis Ecclesiæ Theologus Canonicus, qui recẽntissimus auctor, & pro multa in omnibus artibus varietate admirabilis, nunc prælo subijcit secundum ex libris 32. Obseruationum omnigenæ eruditionis in diuinam scripturam carptim vniuersam. Hoc tempore, qui est annus quartus Ferdinãdi III. augustissime imperantis, & XVIII. Sãctissimi VRBANI VIII. Pontificis, in Seminario Cauensi idem Cãgianus adolescentiam illam ingenue in literis, & virtutibus quinquennium educat. *Pintus, & Relatim.*

Grammaticorum, Philologorum, Criticorum ex presbyteris secularibus, aliorumq. Ordinum religiosis Academia XII.

IN superioribus Academijs, & vltra in toto opere pleriq. religiosorum, nõ secus quã sidera inter stellas sparsim intermicare videntur: hic vero iunctim qui conspiciuntur, tamquam signa in zodiaco, doctrinis, & vita collucent, cum ad hoc eos Conditor siderum in suam sortem elegerit.

ALtobellus Donatus Pomaricanus c. a. 1590. frequẽtissimam habuit scholã, qua postmodum dimissa, & subsequente obitu Francisci Antonij Agnetæ, nobilitate generis, & Archipresbyteratus dignitate præclari, factus in ea assequenda contẽtiosus competitor V.I.D. Marino Siluagio, & tandem illo cedente, potitor, vsq. ad a. 1622. quo Franciscanorum strictioris obseruantiæ Sodalitatẽ

ingressus est, Ecclesiæ cultui inuigilans, Clerique decoro rigidus præfuit.

Andreas Cappellanus in patria Montescalioso, quæ olim (vt ciues asserunt) ciuitas Seueriana dicta est, c.a. 1610. longæua canicie, & Archipresbyteriali dignitate venerandus interijt, cum supra decimũ, & centesimum annum vixisset, quorum prope quinquaginta fuit ludimagister. Quanta morum honestate, atq. eruditione, cũ profana, tũ Ecclesiastica, quibus ipse prælucebat, interim ciues adauxerit, inexplicabile est.

Ribaden. Andreas Frusius Carnutensis, matura iam ætate, Romæ a. 1541. Societatem Iesuitarum amplexus est, non minus vitæ probitate, quam doctrinæ laude spectatissimus, Latinæ, Græcæ, Hebraicæque linguæ peritissimus, Medicinæ, iurisprudẽtiæ, Theologiæ cognitione insignis, mathematicis instructus scientijs, præstans musicus, præclarus Orator, & poeta summus. Tacito nomine de Copia verborum, & rerum carmine conscripsit, multa ex Græca Latinæ consuetudini tradidit, poetas nonnullos ethnicos lasciuos, & in his Martialem expurgauit, vt legi sine noxa ab adolescentibus possit.

Idem. Andreas Schottus, Antuerpiæ natus a. 1553. ætatis suæ xxxii. sacris initiatus Cæsaraugustæ, decursisq. studiorum spatijs artium magister, & lustratis Academijs Louaniensi, Parisiensi, Complutẽsi, & Salmantina, Societatem ingressus est. Toleti triennio Græcas literas professus est. Scripserat hactenus commentarium in auctorem de viris illustribus Vrbis Romæ, notas in Aurelium Victorem a se erutum, eiusq. Epitomen, in Cornelium Nepotem, seu Aemilium Probum de Graciæ Impp. in Pomponium Melam de situ Orbis, Notas vberiores in Senecæ suasorias, & controuersias, expletis Græcis lacunis. Procli chrestomathiam de Poetica, Photijq. bibliothecam Latine reddidit. Vitas comparatas Aristotelis, ac Demosthenis per Olympiadas conscripsit, & alia.

Capatius in elog. Iouius. Angelus Politianus a prima statim iuuenta mirabilis ingenij nomen assecutus est, cum illustri poemate Iuliani Medicei equestres ludos cantasset, Luca Pulcio, nobili

poeta.

poëta, omnium confessione superato, qui Laurentij fratris ludicrum equestris pugnæ spectaculum iisdem decantauerat modis, & numeris. Propter quod apud Etruscos omnes, ac potissimum Florẽtinos, ita innotescere cœpit, vt publico muneri Humanitatis cathedræ destinaretur. In ea vndecim annos vtriusque linguæ literas florentissime docendo, atque philosophiam, tantos de se, iuuentute fauente, clamores excitauit, vt Demetrius Chalcondyles, homo Græcus, & studijs doctrinarũ præstantissimus, veluti aridus, atq. ieiunus desereretur. Per Mediceorum gratiam, quorum præcipuos habebat alumnos Laurentium, & Ioannem (qui Leo X. fuit) sacerdos, Canonicusq. Florentinus effectus est, & in maximo habitus pretio. Ex eius operibus percognosci facile potest, quantum apud Græcos, quantum apud Latinos dicendo, & scribendo valeret. Siquidem oratione metrica, atque prosaica ornatissime plura explicauit, non Oratorio dumtaxat more, siue poetico, verum etiam philosophico, quæ stylum referentia grauissimum, doctrinam hominis eruditissimam præseferre videntur. Gelliano scribendi modo captus, Miscellaneorum centuriam vnã conflauit. Poemata quatuor, quæ Siluæ dicuntur, quarũ tituli sunt, Manto, Rusticus, Ambra, Nutricia. de ira, ad Laurentium Medicem. Præfationes in Homerum, Quintilianum, Statij Siluas, & Suetonium. Epistolarum familiarium lib. 12. Orationes pene innumerabiles, epigrammata, elegias, odas Græce, atq. Latine. Aliquot Græcos auctores, vt Romane legerentur, studiose conatus est; adhuc enim puer sex Homeri libros conuertit hexametris, inde Epicteti Enchiridia, Alexandri Aphrodisei lib. 4. de Socratis memorabilibus librum, Hippocratis aphorismos cum Galeni commentario. item commentarios in Aristotelem de Animalibus. Herodiani historiam, quæ cunctis indubitanter laudem præripuit, qui id generis munus ante susceperant. Alia multa composuit, & multa quoq. pollicebatur, quibus liberales artes cunctas illustrare studebat, auctores vetustate, aut negligentia collapsos, locis emendando, ac restituendo suis: sed vix

M. Guazz.
Suppl. chr.
Trithem.
Volaterr.

xLiv.

xLiv. ætatis annum attingens 1499. extremum vitæ spiritum edidit.

Antonius Monnetulus sacerdos in oppido Piceni Mõteneteri natus, Rauennæ tamen fere perpetuo vixit, & in eandem ciuitatem a Senatu ascriptus est. Diu studia humanitatis professus, ita sacrarum literarum notitiam, probatosq. mores cum illis coniunxit, vt merito fuerit charissimus vniuersis. Dialogum scripsit elegantissimo, doctissimoq. lusu, Podagram secum loquentem inducẽs; alios item libros, epistolas, orationes, præclaris eloquentiæ luminibus ornatas, ac Romuli Amasæi, aliorumque disertissimorum iudicio, & literis, quæ extant, probatas quammaxime. Vitæ curriculo temperanter, ac pie confecto, octogenario maior animam egit, xiv. Cal. Octobr. anno 1553. *Rubeus l.9.*

Antonius Velleius Lusitanus, Eboræ studiorum Societatis Præfectus, eruditi euulgauit in Emmanuelis Aluari Grammaticam commentarium, exemplis ex probatis auctoribus illustratum. *Ribaden.*

Aurelij Purpuræ e Montealbano doctrina, cum religiosissima viuendi ratione coniuncta, summam hominũ admirationem sic excitauit, vt vrbes quædam contenderint illum apud se habere præceptorem. Grauinæ in Seminario docuit annis quinque, Altamuræ tribus, totidẽque Tricarici. Sed patriæ dulcis amor, qui alliciendo ad se cunctos attrahit, nõ secus atq. ex occulta, & inscrutabili virtute magneticus lapis ferrum, & stipulas succinum, illum in domo sua reliquum vitæ transigere persuasit, in qua ad similem professionem permultos erudiuit, quatuor tamen ipsorum antecellentibus .i. Dominico Martholo, Iacobo Marsico, Ioãne Dominico Calabrese, & M. Antonio Quinto. Hic etiam Quintus ob Oratoriã, poesim Latinam, & Etruscam, atque humanitatem a multis exoptatus est: vnde diu ludum habuit in oppido S. Mauri, Accetturæ, Salandræ, Ferrandinæ, Cryptolis, Grauinæ, Bitunti, Materæ, vbi vxorem duxit, ac demum Castellaneti, in quo a. 1626. vitam deseruit. Eiusdem scripta Oratoria, & poetica, nobis tamquam amicissimis aliquando com-

communicata, auctore deficiente dispersa sunt.

BAlduinus Lansamius, Parochus Messinensium, & ludimagister Neoporti, doctissimos habuit discipulos, quorũ de numero fuerũt Hieronymus Clychtouæus S.T. vt aiunt licentiatus, Parochus D. Donatiani, & Læuinus Crucius. Quædam ad Grammmaticam spectantia compofuisse proditur. *Sander. l. 1. de script. Fland.*

Bartholomæus Brauus Hispanus ex diœcesi Abulensi, xviii. natus annos in Iesuitarum numerũ ascriptus est. Vir fuit ad humaniores literas docendas, & pueros pietate informandos, aptissimus, modestia, diligentia, atque dexteritate singulari. Prouinciæ Castellæ Seminario præfuit, ac suis erudiendis, & bonis literis vtilem operã nauauit. Edidit de conscribendis epistolis, de arte Rhetorica, de syntaxi, de prosodia, progymnasmata, Thesaurum Ciceronis, & poemata varia. *Ribaden.*

Benedictus Herbestus, Romæ a. 1571. ætatis autem suæ quadragesimo factus est Iesuita. Ea fuit vitæ integritate suspiciendus, vt suo exemplo principem quandam feminam, & Palatinam hæreticam, ad catholicam conuerterit Fidẽ. Scripsit institutiones scholæ Cracouiensis, explicationes orationis Cic. ad Quirites post reditum, selectarum eiusdem Cic. Epistolarum, ipsiusque vitam ex eius operibus collegit, periodicam disputationem natã e sophismate a magistro quodam Academiæ Cracouiensis propositã, An Grãmatici periodos, mẽbra, & incisa, sẽtentia, & syntaxi distinguant, Oratores autem multitudine pedum, ac numero, de eadem quæstione libellum inscriptum, Aequus iudex, dialogica forma, quædam Grammaticæ rudimenta, & alia. *Idem.*

Bernardinus Realinus, patria Carpensis, claruit adolescens Bononiæ bonarum literarum tractatione, vbi & commentarium dedit in epithalamium Pelei, & Thetidis Catullianum, item siluam annotationum in varios auctores. Post natu grandior in Societatem admissus, in Neap. regni vinea grauiter, pieq. laborauit. *Idem.*

Bernardinus Stephonius Romæ, atque Neap. poeticã, & eloquẽtiã professus in Collegio plurimos annos, com- *Idem.*

posuit

posuit Crispum, tragœdiam, quæ ter exhibita Romæ cũ applausu mire perplacuit. Post eius mortem edita est Flauia, item tragœdia, quæ etiam valde probatur.

Idem. Blasius Viegas Lusitanus, omnibus ingenuis artibus excultus, Latine, Græceque potissimum eruditus, humaniores literas annos multos professus est: deinde in Academia patria Eborensi, magna cum excellentis ingenij, acris iudicij, & exquisitæ doctrinæ opinione sacras literas explicauit, & in Apocalypsim commentarios scripsit præclaros, & alia in prophetas.

CAmillũ Valiũ, ex honestis, & primoribus quidẽ parẽtibus edidit anno 1584. Gurga, oppidum in ea Lucaniæ regione situm, quæ est inter Silarum, & Halentum, ex quo dicitur Silentum. Cœpit is a xviii. suæ ætatis anno literas docere Neapoli alumnos D. MARIAE Pietatis: hinc publico stipendio conductus est Troiæ, deinde Corati, post Bitunti, tũ Altamuræ, iam ad extremum Lxi. agens annum Aquiuiuæ. Permirum est, quantũm studij, & laboris insumpserit, & adhuc insumat nõ solum vt suos auditores quotidie magis doctos efficiat, verum etiam, vt alios, quibus varia lectio cordi est, oblectet, ac iuuet. Typis mandauit de re Grammatica lib. 3. quibus Emmanuelis Aluari scripta faciliora redduntur. item Grammaticam syntaxim facili, & compendiaria via ad vsum puerorum. Insuper in Virgilij Maronis opera scripsit perpetua Ethica, politica, militaria, aulica, Oeconomica, & poetica commentaria. Ex quibus Barij editum fuit primum volumen, Bucolica, & Georgica, complectens. Ex eiusdem vatis operibus ter mille, & quingẽtas, ad eosdem morales sensus Latine cõscriptas, & sexcentorum auctorum sententijs roboratas paraphrases excerpsit. Ad Ierusalem liberatam, heroicum Torquati Tassi poema, commentarios, septingentis scriptoribus firmatos, confecit. Nunc denuo ex eodem poemate quatermillenos elicit Italo sermone aphorismos, qui sensus Ethicos, politicos, militaresq. respiciunt, & alia scripta habet in manibus, quæ si Mæcenatem aliquem nanciscerentur, ipsa lucem aspicerent, & lumen eruditis afferrẽt.

Catal-

CataldusAntonius Moronus Tarẽtinus, Latine, Græce, & Hebraice doctus, Orator, philosophus, poeta, & Theologus grãdis,& optimus fuit,quemadmodum opera iam vulgatissima, summeq. probata manifestant, quæ sunt,Etrusco versu sacra dramata Martyrij SS. Iustinæ,& Cypriani,item S.Irenes,& quod omnia superat,vulgo dictum, *Il Mortorio di Cristo*, præter Latinam Cataldiadem,& alia. Memorabile est, quod de huius monachatu refertur. Cum quidam ex discipulis insalutato,vt aiunt, hospite,Aletium se contulissent, atque in Franciscanam familiam Reformatorũ abdidissent, rescito,a patribus,& consanguineis ductus est illuc,quo eos a suscepto religionis proposito sua auctoritate,atq. suadela remoueret.Sed contra factum est:nam ipse persuasus,& tractus exemplo discipulorum,idem institutum professus F.Bonauentura vocatus est.

Christophorus Ruizius Mõtescaliosẽsis Andreæ Cappellano ob prouectiorẽ ætatem cedens, & eius memor,q. Alexãder Dario respondit;[Nec terram duos Soles,nec Asiam duos reges ferre posse,]primatũ in Apulia tenuit, nimirum Baruli,Manfredoniæ, in ciuitate Garganica, Luceriæ,Troiæ,& alibi,cum esset Grammaticus, Rhetor, & poeta valde exercitatus,& bonus.

Cœlius Calcagninus Ferrariensis tanta,& tam varia eruditione fuit,atq. doctrina, vt omnibus in hac parte sit anteponendus:nã quorsũ tendebat ingeniũ,nõ in poetica tantũ facultate,sed in alijs quoq. ingenuarũ disciplinarũ studijs,collimabat. Hinc factũ est, vt in re literaria nihil,quãuis difficile,quãuis reconditum,quod intactum ipse reliquerit, quod non aliqua luce illustrauerit. Diuturno tempore in patria ciues docuit suos, & humanitatem,& mores,quibus erat ornatus,elegãtes;ab Atestino Principe propterea honesto sacerdotio donatus. Plura composuit,id est,Iudicium vocalium. de Iudicijs.de re nautica. de verborum, rerumq. significatione.Collectanea vetustatis.de libero animi motu. de vita aulica. de concordia.de calumnia. compendium Rhetoricæ. Carminum lib.2.epistolarum, epistolicarumq. quæstionum *Epit.Conr. Girald. dialog.poster. Iouius. Sansouin.*

lib. 16. in quibus nasutos offendit, ingenijsq. nobilibus bilem excitauit, cum in libros Cic. de Officijs immodeste prorsus inuectus est. Qua in re a festinante fato beneficium tulisse iudicari potuit, quod luculentam Cic. defensionem a Maioragio in publicum prodeuntẽ, & viuũ procul dubio iugulaturam, moriendo effugerit a. 1540.

Cauitellus. Columbanus Ballettus Cremonensis ætate matura promotus ad sacerdotium, ob humaniorum studiorum doctrinã electus fuit Plebanus Ecclesiæ S. Mauricij diœcesis Cremonensis Papiæ, dum ibi cunctis satisfaciens, ea studia profiteretur. Obijt ex epydimia illic vigente anno 1577.

Pitseus. Cõstãtinus Grammaticus plane insignis, monachus Floriacẽsis cœnobij, ibidem literarum doctor fuit, discipulumque præ ceteris habuit Osuualdum, qui ab ipsa adolescentia magnum ingenij acumen demonstrauit, bonarumq. literarũ semper auidus fuit, & clarus a. 1010.

Sander. de clar. Gand. lib. 1. Cornelius Camerarius, in æde Collegiata S. Petri Insulẽsis Canonicus, vir eruditissimus, emisit in lucem Latinæ linguæ Grammaticam, Rhetoricas præceptiones, varios etiam versus, & eos doctos, ac elegantes.

Miræus de cad. 7. Ribadeni. Cornelius Crocus, puer ijs literis, quæ vere vt sunt, ita & appellantur, Humanitatis, imbutus, quibus & Græcas, vt in vtriusque orationis facultate par esset, adiunxit, & quod rei caput est, pietatem in primis colens, decursis Theologiæ spatijs, sacris operari cœpit. Nec piguit eum, puduitue, cũ maioribus titulis, ac præmijs dignus esset, in patria ludum aperire, quo iuuentutem illam indolis inter Batauos optimæ optimis disciplinis, moribusque iaminde a teneris informaret, atq. in auita religione cõtineret; ratus, quod res est, *Seminaria reip. bene constituta iuuentutẽ esse, quã qui recte informet, eũ de rep. quamoptime mereri*, id ex Platonis legibus apprehendens, qui totum reip. bonum, aut malum in bonis, aut malis moribus priuatorum ponebat, atq. hos omnes in bona, vel mala ætatis primæ educatione consistere. *lib. 7. & ibi Ficinus.* Serpebat iamtum furtim per Bataniam hæreticorum labes, cui semina iacere cœperant praua Erasmi colloquia. Quo etiam consilio

filio pias, castasq. suas loquendi formulas, vt impias illas e manibus excuteret, pueris conscripsisse videtur. Lusit & Iosephi comœdiam sacram, cum Eunuchum Terentianum edisci non pateretur, vt castitatis exemplar tamquam in speculo proponens, eam ipsam virtutem adolescentibus instillaret. Tandem Romam veniens a B. Ignatio, etsi senex, receptus est.

Cornelius Valerius in literis interioribus adolescens ita æqualibus antecelluit, vt eas Vltraiecti, vbi hæc studia tum florebant, sit professus. Deinde Petro Nannio apud Louanienses emortuo, ad Collegium trilingue Buslidianum honorifice vocatus, talem se in eo munere gessit, vt nobilitatis Belgicæ florem ad se audiendi studio quotidie aduentantem, semper dimitteret doctiorem. Ciceronem, atque Virgilium, quos in scholis eloquentiæ parandæ causa regnare par est super omnes, vicissim explanabat. Orbem itaq. disciplinarum casto, eleganti que stylo absoluit, quem, a Plantino cupide vulgatum, scholæ cum plausu exceperunt. Fuit vir singulari humanitate, atque comitate, quæ propria fere literatorum laus est, habuitque collegam Græcæ literaturæ doctorem Theodoricũ Langium Enchusanum. Carmine triumphum celebrauit Caroli V. Cæsaris, Vltraiectinam vrbem solenni pompa ingredientis. iii. Id. Augusti a. 1578. aetatis suæ Lxvi. Louanij pius sacerdos vitam naturæ reddidit, discipulosque reliquit inter ceteros illustres, Lipsium, Andream Schottum, & Gulielmum Canterum. Reliquit etiam Grammaticarum Institutionum lib. 4. de Rhetorica, deq. Dialectica libros. Ethicorum breuem, perspicuamq. descriptionem, Physicorumque institutionem. Animaduersiones in Officia Ciceronis, & alia. *Epit. Conr. Miræus de cad. 8.*

Cosmas Magallianus Lusitanus, vix annos quatuordecim natus, Conimbricæ prid. Non. Iulij a. 1566. ad Societatem adductus, diu postmodum Rhetoricam docuit, studijs præfuit, quæstiones de moribus explicauit. sacram deinde Scripturam Conimbricæ interpretatus est, & multa philosophica, atq. sacra composuit. *Ribaden.*

Cyprianus Suarez Hispanus, vir fuit candidi ingenij, *Idem.*

priscæ fidei, multæ, variæq. eruditionis, Latine, Græce, necnon Hebraice perfecte doctus, liberalibus artibus apprime ornatus, sacrarum Scripturarum scientia probe instructus, & qui subtilitati in scholis disputandi, Conciliorum, Sanctorum Patrum, humanæ, atq. diuinæ historiæ cognitionem adiunxerat. Iuuenis cum esset, scripsit de arte Rhetorica lib.3. breues quidem, sed elegantes, & in quibus rei summa consistit, ex Aristotele, Cicerone, & Quintiliano ingeniose depromptos.

DOnatus Francus, Archipresbyter Carmianensis, linguam Hebræam, Græcam, & Latinam, quam optime sciuerit, propemodum inenarrabile est. Ab adolescentia ludum habere cœpit, quem ad vltimum fere vitæ diem continuauit, qui illi accidit mense Octobri a. 1624. ætatis suæ Lviii. Cupertini, Aletij, Neriti, atque Brundisij easdem linguas, sed præcipue Latinam, & Græcam, siue solute, siue alligate vtendam docendo, in magnam admirationem non modo Salentinos, & Hydruntinos adduxit, sed Apulos etiam, qui ad illum, tamquam ad summum Grammaticum, Rhetorem, & poetam suos adolescentes miserunt; vnde ad vtramq. Prouinciam præclara manauit eruditio. In laudem Parthenopes carmina edidit, atq. Compendium linguæ Latinæ.

Ribaden. EDmundus Augerius Trecensis, cum ex ephebis vix excessisset, Romæ ad portum Societatis appulit, in qua literas humaniores docuit, poeta, & Orator excellens, ingenio, memoria, iudicio valens. Inde in Gallijs multa, & miranda pro Catholicæ Fidei defensione patrauit, pluraq. Latine, & Gallice Ecclesiastica scripsit.

Pitseus. Elias de Heueshamo, sub regula S. Benedicti monachus, partim in suo, partim in alijs instituti sui monasterijs per Angliam; ita strenuam bonis literis operam dedit, vt ad insignem denique peruenerit eruditionem, atq. ex discipulo factus magister plures edocuerit. Interim tamē priuatim sibi complacuit in historiæ lectione: quo in genere multum profecit, eximiumque opus edidit, quod Chronica appellauit, clarus sub Henrico III. Angliæ rege a. 1270.

Emma-

Emmanuel Aluarus, natione Lusitanus, prid. non. Iun. a. 1545. inter Iesuitas annumeratus est: qui cum summa vitæ sinceritate, prudentiaque præstaret, Rectoris Collegiorũ Conimbricensis, Eborensis, Vlyssiponensis, Præpositi etiam professæ domus S. Rochi, munere functus est. Sed cum non minus ceteris virtutibus, quam humanioribus literis potissime excelleret, qua erat præditus, & humilitate, & charitate, in informãda ad pietatem iuuentute, necnon ad Latinam, Græcam, & Hebraicam linguam instituenda, excolendaq. plurimos annos impendit. Eius libris de Institutione Grammatica valde præclaris, non solum in Iesuiticis scholis vtuntur magistri, sed etiam quicunq. ex illorum disciplina proueniunt, quique huius artis e suo ludo solidos discipulos producere cupiunt. Ad extremum bonorum operum plenus in Collegio Eborensi mortalem hanc vitam reliquit a. 1582. penultimo die Decembris. *Ribaden.*

Emmanuel Pimenta, etiam in Lusitania natus, Eboræ in Societatem cooptatus, studijs Sociorum, tum Eboræ, tum Conimbricæ præfuit, artem dicendi, ceterasq. politiores cum laudatione professus est. Nouissime cum concionatoris, & confessarij partes prospere egisset, obdormiuit in Domino Calend. Octobris a. 1603. relictis tomis duobus varia poemata continentibus, in quibus magnum elucet ingenium, diuiteq. fluit vena stylus elegantissimus. *Idem.*

Engelbertus Dollanderus eiusdem Societatis, vir vndecunque doctissimus, Gandaui florentissime Rhetoricam docuit, varia, tum metro, tum prosa composuit, & dramata multa item exhibuit. Scripsit quoq. vitam Hẽrici Imp. & Cunegundis eius vxoris, qui admirabili castitatis exemplo intactam in coniugio seruauere virginitatem. De antiquitatibus Gordunis egregium parauit volumen, atque interim inter hæreticos Superiorum iussibus degens, pro Dei gloria, atq. animarum salute magna strenuitate se gessit. *Sãd. lib. 1.*

Felix Felicius Montopolitanus Sabinus e Societate IESV etiã & ipse in Romano Collegio literas professus *Ex eius ep. nuncupat.*

fessus humaniores, post illud Petri Galesini valde probatum, & locuples edidit Onomasticum Romanum. Curauit enim auctor, vt in opere, Latialis eloquētiæ candidatis idoneo, quadrigemina illicij loco in promptu esset legentibus lautitia; id est, germanitas Latinitatis, nomenclaturæ selectio, synonymiæ copia, & eloquendi concinnitas. dicatum est Illustrissimo Principi Ludouico Card. Ludouisio a. 1627.

Ribaden. Franciscus Bencius ex Aquapendēte, poeta egregius, & Orator insignis, vt quondam auditor M. Antonij Mureti, eleganti vir ingenio, humanioribusque studijs, quasi quodam naturæ impetu deditissimus, in Collegio Romano permultos annos Rhetoricam, & cum felicitate, perdocuit. Diuulgata sunt eius orationum, atq. poematum volumina duo, Annuarum literarū de rebus Societatis tomi quatuor. Præclaros in omnes ferme Cic. orationes, eiusdemq. & Aristotelis Rhetoricam commentarios manuscriptos reliquit, & alia.

Sander. Franciscus Modius Brugensis, publicatis ingenij sui elegantis, & accurati monumentis, inter sui seculi viros doctrina præstantes non vltimo loco numeratus est, optimis literis instructus, poeta eruditus, iurisque Romani scientia clarus. Post Hermolai Barbari, Budæi, & Sulpicij Verulani, aliorumq. multorum editiones, recognouit diligenter, emendauitq. Flauij Vegetij Renati de re militari libros quatuor, Sexti Iulij Frōtini Stratagematum libros totidem, Aelianum de instruendis aciebus, Modestum de vocabulis rei militaris. Emaculauit etiam Iustini Epitomen Trogi Pompeij, e manuscriptis codicibus; Nemesianum insuper, & Calpurnium, Bucolicos poetas. Edidit quoque poemata, & alia ad ius ciuile spectantia, annoq. 1597. Canonicus Aeriensis desciuit e vita.

Franciscus Spica Subdiaconus erat, cum Pomarico discessit soliditate Grammaticæ fretus, vt Neapolim veniret. In itinere Nuceria pertransiens, ibi ex occasione, cognitus ad docendum habilis, per ciues coactus est vltra non progredi. Annos prope xL. magno concursu, & profectu Nucerinam, & suburbicam iuuentutem edocuit.

enit. Extremo domum reuersus senex, & locuples, & sibi, & suis, anno 1609. ab hominibus demigrauit. Tantum apud ciues illos propter vitæ integritatem, vtilemq. doctrinam nomen reliquit, vt etiam nunc Pomaricensium Grammaticorum excellentiam prædicare non cessent. Habuit cum Latinis Musis aliquod commercium, vt eius indicat m.s.codex, a Dominico Minora, sacerdote integro, & literato, ad legendum mihi datus, cum ad vicum D. Cataldi ludum haberet. Continebat epigrammata multa, & carmina varia, magnam partem nuncupata Episcopo Paulo Iouio iuniori, cui fuit in primis charus, atque dilectus.

Fuluius Cardulus Narniensis a. 1546. Societati adiunctus, cum Patauij humaniores, inde in Collegio grauiores hausisset disciplinas, poeta, & Orator clarus euasit, ac Romæ annos non paucos artem dicendi, atq. poesim insigniter docuit. Vergente autem in senium ætate, vita pie defunctus est, & reliquit, non tamen edidit, orationes multas in Cardd. conuentu habitas, nequenon poemata varia; item historiam de inuentione SS. Martyrum Getulij, Symphorosæ, septemq. eiusdem filiorum, quam notis, & digressionibus illustrauit, de Tiburis antiquitate differens erudite. *Ribaden.*

GAlfridus, Ordinis Dominicani monachus, vir bonus, & simplex, rebus Grammaticis tam impense deditus fuit, vt inde Grammatici nomē assumpserit, & in ijs discendis, atq. docendis omnem pene suam ætatem consumpserit. Isto in genere non illaudata tradidit posteris documenta, & sunt hæc, Præceptiones pueriles lib. 1. Hortus vocabulorum lib. 1. In Ioannis Garlandi synonyma lib. 1. In eiusdem æquiuoca lib. 1. In Doctrinale Alexandri lib. 3. Medullam Grammatices lib. 1. Expositiones hymnorum lib. 1. In poetica noua lib. 1. & alia. Claruit regnante in Anglia Henrico VII. a. 1490. *Pitsens.*

Gaspar Astetius Salmanticensis, in Societate literis probe expolitus, vir fuit plane religiosus, & ad studiosorum iuuenum animos ad virtutem excitādos miræ dexteritatis, & industriæ. Itaque, vt quibus voce profuerat, *Ribaden.*

stylo

ſtylo quoq. prodeſſet, ſcripſit de tribus Statibus. de educatione puerorum. Catechiſmum ad rudes, atq. libellum precationum.

Idem. Gaſpar Sanchez Nauarrus, annos gerens octodecim, poſt liberalium artium ſtudia Societati ſe addixit. Totã pene vitam in pueris ad pietatem formandis, ac literis expoliendis contriuit, mira humilitate, & iuuandæ reip. ardore, in quorum vſum aptiſſimum librum Ciceronianarum phraſium diuulgauit.

Pitſeus. Geruaſius Dorobernenſis, Ord. Sancti Benedicti monachus, vir de ſacris, atq. profanis literis benemeritus, in ſuo cœnobio bonas literas profeſſus, ſuos perdiu docuit contubernales, atq. omni melioris literaturæ genere diligenter inſtituit. Luculentam hiſtoriam ab ingreſſu Britonum, ſiue Troianorum in Britanniam ad ſuum vſque tempus laborioſe deduxit, omnia tanta fide, ac diligentia pertractans, vt nihil eorum, quæ in eo genere a graui ſcriptore cõuenit explicari, omiſiſſe videatur; confecit enim hiſtoriam totius gentis lib. 1. Hiſtoriam Britonum ab origine lib. 1. Saxonum, & Normannorum lib. 2. de vitis Archiepiſcoporum ab Auguſtino ad Vbertum lib. 1. de regiunculis Britanniæ lib. 1. de ſedibus Pontificijs lib. 1. de monaſterijs lib. 1. clarus a. 1200.

Ribaden. Gulielmus Baylius, patria Velaunus, vtraq. lingua eruditus impenſe, poeta inſignis, & cõcionator egregius, ſcripſit de arte Grammatica Græcorum, de accentibus, quantitate ſyllabarum, atq. dialectis eorundem.

Garimber. l. 2. cap. 3. Pitſeus. Gulielmus Latimerus, & ſacra, & profana eruditione refertus, & vere Theologus fuit probitate conſpicuus, rurali, ſimplici, & curato tantum contẽtus ſacerdotio, cui omni aſſiduitate, ac ſolertia deſeruiebat. Propter philoſophiæ, Græcarumque literarum notitiam, quam in Italia perceperat, a Gulielmo Grocino, & Thoma Linacro ſocius aggregatus eſt, vt cunctis ingeniorum viribus omnia Ariſtotelis opera elaborate, atque Latine transferrent. Hunc Reginaldus Polus in Anglia pro formandis moribus, & bonis literis addiſcendis habuit inſtructorẽ. In congregandis optimorum auctorum voluminibus omnem,

mnem, vt potuit, diligentiam adhibuit, comparatamque pulcram, & copiosam bibliothecam sexagenarius moriens Reginaldo eidem ex testamento legauit a. 1520.

Gulielmus Pinæus, patria Aruernus, Parisijs multum temporis Rhetoricæ, poesis, Græcarumq. literarum doctor fuit. Ex Demosthene Apparatum Græcæ linguæ desumpsit, qui non extat. *Ribaden.*

HAnnibal Codrettus Allobrox a. 1541. Patauij dũ arti medicinæ operam daret, Societati se addixit: postea humaniores literas, quorum cognitione excellebat, multis in Collegijs laudabiliter docuit. *Idem.*

Haymo presbyter Anglus in patria Claudiocestrensi fuit supremus ludi moderator, & rector. Ab adolescentia in Academijs versatus, magnam gloriã assecutus est: nam in omnibus ingenuis artibus, & peritissimus euasit, & varia opuscula conscripsit, quæ perierunt. Floruit regnante apud Anglos Henrico II. & imperante Federico Ahenobarbo a. 1160. *Pitseus.*

Hericus Bradshauus, instituti Benedictini monachus, vir ad bonas artes capessendas a natura formatus, liberales disciplinas auide cum ebibisset, illis ipsis pari cum fructu suos erudiuit. Vergens vero ad senectutem, historiarum lectioni, & antiquitatum indagationi se tradidit totum, ac partim versu, partim prosa Anglice, & Latine condidit historiam de vita S. Vuerbergæ virginis lib. 1. de antiquitate, ac magnificẽtia vrbis Cestriæ libros plures. Chronicon quoddam lib. 1. & huiusmodi alia non pauca, florens a. 1513. sub Henrico VIII. *Idem.*

Hieronymo Minoræ Pomaricano, eius literarum sciẽtia permoti ciues Genusini, studiose scripserunt rogãtes, ne apud se publicam scholam prægrandi mercede habẽdam recusaret. Insuper ad Ecclesiæ Rectores, & Capitulum miserunt literas humanitatis, & obsecrationis plenissimas, (quas asseruatas in Capitulari Archiuo legi a. 1635.) vt eum Genusiam ire paterentur. Precibus tandẽ, ac emolumento victus iuit, & docuit. Regressus in patriã factus est pædagogus Fabricij, & Camilli, filiorum clarissimi Alfonsi Vicecomitis Mediolanensis, & Aloysiæ Ca-

lendæ matronæ nostrarum primariæ, illosq. deinde Neapolim ad studia legum comitatus, ipse Sacræ Theologiæ Doctoratu insignitus est.

Hieronymus Stambacchus, discipulus Simonis Nobilis, quem cum Angelo de Leonardis, & alijs quibusdam Trilicium vsq. secuti sunt, vt disciplinæ cursum absoluerent, magnæ iuuenis modestiæ, atque intelligentiæ fuit, non modo rerum Grammaticarum, & Latinæ versificationis, sed etiam astrologiæ, quam ab Ambrosio Materano, & monacho Benedictino, ad D. MARIAE de Plano discebat. Anno 1600. persuadente Fabricio Vicecomite, eius Mæcenate, relictam a Thoma Motula scholam suscepit, eamq. ad mensem Martium 1607. qui illi vitæ terminum attulit, tanta frequentia rexit, vt sexagenarium numerum discipuli, vel natu grandiores, explerent. Mirumq. est, quod nunc memoria repræsentat ad hodiernã raritatem exprobrandam; eodem tempore alterum fere tantum ad IoãnisGregorij Terminij præceptionem itasse, vt Iosepho Falco, & Angelo supra dicto in eadem numerositate successit.

Ribaden. Horatius Tursellinus Romanus, in ipso adolescentiæ flore Societatem expetiuit, vbi cum alijs, tum humanitatis potissimum literis excultus, illas per annos duodeuiginti Romanæ tradidit iuuentuti, supra modum amabilis ob religionem, animi submissionem, modestiam, affabilitatem, mansuetudinem, ceterasq. virtutes; vnde Collegij quoq. Florentini, atque Lauretani Rector fuit interdum. Vitam B. Francisci Xauerij descripsit lib. 6. eiusdemq. epistolas ex Hispano sermone Latinas fecit lib. 4. Lauretanam historiam lib. 5. Varia poemata, tragœdiasque sacras composuit, Orationem funebrẽ in obitu Gregorij XIII. Pont. Max. Compendium Grammatices Emmanuelis Aluari, libellos duos, alterum de vsu particularum linguæ Latinæ, regulam, modum, elegantiamq. seruare volentibus in scribendo apprime gratum, & necessarium; alterum Nomenclatorem vocum Latinarum. Eiusdem est historiarum ab orbe condito ad nostra tempora contexta Epitome, maxima perspicuitate, simplici-

que

que elegantia, item commentarij in omnes fere Cic. de arte Oratoria libros, & orationes eiusdem. Sed alias ingenij sui lucubrationes meditantem mors inuida sustulit a. 1599. ætatis autem suæ supra sexagesimum.

IAcobellus Cortellucius, presbyter Cryptolensis, Grãmaticus, & versificator aliquãto ante nostra tempora egregius, ingenia multorum excoluit, qui ad grauiora studia procedentes honorem ei maximum fecerunt, præcipue uero Victorius, Hãnibal, & Cæsar, germani fratres de Querquis Iureconsulti; Laurentius, & Alonsus de Alemo, hic legum, ille medicinæ peritia nobilis. Fuit is successor laici Antonielli de Angelis, qui c. a. 1560. gloriatus est habuisse discipulos V.I.DD. Ioannes Dominicos, Arcerium, & Pecertum; Artium, & medicinæ Vitum Antonium de Robertis; S.T. MM. Dominicani Ord. Pompeium Panorellum, Thomamq. Strimponem. Subsecutus est Vincentius cognomine Tarentinus istis minime inferior; eius namque gymnasium tales produxit, qui Cæsarei, Pontificijq. iuris scientia patriam ampliori honore affecerunt, scilicet Mucius, & Ioannes Baptista fratres de Charo, Ioannes Bernadinus de Querquis, Tiberius Procacius, & alij.

Iacobus Gretserus Germanus, linguæ Græcæ, Latinæ, philosophiæ, ac Theologiæ peritissimus, humaniores literas Friburgi, philosophicas, & sacras Ingolstadij professus est. Inter multa eruditissima volumina, & sacra, & Theologica adsunt Grammaticæ Græcæ lib. 3. ab eo peregregie laborati. *Ribaden.*

Iacobus Meyerus Brugensis a primis annis literarum studia, quibus ad humanitatem informamur, auidissime complexus, Lutetiæ philosophiæ, atque Theologiæ operam dedit. Brugis deinde ludum literarum aperuit magno auditorum confluxu, simul & progressione, Ioanni Despauterio, alijsque doctis uiris charus, & familiaris. Primus fere, aut optime certe historiam gentis pertractauit tomis decem, qui sunt de origine, antiquitate, nobilitate, ac genealogia Comitum Flandriæ, item Chronicon Flandriæ. A poetica minime abhorrens, pia quædã *Elogia Belgica class. 9. Sander. l. 2.*

a se composita edidit, veterumq. Ecclesiasticos hymnos reddidit meliores. In senium ætate vergente, relicta docendi prouincia, Blancobergæ animarum curam Parochus gessit adusq. annum 1552. quo sexagenario maior emoritur, Antonio nepote, & facultatum, & bibliothecæ, quam insignem ære, ac labore multo collegerat, herede instituto.

Ribaden. Iacobus Pontanus Bohemus, verum in Germania educatus, vir in humanioribus maxime literis exercitatus, illarum studium fere primus Societatis in Germanica regione tractauit, plurimos erudiuit, exemploque suo, & cohortatione, vt illas excolerent, incitauit. Progymnasmatum, siue Dialogorum Latinitatis voluminibus quatur omnia pene, quæ in consuetudinem, vsumq. communem incidunt, puro, Latinoque sermone complexus est. Scripsit insuper Institutiones poeticas. Florida .i. carmina sacra. Comœdias aliquot sacras. præclaros, atq. vberes in vniuersum Virgilium commentarios. In Ouidij poemata, quæ tuto legi possint, commentarium meditatus est, & quædam e Græca in Latinam linguam conuertit.

Idem. Iacobus Sirmundus Gallus, totius antiquitatis curiosus inuestigator, Latine insuper, Græceq. non mediocriter doctus, commentaria fecit in Sidonium Apollinarē Aruernum, ciuem suum, atq. in Latinum transtulit sermonem opera nonnulla Græcorum.

Sander. l. 2. Ioannes a Sācto Laurentio Duacensis, Ecclesiæ Collegiatæ apud Lensenses Decanus, Græcarumque literarū in Duacensi Academia regius professor, orationem habuit in obitu Ioannis Myræi, Antuerpiensis Episcopi, ipsum autem in paterna domo vita defecit a. 1616.

Ribaden. Ioannes Arnibrusterus Germanus, admodum iuuenis Societati se dedit a. 1572. Spiræ linguam Græcam, poesim, literasque politiores, quibus ab initio delectatus est, annos aliquot docuit, & in ijsdem studijs obijt a. 1603. & aliqua composuit.

Aldus sen. in epist. ad Mocenic. Ioānes Baptista Egnatius, Venetijs natus, vtraq. lingua eruditissimus fuit, polyhistor maximus, & religione item insignis, de quo nemo non honorifice prædicare potest.

potest. Quadraginta prope annos cum summa totius Italiæ admiratione in patria docuit, Aldumq. Manutium inter hæc in recognoscẽdis, atq. imprimendis multis auctoribus opera sua maxime iuuit. Octogenarius Frãcisco Donato Duce occidit a. 1553. relictis ingenij sui monumentis illustribus, præter historica, Annotationibus in vitas Cæsarum Suetonij, Aeliani, Spartiani, Capitolini, Lampridij, Vopisci, Trebellij Pollionis, & Volcatij Gallicani; Obseruationibus in Ouidij epistolas, Interpretationibus in familiares Cic. Racemationibus, q̃ obscuriores aliquot scriptorum locos dilucidant, & 70. orationibus lectu dignissimis. *Epit. Conr. M. Guaz. Sabell. l. 3. c. 2. exempl. Suppl. chr.*

Ioannes Benedictus Carpẽtoractensis rudimẽta Græcæ linguæ, in tres partes diuisa, emisit in lucem. *Ribaden.*

Ioannes Blancheney Ord. S. Trinitatis de redimendis captiuis, ab adolescentia in studijs bonarum literarum, & exercitijs virtutum diligenter educatus, in virum egregie doctum euasit. Eo studiorum suorum laborem direxit, vt Rhetorum flores colligeret, elegantiamq. Latini sermonis, tum ipse disceret, tum alios doceret. Ideoque in antiquorum, & poetarum lectione, atq. imitatione assiduus erat, quos tam feliciter, si non consecutus, at certe secutus est, vt in eloquentia Romana rarum eius æui exemplum haberetur. Multa scripsit præsertim ad bene instituendos in Latina lingua tirones, quæ sunt, Necessiloquium Grammatices lib. 1. modus Rhetorizandi lib. 1. de fabricandis epistolis lib. 1. In epigrammata Thomæ Langlæi lib. 1. Iocale aureum lib. 1. In Boethium de Cõsolatione lib. 5. de mundi ætatibus lib. 1. floruit sub Henrico VI. Angliæ rege a. 1477. *Pitseus.*

Ioannes Bonifacius Hispanus, annum agens xvii. sese ad Societatis institutum applicuit. Cum vero ingenio, ac eruditione præstaret, atque in splendidioribus disciplinis laudare se posset exercere, non vulgi trutina, sed prudentium virorum statera rem perpendens, maluit se ad pueros moribus formandos, & literis instruendos demittere, quam speciosa, & minus vtilia consectari. Quãobrem xL. propemodum annos pueris docendis impẽdit *Ribaden.*

dit

dit magna charitate,industria,& fructu.Scripta eius sũt, De Christiana institutione iuuentutis, De sapiente fructuoso,De vita,& miraculis B. MARIAE Virg.Epistolæ, & orationes variæ.

A Pontificatu Gregorij XIII. ad Paulum V. Ioannes Carolus Morellus Campanus non fuit inglorius, siue ob docendi præstantiam, siue ob illustrium virorum amicitias,siue ob varia scripta,quæ ab eo foras data sunt,videlicet vnico volumine Sacri Tumuli.Sacri Hymni.Veteris Capuæ monumenta.Epigrammata.Non editorum catalogus est, Historia de fundatione Collegiatæ Ecclesiæ S.MARIAE Maioris Capuæ.Dido tragica.Epigrammata, & aliqua prosaica. De Vesuuiano incendio poema Latinum. de eodem Vesuuio aliud carmine Italico, sicut & de ludo latrunculorum.

Epit. Conr. Trithem. Ioannes Crestonus Placentinus Carmelita. summæ doctrinæ vir,ingenio prõptus, & disertus eloquio vtriusque linguæ, opera multa eleganter conuertit, & aliqua scripsit,quibus suum nomen immortalitati sacrauit, & inter ea sunt, Vocabularium Græcum, opus vtile, ac necessarium lib.1. Vocabularium Latinum lib.1. Grammaticæ Græcæ lib.1.orationes, & epistolæ lib.1. Claruit a.1480. & ob eruditionem commẽdatus a Bono Accursio,& Francisco Philelpho.

Pitseus. Ioannes Hantiuillensis, cognomento Archithrenius, ab opere quod eo titulo notauit, Oxoniæ in Anglia liberalium artium, & philosophiæ magister creatus,apud S.Albanum postea monachum induit. Cum autem acutum illi esset ingenium, facunda lingua, & secularium literarum scientia non vulgaris, ad maiora studia Parisios missus est. Sed propter nimium literaturæ politioris amorem, in ea consistere decreuit. Illic itaq. poesim ita studiose coluit audiendo,legendo,docendo,& scribẽdo,vt habitus sit quasi quoddam eloquentiæ miraculum, & Musis tamquam filius vnice dilectus,& ab eruditis mire commendatus. Scripsit igitur versu, & prosa Archithrenium lib. 9. de rebus occultis lib.1. epistolarum lib. 1.epigrammatum lib.1. diuersorum poematum lib.1. &

eius-

eiusdem alia plurima, clarus auspicante apud Anglos regnum Ioanne a. 1200.

Ioannes Ludouicus la Cerda Hispanus, multæ vir lectionis, indefessique studij, in Carpetanis eloquentiæ, atque poeticæ assiduus in Societate professor, accuratum dedit in omnia Virg. opera commentarium, pollicebaturque manumissurum se Tertullianum, antiquissimum, grauissimumq. scriptorem probe edolatum. *Ribaden.*

Ioannes Nauarrus Valentinus, Alcodianus presbyter, ob eruditionem cum probitate connexam, fuit bonis omnibus gratus, pariterque venerandus. Illud certe mirum de ipso videri poterit, totos xxx. annos Oratoriæ facultatis professorem publicum in Academia Valentina fuisse, præcipuosque omnis generis auctores enarrando, primum omnium Valentinum gymnasium reddidisse Musarum domicilium. *Bibliot Hispan. to. 3. classe 5.*

Ioannes Petrus Maffæus Bergomas, vir siquis alius ætate sua Latine, Italiceque scribendi peritus, cum iuuenes aliquot nobilissimos in vrbe Genua instituisset, ac ad eloquentiam informasset, Romam veniens Societatis regulam amplexus est a. 1560. & 1603. de vita migrauit. Posterorum memoriæ tradidit eleganti stylo historiarũ Indicarum lib. 16. Selectarum ex India epistolarum lib. 4. de vita D. Ignatij Loyolæ lib. 3. Vitas tredecim SS. Confessorum Italice; ferturque de vita Gregorij XIII. P. M. libros 13. composuisse. *Ribaden.*

IoannesPetrus Vargas Hispanus Rhetorica progymnasmata elaborauit, necnon de conscribendis epistolis. *Idem.*

Ioannes Pitseus Anglus, cum esset bonæ spei adolescens, ad Collegium Vuiccamicum missus, ibi septennio totum humanioris literaturæ curriculum absoluens, inde Oxonium ad philosophiam, artesque liberales perdiscendas destinatur. Romam post hæc venit, in qua altero septennio, philosophiæ, atque Theologiæ in Anglicano collegio sedulam nauaret operam, vbi sacerdos quoque consecratus est. Rhemos regressus in Anglorum collegio ad biennium literas humanitatis Latinæ, Græcæq. professus est: cumque a. 1616. animam expirasset, reliquit *Pitseus idẽ.*

de

de rebus Anglicis relationum historicarum volumen magnum, aliasque compositiones.

Eph. Conr. Ioãnes Somer Fräcifcanus, clarus a. 1300. & in astrologia excellens, vt eius indicant opera, edidit quoq. de metrica facultate librum vnum.

Ribaden. Ioannes Voellus, natione Burgundus, eloquentiam apud suos professus plurimos annos, typis euulgauit Artificium componendæ orationis, ac de ratione conscribendi epstolas. Paratum insuper habuit in singulas Cic. orationes artificium, & scripsit in mathematicis.

Marafiota lib. 2. c. 15. Iosephus Nucera, in Parochiali Ecclesia Galatri Abbas, vitæ integerrimæ, studijsq. liberalibus optime imbutus, ex Polystina oriundus, magister fuit eximius, & ex eius gymnasio cõplures eruditi processere discipuli, præ ceteris autem Fr. Hieronymus Marafiota, qui chronica, & antiquitates Calabriæ dedit in lucem.

Razius de vir. ill. ord. Dominic. Iucundus patria Veronensis ex Dominicana familia, in scripturis sacris homo doctrinæ haudquaq̃ mediocris, cum Græcam, Latinamque linguam percalleret, multorum sublimium ingeniorum fuit doctor, præcipueque Scaligeri in Græca literatura.

Leonardus Goffredus a. 1580. Latini sermonis integritate laudatus Materæ claruit, siue prosaicam orationem conderet, siue poeticam, & maxime in carmine heroico, domi tantum edocuit Antonium, Ascanium, atque Domitium Persios fratres, cum sororis suæ filijs. Horum omnium Antonius in studijs humanioribus vtriusq. linguæ, poesi Latina, & Tusca, philosophia, mathematica, medicina, vtroque iure, ac Theologia, intra, & extra Italiæ terminos celebratissimus est. Eius tractatum de potu calido, de ratione recte philosophandi lib. 18. de natura ignis, & caloris lib. 12. & opera alia non parui momenti a. 1630. ad omnium studiosorum vtilitatem publicare intendebat Romana Lynceorum Academia, in qua dignissimum locum obtinuit.

Idem ibid. Leopoldus, natione Teutonicus, Dominicani Ordinis sectator, sacrarum literarũ sciẽtia excellens, opus publicauit, quod Flores Grammaticæ nuncupatum est.

Habuit

Habuit vnde grauiter doleret Materana ciuitas, cum non multis abhinc annis bonus ciuis Lucas Massarius Romæ diem obijt vltimum: quandoquidem, antequam diuinorum decretorum, sacræq. Theologiæ fieret Doctor, cũ esset Grammaticæ, humanitatis, ac Latinæ, & Etruscæ poesis cultor mirificus, quot adolescentes instruxit, tot illustribus ornamentis charissimam patriam affecit.

In eadem vrbe ad hũc vsq. diem octogenariam, & laudatissime actam ætatem ducit Canonicus Lucius Saccus, cuius eruditionis argumentum, simulq. compendium sint tot celebres Iureconsulti, quondam eius discipuli, & cum primis Canonicus Lælius Ricchitius, IoannesFranciscus de Blasijs, nunc Archipresbyter Metropolitanæ Ecclesiæ, Horatiusq. Persius, cuius consilia criminalia edita sunt Neap. hoc a. 1640. & ciuilia quam primum prodibunt in lucem; præter id quod Etrusce poetatus, opera pleraq. epica, tragica, comica, & alia dramatica produxit.

MAmothreptus sic ab inscriptione Dictionarij a se editi cognominatus, ex Ordine Minorum fuit, tacito causa humilitatis nomine, sed clarus a. 1450. scripsit Dictionarium vocabulorum sacræ Scripturæ Latinarum vocum prolationem, accentum, & significationem exponens. *F. Xystus lib. 4.*

Cum Iulius de Ruuere, Archiepiscopus Rauennas, & Card. Seminarium adolescentium Rauennatum, quorũ bonam indolem res angusta domi opprimebat, non minori pietate, quam religione, atque labore instituisset a. 1568. accitis magna diligentia ad hoc munus aliquot præstantibus viris, qui eos bonis artibus, & moribus informarent, Grammaticæ doctorem adhibuit Marcum Antonium Granellum, Rauennatem Canonicum, eloquentia clarum, qui adeo suo muneri solertem præstitit operam, vt breui magnos progressus discipuli fecerint, & Ecclesia Rauennas plerisque doctis viris decorata fuerit eius tempore. *Rubeus lib. 10.*

MarciAntonij Mureti omnigenam eruditionem quis

Bencius in orat. Capacius in elog.

explicare tentabit, si in adolescentia ea docere incepit Lemouici, in quo natus erat, & Aginni in Aquitania, quæ illa ætate siquis disceret, in summo esset ponendus præconio? Lutetiam post profectus, diuitias explicans animi, orando nouus videbatur exortus esse Demosthenes, ad quem audiendum rex ipse cum regina cupidissimi accesserunt, tanta eius fama permoti. Xxviii. agens annũ Venetijs Lauredano, Bembo, Contareno, Soriano, Manutio charissimus vixit. Inde Patauij magna suorum studiorum laude commoratus est. Hippolyti Card. Estensis suasu Romæ a. 1563. publice aggressus est Aristotelis Ethica; inde ius ciuile octẽnio interpretatus est: postmodo Platonem, Senecam, Horatium, Tacitum, Ciceronem, Sallustium, Iuuenalem, atq. Virgilium maxima studiosorum frequentia, & voluptate explanauit vsq. ad annum 1584. In Platonem, atque Aristotelem commentarios inchoauit. Insignes in Herodotum, Thucydidem, Xenophontem, Plutarchum, Liuium, ac Plinium scripserat notas; at quas in Tacitum edidit, tantũ habemus. Varijs lectionibus sexcentos Græcorum, Latinorumque locos emendauit, disposuit, enucleauit; quantumq. in Catullianis commentarijs, annotationibus Terentianis, & orationibus in Catilinam insudauerit, ex eorum lectione studiosi animaduertunt. Sacrum Collegium Cardd. coram Summis Põtificibus Pio IV. & V. & Gregorio XIII. orando sæpe decorauit ita, vt ingentibus promissis a Stephano, Poloniæ rege, vocatum illuc ire vetuerit Gregorius XIII. ne Romanum gymnasium tanto lumine, taliq. columna priuaretur ab exteris. In Vrbe demum cumulatissimus, & redditibus, & gloria, sexagenarius diẽ clausit extremum a. 1585. v. Cal. Quintil.

Nicolaus Scæuola.

Marcus Probus Sulmonensis, cognomine de Marianis e stirpe Ouidij Nasonis, cum scholas frequentaret, miranda in eo refulgebat docilitas, quodque inuentu rarum est, quod facillime percipiebat, tenacissime retinebat. Breui igitur tempore gymnasio expeditus, cœpit publice profiteri, qua in re primarius iudicabatur. Fuit in victu parcissimus, in docendo comis, & blandus, in omni

omni

mni autem æuo, vt constans fama fuit, Veneris inscius. Carmina extemporaneo ingenij feruore effundebat, & velut alter Ouidius,

Quidquid tentabat dicere, versus erat: solebatq. aliis dare materiæ optionem, interpositoq. pignore lusitare, prius velocissimum scriptorem defecturum, quam carmen defuturum. Dedit siluas 24. in quinq. libros dispositas, Odas circiter 42. Elegiæ vero, atque epigrammata iuuentæ lusus esse creduntur. Diuinam quoque molitus est Partheniam, in septem volumina sectam, heroici characteris, & summo studio limatam. Docebat Spoleti, cũ inde precibus Ioannis Card. Borgiæ euulsus, Romam diuertit, a quo gratulabundo plausu exceptus; quippe qui tantum virum aulæ suæ obnixe insinuare studuerat, pollicitus intra annum se illum creaturum Episcopum. Iam cœperat Cardinalem pomeridianis horis in secreto cubiculo erudire, iam omnium sibi conciliauerat beneuolentiam, iam certatim obseruabatur, amabatur, amplexabatur, cum subita vi morbi pestilentis abreptus est a. 1498. vi. Id. August.

Martinus Roa Cordubensis, vix annos xv. natus, seculo renunciauit, & Societatem expetiuit: admissus, probatus, & humanis, & diuinis literis expolitus est. Cum vero magnas in remp. vtilitates ex puerorum instructione redundare animaduerteret, sexdecim ipsos annos in erudienda iuuentute consumpsit, artemque dicendi in Collegio patrio professus est. Latine volumen condidit, cui titulum fecit, Singularium sacræ scripturæ, atque externorum auctorum lib. 5. Item de die natali librum singularem, & alia quædam. *Ribaden.*

Anni fere centum sunt, cum Canonicus Matthæus Cataldus Milonici docebat, cuius bonitatem, atque doctrinam ex hoc conijcere possumus, & quia diebus festis in Ecclesia conciones ad populum habere solebat, & quoniam magister etiam fuit Balthassaris Aquilæ, cui ætate sua in profitendis literis, par nemo fuit primoque Præcentor, post optimus Archipresbyter in eadem Ecclesia extitit ad annum vsq. 1598. itemque M. Anto-

nij Mazzonis, in quo exquisitarum literarum, Rhetoricæ, poesisq. Latinæ, & Etruscæ notitiam, nequenon philosophiam, astrologiam, & aliquam Theologiæ partem admirata est patria, atq. Venetiæ. In ea vrbe clarissima, seu publice, siue priuatim annos xxv. quas callebat artes, atque scientias docuit, hoc interim tempore Flores poesis, prioremq. Oraculi linguæ Latinæ tomum typographiæ committens: nam posteriorem m.s. reliquit, quemadmodum & expositionem in Apocalypsim, atq. Grammaticam, quam ob tanti magistri memoriam a se conseruari scripsit mihi Iulius Cæsar Calderarius, eiusdem Ecclesiæ Præcentor, eruditionisq. variæ studiosus non parum. Musicæ facultatis quoque peritissimus cantiunculas a se compositas, vel ad excitandam mentem ad cælica, vel ad animum relaxandum harmonice modulatus est. Me adolescentulo, in schola memini ipsas ad leuandum tempus æstate concinere solitos Iosephum Falcum præceptorē, Petros Antonios, Donatum, Vinciprouam, & Mottam, atq. Angelos de Benedictis, & Leonardis, presbyteros omnes. Hunc post reuersionem Venetijs a. 1608. non semel tantum ex causa virtutis, & famæ curiosus inuisi; distat enim Milonico Pomaricum quater millibus passuū. Anno 1619. xviii. Cal. Februar. discessit e corpore.

Ribaden. Matthæus Raderus Sueuus, adhuc adolescētulus Deo se in Societate sacrauit, in qua humanioribus, seuerioribusq. studijs, non minus quam religione fuit excultus: cumque omni dicendi elegantia, & ingenuarum artium cognitione, atq. facultate poetica emineret, annos permultos erudiendis iuuenibus vacauit. In Martialem a se emaculatum commentarios fecit, & alia scripsit.

Bibliot. Constantinop. *Epit. Conr.* Maximus Planudes, monachus Constantinop. in Rhetoricam Hermogenis commentarios fecit. Epigrammata veterum Græcorum, quæ Agathias scholasticus collegerat, lasciuioribus resectis, in vnum volumen coacta, Anthologium nominauit. Eiusdem syntaxis, vel de cōstructione orationis, manuscripta reperitur in Bibliotheca Michaelis Sophiani.

Ribaden. Melchior la Cerda Hispanus, post operam iurisprudētiæ

tiæ studijs quiquennio nauatam, sic Societatem suscepit, vt se puerorum docendorum vtilitati penitus dicasse visus fuerit. Itaq. triginta ipsos annos, & Hispali, & Cordubæ in instituenda, & ad eloquentiam formanda iuuētute contriuit. Duobus tomis machinatus est Apparatū Rhetoricæ ad eam artem perdiscendam, omnemque Latinæ facundiæ copiam, elegantiamq. comparandam.

Michael Coyssardus Gallus artem dicendi Parisijs tēpore multo professus est; vbi studiorum quoq. Præfectus fuit. Vt rem literariam amplificaret, Thesaurum, omnesque locos in Virgilium, poeticæ studiosis perutiles, Tabulas figurarum, ac vitiorum orationis, Virgilianis exēplis illustratas, exhibuit. Commentarios in Cic. Partitiones, suis auditoribus Lutetiæ dictatos a. 1576. iussus est recognoscere. Nicotij Dictionarium Gallicolatinum infinitis prope dictionibus locupletauit, & alia scripsit Christianam pietatem redolentia. *Idem.*

NIcolaus Crassus idiomate Latino, & Græco plenissime informatus, Orator, & poeta minime humilis, aut infacundus, cuiq. vel hoc laudi satis esse deberet, Q. Marium illum habuisse præceptorem, pluribus in locis Hydruntinæ prouinciæ in vtroque sermone percipiendo discipulorum ingenia exercuit, & illustria reddidit.

Nicolaus Quartus in oppido S. Petri Vernotici Archipresbyter, Latinarum, Græcarūq. literarum copiam, eminentiam, atq. splendorem eximiū habens, conueniētibus vndecunque ad vtramq. linguam discendam per annos xl. prouincialibus adolescentulis, patriam suam alteras Athenas fecit. In componendis versibus Virgilio, in orationibus Ciceroni se fere æquauit. Brundisium pluries vocatus ad professionem, oblata CCC. aureorū mercede, noluit nec Ecclesiæ, neq. scholæ curationem intermittere: quamuis post a Squintianensibus exoratus annis decem apud illos docuerit; quoniam cum inter eos breuis interesset via, omnibus Sabbatis vesperi quam commodissime domum redibat, vt Dominico die in cura animarum suo officio satisfaceret. Triginta amplius annos

annos, quibus Episcopus Spina Aletiensem Ecclesiam, diœcesimq. administrauit, huius opera vsus est, quoties acta,& decreta Synodalia, & Visitationis mādari scriptis oportebat. Cum de verbis diuinis concionaretur ad populum,veluti alter Pericles,in cuius labris veteres Comici leporem habitasse dixerunt,fulgurare, & tonare videbatur. Annum agens Lvii.vita,quam virtutibus deditam vixerat,cessit 1620.

Commendabilem facit Nicolaū Antoniū Strambellū, vel amplius triginta annos professio literarum in Seminario Barensi,& alibi;vel opera,quæ vt Orator,aut poeta,cum se ad Latinas, Etruscasue retulit Musas, composuit. At eundem ego commendabiliorem existimo ob locum, quo idcirco est apud Illustrissimum D. Michaelē Cabanilium,S.Ioannis Rotundi Ducem II.Ea enim profecto grandis laus,quæ ab ijs proficiscitur,qui ipsi in laude summa vixerunt,& viuunt.

Sander. de clar. Brug. Nicolaus Susius Societatis Iesuiticæ sacerdos, vir in secularibus præsertim literis versatus,cuius est Lima Ciceroniana,siue de stylo liber singularis,De pulcritudine B. M. Virginis disceptatio quodlibetica, Elegiæ Marianæ,poemata,Lusus Anacreontæi,Drama comicum, pluribus in locis magna cum laude, fructuque discentium Rhetoricam docuit,ac theatra eruditis declamationibus exornauit.

Pocciant. Oliuerius Arduinus,Cathedralis Florentinæ Canonicus integerrimus,in studia liberalia sic incubuit, vt breui condiscipulos omnes,doctrina præcedentes, nō solum æquauerit, sed etiam longe superauerit. Quadere subita fama celebris effectus, ad gymnasium Pisanum accersiri promeruit,quo interioribus literis, & philosophia iuuentutem eius vrbis instrueret, vbi Franciscos, & Diacettum,& Verrinum habuit auditores. Huius opera in eadem facultate lucem non viderunt, sed apud egregios viros,vt pretiosi lapilli, seruantur. Claruit a. 1500.

Eusebius hist. Eccl. Origene Alexandrino quis literarum,& profanarum, & diuinarum eius ætate studiosior fuit,atque peritior,in scribendo,interpretandoq. solertior,& infatigabilior, in traden-

tradendis disciplinis facilior, ac elegantior, in viuendi ratione, atque consuetudine magis austerus, spectatus, & hæreticorum confutatione magis egregius, ac tandem in orbe toto magis gloriosus? Hic septendecim fere cũ esset annorum, paterque Leonides vita per martyrium pro Christi nomine esset defunctus, atq. eius omne patrimonium imperiali fisco illatum; vt sibi, matri, alijsque sex minoribus natu germanis in magna rerum necessariarum angustia, & penuria subueniret, scholæ Catechisticæ in eadem vrbe Alexandrina præfectus, Grammaticam, Rhetoricamque professus est cum Fidei Christianæ doctrina. Sed cum ad scholam a sole orto ad vesperam tãtus fieret discipulorũ concursus, vt ne respirare quidẽ liberius ei liceret, Heraclam, e sectatoribus præcipuum, sibi in instituendo socium, & adiutorem asciuit, vt alibi diximus. Niceph. l. 5. c. 3. 4. 5.

PAulus Rocchetta Ferrandinensis multi ingenij, atq. laboris homo in exercitatione literaria extitit. Cũ Ferrandinæ docerem, ostensum mihi ab heredibus fuit immensum pene m. s. opus, quod si absolutum, vulgatumque fuisset (abest hyperbole verbis) Calepini, Nizoli, caeterorumq. Dictionaria in obliuione iacuissent. In re quoque poetica valuit, vt cernitur ex opere de Expeditione Patrensi, & altero de gestis a Clemente VIII. pro recuperatione Ferrariæ. Non multo post hunc claruerunt ibidem Rogerus Pisarellus, & Thomas Rufius, ad quorum scholas etiam ex mõtanis Lucaniæ oppidis aduenit multitudo discentium. Tunc cum his pariter elucerẽ cœperunt in professione Grammatica Ioannes Baptista Bergamascus, & Ioannes Matthæus de Blasio.

Non longe ab Aletio abest oppidum S. Cæsarij, vbi natus est Peregrinus Scardinus, in quem, tempore procedẽte, ob commendationem multæ probitatis collatã fuit Archipresbyteri dignitas. Cum esset communium literarum, & politioris humanitatis non expers, oratione Latina, & Græca, vel astricte, vel solute componenda innumerabilitatem fere discipulorum instruxit. Opuscula quædam impressioni typorum commisit, quorum est

Aletij

Aletij Situs, prosa, & versibus perquã elegãter descriptus

Balthassaris Aquilæ discipulus fuit Petrus Antonius cognominatus de Capua, qui in tradenda Grammatica, & auctoribus explicandis tanta erat venustate, atque perspicuitate, vt etiam ipsi scholæ parietes ab ipso discere potuissent.

Habuit condiscipulos Ioannẽ Franciscum Asprellam, & Ioannem Alfonsum Stellam. Prior in virili ætate, quã ab omni labe incontaminatam seruauit, c. annum 1585. honorabilis vitæ cursum confecit, & in tantum eruditionis fastigium ascenderat, vt cum quouis philosopho, medico, & iurisconsulto interdum disputare non vereretur. Quapropter ob excellentiam professionis dicebatur vulgo, Magnus magister.

Posterior adduci potuit nunquam, vt patria decedẽs, Grauinam, quo magno salario pluries fuerat inuitatus ob ingentem literaturam, se conferret. Itaq. ad ipsum audiendum aliunde, præsertim Altamura, & Cryptolis adolescentes Milonicum venerunt. Immo Simone Nobili nostro Trilicium ad scholam habendam profecto, & diuisis discentibus Pomaricanis, pars ad eundem accessit, quorum fuit insignior Iosephus Falcus meus, & consanguineus, & magister.

Append. ad Tritbem. Petrus Burrus Brugensis, Canonicus Ambianas, diuinis, & humanis literis clarus, Parisijs floruit sub Carolo VIII. Ea bonarum disciplinarum, virtutum, morum probatissimorum, pietatis, ac religionis celebritate adoleuit, vt plerique, potissimum vero Gandincurtorum familia hoc vno, pro suis liberis instituendis, alijsque nobilibus adolescentulis, vti præceptore voluerit; vtpote qui vnus inter paucos illo tempore eloquentiam, poesim, ceterasq. bonas artes cũ sapientia iũgere doceret, affirmãs,

Mores optimos sine literis prodesse: artes vero sine moribus, non.

In scriptis eius quid potissimum admireris, nescias; sententiarumne grauissimarum, & sanctissimarum, an styli, poematisq. varietatem, rerum, verborumq. decorem, callidas iuncturas, lepidum vocularum cõtextum, carminis sub-

ſubinde fluorem, atque concentum, an deniq. ſexcenta alia ornamenta, ita vt omnes dicendi lepores, Gratias, Veneres cumulatiſſime congeſtas huc merito dixeris; quodq. non minoris eſt momenti, totus eſt caſtus, totus Chriſtianus, & Chriſtianam ſuauiter redolens religionẽ. Eius opera ſunt, Odarum lib. 4. Hexametrorum l. 1. Elegiarum lib. 2. Apologorum lib. 1. Epigrammatum lib. 1. Moralium canticorum de præcipuis operibus, & ſolẽnitatibus D.N. Hymni de omnibus Sanctis, de feſto B.M.V. Epiſtolæ, & orationes non paucæ, & alia quædam. Ambiani defunctus eſt a. 1507.

Petrus Gallandius, Franciſco I. Galliarum rege literas præmijs, & honoribus excitante, Pariſijs Broncortianum gymnaſium inſtaurauit, cui annos multos cum imperio præfuit. Regius Latinarum literarum profeſſor ſalutatus, & virtutis cauſa ibidem ad S. Mariam canonica dignitatis auctus, inter primos in Gallia liberales diſciplinas iacentes doctrinæ politioris luce illuſtrauit, & erexit. Hoc etiam Gallandio Gallia debet, quod pleriq. ea tempeſtate meri literarum heroes, inter quos familiã duxit Hadrianus Turnebus, ex eius eruditione proceſſerunt. Collegas regiæ cathedræ habuit Iacobum Tuſanũ Gallum, & Ioannem Straſelium Balliolanum e Flandria, quorum prior pene Græcas literas Luteciam reuocauit. Scripſit in Quintilianum, meliorem a ſe factum, argumenta, Orationem de Franciſci I. laudibus, veri ſtudiorũ parentis, alteram pro ſchola Pariſienſi contra nouam Petri Rami Academiam. Commentarios ex varijs auctoribus de agrorum conditionibus, & conſtitutionibus, & alia. Ex mortalibus abijt c. a. 1559. relicto herede, vt officij, ſic doctrinæ Gulielmo Gallandio nepote, cuius e ſchola Daniel Augentius, & Matthæus Boſſulus Pariſienſis, qui Valentiæ in Hiſpania dicendi gloria floruit, clari euaſerunt. *Epit. Conr. Miræus de cad. 7.*

Petrus Nannius Alcmarianus, Canonicus Atrebatenſis, Conrado Goclenio in cathedra Latinitatis, & Humanitatis ſuccenturiatus in Collegio Buſlidiano, ibi xviii. annis profeſſus eſt. Charus in primis ob ſingularem eru- *Epit. Conr. Girald. dialog. poſter. Miræus de cad. 8.*

ditionem excellentibus in Belgio doctrina viris, & summa præditis auctoritate fuit. Fama deinde magis, magisque notus in dies, ab Italis, & præsertim ab Iacobo Flisco, Sauonensi Episcopo, magnis stipendijs inuitatus est in Italiam. Vtriusq. linguæ doctissimus, & in auctoribus cum profanis, tũ sacris multũ exercitus, multas vtriusq. generis veterum scriptorum, ethnicorum, & Christianorum lucubrationes Latina ciuitate donauit. De suo autẽ penu multa quoque deprompsit, in his Miscellaneorum in varios auctores decadem vnam, aliquot orationes, Enarrationes in quartam, & quintam Cic. Verrinam actionem, Annotationes in Bucolica Virgilij, & Deuterologium in 4. Aeneidos, quiq. præ ceteris obtinent palmam, dialogismos Heroinarum septem. Præterea edidit in Cantica canticorum, & Sapientiam Salomonis scholia, & commentarium, Psalmosque Dauidicos plurimos versibus reddidit non infeliciter. Louanij mortuus est a. 1557. ætatis vero suæ Lvii.

Sander. de scrip. Fläd. lib. 3. Petrus Pantinus Tiletanus, Græco, & Latino sermone soluta, ligataque oratione doctissimus, auditor fuit Andreæ Schotti, cui etiam Toleti Græcas literas professo successit in cathedra. Hinc a Philippo II. Hispaniarum Rege Decani dignitate ad Gudilã Bruxellis honestatus, in Belgium cum Serenissimo Principe Alberto redijt eidem a sacris. Scriptis explicauit de dignitatibus, & officijs regni, domusque regiæ Gothorum, carmina varia, & aliqua e Græco Latine translata. Lvi. vitæ suæ anno, Domini vero 1611. Bruxellis emigrauit e vita.

Petrus Piccinnus Aletiẽsis ob Grammaticam, Rhetoricam, & poesim, tum Latinã, tum Græcã c. a. 1580. in sua prouincia est maxime concelebratus: cumq. diuturne ludum habuisset, prosa, & carminibus vtriusque linguæ condendis suos auditores perfectissime imbuit.

Hactenus Francauilla, & olim Brundisium, ex Petri Putignani instructione Romanæ, Græcæq. linguæ fructus vberrimos capit, siue in stylo Oratorio, siue poetico se, aut discentes exerceat.

Idem. Philippus Suenzelius, e nobili stirpe Brugis natus, Societa-

cietatis IESV sacerdos, Græci, Latiniq. sermonis scientissimus, quem plurimos annos in eadem Societate docuit, Belgicæ linguæ admirator, vertit e Græco Anastasij Sinaitæ in psalmum sextum Dauidis explanationem, suppressoq. nomine verbis natiuis dedit Rectam viam ad pietatem. Viuebat a. 1608.

Polydorus Virgilius Vrbinas, vbi adoleuit, optimis politus literis, in patria professus est, vbi lepido argumento Prouerbia publicauit. Inde in Britanniam transiuit, in qua ab Henrico rege fortunis adauctus, flamenq. Londini creatus, rerum Britannicarum luculentas conscripsit historias, insuper de Inuentoribus rerum, & alia nonnulla. *Iouius.*

Prosper Stellartius Neruius, Eremita Augustinianus, Rhetoricam, atq. poeticam Bruxellensi iuuentuti tradidit, in vtraque oratione, seu scriptione vir disertus, & elegans. *Ant. Sand. ibid.*

Q

Marius Conradus Vritanus, adolescens bonis traditus præceptoribus, & ad humaniora studia toto pectore incumbens, cum laude, omniumq. admiratione, magna ingenij sui, & morum documenta præbuit. Hinc rogatus a ciuibus in patria docuit, suumque decus Mineruæ Latinæ, Atticisq. Musis restituit: quapropter ad illum honestorũ iuuenum cateruæ, ac senum, vt ad magnum Pythagoram, accurrebant. Verum amplius discendi percupidus, Bononiam perrexit, vbi apud Romulum Amasæum triennio fuit, atq. apud alios in literis summos, non in Latina solum, Græcaque lingua, sed in omnibus disciplinis, quæ solide doctum hominem reddunt, maxime proficiens, vt præclara de eo a Robortello, Victorio, Amalthæo, Achille Statio, M. Ant. Flaminio, Paulo Manutio, & omnibus fere Italiæ claris luminibus, sunt facta iudicia. Cum literarum cognitione vitæ moderatissimæ disciplinam prudenter coniunxit. Vixit deinde Romæ cum doctissimis, sanctissimisq. viris toto pene Pauli III. Pontificatu, charus Cardd. Sadoleto, Bembo, Cortesio, Polo, Contareno, Seripando, & Sirleto: duoq. præterea fuerunt, qui grauissimis in rebus, & a se- *Amantius. Ianus Pelusius lib. 3. epigramm. Relationes.*

 cretis

cretis eo vsi sunt, Hieronymus .i. Aleander, tum Thomas Badia. Vnde factum est, vt Pontifex ipse doctrinæ Conradi fama stimulatus, sæpius cum suo, & astantium Cardinalium admiratione eum orantem audierit. Ad Tridentinum Concilium inuitatus a summæ auctoritatis Patribus, vt illius decreta Synodi venusto sermone conscriberet, proprijs negotijs præpeditus, eam prouinciam suscipere haud potuit. Salernum magno pretio adductus, vniuersæ ciuitati charissimus extitit, & ob suauissimos mores, & ob mirabilem in docendo eruditionem. Illinc a Vincentio Carafa multis precibus, & literis Neapolim vocatus, vt domi duos filios moribus, ac literis institueret, concessit: quare in arctissimam Antonij Carafæ Cardinalis, Vincentij fratris, amicitiam venit, qui, vt a Gregorio XIII. amplissimis beneficijs, & Archidiaconatu Vritano donaretur, effecit. Domum senex regressus, cum populum, collapsamq. Cleri disciplinam, quantum ad Archidiaconi officium spectabat, reformasset, affecta iam ætate a. 1575. deuotissime migrauit ad Christum. Scripsit de Copia Latini sermonis lib. 5. & de lingua Latina lib. 12. in quibus non vt præceptor Grammaticus, sed vt auctor, & classicus ex antiquioribus, est dignissimus iudicari. Epistolarum item eius libri non pauci sũt, & Rhetoricorum libros, quos inchoauerat, absoluere minime potuit.

Append. ad Suppl. chr. RAphael Maffæus Volaterranus, sacerdos omni dignus honore, varia eruditione præditus fulsit, infinitaque prope lectione, vt alter Plinius, vti ex eo opere, quod Commentariorum vrbanorum nuncupauit ad Iulium II. Pont. Max. dijudicari facile potest. Græca insuper literatura eum floruisse demonstrat Xenophontis Oeconomicum Latine conuersum.

Ribaden. Richardus Esius, Belga natione, Institutiones Grammaticæ Latinæ, Institutionesq. item Græcæ linguæ literis commendauit.

M. Guaz. Tritbem. Rogerus Sicamber, de Venray, Ord. Canonicorum regularium S. Augustini, vir diuinarum scripturarum sciẽtia exornatus, & secularibus literis perquam instructus,

vel

vel metro, vel prosa, opuscula multa chartis consignauit, quorum lectio non minus iucunda, quam vtilis est. Ex his sunt, de institutione puerili lib. 2. Dialogus de vario vsu literarum lib. 2. Dialogus de metrorum generibus lib. 2. Dialogus de Latinorum verborum accentibus lib. 2. & alia. Floruit a. 1495.

SEbastianus Beretarius Italus, humaniores literas plurimis annis professus, disertissime scripsit literas annuas Societatis annorum 1594. & 1596. *Ribaden.*

Seraphinus Oddus Vizinensis F. Minorum Conuentualium, & Baccalaureus, Dialogos de Grammatica, quã professus fuerat, impressos a. 1639. dicauit P. Magistro Angelo Vulpes a Montepiloso, Regenti in Conuentu D. Laurentij Neapol.

Serlo, Cisterciensis familiæ monachus, Rhetor item, atq. poeta, scripsit de quodam bello Stoico lib. 1. In orationem Dominicam lib. 1. de dictionibus dissyllabis lib. 1. de dictionibus æquiuocis lib. 1. & de morte Sumerledi lib. 1. clarus a. 1160. *Pitseus.*

Stephanus Guyonus Burgundus, patria Dolanus, Societatem ingressus a. 1585. Billoni, in eadem vrbe Humanitatem postmodo professus est, quemadmodum Auenione, & Anicij Rhetoricam. Orationes duas perelegantes habuit, vnam de B. V. Aniciẽsis laudibus, alteram de prisca pietate vrbis eiusdem. *Ribaden.*

Stephanus Tuccius Siculus, adolescens Societati se adiunxit, annosq. permultos in eadẽ insula humaniores literas tradidit. Vir fuit ad omne genus disciplinarũ natus, Orator, poeta, philosophus, necnon Theologus illustris. Chronicon ab condito æuo ad Christi Domini Natiuitatem contexuit, item orationes plurimas, dramata, & actiones sacras heroico versu composuit, disputationes varias, & alia id genus multa. *Idem.*

TErtullianus, presbyter Carthaginiẽsis, patre Centurione viro proconsulari, homo acris, ac vehementis ingenij, sacris, atq. secularibus scripturis doctissimus, vt ex operibus euidenter apparet, sub imperio Seueri a. 200. clarus, in patria multos annos Rhetoricam professus est. *Trithem.*

Theo-

Iouius. Suppl. chr. Trithem. Valerian. de liter. infel. lib. 2. P. Matth. in iud. pol. cap. 19.

Theodorus Gaza Thessalonicensis, in eloquentiæ, philosophiæ, ac medicinæ studijs ætatis suæ facile princeps habitus, & Georgij Trapezuntij omnino æmulus, tum suæ, tum nostræ linguæ peritissimus adeo fuit, vt de ipso dici pene potuerit, quod Apollonius Rhodius olim de Cicerone dixisse scribitur; [Ademptam ab eo Græcis eloquentiæ laudem:] nunc vero contra; [Graij sanguinis hominem ademisse Latinis:] vnde toti Italiæ docendo, scribendo, atq. traducendo gloriosus illuxit, Romæ autē in primis floruit. Libros Ciceronis de somnio Scipionis, de Senectute, & Amicitia in Græcam linguam elegantissime conuertit: sed cum eius Theophrastus de Plantis, aut Aristoteles de Animalium natura Latine redditi leguntur, nescias mireris, an dubites, vtrum incredibilem illam verborum proprietatem nostri a Græcis acceperint, an ille potius a nostris: Cum vero a Xysto IV. qui eum maximi faciebat, se totum inauratum iri speraret ob nūcupatas illi in Aristotelem lucubrationes, nec plures quam aureos quinquaginta accepisset; indignatus, quod tam parca laborū, vigiliarūq. merces sibi daretur, nummos illos proiecit in Tiberim. Itaq. huius indignitate rei exulceratus, & ob inopiam, ex Vrbe in Apuliam se contulit, vbi paucis post annis .i. 1478. senio confectus excessit, relictis compositionibus alijs, nempe Aeliano de instituendis aciebus. Dionysio Halicarnasseo de compositione orationis. Aristotelicorum problematum sectionibus 38. Alexandri Aphrodisiensis problematum lib. 2. Chrysostomi homilijs quinq. de incomprehensibili Dei natura, Latine translatis. Introductionis linguæ Græcæ lib. 4. & de mensibus Atticis.

Pitseus.

Thomas Hasiluodus, professione fuit Canonicus regularis ad normam S. Augustini in monasterio Leydensi, vbi humaniores literas, ingenuasque artes percepit, quas etiam tempore progrediente suos ibidem docuit, iunioresq. diligēter instituit. Ab illo demum onere, tamquam emeritus miles, iam ad senectutem declinans, historijs legendis, & conscribendis animum oblectauit, deq. rebus Anglicis non pauca emisit in lucem, illudq. opus præcipuum

puum fuit, quod Chronici compendiarij titulo prænotanit. Claruit a. 1321.

Victorius Simeon Tricaricensis iam Canonicatu insignitus in honoratissima senectute quiescere cernitur, qui ab ipsa iuuenta in diuturna docendi exercitatione versatus, & patriæ, & vicinis oppidis ingenia multa, soluto, atq. vincto sermone præstantia suppeditauit. Primarios auctores adeo sibi familiarissimos fecerat, vt memoriter illorum textus sæpenumero magna mirabilitate explanaret. Scripsisse fertur de Grammatica, & de Conscribendis epistolis.

Campiæ oppidum est in Salentinis Aletio distans nouem millia passuum. In eo adhuc viuit Vincētius Barius, a quo in vtraq. lingua versatissimo, necnon poeticæ, & Oratoriæ artis scientiam habente, annos plus xxx. tum patrij, tum exteri adolescentes Grammaticam, Rhetoricam, poeticāq. Latine, atq. Græce didicerunt. Cum summa doctrina vitæ puritatē cōsociare studuit sēper: hincq. euenit, vt Aletiensis Episcopus Spina prouisurus Campiensi Ecclesiæ venerabilem, & fructuosum Archipresbyterum, multis, vt dicitur, concurrentibus, electus est, quãuis inuitissimus, ipse Vincentius. Ex eo, vt muneri suo vigilanter attēderet, scholam deseruit, quæ a non minoris virtutis presbytero Vincentio Præsta suscepta est. Archipresbyteratui demum renunciauit, & voluntarie suis rebus in mendicitate aliorum subleuanda collatis, liberius nunc, & feruentius pijs operibus instat, commendatus ab omnibus.

Vincentius Coccia, Neap. non communium vir literarum, sed studijs humanitatis abundans fuit, cui iaminde a pueritia vacauit, & qua similiter iuuētutem erudijt, clarus cum reliquis a Carolo Pinto numeratis. *Pintus.*

Vincentius Littara Netinus, præclara ingenij docilitate, atque bonarum virtutum indole præditus fuit. Sub presbytero Nicolao Lepbrino Grammaticæ, mox sub Ioanne Plano Siclensi humanitati operam cum dedisset, breui se in vtramque ita promouit, vt æqualibus longe antecesserit, suisq. ciuibus mirationem facere cœperit. *Ex vita eius oper. præfixa.*

perit. Annum agens xviii. sacris initiatus, a Nicolao præceptore ludimagister substitutus, eoq. munere diligentissime functus, maximum nomen, celebremq. famam sibi parauit. Inde Saccam profectus, profiteri cœpit: vtque facilius instruerentur discipuli, Grammaticum opus ex assidua auctorum lectione colligens, dialogos admodum vtiles de Grammatica prodidit. Mox Catinam concedens, ibi scientijs alijs attendit, ac tandem philosophiæ, Theologiæ, Cæsarei, Pontificijq. iuris insignia, & lauream communi cunctorum suffragio suscepit. In patria, Panormi, Catinæ, Ennæ, Agraganti, Saccæ, alijsq. in oppidis subtiliter, venuste, atq. magna cum facundia, & fecunditate concionatus est. Dialecticam, philosophiam, atque Sphæram auditoribus admirantibus legit, & ex eius gymnasio complures eruditi iuuenes, non humanioribus tantum studijs, sed alijs etiam scientijs perornati prodierunt: quæ autem ingenio, studioq. peperit suo, hæc sunt, De literis, & accentibus libellus. Grammaticæ dialogi. Apologia, & Antidotum contra Vitum Chiappisium Grammaticum. Donati maioris rudimenta. Grammaticarum annotationum lib. 6. Grammatica speculatiua. Rhetoricæ compendium, & circa eam subtilissimæ quæstiones. Tractatus elocutionum, & formularum linguæ Latinæ. Loquendi phrases. Linguæ Latinæ promptuariū. Libellus differentiarum. de Orthographia. lepidissimæ Comœdiæ. Epigrammatum, & elegiarum lib. 2. Corradiados lib. 10. Historia vrbis Netinæ. Historia Ennensis. Commentarij in Petri Hispani summulas. in Aristotelis opus de interpretatione. In 1. & 2. Physicorum enucleationes. Interpretatio in tractatum de Cælo, & mundo. Explicationes in prædicabilia Porphyrij. & alia. Vixit vsq. ad a. D. 1602. ætatis autem suæ 52. m. 4. d. 4.

DE

DE QVARTA NOBILITATIS SPECIE.

LIBER QVINTVS.

CReator Vniuersi in medio huius latæ, longeque patentis amphitheatri, qui Mundus appellatur, Hominem, ad sui imaginem, & similitudinem factum, statuit, quo a vulgari ceterarum creatarum rerum turba, tamquam vniuersalis Dominus cognosceretur, eius pareretur imperijs, eumq. vti naturale sui simulacrum admirarentur, & colerent; est enim summa, & perfectio aliarum, quæ ab ipso factæ sunt, rerum, epitome, necnon epilogus maioris mundi, inter Intelligentias, & corpora connexio, Angelorum comes, & consors, Dei Vicarius, quin deus fere alter in terris. Taliter hic in seipso diuinæ imaginis, atq. similitudinis retinet impressionem, vt in cunctis operibus, non solum Creatori similem præse ferat, sed quasi competitor eum audeat æmulari. Si est ille potens; Alexander, & Cæsar orbem viribus, & armis debellant, ac subiugant. Si sapiens; Plato, & Aristoteles studio, atq. labore scientiarum habitum adipiscuntur. Si nusquam non est; Cadmus literas inuenit, vnde potest homo in pluribus esse locis, si non per corpus, saltem per scripta. Si est æternus; Ioannes Mogūtiacus literarum typos excogitat, quibus æternari hominum memoria potis est. Si in embryonem spiritum inspirat, & flatum; Iulius Camillus distillatoria vi anhelantem fabricat puerum. Si sermonem distinguit, & verba hominibus articulat; Albertus Magnus diuersis machinamentis caput æ-

Genes. cap. 1. & 2. Marin. fol. 19. et 20.

neum format, quod loquitur. Si spiritus Domini inter ipsa mundi primordia ferebatur super aquas; audet Tiphys rate fragili marinos fluctus irrumpere. Si verbo cælorum orbes concamerat; Archimedes industria manus vitream machinatur Sphæram, in qua miro artificio dissimiles circulorum motus visebantur. Si vim incendendi attribuit igni; Archimedes idem, & Proclus talia specula faciunt, quæ Soli opposita flammas eiaculantur. Si aerē volatilibus implet; Architas ligneam columbam tam affabre molitur, vt machinulis libratis, & impulsis, ea viuæ imitaretur volatum. Si iisdem volucribus cantum dissoluit; Leo Græcorum Imp. aureas auiculas habet cantātes. Si præbet serpentibus sibilum; Boethius æneos serpentes obtinet sibilantes. Si tonat, & fulminat; Bertholdus Teutonicus scloporum, & bombardarum vsum inducit. Si facit, vt cælum obscuretur, & pluat; Rogerus Bacchom virtute puræ magiæ naturalis ꝑducit in aere nubes, & pluuiam. In summa si de nihilo creat; Homo pingit: quādoquidem Pictura suis formis dat, vt sint, ferme de nihilo. Si ergo tanti Homo est, vt in eiusdem creatione Deus ipse Opt. Max. tantam adhibuerit diligētiam, vt perfectissimus, & absolutissimus e sua manu prodiret; præter id, quod Angelis suis mandauit de eo, vt eū custodiant in omnibus vijs: vnde Bernardus mirabūdus exclamat; [Mira dignatio, & vere magna dilectio charitatis. Summa maiestas mādauit Angelis, & Angelis suis mandauit, illis vtique sublimibus, tam beatis, tam proximis sibi cohærentibus, tam familiariter adhærentibus, & vere domesticis Dei mandauit de homine, nimirum vt custodiant eum.] Parum & hoc quoq. est, si redemptionis opus perpenditur: etenim post hæc in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est; attamen sunt eius deliciæ, ipsomet testante; Deliciæ meæ esse cū filijs hominū. Factus est Deus homo, vt hō fieret deus; est eiusdē amor, & gratia. Factus est pro nobis obediens vsq. ad mortem mortē autē Crucis, & cū sceleratis reputatus est, quid dicā? non datur vlterius. Et iusta de causa per prophetā dicit; Quid est, quod debui vltra facere, & non feci? Quamobrem

serm. 12. in Psal. 90.

Baruch. c. 3.

Prouer. c. 8.

August. ser. 9. Natiu.

Philipp. c. 2

Isai. c. 53. & c. 5.

obrem quodlibet hominum studium, & opera in alijs adiuuandis, & instruendis collocata, summum virtutis opus non iudicabitur? [Proinde quisq. tantum in anima sua thesaurum otiosum latere, ferre non debet: sed, vt bona a diuina intellectione fluunt omnia, ita eum conari oportet congruis suæ naturæ operationibus Deum imitari, eique pro viribus similis reddi. Artificem autem nõ imitamur, neq. ei similes reddimur, eum dumtaxat cognoscentes, & quid, aut quo modo operetur, considerãtes, sed, vt ille agit, agentes. Quapropter Intelligentiæ, quæ Deum cognoscunt, atque amant, illi etiam assimilari cupientes, Orbes mouẽt, præcipua ipsarum, Deique ipsius instrumenta: vnde omnes in ijs inferioribus effectus ad hominum maxime commoda cõsequuntur. Quid igitur homini aliud agendum esset, si ad tantam perfectionem perueniret, quam Deum cognitum amore prosequi, & pro sua exiguitate imitari, & hæc inferiora ad commune omnium beneficium, eorum potissimum, quæ inter ipsa nobiliora sunt, mouere? Causæ vero, & principia bonorum, teste Aristotele, diuina sunt, præcipue si in nobilius, aut perfectius Summi Opificis in terris opus, qui procul dubio Homo est, benefici simus, eique quasi dij quidam fiamus.] Cum itaq. res eo loci sit, admirationẽ nemini faciet, si quarta hæc Nobilitatis species tales, tantosq. habeat viros, non solum alta mente, ac sapientia præditos, nequenon serijs, grauissimis, plurimisque reip. negotijs, & regimine occupatos, verumetiam dignitatibus, maiestate, ac sanctitudine illustres, qui se Grammaticæ, atq. Humanitatis professioni, vel scribendo, vel docendo dediderunt, vt homines alios humanitate sua iuuarent, & ad ipsum Deum per ista dirigerent.

Episcop. Cam. sen. l. 12. c. 3 de Nobilit.

lib. 6. cap. 2. Ethic.

Sed priusquam ad philosophos transeamus, aliquid de M. Tullio Cicerone, Latinarum literarum parente augusto, & luce doctrinarum, aliquid pro nobis attingamus. In Oratore de Grammatica multa disseruit, eiusq artis exactor diligentissimus in M. filio fuit. Eloquentiæ scholam aperuit, cum propter ciuiles dissensiones in publico causas agere sibi nõ liceret: verum non omnibus, sed ali-

Alexand. l. 1. c. 23 gen. Cic. id. l. 9. ep. 19 & 18. ad Paetum. Ad Attic. l. 8. & 14. ep. 12. & 22.

Tuscul.l.1. quot præstantis ingenij adolescentibus, disciplinarumq. *Mar. Scot.* studiosis,quorum fuere præcipui,Cassius,Balbus, Dola- *Plin.lib.7. cap.30.* bella,Hirtius,Q. Volusius,Cœlius,Pansa,& Plãcus,quod *Quint.l.1.c.7.et lib. 12. cap.vlt.* ipsemet in suis epistolis affirmat,dicens; [Hirtium ego, & Dolabellam dicendi discipulos habeo;item,sicut Dionysius Syracusis expulsus Corinthi dicitur ludum aperuisse;sic ego,sublatis iudicijs,amisso regno forensi,ludũ *Suton. de clar. Rhet.* quasi habere cœpi.] Ad hoc illud insuper accedit,libros *Vatin. ad Cic. ep. 2.l. 5.fam.* aliquot a T. Lucretio per interualla insaniæ scriptos, tãquam Grammaticum,emendasse.

Quod igitur de Cicerone,idem, & amplius de Socrate,de Platone,Aristotele,alijsq.doctissimis,& sapientissimis viris deprehenditur apud auctores. Quid enim magis honestum,atq. præclarum,quam docere alios, quod optime scias? Officia virtutis, quæ a maioribus acceperis,benigniter,ac sine inuidia minoribus communicare? Isti bonis disciplinis iuuenum animos imbuendo, & sibi gloriam pepererunt immortalem, & suis dissertationibus,& documentis diuersarũ opinionũ sectas inuenerũt.

Solon,e septem sapientibus vnus,Homeri poemata,vt ordine resarcirentur,scripsit, quo essent & versuum con- *Laertius.* sequentia,& sensuum.

Pythagoras,Italicæ philosophiæ princeps,qui
Ouid.15. Metam.
Mente deos adijt,& quæ Natura negauit
Viribus humanis,oculis ea pectoris hausit,

Gell. l. 17. cap.21. claruitque Tarquinij filio,cui cognomentum Superbus fuit,regnũ Romæ obtinente,Olympiade circiter 42.Vr- *Laertius.* bis vero conditæ anno 142. primus omniũ studia æmu- *Liuius l. 1.* lantium adolescentum, scholasq. sophistarum apud nos in MagnaGræcia dicitur habuisse, discipulosq. spectatæ virtutis complures reliquisse. At Pherecydes Scyrius, eius magister,Pittaci auditor,primus fuisse scribitur,qui Prosodiam inuenit.

Epicharmus Syracusanus, Pythagoræ auditor, disci- *Cic.lib.1. Tuscul.* pulum & ipse inter alios habuit eruditum Dimolochum ciuem suum, qui Dorica dialecto 14. fabulas edidit, flo- *Suidas.* rens Olymp.78.

Laertius. Socrates Atheniensis præceptorem habuit Anaxagoram,

ram, tantumq. in philosophiæ studio valuit, vt primus eã naturalem in moralem transtulerit, & Apollinis Pythij oraculo sapientissimus omnium iudicatus fuerit. In Oratoria etiam facultate promptus fuit, & acer, primusq. cũ Aeschine discipulo eius artis campos aperuit: sed eum deinde xxx. tyranni docere prohibuerunt.

Plin. lib. 7. cap. 31. Xenophon & Apologia, et de dictis, & fact. Socrat.

Protagoras Abderites, discipulus Democriti popularis fuit. In omni philosophiæ genere hic tantum profecit, vt Pentathlos dici posset; quoniam naturalia, moralia, mathematica, liberales disciplinas, artiumq. omnium peritiam tenebat. In studijs doctrinarum cum foret insignis, Plato nomen ipsius libro illi suo inclyto de Virtute inscripsit. Primus omnem orationem quadripartita distinctione notauit, id est, in Optationem, Interrogationẽ, Responsionem, ac Iussionem. Antiquior Platone fuit, magister Isocratis Oratoris, Prodici Coi, aliorumque multorum; plusquam enim annos xL. professus est.

Gell. lib. 5. c. 3. & 10. Laertius. Philostrat. Plato dialo. de Virtute. Suidas. Suppl. chr.

Criton Athiensis, inter dialogos xvii. a se compositos, vnum scripsit de literis, alterum de Poetica.

Laertius.

Architas Tarentinus tanti progressus in mathematicis, vt ligneam, siue æream columbam fabrefecerit, quæ in aere librata viuæ volatum imitaretur, musicæ, simul & literarum fuit magister, cum putaret musicæ Grammaticã esse subiectã: immo solius musicæ appellatione (inquit Budæus) prisci humanitatem literarum significabant; in qua ingenuos homines docebant otium contemnere, animumque recreare.

Gell. lib. 4. cap. 11. Quintil. lib. 1. c. 10.

Plato inter philosophos diuinus nuncupatus, tam varius, multiplex, tantæq. eloquentiæ, vt reliqui philosophi dicerẽt, [Iouem, si Græce loqui voluisset, Platonice locuturum,] cũ literas apud Dionysium didicisset, indeq. ad Socratem iuisset, primus Grammaticæ vim speculatus est, vt ex Cratylo apparet, in quo nihil aliud, quam Grãmaticum disputatur argumentum, quippe qua ratione nomina fuissent rebus imposita, item in Sophista. In Philebo autem, & Theætheto tractauit, qua ratione deceret literarum doctrinam instítui, & in Gorgia de arte Rhetorica; præter id, quod in legibus super puerorum educatione,

Laertius.

tione,

tione,& institutione,non solum vt legislator, sed vt pædagogus etiam præcipiendo demonstrauit.

Aristoteles,Peripateticorũ princeps, qui xvii. annorũ Athenas profectus,vsq. ad xxxvii. Platonis auditorem se præbuit,vltra præceptoris initia progressus, genera, quæ primis elementis efficerentur,comprehendit, comprehensa posteritati mãdauit. Pomeridianis scholis præcipere artẽ Oratoriam cœpit,conscripsitq. de ea volumina duo,liberalium disciplinarum lib.2. Homericarum ambiguitatum lib.6. de Poetica lib.1.

Cic.1.Tusc. Gell.lib.20. cap.4. Laertius. Quintil.lib. 3.cap.1.

Aristoxenus, Aristotelis auditor, Architæ municeps, non solum in philosophia,verum in medicina, & musica etiam claruit,literarumque veterum diligentissimus tractator extitit, quippe q in omni genere disciplinarũ aliquid scripsit, simulq. Musicam in patria cum Grammatica docuit;ambæ enim antiquitus iunctæ fuerunt.

Quintil.lib. 1.cap.10. Suidas.

Diogenes Cynicus, cum quo ad Corinthum agente Magnus Alexander collocutus,vitam eius obstupescens, animumque admiratus,sæpe,cum in ipsius incideret mẽtionem,dicebat; [Nisi Alexander essem,Diogenes forsã essem,]a pyratis captus, & in Creta Xeniadi Corinthio venumdandus, ab emptore,quid artificij nosset, interrogatus; [Noui, inquit Diogenes,hominibus liberis imperare.] Tum Xeniades responsum admirans emit,ac manumisit: filiosque suos ei tradens dixit; [Accipe liberos meos,quibus imperes.]Illos in disciplinam acceptos artes liberales,ex poetis,alijsque scriptoribus optima quæque,& totius philosophiæ summam, in compendium redactam,edocuit: inde equitare, arcum tendere,fundam rotare, iaculari telum. In palæstram pædotribæ tantum illos exercere permittebat, quantum ad robur,bonamq. corporis valetudinem conduceret. Lacedæmonios imitatus etiam ad venatum illos instituit,domi ministrare parentibus,& cibo leui,& aquæ potu esse contentos. His rebus factum est, vt a discipulis, & ipsis parentibus maxime obseruaretur. Floruit anno post Romam conditam 356.

Gell.lib.2, cap.18. Laertius. Patric.de Instit.reip. lib.5.tit.6. Plutar.de for.Alex.

Theodectes Aristotelem magistrum secutus est, ingeniumq.

Quin.l.1.c.4

niumq. in Grãmaticis exercuit, adeo philosophus vterq. Grammaticæ artis, veluti inuentor, aut certe in primis auctor, a Quintiliano efficitur, vt dicat; [Aristoteles quoque, ac Theodectes verba modo, & nomina, & coniunctiones tradiderunt, videlicet, quod in verbis vim sermonis, in nominibus materiam (quia alterum est, quod loquimur, alterum de quo loquimur) in coniunctionibus autem rerum complexum esse iudicauerunt, quas cõiunctiones a plerisq. alijs dici scio.] *Suidas. Gell. lib. 13 cap. 5.*

Theophrastus Lesbius suauitate linguæ, pariter atque vitæ, summa prudentia, studioq. singulari fuit; quandoquidem Aristoteles discipulos suos omnes eloquentes fecit, Theophrastum vero eloquentissimum. Aristotele vita defuncto, ad ipsum loci, magisterijq. successorem delectum, duo millia discipulorum accesserunt. Circa 300. librorum volumina edidit, inter quæ erant de præceptis Oratorijs lib. 1. de arte Oratoria lib. 1. de artibus Oratorijs species septem. de poetica lib. 2. de historia lib. 1. Verborum collectio lib. 1. & alia. Floruit post annum conditæ vrbis 432. *Laertius. Mar. Scot. Pius II. cap. 74. Quintil. lib. 3. cap. 1. Strabo l. 13 Suidas. Suppl. chr. lib. 7.*

Hecatæus Abderites, Protagoræ discipulus, qui Criticus Grammaticus dictus est; propterea quod arte ipsa valeret, sub Alexandri successoribus claruit, eiusque scripta sunt de Poesi Homeri, & Hesiodi, & liber etymologiarum. *Stephanus. Suidas.*

Lycon Peripateticus, scholæ successor testamento relictus a Stratone Lampsaceno, qui clarus fuit Olymp. 127. annos 44. eiusdem scholæ tenuit principatum, educandis, instruendisq. pueris maxime iudicatus idoneus, quibus dicebat adiungi necessario debere pudorẽ, & laudis studium, velut equis calcaria, & frenum. Cum esset in dicendo eloquentia, & suauitate mirifica pro Lycone Glycon fuit appellatus, quod nomen dulcitudinem sonat. *Laertius. Suppl. chr. lib. 7.*

Paulatim a ceteris philosophis, præcipue Stoicis, Grãmatica res augeri, amplificariq. cœpta est, quorum inuẽtor, & princeps Zeno Cittieus super eadem multa disseruit, claruitque cum Epicuro anno fere ab ædificatione *Gell. l. 17. cap. 21. Laertius. Maiorag. Mar. Scot.*

vrbis

vrbis 470. Epicurus ipse etiam Grammaticam docuit à primo: sed lectis post Democriti libris ad philosophiam transiuit.

Ex quo intelligimus literarum studium apud Grammaticos in eo laudis, ac dignitatis loco fuisse, vt summi philosophi huius artis commendatione nominum suorum famam, atq. memoriã posteris gratã esse voluerint.

Laertius. Chrysippus, Zenonis primum, deinde successoris Cleãthis auditor, post illos eidem præfuit scholæ. Scripsit libros supra 75. philosophicos, historicos, & Grammaticos, suntq. de Etymologicis ad Dioclem lib. 7. Etymologicon item ad eundem lib. 4. de prouerbijs ad Zenodotũ lib. 2. de poematis ad Philomathem lib. 1. de sermonis vsu ad Leptinẽ. de Rhetorica ad Dioscoridem lib. 4. Vixit Olymp. 142. Hic videns asinum rure allatos ficus cõedentem, cum iussisset ancillulæ, vt ei vinum quoque ad bibendum afferret, perplacẽs sibi de eo sale, risu corruit.

Idem. Heraclides, Platonis, & Aristotelis sectator, reliquit doctrinæ suæ monumenta non pauca, quorum de numero sunt etiam Grammatica. de Homeri, & Hesiodi ætate lib. 2. de Archilocho, & Homero item duo. Solutionum Homericarum lib. 2. Figuræ lib. 1. de poetica, & poeticis lib. 1. Rhetorici l. 2. de Oratoris officio, siue Protagoras.

Idem. Simmias Thebanus dialogos tres, & viginti composuit quibuscũ annumeratur de literis vnus, alter de versibus.

Suidas. Aristocles Messanensis, Peripateticus, præter libros de philosophia decem, & de moribus nouem, Rhetorica præcepta tractauit.

Gellius lib. 2. c. 25. Girald. dialog. 6. Sueton. de ill. Gramm. Suidas. Crates Mallotes, Timocratis filius, de quo inter legatos, & Oratores supra meminimus, ob correctionem Iliadis, & Odysseæ, quam libris octo comprehendit, Homerici cognomento celebratus, primus fuit, qui Grammaticæ studium in Vrbem introduxit. Olim namq. ibi ne in vsu quidem, nedum in honore vllo erat, rudi scilicet, ac bellicosa etiamtum ciuitate, necdum magnopere liberalibus disciplinis vacante.

Constant. Laschar. Archimedes Syracusanus, præter philosophiam, geometriæ, simul & sideralis, machinalisq. scientiæ peritissimus,

mus, ingenioso, atque mechanico artificio vitream Sphæram fabricatus est, in qua mirabili arte motus circulorum dissimiles visebantur, commentarium & idem fecit in Homeri poemata.

Harpocration Argiuus Platonicus, Cæsaris familiaris, edidit commentariorum in Homerum lib. 24. & vocabulorum Platonicorum lib. 2. *Suidas.*

Lucius Plotius, natione Gallus, Romam veniens, primus ibi Rhetoricam Latine docere cœpit, ad quem magnus fiebat concursus, quod studiosissimus quisq. apud eum exercebatur. *Cic. de Orat. Sueton. de Rhetor.*

Artemidorus Cnidius in eadem vrbe Græcarum literarum præceptor fuit, ac Bruti perquam necessarius. *Plutarch.*

Aurelius Opilius ibidem philosophiam primo, deinde Rhetoricam, nouissime Grammaticam docuit. *Sueton. de ill. Gramm.*

Lucius Annæus Cornutus ex Lepti Romæ floruit sub Nerone, magister Auli Persij Flacci, & Lucani, in philosophia, de qua libros reliquit, & commentarios, annotationesq. in eiusdem discipuli Persij satyras, cuius & vitã descripsit: quamuis afferant nonnulli, non hunc philosophum, sed Grammaticum cognominem scripsisse commentaria. *Crin. & vit. Persij p̃ eũdem Cornu. Suppl. chr. lib. 8.*

Pollio Valerius Alexandrinus, cuius filius Diodorus enarrationem scripsit eorum, quæ apud decem Oratores quæruntur, alphabetica serie notauit Atticorum verborum collectanea, siue Dictionarium, & alia quædam philosophica tractauit, clarus imperante Hadriano. *Photius. Suidas.*

De Fauorino Arelatensi, apud Athenienses statua dignato, supra meminimus, qui cũ plurima philosophica, & ad historiam attinentia, literis commisisset, de rebus item Grammaticis lib. 24. elucubrauit. *M. Guar.*

Philosophus erat Sulpicius Apollinaris, & artem Grãmaticam profitebatur, vt in Aelio Pertinace Imp. lib. 3. diximus, volumenque composuit de Cæsellij Vindicis erroribus in commentarijs antiquarum lectionum. *Gellius lib. 2. cap. 16.*

Syrianus Alexandrinus Platonicus, qui sub imperio Antonini Pij claruit, Atheniẽsi scholæ præfuit, Proclumque Lycium, qui plura in Grammatica, & philosophia *Suidas. Volaterr.*

scripsit, discipulum, atque successorem habuit, in totum Homerum commentarios confecit, & lib. 7. in Platonis rempublicam.

Cæl. Rhod. l. 18. c. 26. Eunapius in Porphyrio. Suidas. Longinus Cassius, Porphyrij Tyrij doctor, ceteris omnibus suæ ætatis longe præcellens, Bibliotheca spirans esse videbatur, viuumque Musæum sub Aureliano Imp. Huic de veteribus ea iudicandi potestas erat permissa, vt siquis vetustum auctorem aliqua in parte reprehendisset, non prius rata, atq. firma talis habebatur opinio, quam illud Longini confirmasset iudicium. Eius compositiones sunt, De oratione cōtra Phidiam. dubitationes Homericæ. Vtrum philosophus fuerit Homerus. Problemata Homeri, & solutiones lib. 2. Quænam contra historiarum fidem, tamquam historica, enarrent Grammatici. de vocabulis apud Homerum multa significantibus lib. 4. Atticorum vocabulorū editiones ordine alphabetico, l. 2. Vocabula Antimachi, & Heracleonis, atq. alia multa.

Euseb. hist. Ecc. l. 10. c. 9. Nicephor. l. 8. cap. 35. Meropius Tyrius Indiam, cuius primaria ciuitas Saba est, cognoscere, & prospicere volens, priscos philosophos Platonem, Democritum, Empedoclem, aliosq. imitatus, qui visendorum locorum studio vsi sunt nauigatione longinqua, secum adolescentes duos assumpsit, genere sibi coniunctos, quos liberalibus instituebat disciplinis. Horum iunior Aedesius vocabatur, alter autem Frumētius, vt supra inter sanctæ memoriæ viros recensetur, & longius.

Nonius Marcellus, Peripateticæ sectæ philosophus, compendiosæ doctrinæ ad filium de Proprietate sermonum tractatus varios edidit.

Epit. Conr. Suidas. Themistius Euphradas, Peripateticus & ipse tempore Iuliani Apostatæ, a quo etiam Prætor vrbis Constantinop. creatus est, quiq. Valentē Imp. in Orthodoxos quotidie sæuientem, auctoritate sua, & epistolis reddidit mitiorē, præter paraphrasim in Aristotelis physica, & alia, scripsit de epistolico charactere.

Mar. Scot. Paul. Diaconus l. 18. Sup. chr. l. 9 Priscianus, patria Cæsariensis, Græco, atq. Latino peritus eloquio, Chosroæ Persarum regi charissimus ob egregium volumen de naturalibus quæstionibus illi dicatum,

oatum, in Grammatica facultate talia scriptis explica- uit, vt Grammaticorum Princeps a multis habitus sit, & habeatur, cuius super ea re lib. 18. a Ioanne de Aingre, etiam philosopho, commentarijs elucidati sunt. Iustiniani Magni Imp. & successorum Iustini Minoris, Tiberij II. & Mauricij ætate Athenis floruit atq. Constantinopoli. *Trith. de scrip. Eccl. Valla in præfat. l. 2.*

Nanno philosophus doctissimus, qui aduocatus in palatio regis Caroli Crassi fuit, postea monasterium ingressus, literas humanitatis in eo docuit, eiusq. inter ceteros illustris discipulus fuit S. Rathbodus Episcopus Traiectensis XIV. *Trith. ibid.*

Medici.

Andreas Semperius Alcodianus, Valentiæ, quamuis Medicus esset, dicendi arte potissimum valuit, & nomen consecutus est. Vnum hunc, cum doceret, Academia intuebatur Valentina, huius aspectu recreabatur, huius industria, diligentiaq. florebat eloquentia. Mox fama excitati Sardi publico stipendio ipsum ad eloquentiam profitendam vocarunt: qua in insula Grammaticas præceptiones descripsit ex Iulij Scaligeri libris de lingua Latina pro adolescentulis erudiendis. Inde postliminio in patriam reuersus, Rhetoricam, atque de concionandi ratione literis mandauit, scripsitq. præterea in tabulas Rhetoricæ Cassandri, & in Cic. de Oratore. *Bibliot. Hispana to. 3. classe 5.*

Bassiani Landi Placentini, rei medicæ professoris clari in Patauino gymnasio, inter illa, quæ ad artem pertinent medicinalem, habetur liber, cui titulus est, Epiphyllides, & annotationes in Terentium. *Epit. Conr.*

Blasius Picus Fonticulanus ex Aquila, in arte medendi excellentissimus, Grammaticā speculatiuam Alfonso Picolomineo, Amalphis Duci, & Comiti Celanensium dedicauit. *Massonius.*

Cornelius Celsus nullum disciplinæ genus intactum reliquit, ex quibus octo tantum de medicina libri iam omnium teruntur manibus, ceteris non extantibus, & de re militari, & de Rhetorica, multo quam ab alijs *Quintil. l. 2. c. 15. & l. 12. c. vlt.*

antea diligentius per eum explicata.

Pitseus.

DAuid Tolleius, ingenio vir cultissimo, & in bonis artibus bene exercitatus, ad medendi scientiam Latini sermonis elegantiam adiunxit, Græcarumq. literarum peritiam, quo in genere non pauca, nec illa quidem indocta, dedit in publicum. Nam quasi ex omnium Grammaticorum floribus regiam Grammaticam desibauit libro vnico. Institutiones linguæ Græcæ lib. 1. Progymnasmata Grammaticæ Græcæ lib. 1. Themata Homeri lib. 1. & alia similia. Clarus sub Henrico VIII. anno 1550.

Appēd. Palmæ ad Genebrard. F. Leand. Girald. dialog. prior. P. Matth. in iud. pol. cap. 19. Volaterr.

GRegorius Tifernas, medicinæ quamuis operam impendisset, politioribus tamen studijs magis innotuit, quippe qui Latinæ linguæ satis doctus, Græcæ vero peritissimus, in qua Emmanuelem Chrysoloram habuerat præceptorem, Asiam, Africamq. Strabonis Latinitate donauit. Summo labore, pariq. emolumento Græcas literas professus est, in quibus nomine non admodum inferiorem reliquit municipem Lælium, qui Philonem Iudæum Latine legendum exhibuit. In Galliam deinde profectus, Gulielmum Budæum cum alijs easdem edocuit, habuitque cathedræ successorem Hieronymum Spartanum.

Girald. dialog. prior. Iouius.

Guido Postumus Pisaurensis, philosophiæ, artisq. medicinæ studia amplexatus, nihilo plusquam in poetica profecit: fuit enim lepido, comi, argutoque ingenio, cum elegias, varijsq. numeris carmina factitaret. Propter hoc iuuenis adhuc in aula Leonis X. conspicuus apparuit, & ab eo sæpe benigna manu donatus est. Domi Postumum hunc aliquando magistrum habuit Alexander Rangonus. Iuuenta florente decessit Capranici, quo, medicis cōsulētibus, pro recuperāda valetudine deuectus fuerat.

Lambinus.

Gulielmus Capella Gallus Ciceronianis operibus emēdandis operam quamplurimam nauauit.

Sander. de script. Flād. lib. 2.

HEnricus Smetius Leydēsis, literarum studijs admotus, in vtraque lingua processit, & anno xv. ætatis Phocyllidem, atq. Pythagoram Latinæ tradidit consuetudini. Fuit in Idelbergensi Academia professor. Super

hæc

hæc poematum lib. 9. in lucem protulit, Thesaurumque poeticum, ad generalem syllabarum quantitatem percipiendam versificantibus valde necessarium, ex veterum poetarum auctoritate congregatum.

IAcobus Fella Anxanensis Rauisij Textoris epithetorum volumen locupletasse non parum, perspicuum est, & simul cum eo Petri Galesini Dictionarium a. 1627.

IoannesBaptista Giraldus, Cynthius, philosophicis, medicinalibusque studijs decoratus, Ferrariæ in locum Cœlij Calcagnini substitutus est ad humaniores literas publice profitendas, vt inter eos, qui a secretis fuerunt retulimus.

IoannesBaptista Pigna, quamuis in philosophia, & arte medica sese studiosum probauisset, studia tamẽ humanitatis nunquam deseruit, multaque, tum carmine, tum prosa, vel Latine, vel Etrusce composuit. Ex qua re factum est. vt prudentissimus Princeps Ferrariensis Hercules, Iacobus Trottus trib. pleb. & patriæ pater, Antoniusque Musa Archiatrus, literarij gymnasij moderator, atq. Præfectus, eum in professorum albo ascribi voluere, vt extraordinarius Humanitatis lectionem Græce, Latineque profiteretur. *Girald. dia leg. poster.*

Ioannes Morisotus Dolanus in catalogo colloquijs suis adiecto, & edito, affirmat se quoque scripsisse de vera literarum, & accentuũ origine lib. 2. de octo partibus orationis lib. 1. de poetica lib. 3. quo iudicio legendus sit Virgilius l. 1. Ciceronis paradoxa recognouisse, & Græce vertisse, additis annotationibus, quibus, & recognitionis ratio exponitur, & loci aliquot difficiles explicantur. Floruit a. 1550. *Epit. Conr.*

MArtinus Rolandus Frisingensis, medicinæ doctor, atque professor in schola Laugingana, cum de ipsa professione ingenio, studioq. suo nonnulla peperisset, i;s superadiecit De lingua Græca, eiusq. dialectis lib. 5. de emendata linguæ Græcæ structura lib. 2. Synonyma, seu copiã Græcorum verborum omnium absolutissimã. Græcarum locutionum, & phrasium elegantias, ac formulas Latinogræcas. *Eadem.*

Mi-

MichaelHieronymus Ledesma medicam facultatem ex Galeni scriptis cum Græcis literis coniunctam, profligata Arabum barbarie, in Valentina Academia publice multos annos professus est, linguam quoque docens Latinam, Cum optime nosset nō solum nostra, sed omnia quoq. Græciæ monumenta, vulgauit Grammaticæ Græcæ institutiones cum duobus alijs Græcis opusculis.

Bibliot. Hispan. to. 3. classe 5. Esculan. l. 5. cap. 23.

PAulus Magnolus Brixianus, magna homo doctrina, diligentia quoque admirabili, amplius quam quatuor millia vocabulorum Græciensi lexico adiunxit, simul & Cic. libros de Officijs, præter aliquot alios auctores, cum antiquis exemplaribus contulit, atq. emendauit.

Id. in epist. ad Grā n. Clenardi. Manut. in cōm. ad Attic. l. 1 ep 14

THomas Linacer Britannus in Italiam ad Græcas literas perdiscendas cum descendisset, Florétiæ Demetrium Chalcondylem, Angelumq. Politianum audiuit. Ea in ipso morum fulgebat suauitas, atq. modestia, vt a magno Laurentio suis liberis familiari studiorum consuetudine, ætate licet maior, socius adhiberetur. In patriam regressus, multis variæ doctrinæ monumentis adauctus, Arcturo, Henrici VII. regis filio (cui dicatam Procli Sphæram legimus) constitutus est præceptor, Thomamque illum Morum, pietate, doctrina, & auctoritate clarum, etiam Græcis imbuit literis. In arte medica cum esset æque doctus, & fortunatus, ab eo munere, uti quæstuoso potius, quam ad perennem gloriam comparandā nobili, ad antiqua optimarum literarum studia refugit. Quapropter, multis Galeni operibus Latine traductis, dedit item rudimenta Grammaticæ ad Principem Mariam lib. 1. deque Latini sermonis emendata structura lib. 6. omnium in hoc genere præstantissimos. Claruit anno 1520.

Epit. Conr. Garzon. in Plat. Vniu. discur. 48. Iouius. Pitseus. Suppl. chr. Tiraquell. cap. 31.

VIctor Giselinus Parisijs in scientia medicandi sese occupauit. Eius tamen animus ad humaniora studia cum libenter inclinaret, per succisiuas horas lectioni veterum scriptorum se tradidit, confecitq. commentaria in Aurelium Prudentium, notas, & Chronologias in Seueri Sulpicij opera. Adagiorum epitomen ex Iunio Gétio, & alijs, & emendationes in Ausonium.

Sander. de clar. Brug.

At vbi memoria exciderat is, qui in medicinæ supremum locum ascendit, Galenum dico Pergamenum? Hic sub Impp. Marco Aurelio, Commodo, & Pertinace, atq. etiam ante eos, Romæ celebratissima floruit fama, neque tantum in re medica, & philosophica multa composuit, verum in facultate quoq. Grammatica, & Oratoria, & Dictionarium in omnia Hippocratis opera ordine literarum. *Suidas.*

Iurisconsulti.

ALexander ab Alexandro Neap. qui in Grammatica Iunianum Maium, in humanitate Franciscum Philelphum, habuit præceptores, ætate Pontani, & Sannazarij claruit. Fuit professione iurisconsultus, in qua eousq. progressus est, vt & in agro Neap. & Romæ causarum patrocinium diu exercuerit. Verum, vbi in iudicijs gratia, & corruptionibus omnia transigi videret, patronisq. contra potentiorum vim nihil amplius esse præsidij, relicto foro, & causarum actionibus, ad mitiorum studiorum otia se contulit. In his versatus, opulentissimi antiquitatis ærarium, ac vir plane in eruditione extra omnem, vt aiunt, aleam collocatus iudicatus est ex Genialibus suis, vbi vere Genialis Genialem Veris imaginẽ, congestis in vnum eruditionis variæ, reconditæque floribus, retulit. *Agnel. Rog. Capacius in elog. Pontanus in dial.*

AloysijAntonij Sanctorelli Neapol. de perscribendis epistolis liber, in ea materia non aspernandus, a. 1590. sub clypeo, & auctoritate IoannisBaptistæ Loffredi, Mõtisfortis Marchionis, in publicum datus est.

Andreæ Alciato Mediolanensi legum peritia excellentissimo, quod eius opera loquuntur, politior literatura non defuit, cum Emblematum volumen huius rei studiosis exhibuit, & non paucos in Ciceronianis operibus locos emendauit. *Lambinus.*

Andream Ciaffum in vulgus produxisse tractatum de Gerundijs, notum est. *Epit. Conr.*

Ab Arnoldo Battio Brugensi I. C. atque Franconatium *Sanderus.*

tium Scabino, quædam in C. Iulij Cæsaris commentarios conscripta sunt.

Ausonius in profess. DYnamius Burdigalensis, cum esset in patria causidicus, illinc digressus Ilerdam, citerioris Hispaniæ oppidum, ibi Rhetoricam professus est.

Epit. Conr. FRanciscus Rammetius Textor, præter ea, quæ in iuribus Digestorum meditatus est, enarrationes item fecit in orationes Ciceronis pro M. Marcello, & pro rege Deiotaro.

Lambin. Franciscus Duarenus, Bernardinus Brissonius, Franciscus Hotomanus, Ioannes Passeratius, Petrus Daniel Aurelianus, omnes Galli, in eiusdem Cic. opera ingeniorū aciem intendentes, pleraque scitu dignissima composuerunt; quorum inhærere vestigijs Iacobus Reuardus Germanus, & Ioannes Scriniger Scotus.

Epit. Conr. GEorgius Leombergerus Ratisponensis ad omnia Virgilij opera locorum aliquot interpretationem adhibuit, promittens ibi etiam se idem in Ouidio præstiturum.

Spelta. HEnricus Farnesius Eburo, ingenij acumine, admirabilique doctrina suum natale solum ornauit: licet iuris esset consultus illustris, illustrior tamen in publico regioq. Ticinensi gymnasio existimatus est eloquētiam profitendo. Nam viua non solum voce in eadem Academia, magna discentium, & auditorum frequentia Archiuum eruditionis, ac fons eloquentiæ agnitus est, verum etiam apud alienigenas multis innotuit lucubrationibus, vt præcipue patet ex libris duobus; vno de Verborum splendore, & delectu ad vbertatem, copiamque dicēdi, altero de Interpretatione verborum, vere dignis, qui a magistris non modo legantur, sed in scholis quoq. discantur. Item ex alijs, scilicet de simulacro reip. siue de imaginibus politicæ, atq. Oeconomicæ virtutis. de Perfecto Principe ad Clementem VIII. Pont. Max. Apophthegmatibus Petri Card. Aldobrandini, & alijs.

Tutilius. Herennius Modestinus, qui libros Responsionum xix. conscripsit, Pandectarum xii. Regularum vi. & in varias eiusdem iuris ciuilis materias alios xxxii. Alexandri

Imp.

Imp.ætate clarus, cui charus, & consiliarius extitit, oble-ctatus literarum dulcedine, carmina composuit, quorum habentur in Virgilij Georgica, & Aeneida singulorum librorum periochæ.

IAcobus Cuiacius Tolosanus, iurisconsultorum omniũ posterioris ætatis sine cõtrouersia princeps, & interpres, cum multa in eodem iure annotasset, & correxisset, hisce commentarijs libros duos Obseruationum addidit, quibus loca quamplurima scriptorum veterum emendantur, & explicantur. *Epit. Conr. Lambin.*

Iacobus Omphalius Andernacensis, natione Germanus, commentarios confecit in tres Cic. orationes .i. pro A.Cæcina, pro l.Manilia, & in L.Pisonem; item de elocutionis imitatione, & apparatu lib. 1. Claruit a. 1550. *Epit. Conr.*

Ioannes Capnion, alias Reuchlinus Sueuus, legum imperialium Doctor, Hebraicæ, Græcæ, Latinæq. linguæ optimus interpres, multorum voluminum auctor fuit, inter quæ adsunt, De præexercitamentis Rhetoricæ lib. 1. de diuersitate quatuor idiomatum Græciensis linguæ lib. 1. & Dictionarium Latinum ordine abecedario. Fuit etiam Ioannis Trithemij Abbatis præceptor in literis Græcis, & floruit a. 1495. P. *Matth. in iud. pol. cap. 19. Trithem.*

Ioannes Droseus Samarianus Grammaticæ quadrilinguis partitiones in gratiam puerorũ Latine Græce, Hebraice, & Gallice scriptis expressit, methodumque Iustinianeam, vbi totum ius explicat Grammatice, dialectice, Rhetorice, quæ Parisijs excusa est a. 1545. *Eadẽ epit.*

IoanneFrancisco Falcone ad officium Auditoris, & Vicarij Generalis vsus est D.Vincentius Capycius, Episcopus Gallipolitanus. Apud hunc, & quoniam honorifice munus tale sustinebat, & quia, cum Neapoli studio vtriusq. iuris vacaret, Carolum Capycium nepotem instituerat, locum honestissimum tenuit. Post annos aliquot missus in eandem vrbem ad quædam negotia conficienda, & inter hæc mortuo Episcopo, a Pomponio Saluo rogatus, vt eius nepotem, qui deinde fuit Marchio oppidi S.Angeli in Scalis, edoceret, conditionem valde bonã non respuit. Edita sunt eius carmina, quibus Mar-

chionatus dignitatem discipulo gratulatur. Deniq. Pomarici ad vitæ finem redactus est a. 1626.

Pitseus. Ioannes Marshallus, vtriusq. iuris Baccalaureus, artiūque liberalium magister, ob virtutem, morumq. seueritatem in schola Vuiccamica Vvintonicæ, in qua politiores apprehenderat literas, docere cœpit. Verum, vbi ad Anglicanum regnum peruenit Elisabetha, hæresimque introduxit, illo docendi munere, & patria charissima ob catholicam Fidem derelictis, in Belgium cum Thoma Hido, eiusdem scholæ supremo moderatore, confugit, & Louanij studuit, florens c.a. 1590.

Iosephus Castalionus varias lectiones composuit, & opuscula tria, scilicet, de antiquis puerorum prænominibus, commentarium de Virgiliani nominis recta ratione scribendi, commentarium, ac disputationem aduersus feminarum prænominum assertores, Card. Petro Aldobrandino nuncupata.

Iosephus la Guardia Canonicus Milonicēsis, postq̄ diu Grāmatici officiū fecit, Neapolim accedēs, apud Gratianum Odorisium idem prosecutus est illius liberos instituendo, cum interea in studia legum incumberet. Post omnia in Doctoratus gradum collocatus, domum suam reuertit, vbi rogatoribus amicis, & ciuibus denegare pristinam exercitationem nō potuit: itaq. priuatim nonnullos discipulos habuit, & adhuc habere credo.

cap. 3. de origine iuris. Gellius lib. 13. c. 10. LAbeo Antistius, vt libro superiore dictum est, peritissimus rei Grammaticæ fuit, libriq. post mortem eius editi sunt, qui Posteriores inscribuntur, quorum 38. 39. & 40. pleni sunt id genus rerum, ad enarrandam, & illustrandam linguam Latinam conducentium.

Leonardus Germanus sacerdos, & iuris Canonici Doctor ex Megara, Syracusanæ diœcesis oppido, rerum Grammaticarum se studiosissimum, & professorem patefecit, cum Germanam praxim in difficiliores, obscurioresq. auctorum locos typicis notis commisit vna cum regulis, & formis epistolarum, & metricæ artis.

MArinus Siluagius, ab anno fere 1600. a quo, fortuna iactatus propter Archipresbyteratus contentionem

tionem cum Altobello Donato,multa perpessus est, professione literarum,quæ in aduersis perfugium sunt,Neapoli pluribus annis apud primarios equites, & in patria tandem,tum sibi,tum pueris commissis prodesse vsq. ad hunc annum non recusauit. A Latino carmine non abhorruit:sed in dodecasyllabo Etrusco,ingenio obsecundans,satyras variæ materiæ composuit, quarum vna cõtra competitoris Donati fratrem,& carceris,& exilij pœnis illum vexauit;tales enim fructus,immo acerbiores,libertas dicendi,vel ipsam veritatem,parere solet.

Metrodorus Græcus, etsi legum foret peritus,mirum tamen in professione Rhetoricæ artis apud Chalcedonas consecutus est nomen tempore Ptolemæi Soteris. *Suppl. chr. lib.7.*

NIcolaus Erythræus Venetus, quantum pro cultu Latinæ linguæ laborauerit,& obseruauerit,prosa, & carmine, Index in Virgilium aperte monstrat. Restituit nãq. eius opera in pristinam lectionem, adiectis vbique per margines scholijs,quæ ad prosodiam,figuras,locosq. Rhetoricos cognoscendos, & illustranda pleraque obscura pertinent,& cetera generis eiusdem, & initio de carminum Virgilianorum ratione libello præfixo, & vere legendo. Eundem locupletissimorum indicum laborem in vniuersos, cum Græcæ, tum Latinæ linguæ optimos quosque auctores etiam suscepisse fatetur in epistola ad Franciscum Contarenum ibidem. Sparsim commemorat, & pollicetur in Indice librum de perfecti poetæ institutione, librum de Equis.de Latina lingua commẽtarios.Stoicum,siue de origine linguæ vernaculæ.Mithridatem,siue de vocabulis omnium gentium. de dignitatum,titulorumq. nominibus.de cognominum ratione, de vocibus animalium. de fructuum nominibus Græcis, Latinis,vernaculis,& alia multa.Clarus a.1540. *Epit.Conr.*

OBertus Gifanius, præterquam quod varia in varias iuris materias commentatus est, Lucretij libros post Dionysium Lambinum ope veterum codicum emẽdauit, Idem Homeri omnia,quæ quidem extant,opera Græcolatina quamemaculatissime publicauit cum scholijs suis,& nouis indicibus. *Ibidem. P. Manut. in scholijs vitæ Attic: per Cornel. Nepot.*

Bad. epit. PEtrusGregorius Tolosanus, in noua Academia Lotharingica publicus legum professor, inter xL. libros artis mirabilis Syntaxeon, libro xvi. Grammaticam tractauit.

Lambinus. Petrus Pithæus Gallus, ad eruenda vetustatis monumẽta natus, & florens c.a. 1580. Aduersariorum subsceiuorum lib. 2. in vulgus emisit, in quibus antiquorum scriptorum loci quamplurimi, aut explicantnr, aut corriguntur.

Pintus. Pompeius Riccardus Maranolanus, D. Annæ, quam vocant Lombardorum, vigilantissimus æditiuus, vir ingenio, & prudentia acutissimus, Thomæ Anelli de Leone, patricij Neap. liberorum instructor fuit, Carolique Pinti maxime amicus a. 1603. vtpote cui dicauit Gymnasiarcharum Solonem ad ludimagistros.

Valla in proœm. l. 6. SEruius ille Sulpicius, cuius quanta in iure ciuili fuerit auctoritas, plurimorum monumenta testantur, non existimauit turpe sibi ad famam fore, vt librum de notis Scæuolæ conscriberet, non modo antistitis in ea facultate, atque omnium principis, verum etiam præceptoris sui.

Poetæ.

Ang. Rocc. Cic. 1. Tusc. Crinit. de poet. Lat. Eus. in chr. Gell. lib. 17. cap 21. Girald. dialog. 8. Scaliger. l. 1. cap. 2. & 30. Poet. Sueton. de ill. Grãmat.

LVcius Liuius Andronicus, Latinorum poetarum antiquissimus, quippe qui primus omnium tragœdiam, & comœdiam cum inuenisset, eas Romæ docere cœpit post Sophoclis, & Euripidis mortẽ annis plus fere 150. post Menandrum annis circiter 52. ab V. C. 510. plus, minus; anno ante natum Ennium, ante Christum vero 231. in honorem Iunonis deæ versus fecit tantæ excellentiæ, atq. religionis, vt ijs P.R. vteretur celebratis per Vrbem a ternouenis virginibus, data, vt aiunt, reste per manus ad expianda prodigia. Hic vtraque lingua domi, forisq. docuisse adnotum est (siquidem vetustissimi doctorum, & poetæ, & Oratores semigræci erant) & propter ingenij meritum adeo amatus a Liuio Salinatore, cuius & liberos erudiebat, vt ab eo, cum prius esset seruus, libertate, atq. familia donatus sit.

Plau-

Plautus, poeta comicus, suprema Latini sermonis proprietate sic prӕditus, vt Musӕ, si Latine loqui vellent, nõ alio quam Plautino sermone vsuras asseruerit M. Varro, cum pecunia omni, quam in operis artificum scenicorũ peperat, in mercationibus perdita, inops Romam reuertisset, ob quӕrendum victum se in pistrinum literarium docendis pueris tradidit, vbi succisiuis horis earum, quӕ in manibus habentur, fabularum nonnullas composuit. Inferatur hӕc opinio eiusdem Varronis, & aliorum venia, qui eum ad circumagendas trusatiles molas operam pistori locasse apud Gellium referunt. Durum enim est credere, poetam ad tam laboriosum, & sordidum opus animum, & corpus inclinasse; adeo manus calamo assueta quodlibet seruile instrumentum prorsus fastidit, & abhorret. *Crinitus. Gellius lib. 3. cap. 3.*

Q. Ennius natus in Magna Grӕcia Rudijs, cuius vrbis cadauer non procul a Brundisio iacet, Epicus poeta, ingenio maximus, & doctrina multiplici, trium linguarum peritiã callens, Grӕcӕ .i. Oscӕ, atq. Latinӕ, vt propterea dicere soleret, se tria corda habere, a Catone Quӕstore Romam translatus, Romӕ item, & foris Grӕcam, Latinãque linguam docuit. Secutus ad bellum Aetolicum Q. Fuluium Nobiliorem, cuius filium erudiuit, victoriam magnificam illinc reportatam insigni laude celebrauit. M. quoque Porcium Catonem iam senem, atq. Prӕtoré, qui Sardiniam subegit, ibidem Grӕcis literis instituit. *Crin. ibid. Gellius lib. 17. c. 18. Plin. de uir. ill in Catone, et Q. Ful. Sueton. vbi supra. Volaterr.*

P. Virgilius Maro Mantuanus, prӕter id, quod in operibus suis plerisque in locis, vt cum de *Aorno, Oestro, lugentibus campis, Italia, Hesperia, Hippomane, Casmilla*, & alijs, tamquam Grammaticus loquitur, vt hoc etiam officio venustatem suo carmini astruere non negligeret, artem ipsam, cultioresque literas domi professus est. Nã cum diligeret Cebetem, & Alexandrum, quem 2. Bucolicorum Ecloga Alexim appellat, donatum sibi a Pollione Asinio, vtrumq. non ineruditum dimisit, Alexandrum scilicet Grammaticum, Cebetem vero, & poetam. *Crinitus. Donatus. Erythrӕus in Indice, in Oestro.*

L. Varius, Plotiusque Tucca, Virgilij, & Horatij contubernales, ex Augusti Cӕsaris mandato Aeneidis opus, quod *Crinit. & Donat. l. c. Gir. dial. 3.*

quod poeta, velut imperfectum, testamēto cremari iusserat, ne Troianorum, Italorum, ipsiusque Augusti, aliorumq. illustrium Romanorum gesta gloriosa, æternæque laudes perirent cum Latinis Musis, & Idea Poesis, ea lege emendandum susceperunt, vt ne quid adderent, quod ab auctore non esset editum, & versus imperfectos, qui aderant, item relinquerent. Id cum fecissent, absolutissimorum Criticorum partes impleuisse quis non affirmauerit?

Bellarm. *Blondus in Romand.* *Iouius.* *Pocciant.* *Trith. ibid.*

Franciscus Petrarcha Florentinus, Archidiaconus Parmensis, & Canonicus Patauinus, Rhetor, philosophus, & poeta clarissimus, primus inter omnes magno ingenio, maioriq. diligentia humaniores literas, post lōga silentia pene demortuas, reuocauit ad superos, & scribendo, & docendo. In humaniori ergo literatura, præcipue autem in Oratoria, & poetica facultate discipulos præ ceteris habuit Ioannem Boccacium, Ioannemque Rauennatem, a quo postmodum per alios discentes eruditione Italia repleta est, vt supra retulit Academia II.

Epit. Conr.

Monachus Lombardus, poeta laureatus, commentaria condidit in Grammaticam Alexandri de Villadei.

Bellarm. & Trith. ibi.

Sed nec ab istis segregare debemus C. Cœlium Sedulium, presbyterum Scotum, qui florens a. 430. sub imperio Valentiniani III. & Theodosij iunioris, præter ea, quæ soluta, & vincta oratione composuit ad Ecclesiam pertinentia, scripsit etiam in Donati editionem lib. 1. & alterum in Prisciani volumen.

Historici.

Photius. *Possev. sect. 2. cap. 13.* *Suidas.*

Dionysius Halicarnasseus, temporibus Augusti clarus, cū Latine optime sciret, propterea quod præceptorem habuit M. Terentium Varronem, moderato dicendi genere, & Attica puritate antiquitates Romanorū ab ipsius vrbis origine tāta diligentia cōscripsit, vt Græcos omnes, Latinosq. superasse videatur. Nam quæ Latini, quasi peruulgata neglexerunt, sacrificia, ludos, triumphos, magistratuum insignia, vniuersam Romanorum in guber-

gubernanda rep. disciplinam, censum, auspicia, comitia, totiusque populi difficilem in classes, ac tribus partitionem, Senatus auctoritatem, iussa plebis, magistratuum imperia, populi potestatem, vnus omnium exquisite tradidisse videtur. Scripsit item de charactere Oratorum antiquorum, de compositione orationis, atque elocutione, vt fiant epithalamia, epitaphia, panegyres, & alia.

C. Plinius Secundus, qui scripsit de vita Pomponij Secundi lib. 2. Bellorum Germaniæ lib. 20. A fine Aufidij Bassi lib. 31. de iaculatione equestri lib. 1. Naturalis historiæ lib. 37. opus plane diffusum, eruditum, nec minus varium, quam ipsa Natura. Electorum cõmentarios 160. Dubij sermonis lib. 8. dedit quoque Studiosorum tres, in sex volumina propter amplitudinẽ diuisos, quibus Oratorem, vt Quintilianus, ab incunabulis instituit, & perficit, eosq. significare videtur in præfatione ad Titum, dicens; [Nam de Grammaticis semper expectaui parturiri aduersus libellos, quos de Grammatica edidi.] *Ballarin. l. 3. in famil. Plinior. Gellius lib. 9 cap. 16. Plin. Nepos l. 3. ep. 5. ad Macrum.*

Putarchus, Traiani magister, multiiuga doctrina mirabilis, atque fecundus, cuius multa philosophica, & historica, studiosorum teruntur manibus, opus item dedit, De proprietate linguæ Græcæ, siue de dialectis apud Homerum.

Charon Naucratita de Aegypti sacerdotibus, & regibus quotquot ab initio in omni gente fuerunt, historijs prodidit, & cum his etiam lib. 10. de vocabulis rerum. *Textor in Offic.*

Leo Alabandæus scriptor historiæ de Caribus lib. 4. de Lycijs lib. 2. de bello Phocensium, & Bœotiorum, literarum quoque monumentis Rhetoricam commisit. *Idem ibid.*

LeoBaptista Albertus Florentinus, architectandi arte suo tempore Opifex nobilis, breuem, accuratamque in Cic. libros de Officijs interpretationem a se factam Laurentio Mediceo nuncupauit.

Vbertus Folieta illustrium Ligurũ elogia, & alia historica cum elaborasset, addidit de linguæ Latinæ vsu, præstantiaq. lib. 3. & de ratione scribendæ historiæ.

Gabrielis Barrij Frãcicani cõfectos libros de antiqtate, & situ Calabriæ, triaq. volumina eruditionis nõ vulgaris pro

pro lingua Latina quis cultor literarum ignorat?

Theologi.

Bibliot. Cõstantinop. THeodorus Prodromus, qui ob humilitatem Pauper vocatus est, cum operibus philosophicis, & Ecclesiasticis, quæ metro, & prosa oratione meditatus est, libros, siue sectiones de orthographia coniunxit.

F. Xyst. l. 4. Panuin. in chron. Eccl. Trith. de script. Eccl. Petrus de Riga, Ecclesiæ Rhemensis Clericus, inter omnes sui temporis doctores doctissimus, vincto, & soluto sermone præcellens, vtroq. stylo non pauca condidit, præsertim omnes historicos diuinæ Scripturæ libros, partim elegis, partim hexametris, iuxta literalem, & allegoricum sensum breuiter exposuit, & Grammaticam item lib. 1. tractauit. Clarus a. 1162.

Id. Trith. l. c. Suppl. chr. lib. 12. Papias, Insuber natione, in sacris, atque profanis literis supra coæuos omnes versatus a. 1200. de Latina, Græcaq. lingua egregie peritus, inter inter cetera scripsit de ordine dicendi lib. 1. & de linguæ Latiæ vocabulis lib. 1.

Pitseus. Alexander Necam sub Henrico III. rege a. 1227. ingenio felici, iudicio solido, eloquio fluenti, increbili industria, vita innocenti, mira affabilitate, in scriptis elegans, in colloquijs facetus, lepide acutus, grauis, simul & iucundus, Anglis, Gallis, Italis Miraculum ingenij dictus, cum plurima in sacram Scripturam, & Theologiam scripsisset, aliqua ad Grammaticam attinentia subdidit, quæ sunt, de tropis, & figuris lib. 1. Repertorium vocabulorũ lib. 1. Distinctiones verborum lib. 1. De nuptijs Philologiæ super Martianum lib. 2. commentariorum. Isagoge in artes lib. 1. de nominibus vtensilium lib. 1. de fabulis poetarum lib. 1. In Ouidii Metamorphos. lib. 1. & de accentu in medijs syllabis.

Ciaconius. Suppl. chr. Trithem. Alexander Dolensis, dictus de Villadei, Minoritanus, sacra pagina doctissimus, magnæque religionis vir, clarus a. 1240. versu, & prosa multa composuit, ex quibus liber de Grammatica, qui incipit,

Scribere Clericulis paro Doctrinale nouellis,
Pluraque doctorum sociabo scripta meorum.

tem-

tempore Ioannis Despauterij , & Aldi Manutij senioris adhuc tradebatur in scholis: sed ex illo cœpit abire in desuetudinem propter clariora, & ampliora istorum volumina super eadem facultate.

Ioannes Balbus Genuensis, Latine, Græceq. peritus, a. 1280. florens, scholastico more scripsit in quatuor Euãgelistas, quæ in bibliotheca Prædicatorum (cuius familiæ institutum seruabat) Genuæ manuscripta leguntur, præterea Dictionariũ Catholicon, a Petro Aegidio post ea locupletatum. *Epit. Conr. F. Xystus lib. 4.*

Henricus de Arena, Anglus, in scientijs vtriusque generis, humani videlicet, atq. diuini permultum versatus, dictauit suis Epistolarum componendarum formulas, & de ordinationibus locorũ lib. 1. obijt Stanfordiæ a. 1299. *Biblioth. Carmelit.*

Smaragdus Abbas Monasterij S. Michaelis in Saxonia, qui nomen suum longe, lateq. diffudit præclare in sacras literas scribendo, super Donatum maiorem haud negligendum commentarium fecit. *Trithem.*

Ioannes Rideual, Franciscano, vel secundum alios Augustiniano instituto addictus, post opera Theologica super nonnullos sacræ Scripturæ libros, edidit in Fulgentij Mythologicon lib. 3. & in Ouidij Metamorphos. lib. 1. claruitque a. 1330. *Epit. ead.*

Gulielmus Breton, Franciscanus, a. 1356. vita decessit. Inter non pauca, quæ in philosophia, atq. Theologia conscripsit, adsunt quædam Grammaticalia lib. 1. *Pitseus.*

Rainulfus Higderus, Ord. S. Benedicti monachus Cestrensis, a. 1377. varij generis, variarumq. gentium historiam texuit, orsus a mundi origine ad Richardum fere II. quod Polychronica nuncupauit libris septem, & cum operibus in sacram Theologiam Pædagogicon Grammatices lib. 1. dedit in vulgus. *Idem.*

Dionysius, Biturigiæ natus, regulam S. Augustini professus, generaliter doctus, opuscula digna confecit. Quæ ad nostram pertinent materiam, sunt commentaria in Valerium Maximum, in Virgilium, in Ouidij Metamorphos. tragœdias Senecæ, libros Politicorum, Rhetoricorumq. Aristotelis, & eiusdem poeticam, & alia quædam. Floruit a. 1412. *Epit. Conr. Suppl. chr. Trithem.*

Michael Angrianus Bononiensis, Carmelita, operum aliquot Theologicorum auctor fuit, & Grammatica professione se oblectatum ostendit commentarijs in Valeriũ Maximum editis, & Dictionario ab A, vsque ad C, inclusiue producto, nãq. ad finem non potuit, morte præuentus. Vixit a. 1416. *Ead. epit.*

Antonius Raudensis, ex Ordine Minorum, in Lactãtiũ Firmianum corrigendum, & emaculandum incubuit, quem in labore ipse postmodum Laurentij Vallæ limam persensit. *M. Guaz.*

Ioannes Bate Anglus, multa philosophica, & Theologica doctrinæ suæ perspicacitate composuit, quibus insuper adiectus est de cõstructione partiũ orationis lib. 1. & a. 1429. expirauit. *Biblioth. Carmelit.*

Ioannes Ligdatus eiusdem nationis, Benedictinus, clarus a. 1440. quamuis omnium pene scientiarum esset peritia diues; erat enim non solum elegans poeta, Rhetorque disertus, sed mathematicus etiam expertus, acutus philosophus, Theologusq. non contemnendus, in patria tamen ludum aperuit, nobilium filios humanitatem edocuit annis compluribus, & plurima scripsit. *Pitseus.*

Gualterus Venantius, Ordinis Carmelitarum, S. T. D. Oxoniensis, & ibidem aliquando professor, multas variæ doctrinæ Ecclesiasticas, Theologicasq. compositiones texuit, & aliquid attigit in re Grammatica, scilicet Vocabularium linguæ Latinæ lib. 1. & de vigore literarum lib. 1. Defunctus est a. 1478. *Idem.*

Gulielmus Bintre, Ordinis eiusdem, in sacra Theologia lucubrationes nonnullas vulgauit, & cum ijs de Latini sermonis ornatu lib. 1. a. 1490. *Epit. Con.*

Ioannes de Lapide Teutonicus, instituto viuendi Carthusianus, in Parisiensi gymnasio magisterium in artiũ facultate cõsecutus, ibidẽ pluribus annis rexit, studiumque sacrarum literarum docendo, legendo, & disputando in Theologorum schola doctorali dignitate meruit decorari. Complura sunt eius volumina, quæ de suo ingenio peperit, quorum nostra sunt, Introductorium Grammaticæ lib. 1. Dialogus de arte punctandi lib. 1. *Trithem.*

multosque præterea diuersorum auctorum libros per tractatus, & capitula distinxit, singulis argumenta præmittens, e quibus sunt libri Cic. de Officijs, de Amicitia, de somnio Scipionis, de Senectute. Floruit, sub a. 1495.

Andreas de Bellis Mediolanensis, ex Diui Augustini sodalitate, ab vniuersa Italia honoratus, cum esset trium linguarum .i. Hebraicæ, Græcæ, atque Latinæ peritia spectatissimus, in omnes ingenuas artes scripsit. *M. Guaz.*

Humaniorum studiorum cognitione, philosophiæ, Theologiæq. scientia nulli secundus fuit Ludouicus Teutonicus, qui etiam Græcam literaturam professus, volumen de arte Grammatica publicauit. *Idem.*

Xanthes Pagninus Lucensis, ex Ordine Prædicatorũ, versatissimus in literis Latinis, Græcis, Hebraicis, Chaldaicis, & Arabicis, præter excellentiam in diuinarum rerum scientia, & sacræ Scripturæ translatione Latina, Isagogen, Græcamq. Grammaticam scriptis comprehēdit. *F. Leander.*

Iudocus Gallus Rubiacensis, sacris literis instructissimus, absolutissimo vir iudicio, Orator, & carminis, & solutæ orationis ratione bene præditus, iuuentutem Idelbergensis gymnasij humanitatem sedulo docuit, & multa composuit. *Trithem.*

Ioannes Claimundus, post omnes artes liberales, philosophicasq. scientias Theologiam aggressus, inter eius Doctores collocatus est. In elegantia Latini sermonis, siue Rhetoricam respicias, siue poesim, eximiam obtinuit laudem. Scripsit elucidationes perutiles in omnes 37. Plinij libros naturalis historiæ, in Auli Gellij noctes Atticas, & in Plautum lib. 1. clarus a. 1510. *Pitseus.*

Ferdinandus Ritura ex oppido Calabriæ Constantino, vir in primis integerrimæ vitæ, Latina lingua eruditus non parum, poeta, Orator, atque etiam sacri eloquij concionator insignis, ne talentum sibi a Deo traditum absconderet, literariam quoq. scholam aperuit, quæ vniuersæ circumpatuit regioni. Quãtus in professione fuerit, ex eo conijcias, quod ad ipsum audiendum frequens hominum caterua, non modo epheborum, sed xxx. quoque annum excedētium, magna cum attentione, ac vene- *Barrius l. 2*

ratione confluebat. Senio confectus interijt ix. Cal. Iulias a. 1516.

Ioannes Camers Minorita, a bonarum literarum studio, & exercitatione non abhorrentem se præbuit, cum primus in Plinij libros Naturæ indicem bipartitum laboriose confecit, & ordinatim, Annotationes in L. Florū, Solinum, Eutropium, Fenestellam, & Augustinum de Ciuitate Dei, commentarium in Claudianum, & epigrammata nonnulla. Floruit c.a. 1520.

Epit. Conr.

Gulielmus Hormannus, Sarisburiensis Senatus Academici consensu ad supremū Theologiæ euectus est magisterium. Cumq. iam annos aliquot in legendis, meditandisque sacris Scripturis vtiliter transegisset, ad Etonense collegium reuocatus, adolescentibus in ea schola docendis præfectus est, quo tempore humanioribus literis illic discipulos erudiuit. Multos eius industria in sciētijs protulit fructus, in re autem literaria fuerunt, de arte dictandi lib. 1. de Orthographia lib. 1. Vulgaria puerorū lib. 1. Herbarum synonyma lib. 1. Penultimarum syllabarum tempora lib. 1. Indices in varios auctores, scilicet in Chronica Sabellici, & eiusdem historiam Venetam, in tractatus de re rustica Catonis, Varronis, Columellæ, atque Palladij, & alia non pauca. Die xii. Aprilis demum a. 1535. fato concessit.

Pitseus.

Agathius Guidacerius Calaber a Rocca oriundus, honestissimæ vitæ presbyter, Latine, Græce, & Hebraice sciēs, in vrbe Roma scholas publicas rexit, vbi multis auditoribus ad eum adeuntibus easdem linguas tradebat. Illinc euadens, cum 1527. Vrbem popularentur Cæsariani milites, Lutetiam se contulit, in qua quidquid sciret ostentans, similiter Latine, Græce, & Hebraice docuit. Tandem post annorum sexaginta cursum absolutum sub Pontificatu Pauli III. animam reddidit.

Marafiota l. 2 c. 23. Verderius in Suppl. Epit. Conr.

Christianus Massæus Hieronymita, Cameracensis, pro sui ratione instituti, Gandaui primum, deinde Cameraci iuuentutem instruxit c.a. 1540. Illud in homine fuit admirandum, occupatissimum, assiduisq. gymnasij curis, & exercitationibus implicatum, & multa Theologica, & historica

Epit. Conr. Miræus classe 9. Sander. l. 1.

ſtorica commentatum fuiſſe, & Grammaticas præceptiones carmine cõplexũ ad Deſpauterij æmulationem.

Thomas Robertſonus Eboracenſis, de vtraque lingua peritiſſimus, in iuuentute informanda, & in ipſis Grammaticæ rudimentis delectationem plurimam percipiẽs, in eo exercitio omnem fere ætatem contriuit, habitus Grammaticorum ſuæ ætatis facile primarius. Ad iuuenum inſtructionem in rebus Grammaticis elucubrauit: in Regulas Gulielmi Lilij de nominum generibus lib. 1. de nominibus heteroclitis lib. 1. de verborum præteritis lib. 1 de verbis defectiuis lib. 1. de verſibus pangendis l. 1. & huiuſcemodi alia plurima, florens a. 1544. *Pitſeus.*

Claruit a. 1552. Ioannes Baſingus, qui edito lib. 1. de concordia Euangeliorum, & concionibus valde eruditis, Grammaticæ quoq. Græcæ lib. 1. emiſit in lucem. *Epit. Conr.*

Camillus Fabalis Ebolitanus propter vitam virtutibus reſpondentem, & incredibilem ſciẽtiam ante, & poſt Pontificatum Pio V. ſumme familiaris, cum oblatas ab eo dignitates, vt vitam talibus curis vacuam ageret, recuſaſſet, Tulbium ſe recepit apud eius oppidi primates de familia Traſente, quibus (ſi bene relatorum a Camillo Traſente a. 1620. memoriã repeto) erat ſanguine coniũctus. Ibi obſecratus, & ne penitus deſes in otio viueret, ſcholã aperuit, ſuoſq. diſcipulos nouo regularũ cõpẽdio, & methodo, atque Dictionario, cum phraſibus e Cic. extractis (quæ manu exarata legi, cum ibi docerem) exquiſitiſſime informauit.

Sebaſtianus Auezzanus a Cæſena, qui ob ſtudiorum claritudinem, & ſanctimoniæ vitæ opinionem bis prouinciæ Romandiolæ Prior prouincialis fuit, Latinam quoq. linguam profeſſus eſt, cuius rudimenta ab eo percepiſſe præ ceteris affirmat R. M. Nicolaus Aurificus. A. 1580. in pace quieuit. *Biblioth. Carmelit.*

Petri Hegelmundi, Lectoris Theologiæ, Ripẽſis Dani, extat epitomes Orthographiæ Aldi Manutij nepotis cõpendiolum, vt vſui eſſe poſſit puerilibus ſcholis. *Ead. epit.*

Ludouicus Carbo a Coſtacciaro, Academicus Parthenius, & ſacræ Theologiæ in almo gymnaſio Peruſino

quon-

quondam publicus magister, de octo partium orationis constructione librum absoluit, in quo tres constituendæ orationis methodi breuiter, atq. perspicue explicantur, ad Serenissimum Fräciscum Mariam II. Vrbini Ducem VI. & ad eundem libros quatuor de Oratoria elocutione, Venetijs vi. Id. Martij a. 1592.

Emundus Richerius, Doctor Theologus facultatis Parisiensis, de arte, & causis Rhetoricæ, ac methodo eam ad vsum vitæ ciuilis reuocandi librum vnum a. 1598. in Academia Parisiensi, ad artes sermocinales in breuiorē, & faciliorem methodum dirigendas, contulit, vt pueri paucorum mensium spatio Grammaticam, & Rhetoricam magno cum fructu, & facilitate discere, atque earundem artium causas, & rationes tenere possent. Item anno 1600. ingeniorum obstetricem, & aliquanto post Grammaticam obstetriciam publici iuris fecit.

Ex eius ep. nuncup. ad Angelum Roccam a. 1610. Augustinus Brithinensis a Mundulfo Venetus, ex Eremitanis D. Augustini, in gymnasio S. Stephani Regensi, quamquã in grauioribus studijs exercendis, erudiendaque iuuentute occupatus, satis magno labore perfunctus est, cũ Calepini Dictionario corrigendo, augendo, & exornando insudauit.

Claudius Dausqueius Belga, rara humaniorum literarum vtriusque linguæ peritia munitus, cum Basilij Seleuciẽsis Episcopi homilias 44. Latine traduxisset, notisque illustrasset, notas item parauit in Q. Calabrum, & Cointhum Smyrnæum, ediditq. Parisijs a. 1616. in Silliũ Italicum commentarios. *Ribaden. Sander. l. 1.*

Ioannes Camillus Moncellus, Archipresbyter Bernaudensis, nosterq. consanguineus, in sua patria publice, Neapoli vero priuatim in domibus nobilium virorum, sed in primis Gallucciorum, complures annos se ad literas etiam docendas applicauit.

Hoc anno Iosephi Laurentij Lucensis prodijt Amalthea Onomastica, in qua voces vniuersæ abstrusiores, sacræ, profanæ, antiquæ, antiquatæ, vsurpatæ, vsurpandæ, e Latinis, Latinogræcis, Latinobarbaris, criticis, antiquarijs, Thesauris, lexicis, Onomasticis, Glossarijs, Matheseos,

Iuris-

Iurisprudentiæ, medicinæ, aliarumq. disciplinarum auctoribus quibusque indicatis, excerptæ, Italice interpretatæ, cum Onomastico Italicolatino ad calcem addito, ordine alphabetico digestæ sunt.

Et tandem hanc Theologorum distinctionem concludendo illustrent duorum Ordinum ornamenta, & lumina, Dominicani scilicet Albertus, Franciscani autem Ioannes Duns Scotus. Quorum prior ob singularem scientiam, & diuinarum literarum, & naturalis philosophiæ, sibi cælitus a B.M.V. impetratam, atque infusam, *Magnus* nuncupatus est, & cum quamplurima philosophica, & Theologica composuisset, Grammaticæ artis quoque studiosus videri voluit; nam de magistris eligendis lib. 1. de Grammatica lib. 1. & de Rhetorica lib. 1. conscripsit. *Chronica Ord. Præd. Trithem.*

Posterior vero in sacra Theologia doctissimus cum esset, eiusque scripta paucis penetrabilia, *Doctoris Subtilis* cognomentum assecutus, præter multa scholastica, & Ecclesiastica dedit item Grammaticæ speculatiuæ tractatum. Clarus a. 1300. *Id Trith. Suppl. chr.*

A secretis.

CHristophorus Battus Parmensis, multæ lectionis vir, quippe qui Atticæ, Latinæq. linguæ omnes penetrauerat angulos, copiosæ in versificando facundiæ, prosa non ineleganti, & philosophiæ non ignarus, Romæ Præsulibus aliquot operam ab epistolis præstitit. Verū, vt suo viueret consilio, & iure, hisce derelictis, Arretinæ mox cathedræ præfectus est. Illinc Bononiam se recepit, ex qua a Parmensibus accersitus honestissima conditione in publico gymnasio docuit. Demum epidimia in eā vrbem debacchante, illa contagione sublatus est, scriptis eius, quorum bona pars victura erat, cum reliquo instrumento concrematis, vt tempore pestilitatis fieri solet. Claruit c. a. 1524. *Valerianus de lit. inf. lib. 2.*

Gulielmus Budæus Parisiensis, clarissimæ originis dignitate commendatus, historicus, poeta, philosophus, Oratorq. non solum Galliæ, sed totius etiam Europæ sub eadem *Append. ad Trithem. Epit. Conr. Iouiur. Suppl. chr.*

eadem tempora doctissimus iudicatus est, moribusque probissimis. Id fuit in causa, vt a Francisco rege, summa liberalitate inclyto, supplicibus libellis præpositus, honestissimo prouentu ditaretur. Tamen cum perennem spectaret gloriam, reiq. familiaris fortunas, honoresque ingenio suo, & sperata laude viliores arbitraretur, LX. amplius ætatis annos in studijs humanioribus consumpsit. Itaque summæ eruditionis volumine de Asse, & partibus eius, & altero in Pandectas edito, atque infinita denique lectione confectis commentarijs, quibus Græcæ, Latinæq. facultatis ornamenta comparantur, æquales omnes doctrinæ auctoritate superauit. Scripsit etiam de Philologia lib. 2. ad Francisci regis filios, Forensium verborum, loquendiq. generum commentarium, & alia multa, præter ea, quæ in Latiniensem linguam ex Græca traduxit.

Lambinus. Libellorum supplicum magistri quoque fuerunt in eadem aula Henricus Memmius item Parisiensis, Lazarus Bayfius, de quo etiam inter legatos, & Oratores, Ioannes Auraltus Lignotallerius, & Ioannes Faber Tolosanus, qui omnes in Ciceronis opera commentarios ediderunt, siue annotationes, & scripta huius generis alia.

Hoc in loco prætereundum haud existimo; omnes, quotquot in epistolis conscribendis deseruierunt, atque deseruiunt, siue priuatis, seu publicis viris, & Principibus maxime, vel secularibus, vel Ecclesiasticis, etsi de literaria professione aliquid neque scripserint, neque docuerint, quotidianos Grammaticæ, & Humanitatis tractatores esse, cum semper circa epistolicos characteres versentur, quotiescunq. res exigit, & materia suppeditatur.

Ingenui, & nobiles.

Sueton. de ill. Grāmat. M. Antonius Gnipho, in Gallia natus, fuisse dicitur ingenij magni, memoriæ singularis, nec minus Græce, quam Latine doctus, præterea comi, faciliq. natura, nec vnquam de mercedibus pactus, eoque plura ex liberalitate discentium consecutus. Docuit primum in

C.Iu-

C.Iulij Cæſaris domo pueri adhuc, deinde in ſua priuata: docuit autem, & Rhetoricam ita, vt quotidie præcepta eloquentiæ traderet; declamaret vero non niſi nundinis. Scholam eius claros quoq; viros frequentaſſe aiunt; in his M. Ciceronem, etiam cum Prætura fungeretur. Scripſit multa, quamuis annum ætatis quinquageſimum non acceſſerit: etſi Atteius Philologus duo tantum volumina de Latino ſermone eum reliquiſſe prodit.

Volcatius Epidius, qui ſe ortum ab Epidio Nunciono prædicabat, quem ferunt olim præcipitatum in fontem fluminis Sarni, paulo poſt cum cornibus exiſſe, ſtatimque nõn comparuiſſe, & in numero deorum habitum, calumnia notatus, ludum docendi aperuit, docuitque inter alios M. Antonium, & Auguſtum. *Id. Sueton. de claris Rhetor.*

Aedeſius Cappadox, ſub Conſtantino Magno florens, Iamblichi ſcholam, & in contubernio docendi munus cum ſuſcepiſſet, & Pergami ſedem teneret, relicta Cappadocia, ad ipſum Græci, finitimiq. fama vſque ad ſidera pertingente illuſtrem confluxerunt. *Eunapius.*

Atilius Glabrio iunior Burdigalenſis, qui fuit in foro tutela reis, & in ſchola Grammaticus, benignus, lætus, abſtemius, fidelis, prudens, & demum omne decus ſuorum, a Dardana progenie ſuam nobilitatem repetebat. *Auſonius in profeſſ.*

Cenſorius Atticus Agricius, qui Nazarij, & Pateræ gloriam in Rhetorica profitenda adæquauit, excelſi generis nobilitate gloriari etiam ſine mendacio, aut iactantia potuit. *Idem ibid.*

Attius Patera pater, ex Druydarum ſtirpe Bagocaſſi oriundus, tenaci memoria, varia eruditione, lucida facũdia, voce canora, ſalibus modeſtis, læto vultu, pulcro corpore, vita pudica, tanta nominis celebritate Rhetoricam in patria docuit, vt nulli, præterquam ipſi, ea doctrina, & integritas illo tempore ineſſe videretur. *Ibidem.*

Antonius Bariſanus, cognomine Græcus (erat enim nobilis ex inſula Scio) occupata a Turcis patria, cum duram barbarorum ſeruitutem tolerare nequaquam poſſet, in Italiam venit, Ferrariæ a Duce Eſtenſi cognitus, & ſuſceptus humaniter, publicam linguæ Græcæ lecturam *Romæus in diſcur. quiete dici.*

honesta mercede obtinuit.

Morigius l. 3. cap. 7. Ioannes Petrus Albutius Mediolanensis, non antiquitate, ac splendore tantum generis clarus, verum & eruditione, cum adhuc esset adolescens, a Francisco Sfortia II. Duce iussus est in celeberrimo Ticinensi gymnasio Dialecticam, Rhetoricamque profiteri: quod munus omnium admiratione per annos x. impleuit.

Sanderus. Carolus Vtenhouius, sub Ioanne Othone primum, Grammaticam didicit, tum Parisijs politioribus literis, historijs, & antiquitatibus operam dedit. Ibi Ioannis Morellij, patricij Ebrodunensis in Delphinatu, præfecti aulæ regiæ, filias Camillam, Lucretiam, Dianam sic erudiuit, vt in lingua vtraq. carmen doctissimum pangerent. Prælegit publice Hephæstionem, qui Græce Prosodiam tractat, & nonnulla scripsit. Prid. Cal. Septembr. 1600. vitæ munus peregit.

Patricij.

Lambinus. IOannes Naugerius, Bernardusq. Lauredanus Veneti, Oratores item, atque philosophi, nonnullos M. Tullij libros eorum non contemnendis lucubrationibus erudite tractando dilucidarunt, quibus accessit in opere tã collaudando Victor Pisanus.

Legi etiam Ioannis Baptistæ Bernardi ex eadem vrbe Thesaurum Rhetoricum, in quo præceptiones insũnt omnes ad perfectum Oratorem instituẽdum, ex antiquis, recentioribusque Rhetorum monumentis accurate desumptæ. Floruit hic in patria a. 1590.

Sanderus. Hadrianus Burchius Brugensis, amplissimi viri Ioannis in sanctiore Concilio Præsidis frater, Senatusq. Traiecti inferioris scriba, epigrammatum sacrorum centurias duas composuit, quibus a. 1591. tertiam adiunxit, Valeriumq. Maximum emendauit.

Idem. Ioannes Gruterus Gandauẽsis, multa eruditione percultus, & poeta suauis, Iusto Lipsio ab ingenij amœnitate, doctrinaque charissimus, scripsit in Plautum, & considerationes in Senecam. Ex eiusdem recensione prodierunt

dierunt L. Flori rerum Romanarum lib. 4. notis politicis insigniti. Versatur & in omnium manibus ipsius Lampas historica, siue Thesaurus Criticus; item Suspicionum lib. 9. vbi varia scriptorum loca emendat, & explicat; insuper Criticæ notæ in Senecæ tragœdias, Statij poemata, Martiale, T. Liuium, Corn. Tacitum, Paterculum, veteres panegyristas, historiæ Augustæ scriptores, & Mimos P. Syri. Ad hæc inscriptionum veterum Romanarum ingẽs, & vastum volumen diuulgauit a. 1601.

Clarissimus vir Hieronymus Bossius Ticinensis, ciuis nobilis, & patricius Romanus, regius eloquentiæ professor fuit anno 1624.

Prætor.

Simeon Rosius, Prætor Lemouicensis, M. Tullij Cic. epistolas ad Atticum ex fide vetustissimorum codicum emendauit, atq. in easdem scripsit animaduersiones. *Epit. Com.*

Consiliarij.

In aula Gallici regis regij Consiliarij fuerunt Emarchus Ranconetus, & Ioannes Valerius Pimpuntius Aurelianus, qui Cic. operibus multa annotando, & commentando haudquaquam mediocriter consuluerunt. *Lambinus.*

Equites.

Instruxerunt, auxeruntq. ab omni parte adolescentem Grammaticam Lælius Lanuuinus, gener Q. Aelij, & Seruius Clodius, vterque eques Romanus, multiq. ac varij, & in doctrina, & in rep. vsus. *Sueton. de ill. Gramm. in Crate.*

De S. Hilduto, & ordinis equestris viro, dictum est cum Sanctos narrauimus.

Ioannes Seguardus, humanioris literaturæ peritus, bonorumque auctorum lectioni in eo præsertim genere mirifice deditus, Rhetorica, atque poesi cum delectaretur, in Comitatu Norfolcensi, & in ipsa, vt videtur, Nor- *Pitseus.*

vvicensi ciuitate scholas aperire,aliosq.publice docere non erubuit,dictitans; *Ingenuas literas dignissimas esse, quæ non modo a nobilissimis viris ad suum discantur vsum, & diligenter, sed etiam doceantur ad aliorum honestatem, & fructum.* Clarus sub Henrico V.a.1420.

Post illa,quæ de Iuniano Maio ex auctorum editis libris accepimus,additur, eundem titulo Militis Neapol. fuisse insignitum, familiamq. de Maio annumeratam in Sedili(vt vulgo loquuntur)Montaneæ. *Chioccarel.*

Antonius Panormita,qui supra inter Cōsiliarios collocatus reperitur,hic etiam se cum hisce literatis equitibus consociare non aspernatur.

Georgius ab Halevvino,eques Flander, & a Cæsare missus Orator in Angliam ad Henricum VIII. scripsit Restaurationem linguæ Latinæ lib.6. quorum primus est de Concordia Grammaticorum,secundus de eruditione puerorum,tertius de libris per ordinem legendis, quartus de vera elegantia, de arte epistolica, & de puerorum epistolis primis, quintus de sententijs Cic. ex eiusdem epistolis familiaribus, huius ætatis epistolis conuenientibus,opus dicatum Ioanni Despauterio Niniuitæ, Cominiensis scholæ ludimagistro a. 1508. Item in Virgiliū annotationes,vbi Seruianas expositiones sæpe conuellit, Opusculum de coronatione Imper. & aliud de laudibus eloquentiæ. *Sanderus.*

Honoratum Ioannem, equitem Valentinum, Carolo Austriaco,Philippi II. Hispaniarū Regis filio,præceptorem constitutum, & Vxamensi Præsulatu postea remuneratum,supra in Episcoporum catalogo reposuimus.

Iacobus Sannazarius Neap. Sannazarium ex Aethiopia bonæ frugis libertum,scitissimum adolescētem, præter id,quod libertate, ac gentili cognomento donauit,liberalibus item disciplinis instituit sic, vt cuiuis ingenuo haud videretur impar. *Alexander lib.2.c.1. Genial.*

In Thomam Morum, Londini ex patre Ioanne, equestris ordinis viro,genitum,non solum liberalis, sed prodiga plane fuisse natura merito dici potuit.In rep.annos prope xL. versatus,legationibus honorificis perfunctus, sum- *Bellarm. Boterus l.2 Nicolaus Sander.l.1*

ſummis honoribus ſumma cũ laude potitus eſt, quippe qui fuit etiam ex ipſo Regio Senatu, deindeq. totius Regni Cancellarius. Vtramque linguam impenſe cum coleret, Margaritam filiam, ſibi vnice dilectam, Latine, Græceque erudiuit, cui poſtmodum ex carcere (in quem xiv. fere menſes coniectus fuit, quoniam Henrico VIII. contra Eccleſiæ Romanæ leges in repudio Catharinæ vxoris conſentire, & ſubſcribere noluerat) plurimas epiſtolas dedit. Ad mortem damnatus eſt prid. non. Iulij a. 1535. ætatis ſuæ Lii. ob catholicam Fidem, Pontificiamque dignitatem, & poteſtatem tuendam. *Pitſeus.*

Aloyſius Loffredus nobilis Neap. Petri Summontij diſcipulus, compoſuit pro Michaele filio Grammaticam, quæ edita eſt Neap. a. 1536. *Tutin. in m. ſ.*

Thomas Eliotus ingenuas omnes habuit artes cum Græcanicis literis; vnde Thomæ Moro propter morum ſimilitudinem, ſtudiorumque communionem chariſſimus fuit. Poſtpoſitis honoribus, ad quos propter generis ſplendorem, & poſſeſſiones ampliſſimas facillimus ei aditus pateſcebat, totum ſe ſtudijs addixit, multum pro Latini ſermonis ornatu conſequendo laborauit, atq. inter eius compoſitiones habetur quoque Bibliotheca dictionaria lib. 1. & pro puerorum educatione lib. 1. *Pitſeus.*

Ferdinandus Nonius Pintianus, illuſtri Guſmanorum gente oriundus, liberaliter, ingenueque in literis educatus, genio quodam, ſtudioq. incredibili in Græcam linguam fuit ita propenſus, vt Bononiam venerit, vbi Iouiano Peloponnenſi, Philippoq. Beroaldo, ſummis doctoribus, operam dedit. Domum a ſtudiorum peregrinatione reductus, Ferdinandi regis beneficio propter patris meritum, ſuæq. ipſius ſpem virtutis, quam eruditio augebat, facile in equeſtrem Ordinem S. Iacobi cooptatus eſt. Ob ſtudiorum famam a Franciſco Ximenio Card. & Archiepiſcopo Toletano, cum honorificentia primum euocatus, in Biblijs illis quatuor linguarum, eiuſdem auſpicijs editis, laborauit; mox Demetrio Lucæ Cretenſi ſucceſſit in Græcarum literarum profeſſione. Salmanticam inde profectus eſt, non erubeſcens ibi Græcæ linguæ cathedram *Bibliot. Hiſpan. to. 3. claſſe 3.*

thedram ambire, quam, competitoribus non difficulter discipulorum suffragio superatis, obtinuit, inq. demandato sibi ab Academia munere Naturalem Plinij historiam publice interpretandi strenue, magna sui concitata opinione, se gessit: propter quod post & Rhetoricæ professio accessit. Scholas ita partitus est, vt antemeridianis horis Græcam linguam, qua Hispania hactenus caruerat, & maxime tum indigebat; pomeridianis profiteretur Latinam. Obiectantibus quibusdam nobilibus, quod in familiæ tam illustris decora peccaret, qui in pistrinum literarium se abdidisset; suas eis res habere iussit, & fumosis valere imaginibus, *se immortalia animo præcipere, & cum Dionysio Syracusano, inter discipulos, tamquam in regno, versari videri.* Horis etiam subsecundarijs animum scriptioni applicauit, vt non cum præsentibus tantum, sed & cum omni posteritate loqueretur. Pomponium Melam, C. Plinium, Senecamq. philosophum, nitori pristino reddere conatus est. Hoc sane in confesso est, cum eo Græcas literas in Hispania natas, quas iam feliciter propagarat, immensis partim docendi laboribus, quos per annos xx. libens exantlauit, scriptisque ad immortalitatem comparatis, partim quoque instructissima libraria, quam octogenario maior moriens c.a. 1551. Salmanticensi Academiæ legauit.

Epit. Conr. Thomas Chaloner, equestris ordinis homo, hoc eodẽ tempore celebris, paruum Dictionarium pro tironibus in publicum edidit.

Ibidem. Ioannes Chechus, patria Cantabrigiensis, inter cetera scripsit de pronunciatione linguæ Græcæ lib. 1. de ludimagistrorum officio lib. 1. Introductionem Grammatices lib. 1. Correctiones quasdam Herodoti, Thucydidis, Platonis, Demosthenis, & Xenophontis. Clarus fuit anno 1554.

Amasæus in orat. Epit ead. Girald. dialog poster. Achilles Bocchius Bononiensis in optimarum artiũ, & poesis genere singularem sibi honorem comparauit, cum in omni hac pene facultate præclara dedit monumenta, compluribus annis publice in patria profitendo, eiusq. historias conscribendo. Floruit a. 1555.

Hic

Hic etiam, quia nostram facit ad rem, obiter dicere nõ verebimur, quod in florentibus Italiæ Academijs (id & de alijs extra eam asseri potest, modo de professione, seu facultate aliqua peculiari problemata non discutiãt) animaduertimus, scilicet, cunctos equites, & illorum insuper nonnullos, titulo Comitatus, Marchionatus, Ducatus, & Principatus illustrissimos, tot esse ingenuarum artium, & humaniorum, reconditarumque literarum professores, cum de ijs ratiocinantur, & disserunt. Clarum est enim ipsos ibi non esse principaliter, & ex priuilegio, siue professo mathematicos, non philosophos, nõ vtriusque iuris Doctores, non medicos, non Theologos: quinimmo si forte a quopiam tali nuncuparentur vocabulo, stomachabundi peruersos in illum intenderent oculos. Ergo. Quod si adsũt in ea principaliter, & ex priuilegio, siue professo mathematici, philosophi, V.I. DD. medici, Theologi, quamtumuis insignes, & proposito problemati respondent, eo ipso in Humanitatis studia, & professionem se induunt. Hoc in Academijs: quod autem subijciã, neque est a nostro argumento alienum. [Culpandi sunt (Plutarchus inquit) parentes, qui postquam filios suos pædagogis, magistrisque commendauerint, ipsi quid discatur, neq. inspiciunt vnquam, neque inaudiunt magno sane cum errore. Oportet enim ipsos interuallo paucorum dierum subinde explorare profectus, neq. in mercenarij voluntate omnem spem locare. Qui & ipse maiorẽ diligentiam pueris instituendis erat impensurus, si identidẽ sui sibi muneris rõnẽ reddẽdã esse sentiret.] Oculus domini (commune prouerbium est) equum pinguem celerrime facit. Id si, & quantum seruetur ab istis, quos modo memorauimus; quãquã nõ deessent præsentes, & grauissimi testes, tamen eorum vnusquisq. hic, & nunc conuenitur, qui virtutum incrementa in liberis desiderans, cum aliquid nanciscitur otij, non solum super scholasticis exercitationibus illos examinat, factus præceptoris hypodidascalus, verum etiam, siquid eis abest, siue oblitum, siue discendum, ipse de sua Minerua suppeditat, atq. præmonstrat, tamquam Illustrissimus præceptor, & optimus.

de liber. educ.

Xenophon 1 Oeconom.

mus. Sic Paulus Aemilius,& Cato Maior cũ suis, sic Augustus Cæsar cum nepotibus,sic Sertorius cum alienis in Hispania faciebat,vt infra videbitur.

Senatores,Consules,& alia dignitates.

Cic. 3 Orat. Plin lib. 7. cap.27.& l. 14.c.4 Plut. in vit. Quintil.lib. 3 cap.1. Solin.c.5.

M. Porcius Cato,triumpho, & censura super cetera conspicuus,vnde Censorius appellatus est,seipsũ liberis suis præbuit institutorem,vt alibi relatum est;qua institutione,non solum,quia Cato erat,sed quia & pater, nulla sanctior, vtiliorque illis adhiberi potuisset.Ipse ergo literarum præceptor fuit, ipse leges edocuit,ipse etiam sua manu historias maiusculis literis exarasse testatur,vt domi maiorum virtutis exempla filiolo vsui forent,atq. adiumento. Ipse exercendi corporis magister, non modo iaculandi,tractandi arma, equitandi, sed etiã pugno dimicandi,& calorem,& frigus tolerandi, ac rapidos gurgites, asperrimosq. fluuios intrandi artibus instruxit. A verborum turpitudine ipso præsente sic abstinuit, quasi Vestalibus virginibus arbitris esset locuturus. Omnia igitur,quæ ad ingenium, & solertiam pertinerent, Cato, qui eum perinde ac pulcherrimum quoddam opus ad virtutem formabat, ex sententia perfecit. Hic etiam primus apud Romanos scripsit de Rhetorica.

Bonciar. in apolog. Gell.l.12.c. 6 et 10.l.16 c. 8. l. 19.c. 14.& alibi.

M.Varro,Ciceronis æqualis, omnis antiquitatis, & rerum Græcarum cognitione præsignis, magnum etiam volumen inter alia de Grammatica lib.24. composuit,in quibus de lingua Latina minutissimas quæstiones discussit, eidemque Ciceroni dicauit,& libros alios de Latino sermone conscripsit ad Marcellum.

Bõciar. ibi. Crinit l.2.c. 16. de hon. discipl. Gell.l.11.c. 11.l13.c.24 l. 17. c 7.l. 19.c.14. Lucan.l. 1. Pharſ.

P.Nigidius Figulus, iuxta Varronem doctissimus, & Ciceronis apprime familiaris,clarus anno post vrbem conditam 697.qui ea tempestate omnem cæli descriptionem,siderumque differentias,& eorum proprias, quasq. coituum,interuallorum suorum ratione affectiones eaedunt,præ ceteris adeo callebat,vt prohibitis quibusdam studijs vti crederetur,& Octauio,infanti recens nato,statim sit imperium vaticinatus, commentariorum Grammati-

maticorum libros, intellectu pene difficiles edidit, quorũ numerus vsque ad tricesimum allegatur ab eruditis. Sed & Grammaticam ipsam Romæ profiteri neque verecundatus est.

Saturnius l. 2. c. 16. Xiphilinus in Aug.

Sertorius, qui Iberis imperauit, ac Lusitanis, principatu ei a socijs vniuersis gratia dignitatis allato, cum in vrbe Osca nobilissimis adolescentibus Græcarum, simulq. Latinarum literarum præceptores, ex Italia vocatos, dedisset, ipseq. foret ad eloquentiam bene peritus, discipulos eosdem e schola redeuntes experimẽti, & animi causa sæpenumero super literario progressu examinare solebat, vt diximus alibi.

Alex. l. 2. c. 25. genial. Mariana l. 3. cap. 13. Plut. in vit.

L. Aemilio Paulo minori quantæ curæ fuerit filiorum institutio liquet ex hoc; nam omni Macedonum gaza potitus, ex tam opulenta præda nihil attigit præter duos libros regiæ bibliothecæ, quos filijs dedit habendos. Sed & post primum Consulatum, quo Ligures superauit, cum populi suffragia minus ei ex sententia responderent, se ad quietam vitam agendam rus contulit, quo in loco filijs erudiendis dumtaxat intentus, eosq. vno, & eodem tempore Romanam disciplinam, & Græcas insuper artes edocebat, & per seipsum, & per omne genus magistrorum.

Blond. l. 8. Rom. triũp. Patricius l. 4 tit. 6 de instit. rip. Plut. in vit. Sabell. l. 3. c. 2. exemp.

M. Messalla Coruinus, Cic. contemporaneus, exactissimi iudicij, Romanæq. linguæ obseruantissimus, Orator insignis, rei militaris peritiæ callidus, bis Cõsularem assecutus dignitatem, & qui auguralem per annos L. sustinuit, quique primus ab Augusto Præfecturam aquarũ, & vrbis accepit, stylo nitidus, & candidus, & quodam modo suam in dicendo præseferens nobilitatem, non de verbis modo singulis, sed & de singulis literis composuit libros.

Cassiodor. in Coss. & ibi Cuspinian. Quintilian. l. 1. c. 7. Valla in præfat. l. 2.

Cæsius Bassus, quem inter suos maiores nobilissima gens Cæsia numerat, poeta Lyricus fuit illustris ab Imp. Claudio ad Flauios. Præter poeticas compositiones scripsit de Verborum, & vocabulorum origine, & de metris præsertim Horatianis. Cum esset A. Persij Flacci valde familiaris, eiusdem satyras neque castigatas, neq. abso-

Crinit. Stellutus in Persij sat. 6.

lutas(quia xxix. ætatis suæ anno defunctus est) & correxit,& publicauit.

Plin. iun. l. 4. epist. ad Cornel. Minucian.

Valerius Licinianus, imperante Domitiano, accusatus incesti cum Cornelia Maxima Vestali, cum ad confessionem cõfugisset, quasi ad veniam, ab ijs, quibus erat curæ, præmonitus, si comitium, virgasq. pati nollet, exilium molle velut præmium habuit. Ex eo postea clementia Neruæ Imp. translatus in Siciliam, ibi exul de Senatore, Rhetor de Oratore factus, professus est. Huius innocentiam tangere videtur *Suetonius* dicens; [Corneliam virginem Maximam absolutam olim, dehinc longo interuallo repetitam, atq. conuictam defodi imperauit, stupratoresque virginis in comitio ad necem cædi, excepto prætorio viro, cui dubia etiamtum causa, & incertis quæstionibus, atque tormentis, de semet professo exilium indulsit.]

in Domitiano.

Ab Aeacidarum sanguine originem traxit Claudius Herodes Atticus, qui supra lib.3. cum Consulibus est.

Tursell. l. 4 epit. histor. Valla in præfat. l. 2.

Macrobius Aurelius Theodosius Parmensis, vir Consularis, Seruij Honorati Mauri coæuus, Gellij æmulus, in somnium Scipionis interpretationem scripsit, simul & Saturnaliorum libros, vt aliquid in Latina lingua, quod auribus hominum dignum esset, pro sua virili parte conferret in medium. Claruit M.Aurelio imperante.

Bellarm. & Trith. de script. Eccl.

Manlius Seuerinus Boethius ex illustrissima Aniciorũ prosapia, & Consul ordinarius, quem Theodoricus, Italiæ rex, rabie stimulatus iniquitatis, post diuturnum exilium ad Rauennam in carcere iugulãdum cum alijs Catholicis iussit, sub imperio Iustini I. a. 524. cum esset itẽ philosophus, Orator, poetaque insignis, copiosissime vtroque imbutus eloquio, scripsit etiam in Cic. Topica lib.6. de differentijs topicis lib.4. de locis Rhetoricis lib. 1. de disciplina scholarium, vt pleriq. autumant, & alia nonnulla ad humanitatem spectantia.

Epit. Conr.

Cledonius Romanus Senator, & Constantinop. Grammaticus, libros duos de arte Grammatica composuit.

Pocciant.

Bartholomæus Scala, in omni artiũ genere, & scientiarum, & linguarum, & inter elegantissimos sui seculi scriptores

ptores præcipuus fuit. Hunc suæ ipsius virtutes inter familiarissimos Magni Cosmi, Fracisci Mariæ Sfortiæ, Ducis Mediolanensis, atque Innocentij VIII. P. M. collocauerunt. Eundem vrbis Florentinæ primates vniuerso suffragiorum consensu ad Prioratum, & Vexilliferatum promouerunt, & ad Senatorium ordinem, simul & equestrem præfati Pontificis beneficio sustulerunt, ac tandem reip. secreta summa fide annos xx. administranda tradiderunt. Ingenti gloria dignum fuit in ipso, quod cum filiam Alexandram suscepisset, ita eam Latinis, Græcisque literis instruxit, vt miraculum potius, quam feminam orbi edidisse videretur, quamuis etiam Ioannis Lascharis in Latinitate discipula fuerit, & in Atticismo Demetrij Chalcōdylis. Lxxiii. vitæ suæ anno, Domini autem 1497. ex humanis excessit.

Germanus Valens Guellius Aurelianus, qui postea factus est Episcopus Aurelianensis a. 1586. ab adolescentia Græcarum literarum, atque poeticæ studiosissimus fuit. V.I.D. primum Abbas Pimpontij, ac Senator Curiæ Parisiensis, in ea multos annos exegit, quo tempore opus edidit commentariorum in Virgilium, noua ratione cū Latinis auctores conferens Græcos, eorumq. comparatione germanum poetæ sensum eliciens. *Carolus Saussejus.*

Franciscus Fernandez de Cordoua, nobilissimus, & integerrimus, Ecclesiæ Cordubensis Senator meritissimus, literarum insuper eminentia clarus, multiplicem didascaliam luculente conscripsit, quam Principi Ludouico Fernandez de Cordoua, Cardona, & Aragonia dedicatione destinauit. Floruit anno. 1613.

Comites, eorumq. filij.

MArcellus Donatus, Pontiani Comes, & Sancti Stephani eques, felicissimo vir ingenio, eruditissimas annotationes, atque interpretationes elaborauit in difficilia loca T. Liuij, Taciti, Suetonij, Ammiani, Lampridij, Capitolini, Trebellij Pollionis, Vopisci, Spartiani, & Volcatij Gallicani.

De Sancto Othone, Bambergensi Episcopo, & Comitis Bartholdi filio, inter viros sanctitate percelebres est facta commemoratio.

Ang. Rocc. Append. ad Trithem. Ioseph. Pamphil. Itiner. Ital. part. 1. Suppl. chr.

Ambrosius Calepinus, Comitis Trusardi filius, qui antequam habitum Eremitani Ordinis D. Augustini susciperet a. 1458. vocabatur Iacobus Comes Calepinus, diuinarum, humanarumq. literarum indagator solertissimus, prægrande Dictionarium, sua industria ex innumeris pene auctoribus collectum, posterorũ memoriæ, atque vtilitati tradidit: etenim in eo non solum, quæ ad literarum, poetarum, & Oratorum cognitionem plurimum conferunt, sed etiam quæ ad medicos, philosophos, & doctores Ecclesiasticos pertinent vocabula, ita docte satis explicauit, ac eleganter, vt videre professorem aliquem, siue bibliothecam (cuius vis generis existat) quibus vsui non sit Calepinus, esset auem albam videre. Valde senex quieuit in pace a. 1510.

Ducis filius.

Suppl. chr. lib. 12.

Alaramus Saxoniæ Ducis vnicus filius fuit. Parentibus in ipsa cunabulari infantia orbatus, a proceribus, & pædagogis, quornm curæ traditus erat, optime educatus, factusque puer optima indole, & scientia præditus, Othoni II. nondum Augusto, fuit oblatus. Habebat tunc Otho filiam infantulam, nomine Alesiam, eiq. Alaramum vix pubescentem dedit institutorem, atque magistrum. Cum vero pubertatis annos attigisset Alesia, vehementi præceptoris amore capta, metuensq. ne a patre alteri collocaretur in matrimonium, illum precibus, lacrymisque vrgere cœpit, vt se vxorem duceret furtim. Cui tãdem Alaramus assensus, vestibus mutatis, in Alpes maritimas confugientes, tandiu ibi delituerunt, quoad tribus susceptis liberis, ab Episcopo Albigensi casu reperti, & cogniti, Othoniq. tum Imperatori facto per eundem reconciliati, eam Italiæ regionem possidendam titulo Marchionatus susceperunt, qui Monsferratus nunc appellatur, vnde ceteri fluxere Marchiones. Factum est hoc

hoc sub a. 985. quamuis Tursellinus dicat, socerum huius fuisse Othonem I. Henrici I. Cæsaris filium, idque accidisse anno 962.

Reges, & de stirpe regia.

Pittheus, Pelope, Pelopõnesi rege, genitus, cum omnibus eloquentia, atq. sapientia plurimum præstaret, Hippolytum pronepotẽ, ex Theseo, & Hippolyta Amazone natum, Troezenem, vbi regnabat, ad se missum, educauit, instituitq. locum, in quo artem dicendi Pittheum docuisse tradunt, quiq. Cella Musarum appellatus est, & ab Ardalo, Vulcani filio, ædificatus. *Girald. dialog. 2. Pausan. in Corinthiac. & Attic. Plutar. in Theseo.*

Annos LX. ante res Troianas e Pallantio, Arcadiæ vrbe, rex Euander in ea loca, vbi nunc Roma est, cum classe concessit. Ibi a Fauno, Latini regis patre, Martisq. pronepote, qui tunc regnabat, benigno susceptus hospitio est, & venerabilis habitus ex miraculo literarum, (rei nouæ inter rudes artium homines) quæ figuram habebant Græcarum, quibus olim vetus Græcia vtebatur; eas enim & legere, & scribere docuit Aborigines, simul cum genitrice Carmenta, vt diximus in Academia IX. *Aur. Vict. Barrius l. 3 pro lin. lat. Dion. Halicarnass. lib. 1. & 4. Patric. lib. 2. tit. 1. de instit reip.*

Latinus rex, Fauni filius, aliquam in ijs ipsis literis adhibens diligentiam, vt valuit, Latinam linguam, artemq. Grammaticam emendauit, expoliuit, auxitq. verba fingendo, & innouando. *Eutrop. l. 1. Paul. Diac. lib. 1.*

Sed pedem, quæso, referamus ad Cadmum, Agenoris Phœniciæ regis filium. Hic missus a parte ad Europam quærendam, iussusq. sine illa in Phœniciam non reuerti, ob sororem diu perquisitam, nec tamen inuentam, desperato reditu ad patrem, ex oraculi responsione Thebas in Bœotia condidit. Ferunt secum sexdecim literas in Græciã detulisse, vt libro primo demõstrauimus, & propterea literas quondam appellatas fuisse Phœnicias, ipsumq. primum Græcam adinuenisse linguam, & rebus quamplurimis nomina dedisse. *Barrius l. c. Diodor. Sicul. l. 4. c. 5. lib. 5. c. 2. & lib. 6. c. 15. Euseb. l. 10 præp. Euãg.*

Palamedes, Nauplio Eubœæ rege progenitus, cum esset philosophus, & poeta, astrologusq. peritissimus, Troiano *Giral. dialog. 2.*

Plin. lib. 7. cap. 56. Suidas.

no bello sexdecim superioribus literis quaternas adiecisse de suo ingenio refertur, eiusq. fuisse discipulum Corinnum Iliensem, qui, feruente adhuc apud Troiam obsidione, Iliadem descripsit, vnde argumentum mutuatus est Homerus.

Barr. ibid. Cicero. Liuius l. 1. Plin de vir. illustr.

Transeamus nunc ad Numam Pompilium, Romuli Romanorum regis I. successorem. Cũ esset doctissimus, & consultissimus vir (vt illa ætate poterat quisquam) omnis diuini, atque humani iuris, & pace perpetua fruitus, inq. ferendis legibus, vrbeque exornanda, & optime gerenda studiosam poneret operam, eam ipsam Latinam linguam vna cum literarum formis aliquanto melius, vt credibile est, emendauit.

Cic. l. 9 ep. 18. ad Pætũ & l. 3. Tusc. Iustin. l. 21. Ouid. l. 4. de Ponto. Plutarch. Val. Max l. 7 c 11.

Dionysius e Sicilia per Dionem, nobilem Platonis discipulum, patria in libertatem asserta, propulsus, Corinthi ludum in triuio aperuit literarium eodem tempore, quo Athenis Rhetoricam profitebatur Isocrates, magni Demosthenis præceptor. Ad eum consolandum cum Diogenes accessisset, quod regno eiectus pueris vacaret docendis, respondisse perhibetur; [Et hoc quoq. regnare est,] vsq. adeo imperio carere non potuit.

Suidas.

Marsyas Pellæus, Antigoni frater, qui cum Alexãdro, Macedonum rege, educatus est, deindeq. regno potitus, scripsit Macedonica lib. 10. item Attica lib. 12. & ipsius Alexandri educationem, principio literator fuit.

Contaren. Polydor Virgilius lib. 5. hist. Angl.

Regnante Gurguntio, Bellini filio, Bartholomæus, homo Cantaber, Chergrantium docendi causa venit, qui deinde Chembrigiam, regis filiam, duxit in matrimoniũ, ex quo de vxoris nomine oppidum condidit Cantabrigiam dictum, vbi primum docuit, gymnasiumque constituit.

Pitseus.

Egbertus, Egberti Nordanumbrorũ regis germanus, Ord. Sancti Benedicti monachus, ad splendorem generis magnam pietatem, & singularem eruditionem adiunxit, vt de eodem in titulo de Archiepiscopis lib. 1. meminimus. Complura scriptis expressit, quorum nostra tangunt, Ad erudiendos discipulos lib. 1. & ad Egbertum fratrem, ad Alcuinum discipulum, & ad alios epistolæ numero non paucæ. *Im-*

Imperatores, & de genere Impp.

C. Iulius Cæsar, imperij Romani primus dominator & monarchicus, præcellentis vir ingenij, atq. prudentiæ, sermonis præter alios inter suam ætatem castissimi (vt eius indicant Commentarij bellici) & grauis auctor linguæ Latinæ, quamuis militiæ, atque reip. regimine occupatissimus foret, Grammaticam tamen artem illustrare non destitit, neque erubuit triumphales illas epulas variare scholasticis de Analogia ad Ciceronem libris duobus, quos in transitu Alpium fecit, cum ex citeriore Gallia conuentibus peractis ad exercitum rediret. Ad hunc, ad Varronem, ad Nigidium, & ad horum similes respexisse videtur Suetonius, cum scripsit; [Post hæc magis, ac magis, & gratia, & cura artis increuit, vt ne clarissimi quidem viri abstinuerint, quo minus & ipsi aliquid de ea scriberent.]

Cic. i Orat. Gell. l. 4. c. 16: l. 9. c. 14. l. 16 c. 8. Lipsius c. 2. Quintilian. lib 1 c. 7. Sueton. de ill. Gramm. Suidas. Valla in præf. l. 2.

Octauius, eius imperij heres, ab ætate prima auiditate, atq. labore summo eloquentiam, liberaliumque artium studia exercuit: & cum Vrbis, vel Orbis potius curam gereret, & legisse, & scripsisse, & declamasse fere quotidie traditur. Præterea Caium, & Lucium, nepotes ex Iulia, & Agrippa genitos, quos in spem successionis adoptauerat, domestice quædam in re literaria, aliaque rudimẽta per se plerumq. docuit, & nihil æque laborauit, quam vt suum imitarentur chirographum.

Sabell. l. 3. c 2. exempl. Sueton. in vita.

Tiberius Nero Cæsar, Imp. III. cuius imperij annus xviii. D. N. I. Christi cruci suffixione, morte, & Resurrectione nobilitatus, & illustratus est, epigrammata scripsit, & de arte dicendi.

Suidas.

C. Cæsar, cognomento Caligula, Imp. IV. artem quoq. dicendi Latine cõscripsit; ex disciplinis enim liberalibus, minimum eruditioni, eloquẽtiæ vero plurimum attẽdit.

Idem, & Suet. i vit.

Ex hoc id etiam consideretur, vt serio ad Grammaticales ferulas regalia, & imperatoria sceptra inclinauerint; nam Tiberius Claudius post Caligulam Imperator quanta cura, & pene dicam ambitione nouas tres commen-

Lipsius ibi. Priscian. l. 1. Gramm. Quintilian. l. 1. c. 7.

Suet. Tvit. mentus sit literas, numeroq. veterum quasi necessarias *Tacitus.* addidisse, quis vnquam explicauerit? De harum ratione cum priuatus adhuc volumen edidisset, mox ad Imperiū assumptus non difficulter obtinuit, vt in vsu quoq. promiscuo essent. De qua re ita gloriabatur, vt si totidem regna Romanorum imperio adiecisset. Composuit Cic. defensionem aduersus Asinij Galli libros admodum eruditam; disciplinis enim liberalibus ab ætate prima operā dedit non mediocrem, & sæpe experimenta cuiusque etiam publicauit.

Aelius Hadrianus, qui Traiano Imp. successit, suapte *Dion Nicæus in vit. Spartian.* natura disciplinis deditus, & studiorum amator, vtraque lingua impense eruditus, sed Græca potissimum, vt ob id vulgo dictus sit Græculus, quædam soluta oratione, & amatoria carmina, & varia edidit: cumq. Alexandriæ diuersaretur, in Musæo literarū professoribus multas proposuit quæstiones, & ab illis propositas vicissim ipse dissoluit.

Ioannes Laschares, Græcorum fere omniū, qui Otho- *Append. ad Suppl. chr. Girald. dialog. post. Iouius. M. Guaz. P. Matth. in iud. pol. cap. 19.* manicis armis patria pulsi confugerunt in Italiam, doctissimus, & nobilissimus fuit, (vtpote qui stirpem sanguinis ad Imp. Constantinop. decus referebat) & moribus generosis. Naufragum excepit Laurentius Medices, qui tum absoluendæ nobilis, copiosæque bibliothecæ studio tenebatur. Quapropter Lascharem ad conquirendā, & nummis redimenda volumina, quotquot habere posset, Byzātium cum legatione bis misit ad Baiazetem. A Leone X. Romæ instituto ludo in Quirinali, nobilibus ex vniuersa Græcia pueris adductis præceptor datus est. Post Leonis obitum a Francisco, Gallorum rege, ad bibliothecam regiam, & gymnasium constituendum vocatus, legatus inde missus est in Italiam ad Venetos. Demū a Paulo III. multis pollicitationibus Romam reuocatus, non multo post nonagenarius fere articulari morbo solutus occubuit a. 1535. relicto Angelo filio, paternæ virtutis, & eruditionis exemplo, apud Parisienses.

Garimber. lib. 2. c. 2. Constantinus Laschares, pater Ioannis, Messanæ in Sicilia docuit, vbi senex extinctus est. Paruum Grammati-

cæ

cæ Græcæ opusculum composuit, quam in primis profitebatur. Magnæ scholæ par admodum fuit, Siculisque satisfecit mirum in modum. *Ioan. Casa. Volaterr.*

Heroes, & ab iisdem ducentes originem.

Saturnus e Creta, siue ex Attica, vbi aliquanto tempore commoratus est, Iouis filii sæuitiam deuitans, annis 150. ante Troianam euersionem, venit in Italiam. Hic a rege Iano comiter exceptus, viuendi ratione, omniumque arborum, fructiferarumq. rerum educatione, & cultura rudes adhuc Aborigines informauit, & literas, artéque Grammaticam docuit. Verum tunc rudiores erant ipsæ etiam literæ, & aliquãtisper fortasse a veteribus Græcis immutata figura, quas postmodum Euander Arcas cum Carmenta in Latium emendatiores aduexerunt (vt dictum est) annis ab aduentu Saturni xc. *Arnobius l. 8. aduersus Gentes. Barr. l. 3. de lin. Lat. Dionys. Halicarna. l. 3. Tertull.*

Quot heroes Chiron, Saturni filius, & artibus, & disciplinis instituerit, libro superiore descripsimus.

Iuppiter ipse sophista fuit (ea enim ars tunc præclarissima) eiusque discipulus, & familiaris Minos. Hic per nouem annos ab Ioue eruditus, & disciplinas, & virtutes, quas didicerat, ceteros inde docere neq. denegauit. *Plato in Minoe. Plutarch. l. Cum princ. max. philos.*

Fuit antiquitus in vrbe Roma ara communis dicata Herculi, & Musis in æde, a Q. Fuluio Nobiliore in Circo Flaminio ex pecunia Censoria primo facta, & a Martio Philippo, Augusti vitrico, deinde refecta, quoniam Euander ab Hercule ipso didicerat literas. *Plutarch. in Quæst. Rom. Suet. i Aug. vbi Beroal.*

Aegyptij Mercurium, Iouis, & Maiæ filium, qui Argũ vita priuauit, maxime omnium ab Osiride rege affectum honoribus volunt; quoniam literas, Grammaticam, & astrorum cursus, primus homines docuisse dictus est, legesq. dedisse, quibus ad humanitatem informarentur, nomina etiam rebus imposuisse, instrumenta musica excogitasse, & demum cuncta, quæ ad doctrinam, eruditionẽque spectant, inuenisse. Hunc Aegyptij sub nomine Theuthi venerabantur. *Cic. l. 3. de Nat. deor. Diodor. Sicul. l. 1. c. 2. Lactant. de falsa rel. Patric. l. 2. tit. 1. de instit. reip.*

Gerion heros, & augur, Troianus origine, eorumque *Pitseus*

vnus, qui cum Brito, seu Bruto, Iulij Siluij Postumi, III. Latinorum regis filio, anno a creatione mundi 2880. in Britanniam profecti sunt, vir fuit Græcæ linguæ peritus, varijsque scientijs instructus, quibus nobiliores adolescẽtes erudire consueuerat, ijsque fortium virorum res gestas, exemplaque virtutum ad imitandum studiose proponebat.

Cic. Y Orat. Dion. Hal. Plato in Menone. Plutarch. in 10. Orat. Quintilian. lib. 10. c. 1.

Thucydides Atheniensis, a Milciade, & Cimone Athenensibus oriundus, qui ad Aeacum Iouis filium originẽ referebãt, cuius stylum historicum tanti fecit Demosthenes, & ex illo adeo se proficere putauit, vt eius historiam octies manu sua descripserit, totamq. fere didicerit, discipulum egregium habuit Antiphontem, vnum e summis Græciæ Rhetoribus.

Ecclesiasticæ dignitates.

Epit. Conr.

HVgo Sotouagina, Eboracensis Ecclesiæ Archidiaconus, de distinctionibus metrorum librum vnum composuit.

Ead. epit. Pacificus Pontius.

Petrus Galesinus, Protonotarius Apostolicus, M. Tullij opera, clarissimorum virorum exquisita industria, & singulari studio emendata, diligentius commentarijs illustrauit, quibus, & omnis antiquitas, ratioque Romanæ reip. declaratur, & Latinæ potissimum elocutionis doctrina ad perpetuum recte dicendi, & scribendi vsum exponitur. Additur etiam his Dictionarium, siue vernaculæ, & Latinæ linguæ Thesaurus, magna obseruatione, atque imitatione collectus ex nobilibus, priscisq. scriptoribus Latinitatis, qui nunc in scholis in vsu frequentissimo præ ceteris est.

Epit. ead.

Bartholomæus Merula Mantuanus, Apostolicus quoq; Protonotarius, in Ouidium de Tristibus, de Ponto, & de Remedio amoris commentaria confecit.

Ibidem.

Abbo, Floriacensis cœnobij Abbas, qui a. 1004. floruit, inter præclara opera, quæ monumentis literarum tradidit, adest Rudimentorum puerilium lib. 1.

Chronic. Casinens.

Bertarius, XIX. Abbas Casinensis, de Grammmatica librum vulgauit.

Pro-

Prouinciales Religiosorum Ordinum.

THomas Vvaldēsis, Anglicus, Prior prouincialis Angliæ, scripturarum diuinarum studiosus, seculariq. literatura doctus, hæreticorum malleus, & expugnator fortissimus, qui obijt a. 1430. cū complura Theologica, & Ecclesiastica scripsisset, Rudimenta Grammaticorum quoque tractauit. *Biblioth. Carmelit.*

Floruit a. 1490. Ioannes Tonneius item Anglus, inter Eremitanos S. Augustini a puero educatus. Iste cum literas humaniores Latinas, & Græcas, philosophiam, Theologiamque penitus imbibisset, ac docuisset, tandē Ordini suo per totam Angliā Prouincialis præfectus est. Sui iuris plane factus, nullum peculiare studium secutus est, sed quasi per vniuersa vagatus, vti erat multiformis doctrinæ, modo in rebus Grāmaticis, modo in poeticis, & Rhetoricis, modo in philosophicis, atq. Theologicis exercuit se. Eius ergo leguntur Rudimenta Grammatica lib. 1. de pangendis versibus lib. 1. de quantitate syllabarum lib. 1. & certamina scholastica. *Pitseus.*

Ioannes Policatus Italus, Ord. Carmelitarum, & Bononiæ Prouincialis, Vocabulariū satis insigne cōposuit. *Epit. Conr.*

Generales Ordinum.

IOrdanis Teutonicus, primus post S. Dominicum, Ordinis Prædicatorum Fundatorem, Magister Generalis electus est, cumque a. 1236. migrasset ad Christum, innumeris miraculis claruit, & quæ ad sacram Scripturam, atq. Religionem attinent, & quædam super Priscianum minorem, & pleraq. Grammaticalia edidit. *Chron. Magist. Gener.*

Rupertus Gaguinus Duacensis, Ord. Sanctissimæ Trinitatis Generalis minister, Decretorum Doctor, sacris, profanisque literis copiosus, cum operibus Ecclesiasticis, & historicis scripsit de arte metri faciendi lib. 1. Fama celebris fuit a. 1500. *Bellarm. & Trith. de scrip. Eccl.*

Petrus Delphinus, patria Venetus, Camaldulensium mo- *Contaren.*

monachorum Generalis, argumenta in Ciceronis orationes confecit,& alia nonnulla.

Episcopi.

Haræus. S. Gregorius Turonensis Episcopus,clarus c.a.233.Alexandro Imp.in schola Origenis, vbi ætatulæ robur admisit,mox a patre Florentio literarum studijs mancipatus est,in quibus primitus sub Gallo Episcopo, suo videlicet patruo,sensus illius teneritudo coaluit.

Ado. Euseb.hist. Ecc.l.6.c.33 Mart.Rom. hac die, & ibi Baron. Babylas,Episcopus Antiochenus, qui in persecutione Decij,posteaq̃ frequenter passionibus suis, & cruciatibus glorificauerat Deũ,gloriosæ vitæ finẽ cõsecutus est in vinculis ferreis,tresque paruulos,Vrbanum, Prælidanum, & Epolonium, qui eius disciplina vtebantur, in martyrij corona meruit habere consortes.ix.Cal.Februar.circa annum 280.

Esset hic etiam alter Babylas Nicomediensis Episcopus recensendus,qui cum ludimagistrum ageret, cum Lxxxiii. pueris pro Christo prid.non.Septembris obtrũcatus est, iuxta Menologium Græcorum: verum quia Card.Baronius,vbi supra,de hoc dubitare videtur,neque nos ob auctoritatem,& reuerentiam tanti viri,de historia Ecclesiastica optime meriti, affirmare confidenter audemus.

Sancta Athenogenis Episcopi, & martyris memoria, qui cũ decẽ discipulis damnatus est capite,supra libro 2. inter Sãctos habetur,quemadmodum & de SS. Cassiano Brixiensi Episcopo,& martyre,atq; Pharone Meldensi.

Ferrarius. Paris Atheniensis in Christianorum persecutione Italiam veniens Angelico ductu, apud Theanum in Campania substitit,vbi a S.Siluestro Pontifice,Theanensibus postulantibus c.a.333. ordinatur Episcopus. Quare Ecclesias ædificandas curauit, aliquot in Clericorum numerũ retulit, Vrbanumq. adolescentem, qui ei postmodum in Episcopatu successit,educauit,moribusque,& literis erudiuit.

Euagrius l. 1.c.15. Synesius Episcopus ex Ptolemaide Pentapoleos,admiranda

randæ homo sanctitatis, atq. doctrinæ sub imperio Theodosij iunioris a. 420. plurima, & varia scripsit, tum in philosophia, tum in Grammatica. *Gir. dial. 3. Suidas.*

Crispinus III. Episcopus Papiensis XII. Sanctum Epiphanium Græcis, Latinisq. literis ita informauit, & moribus ad Christianam pietatem spectantibus, vt quamuis adolescens, defuncto præceptore Crispino, ab vniuersis ciuibus amatus, a. 450. Leone I. PP. & Valentiniano III. Imper. in eadem ciuitate XIII. Episcopalem sedem obtinuerit. *Spelta.*

Herminigildus, Visigothorum regis filius, ob Fidei Catholice confessionem a patre Arriano post vincula, & carcerem nocte Sancta Dominicæ Resurrectionis in capite securi percussus, & rex, & martyr euolauit in cælum: tantum illi profuit Leandrum Hispalensem Episcopum habuisse magistrum, qui sanctitate, atque eruditione floruit sub Mauricio Imp. a. 586. & 603. ad cælestia regna vocatus est. *S. Greg. l. 3. c. 31. dialog. Mar. Scot. lib. 2. Mart. Rom. iii Calend. Martij, & ibi Baron.*

Gloriosus, & Deo cum primis charus Abbas Landelinus ex nobili Francorum genere temporibus Dagoberti regis exortus est, & claruit a. 660. A parentibus, cum bonæ indolis adolesceret, commendatus est Beato Auberto, Cameracensi Antistiti, qui eum de sacro Baptismatis fonte susceperat, literis imbuendus. *Haræus. Mart. Rom. 17. Cal. Iul. & ibi Baro. Surius to. 3.*

Beatus Leodegarius, Augustodunensis Episcopus, quẽ varijs iniurijs, diuersisque supplicijs afflictum Ebroinus, Maior domus regiæ Theodorici interfecit a. 685. ætatis initio in Clotharij regis palatium a parentibus adductus est, indeq. ab eodem rege Didoni, Pictauiensis vrbis Præsuli, auunculo nimirum suo, literarum disciplinis traditus est instituendus. *Haræus. Mart. Rom. vi. no. Octo. & ibi Baro. Trithem. Vinc. Bell. l. 23. c. 124. & 125.*

Lambertus Episcopus Traiectensis, qui regiam domũ zelo religionis cum increpasset, a nocentibus innocens occisus, aulam regni cælestis perpetuo victurus intrauit, tempore Pipini regis c. a. 698. a puerilibus annis Diotardi Episcopi discipulus fuit; & demum in Episcopali dignitate successor. *Mar. Rom. 15. Cal. Oct. & ibi Baro. Petr. in cat. l. 8. c. 87. Sigeb. i chr.*

Ethelvvolphus, Egberti Anglorum regis filius, ab Helmosta- *Pitseus.*

Theatrum vit. hum. mostano Episcopo Wvintoniensi fuit edoctus, quamquã alias Suithuni monachi, sanctitate percelebris (vt dictum est in sanctis) fuisset quoq. discipulus.

Append. 3. part. Pitsei, centur. 1. Candidus presbyter, ad omnes virtutes, ad omnes bonas disciplinas capessendas a natura formatus, in insula Lindisfarnensi strenuum in vtroq. genere se præbuit operatorem, optimis vsus præceptoribus, in primis patrono, simul & magistro Higibaldo Episcopo, cuius etiam fauore, non multo post Danis in eam insulam irruentibus, ne studiorum cursum omnino abrumperet, ad Alcuinum in Galliam missus est. Clarus a. 790.

Mart. Rom. pr. Id. Octo. & ibi Baro. Trithem. Carolus Magnus Imp. adolescentes ex illustrioribus Saxonum, quos obsides acceperat, S. Burchardo, primo Herbipolensis ciuitatis Episcopo, seruandos, erudiendosque pietatis doctrina commisit. Sedit hic annos vndecim, obijtque a. 791.

Ferrarius. Gratus, natione Græcus, nobili origine productus, Athenis liberalibus disciplinis excultus, & moribus optimis, Romam post multa veniens a Leone III. Episcopus Augustæ Prætoriæ factus est. Quo cum peruenisset, populum illum varijs erroribus respersum purgauit, Ecclesiasticam in Clero disciplinam restituit, cultumq. diuinum reformauit, & auxit. Iucundum, adolescentem sibi traditum ita moribus, & literis expoliuit, vt sacris inde ordinibus initiatus, ipsi in Episcopatu succedere meruerit. Denique S. Episcopus vii. Id. Septembr. obdormiuit in Domino.

Trithem. Salomon, Episcopus Constantiensis, qui sub Lothario Imp. a. 850. floruit, non minus scientia, quam consuetudine venerandus, scripsit de septem artibus liberalibus lib. 1. & Vocabularium, cuius exemplaria autographa in Monasterio S. Galli, vbi fuerat Abbas, adhuc extare dicuntur.

Haræus. Venerabilis Coloniensis Archiepiscopus Bruno, annos circiter quatuor habens, literarum studijs instruendus Baldrico, Episcopo Vltraiectensi, missus est, apud quem vtpote bonæ indolis puer, ingenio sagaci tantum profecit, vt, postquam prima Grammaticæ rudimenta per-

percepit, nullum esset studiorum liberaliũ genus in omni Græca, seu Latina eloquentia, quod ingenij eius aciem aufugeret, claruitq. sub a. 937.

Henricus, Saltereiẽsis cœnobij monachus Ord. Cisterciensis, iam inde a teneris sub optima disciplina educatus, partim in suo monasterio, partim a Florentiano Hibernorum Episcopo, & a Gilberto de Luda Cisterciensi Abbate, literas didicit, beneque viuendi præcepta circa annum 1140. *Pitseus.*

Sinibaldus, Hugonis Flisci filius, qui ad Summum Pontificatũ a. 1243. elatus, Innocentij IV. nomen assumpsit, cum esset adolescens, literarum studio deditus, sub institutione Opicij, Parmensis Episcopi, patruiq. sui, mirabilem in modum profecit. *Paul. Pãsu.*

Vincentius Gallus, dictus Belluacensis Episcopus, clarus a. 1250. veterum lectione ditissimus, nullis vnquam laboribus, vigilijs, aut occupationibus a literarũ exercitatione, atq. cultura dimoueri potuit, quin semper legeret, aut scriberet, aut concionaretur. Doctrinale Speculũ edidit, in quo scientias omnes explicat, ab educatione puerorum, & Grammatica exorsus adusq. Theologiam. *Bellarm. & Trith de script. Eccl.*

Franciscus Subripa, Lxiv. Papiensis Episcopus, tempore Innocentij VI. floruit, sub cuius Pontificatu a. 1360. Episcopatus regimen inijt, tyrannico more in regionibus illis dominante Galeatio Vicecomite. Huius odium cum suscepisset Episcopus, quoniam Ecclesiastica iura, quæ Galeatius vsurpare tentabat, constanti iustitia tueretur; ne peruersæ voluntati, minacibusq. verbis, quibus eum, vt Papiensem pauperrimum Clericum ad mẽdacitatem se redacturum iactabat, cedere videretur, in templi maximi canonicam se recepit, ibique aliquot adolescentulis Grammaticam docendis operam dedit, quo huiusmodi sibi lucrifaceret victum, & Episcopale munus exerceret ex aliqua parte. Tanta demum Francisci sanctitate, atque animi magnitudine perspecta, Vicecomes eum libere in posterũ suo officio fungi permisit vsq. ad a. 1388. quo requieuit in pace. *Spelta.*

Ioannes Bouecardus, Abrinsensis Episcopus, Gulielmũ

de

Append. ad Trithem de script. Eccl. de Mara, natione Neustrium, ob præclaras animi dotes, quæ in puero discernebantur, in disciplinis educandum suscepit. Nec solum ipsum per alios erudiendum curauit, sed etiam ipsemet, cum per otiũ vacaret, instruebat, non modicum in tam felicis agri cultione se oblectando. Claruit c.a. 1480.

Volaterr. Ioannes Andreas, Præsul Aleriensis, iure optimo ex multorum librorum locis emendandis magnam apud æquales, & posteros laudem consecutus est.

Epit. Conr. Guarinus Fauorinus Camers, Nucerinus Episcopus, Dictionarium Græcum, totiusque linguæ Græcæ commentarium ex multis, varijsq. auctoribus collegit. Eiusdem extat Thesaurus, siue Cornucopiæ, & Horti Adonidis, vt habet inscriptio, quæ diuersa sunt collectanea ex veteribus Græcis Grammaticis.

Lambinus Muretus in annotation. Terentian. Ioannes Tilius, Episcopus Meldensis, cum in Cic. opera ingenium contulisset, atque operam, summa literatorum vtilitate, innumerabilibus corruptis, obscurisq locis lucem attulit, & veritatem. Quod etiam diligentia sua præstitit Episcopus Ilerdensis Antonius Augustinus, & Gulielmus Sellicerius Episcopus Montispessulanensis.

P. Manut. in comment. Tusculan. Petrus Crassus, Viterbiẽsis Episcopus, multa doctrina, sublimiq. ingenio vir, correctionum volumen composuit, & in Cic. & aliorum auctorum scripta temporis, & hominum iniuria, vel imperitia deprauata.

Theodorus Lælius, Episcopus Taruisinus, varia opera, & in his etiam de Grammatica scripsit, cuius meminit Bibliotheca vniuersalis.

Contaren. Epit. Conr. Hieronymus Ragazonius Venetus, primũ Episcopus Salaminius, tum Nouariensis, postremo Bergomas, doctissimum perfecit commentarium in Cic. epistolas ad familiares, & in eiusdem orationes Philippicas.

Ead. epit. Antonius Moralius, Episcopus Mescuacanensis, in libros Rhetoricorum Benedicti Ariæ annotationes laborauit, Antuerpiæ impressas a. 1572.

Ioannes Antonius Viperanus Messanensis, Iuuenatij Episcopus, in prima suarum compositionum parte profitetur se Humanitatis doctorem, disserens de modo docendi,

cendi, atq. discendi, de componenda oratione, de scribẽda historia, & vitis virorum illustrium, cum commentario ad Cic. de optimo genere Oratorum.

Prodigio nostra tempestate quasi foret, Episcopum, aut Archiepiscopum aliquem, siue in publico, siue in priuato videre cum pueris in literaria professione se exercentem, intantum excreuit Grammaticorum docentium numerus, atque peritia: attamen tempus quondam fuit, cum doctissimi censerentur, qui vel solam callerent Grãmaticam. Constat enim circiter Anastasij S.R.E. Bibliothecarij seculum, anno nempe Domini 860. immo multo ante, temporibus Gothorum, & Longobardorum, etiam Episcopos in tradendis Grammaticæ præceptionibus operam suam locasse. *Albinus in præf. hist. Põtif. Anastas. Crantz. in Metrop. lib. 1. cap. 2.*

Archiepiscopi.

C Cœlius Sedulius, de quo paulo superius in poetis locuti sumus, diuinarum, humanarumq. literarum exercitatione haud ignobilis, carmine, & prosa celebratus, Hidelberti, Scotorum Archiepiscopi, ab ineunte ætate discipulus fuit. *Trithem.*

Eustorgius, S. Ioannis Damasceni discipulus, Romam adueniens cum Ioanne Alexandrino, Pontificatum gerente Gelasio, ibi vsq. ad Felicem IV. commoratus est, a quo Mediolanensis Archiepiscopus creatur, eius nominis II. numero autem XXVII. Is Florianum, qui in extremis Pannoniæ finibus Ethnicis ortus parentibus Mediolanũ peruenerat, domi suæ hospitio recepit, ad Christum conuertit, baptizauit, atque etiam moribus, bonis literis, & disciplina Ecclesiastica instruxit, Diaconumq. ordinauit. Postremo multis optime gestis viii. Id. Iun. a. 535. ad siderea regna translatus est. *Besutius. Ferrarius. Mar. Rom. & ibi Baro.*

Isidorus, Hispalensis Ecclesiæ Archiepiscopus, B. Leandri successor, & frater, clarus imperante Heraclio, & filijs ab a. 610. quanta sapientia, & scientia fuerit, ex diuersis eius operibus intelligi potest, inter quæ Etymologiarum volumen habetur libris xx. multiformi rerum elegantia *Bellarm. & Trith. de scrip. Eccl. Maldonat. in vi. S. Alfõs.*

Mar. Rom. & ibi Baro. prid. non. Aprilis.

redundans, necnon de Grammatica, & vocabulis lib. 1. Insuper apud suos iam obsoleta Humanitatis studia, & scribendo, & docendo restituit, discipulosque memorabiles habuit, quorum de numero præstantes fuere Sancti Alfonsus, & Idelfonsus, Toletanæ vrbis Archiepiscopi, qui ante Isidorum Eugenium quoque Toletanum Archiepiscopum præceptorem habuerat.

Ado & Mar. die 9. Ianu Hist. Eccl. Anglicæ l 4. c. 1 & 2. l. 5. c 21. & 24. Mar. Scot. Pitseus in Ostforo a. D 704.

Hadrianus Abbas, natione Afer, sacris literis, Ecclesiasticisq. disciplinis, Græce, & Latine pariter informatus, a PP. Vitaliano in Britanniam missus, vt eam gentem illis etiam informaret, Archiepiscopus ante ordinatus est cum Theodoro Tarsensi e Cilicia, viro doctissimo, probis moribus, & ætate venerando. Ambo in illam insulam Egberto regnante demum peruenerunt: qua peragrata, Anglorum genti, & rectum viuendi ordinem disseminarunt, & congregatam discipulorum multitudinem cum salutari scientia vtramque linguam perdocuerunt. Istorum præcipui fuerunt Alcuinus Abbas, Caroli Magni præceptor, Tobias, ex illustri Anglorum familia in Cantia natus, Roffensis Ecclesiæ Præsul, Ostforus, monachus celebris, Sanctus Adhelmus, & S. Ioãnes Beuerlacius. Floruerunt a. 666. & Constantini III. Orientalis Imp. 26.

Surius die 29 Nouẽbr.

Beatus Radbodus, e nobili Francorum stirpe prognatus, & qui Vltraiectensis fuit Episcopus, primæ tempus ætatis exegit apud Guntherum, Coloniensem Archiepiscopum, auunculum suum, in literarum studia incumbẽs, qui claruit imperãtibus Carolo Magno, & Ludouico Pio

Anscharius a supra dicto Ludouico Pio c. a. 840. ad Bremensem Archiepiscopatum elatus, (vt diximus, cum supra de Sanctis egimus) Rambertum puerum magno studio erudiuit sic, vt bene moratũ, & literatum reddiderit, & in Archiepiscopali dignitate successorem habuerit.

Genebrard. lib 4. Nicet l. 7. Tursell. l. 8.

Eustathius, Thessalonicensis Archiepiscopus, in Homeri libros omnes, & descriptionem orbis terrarum Dionysii, explicationes vberes, multiplicique doctrina abundantes edidit c. a. 1150.

Pa-

Patriarcha.

CYrus Ioannes Glycerus, Patriarcha Constantinop. artificiosum composuit librum de recta constructione octo partium orationis,& ratione scribendi. *Epit.Gonr.*

Cardinales.

INter Cardinales sanctitudine illustrissimos numeretur Arsenius;etenim fuit S.R.E. Diaconus,maxima vir pietate,atq.doctrina incomparabili, vt alias dictum est:ex quo missus fuit a Damaso Pontifice ad Theodosiũ Augustum instituendi gratia eiusdem liberos Honorium, & Arcadium. *Addit. ad Ciacon. in VRBANO VIII.*

Hadrianus Castellensis Cornetanus,a secretis Alexandri VI. ab eodem in amplissimum Cardd. ordinem titulo S.Chrysogoni est promotus. In hoc reconditæ, plurimæque literæ Latinæ, humaniores maxime, summumq. iudicium in bonorum verborum delectu, ita resplenduerunt, vt emunctissimæ auctor Latinitatis, primus omniũ post illud Cic. disertissimum seculum scriptis suis excitarit mortales ad perfectas literas ex auctorum classicorum,& bonæ notæ fontibus hauriendas,vt eius docet volumen de modo pure,nitide,ac luculenter loquendi, quo qui carent,professores, immerito sibi Latinam professionem vsurpant. *Garimber. lib.4.c.4. Girald. dialog.prior. Polyd.Virgil. lib. 27. hist. Anglic. Valeria. de lit.inf.l.1.*

Benedictus Accoltus Arretinus, Archiepiscopus Rauennas,& presbyter Card. titulo S.Eusebij a Clemente VII. a.1527. creatus, Ciceronianæ eloquentiæ studiosissimus,subseciuarum horarum temporibus Cic. Epistolas ad familiares,ad Atticum,& Q.fratrem, & reliqua opera legens, multa in eis loca corrupta emendatione sua in integrum restituit. *Panuinius. P. Manut. in comment. ad easd.*

Petrus Bembus,Bernardi Veneti patricij filius, poeta, historicus,& Orator,triumq. linguarum possessione clarissimus,Latinæ scilicet, Græcæ, & Etruscæ, Leonis X. simul cum Iacobo Sadoleto a secretis, & a Paulo III. tan- *Garimbert. lib.2.c.2. Ioan. Casa. Lambinus. Panuinius.*

Suppl. chr. *Zucchius.* dem ad Cardinalatum titulo S.Chrysogoni a.1539. subleuatus, Ciceronis opera multis in locis deprauata, vel obscurata, Comœdiasq. Terent. annotationibus, & castigationibus illustrauit, & nonnulla loca Virgilij.

Additiones ad Ciacon. Bernardinus Maffæius ab eodē Paulo III. Card. factus in xvii. creatione a. 1549. plura eruditionis suæ monumenta reliquit, quæ partim excusa, partim m.s. reperiuntur. Scripsit itaq. in Cic. epistolas elegantem commentarium, Historiam de inscriptionibus, & imaginibus antiquorum numismatum, & alia quædam.

Ibidem. Augustinus Valerius Card. Gregorij XIII. suadente S.Carolo Card. Borromæo cōposuit Ecclesiasticam Rhetoricam lib. 3. quam ei m. s. donauit. item de scribendis epistolis. Contra Barbariem. de ratione studiorum. de commentarijs conficiendis. Præfationes, & alia.

Pontifex Maximus.

Ferrarius. *Nicephor. l. 3. cap. 29.* *Petrus in catal. lib. 4. cap. 62.* Eleutherius Romanus, patre Senatore, & Anthia matre genitus, adhuc puer patre orbatus, Sancto Pontifici Aniceto, qui Romæ in persecutione M. Aurelij Antonini, & L. Veri martyrij palmam accepit xv. Cal. Maias, sacris literis traditur erudiendus. A quo optime tandem edoctus, sacro Cleri numero inseritur, & ætatis xv. anno Diaconatus gradū consequitur; mox triennio post presbyter creatur, & deinde xx. annos natus Illyrici Episcopus consecratur, vita priore signis, miraculisque ingentibus transacta per eum, in dæmonibus potissimum expellendis.

Tiraqu. in tractatu de Nobilit. Nouissime tandem omnium, si Iureconsulti cum Medicis inter se de Nobilitate quique sua tractantes, Angelos, Archangelos, ipsumq. eorum, nostrumque Dominum IESVM, modo aduocatum, modo iudicē illi, isti vero medicum ex diuinæ scripturæ testimonio, & auctoritate asserunt sibi: nonne ius est, vt nos eo etiam nomine gloriemur, quod idem Dominus, sciētiarum Oceanus, Doctor, Præceptor, atq. Magister per sanctos prophetas, & Apostolos non raro voluit appellari, talemq. se præstitit, cum sibi

sibi dilectis nonnunquam, siue per infusionem, vt dicitur, siue per exercitationem ?

Priori modo, plerisq. prætermissis, infra scripti edocti sũt. *Marul. l. 2. cap. 2.*

S. Or, nonagenarius apud Thebaidem, literas primo ignorauit, verum data est ei diuinitus gratia, vt oblato a fratribus codice, quasi olim sciens literas, legere cœperit. *Vit. S. Pat. Vin. Bellu. lib. 14. c. 70.*

Hildegardis, Teutonica, in monasterio apud Bingiam diœcesis Mogũtinæ Abbatissa, virgo a pueritia diuinis illustrata reuelationibus, cum Latini sermonis esset ignara, reuelante tamen spiritu Dei, omnia, quæ scripsit, & ex reuelatione diuina didicit, Latine, congrueq. dictauit notariis excipientibus. Clara a. 1180. *Mar. Rom. xv. Calend. Octobr. Trithem.*

Posteriori autem modo, præterquam quod cum inter mortales in terris visus, & conuersatus est, rogatus ab Apostolis, vt eos orare doceret, docuit ipsos, vt dicerent, *Pater noster, qui es in cælis &c.* & alias diuina præcepta Decalogi; etiam postquam ascendit ad cælos, docendi munus continuare non destitit quando, & quibus cum sibi placuit, & visum est opportunum. Legitur enim B. Hosanna, nobili genere nata in vrbe Mãtua, adhuc sexennis in cælum ab Angelo rapta, cælestis harmoniæ melos audiuisse, Ordines Beatorum aspexisse, & elementa, vniuersasq. creaturas infatigabili studio leges obseruare Conditoris. Quamobrem animo excitata, & a Domino confirmata idem facere constituit; sacrum Dominicanæ Religionis habitum suscipiens, Bonis referta operibus, multis, insignibusque fauoribus claruit, & inter ceteros, literarum rudis ab eodem Christo Domino, Beatissimaque Deipara, & legere, & scribere didicit, floruitque anno 1500. *Matth. c. 6. Lucæ c. 11. & ambo alibi. Franciscus Ferrariens. lib. 3. c. 1. Pius lib 3. nu 86.*

Catharina Matthæa, eiusdem Dominicani Ordinis monacha, ex Racconisio in Subalpinis, maximæ fuit virgo sanctitatis, & apud eundem Christum IESVM gratiosissima. Ter namq. illã sibi desponsauit, MARIAM Virginem, matrem illi constituit, vnum ex Seraphim Custodẽ, Sanctos Hieronymum, Petrum Martyrem, Catharinamque Senensem, præceptores. Eius cor quinquies de pectore abstulit, totiesque magis purgatũ, & mundum reddidit *Idem Pius l. 4. nu. 40.*

didit, stigmata, spineam coronam, atq. Crucem ter etiam tradidit: alias vero vestimenta, coronas precatorias, binaq. suæ Crucis frusta largitus est, & alijs omissis, eam legere docuit.

Hæc habui, quæ pro mea facultate super professorum Grammaticæ, atque Humanitatis vtriusq. linguæ nobilitate dicerem vsq. adhuc; maiora, & plura dicturus, si plus librorum, vacationis, commoditatis, & temporis habuissem. Rogatos interim, vt finem dicendi faciam, doctiores volo, & exopto, vt ignoscant, si etiam

Horatius in arte.

Quandoque bonus dormitat Homerus;

æquales, ne despiciant; minores, vt imitentur; Zoilos, vt tantundem laborent; diuersæ disciplinæ professores, *Ne sutor vltra crepidam*; & postremo indoctos, eiusq. modi generis alios, vt, si admirari, vel discere nolunt, & sileant, & obmutescant.

Ex quo omnia, per quem omnia, in quo omnia; ipsi gloria in secula.
Amen.

Præ-

Prætermissa lib. 2. nu. 66. ante Laurentium.

Hic, qui sequitur ludimagister Antiochenus, quamquam anonymus, erat tamen vir bonus, & pius, & in libro vitæ descriptus; eiusq. opportunum, & aculeatum scomma notabile est. Cum enim Libanius sophista, summus Iuliani Apostatæ peruersor, & fautor, ipsum irridendo interrogasset; Quid eo tempore filius fabri (sic D.N. Christum per contumeliam nominabat) rerum ageret? in promptu, & quasi diuinans respondit; Iuliano tuo loculũ fabricat: Pauloq. post in Perside belligerans Iulianus occisus est. *Hist. Trip. part. lib. 6. cap. 44.*

lib. eod. nu. 69. ante Dubricium.

Fabius Fulgentius Placiades, Episcopus Ruspensis in Africa, vitæ sanctimonia vere fulgens, præter multa volumina, quibus sacram Scripturam, profanamq. doctrinam pijs, & eruditis viris planissimam fecit, scripsit Mythologiarum lib. 3. ad Catum presbyterum Carthaginiensem, atq. de obscuris antiquorum vocabulis ad Chalcidium Grammaticum iam senem, cum ipse adhuc iuuenis foret, necnon literarum humanitatis scholæ doctor, & rector, clarus a. 500. imperante Anastasio. *Trithem.*

ibidem n. 70. ante Eutychium.

Brendanus Scotus Abbas complurium adolescentulorum fuit præceptor: eorum autem præcipue nobilis extitit S. Maclouius, tempore Iustiniani Imp. *Belluacens. lib. 21. cap. 94. & 95.*

lib. 3. n. 150. ante Nicodemum.

IoanniPetro Borano Locarinensi, Bononiæ ob Græcarum literarum professionem valde conspicuo, ex auctoritate Pontificis, & Imp. anno 1540. per IoannemBaptistam Campegium, Episcopũ electum, equitis aurati collata dignitas est: eandemq. lecturam post sub Duce Octauio Farnesio publice idem Parmæ continuauit. *Ballarin. l. 3. in famil. Boranor.*

lib. 4. n. 390. ante Adamat.

Psittacus fuit Ascanio Cardinali Romæ aureis nummis centum comparatus, qui articulatissime continuatis perpetuo verbis Christianæ veritatis Symbolum integre pronunciabat perinde atq. vir peritus proferret. *Cæl. lib. 2. cap. 30.*

ibidem

ibidem ante Quidquid Plutarchus.

Cel.lib.12. cap.66. Ptolemæo Philadelpho cerui catulus donatus ea præcipue ratione educatus est, vt ei præfectus curæ Græca ipsum voce alloqueretur: brutum idiomati cum insueuisset, alloquentem perspicue satis intelligebat.

ERRATA.

Num.7.vers.15. Græci Vita:*adde,* sed melius Beta] 13.v.27.glo.in can.*corrige*:in cap.] 20.v.19.institutis:instituis] 25.v.18.decor,& cura:decorem, & curam] 74.v.21.Mairolfus:Mailrosius] 88.v.24.procellosam,*adde*,successorũ] 108.v.31.ita pro gloria,*dele*,pro] 110.v.12.Isocrates:Socrates] 119.v.35.Philippo II:I.] 121.v.16.genetrici:genitrici] 142.v.21.ꝓciscceretur:proficisceretur] 174.v.15.e Rocca Camerti:Rocca Camers] 179.v.27.nisi præmatura mors,*adde*,interpellasset, cum post sub Alexandro VI. etiã ipsum Hermolaũ a.1493.&c.] 186.v.27.Leo XI:Pius IV.] 195.v.9.malla:malle] 199.v.22.*propiũ:propriũ*] 213.v.33.*vt philosophi aiunt*: vt philosophi aiunt] 257. v. 16. Cephalus:*pone inferius* v.34.] 290.v.34.Parnasi:Parnassi] 303.v.5.Agatarchidæ:Agatharchidæ] 318.v.21.Calantinianus: Callantianus] 337. v. 29. *volumina*: volumina] 371.v.5.misericodia:misericordia] 385.v.11. *reguum*:*regum*] ibidem v.32.respofum: responsum] 395. v. 21. Lucernæ:Lucerna] 397.v.28.historicæ:historiæ] 403. v. 34. A.Antonius:M.Antoninus] 426. v.33. da physica: de] 488.v.18.Lxi.agens:Lvi.] 489.v.14.persuasus, & tractus: persuasor tractus] 490.v.11.epydimia: epidimia] 493.v.10.institutenda:instituenda] 504. v. 25. heroico, domi: heroico.Domi] 525.v.18.Athiensis:Atheniensis.] Et tandem, si qua alia, quæ nos fugerunt,tibi, humanissime lector,occurrent,tuo iudicio corrigenda,& condonanda relinquimus.

IN-

INDEX
RERVM ALIQVOT MEMORABILIVM quæ in opere continentur.

A

D

In

L

satis

N

Q

Quot

T

V

X

CA-

CATALOGVS ILLVSTRIVM PROFESSORVM

Grammaticæ, & Humanitatis.

Sancti, & religiosæ memoriæ viri.

Beda

A secretis, & Scribæ. 115.

Pro-

Ru-

Gggg Pe-

Ari-

Aristophanes Byzantinus.
Orbilius Beneuentanus.
M. Valerius Probus.
Suetonius Tranquillus.
Numerianus.
Galeottus Martius. 226.
Aelius Pertinax.
Eugenius.
Ioannes Zimisces.

Qui de re Grammatica scripserunt, Academia I.

A

ADamantius Martyrius.
Adolfus Mechercus.
Agrecius.
Alexander Hephurnius.
Alexander Cittolinus.
Alexander Numenius.
Alexander Polilaus.
Aloysius Diedus. 227.
Andreas Dietherus.
Annæus Cornutus.
Antonius Bellinus.
Antonius Crispus.
Antonius Rufus.
Antonius Schorus.
Antonius Vessodus.
Apollonij Alexandrini.3. 228.
Arcadius Antiochenus.
Aristoteles Octauus.
Arnaldus Oridius.
Artemidorus.
Arusianus Messus.
Arusinus.
Astyages.
Atilius Fortunatianut.
Augustinus Saturnius.

B

BAlduinus Lansemius.
Balthassar Trochus.
Basilius Faber.
Basilius Sabatius. 229.
Bebius Macer.
Benedictus Marlianus.
Bernardinus Lucius.

C

CAecilius Minucianus.
Cæsar Calderinus.
Canutius.
Carolus Antenorus.
Carolus Gerardus.
Carolus Vitulus.
Casuus Sacerdos. 230.
Claudius Budinus.
Cloatius Verrius.
Cœlius Magnus.
Conradus Ceradius.
Corinthus Græcus.
Cornelius Donzellinus.
Cosconius.

D

DAntes Riccius.
Dauid Coluilius.
Demetrius Atramytenus.
Didymus Alexandrinus.
Didymus Claudius. 231.
Diodorus Valerius.
Diogenianus Cyzicenus
Diogenianus Heracleotes.
Diomedes.
Dionynisij Alexandrini.2.
Dorotheus.
Draco Stratonicensis.

Rhe-

Rhetorum, & sophistarum. Academia II.

La-

Poetarum Academia III.

Lyrici.

Scenici.

Heroici.

Historicorum Acad. IV. 302.

Scriptorum Astrologiæ, atque Medicinæ Acad.V.

Commentatorum, & Criticorum Academia VI.

Rufi-

Xe-

Qui varia scripserunt Acad. VII.

Io-

Mulierum eruditarum 368.
Academia IX.

Myr-

Qui fuerunt præceptores virorum Illustrium Acad. X. 391

Principum,& regum.

Impp. eorumque filiorum, & nepotum.

Theo-

Alexandri Magni.

Heroum.

Episcoporum.

Archiepiscoporum.

Cardinalium.

Pontificum.

Sanctorum, & b.m. virorum.

Humanitatis professorum Academia XI.

Pau-

Ty-

Grammaticorum, Philologorum, & Criticorum ex religiosis Ordinibus Academ. XII.

Co-

Pe-

Gre-

Iurisconsulti.

Poetæ.

Historici.

Theologi. 544.

Ioannes Rideual.
Gulielmus Breton.
Rainulfus Higderus.
Dionysius Biturigiensis.
Michael Angrianus. 546.
Antonius Raudensis.
Ioannes Bate.
Ioannes Ligdatus.
Gualterus Venantius.
Gulielmus Binsre.
Ioannes de Lapide.
Andreas de Bellis. 547.
Ludouicus Teutonicus.
Xanthes Pagninus.
Iudocus Gallus.
Ioannes Claimundus.
Ferdinandus Ritura.
Ioannes Camers. 548.
Gulielmus Hormannus.
Agathius Guidacerius.
Christianus Massaeus.
Thomas Robertsonus. 549.
Ioannes Basingus.
Camillus *Fabalis.*
Sebastianus Auezzanus.
Petrus Hegelmundus.
Ludouicus Carbo.
Emundus Richerius. 550.
Augustinus Brithinensis.
Claudius Dausqueius.
IoannesCamillus Moncellus.
Iosephus Laurentius.
Albertus Magnus. 551.
Ioannes Duns Scotus.

A secretis.

C*Hristophorus Battus.*
Gulielmus Budaeus.
Henricus Memmius. 552.
Lazarus Baysius.
Ioannes Auraltus.

Ioannes Faber.

Ingenui,& nobiles.

M*Antonius Gnipho.*
Voleatius Epidius. 553.
Aedesius Cappadox.
Atilius Glabrio.
Censorius Atticus Agricius.
Atticus Patera.
Antonius *Barisanus.*
Io.Petrus *Albutius.* 554.
Carolus Vtenhouius.

Patricij.

I*Oannes Naugerius.*
Bernardus Lauredanus.
Victor Pisanus.
Io.Baptista Bernardus.
Hadrianus Burchius.
Ioannes Gruterus.
Hieronymus Bossius. 555.

Prætor.

Simeon Rosius.

Consiliarii.

E*Marchus Ranconetus.*
Io. Valerius Pimpuntius.

Equites.

L*Aelius Lamuinus.*
Seruius Clodius.
Hildutus.
Ioannes Seguardus.
Iunianus Maius. 556.
Antonius Panormita.
Georgius ab Halevvino.
Honoratus Ioannes.
Iacobus Sannazarius.

Tho-

Ge-

Generales Ordin.

FINIS.